

Jämesjääre. ✚

ISESEISVUSLASTE K...

Reino Jõe

SAADIKUD
OLEVUKSISTEN

Eesti jääb, sest...

Apriki...

Jämesääre!
J'ALJED

Jämesäär:

Toimetaja: skm. Harold Kivi

Talitaja: skm. Ants Evard

Toimetuse kolleegium: skm'd. Asko Kütti, Evald Oder, Vello Soots, Tarvo Toomes

Fotod: skm'd. Asko Kütti ja Jaan Roos, Anu Jõe-Auksi ja teised

Kaas: Rakenduskunstnik Jüri Punno

Esileht: nskm. Ingrid Kivi

ISBN 0-9698595-0-3

Trükitud Kanadas/Printed in Canada, 1994.

Copyright © 1994,

"Lembitu Malev"

135 Northwood Drive

Willowdale, Ontario

Canada M2M 2K2

Lugejale

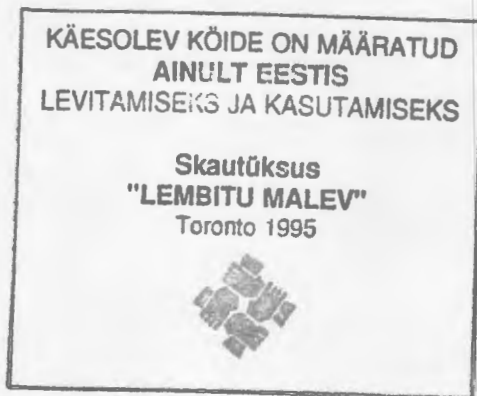
See raamat on pühendatud Sinule – eesti skaudijuht, eriti noor juht. See on osa Jämesääre pärandusest eesti skautlusele.

See raamat on:

- ideede raamat, mille sihiks on anda näpunäiteid huvitavamaks ja põnevamaks skautlikuks tegevuseks
- abi eesti keele arendamiseks ja säilitamiseks, kuna igal jutul, laulul ja dramatiseeringul on oma väärtus
- osa Jämesääre skaudifilosoofiast
- ainult osaline kogumik Jämesääre eluaegsest loomingust – visandid, kirjutised, ettekanded, raamatud, käsiraamatud, käsitööd, märgikavandid, laagrimärgid ja kunst
- ülevaade Jämesääre panusest eesti skautlusele

See raamat ei ole:

- käsiraamat
- teooria - kõik mis selles leidub, on praktiliselt rakendatud
- Heino Jõe elulugu

Eessõna

Skautmaster Heino Jõe, skaudinimega Jämesäär, ei olnud mitte ainult skaudijuht vaid oli ka ajakirjanik (oma sõnaga "lehemees"), õpetaja, kunstnik ja ideoloog. Eesti skautluses asendas ta indiaanlaste tausta eesti rahvusliku taustaga. Oma tööga mitmetes eesti organisatsioonides ja oma ajakirjandusliku tegevusega sidus ta skautluse tugevalt eesti ühiskonnaga eestluse elujõu säilitamiseks ja arenguks.

Tema sulest ilmus tuhandeid lehekülgi skautlikku kirjavara, laule ja jooniseid. Oma viimastel eluaastatel tegutses ta mõttega neid koondada teosesse "Jämesääre jäljed", kuid vikatimees jõudis temast ette ja maha jäi vaid teose osaline visandlik raamkava.

Grupp skaudijuhte, kes olid Heino Jõega tema eluajal tihedalt koos töötanud, skautmastrid Ants Evard, Harold Kivi, Asko Kütti, Evald Oder, Vello Soots ja Tarvo Toomes, asusid varsti peale tema surma, Harold Kivi energilisel eestvedamisel, tema viimast soovi täitma. Materjal oli aga nii ulatuslik et projekti lõpuleviimiseks kulus oodatud aasta asemele hoopis kolm aastat. Loodame, et "Jämesääre jälgede" ilmumisega oleme talletanud väärtuslikuma osa Heino Jõe pärandist eesti skautlusele, et eesti skaudijuhid saavad ammandada teadmisi ja inspiratsiooni eesti skautluse positiivsele arengule. See oli Jämesääre elutöö sihiks.

Selle raamatu sihiks on pakkuda noortele ja noortejuhtidele ideesid tegevuseks, millist Heino oma eluajal kujundas ja rakendas. Tahame selle raamatuga ära tuua mitte ainult Heino "tarkuse" kilde – sest siin on ainult väikene osa sellest mida Heino oma eluajal saavutas – vaid ka pildi sellest mehest, ja eluaegsest skaudist, kes oli nende "tarkuste" taga.

Meie suurim tänu Ellen Jõe'le, skm. Artur Grönberg'ile, skm. Gustav Ilves'ele ja Ain Amjärv'ele, selle raamatu esimese osa sisu eest. Eriline tänu Ellen Jõe'le kes oma kodu avas Heino Jõe arhiividega tutvumiseks ja oma abi andis nende töötlemiseks. Arhiivides olevate Eesti aegsete tegevusraamatute eest täname Heino vendasid Eestis, kes neid hoidsid ja Heinole tagasi toimetasid just enne kui Eesti jälle vabaks sai.

Täname eriti Salme ja Eduard Treid kelle majanduslik suurpanus võimaldas selle teose ilmumise. Samuti täname veel rahalise toetuste eest Jaan Tõnnissoni Fondi, Salme ja Artur Ekbaumi Mälestusfondi, ja Haapsalu keskkooli endiseid õpilasi; ja tehnilise toetuse eest Arvo Tulder'it, Erik Purje't, Arvo Medri't ja Evi Oder'it.

Tarvo Toomes, skm.

Torontos, 1.juunil, 1994.

Saateks

Heino Jõe on üks eesti skautluse suurkujudest.

Stockholmi Millegårdenis oleme näinud monumendi mudelit, kus Jaakob maadleb inglīga.

Sedasi on Heino Jõe maadelnud terve eluaja, ingel tema südametunnistuses alati ülekaalus. Ei oska arvata seda poiste hulka, kus inglitiivad otsustasid poisi tee. Teemärgiks küll üks nõudlik skaudiseadus teise järel, rangemal nimekski raudne seadus, aga poiss matkab edasi, laul suus, alati valmis, lehvitas vaid kätt.

Skautlus on mäng poistele, sõnas skautluse rajaja Baden-Powell, kindralist kujunenud pedagoog. Küpsed mehedki mängivad igasorti mängu, aga et terve vägi täismehi on jäänud eesti skautlemise malevasse, säherdune eluvormel on suurel määral Heino Jõe imetegu. Seda soovi, et iga poiss tahab mees olla, oskas ta omal ajajärgul ümberpöörduvalt külge siduda täismehi ning meest veendumagi panna, et skaudipoisi harjumus heategudeks on küpseski eas üsna väärikas tegumood Lembitu kodumaale.

Kogu eesti skautluse kestvus seniseni on umbes sama ulatusega, nagu oli Heino Jõe eluiga. Kel olnud võimalus seda vaadelda mõni aasta enne Heino tegevust ja üürikest aega pärast teda, mõnel perioodil ka ise kaasateinult, peab vaatluse tulemusena kordama, et Heino Jõe on eesti skautluse monumentide hulgas suurkuju.

Muidugi ta ei ole ainus. Teisigi oleme näinud ja imetlenud, mõned innustanud Heinet enastki. Nad kõik on silmapaistva individuaalsusega, originaalsed isiksused, ükski pole teise koopia. Ilma et tahaks valu teha muudele, mahub siin meenutada ainult mõningaid karaktereid.

Esmane monument on kahtlematult Anton Õunapuu, Tallinna reaalkooli võimlemisõpetaja, Vabadussõjas langenud sangar, esimene eesti skaut ja sellisena kuulub temale rajaja au. Nii lühike oli see tähelend, et poiste malev ei jõudnudki teda näha. Aga see veendumus, et tegutse oma kodumaa hüvanguks, tarviduse korral oma noore eluhinnaga, elab läbi aegade kauemini kui Õunapuu enda lühike elu.

Skautlusse hüpanud täismehi eluhoogu ilmutas Jaan Hünerson, võimekas riigimees, rahva keskel ja silma ees, peastaabi ülem eesti skautluse sees. Kaua tagasi, 1925.a. skautide üleriiklikul kongressil pikaksveninud juttude ajapuuduses üllatas ta meid kõnega, mille pikkus oli üksainus lause, selletõttu see meelde jäänud ongi: "Skautluse tutvustamine vanemate inimeste seas on minu ettekande teema ja selle tuum seisab selles, et pange lühikesed skaudipüksid jalga ja see on skautluse kõige parem tutvustamine." Ajastul, mil ükski korralik meesterahvas sedasi ei teinud suvisel nädalalõpulgi, mõnules Hünerson oma põlvpükstega skaudimundris. Temasarnaseid oli mitu, nagu skaudipoiste sekka sukeldunud kaks tuntud pedagoogi, Tallinna reaalkooli direktor Nikolai Kann ja Tartu ülikooli professor Karl Saral.

Varsti jõudsid Eesti Vabariigis küpsevad kujud juba tõusta skaudipoiste enda ridadest. Üks neist oli Johannes Tedersoo, skaudiastmeist sirgunud Skautmasterite Kogu esimees, juriidilise haridusega osav organisaator, kes Kaitseliidu juures Noorte Kotkaste peastaabi ülemana üles ehitas teise suure skautliku organisatsiooni.

Hoopiski erineva omapäraga oli Harri Haamer, meister poiste hingeelu tundmises, kelle magnetism avaldus individuaalses lähenemises müstika ja huumori kooskõla abil nii haarava populaarsusega, et Valgeranna suurlaagris Pärnus 1932 kanti teda kätel.

Herbert Michelson oli skautluse suurkuju Tartust, kergejõustiku meistritiitliga, võimetega administraator, mitme skaudiraamatu autor, kes meiega koos pääsis pagulusse ja uuendas laialiaetud eesti skautluse rahvusvahelisi sidemeid.

Nüüd jõuame Heino Jõe juurde. Tema võlu avaldus vasaku peopesa käesurves, kus kõik sõrmed kõrvuti teretasid iga sobivat algatust ükspuha kust see tuli. Ta oli kõigi väikeste ja ka suurekskasvanud poiste sõber nii siiralt, et igaüks tundis seda, nagu oleks Heino peatähelepanu pööratud just temale. Iseenda isiksusse mahutas ta osa jooni igast eelnimetatust. Tal oli Õunapuu loomisjulgust, et suureks eesmärgiks elu anda viimase hingetõmbeni. Nagu Hünerson rahva tõsist tööd virgutab iseenda rõõmsa tujuga, tegi Jämesäär sedasama noorte seas. Tal oli Juku algatusjõudu suure organisatsiooni käikurakendamiseks hoopis uues ümbruses. Tal oli Harri vaimukat südamesoojust, kõigele lisaks armastas joonistada nagu kõik vennad Haamerid. Tal oli Miku juhtimisosavust, sest kui üks rajas eesti skautlust Saksamaa oludes ja hiljem Ühendriikides ning kirjutas skaudiraamatuid, siis teine ehitas skautlust Rootsis ja Kanadas ning kõik Heino raamatud kajastavad täielikku omapära.

Heino Jõe kutseõping ja kõige hilisem kutsetöö kodumaal hõlmas suuremaid linnu, Tallinat ja Tartut, skauditegevus aga süvenes vähemais linnades, algas Rakveres ja küpses Haapsalus. Lääne maakonnast suunduski veel kaugemale läände, esmalt üle Läänemere Stockholmi ja seejärel üle Atlandi vete Torontosse. Skandinaavia poolsaarel ja Ameerika mandril sai ring täis, et elujõulist eesti skautlust tagasi istutada kodumaale. Viimast ei saanud Heino ise lõpule viia, aga ta nägi koidiku kuma.

Heino Jõe skautlik süvenemine toimus samas mõtisklevas väikelinnas, kust Ernst Enno lennutas oma ilusaid lastelaule. Talent ei vaja ümbritsevat sära, ta kiirgab seda ümbrusele ise — Enno omamoodi, Heino omamoodi. Kodumaa rannikul küpses Heino mitte üksnes skautlemise eluaegseks entusiastiks, vaid täielikuks spetsialistiks, noorte karakteri kasvatamise professionaalseks pedagoogiks. Sealsamas Valge daami linnas kohtas ta pilk teorõõmsa naispedagoogiga, kellega abielludes kasvas kodus niisugune pere, kus skautlusegaidluse ind on kandunud kolmandasse generatsioonigi.

Generatsioonide pikendusse on kandunud kogu Heino Jõe skautlus. Kuidas see tema juures virgus ja mis mõõtmesse see kõik avardus, selle kohta on lahtine raamat meie ees.

Artur Grönberg, skm.

HEINO JÕE OMAS ASJAS

(*"Vaba Eestlane"*, 6.oktoober, 1983)

Meie ajalehe toimetuse kolleegiumi liige Heino Jõe sai 4.oktoobril 70-aastaseks. Mees ise ei tähista oma sünnipäevi, vaid väidab, et tema füüsiline sünnipäev on ainult tema enda ja tema perekonna asi. Tema tegelik sünnipäev on 16.jaanuaril 1926, kui asutati Rakvere Skautide Malev ja Jõe astus skaudiks. See on tema ühiskondlik sünnipäev, sest sellest päevast algas tema ühiskondlik aktiivsus, mis kestab tänaseni. Sünnipäevakirjutisest tüh-jaks jäänud ruumi palus Jõe endale, kuna tal olevat vajadus ütelda avalikult mõningaid asju enesekaitseks — enne kui paneb kõrvad pea alla.

Sõber Ervin Aleve palus minult sünnipäeva-intervjuud. Loomulikult ma keeldusin, sest igal inimesel on edevus ennast kiita ja see jutt pole must-valgele panemiseks. Ma ju ise ka ajakirjanik, ütlesin Ervinile, ja sain temast lahti lubadusega see asi ise "ära kirjutada". Pealegi on mul hädavajadus ennast mitmestki asjast välja vabandada ja ära seletada, miks ma niisugune olen — nagu ma olen.

Mina kasvasin Esimese maailmasõja ja Vabadussõja ajal Virumaal Vihula, Roela ja Küti vallamajades, kus minu kadunud taat vallakirjutajana ajas rahva asju. Sealt läksin edasi juba iseseisvuse ajal Rakverre ja Haapsallu, kus taat põllutöoministeeriumi asundusameti ringkonnavalitsejana teostas maareformi tegelikku poolt — asundustalude planeerimist, talude hoonestamise, ehituslaenu andmise ja selle kasutamise kontrollimist. Taat lubas mind maast madalast toppida oma nina valla ja maareformi asjadesse ja ma arvan, et nii Roela kui ka Küti vallaraamatutes on praegugi veel mõned minu tehtud "kirjutised" sees. Ma tundsin

kõiki tähtsamaid vanamehi ja nende hobuseid, küsitlesin nende loomade arvu ja nimesid ning õppisin nii palju rahvatarkust, et ma pole seda jõudnud tänaseni ära tarvitada. Ma nägin igasuguseid hädalisi ja neid ka, kes teistele teadlikult oma "tarkust" kasutades häda tegid.

Suvel kasvasin vanaisa Käravete veskis, hoidsin kätt värskelt jahvatatud tulise jahu kastis ja kuulasin veskiliste jutte ning vanaisa elutarkust. Vanaisa jahvatas viljamati eest. Kui mõnel veskilisel oli kotis tunglateri, umbrohu seemet ja hiiresitta rohkem kui rukkeid, siis vanaisa nendelt matti ei võtnud. Ütles — lollus, viin ja vaesus võtavad sellelt matti minu eest! Kui ma nendele pihtimustele juurde lisan kõige suuremas tõemeeles võetud skaudi seadused, käsud ja kombed, siis on vist usutavalt ära vabandatud minu terav õiglustunne ja minu arusaamine inimese kohustustest ühiskonnas. Minu head lõuad aga on pärit vallamajade, ringkonnavalitseja kantseleide ja veskiliste piibusuitsustest ootetubadest, kus eesti rahva geenius vabalt rehknutti pidas.

Mitme elu jooksul peetud ametist pean ma kolme "omaks" – poistejuht, õpetaja ja lehemees – kuna nende juures olen saanud kasutada poisipõlve elukoolis kogutud vaimuvara intresse. Ainult väga isekas inimene võib uhke olla ja arvata, et tema ise on millegagi toime tulnud. Suurem osa tänapäevaseid saavutusi ja loomingut on ühiskondliku ettevalmistuse, tiivustuse, mõjutuse, vajaduse, surve või nende kombinatsioonide tulemusel. Vahest nii kaudselt-kaudselt, et ei oskagi otsa leida. Mina olen küll veendunud, et ükski minu kirjariida, välja öeldud mõte, joonistatud vigur ega riimitud laulukene ei ole ilma tugeva ühiskondliku seoseta. Mul on hea meel, et nii paljud on sellest osa saanud ja rõõmu tundnud ja see kaalub mitmekordselt üles kõik need pahandused ja vaenud, mis sellest samast ühiskondlikust aktiivsusest on tekkinud. Ma tahaksin kallistada neid tuhandeid, kes selle juures sõpradena minuga koos on käinud ja ma tänan eesti rahvast ja eesti ühiskonda mulle osutatud huvi ja usalduse eest.

Kui mina mõtlen oma möödunud aastate-

le, siis tõusevad minu kõrvale tuhanded lähedased inimesed – peamiselt mehed ja poisid, väga üksikud naised. Need on inimesed, kellega kord sõlmitud sõprus ja koostöö on kujunenud eluaegseks aate-truuduseks. Kas või aastakümnete vahe-maa – kuid ikka samade ühiskondlike printsiipide, rahvuslike ideaalide ja isikliku eetika normidega, nagu oleksime neid alles eile ühtlustanud.

Kõige suuremat uhkust tunnen ma nende meeste üle, kes kunagi poistena olid minu hundukarjas või skaudiüksuses. Sõda on neist võtnud oma osa, aga elavad – laiali paljudes maailma soppides – on tublid ja sirgjoonelised mehed, paljud oma kutseala ja eesti ühikonna tippudes. Minu poisid! Ma pole kunagi neid loendanud, kuid sadakond neist on minuga praegugi kirja- või isiklikus kontaktis.

Lõpuks ma tänan kogu "küla kuuldes" oma naist, sest igaüks ei oleks minu kõrval vastu pidanud. Ma tänan ka oma tublit eesti perekonda.

Heino Jõe

HEINO JÕE ... mees kahe sünnipäevaga

Heino sündis 4.oktoobril, 1913 Vihulas, Virumaal Eduard Jõe ja ta naise Sophie Marie Kuhlbergi esimese pojana.

Skaut Jämesäär – hiljem antud nimi – sündis, kui ta skaudiks astus 16.jaanuaril 1926 Rakvere linnas ja ta valiti 2.rühma Luige salga juhiks. Skaudisünnipäev oli see millist Heino ühiskondliku elu juures tähistas.

Rakvere oli üks hilisemaid linnu kus skautide asutamine toimus, alles aastal 1926. Leitnant Heinrich Silber tuli Rakverre kaitseliidu instruktoriks ja skautmasterina pidas oma kohustuseks poisid skaudiks teha. Linnas läks kõlakas lahti, et 16.jaanuaril, pitsimaja saalis – sissekäik Michelli kella juures! Poisse tuli kokku suur sõjavägi, enamuses kaheteistaastased. Koosolekul selgitas Silber skautluse põhimõtteid, asutati neli rühma ja määrati pealikud. Heino valiti salga juhiks.

Juba samal suvel kutsus esimene suurlaager skaute Kose-Lükatile (Pirita) suurlaagrisse. Rakvere poistest said minna vähesed, skautlus ei olnud veel juurdunud, vanemad ei usaldanud "lapsi", kaheteistaastaseid poisse, nii kaugele.

Rakveres valati sel suvel palju palavaid pisaraid ja kiristati hambaid vaikselt omaette:

"Minuga juhtus sama lugu ja see on suurim kaotus minu elus. Poisid, kes käisid, tulid kõik eluga tagasi ja olid uhkusest lõhkemas. Palju nad ei jutustanud, ütlesid, et seda ei oska jutustada, seda peab ise nägema.

Minule oli esimene suurlaager peatäis nuttu ja nädalaid norutuju, kuigi õige skaut ei tee kumbagi. Aga minust sai suurlaagri ajal usin ajalehelugeja ja ma tõmbasin nagu lehriga sisse iga trükirea ja pildi, mis ajalehtedes suurlaagrist ilmus.

Suigu Vatt (Valter Suigusaar) hankis mulle salapärasel viisil suurlaagrimärgi, missugune anti ainult osavõtjatele. See oli kollasest vasest ketas, suurlaagri märgiga keskel ja ümbritseva kirjaga "Eesti Skautide I Suurlaager". See kulus vaatamisega katki, tööskuse viiga; oli stantsimisel löödud liiga kõvasti.

Mida andis esimene suurlaager? Vaimustust ja seda, et skautlus on tore asi."

1927a. suvel peeti Rakveres esimene skaudilaager Palermo metsas, 5 kilomeetrit Rakverest, kuhu mindi marsirivis. Pritsimeestelt laenatud kärul oli laagrivarustus: rottermanni jahukottidest õmmeldud telgid, pitsimeestelt laenatud paraban ja tuba. Heino oli laagris toitlus- ja muusikajuht. Palermo laagri teenete eest anti Heinole Rakveres 1.detsembril 1928 skaudi hoolsusmärk.

1928a. sügisel asus perekond Haapsallu ja Heino astus Läänepoolsete Kollase suguharu ridadesse, jätkates skautlemist 2.rühma Hundi salga juhina. Salk oli madalseisus, kaheksast poisist käis neli koondustel. Ta viis Hundid rühma parimaks salgaks. Tema jutustamise, kirjutamise ja joonistamise and väljendus toredates tegevusraamatutes (vaata lehekülgl 5) ja suguharu ajakirjas "Tõrvik". Talle anti eeskujuliku skaudi märk 1.detsembril 1929.

Heino Hundi salgaga

Juulis 1930 võttis Heino osa Soome skautide 1.suurlaagrist Kangasalas, Tampere lähedal, kus ta kandis esimest korda Eesti Skautide Maleva sinist, musta äärega esinduskaelarätkut. Sama kaelarätti kandis ta kogu pagulusaja, juurdelisatud ainult valge mustade vapilõvidega romb seljanurgal. Kangasalast sai Heino vaimustust ja uusi ideid. Sõlmis seal ka eluaegseid sõprussidemeid. Sügisel valiti Heino 2. rühma juhiks ja 1.detsembril edutati nooremskautmasteriks. Ta elustas väljasurnud hundukarja ja ühendas selle skautrühmaga Viikingite suguharuks.

1930 - 1932a. toimetas Heino skautlikku ajakirja "Tõrvik" ja samal ajal tegutses ka ajakirja "Eesti Skaut" kaastöölisena **Jämesääre** nime all. 1931a. tõlkis Heino Roland Phillips'i "Salga Süsteemi" inglise keelest eesti keelde ja alustas salgajuhtide kooliga.

1932a. kevadel lõpetas Heino Läänemaa Ühisgümnaasiumi ja juulis juhtis Lääne Skautide Maleva esindusrühma Eesti 2.suurlaagris Pärnu Valgerannal. See suurlaager andis veendumust ja enesekindlust osavõtjatele ning oli eesti skautluse elujõu ja eluõiguse demonstratsioon. 1.detsembril anti Heinole skautmasteri väitekirja kaitsemise õigus.

Oktoobrist 1932 kuni september 1933 oli ta ajateenija sidepataljonis Tallinnas, olles samal ajal Noorte Kotkaste laagrites instruktoriks.

Oktoober 1933 kuni august 1934 oli Heino tagasi Viikingite lipkonna juhi kohal. September 1934 kuni märts 1936 õppis ta Tallinna Pedagoogiumis. Kooli vaheaegadel tegutses skautlusega Haapsalus.

1935a. suvel sai ta Haapsalu linnavalitsuselt loa skautide püsivlaagri rajamiseks Paralepa metsa. Ta kavandas esimese eesti skauditare, mis ehitati 1936.a. suvel.

Salu koguneb wigwami. Väike Biber, Laanehunt ja Lõbus Öökull on varakult kohal. Oodatakse teisi, kuid need jäävadki tulemata.

Märkamatult satutakse jutlema, teemi üle: «Indiaanide elu enne ja nüüd». Näiteid tuakse peaaegajalikult loetud sellesisuliste raamatute järele, nagu F. Cooperi «Nahksuka jutud.», «Kuningate võsu» ja «Elu seadus»

Mitmetunnilise jutlemise järele tehakse kolmekesi üks vägev laul ja minnakse koju.

Laanehunt,
salga juht.

See on lehekülg "Hundi" salga tegevusraamatust 1928a. kui indiaanitsemine õitses veel Haapsalu skautluses. Kirjutas ja joonistas Heino, kes oli siis salga juht Laanehunt.

1936a. töötas Heino reporterina "Lääne Elu" juures, olles ühtlasi "Viikingi" abijuht. Ta toimetas suvel Eesti 3.suurlaagris "Paralepa" laagri ajalehte "Hõissa poisid", olles samal ajal sidejuhiks soome külaliserühma juures. See oli Eesti suurim suurlaager, 1500 skaudi ja 500 väliskülalisega. Seda laagrit iseloomustas hea skaudivaim, huvitavad ehitused ja haaravad ettekanded. Laagris edutati Heino skautmasteriks.

Sama aasta augustis läks Heino algkooliõpetajaks Hiiumaale, Suuremõisa, kus asutas skautrühmad Suuremõisa, Käinasse ja Kärddlasse. Ta organiseeris poisid koguma vanu hiiu laule Eesti Rahvaluule Arhiivile ja rahvusvahelisse kirjavahetusse Noorte Punase Risti kaudu, kuna skautlus tolleaegsetes Eesti maaoludes ei suutnud poistele täisrakendust pakuda. Samaaegselt toimetas "Hiiu Teatajat" – "Lääne Elu" lisa.

1937.a. sügisel asus Heino õpetajaks Haapsallu, olles samaaegselt Tallinna "Päevalehe" kohalik kaastööline. Maleva abijuhina moodustas ta treeningrühmad salga- ja rühmajuhtidele. Hakkas koguma ja läbitöötama eesti rahvaluulet ja etnograafilisi materjale, et nendega asendada hundude dzhungli- ja skautide indiaanitausta, mis eesti oludes jäid poistele võõraks. Toimetas samal ajal eesti skautide ajakirja "Eesti Skaut" millist sel ajal trükiti Haapsalus.

Heino tagasitulek tõi Viikingitele uue tõusu, uue rahvusliku alguse. I.algkooli majas, millest sai uus skaudikodu, koguneti nõupidamiseks ja Heino kõneles:

"Tänapäeva vaim on meid indiaanlaste juurest toonud muinaseestlaste viikingiaega. Eestlaste mängu mängida oskame meie, eesti poisid, kindlasti paremini kui punanahkade oma. Ja me tahame seda, kuni saavutame! me mõtled on priid!"

Algas eesti skautlusele uus rahvusliku sisu andmine, mida sümboliseeris sini-must-valge igal kujul, eesti emakeel ja isamaa, muinas- ja rahvuskangelased, rahvuskultuuriline pärimus. Uue perioodi kajastusena ristiti II.rühm Viikingite suguharuks.

Sügisel 1939 astus Heino Tartu ülikooli õigusteaduskonda kaugõppijana. Sel aastal sai ta ka algkooli abijuhatajaks.

Augustis 1940 sulgesid nõukogude võimud skautide organisatsiooni Eestis. Heino jätkas tegutsemist vanemskautide ja juhtide grupiga põranda all, kusjuures tegevuse sihiks oli informatsiooni kogumine komnoorte organisatsiooni aktsioonide kohta, ohustatud inimeste hoiatamiseks. Ehitati kaks illegaalset raadiosaate-vastuvõttejaama.

1941a. pääses Heino küüditamisest ja venelaste mobilisatsioonist, koos naisega, kodunt põgenemisega, kuni saksa okupatsioonivägede saabumiseni. Küüditamised, mobilisatsioon ja sõjasündmused lõhkusid põrandaaluse organisatsiooni. Saksa okupatsiooniaja alguses oli Heino edasi algkooliabijuhataja, siis Tartus "Postimehe" toimetaja ja karikaturist, kus ta organiseeris "noorte lehekülje", kuna noorsootöö oli jätkuvalt keelatud. Sakslaste mobilisatsiooni eest pääsemiseks lahkus Heino "Postimehe" juurest ja asus sõjaliselt "tähtsale" ametkohale Läänemaa Tuletõrjebrigaadi staapi instruktorina. Kui sakslased asusid moodustama hitleri-noorte eeskujul "Eesti Noorte" organisatsiooni, siis asutas ta poiste tuletõrjerühmad Läänemaal, kus valitsesid skautlikud põhimõtted, kuid tegevuse peaülesandeks oli tuletõrjeline treening.

1944a. septembris, kui venelased uuesti tungisid Eestisse, juhtis Heino 29.põgenikuga ka-lapaati ülemere Rootsi.

Jämesääre Seitse Aastat Kuninglikus Rootsis

Kui 19.augustil 1940 keelati Eestis N.Liidu okupatsioonivõimude poolt skautlikud noorteor-ganisatsioonid, ei osanud keegi ennustada, et neli aastat ja paar kuud hiljem ärkab eesti skautlus uuesti ellu – teiselpool Läänemerd, Rootsis.

Üle sügistormise Läänemere saabus Rootsi randa 1944a. lõpukuudel umbes 25,000 põge-nikku Eestist. Nende hulgas oli ka Heino Jõe koos abikaasa Elleni ja väikeste tütarde Anu ning Mai'ga.

Alates novembrist 1944 lisaks kooliõpetaja ametile laagrikoolis, asutas ta Doverstropi põ-genikelaagris skautide ja gaidide lipkonna. Samal ajal organiseeris ta ka "noorte veeru" põgenike ajalehe "Eesti Teataja" juures.

Oma skaudirajal kodumaal oli Heino kaasa teinud mitmesuguseid perioode eesti skautlu-ses, millega tegevust poistele oli tahetud põnevaks teha. Skautluse algaastate rivi ja pa-raaditamise ajajärk oli möödas. Järgnev indiaanitsemisaeg tõi tegevusse põnevaid tsere-moniisid, tootemeid, metsameeste tarkusi ja muud, mis sobisid hästi skaudimängu ja jõud-sid oma haritippu juba Eesti Skautide Maleva I.Suurlaagris Pirita Kose-Lükatil. Kui indiaa-niromantika hakkas kuluma, oli Jämesäär üks esimestest, kes astus uude otsimisajajärku, et avastada midagi, mis kaasa kisuks 13-15 aastaseid poisse. Nii kirjutas ta "Eesti Skau-dis" juhtidele, kes varem olid mõtelnud teemal – Skautlus on rahvuslik noorteliikumine – oma visioonidest "Rahvusliku omapäraga tegelikkusse" leides, et ajakohane abinõu on peatuma jääda rahvusliku romantika juurde. Ta oma Viikingi lipkonna tegevusraamatud jutustavad, koos joonistustega, põnevaist skautlikest sündmustest Haapsalus, mida ta oma lipkonnas kasutas poistes huvi tõstmiseks skautluse vastu (vaata näidet järgmisel lehel).

Kindlama organisatoorse kuju andmiseks eesti skautlusele Rootsis, kutsus Heino kokku 1945a. jaanuaris Stockholmis skaudijuhtide koosoleku, kus otsustati taastada Eesti Skauti-de Malev, koos selle organitega. Organiseerimise läbiviijateks valiti Heino Jõe, Artur Grönberg, Evald Kello, Olav Rebane ja Heinrich Mark. Skautmastrite Kogu juhatusse valiti Heino Jõe, Artur Grönberg ja Aksel Vaigur.

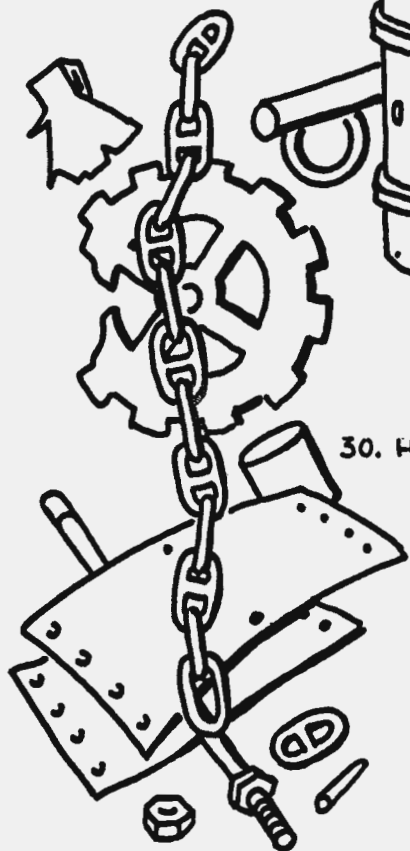
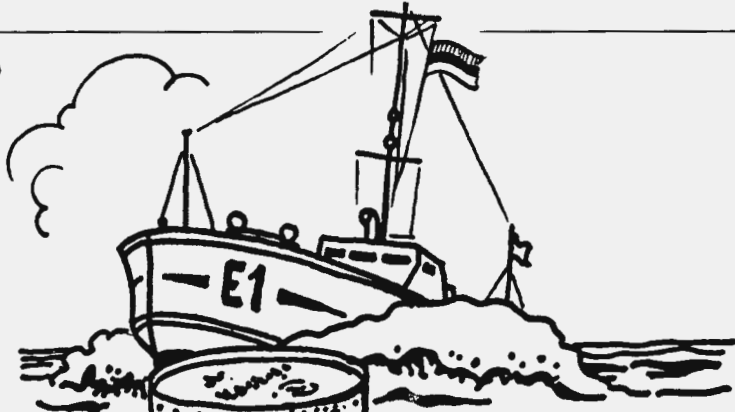
Kui Rootsi riik lõpetas põgenikelaagrid ja eesti põgenikud siirdusid oma uutesse kodulin-nadesse ja -asulatesse, tekkisid seal peatselt, lisaks teistele eesti organisatsioonidele, ka skautide ja gaidide üksused. Ka endised noorkotkad ja kodutütred liitusid skautide/gaidide ridadesse.

10.aprillil otsustas Rootsi Skaudinõukogu, et eesti skaudid saavad tegutseda ainult rootsi üksustes rahvuslike rühmadena, kanda rootsi märke ning sooritada katseid nende katse-kavade järgi. Moodustati eesti skautlust koordineeriv Eesti NMKÜ Skauttöö Keskus koos-seisus Rein Uhke, Evald Uustalu ja Heino Jõe juhatajana. Siit pääle algas Jämesääre hii-geltöö eesti skautluse ülesehitamiseks Rootsis. Lisaks Keskuse juhataja kohustustele sai

Heino ka eelmise aasta detsembris asutatud Stockholmi Kalevi lipkonnajuhi koha. Nendele vastutusrikastele kohtadele jäi ta kuni Rootsist lahkumiseni. Ta koostas üksustele õppematerjali "Skautluse" vihikud I-IV põhialuste ja katsekavadega.

Sel suvel alustas ta ka uue tegevusalaga eesti skautluses – üksikskautide tööga, ning koostas õppekirjad-juhised: "Kirjad üksikskautidele 1-7".

**ROOSTETANUD
RAUARISUST
RAJAME
KODUMAALE
RANNAPIIRIDE
VALVURI**

ui suguharu juht viibis Pär-
nus skautjuhtide asu-
takoosolekul, kus aru-
tati skautluse eluvi-
maid käänusi, siis
töötas suguharu selle
aktiivoni teostamiseks,
mis ükmeelselt otsu-

tatud ette võtta — kaaluda terve su-
guharu üles rauda.

*

30. HINGEKUUL 1937.

L aupäeval kihutavad 16 jal-
ratturit Haapsalu-Rõ-
huküla talu. Need olid
rükingid raudajahil. Po-
hukülas jagunes kamp kaitse ossa ja
arusaadlikuks. Vanad laeva- ja katla-
plaadid, ketijupid, poldid, mutrid ja
õlitüümid koguti kokku ja kanti tee-
äärele hunnikusele. Kolm tundi tehti
tööd, kuni aina kerulis ja peopesad mure-
tusid järjest roostevärvi sissmaks.
Hoolsa töö ja tegusega teos-
tandid poind oma suurt ülesannet.

Lehekülj "Viikingite" suguharu tegevusraamatust 1937a.:
"Vanaraua kogumisega teenime isamaad."

Jämesääre strateegial eesti skautlusele olid kindlad sihid:

- vajadus koostööks ja ühtekuuluvuseks
- rahvuslik identsus
- tulevikuusk vaba Eesti suhtes
- võitlus Eesti iseseisvuse taastamiseks, truuks jäädes eesti keelele ja kultuurile
- eesti rahvuslike ja skautlike traditsioonide jätkamine
- juhtide väljaõpe
- majanduslike võimaluste loomine

Üksustevaheliseks koostööks toimus 1946a. Jämesääre algatusel Keskuse poolt korraldatud "Vabaduspäeva paraad" — lipkonnad valmistasid endi tutvustamiseks rändalbumid. Kolm eesti skaudijuhti, Heino Jõe, Richard Norvell ja Ilmar Loorand sooritasid Gilwelli met-samärgi kursuse. Sügisel organiseeris Heino noorteajakirja "Tulehoidja", mis praegu ilmub jätkuvalt Rootsis ja levineb üle maailma. Kodumaise traditsioonina tähistati detsembris skautlikku emadepäeva.

Esimesele sõjajärgsele maailma jamboreele — 1947a. Prantsuse Rahu jamboree Pariis-Moisson's — sõitis 8-liikmeline grupp Jämesääre juhtimisel. Säl toimus ka esmakordne kohtumine Saksamaalt tulnud eesti esindusüksuse ja nende juhtidega. Samal sügisel organiseeris Heino korrespondentsi teel juhitud eesti salgajuhtide kooli ja ta võeti Rootsi NMKÜ skautide peakorteri koosseisu kui "erisekretär eesti skauditöö jaoks".

Salkade töö tugevdamiseks alustas ja korraldas 1948.a. Eesti Skauttöö Keskus, Keskuse juhataja Heino Jõe juhtimisel, ülerootsilise salgajuhtide kooli 9 lipkonna juures. Jüripäeval edutati esimest korda skaute ja skaudijuhte kodumaise tava kohaselt.

1949 aasta suvel leidis aset I.suurlaager paguluses. Suurlaagrist Ömmerni ääres Lääne-Rootsis võttis osa 300 skauti, külalisi käis 2,000. Imponeeriv laager oma ehituste poolest oli üles ehitatud Muinas-Eesti linnustena. 13.heinakuu päeval 1949 tervitas I.suurlaagri organiseerija ja juht Heino Jõe osavõtjaid ja kõiki eesti poisse:

".... saadame siit skauditervitusi kõigile eesti poistele üle maailma. Me mõtleme suurlaagris aga ka neile poistele, kes ootavad kodumaal vabaduse tundi. Eesti skautide laagritulede õige paik on vaba Eesti pinnal — maailma ilusamates metsades, kinkudel ja järvekallastel. Meie siin süütame tuled ja heiskame lipud selleks, et kanda neid koduradadele — kui saabub aeg! Olgem valmis!"

Näide #1 laagrivärvast muinas-Eesti linnusetehnikas Ömmerni suurlaagris

Näide #2 laagrivärvast muinas-Eesti linnusetehnikas Ömmerni suurlaagris

1949a. sügisel lahkus Heino NMKÜ juurest ja asus "Eesti Teataja" toimetuse sekretäriks, olles samal ajal Eesti Komitee ja Eesti Abi noorsootöö sekretäriks. Viimane organisatsioon saatis materjaalset ja vaimset abi (skautlikud õppematerjalid) Saksamaa laagrites viibivatele eesti noortele.

1950.a. Jüripäevaks ilmus Jämesääre poolt kujundatud skautlust tutvustav broshüür. Üksikskandid kogunesid teist korda laagrisse 20-mehelises koosseisus Jönköpingi lähedal. Jõuluks ilmus trükist esimene skautlik raamat Rootsist — Heino Jõe enda poolt illustreeritud noorsooraamat "Ränikivi" — eesti rahvuslik taust skautlusele. Samal ajal koostas Heino eesti skautluse jaoks Rootsist "Skautidjuhi Tarbevara", mis ilmus paljundustrükis.

Ülemeremaadesse väljarändamine Rootsist saavutas oma kõrgpunkti 1951.a. Nii poisse, kui juhte lahkus mitmest lipkonnast. "Üks kotkas lendab" — Keskuse juhataja poolt koostatud väike broshüür lahkujale sisaldas juhiseid skautluse jätkamiseks. Heino alustas oma perekonnaga reisu Kanadasse 2.märtsil 1951. Enne lahkumist oli ta jõudnud veel koostada paguluskautiluse ideoloogilise raamatu "Saadikud põlvpükstes". Rootsi Malev andis Heinole kaasa skaudiliiliaga hõbedast kihlasõrmuse, uue skautluse loomiseks Kanadas.

Ankrumees Jämesäär, eesti skautluse taastaja Rootsist oli oma töö hästi teinud ja rändas edasi uutele jahimaadele. Siis ei osanud keegi veel aimata, et need asusid Muskoka metsades ...

Enne laevale minekut oli Jämesäär posti pannud kirjad "Ränikivi" kaane tagaküljel:

Kõikidele eesti skautide lipkondadele Rootsis!

Peale pikka ja armastusega tehtud tööd, andsin keskuse juhataja raske seljakoti keskuse otsuse kohaselt üle skautmaster Gustav Ilvesele. Ma arvan, et temal on paras turi selle pauna jaoks.

Oleme üheskoos siin Rootsis palju head korda saatnud skautlemisel Eesti parema tuleviku nimel. Mul on hea meel, et teie kõik olite vaprad mehed aerudel sel ajal kui minul tuli hoida rooli. See tegi roolimehe töö lõbusaks. Ma ei unusta seda iialgi. Ütelge minu poolt tänu oma vanematele ja kõikidele skaudisõpradele. Nende usaldus ja abi andis meile julgust ja jõudu. Uutele alemaadele asudes raiun siia ränikivi teisele küljele mõned kaljusõnad teie kõikide jaoks:

- Hoidke ühte truuduses ja vennavaimus, sest meie töö esimeseks nõudeks on sõprus,
- rühkige hoolsasti edasi skautlikul teel ja isiklikus elus, sest Eesti vajab ainult häid mehi,
- kandke südames skaudi seadusi, sest need on parim soovitus, mis teile iial võidakse kirjutada,
- täitke oma kohustusi viimase silmapilguni, sest nii on õige võitleja ja skaudi kohus,
- suruge maha kõik isiklikud, kildkondlikud ja poliitilised taotlused, mis võiksid segada vaba poistetööd, sest meie eesmärk – Vaba Eesti – on liiga kõrge selleks, et seda tükeldada,
- ärge unustage, et skauditervitusel surutakse väike sõrm põidla alla.

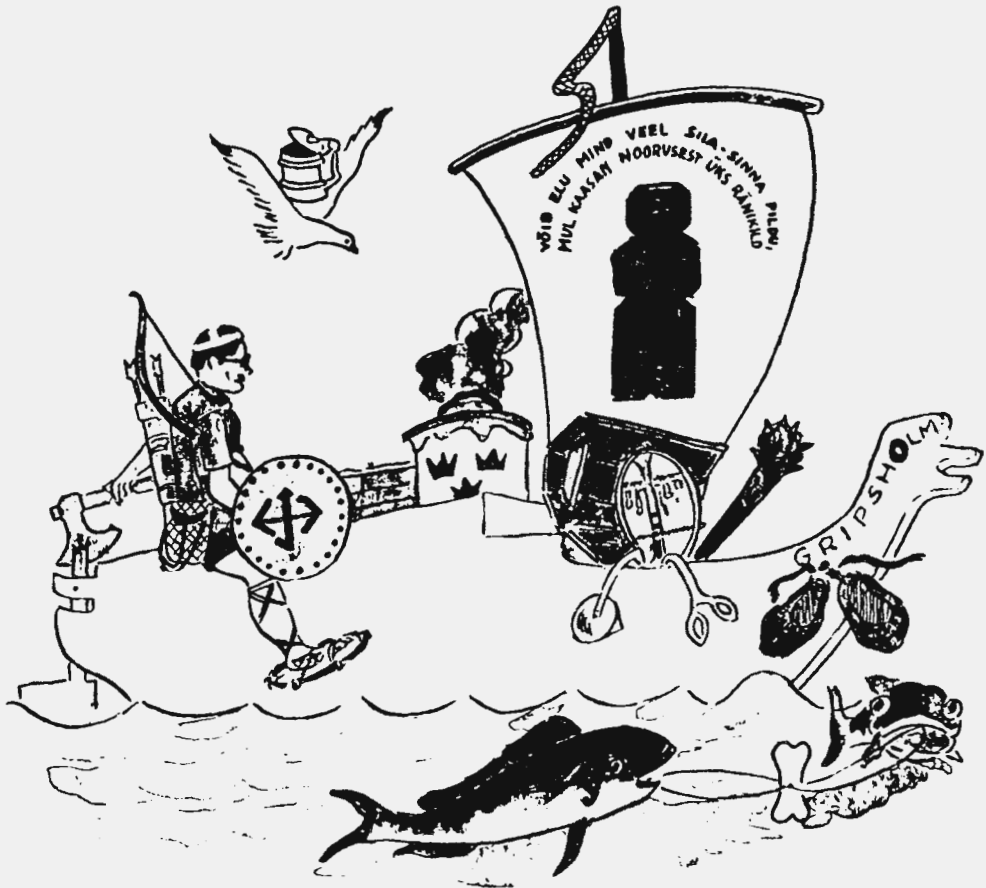
Isamaa eest – olgem valmis.

Stockholmis, 1.märtsil 1951.

Teie,

Heino Jõe

KOOS ENDAGA VIID
VÄÄRTUSLIKU LASTI
UUDE MAAILMA ...

Lehekülg Rootsi lipkondade poolt koostatud lahkumisraamatust "Jämesääre Vaevavara".

Heino Jõe Kanadas

1951.a. märtsis saabus Heino perekonnaga Kanadasse ja alustas tööd äsja asutatud Kanada Eesti Skauttöö Keskuse juures, üksikskautide töö sekretärina ja Lembitu lipkonna juures, vanemskautide juhina. Samal ajal asus ta ka Toronto Eesti Skaudisõprade Seltsi organiseerimise ja püsiva skautide laagriala otsimise juurde. TESS loodi 1952 ja otsimiste tulemusena osteti Muskoka metsades esimene osa järveäärsest laagrialast, mille Heino ristis Kotkajärveks ja mis jäi tema metsakoduks eluajaks.

1953.a. kui lipkond jagunes kolmeks, valiti Heino Lembitu lipkonna juhiks.

Augustis toimus esimene eesti skaudilaager "Kaljukünka" Kotkajärvel, laagri vanemaks Heino Jõe.

Lembitu lipkond andis Heinole suurepärase võimaluse rahvuslike motiivide rakendamiseks eesti skautlusele. Ta andis Lembitu lipkonnale ulatusliku eesti tausta, kujundades lipkonna märgi, juhtlause, allüksuste nimetused, nende sümbolid ja tegevused eesti muinasaja teemadel. 1953a. andis ta välja esimese Lembitu Käsiraamatu.

1954a. toimus Kotkajärvel esimene eesti suurlaager Kanadas, "Tungalnoole". Heino teutses laagri staabis ja ka üksikskautide all-laagri juhina. Tema tööviljana viibis laagris 30 üksikskauti.

Heino 40a. sünnipäeval 1953a.

Rootsi skautlus tunnustas Heino tööd Förtjänstliljan teenete märgiga.

Samal aastal valiti Heino Kanada Eesti Skauttöö Keskuse juhiks ja 1956a. ilmus tema sulest salga-juhi käsiraamat "Ants Ankrumees", mille kordustrükk tehti Eesti Skautide Liidu poolt Rootsis, 1960a.

1957a. andis Heino Lembitu juhtimise noorematele, kuid jäi Lembitu vanemaks, pühendades oma tähelepanu eriti kasvatuslikele ja rahvuslikele küsimustele.

1958a. toimus Heino juhtimisel Kotkajärvel teine eesti suurlaager Kanadas, "Saare", kus ta rakkendas laagri kujunduses ja tegevuses mitmesuguseid rahvuslike motiive. Uudisena tõi ta laagri tegevusse rahvusliku sisuga huviringid.

Laagri eeltöödel kujundas Heino Kotkajärvele peamaja eesti suurtare eeskujul. Peamaja ehitati skaudivanemate abil ja sellega algas Kotkajärve eesti rahvusliku näo loomine, millega Heino tegeles kogu oma elu.

1958a. kujundas Heino Eesti Skautide Liidu teenetemärgid, Tammetäht ja Põhjatäht, andes nendele nimed ja statuudid. 1960a. Jüripäeval tunnustas Liit Heino suurt panust eesti skautlusele, annetades temale ta enda poolt kujundatud Põhjatäht, I järk.

1964a. kutsuti Heino, kui silmapaistvat noortajuhti ja ideoloog, Põhja Ameerika Eesti Päevade peakõnelejaks. Oma kõnes, "Eesti jääb, eestlane jääb", Heino kinnitas oma usku Eestisse ja eestlastesse ning toonitas, et meie rahva pärisosa, meie suur vend, asub Eestis, kus ta hoiab alles eestlust ja loob eesti kultuuri, kommunistliku ikke kiuste.

Sama aasta sügisel, kolmteist aastat hiljem, oli Jämesäär tagasi Rootsis, külastamas "Põhjala" suurlaagrit ja Metsakodu, et kohata vanu sõpru, vahetada ideid ja kinnitada sõprust. Ta oli rahul eesti skautluse arenguga seal — oli jätkatud tema jälgedes käimist. Metsakodust tõi ta kaasa kohviku idee Kotkajärvele.

1966a. kutsus Heino kokku eesti noori Kotkajärvele, Sügiskulla päevadele, et arutada võimalusi kuidas tiivustada noorte tegevust Kotkajärvel ja mujal.

Päevade aruteludest kujunes välja Kotkajärve Metsaülikool, mis korraldati esmakordselt 1967 aastal. Sellest ettevõttest on kasvanud ülemaailmne liikumine, mis kestab tänapäevani. Heino oli üks asutajatest ja oli osa selle tegevusest, juhatuse liikmena, nõuandjana, lektorina ja tugeva talana oma elu lõpuni.

1974a. hindas Heino skautlikku tööd Kanada Skautide Peakorter teenetemärgiga, "Silver Acorn".

Heino sõjasärgi ja kiivriga 1982a.

1979a. ilmus Heinolt "Lembitu Noolepoiste Raamat".

1980a. ilmus "Lugu käbist, lugu kännust". Viimase kirjutas ta rootsi skaudivendade tellimisel "Ränikivi külale" näo andmiseks ja selle sisustamiseks. Ta ei läinud ise Vikerskaare maailmalaagrisse Metsakodus – kirjutas ja joonistas aga kõikidele Ränikiviküla huviringis käijatele toredate tarvitamisõpetuse "Lugu käbist, lugu kännust". Metsakodu Ränikiviküla kerkis maailmalaagriks Jämesääre poolt kirjutatud ja joonistatud "Ränikivi" inspiratsioonil, kuidas eit ja taat vanasti elasid.

1981a. juhtis Heino TESS'i majanduslikku aktsiooni, mille õnnestumisel suurenes Kotkajärve maa-ala Uudismaa ostuga.

1982-1983a. andis Heino välja sarja "Noortekirjad tüdrukutele ja poistele". 1985a. ilmus temalt "Lembitu Skaudiraamat".

1986a. sügisel tähistas Heino enda 60. skautlikku sünnipäeva, kutsudes kokku oma sõpru – skaudipoisse ja -vendi, jutustades neile oma skaudilugusid. Ta nimetas seda kokkutulekut Jamuks. Heinole annetati Kanada Eestlaste teenetemärk.

Tõdedes, et pagulaspõlve pikenedes langeb meie noorte keeleline ja eestialaliste teadmiste tase, kutsus Heino novembris kokku endiste ja praeguste noortejuhtide ja täienduskooliõpetajate koosoleku, et astuda samme selle olukorra parandamiseks. Sellest sai alguse sihtasutus "Eesti Tulevik", mille eesmärgiks jäi eesti keele ja kultuuri levitamine eesti perekondade ja noorte seas.

Konkreetseteks tulemusteks jäid kaks Metsakooli kursust Kotkajärvel, 16-20 aastastele noortele, aastatel 1987 ja 1989. Esimesest, kahenädalasest kursusest, võttis osa üheksa noort; teisest, nädalasest kursusest 14.

1988a. hakkasid Eestis puhuma vabamad tuuled. Kui seal jälle tärkas skautlik liikumine, oli Heino kohe valmis seda abistama. Ta astus tihedasse kirjavahetusse Eestis olevate skaudijuhtidega, andes nendele nõu ja julgustust, saates nendele käsiraamatuid ja muud skautlikku kirjandust. Heino viimased aastad olid pühendatud kodumaa skautluse taas-sünni abistamiseks.

1989a. tunnustas Kanada Peakorter teda varasema teenetemärgi kõrgema astmega: "Bar to the Silver Acorn".

Heinole ei antud näha Eesti vabanemist, aga ta nägi sini-must-valge tõusu Hermani torni, kus ta ise sõdurina seda lippu oli heisanud.

Heino suri Torontos, 11. jaanuaril 1990. Lembitu Malev, mille tööd ja traditsioone Heino oli aastaid rikastanud, meenutas Heino panust ja saavutusi mälestuskoondusega poistele 16.veebruaril ja koosviibimisega vanematele ja sõpradele 28.märtsil.

12.-13.mail 1990 peeti ka Rootsis Metsakodus Jämesääre meenutamise nädalalõpp. See kujunes päikese-paisteliseks ja tegevusrikkaks ürituseks – eriti Ränikivikülas, kuhu oli kogunenud poolsada noortejuhti, skaudisõpra ja noort. See varakevadine kokkutulek oli austusavalduseks Kanadas 11.jaanuaril lahkunud aatekaaslasele Jämesäärele.

Jõulise inspireerijana koondas ta eesti skautluse juurde tegevustahtelise noortejuhtide kaadri, kes on jatkanud ta tööd. Lisaks ulatuslikule tegevusele eesti skautluses ja ühiskonnas Kanadas, jätkas ta ka pidevat kontakti Rootsi skautluse ja juhtidega pikkade aastate jooksul. Ränikivikülla, mäekallakule vastu Tidani jõe ja Luigejärve, istutati 100 männitaime Jämesääre meenemännikusse, alati meenutama seal tema jälgesid skautlusele ja Eestile.

18.-19.juunil 1992 kogunes Metsakodu idüllilisse Ränikivikülla kolmkümmend skautlikku noort ja noortejuhti, et seal toimuval esimesel seminaril "Jämesääre jälgedes" lähemalt tundma õppida legendaarse eesti skaudijuhi Heino Jõe elutööd, eesti skautluse uuendamisel rahvusliku kasvatustöö rakendamisega ja selle pideva arendamisega ligemale 60a. kestel.

Erilist huvi pakkus see üheksaliikmelisele skaut- ja gaidjuhtide grupile Eestist. Seda kinnitas ka noortejuht Jaak Alesma Viljandist seminari lühikokkuvõttes:

"Jämesäär oli mees, keda tuleb tutvustada ka poistele-tüdrukutele Eestis. Seepärast oli see kursus hea, et ka ise saime põhjalikumaid teadmisi Jämesäärest. Oleks tõesti vahva, kui mõningate aastate pärast saaksime tutvuda Heino tööga Kotkajärvel. Meie peame tundma oma suurmeeste elu, siis võib ka mõni meie hulgast saada suurmeheks ..."

4.oktoobril 1993 oleks Jämesäär saanud kaheksakümmend, kuid ...

Et markeerida ühe hea eestlase ja skaudijuhi ulatuslikku elutööd, et edasi kanda seda eestluse elutuld, mida tema kandis oma südames kuni lahkumiseni – selleks panid ta aatekaaslased ja sõbrad Rootsis aluse "Jämesääre Jälgede Saavutamise Kapitalile", mille abil oleks võimalik aidata Jämesääre Jälgede jäädvustamist ja edasi levimist eesti noorte

hulgas, nii võõrsil kui kodumaal.

Jämesäärel oli vankumatu usk eesti paremasse tulevikku. Ka meie ajaloo viimasel tumedal poolsajandil. Aitame meiegi seda tulevikuusku edasi kanda!

Kuna Heino oli eriti uhke nende meeste üle kes kunagi poistena olid tema hundukarjas või skaudiüksuses, anname selle osa viimase otsa ühele nendest:

Heino Jõed meenutades

("Rahva Hää!" 12.novembril 1993)

Hiljuti möödus 80 aastat väliseestlaste hulgas, eriti Kanadas, hästi tuntud ühiskonnategelase ja ajakirjaniku Heino Jõe sünnist. Kuid Heino Jõed teatakse ka pedagoogi ja noortejuhi-na. Tunti juba siis, kui ta veel Eestis elas. Tundsid ka paljud tollased Haapsalu koolipoisid. Temast kirjutama ajendas üks vana tänuvõlg, millest ligi pool sajandit polnud võimalik avalikult rääkida.

Heino Jõe julge tegutsemine 1944. aasta sõjasuvel päästis terve jao-osa koolipoisse. H.J. oli Haapsalu linna tuletõrje juurde organiseerinud gümnaasiumi poiste vabatahtlike rühma. Ajal, kui Euroopas oli õõsiti linnade põlema pommitamine harilik asi, oli tuletõrjes olemine alaealistele poistele üheks kodumaa kaitsemise võimaluseks. Terve talve olime tema juhatusel hoolsasti tuletõrjeasjandust, rivi ja tema enda loodud laule õppinud. Ta oli meile vaieldamatuks autoriteediks kujunenud. Tuleristsed sõna otseses mõttes said meie poisid 10.märtsil 1944 Tallinna kustutades.

Vahepeal oli kevadest saanud hilisuvi ja nii juhtuski, et ühel augustihommikul meie, 1927 aasta poisid tammusime Heino Jõe esikus jalalt jalale, käes mobilisatsioonikutsed Saksa lennuväe abiteenistusse. Minna või mitte — seda tahtsime temalt küsida. Komisjoni minek tähendanuks sel ajal juba kõigist õmblustest kärisevale Idarindele või Saksamaale liitlaste pommide alla minekut. Mitteminek aga võibolla veel hullemat: siinsamas desertöörina lubjaauku sattumist. H.J. mõtles veidi, ohkas ja mõne tunni pärast olid kõigil poistel tõendid, et nad autojuhtidena, mehaanikutena jne. linna tuletõrjes lausa asendamatud on. Saksa komisjon arvestas neid allkirjade ja pitsatitega pabereid ja poisid jäid seekord veel koju. Viisakalt öeldes olid need tõendid veidi liialdatud, kuid H.J. võttis selle väikese asja enda peale.

AJAKIRJANIK JA KIRJANIK

Vesteldes hiljuti kolleegi ja kursusekaaslase, Heino Jõe noorema venna arhitekt Siimo Jõega selgus, et õpetaja ja tuntud skautmaster on väljaspool kodumaad olnud väga viljakas ajakirjanik, ligi 1200(!) veste ja lühiloo ning mitmete noorsooraamatute autor. Oma kirjatööd jõudis ta teha põhiliselt õhtutundidel peale leivateenistust Toronto ühe suure kaubamaja ametnikuna.

Heino Jõe on oma elust kirjutanud nii: "Mina kasvasin Esimese maailmasõja ja Vabadussõja ajal Virumaal Vihula, Roela ja Küti vallamajades, kus minu kadunud taat vallakirjutajana ajas rahva asju ... Mitmest elu jooksul peetud ametist pean ma kolme "omaks" — poistejuht, õpetaja, lehemees — kuna nende juures olen saanud kasutada poisipõlve elukoolis

kogutud vaimuvara interesse ... Mina olen küll veendunud, et ükski minu kirjarida, välja öeldud mõte, joonistatud vigur ega riimitud laulukene ei ole ilma ühiskondliku seoseta ..."

Heino Jõe on oma elutöö teinud. Kajuhks (või õnneks?) peamine osa võõrsil. See töö ootab veel avastamist ja läbiuurimist. Sädelev stiilimeister nii sõnaseades kui lugude kompositsioonis – võib teda kindlalt kõrvutada meie ajakirjanduse ajaloo suurnimedega. Kuid mulle tundub (ja nagu ma teda mäletan) oli H.J. siiski aatemees eelkõige. Tema vaimukusesäravaid mõtteid seob alati kokku üks suurim mõte – mure meie rahva tuleviku pärast. Tuleviku nimel rakendas ta ka oma väljapaistvat pedgoogitalenti, mille viljade üle juba oma eluajal rahuldust tunda võis.

Näen Heino Jõed seda tüüpi eesti kirja- ja ideemeeste pikas reas, mis algas Carl Robert Jakobsoni, papi Jannseni ja Jaan Tõnissoniga. Kelleleta meie vaim praeguses, valet täis, sumbunud õhustikus vaevalt end vastu peaks.

"Black Joe päevaraamat", kuhu on koondatud humoreskid, satiirid, memoriaalid, mis ilmunud ajalehes "Vaba Eestlane" aastatel 1952-1989, anti perekonna poolt Torontos välja 1992.a. Elu viimasel perioodil kirjutatud vested, mis kannavad nimetust "White Joe memoriaalid" on tuntavalt rahumeelsemad. H.J. kirjamehepositsiooni eesti pagulasühiskonnas pole ahistanud kuulumine kindlapiirilistesse vabatahtlikult-vastutahtmist-saatusekaaslaste rühmitustesse. Tänu sellele ulatab tema ideeline silmapiir kaugele üle kitsaste kildkonnahuvide.

H.J. publitsistikale lisab aegumatu kultuuriloolise kaalu, et ta tunneb põhjalikult oma rahva elulaadi, iseloomu ja kombeid nii paguluses kui kodumaal ning valdab täiuslikult kaasaegse eesti keele kõiki võimalusi ja nüansse.

Heino Jõe vaimurelv jäi alles. Selle torusse vaatamine on tänapäevalgi mõnele siin kodumaal sama ebameeldiv, kuid ehk sama vajalik kui tookord seal põgenikepaadis.

Aga kivi võiks kaugelt tagasi tuua küll. Juba suurema plaadi või kivimürakana. Ja allkirjaga mitte ainult "Sinu poisid". Poleks palju mehele, kelle eestvedamisel ja kavandi järgi püstitati Kotkajärvel Kanadas ka maailma esimene ausammas eesti keelele.

AIN AMJÄRV

MIS ON SKAUTILUS?

(Loeng ühiskonnale, Rootsisis 1945)

19. sajandi teisel poolel teenis Inglise Kuningliku Armees asumaadeväeosades huvitav ja mitmekülgne ohvitser. Ta tundis huvi teatri ja muusika vastu — oli innustunud näitleja, laulja ja klaverimängija, oli ka kirjanduslike kalduvustega, joonistas, süvenes kasvatuslikesse küsimustesse, armastas noori ja oli sealjuures siiski ka hea ohvitser.

See mees oli kindral Robert Baden-Powell.

Kui ta saabus ohtlikult asumaadesõduri teenistusele tagasi Inglismaale, asus ta oma sõjaväeteenistuses saadud kogemuste ja muljete kokkuvõtmisele ja koostas raamatu "Aids for Scouting". See raamat — "Juhiseid luurajatele", oli mõeldud käsiraamatuks raskeid luureülesandeid täitvale sõdurile. See raamat sattus aga ka poiste kätte ja tegutsemistahtelised, nagu poisid ikka on, jätsid nad pooleli oma indiaanlasemängud ning asusid mängima luurajaid Baden-Powelli raamatu järgi.

Raamatu autor, vaatamata oma sõjamehe kutsele, ei olnud mitte noorsoo militariseerimise pooldaja ja nii asus ta kirjutama uut raamatut poistele, mis oleks sama huvitav, kuid mitte sõjalisi sihte taotlev. "Scouting" ei tähendanud sellest ajast alates mitte ainult "luuramist" vaid ka skautlemist — skaudina tegutsemist.

Poistele aga andis see raamat uue, põneva ja mitmekülgse mängu, mis tänapäeval võimsa noorsoo-organisatsioonina on levinenud üle maailma ja haarab miljonid poisse.

Nüüd aga poisid ise — kellele see mäng on mõeldud. Mõiste "poisi" alla mahub ju väga palju ja väga mitmesuguseid "mehehakatusi". Raske oleks nende erinevustest anda ülevaadet ja veel raskem neid selle ülevaate saamiseks liigitada tüüpidesse. Võiks vaid tõmmata piirid, mille ühel serval asub "mempopoeg" — saamatu ja iseloomutu, kuid viisakas jõmpsik, kes mängib veel 12-aastaselt nukkudega (mitte tinasõduritega), kannab sametpluusi suure punase siidlipsuga ega julge konna kätte võtta kartusel, et see hammustab.

Sellest õrnast ja teiste poiste pilkealusest noorhärrest kulgeb pikk poiste rivi igasuguste iseloomude ja harjumustega, igasuguse ühiskondliku päritolu ja koduse kasvatuses, kuni järgmise äärmuseni. Poiss teises rivi otsas on nii "iseseisev", et ei pilguta silmagi, kui ta võõras aias topib taskud õunu täis, või viskab kiviga aknasse ja valetab korteriomanikule, et seda tegi sametpükstes mammapoeg. Sellele poisile ei ole ükski vanatädi liialt aukartust äratav ja me hüüame sellist poissi sagedasti "uulitsapoisiks". Kõiki neid poisse ühest äärmusest teiseni suudab haarata skautlus, sest skautlus pakub võimalusi tegutsemiseks ja rassimiseks, mille järgi poisid nii väga janunevad ja millest neil alati puudus on.

Skautlus loob poistele oma ühiskonna, kus nad ise õiendavad ja juhivad ning kuhu täiskasvanud oma igava tarkusega ei oska tulla vahele segama.

Kas poiss uulitsalt ei riku hea kasvatusena poissi, kui nad tegutsevad koos? Ei – hoopis vastupidi! Hästi kasvatatud poiss "rikub" ära uulitsapoisi. Sest sellele põnevale mängule on Baden-Powell seadnud mängureeglid skaudi seaduste, käskude ja kommete näol, mis määravad ära poiste tegevuse suuna ja ka tegevusvälja suuruse. Nii jääb sellel õnnetuspoisil, keda kodu ja lähem ümbrus pole suutnud kasvatuslikult mõjutada, võimalus valida – kas mängida põnevat skaudimängu ja austada selle mängu reegleid või jääda mängust hoopis kõrvale.

Enamasti on see nii, et poiss muutub märkamatuks paremaks, kui ta on ulakuste asemele leidnud omale uue ja põnevama mängu.

Sellest ei tohi nüüd nii aru saada, nagu oleks skautlus mingi ulakate poiste parandusasutus. Ma kaldusin sellele jutule ainult seepärast, et selgitada mitte ainult mammapoja, vaid ka teises rivi otsas oleva poisi õigust skautlusele ja kasu, mida skautlus temale toob. (Meil ei ole ju ka halbu poisse nii palju, et see küsimus võiks tekitada tõsist muret.)

Skautlus on üldiselt kasvatav mäng, kus pearõhk on ühiskonna ja isamaa teenimisel. Seepärast peab näiteks poiss, kes tahab olla skaut, sooritama iga päev vähemalt ühe heateo.

Peale selle õpib skaut olema algatusvõimeline, teotahteline, järjekindel ja vapper – seda kasvatavad temasse matkad, võistlused, mängud ja laagrid. Selleks, et vihmasel ilmaga laagris olla kokk lageda taeva all voolavas vihmases ja teha toitu oma kaaslastele, on tarvis palju eneseseisvust ja kohusetunnet.

Skautlus kasvatab usulisi tundeid, ausust, viisakust ja vanemate austamist. Kui poiss ei saavuta neid omadusi mitte kohe, siis ta vähemalt teab, et need on sihid mille poole püüda. Ja sihiteadvus ning sihikindlus on juba isegi suured voorused.

Skandid kannavad vormi ja on tõepoolest tore marssida tänaval skaudivormis ning lasta end imetleda erariides poistest ja tüdrukutest. Tänapäeval teab aga terve maailm, millised on skautide sihid ja seadused. Nii peab vormis poiss käituma peensusteni eeskujulikult, et mitte häbistada vormi ega organisatsiooni. See on vormi kasvatuslik külg.

Vaimselt arengult ei taha skautlus poisile peale suruda mingit vormi. Skautlus ei kasvata poisse mitte diktatuuririikide kodanikeks. Selles osas erineb skautlik kasvatus täielikult n.n. "riiklikust kasvatusena", et ta austab vabalt individuaalset arengut ja kristlikke tõekspidamisi.

Skautlus ei kasvata tohutul arenenud ajuga ja kängunud kehaga ühekülgseid vaimuainemisi, ega ilusa muskulatuuriga aga vaimselt vähearenenud sportlasi, samuti ka mitte noori kehkenpükse ega kitsarinnalisi parteitegeluskeid. Skautluse kasvatusväli on võrratult laiem ja mitmekülgsem. Ta sihib igakülgse vaimse-, kehalise- ja moraalse arengu poole. Skautliku kasvatusena sihiks on tubli mees selle sõna täiuslikumas mõttes, korralik kodanik, vaimselt ergas, kehaliselt arenenud ja kõlbeliselt tugev.

Siin on eesti perekondi ja ka üksikuid eesti poisse, kes elavad eraldatult teistest eestlas-

test. On hädaoht, et need noored võõrduvad oma rahvast.

Eesti skautluse siht on olla kaastegev eestluse säilitamisel. Ta teeb seda eesti poiste koondamise kaudu Rootsi skautide organisatsiooni eesti üksustesse või eesti üksikskautideks ja püüab nii koondada ühiseks pereks kõiki eesti poisse Rootsis.

Sellist võimalust ei anna eesti koolide töö, kuna eesti koole töötab vähestes kohtades ja siin tahab skautide organisatsioon rahvusliku kasvatusel alal olla kodule abiks.

Ma loodan, et kõik koosolijad tunnustavad nii skautluse üldisi sihte kui ka eesti skautluse sihte Rootsis ja aitavad poistel teed leida skautide ridadesse. Poiste vanematele esitan ma aga palve – ärge keelake oma poegi. Skautlus tahab neid aidata tublikeks meesteks kasvamisel ja tublised mehi on meie väikeseks jäänud rahval praegu nii väga vaja.

Minu ajaliselt piiratud ettekanne ei suuda anda täielikku pilti skautliku kasvatusel hüvedest ja skautluse sihtidest. Need on aga Baden-Powelli poolt selgesõnaliselt koondatud skaudi seadustesse ja töötusesse.

Peale seda, kui poiss on sooritanud kahekuulise katseaja skautide seas ja õppinud ning sooritanud skaudi katse, on ta teadlik skautluse sihtidest. Siis annab ta oma rühma pidulik koondusel skaudi töötuse ja saab õiguse kanda skaudi vormi ning märki.

RAHVUSLIK OMAPÄRA SKAUTLUSES

(Lembitu Maapäeval 11.septembril. 1982)

Kõikide maade skautidel on kohustusks ja kombeks tutvustada teistele oma maad, rahvast ja rahvuslikku omapära.

Eriti oluline on see vallutatud maade skautidele, kes tegutsevad oma kodumaade vabaduse taastamiseks (Eesti, Leedu, Läti, Poola, Ukraina, Ungari, Tšehhoslovakkia j.t.).

Rahvusliku omapära näitamine on enamasti väline - vormiriietus, tseremoniid, kombed. Näiteks: ungari skaudid kannavad peakattel lehvivat pusta rohututti, poolakatel on nende rahvuslik neljakandilise pealaega nokkmüts ja Tatra mägilaste keppkirves. Filipiini skaudid kannavad õlgedest skaudikaabut ja sveitslastel on laagrites tagumikule kinnitatud mägestikukarjase ühe jalaga lüpsipink. Soomlased on kaugelt tuntavad oma ristiga laagrimütsi järgi ja kanadalastel on nende lipu värvi õlavöö.

Eesti skautidel on rahvusliku tunnusena esinduskaelarätik, mida me nüüd alatiselt välismaal viibides kanname iga päev. Sellele on nüüd lisatud valge romb vapilõvidega seljatagusel. Siis on meil veel sinine valge ristiga murumüts (laenatud soomlastelt nagu Eesti hümgigi). Skaudirihma asemel on kasutatud eesti vööd. See võeti koguni noorkotkaste ametlikuks vormivõõks, kuid sellest loobuti eapraktilisuse tõttu. Kord kanti sinist kootud laagrimütsi musta tutiga lagipeal. Skaudisukkadel on kantud rahvusmuustrilisi käänliseid.

Eesti rahvariide osad (kints-püksid, vest, mustriga sukad) skaudivormi juures ei ole sobivad, kuna need on laenatud 17. sajandi meestemoest. Meilt võidakse kohe küsida: miks te kannate 17.sajandi riideid?

Minu idee oli minna kaugemale tagasi, Muinas-Eestisse, kuigi ka selleaegsed riided pole eestlastele ainulaadsed. Nendest materjalidest koostas raamatu "Ränikivi" (Stockholm 1950), millest siin on mõned väljavõtted:

Sõjasärk - praktiline ja mugav laagris, metsamängul, lõkkeõhtul, lisaks mehelikult dekoratiivne.

Sõjakübar (murumüts) - stiilikohane lisand särgile.

Peremärk, skaudinimi, oma tehtud nahast või tohust kotid, taskud, vööd ja tupid lisavad omapära ja ilu.

NIMI EI RIKU MEEST - ütleb vanasõna. Sellele lisatakse veel - kui mees nime ei riku! Igal mehel oli nimi ja sellele vastav nimemärk. Rüütlitel ja aadlikel kuulus nime juurde vapp.

Eestlastel vappe ei olnud, aga selle eest oli igal perel oma pere või õuemärk. Kui meie muinasmängus läheme tagasi kaugesse aega, siis võtame tarvitusele ka selleaegsed peremärgid ja tähistame kõik oma tarbed oma märgiga. Siis teab igaüks, kes on nende tarbeasjade või relvade peremees.

Peremärgid ja põletuskirjad annavad ühendada. Me võime raudpulga otsale viilida oma peremärgi ja siis on meil peremärk – põletusraud, millega töö- ja tarberiietade tähistamine on palju kergem.

Võta oma peremärgi kujundamisel arvesse, et seda oleks võimalik viilida rauale, lõigata puusse, lõigata trükitempliks (kliseeks).

Mõttele teemal "Rahvuslik omapära skautluses" ja arenda edasi ideid. Arutleme, kritiseerime ja rakendame neid üheskoos.

EESTI SKAUTLUSE SIHID JA ÜLESANDED

(Loeng skaudijuhtidele AK 1952)

Skautliku liikumise kasvatamiseks sihiks igal maal on kasvatada kehaliselt, vaimselt ja moraalselt arenenud kodanikke. Eesti skautluse sihiks vastavalt oli kasvatada häid kodanikke Eesti Vabariigile. Kuigi vahest pahatahtlikult skaute nimetati internatsionalistideks — rahvusvahelisteks, teenis eesti skautlus ometi täiel määral oma sihti. Sellepärast sulgesid kommunistid Eesti okupeerimisel skautlikud organisatsioonid.

Sama sihi teenimiseks asutasid endised eesti skaudijuhid pagulusse ja võõrsile asudes esialgu Rootsis, siis Saksamaal ja mujal eesti skautide üksused. Otsekohe tekkis sellest ka mõtete lahkuminekuid asupaigamaade skautlusega, kelle ridadesse eesti skaudid pidid kuuluma. Võõrad, kuigi sõbralikud skaudijuhid leidsid, et eesti poisid, kuuludes nende organisatsiooni, peaksid kiiresti ümber rahvustuma — s.o. kasvama headeks kodanikeks sellele maale kus nad hetkel elavad — vastavalt nende skautluse kasvatamiseks sihile. Meie oleme pidanud neile alati seletama eesti skautluse erinevaid sihte.

Kus meid pagulastena mõistetakse (Rootsis), seal võime ütelda, et kasvatame uusi häid kodanikke Eestile. Meid ei mõisteta aga immigratsioonimaadel Austraalias, Kanadas, USA-s, kus on loomulik, et iga uustulnuk sulab inglisekeelsesse ühiskonda — seal oleme sunnitud ütleva, et kasvatame häid eestlasi ja luterlasi, kes samaaegselt on lojaalsed kodanikud asukohamaale. Meie skautluse sihte see ei muuda, ükskõik kuidas me endi erinevat tööd saame või peame nimetama. Niikaua kui meie endid nimetame eesti skautideks, oleme seotud kasvatusliku sihiga, mis kehtis skautlusele Eestis.

Skautluse sihte ja ülesandeid paguluses arutleti esimesena Rootsis, kus ümberrahvustumise oht algas kohe põgenikelaagritest lahkudes. Need on üldiselt omaks võetud või omaalgatuslikult samalaadselt välja kujundatud ka kõikjal mujal. Selle arutelu kohaselt on eesti skautluse sihid jäänud endiseks, kuid ülesanded on märgatavalt suurenenud, võrreldes ükskõik millise iseseisva maa (kaasaarvatud iseseisev Eesti) skautlusega. Need suurenenud eriülesanded on:

1. Tugeva rahvusliku meelsuse sisendamine noortes, mida polnud vaja Eestis, kus rahvuslik ühiskond ise kasvas eestimeelseks. Vahenditeks on jutustused eesti ajaloolistest sangaritest, meie rahva visadusest ning ajaloolisest ülesandest

läänekultuuri eelpostina, võistlused teiste skautidega ja võitmine, spordivõistlused, osavõtt välislaagritest Eesti tutvustamise sihiga, oma laagrite teostamine eestiainelisel ja kangelasvaimu taustal, selgitus meie rahvale tehtud ülekohtust ja virgutamine selle heaks tegemisele.

2. Eestialaste teadmiste andmine — mida Eestis tegi kool ja võõrsil teevad puudulikult täienduskoolid — kui neis käiakse. Selle alla kuulub eesti keele viljelemine: rikkalik sõnavara, õigekeelsus, kõne- ja kirjaoskus eesti keeles, eesti keele pidev tarvitamine ja eesti raamatute ning ajalehtede lugemine. Eesti ajaloo ja maateaduse tundmine, teadmised eesti kultuurist ja majandusest — nende kiire areng ja edu. Eesti laulud ja põhiteadmised kodanikuteaduses. Vahenditeks on eestikeelsed katsepunktid, jutustused, mängud, võistlused, tegevusraamatute kirjutamine ja juhtimine sinna, kust võib juurde õppida. See punkt on ohtlik, kui unustatakse skautlik mänglev õppemeetod ja kasutatakse kooli meetodit, mis ebapedagoogilisel ja mitteoskuslikul käsitlemisel võib kujuneda vastumeelseks, peletada skautlusest ja teha hea asemel halba.
3. Võitlus Eesti taasvabastamise eest — Eesti tutvustamine (Saadikud põlvpükstes), Eesti ja eestlaste huvide ning au eest väljaastumine, valmistumine (kool ja individuaalne väljaõpe) Eesti vabastamise ja ülesehituse ülesanneteks. Vahendid: välislaagritest ja välisesinemistest osavõtt, haridusele rühkimise ja hea õppimise propaganda, laskesport ja sõjaline väljaõpe, elav ja viimistletud organisatsiooniline tegevus, korrektsus asjaajamisel (juhtide eeskuju) ja ühiskondlik teenimine eesti ühiskonnas (välisvõitluse organisatsioonid).
4. Ühiskondlik teenimine eesti ühiskonnas. Skautlus on võõrsil kujunenud eesti rahvuslikuks kaardiväeks, kellele langevad peaaegu kõik need ülesanded, mis antakse noortele. Esinemised pidustustel ja aktustel, lipuvalved, eesti värvide ja traditsioonide levitamine (sinine kaelaside, Eesti värvid puhtaks), korravalve, abiteenistus organiseerimise ülesannetes ja vahva osavõtt kõikjal peab olema juhtide poolt sisuliselt ettevalmistatud ja hästi organiseeritud. Kõik need ülesanded viivad meid avalikkuse silma alla, kus olgu tehtud hästi, või üldse mitte tehtud. See punkt lähendab noori oma rahvale, silub generatsioonidevahelisi arusaamatusi, sisendab teadmist, et noortel tuleb astuda vanemate ülesannetesse, ja annab ühiskondlikke kogemusi. See kindlustab meile ka vanemate poolehoiu ning majandusliku abi, mida vajame oma tööks.

Ühiskondliku teenimise ülesannetega liialdamine või nendest kui tülivatest ja vastikutest kohustustest kõnelemine on ohtlik. Ohtlik mitte ainult ühiskondliku teenimise alal, vaid skautluses üldse. Nurisema õpetatud poisid võivad oma algatusel leida, et mõni juhi poolt antud skautlik kohustus on samuti tülikas ja vastik. Sellepärast reguleerigu juhid targasti ühiskondliku teenimise ulatust.

Kokkuvõttes: meil on rohkem teha kui tavalistel skautidel. See eeldab ajaliselt veidi pikemat ja paremini organiseeritud tegevust ühelt poolt — teiselt poolt aga väga läbikaalutud tegevuskava, et paljudest olulistest asjadest midagi hoopis ei ununeks. See eeldab aga ka väga hästi väljaõpetatud ja arenguvõimelist ning -tahtelist juhtkonda, sest olla eesti skaudijuht, tähendab olla eesti rahvajuht, kui mitte täna, siis homme. Kokkuvõtte meie

tööst tehakse tulevikus: kas eesti skautlus täitis oma ülesannet ka siis kui raskused olid väga suured ning võimalused väga väikesed.

RAHVUSLIKU KASVATUSE PROBLEEME PAGULUSES.

(Eesti Skautmasterite Kogu Kanada Koondise koosolekul 24.mail 1952)

Torontos refereeriti ühe olulise küsimusena rahvusliku kasvatuse küsimust eesti skautide töös. Referaadis ja sellele järgnenud läbirääkimistel konstateeriti järgmisi seisukohti:

Meie skautlike noorteorganisatsioonide kasvatuslikuks eesmärgiks Eestis oli kasvatada häid ja arenenud Eesti Vabariigi kodanikke. Paguluses jätkub meie skautlus "vabas Eestis kehtinud tavadel", mis lubaks eeldada ka kasvatusliku eesmärgi edasipüsimist. Ometi on pikale veninud pagulus ja mitmeti muutunud seisukohad eestlaskonnas pannud selle küsimuse küsimärgi alla ja paljud skaudijuhid (eriti nooremad, kes sellesse astmesse on tõusnud paguluses) ei oma kasvatuslikus eesmärgis täielikku selgust. Selle tõttu siis pendeldab meie skautlus, kuigi juhid tahavad anda oma parimat, ebaselgelt kolme sihi vahel. Need on:

- Kristlike maailmakodanike kasvatamine,
- eestlaste (välis-eestlaste) kasvatamine,
- teadlike Eesti Vabariigi kodanike kasvatamine.

Nooremal skaudijuhtkonnal puudub enamasti kodumaalt kaasatoodud pagas rahvuslikuks kasvatus tööks. Nad teevad seda tööd ilma kindlaks määratud kavata, ilma juhusteta ja meetodilise ettevalmistuseta nii kuidas keegi oskab. Samal ajal on skaudikirjanduses pikki ja põhjalikke selgitusi, kuidas õpetada sõlmede sidumist, signaliseerimist, kuidas korraldada laagrit jne. Samalaadilisi juhiseid oleks vaja ka rahvuslikuks kasvatus tööks.

Assimileerumine ja ümberrahvustumine meie noorsoo seas jätkub pidevalt, olles üsna noorte juures võtnud sageli masendava ulatuse. Siit tulenebki traagiline olukod, mille ees me seisame: meie poliitiline võitlus Eesti eest muutub tõhusamaks, võimalused kodumaa vabanemiseks lähenevad ja samal ajal väheneb noor eestlaskond, kes seda võimalust kasutaks. Võib juhtuda, et maa vabanemisel siirduvad sinna tagasi ainult poliitikategelased ja oma kaotatud positsiooni tagasi ihkavad vanakesed. Noort ehitajaskonda läänest ei tule. Meie skautlusel on siin suur ülesanne noorte kaadrite kasvatamisel ja praegusel hetkel ei tohi meie skautlust võtta mitte ainult kui ilusat kasvatuslikku mängu, vaid kui süstemaatilist rahvuspoliitilist kasvatus tööd.

MEIE TÖÖTAME EESTILE!

(Heino ettekanne eesti pagulus skautluse organiseerimise olukorrast ja võimalustest.)

Kuidas saab skautlus samaaegselt olla rahvusvaheline ja rahvuslik organisatsioon? Keda siis kasvatab skautlus meie poistest, kas rahvusvahelise mõtlemisviisiga maailmakodanikke või isamaa-armastusest tiivustatud eestlasi?

Ülemaailmse leviku poolest on skautlus rahvusvaheline liikumine. Keskorganina tegutseb Rahvusvaheline Skautide Kongress, millest võtavad osa kõigi maade skautide esindajad. Kongress võtab vastu uusi ja kustutab maha likvideerunud liikmesorganisatsioone, otsustab maailmasuurlaagrite, jamboreede, pidamise ja muud skautlust maailma ulatuses haaravad küsimused, ilma end segamata üksikute maade skautlikku töösse.

Kongressi otsuste teostamist ja rahvusvahelist sidepidamist korraldab Rahvusvaheline Skautide Büroo, asukohaga skautluse sünnimaal, Inglismaal, Londonis.

Liikmesorganisatsioonide vastuvõtmisel on esimeseks nõudeks, et organisatsioon tegutses tõeliselt skautlikel põhialustel, mis on väljendatud skaudi kümnes seaduses ja töötuses.

Teiseks registreeritakse igalt maalt ainult üks skautlik organisatsioon. See tingib, et skautlus ei killune vaid tegutseb vennalikus vaimus. Selle nõude tõttu on Rootsi ja paljude teiste maade skautide organisatsioonid ühinenud liiduks oma maa piirides. Rahvusvaheliselt registreeritud olek võimaldab läbikäimist teiste maade skautidega.

Rahvusvaheline kongress oli viimati koos enne sõda. Vahepeal on Eesti, Läti, Leedu ja paljude teiste maade skautlus vene võimude poolt likvideeritud. Rahvusvahelises büroos on need riigid siiski liikmetena nimekirjas, kuna kongress ei ole neid nimekirjast kustutanud. See on rahvusvaheline tunnustus, mida meile ja teistele kannatanud rahvastele endiselt osutatakse.

Ma ütleksin, et skautlus on rahvusvaheline noorsooliikumine, mis koosneb kõigi maade rahvuslikest noorsoo-organisatsioonidest, sest peale eelmainitud kahe põhinõude on iga maa skautlus sisuliselt iseseisev.

Terve maailma skaudid õpivad ja täidavad teiste seas ka 2.skaudi seadust, mis ütleb: "Skaut täidab oma kohust Jumala ja isamaa vastu". Kohustusi isamaa vastu kinnitab iga poiss veel oma skauditöötuses.

Nii oli see kodumaal, kus skautluse sihiks oli kasvatada väarikaid kodanikke Eesti Vabariigile ja nii on see ka siin Rootsis ja Kanadas, sest me oleme põgenikena vahetanud ikkagi ainult elukohta ja mitte isamaad. Kuigi meil Rootsis ja Kanadas ei ole oma iseseisvat Eesti Skautide Malevat, ei ole sisuliselt midagi muutunud.

Täida oma kohust isamaa vastu ja õpeta seda oma poistele — see on skaudi seadus ja see on ühtlasi vastus Sinu küsimusele!

Ma lisaksin veel, et skautluse sihiks on kasvatada Eestile demokraatlikke kodanikke. Skautlus ei õhuta rassi- ega klassivaenu, ei õpeta natslikult ega kommunistlikult. Kõigil inimestel peab olema vaba eluõigus oma kodumaal ja kõigil rahvastel maailmas, nagu see on kirja pandud kahe skaudi poolt koostatud Atlandi deklaratsioonis.

HUNDIPOEGLUS

Hundipoeglus ei moodusta sisult iseseisvat organisatsiooni, vaid on samuti Baden-Powelli poolt loodud ja mõeldud skautlemise võimalusena pisipoistele ning organisatsioonile taime-lavana, kus äratatakse poiste huvi skautlemise vastu.

Organisatsiooni põhiraamatuks on B.P. võtnud Rudyard Kiplingi "Dzhungliraamat", milles jutustatakse hindupoisist Mouglist, kelle vanemad murdis tiiger ja kes sama kiskja eest põgenedes sattus huntide koopasse. Nii jäigi Mougli huntide perekonna liikmeks ja kasvas üles suure karu Balou ja musta pantri Baghiira õpilasena dzhunglis. Müstiline madu Kaa, kes moodustab hädaohu, mille eest Mougli peab end hoidma ja maailma kurjuse sümbolina jälitab teda ning nõuab omale tiiger Sier-Kan oma shaakalitest sabarakkudega. Huntide kari moodustab dzhungli rüütelkonna, kes austavad seadusi ja jahiregleid ning kogunevad iga kuu täiskuu ajal nõupidamiskaljule. Ahvirahvas Bandar Log moodustab huntidele vastupidise distsiplineerimata ja kätatseva pärdikutekarja, kes esindavad kergemeelseid, rumalaid ja ulakaid poisse. Jutt lõpeb nii, et noored ja mitte küllalt seadust austavad hundid lubavad Mougli tiigrile, sest Mougli on ta põgenema pääsenud jahisaak. Mougli aga varastab külalt savipotiga Punase lilletule ja kõrvetab sellega enne tiigri vurrud ning lööb pärast koleda eluka maha ning tantsib võidutantsu selle nahal.

Dzhungel moodustab selles raamatus omaette ühiskonna kurjuse, headuse ja hädaohtudega ning hundipoeg Mougli seikleb seal ja võidab, tänu oma tublidusele. Kõik Mougli seiklused sobivad poistele mängimiseks ja sellega on B.P. sisustanud hundipoeglust. See on geniaalselt koostatud inglise poiste jaoks, sest peale kasvatuslike sihtide harjutab see neid maastmadalast teadma, et India on impeeriumi osa ja võibolla tuleb neilgi täita impeeriumi ülesandeid Indias.

Rootsis tunnustatakse hundipoegluse põhiraamatuna sama "Dzhungliraamatut", kuigi on vaieldav, kas nad ei peaks selle asemele võtma näiteks "Nils Holgersoni reisi läbi Rootsi", mis kahtlematult on poistele lähedasem kui India dzhungel. Poolakad löid hoopis uue aluse hundipoeglusele ja mängisid ürgseid poola sõdureid, kes võitlesid kõigi ümberkaudsete ja kurjade rahvastega Poola vabaduse eest. Soomlased on vähem natsionalistlikud ja mängivad hundipoegluses Karjala metsastajaid, alepõletajaid ja kütte, mis on sama romantiline, kuid kodumaise ainestikuga. Ka meil Eestis vahetati palju mõtteid hundipoegluse ümberkorraldamise üle eestiaineliseks. Ei olnud aga sobivat eesti noorsoojuttu põhiraamatuks ja juhtide suur töö, mida meil oli ka õnn kaasa teha, jäi lõpetamata sündmuste arengu tõttu.

Peale B.P. poolt seatud üldiste kasvatuslikkude sihtide taotleb hundipoeglus eesti poistele ka rahvusliku kasvatusandmist, sest hundipojajaelised poisid on kõige kergemad kaotsi

minema oma rahvusele. Hundipoegade töös õpivad poisid lugema ja kirjutama eesti keelt, tundma rahvapärimusi ja -tarkusi, meeles pidama oma kodukohta, saama algeid eesti maateadusest ja ajaloo ning mõtlema Eesti maale ja rahvale.

Hundipoja-iga on poisi ilusam mänguaeg, seepärast tuleb pühendada koondustel palju aega kasvatusele mängimise kaudu. Koondus lõpetada kõige põnevama mängu järgi ja teada järgmise koonduse aeg. Sellega garanteerime, et poisid ei unusta järgmist koondust.

Hundipoja-tarkustega tuleb olla ettevaatlik. Mitte püüda poistele pakkuda liiga palju ega liiga kiiresti. Teadku nad parem vähe, kuid hästi. Sellega loome tulevikuks traditsiooni, et skautlikke teadmisi peab õppima põhjalikult. Pakkudes liiga palju, lõppevad hundipoja-tarkused enne, kui poiss saab skaudiks. Me peame talle siis hunduna hakkama õpetama skauditarkusi, skaudina on tal igav ja vanemskauti ei saa temast kunagi. Seepärast olgu õpetamine enamini pikaldane, kuid järjekindel ja põhjalik. Ühte ja sama asja võib läbi teha paljudes variantides, siis on see ikka huvitav.

Lembitu Noolepoisid "möödavad" uut kirstu, jõulukoondusel 1963

HUNDIPOJA EESTI NIMI

Hundutöö rahvuslik taust ei ole pagulasaastate leiutis, vaid tõusis arutluste teemaks juba iseseisvas Eestis 30-date aastate lõpul. Hundutöö oli ebamäärane noor-skautide mäng, millele asenduseks Soome hundu-gilwellis käinud skm. Adolf (Ats) Peikel tõi uusi ideid oma väikese raamatuga "Huvitavasse mänguvalda I", käsitledes seal väga lühidalt praktilist hundutööd, nagu me seda praegu tunneme.

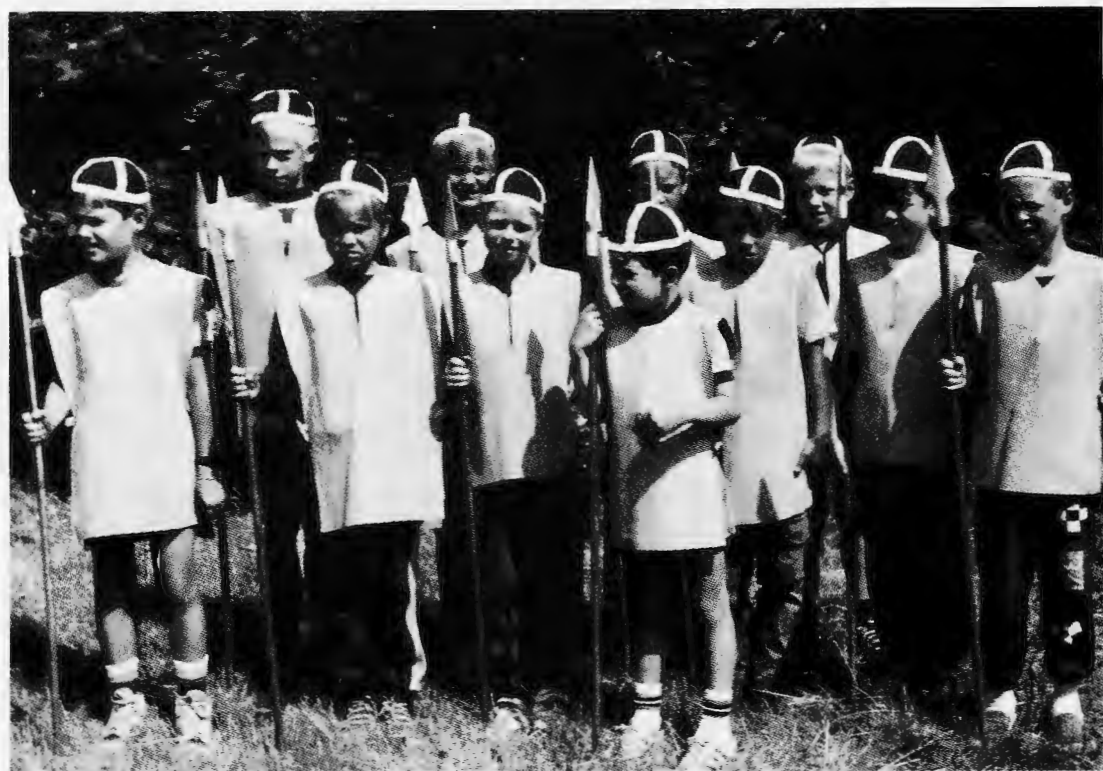
Samaaegselt nenditi "hundipoja" nimetuse sobimatust ja alustati uue nimetuse ning

mängutausta otsinguid. Arvatavasti skm. Erik Priimann tõi ettepaneku "ülörid" (hundu – ülor) ja soovitas mängutaustaks Eesti muinasaega, nimiluuletusega Jaan Bergmanni "Ustav Ülo" (vaata Henno Jänes - "Tuulekannel" lk. 82). Idee ei võitnud populaarsust raskesti hääldatava nimetuse ning veriselt lõppeva (Ülol raiutakse pea maha) nimiluuletuse tõttu. Muinasaeg, sobivaima taustana eesti hundutööks, aga jäi sellest peale paljude hundujuhtide teadvusse. Ametlikult aktsepteeriti "hundipoja" lühendus "hundu", kuna mängutausta küsimuses otsustati oodata uusi ideid iseseisvalt tegutsevate malevate ja hundukarjade kogemustest. Lahenduse otsingud katkestas punane okupatsioon.

Paguluses on küsimuse arendamine jätkunud eesti poiste eestlasteks kasvatamise tarvidusest lähtudes. Peaaegu ülemaailmselt on asutud seisukohale, et eesti hundutöö endast mõistetavaks ainekiks sobib paremini n.n. muinasmäng. Erandi moodustavad üksikud eesti hundujuhid.

Seisak nimetuse ja tausta kujundamisel ning lõplikul otsustamisel ei ole õigustatud. See vajab jätkamist kõikide hundu- ja skaudijuhtide ühistööga. Tuleb nii nimetuse kui ka mängutausta küsimuses olla ettevaatlik ja konsulteerida ning arvestada nende inimeste (olgu nad kas või väljaspool meie skaudiliikumist) seisukohti, kes Eesti muinasaega põhjalikumalt tunnevad.

Igasuguseks loominguks – eestipärane hundu nimetus ja mängutaust kuuluvad ka sinna – on peale hea fantaasia vaja ka häid teadmisi. Sellest moraal: kui soovime poistest kasvatada häid ja teadlikke eestlasi, siis peame selleks mõndagi õppima ja teadma.

Lembitu Noolepoisid, "sõjariietuses" – sõjasärk, murumüts, ja oda.

SKAUTLIKKE MÖTTEKILDE

(Osa Heino Jõe Gilwelli tööst, 1946)

Kuidas õpetab skautlus poistele vastutus- ja kohusetunnet?

Ma arvan, et kogemus vastutus- ja kohusetunde alal oli üks tegureid, mis hiljem Lord Baden-Powellilt juhtis skautluse loomise õnnelikule mõttele. Mafekingi piiramise ajal poisse kaudselt sõjategevusse rakendades veendus ta, et proportsionaalselt raskuste ja vastutuse suurenemisega arenes ka poiste vastutus- ja kohusetunne.

Neid jooni leidub poisil sageli enam kui täiskasvanus ja psühholoogiliselt võiks see olla seletatav iga poisi salajase sooviga, olla mees. Iga poisi alateadvuses on olemas mehe ideaalkuju, mille poole ta püüab. Enamasti on see ilus, kehaliselt hästi arenenud, tugev, julge, vahva, aus ja ka tugeva vastutus- ja kohusetundega.

Juhi ülesanne olgu kujundada mehe ideaalkuju tõepoolest õilsaks, sest mida kõrgem on ideaal, seda suuremad on saavutused selle poole püüdes. Mõnedel poistel, võibolla ka skautide seas, kuulub mehe ideaalkuju juurde ka svingpjati kostüüm (eesti keeles "graade"-ülikond) ja sigarett. Nendest peame aitama poistel vabaneda.

Mehe ideaali kujundamisel poistes saab juht palju kaasa aidata sobivate lõkkejuttudega, jutustustega suurtest meestest (ka self-made-men-ideest), vestlusega igapäevase elu nähtuste üle ja isikliku eeskujuga. Ideaali kujundamine on esimene osa selles kasvatus töös, sest vastutus- ja kohusetunne on eelkõige mehelikud vored. Need vored on allakriipsutatud ka skaudi seadustes, mis pole mitte ainult katsel teadmiseks, vaid mis saagu poisi igapäevasteks elu- ja käitumisreegliteks ja hiljem harjumuseks.

Vastutus- ja kohusetunde kasvatajatena mõjuvad ka paljud pisiasjad skautluses. Olgu see kas või järjekindel osavõtmine rühma ja salga tegevusest. Algatada võib seda võistlusega, kuni see saab endastmõistetavaks. Samuti mõjuvad võistlused ja mängud, kus poisil tuleb esindada oma üksust, või täita mõni individuaalne eriülesanne salga ühises mängus.

Poisile antud isiklike ülesannete ja kohustuste täitmisel nõudku juht nii ajalisi kui ka sisulisi täpsusi. Nõudlikult esitatud kuid hoolimatult kontrollitud ülesanne provotseerib ükskõiksu- sele kohustuste vastu.

Laagrielus on olulisemaks sellelaadiliseks ülesandeks toidu valmistamine salgale või rühmale. Toit peab olema "söödav ja valmima õigeaegselt". See on raske kohustus, sest

kontrollijaiks on koka enda näljased sõbrad. Minu kogemuste kohaselt juhtub äpardusi toiduga enamasti esimestel laagripäevadel. Hiljem, kui kokkadeks on esimeste päevade nuri-sejad, on koka amet juba prestiižiküsimus ja toiduga on kõik korras.

Eesti skaudilaagrites kasutati veel kasvatuslikult mõjuvaid "tulehoidja" ja "laagrivalvuri" ülesandeid. Laagri alul süüdati "nõupidamistuli" piduliku tseremoniaga, mis kustutati sama pidulikult laagri lõpul. Päeval valvas tuld "tulehoidja", kes ühtlasi oli laagri korrapidaja, andis signaalid päevakavapunktide alguseks ja lõpuks ning võttis vastu ja juhtis külalisi. Öösel hooldasid tuld "laagrivalvurid", kes vahetusid 2 tunni järgi. Valvur oli "relvastatud" skaudikepiga ja liikus kõike tähele pannes ümber laagripiirkonna. Kuna Eesti metsades polnud kiskjaid loomi ega röövleid, siis valvet teostati peamiselt kasvatuslike sihtide taotlemiseks. Sel ajal oli poiss ainus vastutaja oma kaaslaste julgeoleku ja unerahu eest. See kahetunniline öine jalutuskäik metsas kasvatas vastutus- ja kohusetunnet ning andis unustamatuid romantilisi looduselamusi.

Minu arvamise kohaselt ei saa juht vastutus- ja kohusetunde istutamisel poistesse käsitada tervet rühma kompaktsel grupina. Ta peab tundma oma poisse ka sellelt seisukohalt ja pühendama end eriti neile, kel nimetatud tunded on vähe arenenud. Kui need poisid märkavad seda "erilist hoolitsust", siis võtavad nad tavaliselt ise end seda tõsisemalt käsile.

Mis ütled Sa poisile 10.skaudiseadust õpetades?

"Skaut on puhas mõttes, sõnas ja teos" — see on sisult kõige ulatuslikum skaudi seadus ja mina arvan, et seda on ka kõige raskem täita.

Meile ei tee erilist raskust olla puhas kehaliselt: pestud, kammitud ja korralikult riietatud. Seda nõuab skautlus meie välimuse suhtes. Pole eriti raske ka hoida puhtana oma eluruumi, töölauda või laagris telgi sisemust ja ümbrust. Need kujunevad koguni kergeks, sest meid inspekteerivad kodus vanemad, koolis õpetajad ja laagris juhid. Nad tulevad meile meelde, kui oleme olnud hooletud.

Kuid puhtus tegudes? Meie elame, liigume ja tegutseme alati teiste inimeste seas, vähe meie tegudest jääb seetõttu ainult meie endi teada — suurem osa neist langeb paratamatult avalikkuse kriitika alla. See on põhjus, miks paljud meie seast peavad puhtust oma tegudes ja käitumises.

Õige skaut ei talita nii. Kui tema on puhas oma tegudes ainult teiste pärast, siis ei ole see tegude puhtus, vaid silmakirjalikkus. See on siis ainult puhtuse ja õilsuse näitamine, et keegi ei teaks, milline hing peitub selle taga.

Skautlus tahab poistest kasvatada väärtuslikke mehi. Väärtuslik mees aga peab olema rüütel — otsekohene, sirgjooneline ja siiras. Mehe iseloom peab olema nagu hästi maalitud pilt, millel ükski värviplärakas valimatult ei ole rikkumas kooskõla. See pole siirus ega ka kooskõla, kui sa südames oled halb, kuid väliselt näitad teistele oma headust. Selline headus ei ole midagi väärt. Parem juba ära ole väliselt nii laitmatult hea, kuid ole nii, nagu su süda tunneb. Siis oled mees.

Iga meie tegu, ka kõige tühisem, toimub südame ja aju käsu järgi. Vahest käsivad süda

ja mõistus mõlemad ühtemoodi, teinekord on nende arvamised lahkuminevad.

Ma toon väga lihtsa näite selle kohta:

Salgad korraldavad oma telkide ümbrust võistluse korras. Üks naabersalga poiss palub laenuks teie labidat, mis seisab kasutamatul. Sul ei ole südames midagi laenamise vastu, kuid mõistus protesteerib, äkki nad võivad selle labida varal teha midagi sellist, mis viib võidu neile. Ja sa ei annagi labidat, kuigi see vedeleb kasutamatul. Võibolla sa valetad midagi vabanduseks.

Selliseid näiteid võiks tuua tuhandeid.

10.seaduse täitmiseks kutsu oma mõtted südametunnistuse kohtu ette. Kui sul on raske enda üle niiviisi kohut mõista, siis mõtle järgi, kuidas hindaksid sa seda teise poisi juures, kui sa nii teed, siis muutuvad sinu mõtted puhtamaks kui need olid enne. Puhtamaks muutuvad ka sinu teod ja sa võid talitada siis nagu mees, teha just nii nagu süda käsib.

Üks eesti vanasõna ütleb: "Suu on südame mõõt". Ka sõnades võib olla silmakirjalik, kuid enamasti on nii, et sõnad paljastavad inimese hinge. Kui keegi sõimab, vannub või kõneleb kõlvatusi, siis me teame kohe, kellega meil on tegemist.

Kui sina suudad oma mõtted hoida puhtad, siis ei pruugi sa oma keelt hoida hammaste taga. Või vast ainult selleks, et mitte teenida lobiseja nime. Selles seaduses on nimelt öeldud "esiteks mõttes ja siis sõnas ja teos". Puhasta oma süda ja mõtted, siis on sõnade ja tegudega kerge puhas olla.

Meie südameid inspekterib Jumal. Kuula tema kõnet, ja ka südamepuhtuse saavutamine on sulle kerge.

Ma ei kõnele seda poistele mitte nii konspektiivselt vaid juhin mõttekäiku aeglasemalt ja lisan rohkem näiteid.

Kuidas Sa sellele reageerid ja arvamist püüad parandada kui väljaspoolseisjad skautlusest skeptiliselt räägivad?

Mul on olnud sel alal väga palju isiklike kogemusi, sest Eesti skautlus startis üleriigiliselt alles 1921. aastal ja minu tegutsemisaeg noore juhina langes kokku skautluse üldise läbilõõmise ajaga.

Ma kohtasin inimesi – kes skautlust pidasid noorte militariseerimiseks, vanemaid – kes arvasid skautliiku kasvatusena olevat liiga toore, metsiku ja koguni ohtliku oma poegade tervisele, ning õpetajaid – kes leidsid, et skautlus kahjustab koolidistsipliini ja kisub noori laokilolekule. Mu klassikaaslased gümnaasiumis, kes ei olnud skaudid, lõbutsesid sageli mu "omapärase hobby" ja lühikeste pükste üle.

Nüüd sellele ajale tagasi mõeldes tunnen ma headmeelt, kuigi ei saa ütelda, et ma neid "rünnakuid" nooruseägeduses alati õieti oleksin vastu võtnud. Küll aga aitas see mul kriitiliselt suhtuda meie skautluse tegelikku töösse ja leida ning parandada vigu, mis tõepoolest

oli tehtud.

Sellelt seisukohalt vaadates ei ole halb kuulda väljaspoolseisja arvamist skautlusest, eeldades, et see ei ole sihilikult pahatahtlik. Sihilikult pahatahtliku kritiseerijaga ei ole põhjust laskuda diskussiooni skautluse üle, sest enamasti on halva tahte põhjustajaks poliitilised või mõned muud kindlaks kujunenud tõekspidamised.

Enamus väljaspoolseisjaid on aga skautlusest väheteadlikud või on teinud juhuslikke tähelepanekuid skautide tegevuse kohta. Nendega on kasulik vestelda nende arvamise üle, sest teataval määral esindavad nad avalikku arvamist, mida iga juht peab arvestama skauditöös ja eriti skautlikus propagandas. On kasulik vestelda nende inimestega skautluse sihtide ja meetodite üle, kuid hoiduda ägedasse vaidlusesse laskumast. Tavaliselt peab skaudijuht omaks võtma ka selle, et tõesti esineb juhuslikke vigu skautluses selle teostajate poolt, nagu neid esineb kõigil aladel. Skautlus taotleb aga vigade vältimist ja parandamist. Parim väide skautluse kaitseks on kõneleda sellest vabatahtlikust valmisolekust ja "good will'ist", mis juhib juhte ja poisse meie noorsoo viimisel paremusele.

Skautliku printsiibi vastased annavad enamasti järgi juba pärast kõnelust.

On väga kasulik skautlusele vaenulikult suhtujaid tõmmata skautliku töö juurde. Kui nad ise näevad ja kogevad skautlust, muutuvad enamasti ka nende arvamused ja neist saavad "vastupropagandistide" asemel tugevad skautluse toetajad. Eestis oli skautlust majanduslikult ja moraalselt toetavateks organisatsioonideks Skaudisõprade Seltsid. Paljudest "skeptikutest" kujunesid hiljem innustunud skaudisõbrad.

Väga meeldivaks elamuseks nii poistele kui juhtidele on "rännak" skautluse vaenlastele headuse "relvadega". Üks talupidajaid meie kunagise laagrikoha lähedal oli vaenulik skautlusele. Teda oli pahandanud see, et ta hobune ehmus lõhkuma matkavate poiste lip-pude lehvimisest. Peasüüdistus meie vastu oli, et linnast tulnud logardid vedelevad metsas tegevusetult sel ajal, kui kogu maal on kibe-kiire põllutööde hooaeg. Kuna see oli positsiooniga mees ümbruses ja levitas oma arvamist väga laialdaselt, otsustasime teda "rännata".

Ühel varahommikul läksime kogu rühmaga "vaenlase" heinamaale ja palusime luba osa võtta heina koristamisest. Mees kõhkles, kuid nõustus siiski ja meie kiirendasime tema heinatööd oma abiga täpselt kolme päeva võrra. Ta mõtles nähtavasti, et me tulime tööle selleks, et temalt saada lõunasöögi ja suurimaks üllatuseks oli see, kui me lauldes läksime lõunasöögile oma laagrisse. Laagri lõppedes palus ta meid tulla samale laagriplatsile ka tuleval suvel ja lubas meid tasuta varustada laagri kestel piima, või, liha ja maitseva eesti taluleivaga.

Poiste suurimaks laagrielamuseks oli nimetatud "rännak" ja nad palusid, et selliseid lahinguid saaks lüüa sagedamini.

"Vähem suuri sõnu ja rohkem häid tegusid", see on parim propaganda skautlusele.

VANEMATE KOHUSTUSED SKAUTLIKUS KASVATUSES

(Vanematekiri, Torontos, oktoober 1970)

Skautlus ja kodu käsikäes

Skautlik liikumine kogu maailmas tegutseb ühiste kasvatuslike põhimõtete alusel. Kuna kasvatuslikuks keskkonnaks eesti skautluses on kujunenud skautüksus, siis on ühiste põhimõtete rakendamine ja sellele vastavalt ka kasvatuslikud tulemused igas üksuses mõnevõrra erinevad.

Alljärgnevad read on määratud skautüksus Lembitu Malev noorte vanematele.

Kasvatuslikud üldpõhimõtted. Kui teie poeg kuulub mõnda eriala-organisatsiooni (spordimeeskonda, orkestrisse või mujale), siis on see organisatsioon huvitatud poisi tublidusest sel erialal. Skautlus erineb teistest organisatsioonidest, kuna ta on huvitatud poisi üldisest arengust, iseloomu kujunemisest, eestimeelsusest, distsipliinitundest, käitumisest, edasi jõudmisest ja ka tema tulevikust. Skautlus haarab noori kolmest küljest – kehaline tugevus, vaimne erksus ja kõrge moraal.

Sisseelamine ühiskonda. Iga poiss kuulub mitmesse ühiskondlikku süsteemi. Sünni poolt kuulub ta eesti perekonda, mis seob teda kodust lahkumiseni. Koolikohustuse kaudu ja edasiõppimise puhul vabatahtlikult kuulub ta kooli ühiskonda. Skautlus on esimene vabatahtlik ühiskond, kus poiss ise võtab omale kohustused ja sellele vastavalt omab teatud õigusi. See on eesti poiste ühiskond – üsna sarnane elu ühiskonnale. Ta leiab sealt omale häid sõpru.

Püüdlikkus. Tänapäeva noorust iseloomustab sageli ambitsiooni puudumine ja elu kergesti võtmine. See pole noorte viga, vaid kõrge elustandardi ja mugavuse paratamatu kaasnähe. Elus ei saa aga mugavusega kaugele. Skautluses ja eriti Lembitu Malevas püütakse poistele eeskujude ja näidete varal selgitada, et kooli- ja kutsealane ülespoole rühkimine tasub end tulevikus. Mida kõrgemale poiss jõuab, seda vabam, jõukam ja suuremate eesõigustega mees temast saab. Seda soovivad poistele ka kõik vanemad. Noored viibivad üksuse kasvatusliku mõju all talvisel sisetevõtmise hooajal umbes kaks tundi nädalas ja suvel välitegevuse hooajal umbes ühe nädala. See aeg on liiga lühike nimetamisväärselt tulemusteks, kui kodu sellele oluliselt kaasa ei aita. Üksuse ja kodu tiheda koostöö puhul muutuvad kasvatuslikud tulemused mitmekordselt tõhusamaks. See pole oletus, vaid aastate kogemus paljudest koostöötajatest perekondadest.

Lembitu Malevas on igaühel oma kohustused. Iga ühiskond, ka skautlike noorte üksus, esitab oma liikmetele teatud kohustusi. Kohustused on eelkõige juhtidel, kelle õlgadel laub noorte rahvuslik ja skautlik kasvatus. Noortel on oma kohustused, mille korralikul täitmisel nad saavad täielikult osa kõigest, mida neile pakutakse. Vanemate kohustuseks on noorte ja juhtide tööle kaasaaitamine ning skautüksuse ja kodu kasvatuslike vastuolude vältimine.

1. Kasvatuslik õhkkond kodus.

Kujundage kodus sõbralik õhkkond, kus pole erinevaid pooli – vanemad ja lapsed, vaid üksainus pool – kokkukuuluv perekond. Kasutage noomituste asemel selgitust ja karmi nõudlikkuse asemel armastust. Sisendage noortesse arusaamine nende kohustustest

väljaspool kodu:

- a. kool – kus õpitakse terveks eluks,
- b. skautlus – kus toimub kasvatus eesti sõprade ringis,
- d. kõik muud eriharrastused, mis ei oma kasvatuslikku üldväärtust.

Kasutage kodus samu kasvatuslikke norme, mis kehtivad skautluse põhimõtetes. Tegutsege koos lastega nii palju kui võimalik.

2. Eesti keel.

Kõnelege lastega ainult eesti keelt ja mõjutage neid selgitusega ja virgutamisega tegema sedasama teiste eesti noortega kokku puutudes. Skautlus ei saa ajapuudusel süstemaatiliselt eesti keelt õpetada, kuid kasutab eesti keelt ja vajab noorte eestikeelset lugemise ning kirjutamise oskust. Parandage keele- ja kõnevigu. Juhtige noori eesti keelt lugema (raamatud ja ajalehed kodus) ja võimaldage neile eesti haridust (kool, metsaülikool, pühapäevakool, kursused, loengud) ning eesti kultuurist osasaamist (teater, kontserdid, kunstinäitused, muud eesti üritused).

3. Huvi skautluse vastu.

Lugege ja arutlege kodus läbi kõik üksuse ringkirjad (tulevad postiga) ja hoolitsege, et need säilitatakse noore skaudiraamatus kuni vajaduseni. Lugege läbi noore skaudiraamatu uued lehed (antakse koondustel ja laagrites), aidake nende kasutamisel kaasa selgituste ja virgutamisega. Vestelge noortega pärast skautlikke üritusi ja küsitlege, mis seal toimus? Siluge, kui mõni asi vajab silumist, võtke osa üksuse vanemate koosolekutest ja skautlikest üritustest, kui vanemad on palutud osa võtma.

4. Hea ja sisukas skautlemine.

Hoolitsege, et noored ei unustaks oma skautlikke kohustusi ning ärge soodustage nendest kõrvalehoidmist. Hoolitsege, et noorte skaudivarustus (vorm, laagriarustus, käsiraamatud j.m.) oleks alati korras. Puudulikult vaimselt ja materjaalselt varustatud noor tunneb teiste ees piinlikkust, mis sageli pole tema süü.

5. Sotsiaalsete vastuolude vältimine.

Liigne taskuraha ja laagrisse kaasaantav lisavarustus (joogid, maiustused, toredusasjad) on ebasoovitavad. Jälgige varustuse nimestikku. Ülemääraselt "rikas" noor on üksuses kasvatuslikult kahjulik – põhjustab sotsiaalsete erinevuste tunnetamist, kadedust, väenu, "äritsemist" ja isegi vargusi.

6. Positiivne kriitika.

Kui leiate skautluses või üksuse tegevuses midagi, mis teie arvates on vead, siis tooge need esile vanemate koosolekul või teatage nendest juhtidele. Sageli on n.n. "vead" osutunud arusaamatuseks või informatsiooni-puuduseks. Kui need aga on tõelised vead, siis astub juhtkond samme nende kõrvaldamiseks. Ärge kritiseerige noorte kuuldes, sellega kõigutate üksuse ja juhtide respekti, mis takistab kasvatusööd. Ärge tagarääkige juhte (nad on ka inimesed kõigi inimlike omadustega), eriti aga mitte teiste lapsi, kes tegutsevad koos teie lastega. Viimane on kasvatuslik kuritegu ja kahjuks väga levinenud.

7. Registreerimised ja majanduslikud kohustused.

Teostage kõik registreerimised (üksuse liikmeks uuel tegevus-aastal, eriüritustest osavõtuks, varustuse tellimisteks jne.) võimalikult kohe ja tasuge majanduslikud kohustused esimese teate peale. Normaalne on, et telefonilised registreerimised tulevad teie kodust juhtidele (üks telefonikõne) ja mitte juhid ei tarvitse küsitleda perekondi (15-25 kõnet). Raha korduv küsimine on mõlemale poolele piinlik.

8. Puudumised.

Kui noored ei saa tegevusest osa võtta, siis tuleb sellest juhtkonnale õigeaegselt ette teatada. Teatamata koonduselt puuduv noor võib olla sattunud mingi õnnetuse ohvriks. Ärge küsige juhtidelt "luba" puudumiseks, veeretades sellega puudumise vastutuse sellele juhile. Ükski juht ei ole õigustatud niisugust luba andma. Ärge helistage viimasel minutil, kui juht teeb kiireid ettevalmistusi oma kohustuste korralikuks täitmiseks. Ärge valetage vabandata vaid puudumise põhjuseid, seda on juhtunud ja pealegi noorte kuules. Vanemad noored teatagu oma puudumisest ise.

9. Üksuse abistamine.

Normaalne on, et kõik vanemad annavad üksusele jõukohast abi vähemasti üks kord aastas: transpordiks, üksuse tööülesanneteks, üritustel toitlustamiseks, laagrite, spordi- ja väliürituste korraldamiseks jne., ka majanduslikku abi kui seda mõnel juhul palutakse. Üksuse abistamine ei tohi lasuda üksikute kohusetundeliste vanemate õlgadel vaid peab olema jaotatud ühtlaselt. Keegi ei tohi tunda end ühiskonna orjana või teiste arvel elava parasiidina. Abistamise aja, koha ja mooduse määravad vanemad ise.

"Vanemate kohustused skautlikus kasvatuses" ei ole noomitus, solvata-tahtmine ega surveavaldus. Need on soovid ja soovitusel kodu ja üksuse kasvatuslikuks koostööks ning skautliku kasvatusel maksimaalsete tulemuste saavutamiseks noortele, juhtidele ja ka vanematele. Skautlus on vabatahtlik organisatsioon, vabatahtlikult liikmeks astumisega võetakse endale kohustused skautluse põhimõtete respektseerimiseks ja üksuse tegevusülesannete täitmiseks. Need kohustused lakkavad kehtimast vabatahtlikult liikmeskonnast lahkumisega.

*Ka-da-ka-selt SITKE,
Män-ni-selt VISA —
MINA — ISA — VANAINA!*

Üksuse ja allüksuste juhtkond moodustatakse igal aastal juhtkogu demokraatliku valimise ja koopteerimise teel (kui on vaja juhtivaid jõude väljastpoolt).

Mida oodatakse ja loodetakse juhtidelt?

1. Korralikku ja skautlikku käitumist ning esinemist;
2. Eeskujulikku skaudivormi kandmist (kui üritusel ollakse vormis);
3. Häid skautlikke teadmisi (kui osaletakse laagris või mängul);
4. Lauuoskust, seltskondliku vestlemise ja käitumise oskust;
5. Rõõmsat meelt ja eeskuju skautidele.

JUHID OMAVAHEL

(TH #1 (4) 1947)

Suur osa eesti skaudijuhte, kes tegutsevad välismaal, on juhina asunud skautikule tööle alles siin ja on heal juhul Eestis tegevusest osa võtnud enne sõda ja okupatsiooni skaudina, noorkotkana või hundipojana kuid mitte juhina.

Nad ei ole seega mitte saanud skautlikus organisatsioonis juhi ettevalmistust ega väljaõpet ning mõned neist ei ole sooritanud isegi mitte katseid. Sellele vaatamata võtsid nad vaba-tahtlikult oma õlgadele väga vajaliku ja vastutusrikka ülesande – kasvatada eesti poisse skautlikul teel tublideks kodanikeks tulevasele Eestile. Nende juhtide armastus eesti poiste ja seega ka kodumaa tuleviku vastu väärib siinkohal tunnustavat allakriipsutamist.

Pole imestada, et juhtide töös, kelle peamiseks jõu- ja oskusteallikaks on ainult hea tahe, esineb ka mõningaid vigu. Oleks ebaloomulik, kui vigu üldse ei esineks. Vead on aga parandamiseks ja selleks on mõeldud ka käesolevad read.

Skautluse vanust võime peaaegu arvestada ligikaudu 40-le aastale. Selle aja – ühe terve inimpõlve kestel, on lõputu rida skaudijuhte uurinud ja arutlenud skautliku töö probleeme. On kirjutatud väga palju skautluse põhialuste ja teostamise üle. Nende paljude kirjutuste väärtuslik sisu ja tuum leidub praegu kokkuvõetult poiste ja juhtide käsiraamatuis ning muus skaudikirjanduses.

Seepärast, kui Sina oma töös satud probleemidele, siis esmajoones ära hakka end vaeva oma tööst ja kogemustest lahenduse leidmisega, vaid haara olemasoleva skaudikirjanduse järele ja uuri, mida skaudijuhid enne Sind selle küsimuse kohta on arvanud ja kirja

pannud. Esimesena võta käsile skautluse looja lord Baden-Powelli "Skautlus poistele", skautluse põhiteos. Sa leiad üllatavalt palju lahendusi ja arvamusi, mis peensusteni täpselt sobivad Sinu omadega!

Ma ei taha siinkohal öelda, nagu peaksime meie tarvitama ainult teiste poolt valmisnäritud toitu, kuid mis juba olemas, seda ei pruugi teistkordselt enam "avastada". Juhime oma energia neile aladele, mis veel on söödis.

Meil, eesti skaudijuhtidel, on sel alal veel palju tööd. Nagu Sa kindlasti oled märganud, sisaldab skautlus väga palju Aafrika, Aasia ja Ameerika loodusrahvastelt laenatud materjale. Täiesti rakendatavad on skautluses meie oma rahva vanad pärimused, tarkused ja tavad, mis ometi on rikkalikumad praegu kasutatavaist. Sel alal oli puudulik ka eesti skaudikirjandus, kus väga vähese kohandamisega on peamiselt maha kirjutatud rahvusvahelisi materjale.

Nii siis — omandame läbitöötatud materjalid kergesti kohe valmis kujul ja asume avastama ning uut rajama sealt, kus töö tõeliselt on pooleli.

Mõnede juhtide poolt on kasutatud ja minu teada kasutatakse ka praegu väga kummalist võtet, mis on põhilises vastuolus skautliku kasvatuses. Ma ei taha siinjuures mitte nimetada neid üksusi, kus hundipojad on annud lubaduse enne hellkäpa katset või skaudid ja vanemskaudid töötuse enne skaudikatset, vaid ma märgin valekäsitlust üldiselt.

Meie ei tohi unustada, et skautlus on kasvatusüsteem (mitte ainult mäng), mille ülesandeks on täiendada kodu- ja koolikasvatust. Selles süsteemis on oma kindel koht ja ülesanne igal eksamil, katsel, töötusel ja märgil, mis samm-sammult viivad poissi edasi skautlikul teel. Meie alustame ehitamisel alusmüürist ja mitte katusest. Kuid kuula, ja otsusta ise:

Üks hundipoeg ütleb, et ta on andnud hundipoja töötuse (!), milles lubas muuseas ka " ... hundipoja seadusi täita ...". Hellkäpa katsest ei tea see poiss kahjuks midagi, ka mitte hundipoja seadusi.

Ütleme, et väike hundipoeg on unustanud ja õpib jälle. Aga kui sama lugu kuuled ka ühelt skaudilt või vanemskaudilt ja küsitledes veendud, et nad tõepoolest pole sooritanud skaudi katset, siis võtab see juba mõtlema.

Tähendab, poiss on annud pühaliku töötuse täita seda, millest tal pole aimugi.

Niiviisi oled Sina saanud oma üksusesse juurde ühe vormiriietust ja märke kandva poisi, kuid kasvatuslikust seisukohast oled teinud kuriteo, oled mõtlematult tühistanud kõige olulisema punkti poisi viimisel paremusele.

Või on Sul põhjendusi vastuväiteks oma "avastuste" alalt?

HEINO FILOSOOFIA SKAUDIJUHIST:

Inimese vanadust ei määra mitte elatud aastad, vaid see, kui vanana ta end tunneb. Skaudijahi rakenduse saladus on, säilitada südames poisilikku reipust, teotahet, huumorimeelt ja moraali.

Kui sellele lisandub teadlik juhtimisoskus, kohusetunne ja armastus noorte vastu, siis on õige mees õigel kohal. Elustame poissi iseendis ja arutame samaaegselt juhtide probleeme.

Skaudijahi vooruste hulka kuulub kodanlik julgus. Vastupidi militaristlikule tõekspidamisele, on skautluses mõeldav tähelepanu suunata minnalaskmisele ja korrale kutsuda vanemat juhti nooremate poolt s.t. altpoolt ülesse. Üheks selliseks näiteks on järgnev "**palve**" Heino Jõe ja tema kaasjuhtide allkirjadega:

Armas malevajuht!

Viimasel ajal, nagu näed seda isegi, on alganud maleva ülestöötamine, mis juba näitab teatavaid tagajärgi, millest Sinagi kindlasti aru saad. Selle juures aga oleks kindlasti tarvis üldist korraldavat kätt, milline meie kõikide arvates peaks olema Sinul, kui meie maleva juhil. Kuna aga Sina meie elust viimasel ajal oled veidi eemale tõmbunud, siis sooviksime hea meelega Sind näha rohkem meie keskel, võttes osa meie rühmade ja karjade koondustest ning kontrollides töö edukust. Sest teatav kõrgem hinnang mõjub poistele alati hästi. Töö edukuse huvides oleks kindlasti tarvilik, et vanade aegade eeskujul korraldaksid jällegi juhtidekoondusi, töötades ka välja kogu töökava, mistõttu jääksid ära sihitud juhtide kokkutulekud. On meil ju palju üldisi küsimusi, mida Sinu kui vanema juhi juuresolekul on teatavas mõttes kindlam arutada.

Oled löönud meie üritustele alati kaasa, mistõttu oleme tõsiselt tänulikud. Kuid palume Sind ka edaspidi võtta südameasjaks skautliku noortetöö edustamist malevas, sest meie kodumaa hea käekäik oleneb rohkem noortest ja nende organisatsioonidest kui teistest kultuursihte taotlevaist organisatsioonidest.

Teame, et Sul on palju tööd, kuid siiski julgeme paluda pisut tähelepanu poiste tööle. On ju meil tõsiseks raskuseks praegu õpetada poistele maleva ametiredelit, tekitada Sinu vastu respekti, kui poisid Sind nii vähe tunnevad.

Ootame, et Sa meie ühisele soovile ja palvele vastu tuled ning jääme lootma.

Allkirjad - Heino Jõe ja teised

OLDED SA LEIDUR VÕI KOBAJA?

(Väljanopitud mõtteid H. Jõe referaadist skaudijuhtide AK-I 1956)

Igaüks, kes tahab teha mingit tööd või juhtida mingit tegevust, peab seda eelkõige õppima. Peamisi õppimise viise on kaks:

1. iseõppimine enda kogemuste varal – kindlad veended, kuid lühike lend, ja
2. kasutades kõikide teiste kogemusi, katsetades nende alusel ja nendele peale ehitades – tõhus tee, mida kasutatakse tänapäeval üldiselt.

Seltskondlikes organisatsioonides tegutsevad inimesed ilma erialase väljaõppeta, kutsealadel ja kõrgema saavutusega organisatsioonides (sõjalised, sportlikud jne.) on aga juhtidel vajalik väljaõpe. Skautlus kuulub viimaste liiki, omades sisulisi sugemeid koolist, sõjalisest väljaõppest ja seltskondlikust organisatsioonist.

Õppimine

Salgajuhtide kool tegelikult käsiraamatu kaudu.

Rühmajuhtide kursus (Kanada skautide juures).

Gilwelli (metsamärgi) kursus.

Mitmesugused erialakursused ka väljaspool skautlust.

Skautlik kirjandus.

Kogemused

Poiste ja nende kodude põhjalik tundmaõppimine.

Juhtide ja rühmade koosolekud, vestlus- ja vaidlusõhtud.

Teiste üksuste töö jälgimine ja arutus.

Vanemate juhtide konsulteerimine ja nende kogemuste katsetamine oma töös.

Siin maal on raske olla skaudijuht, kes kõiki skautluse alasid valitseb ühevõrdselt. Spetsialiseerumine on vajalik, aga mitte sõlmedele, signaliseerimisele ja muudele tehnilistele aladele, vaid elavatele aladele – salga töö, salgajuhtide väljaõpe, rühma töö, hundutöö, jne.

Oleme leidurid, kes annavad skautlusele juurde ja ehitavad meie liikumist eesti plaani järgi.

NÄPUNÄITEID JUHILE RÜHMA ÜHTEKUULUVUSE SAAVUTAMISEKS

(Osa Heino Jõe Gilwelli tööst, 1946)

Me teame, et ühistunne tugevneb, kui rühm ei sarnane täpselt kõigile teistele rühmadele. Mida Sa teed, et luua oma rühmas ühtekuuluvustunnet oma stiili ja traditsiooni abil?

Minu rühmal on nimi, mis on poiste endi valitud. Kui ma kõnelen ja ütlen "poisi" asemal "skaut", siis ma rõhutan seda, mis skauti eraldab tavalisest poisist. Kui ma tarvitan aga rühma nimest tuletatud sõna, siis rõhutan ma peale skautluse veel meie rühma au.

Seda ei ole tarvis poistele seletada. Nad taipavad varsti ise, miks ükskord tarvitatakse ühte ja teinekord teist sõna. Meie rühma sihiks on nimelt saada parimaks rühmaks malevas. Kui me sellena oleme tunnustatud, siis taotleme sama sihti piirkonnas, riigis ja nii edasi kuni maailma parima skaurühma positsioonini. Sellest sihist jätkub mitmeks poiste generatsiooniks.

Meie rühmal on oma laul, millega me avame oma koondused ja mida laulame muul pidulil-

kul juhul. Rühmal on kaks hüüdu, üks millega tutvustame endid ja teine, millega avaldame kiitust ja headmeelt. See viimane tähendab rohkem kui tavaline "bravo".

Meie rühmal on vilesignaal, mille abil me eraldame metsas ka ööpimeduses oma poisse teistest, nii kaugelt kui vilet on kuulda. Seda vilet ei tunne algajad vaid seda saab teada alles peale skaudikatset.

Rühmas on sisse seatud salkade "skauditefonid". Selle abil saab poisse kokku kutsuda kiirendatud korras (kuivõrd see üldse võimalik on, sest poisid elavad eeslinnades ja ainult neljal on kodus päris telefonid). "Telefon" töötab nii, et salgajuhid saavad teate, viivad selle lähedal elavale poisile, see viib oma lähemale, jne. kuni teade jõuab salgajuhile tagasi. "Telefoni" proovitakse kevadel ja sügisel.

Rühmal on peale skaudiseaduste veel üks n.n. "kirjutamata seadus". See kõlab "üks kõigi eest, kõik ühe eest" ja selle seaduse vastu eksimist (ebakamraatlikkust) arutab kogu rühm avalikult koondusel, kusjuures otsuse teatab eksijale tema salgajuht või parim sõber kas nelja silma all või kogu rühma ees, vastavalt otsusele.

Rühma traditsioonid ja muud sisemised asjad on rühma saladused, mida ei lobiseta teistele poistele. Saladuse hoidmine on üks siduv moment rühmas.

Tugev ühtekuuluvustunne rühmas võib esile kutsuda enese ülehindamise ja teiste rühmade ning poiste halvustamise. Seda saab vältida rühmajuht teiste rühmade heade ürituste esiletõstmisega ja hindamisega rühma koondusel ja tunnustusega: "see rühm on parem kui meie". Poistele on vajalik selgitada, et mitte see, kui meie endist oleme heas arvamises, ei tee meid paremaks vaid paremaks saame pideva püüdmisega. Ka "elagu" hüüe võitnud vastasele peale võistluse lõppu kuulub selle juurde, sest tugev ühtekuuluvuse vaim ei tohi ühelgi juhul kõrvale tõrjuda "fair play" printsiipi. Vastasel korral on rühm kaldunud skautlikult aluselt "hitlerjugendi" või "punaste pioneeride" ebaskautlikule teele.

SKAUDIJUHI EETIKA: Kasvatuslikud ja organisatsioonilised probleemid.

Skaudijuht - eeskuju

Suurima kasvatusliku väärtusega skautluses on juhi eeskuju. Iga noortejuht sellest teadlikuna peab käituma, esinema ja ennast sõnades väljendama nii, et teda võib seada noortele eeskujuks.

Vanemad usaldavad oma pojad nende juhtide hoole alla, kelle taolisteks nad soovivad poisse kasvatada.

Juhtide populaarsus

Edukaks kasvatus tööks peavad juhid olema poiste seas lugupeetud ja populaarsed. Populaarsuse "üles töötamine" on juhtkonna ühine projekt. Eriti tähtis on see nendele juhtidele, kes kannavad vastutust kasvatuslikult vajalike, kuid poistele mittemeeldivate alade eest, nagu distsipliin, rivi, eesti keele kasutamine, laulmine, töö. Kasvatus on tähtsam kui juhi populaarsus ja sellepärast peavad mõned juhid leppima vähema populaarsusega.

Skautidijuht ei tohi oma populaarsust üles töötada teiste juhtide populaarsuse arvel ega kasvatus- ja kasvatamisega: halvustades ja naeruväärustades nõudlikke juhte, lubades poistele seda, mida teised keelavad, seades ennast "ainujuhiks", kelle sõna on teiste omast tähtsam, jutustades poistele "täiskasvanute" lugusid, andes poistele ja noortele juhtidele otsustada küsimusi, mis ei kuulu nende valdkonda, demonstreerides oma "inimlikke nõrkusi" (alkohol, tubakas) poiste ees, sallides ja soodustades neid nõrkusi poiste juures.

Veel lihtsam on populaarsuse võitmine vanemate juures, kes teevad järeldusi pealiskaudse mulje järgi – "mõnus mees".

Lojaalsus üksusele ja kaasjuhtidele

Iga skautidijuht peab lisaks skautlikule lojaalsusele (skautluse põhimõtete austamine) oma lojaalsuse oma üksuse ja kaasjuhtide vastu.

Kui üksuse juhtide kogu teeb otsuse, siis see otsus kehtib kõikidele selle kogu liikmetele ja keegi ei tegutse vastupidiselt. Kui koosolekul või töös esineb erinevaid arusaamisi ja tehakse ühine otsus, siis on sellega ühtlasi lahendatud võimalike lahkumise põhjused. Iga sugused poliitilised, majanduslikud või muud salasepitsused skautluse, oma üksuse või kaasjuhtide vastu on alatud.

Alkohol

Skautidijuhtide suhtes ei kehti absoluutse karskuse nõuet. See on iga inimese isiklik asi. Lembitu malevas on püüdnud vältida juhte, kelle alkoholitarvitamine on silmatorkav ja segav noortetöös.

Täiesti lubamatu on alkoholi võtmine "isikliku skautivarustuse" nimestikku – s.t. ilmuda laagritesse viinapudeliga, provotseerides kaasjuhte ja laagri abijõudusid jooma, ilmuda poiste ette alkoholi lõhnaga ja joomingujärgses pohmeluses.

Veel lubamatum on alkoholi (õlle) pakkumine noortele, kellele see seadusega on keelatud. Vanemad oma laste suhtes võivad lubada erandeid, skautidujuhid mitte.

Skautide kasutamine alkoholiga pidudel lauakoristajatena on lubamatu, samuti viinapidudega skautlusele raha teenimine.

"Onupojapoliitika"

Kõiki poisse skautluses tuleb kohelda võrdselt. On lubamatu eelistada või soosida oma perekonda, oma sõprade või tuttavate lapsi ükskõik millises skautlikus tegevuses: katsete õpetamisel ja vastuvõtmisel, märkide ja teenetemärkide andmisel, kohustuste ja tööde määramisel, ebameeldivatest ülesannetest vabastamisel ja isegi mitte toidu jagamisel laagris.

Vanasõna "veri on paksem kui vesi" ei tohi esineda skautidujuhi eetikas. Ühtede soosimisega kaasneb tavaliselt teiste ebasoosimine.

Ässitamine

Igal skautüksusel on oma üksuse vaim ja uhkus. Selle aluseks on: "meie tahame olla parimad" ja see on tiivustav ning edasiviiv jõud.

Samal ajal ässitamine: "meie oleme paremad kui teised" on negatiivne. Skautluses ei muuda poisid teistest paremaks pluusi värv, üksuse eriala ega ka üksuse nimi. Skaudi väärtust hinnatakse tema isikliku tubliduse järgi, üksuse väärtust paljude poiste tubliduse järgi.

Majanduslik asjaajamine

Kõikides organisatsioonides praktiseeritakse korda, et organisatsiooni raha kui ühiskondlik vara on mitme isiku kontrolli ja valitsemise all. Kassaraamatule lisaks on kassadokumendid, mis tõestavad iga laekumist ja väljamaksu. Raha kasutamist määrab organisatsiooni põhikirjas või kodukorras ettenähtud kogu eelarve ja üksikute otsuste kaudu.

Vastupidine talitusviis, raha hoidmine ja valitsemine üksiku isiku poolt ja ettenähtud korra ignoreerimine – on ühiskondlikult kui ka seaduslikult lubamatu ka siis kui seal kuritarvidused ei esine (mida sel juhul muide ka kindlaks teha ei saa).

Järeldus

Skautlikud juhtkonnad on tüüpilised demokraatlikud kogud, kes võtavad uusi liikmeid vastu ilma kahtlustuste ja eelarvamusteta, kes püüavad eksimusi ja vigu inimlikult mõista, lootes nende paranemist ja kelle kannatus on võrdlemisi pikk.

JUHI ISIKSUSE JA OMADUSTE ARENDAMINE

Juht – tegusõna "juhtima" – kedagi või midagi kindla sihi poole edasi viima. Eeldab:

1. sihtkohta, suunda, eesmärki, ideoloogiat;
2. juhitavaid - isikuid, üksusi, vahendeid.

Mitmesugused juhid

Vaimsetel aladel: rahvajuhid, riigijuhid, väejuhid, orkestrijuhid, koorijuhid, noortejuhid jne.

Tehnilistel aladel: rongijuhid, laevajuhid, lennukijuhid, autojuhid, traktorijuhid jne.

Kõikidelt nendelt juhtidelt nõutakse oskust ja vastutust, mille puudumist sageli karistatakse hülgamise, vallandamise, vangistuse või koguni surmaga.

Juhi kaks poolt:

- 1) Isiksus (personality), vaimsed ja füüsilised eeldused.
- 2) Omadused, oskused, meetodid, tehnilised teadmised.

Esimene pool on inimesel sageli loomupäraselt olemas, kuid on arendatav tahte või sundolukordade kaudu, väga püsiva isikliku treeninguga. Teine on kergesti omandatav väljaõppe kaudu.

Vaimse juhi üldised omadused

- a. Usk oma missiooni – ideoloogia, järjekindlus sihtide poole püüdmises, kokkumatus tagasilöökide puhul.
- b. Võime eelkõige ennast juhtida, meie ei saa midagi anda teistele, mida meil omal pole – enesedistsipliin, kohusetunne, usaldatavus.
- d. Sugestiivne mõju juhitavatele – otsustamisvõime, esinemiskindlus, väljendusoskus, eeskuju.

Juht eesti skautlikus noortetöös

Kutsumus:

1. Usk skautlusesse – skautluse ideoloogia tundmine ja hindamine, osasaamine BP missioonist.
2. Usk Eesti tulevikku – kindel tahe töötada eesti maa ja rahva vabanemiseks ja uu-eks tõusuks.
3. Skautlike põhimõtete rakendamine isiklikus elus – olla eeskujuks neile keda Sa juhid.

Nende kolme kutsumuse puudumisel võib Sinust saada juht, aga Sinust ei räägita palju pärast seda, kui Sa oma kohalt lahkud. Need on põhilised edu eeldused eesti noortejuhile. Nende alusele saad ehitada edasi enesekasvatuse ja juhi väljaõppe abil.

Enesekasvatus:

4. Lõika maha mugavus ja laiskus, olgu Sul neid veel vähem kui kõige tublimal Sinu noortest. Täpne käsutäitmine, kui Sulle antakse käsk, järjekindel nõudlikkus, kui Sina annad käsu.
5. Ausus kaasjuhtide suhtes. Igal on oma head ja vead – Sina pole kohtunik. Talt-suta auahnust ja väiklust.
6. Püüdlikkus kõike parimini (superlatiivselt) teha. Kavanda ja valmista oma töö ette äärmise põhjalikkusega ning püüa ausal teel saavutada maksimaalseid tulemusi. Siis on auahnus lubatud.

Juhi väljaõpe:

7. Kasuta kõike, mis pakutakse. Võta osa kõikidest juhtide kursustest, õppelaagritest, arutlustest, vaidlustest, AK-dest ja erialastest nõupidamistest. Midagi on õppida igalt poolt, õpi mõlemad: juhtimisoskusi ja ka skauditehnilisi oskusi.
8. Juhi tööriistad. Keele poolest (inglise, eesti) on meil kasutada umbes 100-kõiteline skautliku kirjanduse raamatukogu – ainult sel juhul, kui Sa neid muretsed ja loed. Vähemasti 10 ajakirja võid sinna juurde lisada. Raha? – iga asja eest tuleb maksta. Tee oma eelarve, või soeta üksusele käsiraamatu kogu.
9. Konsulterei targemaid ja edukamaid, ära väsi uurimast vanemate ja Sinust eduka-mate töövõtteid, kavu, taotlusi ja kogemusi. Keegi ei tõrju Sind eemale, kui Sa lähened ausalt ja respektiivalt.

JUHI ISIKU OSA

(Osa Heino Jõe Gilwelli tööst, 1946)

Miks hakkasid skaudijuhiks?

Selle küsimuse juures pean enne märkima, miks hakkasin skaudiks. Mul, ja ma usun enamusel poistest, on vajadus kuuluda omasuguste poiste kampa. Enne skaudiks astumist oli meil oma linnaosa poistest koosnev jalgpallimeeskond, millele me oma kogutud rahaga ostsime palli ja mille me mängisime nii närudeks, kui üldse üks jalgpall laguneda võib. Talvel, koolihooajal, andsime sama meeskonnaga välja ajalehte, mida paljundasime vanal hektograafil ja levitasime koolis. Nii saime raha järgmise hooaja jalgpalli ostmiseks.

Kui meie linnas asutati skaudid, siis arvasin ma, et skautlus sisaldab sama, mida seni oli me mänginud ja ma sain skaudiks. See oli 1926. jaanuaris Rakveres, väikeses Põhja-Eesti linnas.

Aasta hiljem oli mulle selge, et skautlus võib pakkuda palju enam kui olin lootnud, kuigi meil ei olnud ettevalmistusega juhte ja majanduslikud olud selleaegses Eestis olid väga ebasoodsad skautluseks.

Skautlik kirjandus puudus täielikult.

Minu hakkamine skaudijuhiks ei toimunud teadlikult juhi ülesnnetest. Küll oli meile selge, et võimelised poisid endastmõistetavalt tõusevad teiste seest juhtideks. Nii sai minust "Hundi" salga juht ja hiljem rühmajuht, millele oli tõukeks soov mängida edasi skautluse mängu ja kujundada tugevat ning head poisterühma oma kavade kohaselt.

Alles rühma juhina oli mul võimalus lugeda skaudikirjandusest neid raamatuid, mis on nõutud ja soovitatud enne Gilwelli kursust. Ma lugesin neid saksa ja inglise keeles, sest eesti keelde tõlgiti need veel hiljem. Selle juures selgus mulle, miks ma tegutsesin skaudijuhina. Ma hindan väga neid väärtusi, mida skautlus annab poistele kehalise, moraalse ja vaimse arengu alal. Ma hindan väga vabaõhuelu ja seda suurt ning õilist isamaa-armastust, mida poistes äratav matkamine ja laagrid kodumaa metsades ja mägedel. Ma tuletasin meelde kõiki ilusaid mälestusi, mis mulle on jäänud skautlusest ja leidsin, et skautlus on see, mis minu poisiea on teinud ilusaks. Nende kasvatuslike hüvede ja mälestuste hindamisel andsin ma endale töötuse — teha sama ilusaks ka oma poiste nooruse aeg ja sellest peale olen ma tegutsenud skaudijuhina.

Kas leiad, et skautlus annab sulle, mida ootasid?

Neid ridu kirjutab skaudijuht, kes on elanud üle skautluse likvideerimise Eestis ja ise pidanud üle andma skautide varandused kommunistlikele noortele, kes on kaks korda elanud üle sõjakoledused, kes on varjanud end seitse nädalat kommunistide eest üksinda metsas, kes on natside sundmobilisatsioonist pääsemiseks olnud poolteist aastat kutseline tuletõrjuja ja juhtinud paati 29 reisijaga üle Läänemere, ilma et ta oleks olnud meremees või isegi mereskaat.

Üleelatud pingutuste ja kannatuste kogemusena võin ma kinnitada, et suur osa sellest õnnestumisest, mis mul möödunud seikluste ajal on olnud, tuleb arvata skautluse arvele.

Kõik need iseloomuomadused ja teadmised, mida aeg nõudis, olid kinnitust saanud skautluses.

Ma usun ka, et mu vend, kes oli hundipoeg ja skaut 11 aastat, tuleb Siberi metsadest välja elusana, tänu skautlusele.

Iga üksiku raske seiklusega koos võiks kirjutada kiidulaulu skautlusele, kuid ma arvan, et peale nii põhjalikke "proove ja eksameid" ei ole selleks tarvidust. See on, mida skautlus mulle on annud.

Milliseid nõudeid leiad sa poisse võivat esitada oma juhile ja mida teed, et täita ta lootusi?

Poisi nõuded juhile kujunevad skautlikus tegevuses, mida omakorda mõjutavad kirjandus ja kahtlemata ka filmid. Poiss näeb juhis oma vanemat, targemat ja tugevamat sõpra, kuid ühtlasi ka mingit romantilist indiaanlastepealikut, õilsat rüütlit või avastusekspeditsiooni juhti, kes teda viib vastu huvitavatele seiklustele metsas ja maastikul, kes on temale ühtlasi lähemaks eeskujuks. Neid momente tunnetab poiss eriti tugevasti laagris ja maastikutegevuses ja neist kujunevad nõuded ning hinnangud juhi suhtes.

Juht peab teadma, et skautlus on poisile väga tõsine mäng ning ta ei tohi seepärast ise kergelt võtta skautlust oma kutsetöö ja muude ülesannete kõrval. Ma arvan, et juhtide mitteküllaldane kiindumus skautlusse on selleks põhjuseks, miks nii vähe skaute jätkab tegevust vanemskautidena.

Skautlust tõsiselt võtta: see tähendab täpsust ja järjekindlust juhtimisülesannetes, mitteunustamist (olgu see kas või vasaku käega tervitamine), korrektsust poistega käitumises ja samal ajal ka poiste kohtlemist oma sarnastena. Minu poistele on alati meeldinud, et ma nende seas olen poiss või mees, vastavalt sellele, kuidas nad end tunnevad. Selle viimase juures ei tohi muidugi unustada oma väärikust.

Sellele lisaks nõuavad poisid juhilt enamasti kõike seda, mida juht neilt. Ei ole ka mõeldav nõuda poistelt skaudi seaduste täitmist, kui sa neid ise ei täida. Poisile on andestatav eksemplar nende vastu vahetevahel, juht aga peab olema järjekindel nii oma eeskujuga, kui ka poistelt nõudmisega ning juhtimistegevusega. Kord nõudlik ja samas jälle hoolimatu juht ei saa kaua juhtida, poisid märkavad varsti ta kõikuvat iseloomu, ega respekti teda juhina. Kõiki "vabadusi", mida juht lubab endale skautluse põhimõtete arvel, lubavad endale ka poisid. Pikaajaliste skautlike kogemuste ja skaudikirjanduse järjekindla kasutamisega peab juht hästi kursis olema skauditeadmistes ja skautluse probleemides. Poistele ja salgajuhtidele on ta elav skautluse leksikon, kes peab igal juhul oskama rahuldada oma poiste teadmistehimu. Tal ei kõlba ütelda, et ta pole seda lugenud, või kõneleda vastupidiselt üldiselt tunnustatud seisukohtadele, mida poisid nagunii avastavad.

Halvasti teeb juht, kes pakub üle, demonstreerib oma ülitarkust. Ta jätab küll väga aukarustäratava mulje, kuid ammutab end tühjaks ja ühel heal päeval leiavad poisid, et juht kor-dab vanu asju ega tea enam midagi rohkem kui nemad.

Juhil peab olema huumorit, sest poisid on õigustatud nõudma, et juht ei ole mitte kuiv tar-

gutaja vaid oskab ka olla lõbus ja teravmeelne ning hoida ja luua meeleolu. Ta peab ka mõistma poiste nalja. Ei ole halvemat kui see, et poiste hästi mõeldud ja süütule naljale juht reageerib korrale kutsumisega.

Poistele ei meeldi, kui juht neid liiga palju käsutab ja õpetab. Samuti ka mitte see, et juht laseb neid nõutult uurida ja arutleda mõne tegevuse või töö juures, mille ta võiks mõne ajaliku juhisega muuta poistele kergeks. Siin peab juht leidma kuldse kesktee.

Et skautluses rahuldust pakkuda kõigile oma poistele, selleks peab juht tundma oma poisse üldiselt ja ka individuaalselt, sest iga poiss vajab suuresti erinevat kohtlemist. Minul isiklikult on oma skautlikus tegevuses kujunenud traditsiooniks, et ma uusi rühma ilmuvaid poisse püüan omavahel olles viia vestlusse ja uurida sealjuures ka nende iseloomu, harjumusi, kodust miljööd ja töekspidamisi, sest nimi ja isiklikud andmed ei ole küllaldased poisiga ümberkäimiseks.

Ma pean ka seda tunnistama, et ma end skautlikus tegevuses võibolla rohkem kontrollin, kui see on vajalik ja ma olen leidnud sellest ainult kasu. Nii suudan ma oma nõrku külgi õigeaegselt parandada.

Ma olen väga kiindunud skautlusesse ja olen endalt sageli küsinud, kas ma ei liialda oma isikliku elu arvel. Võibolla, kuid poistele on see jällegi olnud kasuks.

Ma loen rootsi skautlikku kirjandust (keele puudulikkuse tõttu mitte väga produktiivselt) ja vestlen võimalikult rootsi skaudijuhtidega, jutustades, kuidas meie seda või teist tegime Eestis ning küsitledes, kuidas seda teevad nemad siin. Ma tunnen huvi ka nende küsimuste vastu, mis õieti kuuluvad poiste ja mitte juhi huvipiirkonda, seda seepärast, et olen võõral maal, kus mõnigi asi ka skautluses on teisiti. Selles osas ma võistlen oma poistega, kes on väga tähelepanelikud ja kipuvad minust mööda.

Ma olen pidevalt teinud märkmeid oma kogemustest skautluses, märkinud skautlikust kirjandusest välja olulisi mõtteid ja püüdnud neid kohandada meie oludele. Minu skautlikud märkmed olid üks väheseid asju, mis ma kodumaalt tõin kaasa. Ma loen neid sageli ja teen parandusi, kui leian, et mõni asi on osutunud ebaõigeks.

Poisid tahavad meeleldi tegeleda praktiliste ülesannetega. Mis teed oma rühmas selleks, et tulla vastu nende huvile selles?

Kahtlemata meeldivad poistele kõige enam praktilised ülesanded maastikul. Ma olen salgajuhtide nõupidamistel neid ette valmistanud korraldama oma salgaga maastikul jälitamist, orienteerumist, "põgenenud kurjategija" jälgimist, luuremänge, "vaenulikke indiaanlasi" ja varanduse otsimist lõhkirebitud kirja järgi. Enamuse neist mängisime maastikul läbi salgajuhtidega. Salga harjutused on olnud eeltööks rühmas korraldatud samalaadseteks mängudeks salkadevahelise võistluse alusel.

Samuti olen ma korraldanud oma rühmaga peale tavaliste laagrite ka treeninglaagreid, kus iga poiss ühel päeval pidi valmistama silla, signaliseerimistorni või mõne muu laagriehituse mudeli, mille järgi peale kritiseerimist ja parandusi salkade viisi ehitati terve ese. Enne treeninglaagrit sai tavaliselt sooritatud metsamatk salgajuhtidega laagrikoha otsimiseks ja

planeerimiseks. Treeninglaager oli päevade viisi pühendatud pioneertöödele, esmaabile, signaliseerimismängudele, orienteerumis- ja luuremängudele ning spordile. Niisugune päevade spetsialiseerimine näib olevat ebaõige, kuid see sobis hästi eesti poiste pikaldasele iseloomule. Laager toimus salkadevahelises võistluses, enamasti rändavale lipule. Kontrollantide seas oli ka iga salga esindaja.

Väga palju manuaalset tegevust oli ka sisetevõttes. Rühmas tegutses tuulelohede ja mudellennu ring, millest hiljem sai lennuskautide salk. Poisid said võimaluse kasutada kooli käsitööklassi õhtupoolikuti, mida kasutati peamiselt lennukite, laevade ja laagriehituste mudelite valmistamiseks. Käsitöö ja nokitsemine oli Eestis vana rahvatraditsioon, millest olid huvitatud ka poisid — muidugi oma huvialadel (peamiselt tehnilistel aladel).

Selle tõttu oli meil igal kevadel koos jüripäeva pidustustega ka skautide tööde näitus, enamasti lippkonna ulatuses. Näituse väljapanekute seas esines korgi- ja linooltrükki ja savit voolitud ning seebist lõigatud skulptuure nooremalt poistelt, tabelleid, mudeleid, laevu, lennukite, tarbe- ja iluasju, puunikerdusi, tooteid, omavalmistatud lippe, signaliseerimislampe, morsevõtmeid, pussituppesid ja skaudikodu mööblit.

Talvise tegevuse raames andsid salgad välja tähtpäevade puhul (salga aastapäev, jõulud, vabariigi aastapäev) oma almanakke, mis olid kirjutatud ühes eksemplaris ja sisaldasid poiste kirjutatud artikleid, luuletusi ja jooniseid. Samal ajal oli rühmal oma seinaleht, mis ilmus kaks korda kuus ja mida toimetas salkadevaheline "toimetus". Seinaleht kukkus enamasti välja humoristlik, kuid almanakid olid tõsised. Paaris laagris andis sama toimetus välja igapäevast bülletäänlehte.

Praktiliste ülesannete hulka kuulusid veel abistamisaktsioonid. Salgad ise otsisid võimalused ja käisid aegajalt lõhkumas puid üksikute vanainimestel, abistamas kevadel paatide merretoimetamist, kogumas vanametalle, istutamas noort metsa, korrastasid Vabadussõjas langenud sõdurite haudasid ja illumineerisid ning kaunistasid vabariigi aastapäevaks sõjakangelaste mälestussamba.

Skautide kodu, endine väike koolimaja oli täielikult poiste endi majandada ja korrastada.

Tegevusvõimalused, millest ma kirjutan, olid eriti head seetõttu, et väikeses, 4500 elanikuga linnas oli poistel pikim tee kogunemiseks 2 km ja oli kasutada väga hea skaudikodu.

Kuidas toimid, kui märkad, et poiste huvi hakkab jahtuma ja ilmneb loidust harjutustel?

Mul oli esimene selline kogemus juba noore salgajuhina. Ma lahendasin siis asja nii, et otsisime 13.sajandist pärineva Haapsalu piiskopilossi varemetest sobiva keldrikambri, millesse asutasime oma salgakodu. See oli salajane salgakodu, kuhu hiilisime ja kust lahkusime salaja, et keegi meie asukohta ei avastaks. Lossi-varemed ei olnud sel ajal kellegi valve all ja muinasjutud kõnelesid sinna peidetud varandustest ja sissemüüritud "valgest neitsist". Trotsiks neile jubedatele asjadele hakkasid poisid suure agarusega tegutsema ja rühma tulevad algajad tahtsid meie salga "lõhki ajada". Nad haistsid, et meil on lahti midagi salapärase.

Rühmajuhina olen sama olukorda kogenud vist kaks korda. Esimesel korral tuli asjasse parandus rühma sisemise ümberkorraldamisega. Õieti oli seekordse huvi jahenemise põhjuseks vanad "indiaanitraditsioonid" John Hargrave "Vigvams Blätter" ja "Die Kunst Einsamheit" järgi, mis olid rühmas kasutusel ja millest poisid olid eesti uuema noorsookirjanduse mõjutusel üle kasvanud.

Me ristasime oma "kollase (kaelaräti värvi järgi) suguharu" ümber "viikingiteks", võtsime indiaanitraditsioonide asemele uued traditsioonid eesti muinasajast, mis polnud sugugi vähem huvitavad, ehitasime oma rannalaagris vaatluspunkti puu otsa ja jälgisime sealt paatide ja laevade ("vaenuliste viikingite") liiklust Haapsalu lähel. Peale kõige muu asusime samasse rannale ehitama taret. Spetsiaaltöid sealjuures sooritasid töölised, kuid kõik, mida suudeti, tegid poisid ise. Meie tare sai tehtud vana eesti tare järgi, kuigi veidi moderniseeritud ja eriti suurt rõõmu tundsid poisid tare sisustamisel ümmargustest puudest isetehtud mööbliga ning tare ümbruse kaunistamisest.

Seekord likvideeris loiduse nii siis skaudiromantikale "uue näo" andmine ja tare ehitamine. Tare oli pärast ki kaua aega rühma töö ja huvi keskpunktiks, mis kippus libisema linna skaudikodust 3 km välja metsa, taresse.

Teisel korral katsetasin ma teadlikult poiste ergutamise, ilma et loidus oleks arenenud tööd kahjustavaks. Seekord seadsin ma rühmas sisse salkadevahelise võistluse punktide süsteemis. See algas oktoobris, rühma aastapäeval, lõpuga jüripäeval. Auhinnaks oli salgatelk.

Võistluse alusele läks kogu rühma elu, alates koondustele ilmumise täpsusest ja lõpetades tööde ning ettevõtetega. Hindamise suhtes leppisime kokku salgajuhtide nõupidamisel ja mina kirjutasin võistlusmäärustiku, kus esile oli tõstetud eriti leidlikkus ning algatusvõime. Võistlus lõppes tegelikult jüripäeval, kuid võistluspingest tekkinud tegevushoog kestis kaua edasi.

Nii pikaajalisel võistlusel on ka halbu külgi. Kui poisid võistlust võtavad väga tõsiselt, siis võib see neile kujuneda liiga pingutavaks. Lühemal võistlusel pole seda pahet, nagu sel pole ka hüvet pikaajalise tegevushoo esilekutsumiseks.

See on nii, kui loidus kannab "kroonilise haiguse" iseloomu. Kui see aga esineb ajutiselt mõnel koondusel või harjutusel, siis on see märgiks, et poisid on sellest tegevusest tüdinenud või on juht pakkunud poistele igavat tegevust. Ravim sel juhul: uus ja huvitavam tegevus, ergutav mäng või haarav lõkkejutt.

Poisid on juba igivanast ajast kogunenud kampadesse. Vahest on selle kamba nimeks spordiselts, teinekord "Kitiühing", mõnikord isegi "Kolme pealuu ordu" või veel midagi metsikumat. Kampadesse kogunemine on normaalse poisi igatsus oma ühiskonna järgi ja kampadest kõrvalehoidjad on enamasti "mempojad". Kambad koosnevad tavaliselt kas ühe küla või linnaosa poistest, ühiste huvidega poistest või muidu omavahel hästi läbisääjatest.

Skautide salk on just täpselt samasugune poistekamp. Salk erineb tavalisest kambast selle poolest, et tema liikmed elavad skaudiseaduste järgi, selle asemel, et kakelda naabriküla poistega: et nad õpivad skauditarkusi, selle asemel, et ühiselt käia õnavigil ja et nad kasutavad oma vaba aja koondusteks, mängudeks, matkadeks ja laagriteks, selle asemel, et salaja nurga taga tõmmata suitsu.

Nii siis on skautide salk üks kõige paremat sorti kamp, mis skautluse ideoloogilise aluse tõttu annab kõigile teistele "kampadele" kümme silma ette, olgu siis kas või põnevuse poolest.

Salk on skautluses kõige väiksem, kuid kõige tähtsam üksus. Salk on skautluse organisatsiooniline põhi ja selle tugevusest oleneb rühma, lipkonna, malevkonna, maleva ja lõpuks kogu skautluse tugevus. Salk saavutab sellise tähtsuse ainult siis, kui on tegemist hea salgaga ja hea salga tingimuseks on head ja üksmeelsed poisid.

SALGA JUHT

Salga juht ei ole kindral, kes kamandab ja kärgib ning teeb oma poistele ränka mahvi. Ta ei ole ka põrsakarjane, kes vits käes tuubib poisse tagant, või kärumees, kes üksinda veab terve salga koormat. Salga juht ei ole ammugi mitte koolipapa, kes aina õpetab ja noomib, või vanatädi, kes muud ei tee, kui aina viriseb.

Kes ta siis lõpuks on?

Ta on salga musterskaut, oma poiste parim sõber, abistaja ja juht. Vahest on ta nagu saaki jälitava hundikarja esimene juhthunt, teinekord nagu kihutava kiirrongi pidur ja enamasti ikka see kang salga masinavärgis, mis terve masina käima lülitab. Ta peab olema leidlik algataja, et salga tegevus oleks hoogne ja huvitav. Ta peab hästi tundma kõiki skauditarkusi ja sama hästi omi poisse. Ta peab oskama salga tööd rakendada nii, et tulemused on head ja ühistöö täielik. Ta peab oskama hinnata salga jõudu ja võimeid, et mitte alustada ülejätkäivate asjadega. Ta peab olema optimist ja rõõmsameelne, siis on ka salk alati heatujuline.

Kui näiteks salgajuht mõne ettevõtetud ülesande juures kahtlema lööb, siis on kindel, et salk ei suudagi seda ülesannet täita. Kui aga juhtub ime, et salk siiski tuleb toime ülesandega, siis peab salgas leiduma teine poiss, tiivustaja, kes on kangem kui juht ja kes väärrib salga juhi kohta.

Salgajuht peab usaldama oma poisse, siis usaldavad poisid ka teda ja teineteist. Peamiselt, usaldusest oleneb salga üksmeel ja tugevus.

SALGA VAIM JA -AU

Ma tean ühe loo salgast, kelle üks liige ei saanud teistega metsamatkale kaasa tulla, kuna ta pidi kodus ümber kaevama suure tüki aiamaad. Teised poisid töid kiiresti kodudest labidad ja veerandtunniga oli töö tehtud, mille kallal üks poiss oleks higistanud vähemalt neli tundi. See oli hea ja üksmeelne salk, ning poiss, keda aidati, tundis, et ta kuulub salka.

Halb salk oleks ilma temata läinud lauldes metsa poole ja jätnud ta üksinda maad tuhnima. Kindel sõpruses, usaldav ja truu on salk omavahel. See on nagu vereside, mis köidab neid poisse kõlavalt väljendades "elus ja surmas".

Rühmas ei taha ükski salk olla viimane. Esimese, parima salga nimele rühkides kerkib teravalt üles võistluse moment. Võistluse võitmine on salga au küsimus. Ka need poisid, kes oma isikliku- ja skaudiau üle ei ole veel mõtelnud kogevad esimesena salga au, millest hiljem kujuneb skaudiau ja rahvuslik au. Loomulikult kujuneb selliste auküsimustega tegelev poiss ka ise aumeheks. Salgal võib olla ka oma kirjutamata seadus, mis poisse kohustab, näiteks " üks kõigi eest, kõik ühe eest"!

SALGA TEGEVUS

Salga tegevuse moodustavad kõik alad skautluses, mida poisid on suutelised salga ulatuses läbi viima. Sellesse kuuluvad koondused, lõkkeõhtud, töö- ja mänguõhtud, jalutuskäigud, maastikumängud, orienteerumised, matkad, haikid, laagrid, ja kas või salga ajalehe toimetamine. Peale selle peab salk (salga juht) valmistama ette poisse skaudikatseks ja teostama igakülgselt skautlikku treeningut, võistlusvalmiduse saavutamiseks ja hoidmiseks.

SALGA NIMI

Skautluses üldiselt kasutatakse loomade ja lindude nimesid, kuid on mõeldav võtta nimi ka mütoloogiast, ajalooost või kodumaa kohanimemega registrist. Salga liikmed tunnevad oma salga looma ja oskavad seda joonistada, matkida ta kisa või liigutusi. Teist liiki nimede puhul peavad poisid tundma seda kangelaskuju või maakohta, kelle nime nad kannavad. Negatiivne näide – Narva salga poiss ei tea kaardil, kus Narva asub ja milline tähtsus on Narval Eesti ajaloo ja tööstuses.

TEGEVUSRAAMAT

Salga päevik, kroonikaraamat, või kuidas poisid seda nimetavad, annab ülevaate salga tegevusest kirjas, pildis, dokumentides ja mälestusesemetes. Tegevusraamatut peab salga juht või üks hea kirjamees ja joonistaja poiste seast. Sinna kleebitakse salgas olnud poiste pildid, võistlustel leitud peidetud kirjad, ja kuivatatud lilleõis või samblatuust, mille poisid matkal kuskil haruldasest paigast on kaasa toonud. Seal leidub ka salga sõprade ja skaudijuhtide autogramme, vaatetornide pileteid, matkatud paikade postitempleid ja kaarte ning visandeid. Tegevusraamat tavaliselt juba ise ütleb, millise salgaga on tegemist.

SALGA LIPP

Poiste valmistatud vimpel salga embleemiga riidest või nahast, on salga au väliseks tähiseks. Lippu kannab salga juht.

SALK SEAB END SISSE

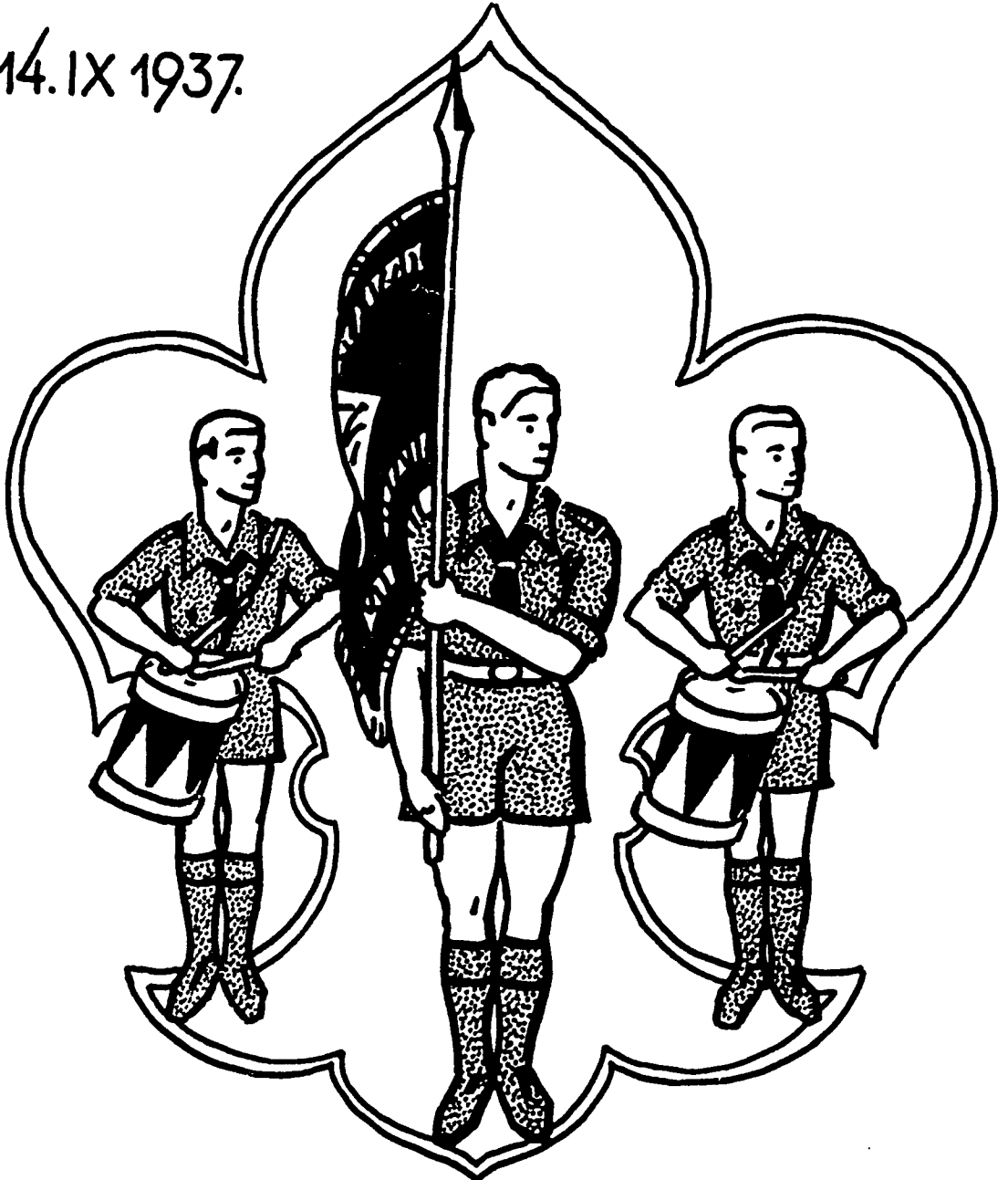
Kui poisid on olemas ja juht valitud, hakkab salk end sisse seadma. Valitakse üks laul salga lauluks ja tehakse sellele salgale vastavad sõnad.

Leiutatakse salga hüüd, salga vilesignaali või mõni muu salajane leppemärk. Salgas pannakse maksma liikmemaks juhuslike pisikulude katteks, püütakse leida ruum salga koondusteks ja see sisustada asjakohaseks salga koduks. Seatakse sisse ka salga telefon – suuline teadete edasiandmise kord poisilt poisile virgatsitega. Salk seab oma koonduste ja muude pidulikkude juhtude (uue liikme vastuvõtmine) puhuks sisse ka oma kindlad tseremoniid, mida järjekindlalt kasutatakse. Ühte vihku kannab salga parim laulumees sisse salga lauluvara, võidakse ise valmistada salga pitsat, anda välja ajalehte või ajakirja jne.

Kõik need asjad tiivustavad poisse inukamale tegevusele ja liidavad salka üheks tervikuks.

Järgnevad mõned näited KOLLASE SUGUHARU, VIIKINGITE, TEGEVUS-RAAMATUST:

14.IX 1937.

VIKINGITE TEGEVUSERAAMAT

30. JÕULUKUUL 1937.

TÖÖTAN TEHA KÕIK, MIS
MINU VÕIMUSES, ET
TÄITA OMA KOHUS-
TUSI JUMALA JA
EESTI VABARIIGI VASTU, TEHA
HEAD LIGIMESTELE JA IGAL AJAL
TALITADA SKAUDISEADUSTE JÄR-
GI."

E. Bauman.

H. Alver.

Widenbaum.
Sergejevst

Ekelt.

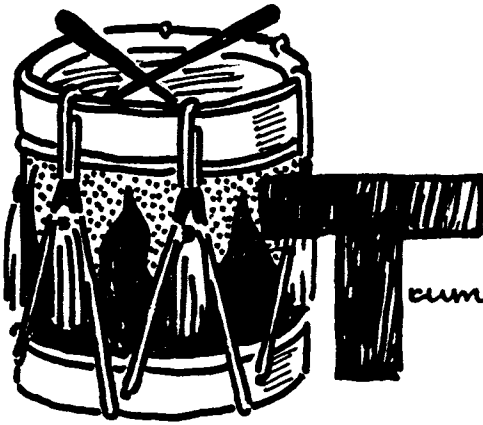
H. Reitel
H. Kerkila.

A. Vaise.
J. Gant

TÖÖTUSE VASTU VÕTNUD;

Hem'fon
skm
suguhann pld.

Frageve
sela
malova joht.

24.-27. RADOKUUL 1938.

trummide valmistamine käib täie
hooga. Kõik üksikosad on val-
mis, vaja vaid kokku panna.
Ega pole üleaegne kirja
panna, kuidas kõik toimus.

- 1. Plekisepp Hlie valmistas kolm raudplekist silindrit ja sai tasuks selle eest 4 krooni.
 - 2. Mannoffi poest toodi 18,3 a jalga vineeri, maksis 2 krooni 75 senti. Sellest tegi suguharu puhi vend Jõe Vänts 6 laia ja 6 kitsas võru ning tahtis palgaks saada 5 krooni. Võrud tehti värmitagel üle.
 - 3. Selja poest toodi 110 sendi eest kaks potti emailvärvi - musta ja punast. Alusvärviks pani aga Vänts värmitat.
 - 4. Evaldi nahakauplusest toodi trummi nahad, pandlad, karabünerid ja kõik muu kraam. Maksis 6 krooni 31 senti.
 - 5. Kingsepp Allik tegi trummi pingutajad - Kr. 2,20.
 - 6. Keegi tööstuskooli pois, keeda Kuusiku Fred soo- vitas, teis 10 trummipulka ja sai 2 krooni 50 senti.
 - 7. Trummi-nahad tõi Kokla Juhan, „Esto Muusikast“ 34 krooni eest.
 - 8. Pingutajate nõori ostis Tallinnast üks. lahke prei- li Hilda Vahar ja maksis 3 krooni 6 senti.
 - 9. Muud vajalikku püdi-padi ostis suguharufuht mitmest poest ja unustas arved võtmata.
- Kokku läks see lõbu arvete järgi maksma 60 kroo- ni 92 senti. Kuid need olid ju ainult üksikosad. Osade kokkupanekuks olid sobivad päevad vabadusepäihadel. Suguharufuht alammeelis oma vennad Siimo ja Väntsi ja töö edenes Kiltis Jõe talus nelja päevaga terve tüki võra. Kuid trummid valmis ei saanud.

PALVEPÄEVAL,
9.URBEKUUL 1938.

n palvepäev. Püha. Kõigile ristnimestele ja viikingitele eriti. See mida kaua oodati, on valmis. On ilmaga näha, käega katsuda. Rivituummid. Hommikul matkas mõnikond poissi Kilti ja töid sealt paberisse pakitud ja tünnidena närvad kompsud linna suhharu juhi korterisse. Kella 10-ks olid sinna kogunenud kõik suhharu juhid. Vaadati trumme, prooviti häält ja istuti maha nõupidamiseks. Arutati ja tehti eeltööd viimasteks korraldusteks enne malevakuu avamist. Kuidas trummid välja panna, kuidas tabelid lõplikult valmis saada j.n.e.

*

Kell 1700 on suhharu koondus. Kuigi uus malevakuu veel segamini, kogunevad sinna. Istutakse kuhu keegi saab ja kuulatakse peamiselt juhi korraldusi.

Saupäeval, 12-dal koristavad ja koristavad viikingid maleva kodu.

Pühapäeval, 13-dal on malevakuu avamine, viikingid tulevad võimalikult vormis.

Sükkmeraha ühendamist ei tohi unustada!

Suhharu rivi-tuummid on valmis. Saulu on vaja veel harjutada ja meil on orkester. Sauldakse tuntuud rivi-laule ja lõpetatakse koondus skaut-hümniaga.

Hein Jõvi
skm.

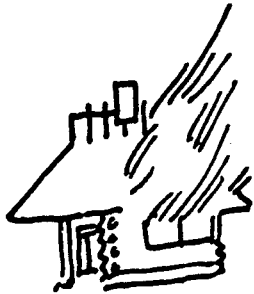
25. URBEKUUL 1938.

agu vält jalgast taevast tuleb suguharijuni kätte kogunemiseks eakorralisele koondisele.

Paatu. Maarjapäeval. Kell 10.00 On põhjust kiireks kogunemiseks: Eile avaldati ajalehes ja raadios riigihoidja K. Pätsi dekreet, mis tõi

olulisi muudatusi Eesti noorsooorganisatsioonide töösse. „Noorsoo organiseerimise seaduse muutmise seadus“ (RT 1938, 33, 262). Samas ka riigihoidja juhend noorsoo organiseerimise alal, mis teeb nõrkohtade rahvusvahelises esinemises meile võrdseteks boy-scoutideks.

BOY-SCOUTS OF ESTONIA

Nii kaob selle ilma hiilgus nagu kadus nõrkohtaste rahvuslik organisatsioon.

Niisid oleme kõik „internationalistid“

Just selgitab uut seadust poistele, kes liigselt äritatud ja haudunud juba õige kirja plaane. Dekreedi andis meie skautide aipatroon, riigihoidja, riiklikes huvides ja meile jääb vaid alluda sellele. - Isiklikud huvid lalluvad isiklikonolehele! - Uus seadus oleks võinud tulemata jääda, kuid hea ka see, et ta tuli.

Siiski võtab suguharu vastu otsuse: Meie teeme kõik, mis võimalik, et nii püha mäng kui skautlus meile, jääks igavesti vabade Eesti poiste vabaks mänguks.

Punane Rist avaldab tänu näitusele saadetud materjali eest, mille juttu edasi annab poistele.

Koondis lõpet sama rõjakalt kui algas. Kalm trummi ministravad ja suguharu laulab:

„Me mõtted on püid!“

Heinrich
skm.

TÖÖJAOTUS

Ükski poiss salgas ei ole tegevusetu sabassörkija ja igaühel on oma kindel ülesanne. Üks kirjutab tegevusraamatut, teine seab kassat, kolmas hooldab lauluvara, neljas varustust jne. Peale selle peaks salga poistel olema ka oma skautlik eriala. Nii on üks salga sanitariks, teine pioneeriks, kolmas signalistiks, neljas lõkkejuhiks ja ettekannete ettevalmistajaks jne. See ei tähenda, et teised poisid neil skautlikel aladel võivad loota ainult "ankru-mehele", kuid võistluste juures annab see end hästi tunda, kui iga ala jaoks on oma "köva pähkel".

Tööjaotus ja spetsiaalalad panevad poisse vastastikku teineteist hindama ja tekitavad tugeva kindlustunde salgas, mis omakorda on üks tugeva salga eeldusi.

KUIDAS RAKENDADA SALGA SÜSTEEMI?

Rühma juhile ei ole see kerge, sest ei saa nõuda, et poisid oleksid sündinud salgajuhid, kes ise leiutavad kõik need toredad asjad. Poisse tuleb sellele juhtida ja seda on parim läbi viia eliitpatrulli või mustersalgaga.

Rühma juht moodustab salga juhtidest ja abijuhtidest ühe salga, kes oma töös kõik selle läbi mängib, mida on tarvis teha juhtidel pärast oma salkadega töös ja kui see nende käes hästi jookseb, võib rühma juht tõmmata hinge ja valmistada rühma suurematele üritustele. Salkade töö jookseb siis iseenesest. Rühma juhi valvas silm peab aga ikkagi jääma salga kohale, sest hästi ja ühtekuuluva salgaga võib juhtida see viga, et ta nihkub skautlikult teelt ja hakkab kujunema jälle tavaliseks poistekambaks. Skautlus on ju seotud keeldumuste ja endadistsipliiniga ja tavaline kamp olla on kergem.

Kui kõigi salkade töö läheb korralikult salga süsteemis, siis on vajalik rühma koondusi korraldada ainult kaks korda kuus ja organiseerida ainult suuremaid ühiseid ettevõtteid.

Siht on saavutada tööd salga süsteemis, sest see on õige skautlik tegevus – isetegevus, kus poisid kasvatavad ise end ja üksteist vastastikku. Salga süsteemi kohta on olemas ka käsiraamatuid: Roland Philips'i "Salga süsteem", "Ants Ankrumees", jne.

Ma olen oma poistele mõnikord nimetanud, et "skautide salk peab olema nagu terasahel, milles ei tohi olla ühtegi nõrka lüli, sest kõige nõrgem lüli määrab ahela tugevuse". Kui seda poistele on kõneldud, siis pole ükski soovinud olla roostetanud lüli oma salgas.

Sellise salga loomine on salga juhi ja tema abi töö, oleneb nende talendist, püüdlikkusest ja organiseerimisoskusest. Kui see aga elamusrikkalt on eliitpatrullis – mille moodustavad rühmajuht, rühma abijuht ja salkade juhid ja abijuhid – läbi mängitud, siis jätkub neil tahet ja vaimustust sama rakendamiseks ka oma salgas. Hoogu sellele lisaks annab veel võistlus teiste salkadega, sest kõik nad on jahil rühma parima salga nimele.

Salgasüsteemis tegutsemine näib olevat kergem rühmajuhile, kuid kui rühmajuht selle omale kohe alul "kergeks" teeb, siis on salkade tegevus tõenäolikult ainult hingitsemine enne soikumist. Rühmajuht peab juhtima salgad sellele tööle eliitpatrulli väga hea tegevusega, juhtide koolitamisega ja inspireerimisega, kui nad pole küllalt leidlikud.

Tegevusprogrammide koostamine ja näpunäited sealjuures on üheks eelduseks heale tööle.

JAURAM • JÕURAM • UMBA

HEAL LAPSEL MITU NIME: LOOGAPILL, PARMU-BASS, TUNKA, UMPA, TRUMM

KONSERVI-PURGI KAAHED METALL-VARDA OTSAS, HELISEVAD MAHA PÖRUTAMISEL. PARAJAD VÄHED REGULEERIDA KATSETAMISEL SEIBIDE, TORUJUPPIDE JA SPIRAAL-VEDRUDEGA. VAATA ALL

SILM-KRUVI
PINGUTATUD TERAS-TRAAT
(KLAVERI KEEL)

JOURAMI "POOGEN" ON TIHEDA TOIMEGA KÕVAPUUST (VAHER, TUNAPUU, PIRM, KA SAAR, JALAK) — ÜKS KÜLG PÕIGITI PEENELT SOONELISEKS LÕIGATUD, NII ET TÕMBAMISEL PANEB KEELE VIBREERIMA.

"KULINATE" — TALDRIKUTE, PURKIDE, VEDRUDE J.M. ASETAMIST TULEB KATSETADA — KUNI PILL ANNAAB SOOVITAVA JA MEELDVA HÄÄLE.

SELLEPÄRAST ON KASULIK ÜKS KEELE OTS JÄTTA NII, ET SEE OLEKS KERGESTI LAHTI VÕETAV.

JOURAM ON MUUSIKA-RIIST, INSTRUMENT.

MEISTRIST JA TEMA PÜSIVUSEST OLENEB — KAS JOURAMIST SAAB "STRADIVARIUS" VÕI ÜKS VANA "TORTS"

JOURAMI KERE (VIBU) ON VALMISTATUD KÕVERAKS KASVANUD KÕVAPUUST (KADAKAS, TAMM). KOORI, KUIVATA, KAUNISTA!

KUMMIST OTS NAGU JALUTUS-KEPPIDEL JA TORUMBÕBLI JALGADEL

EESTI RAHVAPILLIDE SEAS PUUDUS TRUMM. SEDA ASENDAS RÜTMIPILLINA JOURAM.

MÄNGITI —

- PÖRUTADES VASTU MAAD,
- RAPUTADES JA
- POOGNAGA TÕMMATES.

HÄSTI TEHTUD JA OSKUSLIKULT MÄNGITUD JOURAM ASENDAB RAHVA-PILLI-ORKESTRIS (KA IMPROVISEERITUD NOORTE-ORKESTRIS) TERVET TRUMMI-PÄTAREID.

KONSERVI-PURKIDE KAAHTE KÕLA SAAB MUUTA, KUI NEID HAAMRIGA PINNIDA. TÖÖTA RAAST VÕI OTSETI PUUST ALLSEL JA KOPUTA RINGI-KUJULISELT VÄLJAST-POOLT SISSE-POOLLE

↑ IDEAALNE KUJU KÜLGVAATES

SEIBID

MUTRID

SPIRAAL-VEDRU

TORU-JUPID

Jilji Jämesäire õpetust ja tee entule tore mänguriist - selline mida saad kasutada vani rahvapillina.

JOURAM-JOURAM on tore pill!

OLI KORD ... ON ... TULEB KORD

(TH66/4 Jämesäär)

OLID KORD AJAD,

et skaudid ostsid kaupmehelt tühje suhkrukotte ja õmblesid neist ise endile telgid. Üks ema oli instruktoriks ja valvas, et tema õmblusmasinat katki ei tehtaks.

Laagriks laenati ühe poisi kodust suur malmist supipada (alumiinium oli alles leiutamata) ja kärumehelt laenati tema käru – niisugune, nagu meil oli isegi veel Ömmerni Suurlaagris.

Kõikidel poistel olid emade poolt õmmeldud skaudipluusid – igaühel veidi isemoodi ja isevärvi. Kaelarätikud olid enam-vähem ühesugused ja rohkem seda skaudivarustust polnudki.

Siis rivistus rühm:

ees juht, ainus mees, kellel oli skaudirihm ja -kaabu,
tema järel lippur harjavarre külge seotud rühma lipuga,
siis parabantsik** pritsimeestelt laenatud trummiga,
kärumees malmist paja, suhkrukottidest telkide, kartulite ja
 soolalihaga,
ja lõpuks särasilmsed skaudipoisid.

"Käies marss!" ja rühm astus õnnelikult laagri poole. Need olid ajad, millal poiste jalgpallimeeskond pidi aasta otsa raha koguma, et kaltsukera asemele osta ehtsat jalgpalli. Jalgratas oli ühel poisil sajast – seegi isa oma.

ON AJAD,

et skautrühm pärast laagrit vaatab ühe poisi poolt võetud värvilist laagrifilmi. Loomulikult võttis ta selle oma filmikaameraga.

Reaktiivlennukiga sõidame laagrisse teisele kontinendile.

Maastikuauto ronib küngastest üles ja alla, vedades laagriavarustust. Mootorsaaniga kihutame üle lumiste nõlvade, poisid suuskadel slepis.

Poistel on automaatsed söödamajad metsalindude toitmiseks talvepakase ja nälja ajal.

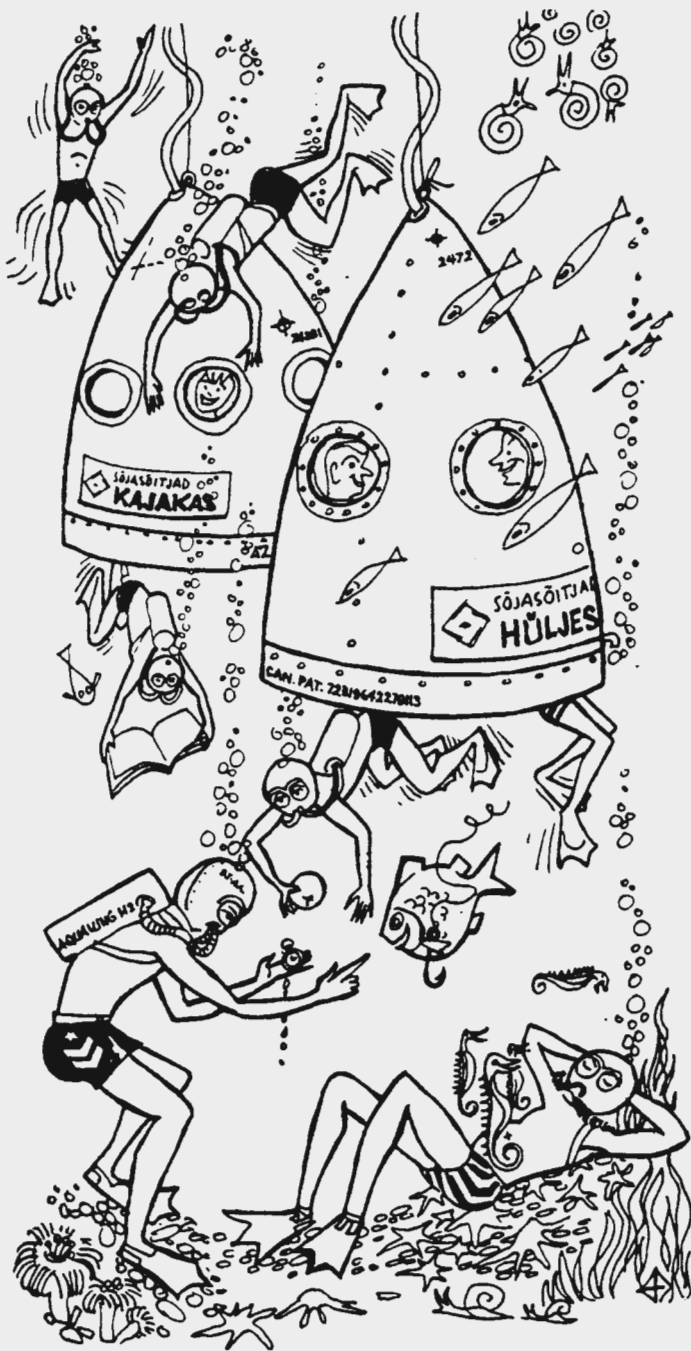
(** - rivitrumm/"snare drum")

T
U
L
E
V
K

Ioonistus:
 JÄMESÄÄR

ALL-VEE-LAAGER
 KARIIBI MERES.

POISTEL ON VA-
 BA AEG ...

Salgad mängivad maastikumängu ja peavad sidet lühilaine raadioaparaatidega. Pärast mängu toimub individuaalvõistlus bensiinimootoritega mudellennukitele.

Ühe poisi isiklikud asjad ületavad mitmekordselt omaaegse skaudirühma varustuse väärtuse. Ühe lipkonna varad maksavad rohkem kui kunagi oli terve riigi skautide varad kokku.

TULEVAD KORD AJAD,

et meie skautide lipkond korraldab all-vee-laagri Kariibi meres. Igal salgal on telgi asemel oma sukelduskell, mis saab hapnikku ülevalt baasi-paadilt. Igal pärastlõunal viib juht kääbus-allveelaeval poiste kirjad lähemasse sadamasse postkasti.

Hundulaagris korraldatakse miniatüürautode võidusõit ja Antsule, kes unustas oma sokid koju, toob ema need helikopteriga ülevaatuse ajaks kohale.

Kiigemäel on langevarju-hüppetorn ja poisid arvavad, et see on madal - 120 meetrit ei paku mingit nalja.

"Telgipuud?" - ja poisid raputavad naerdes päid. Telgi riidesse on õmmeldud torustik, mis täidetakse suruõhuga ja hoiab telki üleval ilma mingi puude ning pingutajateta.

MÕNED ÜTLEVAD,

et õige skautlus on raskuste ületamine kõige primitiivsemal viisil - hõõru kahte puupulka või löö silmast tuld. Mina arvan vastupidist. Skautlus peab käima ajaga kaasas, või koguni ajast ees, nagu vanasti - kui meil olid suhkrukottidest telgid ja teistel poistel ei olnud. Ma soovitaksin koguni primitiivsetel nõuandjatel minna koopasse tagasi, või koguni tagasi puu otsa.

Mina tahaksin olla all-vee-laagri vanem Kariibi meres. Vaadata poiste nalja ja tõmmata vesipiipu, sest harilik piip läheb seal vett täis. Kas te tulete minuga kaasa, poisid? Meretäht on laagrimärgiks.

Põnevusest

(Tulehoidja #3, 1946)

Sa oled kindlasti märganud, et vahel on Sinu salga poisid või tüdrukud hoo ja innuga tegevuse juures, teinekord aga logiseb kogu töö. Ei tulda korralikult koondustele, ei võeta tõsiselt tööülesandeid ja vahest koguni naljatatakse selle üle, mida Sa esitasid äärmise tõsidusega.

Kui Sa oled hea salgajuht, siis Sa hakkad otsima viga. Võibolla on üks poiss või tüdruk halva mõjuga teistele, võibolla on neil tekkinud kõrvalhuvi väljaspool skautlust, või on koolis liiga palju õppida.

Need vead võivad esineda tõepoolest ja neid on kerge teiste juurest leida. Palju raskem on märgata sellises olukorras kõige suuremat viga, sest see ei ole teiste juures. See on salgajuhhi — Sinu enda — viga.

Sa ei tee salga tööd küllalt huvitavaks ega põnevaks.

Poisid ega tüdrukud ei taha alati istuda vaikselt ja kõõrutada laulu või kuulata muinasjuttu. Nad tahavad ka tegutseda, otsida ja leida põnevaid sündmusi, lahendada pingutavaid ülesandeid, rassida — lühidalt, teha midagi mis ei ole harilik ega igav.

Põnevast tegevusest on käsiraamatutes kirjutatud väga vähe ja kui on, siis pole see enam põnev, sest ka poisid ja tüdrukud on seda juba lugenud. Ka need näited, mis mina siin kirja panen, ei ole Sinu salgale varsti enam põnevad. Sa pead seepärast kogu aja mõtlema ja leiutama uut ning huvitavat, sest salka ei juhita mitte niivõrd hea suuvärgiga ega osavate kätega, kui just juurdleva ja mõtleva peaga.

Talvine jalutuskäik verejälgedega.

Ühel pühapäeval jalutad Sa oma salgaga lumisel maanteel. Äkki märkab üks poistest maanteel punaseid punktikesi. "Veretilgad!" on kiire otsus ja kui Sa ka püüaksid neid juhtida jälgedelt kõrvale, siis see Sul vaevalt õnnestub. Nad ajavad nagu hagijad jälgi üle okastraataedade, üle mägede ja külmunud lompide. Uurivad jälgi, vaatlevad mahajäänud märke ja alles siis pööravad tähelepanu Sinule, kui jälgede lõpul leiavad Sinu kirja.

Sa muidugi taipasid, mis oli juhtunud sel pühapäeval enne teie jalutuskäiku, sest Sinu enda ema ju keetis laupäeval salati jaoks peete.

Kuidas saab jõuluõhtu olla põnev?

Kutsu oma salk ühel vaikselt jõulueelsel õhtul kokku ja palu, et igaüks võtaks kaasa ühe jõuluküünla ja lühtri. Matkake lähedasse metsa, asetage küünlad kasvavale kuusele ja laulge oma jõululaulud lumise kuuse juures. See sündmus kujuneb rohkem kui põnevaks — lausa pühalikuks.

Aitame politseil leida kurjategijat!

Kirjelda oma salgale põgenenud kurjategija välimust, kellest politsei Sulle jutustas, paludes Sinu salka appi. Kurjategijal on parajasti kohtamine teise samasugusega lähedasel tänaval. Ta on loomult argpüks ja annab end kohe vanagi, kui talle ütelda ta nimi "Punkri Ruudi".

Varsti tulevad salga liikmed ükshaaval jahilt tagasi ja näitavad Sulle salapäraseid paberilehekesi, millel on numbrid 1, 2, 3 jne. Punkri Ruudi andis need ja nende järgi saad teada, kes kui ruttu otsitava tabas.

Mürsk plahvatas kõrvaltoas.

Parajasti kesk koondust käib kõmakas ja kui poisid või tüdrukud välja jooksevad, kuulevad nad kõrvaltoast oigamist. Seal on siruli kogu naabersalk ja igale "haavatule" on nõõpnõelaga külge kinnitatud paberileht ta vigastuse nimetusega - "vasak sääreluu murdunud", "minestanud", "killuhaav paremal põsel" jne. Sinu salk

võibolla küsib mida nende simulantidega peale hakata. "Mida teevad gaidid sellisel juhul?" Sa küsid vastu.

Küll Sa siis näed, mida nad teevad (või mida Sa neile oled õpetanud).

Jälitame varast!

Sa annad salgale edasi politsei teate, et tuntud vargapoiss, nii ja niiviisi riietatud, alustab liikumist teatud kellaajal teatud punktist. Poisid paarikaupa lähevad jälitama pooleks tunniks.

Selle aja jooksul tungib varas läbi rahvamurru, hüppab trammi ja jälle maha, sõidab mõned lähemad teesoad bussiga. Iga jälitajatepaar annab pärast kirjaliku aruande oma ülesandest ("vargapoiss" teeb sedasama).

Neid põnevaid ülesandeid salga töös tuleb juhil ette valmistada täpse kava järgi. Arvesta sealjuures oma salga võimeid ning ära anna ülesandeid, mis kõigil lahendamata võivad jääda. Siis tekib salgas norutunne ja tegevusind kaob samuti nagu igavate ülesannete puhul.

Ära nüüd ainult asu täpselt järgi tegema siin toodud näiteid, vaid pane ka oma nupp tööle ja leiuta uusi, et Sinu juhikuulsus ulatuks kaugemale ja Sinu salk võiks naerdes vastu võtta parima salga võistlusväljakutse.

USK SKAUTLUSES

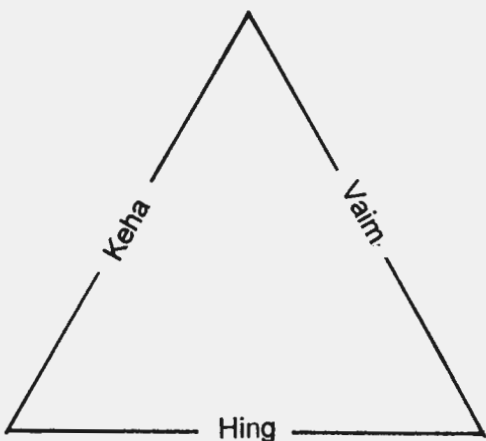
NII, ET SA USUD, JÄMESÄÄR?

Kuidas ma saaksin mitte uskuda seda, milleks ma kogu elu olen töötanud, milleks ma olen elanud.

Aga – ma ei loe Juuda habeme karvu, ma ei tunnista dogmasid. Ma ei küsi kas Jumal on Jahve, Jehoova, Issand Seebaot, Issand minno Jummal, või mõni keegi muu, kelle nime veel ei teagi.

USULINE KASVATUS SKAUTLUSES.

(Referaat rühmajuhitide koolis, vestlus vendurskautidega, konspekt)

Skautlikku kasvatust kujutatakse võrdhaarse kolmnurgana, millest usuline (moraalne) kasvatus on üks kolmandik.

Skautluse põhimõttelikud alused on samad, mida taotleb ristiusk. Samal ajal on skautlus usutunnistusevaba, ususalliv, kuna skautlus on levinenud ka mittekristlike usutunnistuste juurde. Kõikide nende ühiseks usuliseks aluseks on kuldne reegel – ära tee teisele seda, mida sa ei taha, et sulle tehakse. Ususalliv agnostik võib ka olla skaut. Võitlev vastane ateist ei saa olla skaut.

Referaat käsitleb usulist kasvatust kristlikust vaatevinklist. Kiriku ja skautluse usuline töö on erinev. Kirik taotleb usu kaudu juhtida hingeõnnistusele ja igavesele elule (hing). Skautlus jätab selle iga inimese enda asjaks ja taotleb head ja harmoonilist inimest maapealseks eluks. Ei tule arvata, et skautlus peaks püüdma täita kiriku ülesandeid nagu kirik ei ürita täita skautluse ülesandeid (keha ja vaim).

Peale usulise (moraalse) kasvatus vajab skautlus sidemeid kirikuga majanduslikel kaalutlustel (ruumid, toetused, kasvatuslik abi). Tuleb vältida, et skautlus ei kujuneks silmakirjalikuks materiaalse hüvede taotlejaks.

Uus Testament on üks skaudijuhi käsiraamat. Vana Testament (juudi ajaloo, ennustuste ja lisade kogu) ei ole kasutatav usulise ettevalmistuseta. Kui skaudilaulik ei sisalda võimalikke laule, siis on Väike Lauluraamat vajalik.

USULISED TALITUSED

Palvus on osa skautlikust tegevusest. Väärkuse huvides on palvus pidulikel koondustel või tähtpäevadel – kas algul või lõpul. Ettevaatust skaudi õhtupalvega koonduse lõpul, kui see on hommikul, see naeruvääristab palvet.

Terve päeva kestvusega skautlik tegevus sisaldab rohkem usulisi momente. Laagris on hommikupalve üks lipuheiskamise endastmõistetav osa, söögipalve kas söömise algul ("Taevaisa õnnista meie igapäevast leiba") või lõpul ("Tänu taevaisale söögi eest"), õhtupalve on lõkkeõhtu viimane tegevus, laulupalvus.

Jumalateenistus või pikem palvus pühapäeval pastorilt või selleks võimeliselt juhilt. Palvused tali-, õppe- ja matkapäevadel, aastakoosolekul. Palvustega liialdamine vähendab palve tähtsust ja pidulikkust.

PIIBLI TEKSTID

Ei ole käsiraamatut, mis skaudijuhte juhataks piibli tekstidesse. Ometi on piiblis palju huvitavaid ja noortepalvusteks ning jutlusteks sobivaid ja kergesti seletatavaid tekste. Mäejutlus oli tegelikult laagri jutlus.

Miks ja kuidas viid sisse vaimuliku kasvatus rühma töösse?

(Osa Heino Jõe Gilwelli tööst, 1946)

Kristlus on üks õhtumaise kultuuri tähtsamaid tugisambaid. Kristlikule moraalile on rajatud meie kõlblus, õiglustunne ja töökspidamised, samuti meie igapäevases elus kehtivad eetilised ja esteetilised normid. Meie suhtumine kaasinimestesse ja teistesse rahvastesse on kujunenud kristliku usu leplikkuse ja Jumala ees üheväärsuse vaimus.

Kristlikel alustel on kujunenud ka õhtumaa töökspidamistele vastav demokraatlik riigivorm. Sellele riigivormile väärrika kodaniku kasvatus on suures osas, kui mitte täiesti, kristlik kasvatus.

Tõsi küll, on mõeldav kõlbelisi, eetilisi ja esteetilisi omadusi kasvatada ka ilma kristliku aluseta, kuid see oleks nagu alusmüürita ehitus, pinnapealne, kõikuv ja ebakindel. On loomulik, et me kasvatuses lähtume põhialustest – kristlikust moraalist ja seepärast tunnustame me vaimulikku kasvatus noorsoo kasvatus ühe osana. Kuna skautluse siht on kasvatada tublisid inimesi ja väarikaid kodanikke, siis on vaimulikul kasvatusel ka skautluses oma osa.

Usk on ka teguriks, mis raskuste ja meeleheite silmapilkudel suudab pakkuda troosti inimestele ja sisendada neile uut lootust ka kõige lootusetumas olukorras. Usk on tugi, nagu kepp väsinud rändaja käes. Kui meie elame rahulikult, siis ei tunne me tarvidust toe järgi. Kui me aga oleme raskustes, kas või oleme põgenikud, siis muudab see meid kindlaks, kui Jumal on meie juures.

Usulise kasvatus sisseviimine rühma töösse oleneb suurel määral rühma koosseisust. Selleks peab rühma juht teadma, millistest kodudest on poisid tulnud tema rühma.

Poisid, kes on pärit usklikest kodudest, leiavad olevat endastmõistetava, et nad ka skautluses puutuvad kokku jumalasõnaga.

Erilise probleemi moodustavad poisid, kes on sissevõetud moodsa teaduse arengust ja

selle tõttu püüavad konstrueerida endas mingit kujutlust elust, mida ei juhi Jumal, vaid matemaatilisel väljaarvestatavad looduseseadused. Need poisid (enamasti üle 14a.) sageli trotsivad enam või vähem kõike, mis on ühenduses usuga. Ma ei tea, kas kõik juhid on märganud seda, kuid ma olen leidnud üllatavalt palju selliseid poisse oma rahva noorte seas. Võibolla seepärast, et ma ise olen poisina teinud läbi sellise otsimisaja, "ateistliku kuuri".

Seepärast pooldan ma ka, et vaimulik kasvatus just sügava jumalatummetuse loomise osas tuleks teostada looduses, kus maailma avarus ja mõõtmatus juhib meie mõtteid selles suunas. Mõjuvaid looduselamusi: päikesetõusu, loojangut, äikest, tormi, haruldast maastikuvaadet, jne. tuleb kasutada vestluseks teemal millestki suuremast ja võimsamast, mis on kõrgem kui saatus, looduseseadused ja kõik, mida suudab tabada meie mõistus.

Paar sellist vestlust muudavad enamasti nende "uskmata Toomaste" meelt niivõrd, et võib loobuda erilisest tähelepanust neile ja pühenduda rühmale kui tervikule.

Ma ei pea õigeks liialdamist vaimuliku kasvatuses, mis sageli annab vastupidiseid tulemusi – muudab poisid üksikõikseks jumalasõna vastu. Ma pean isegi ülearuseks seda, kui söögipalvet loetakse söögiaja alul ja ka lõpul. Aitab ühest korrast! Ma näeksin, et pastor, kes jutlustab mu poistele, oleks ise skaudijuht, et ta oskaks külvata mõjuvat seemet mu poiste hinge.

Ma võtaksin kokku rühma tegevuse vaimuliku kasvatuses järgmiselt:

- Pidulikke koondusi (rühma aastapäeval, rahvuslikel tähtpäevadel, pühade eel) alustada või lõpetada palvega.
- Jüripäeval, emadepäeval ja rahvuspühadel skautide- või noorte jumalateenistusest osavõtt terve rühmaga skaudivormis.
- Jumalateenistustest osavõtt kogu rühmaga jõuluõhtul, ülestõusmispühadel ja nelipühil.
- Skauditõotuse andmine talveperioodil vanas ajaloolises kirikus.
- Skaut-leerist osavõtt. Eesti oludes tuleb see kõne alla ainult vanemskautide töös, sest Eestis leeritatakse noored tava kohaselt 18-20 aastast abiellumisealiseks saamiseks.
- Hommiku- ja õhtupalved laagrites.
- Söögipalve söögiaja eel või lõpul.
- Jumalateenistus laagri avamisel ja laagri-pühapäevadel.
- Vestlus või arutlus vaimulikul teemal salgajuhtidega lõkke ääres peale lõkkeõhtu lõppu paaril korral laagri kestel, samuti paari kuu kohta üks kord eliitpatrulli (rühma juhtkogu mis koosneb rühma- ja salgajuhtidest)

LAULMINE SKAUDITÖÖS

Laulu ajalugu

Inimene õppis enne laulma, siis rääkima. Väikelaps, kes teeb kiire aja jooksul läbi kõik inimkonna arenguvormid, laulab enne kui hakkab rääkima. See pole laul meie mõistes, see on "laalutamine", "koogamine".

Laulu väärtus

- psühholoogiliselt: tiivustav, ühendav, distsiplineeriv.
Laulmine tööjuures – rütmi hoidmine ja vajadusel kiirustamine: sõudmine ("Alouette"), sammu hoidmine liikumisel (marsilaulud, rivitrummid), tantsurütm (tantsulaulud, tantsumuusika).
- keeleõpetuslikult: laulude sõnad on luule, luule(laulu)keeles esineb sõnu, mida me kõnekeeles ei kasuta või kasutame harva. Need saavad tuttavaks lauldes. Rääkides on diktsioon (hääldamine) sageli halb. Laulmine nõuab korralikku diktsiooni ja on seega hääldamisharjutus.
- tervishoidlikult: laulmine sunnib sügavasti hingama ja on seega hingamisharjutus.

Laulu õpetamise meetodika

1. Laulu tutvustamine: helilint, orkester, laul, võimalikult mitu esitusviisi.
Viisi ja sõnade autorid, laulu kommentaarid.
Sõnade ettelugemine või deklameerimine.
Tundmata ja vähetuntud sõnade ja mõistete seletamine, küsi poistelt, kasuta eestikeelset seletust, äärmisel juhul tõlgi.
2. Sõnade õppimine: suur laulu tekst seinal.
3. Viisi õppimine: helilint või korduv ettelaulmine, instrumendil mängimine. Kaasa ümisemine, hiljem laulmine – kuni viis on selge. Võistlus – kes (üksik poiss, salk) suudab esimesena laulda?
4. Laulu viimistlemine: hääldamisvigade parandamine, hääldamisharjutused ("R" -täht ja muud angloismid). Meloodia vigade parandamine, raskeid kohti korduvalt läbi lauldes.
Muusikaline väljatöötamine: kõik algavad ja lõpetavad korraga, vaiksed ja valjud kohad, meeoleolu edasiandmine. Saatemuusika helilindilt, käte plaksutamine, trummid, vile, vahehüüded.
5. Lauluelamus: hea ja hästi õpetatud laul kujuneb populaarseks ja poisid hakkavad seda "ise" laulma. Nooremate juhtide rakendamine laulu "vedajatenä".

Laulujuhi meetodilisi võtteid

1. Laulu algusel täielik vaikus ja kontsentratsioon. Kõik näevad ja vaatavad laulujuhti ja suurt laululehte korraga.
2. Õige hääle andmine – tooni asemel ette laulda esimene rida või muusikaline lause. Poisid ei taba ühte tooni.

3. Takti löömine kogu laulu kestel. Näita vaikseid ja valjusid kohti, juhata sisse hiljem alustavaid üksikuid rühmi.
4. Nõudlikkus: Halva laulmise puhul katkesta ja alusta uuesti. Tiivustavad kommentaarid, heade lauljate esiletõstmine. Distsipliini huvides on ajutine karmus lubatav, kui sellele järgneb sõbralikkus ja kiitus. Laul vajab head tuju.

Vahendid: suur laululeht, diapositiivid teksti seinale projekteerimiseks, väikesed laululehed sõnade õppimiseks kodus, helilindistaja või heliplaadimängija, saatepillid: trummid, tamburiinid, ksülofonid, suupillid, gitarrid, akkordion, kassanjetid, trianglid, simblid, mitmesugused muusikainstrumendid ja rahvapillid ("jauram"), potikaaned, pudelid, kõristid (plekk-karp hernestega), puupulgad.

Laul üksuse tegevuskavas

Poisteüksuse laulurepertuaar peab sisaldama mitmesuguseid laule, mis on vajalikud üksuse tegevuses:

1. Tseremoniaalsed laulud: Eesti ja Kanada hümn, üksuse laul, lõkke süütamise laul, õhtulaul, võistluslaul.
2. Isamaalaulud.
3. Vaimulikud- ja jõululaulud.
4. Rivilaulud.
5. Eriliste sündmuste laulud: laagri ja lumelaagri laulud.
6. Nalja- ja meeleolulaulud.
7. Laulud ettekanneteks.

Laulurepertuaar on kirja pandud. Vajaduse korral seda täiendatakse või kustutatakse vanu ja ebapopulaarseks kujunenud laule.

Aasta tegevuskavas on repertuaari alusel tuntud laulude kordamine ja uute laulude õpetamine. Uutele poistele on kõik laulud uued ja neid tuleb õpetada süstemaatiliselt.

Koonduse- ja laagrikavas õpetatavad laulud sisse märgitud. Laulmiseks on aga kogu repertuaar, hea lauluüksuse puhul tulevad laulud koguni spontaanselt.

Juhiseid lauljuhile

1. Laula ainult õhurikkas ruumis. Õhuta ruumi, kui vaja, enne laulmist. Õhuvaeses ruumis on raske laulda ja poisid ei taha seal laulda. Õhuvaeses ruumis laulmisel on minestamise oht.
2. Suure laululehe tegemisel kasuta musta vilt "markerit". Suur laululeht on kaugelt lugemiseks. Tähed peavad olema kõrged ja ka tugeva joonega, sest kõik dimensioonid vähenevad kaugelt vaadates.
3. Mitmehäälsed laulud. Kaanonid on mitmehäälsed laulud, kus igal häälerühmal on samad sõnad ja sama viis. Kaanonite laulmisel kasuta tingimata iga häälerühma jaoks eraldi laulujuhti, tugeva viisi- ja rütmitundega poissi, kes lauldes lööb oma

rühmale takti. Õpeta mitme häälseid laule ainult siis, kui poiste lauluhuvi ja -tase seda võimaldab.

4. Kasuta laulu targasti. Kui poistel on vaja üleliigset energiat "välja lasta" ja ruum ei võimalda liikumismängu, siis lase neid lauldes "välja röökida". Kui üksus on pingutaval matkal, kanuuretkel või füüsilisel tööl "tühjaks jooksnud", siis anna head laulu algatades täiendav "energia-prits". Kui mingi siht on saavutatud – võit võistlusel, mäetipp ronimisel, jne., siis tähista saavutust üksuse laulu või võistluslauluga.
5. Sundlaulmine. Oludest tingitult (pidustuseks või ettekandeks valmistumine) on vahest tarvis laulda "sundkorras". Selgita poistele, miks see on tarvilik ja kasuta kõiki oma võimeid, et laulumeeleolu saavutada.
6. Valmista hoolega ette laulude õpetamiseks ja lauludega esinemiseks. Seda teevad isegi kogemustega koorijuhid. Poiste vilets lauluhuvi on enamasti ja osaliselt laulujuhi viga. Lauluettekandega "läbikukkumine" (enamasti liiga kõrgelt või madalalt alustamine) on alati laulujuhi süü.
7. Muretse omale lauluraamatuid. Eestlasi nimetatakse "laulurahvaks" ja nende kõige tugevam omadus laulu alal on see, et nad oskavad igast laulust ainult esimest salmi. Katsu sina olla parem.

ÜKSIKSKAUTLUS

Jämesäär oli üksikskautide juht nii Rootsis kui ka Kanadas. Siin on ära toodud näiteks osasid kirjadest mida tema koostas ja saatis poistele kellel oli soov ja tahtmine üksikskaudina töötada. "Mis on üksikskautlus?" on osa tema vastusest liikmeks astumise sooviavalduse kirjale, ainult esimene ja teine kiri üksikskautidele on ära toodud tervikutena:

Mis on üksikskautlus?

Poisid, kes kauge või eraldatud elukoha tõttu ei saa kuuluda skautide üksustesse, võivad tegutseda üksikskautidena. Nii on üksikskautlus üks eriline skautlemise viis.

Eesti üksikskautlus on asutatud selleks, et poisid, kes ei puutu kokku teiste eesti poistega, ei sulaks võõraste sekka, vaid jääksid eestlasteks ja kasvaksid tublideks eesti meesteks.

Üksikskautidena kuuluvad poisid Eesti Skautide Malevasse Kanadas (ESMK) ja selle kaudu kogu maailma skautide perre. Üksikskautide üksus - Eesti Üksikskautide Pere (EÜskP) on samasugune lipkond nagu teisedki eesti skautide lipkonnad.

Kuidas toimub üksikskautide tegevus?

Üksikskaudid asuvad laiali üle terve Kanada. Nende tegevust juhivad Eesti Skautide Malev Kanadas (ESKM) üksikskautide juht. Temalt saad kirjalikke juhiseid, mille järgi korraldada koondusi, mängu, võistlusi, matku, õpid skauditarkusi, sooritad katseid ja teostad muid huvitavaid ülesandeid. Vajaduse korral Sa kirjutad üksikskautide juhile.

Suvel kogunevad üksikskaudid provintside või piirkondade kaupa "tähelennule" mõne eesti skautide lipkonna laagrisse, kus saab sooritada skaudi katseid, rakendada õpitud teadmisi ja kohata teisi eesti poisse, kelle järgi kaua on puudust tuntud.

Üksikskauti aitab tema töös üks täiskasvanud skaudisõber.

Skaudisõber.

Iga üksikskaut leiab omale ühe täiskasvanud skaudisõbra, kes aitab teda ülesannetes, mida üksinda ei ole võimalik teostada. Skaudisõber peab olema eestlane, hea on, kui ta on endine skaut.

KIRJAD ÜSIKSKAUTIDELE

ESIMENE KIRI ÜSIKSKAUTIDELE (Rootsis)

Üksikskautlus on märksa raskem seepärast, et üksikskaut teostab oma koondused ja matkad üksinda, kui tal pole nooremaid õdesid-ven-di, keda kaasa kutsuda. Üksikskaut peab olema järjekindel, et neid läbi viia ja julge poiss samuti, et matkata üksinda võõral maal ja metsas.

Ma kirjutan Sinule siin, mida Sa peaksid õppima ja tegema eel-seisval kuul. Tegevuse aja, koha ja muud sellised pisiküsimused pead Sa selgitama ise, sest Sa tunned ümbrust ja tead ise jaotada oma va-ba aega.

I KOONDUS.

1. Loe läbi vihik "Skautlus I" (ka siis, kui oled selle juba enne läbi lugenud).
2. Mõttele järgi selle üle, mis kannab pealkirja "Eesti skautlus Rootsis" ja tuleta meelde, kas Sul ei ole ligidal või kaugel mõnd sõpra eesti poissi, kes peaks ka kuuluma skautide ridadesse. Kui Sul on selline sõber, siis kirjuta talle ja soovita ka temal skaudiks astuda.
3. Kas Sul on veel meeles Eesti hümnid viisid ja sõnad? Laula vaikselt omaette ja kontrolli end ise!
4. Heategude mäng: Mine välja tänavale või tee tee ja otsi võimalus mõnd inimest aidata või sooritada mingit heategu. Proovi, kas Sul on silma kaasinimese hädade nägemiseks!

Minnes ja ka tagasi tulles vaata kella – mitu heategu Sa oled teinud ja kui pika ajaga?

Matk kodu ümbruse metsa.

Sa oled kodu ümbruse metsades kindlasti hulkunud juba varem, kuid tee seda nüüd skaudina, tähelepaneliku skaudina alljärgneva kava kohaselt.

Matkakava: Koosta kava juba enne ja arvesta kõige enam 15 km pikkuse teekonnaga. Kasuta metsaradasid ja vähekäidavaid teid ning vali teekond nii, et saaksid teel vaadelda mõnd ürgset metsa, kõrget mäge, jõge, koske või mõnd muud looduslikult ilusat ja huvitavat paika.

Matkavarustus: Võta matkale kaasa esemed alljärgnevast nimestikust, kui Sul need on olemas.

1. Seljakott
2. Võileivad ja jook lõunasöögiks
3. Kodu ümbruse topograafiline kaart
4. Kompass
5. Nuga või puss.

Matk: Mine teele peale hommikusööki ilusa ilmaga.

1. Püüa vaadelda metsloomi või leida nende jälgi ja neist mahaäänud märke (ka sõnnikut) metsaalusel. Selgita, kelle on jäljed!
2. Tee kindlaks, kus on kodu lähedal hea "seenemets" ja milliseid seeni seal kasvab. Siis teab tulevikus minna sinna seenile.
3. Teel seisata aegajalt ja vaatle kaugelt mõnd kivi, kändu või puud. Hinda silma järgi, mitme sammu kaugusel see asub ja mõõda pärast kaugus sammudes. Tee seda vähemalt 10 korda. Nii arendad oma hariliku silma õige skaudi kotkasilmaks.
4. Pane tähele ümbrust sellise hoolega, et võiksid teine kord sama teed käia ka öösel ilma eksimata. Kui Sul on kaart ja kompass, siis kasuta neid oma teekonna märkimiseks kaardile.
5. Matkalt too mälestuseks omale skaudi matkakepp kooritud kadakast, sirge, kuid ilusa kõverikuga või huvitava juurepuntraga, mis moodustab käepideme. Kepi võid hiljem põletada lõkkel tumedaks või kaunistada tulise traadi või suurendusklaasi abil tehtud kirjadega. Märgi kepile matka kuupäev (ka oma nimi ja skaudiks astumise aeg).

Ole matkal ettevaatlik, et Sinuga ei juhtuks õnnetust.

II KOONDUS

1. Loe veel kord läbi skaudi raudsed seadused ja seadused. Õpi need pähe, sest nende järgi tuleb skaudil elada!
2. Tee mõnerealine kokkuvõtte matka tulemustest (sellest, mida Sa nägid ja läbi elasid) minule kirjutamiseks.
3. Eesti skautide hümniks on laul "Eestimaa mu isamaa". Kas Sa oskad selle laulu viisi ja sõnu? Kontrolli end!
4. Tee kindlaks oma kehalised võimed! Kui kõrgele suudad Sa hüppates ulatada sõrmedega? Proovi seda väljas seinä ääres ja tee seinale oma saavutuse märk.
Mitu korda suudad Sa end lamades asendist (tugilamangust) kätega üles "pumbata"? Harjuta järjekindlalt, et Su tulemused paraneksid, sest skaut peab olema kehaliselt hästi arenenud poiss.

5. Meelespidamise (Kimi) mäng. Vaatle lähema kaupluse vaateakent üks minut ja püüa hiljem meelde tuletada asju, mida seal nägid. Kui suur on Sinu isiklik rekord Kimi mängus (mitu asja)?

Püüa eeloleval kuul teostada selle juhise järgi kaks koondust ja üks matk. Kui Sinul mõni asi on selgusetu, mida Sa kiiresti teada tahad, siis kirjuta minule. Ära ole aga väga hädaline, sest aegamööda saavd kõik asjad selgeks. Pea meeles, et kirja saatmine mak-
sab ja meie pole siin Rootsis mitte rikkad!

Poiss, kes on varem olnud skaut!

Sina tead juba varem paljusid asju, mis on minu tänases kirjas. Enamus üksikskaute ei ole aga varem skaudid olnud. Kuna ma ei jõua kirjutada igale poisile eraldi nii pikka kirja, siis pead Sa leppima sellega, et me kõik koos teeme algust skautlusega.

Peale seda, kui Sina eraldusid oma rühmast, ei ole Sa kindlas-
ti mitte tegelenud skautlusega. Nii pole ka ülearune, kui Sa unustatud skaudi seadused ja kõik muu uuesti meelde tuletad.

Ära kujuta endast vana "väljatreeninud sõdurit" skautluse alal, kes võib jääda puhkama loorberitele, vaid täida tegevus-
juhiseid täpselt. Siis oled Sa tubli skaut!

Kirjuta mulle 30. septembriks!

Tee seda tingimata postkaardiga, siis tuleb kulu ainult 10 öö-
ri ja püüa postkaardile mahutada kõik vajalik.

Kirjuta mulle järgmistest asjadest:

1. Kas Sul on raskusi ja takistusi üksikskaudina tegutsemisel ja kui neid on, siis milliseid?
2. Kas Sa käid koolis, tööl või oled kodus? Kui oled kooli-
poiss, siis kas eesti või rootsi koolis ja millises klassis?
3. Lühike matkatulemuste kokkuvõte, mille Sa kirjutasid minu jaoks teisel koondusel.

Loe "Eesti Teatajast" seda osa, mis kannab pealkirja "Noor-
tele", sest seal leidub sageli asju, mis on vajalikud skautidele. Hõia need alles, kui võimalik, sest neid kirjutati samuti mina ja need on mõeldud ka Sulle.

Oota minu järgmist kirja hiljemalt septembri lõpul.

Head skautlemist Sulle, mu sõber!

Skautlike tervitustega

Heino Jõe, skautmaster

Heino üksikskautidega Varbola külas parmupilli mängimas

TEINE KIRI ÜSIKSKAUTIDELE

(Sügis 1945)

Kasva üles kui tugev tamm,
aga ära rooma maas kui
vilets paju!

Armas sõber skaut!

Nüüd oled Sa juba kuu aega tegutsenud üksikskaudina ja vähehaaval hakkab selguma, kuidas Sulle meeldib olla skaut. Võibolla unustasid Sa esimese minult saadud kirja varsti vanade ajalehtede vahele ja nüüd tuleb alles meelde, et koondused ja matk on jäänud tegemata. Ma ei tahaks küll seda uskuda, sest ma pean Sind tubliks poisiks. Kui aga on tõesti midagi ununenud, siis paranda see viga kohe!

Või on skautlus Sinule koguni liiga raske? Ma ütlesin juba oma esimeses kirjas, et üksikskautlus on raske, sest Sul tuleb tegutseda ilma juhita - olla ise enda juht.

Sellel raskel asjal on aga ka oma hea külge. Kui peaks tulema võimalus minna tagasi vabale kodumaale, siis peame meie kõik seal hakkama skautide juhtideks, sest me teame skautlusest palju rohkem kui sealsed poisid. Meil on kerge olla teiste juht, kui me oleme harjunud end hästi ja õigesti juhtima.

Ma usun, et Sinule meeldib saada skautide juhiks. Harjuta end selleks üksikskautlusega!

Skaudi märkmik.

Skautide rühmas ja salgas on ühe poisi ülesandeks kirjutada tegevuseraamatut. See poiss peab olema hea joonistaja ja "kirjamees", sest tegevuseraamatus kirjeldatakse kõiki koondusi, matku, lõkkeõhtuid, laagreid ja muud, mida skaudid on teinud. Nende lugude juurde joonistatakse kaunistuseks ja selgituseks ka pilte ja maakaarte, kleebitakse ülesvõtteid ja muid mälestusesemeid tegevusest.

Üksikskaut võib ka endale muretseda tegevuseraamatu ja hakata seda kirjutama. Tegevuseraamatust on kirjutatud "Teatajas" nr.12 - 21.märtsil 1945 ja nr.15 - 11.aprillil 1945 pikemalt.

Tingimata peab aga üksikskaut omale muretsema skaudi märkmiku. See on tavaline või veidi paksem vihik või klade, suurusega umbes pool käesolevast lehest. Märkmiku esimesel lehel leiduvad andmed selle omaniku kohta. Järgmistele lehtedele kirjutab üksikskaut märkmeid oma tegevusest. Ta teeb seda kas lühidalt ja lihtsalt või pikemalt, kuidas see talle meeldib. Märkmikku võib ka kirjutada nagu tegevuseraamatut ja kaunistada joonistustega.

Märkmiku abil on meil meeles paljud asjad, mis muidu ununeksid ja "tähelennule" kogunedes võtame märkmikud kui tegevuse aruanded kaasa.

Ma toon siin näiteks Sulle paar lehte ühe poisi väga lihtsast skaudi märkmikust, mida võid omale võtta eeskujuks:

1. leht:

Nimi, eesnimi: Kaljusaar, Rein

Sündinud: 14.veebruari 1932 Virumaal Sõmeru vallas

Kodukoht Eestis: Sõmeru vald, Papiaru küla

Aadress: Skogsgården, Gryttby

Skaudivas astunud: 26.jaanuaril 1945 Doverstorpi laagri rühma

Skaudi töötus: 23.aprillil 1945 Doverstorpis

II järgu katse:

I järgu katse:

Erikatsed:

Hundipoegadel tuleb seda muidugi kirjutada veidi teisiti. "Skaudivas astunud" asemel tuleb kirjutada - "Hundipojaks astunud" ja seal edasi "Hellkäpa katse, hundipoja lubadus, ühekõrva hundipoja katse, kahekõrva hundipoja katse ja erikatsed".

2. leht:

7. september 1945 - sain "Esimese kirja üksikskautidele".

14. september 1945 - I koondus.

Kirjutasin Vello Järvele, et ta astuks ka üksikskaudivas.

Heategude mäng kaupluse juures - sain poole tunniga teha 4 heategu.

16. september 1945 - matk kodu ümbrusesse.

Läksin välja kell 10 hommikul ja käisin läbi Skogsvalleni metsa, ümber Storsjö järve ja läbi Österby ning Ekby külade, kokku umbes 12 kilomeetrit.

Skogsvallenis leidsin koha, kus metskitsed olid maganud ja seal oli palju nende jälgi pori peal, samuti sõnnikut. Seeni (kuuseriisikaid ja kukeseeni) kasvab palju metsavahi majast umbes pool km lõuna pool.

Teel Österbyst Ekbyse ronisin ümbruse kõrgeima mäe (317 m) – Högbergeti tippu, kust avanes ilus vaade ümbrusele. Sealst tippust toodud sammal on kuivatatult siin märkmiku vahel. "Kotkasilma" mängus määrasin kauguse silma järgi kolmel korral täpselt.

23.september 1945 – II koondus.

Ulatan hüpates käega 1 meetri 92 cm kõrgusele ja suudan end üles pumbata 11 korda (isa rekord on 28 korda).

Kimi mäng kaupluse juures – pidasin meeles 23 asjast 19.

29.september 1945 – kirjutasin kaardi üksikskautide juhile ja kirjeldasin talle oma matka.

Kui üksikskaudid töötavad kahe- või kolmekesi koos (nagu näiteks vennaksed Teelad), siis võivad nad kasutada ainult ühte märkmikku, mille esimestest lehtedest on üks jäetud iga poisi andmete jaoks.

Skaudikodu omas kodus.

Üksustena töötavatel skautidel on kasutada eriti selleks sisustatud skaudikodud, kus käiakse koondustel. Üksikskaudi skaudikoduks on ta oma kodu, nii nagu ta kellelgi on. Selles ei ole praegu midagi skaudikodule omast peale selle, et seal elab üks skaudipoiss või hundipoeg – see oled Sina.

Vanematel ei ole midagi selle vastu, kui Sa ühe nurga või seinaga oma kodust muudad "skaudikoduks". Kuidas skaudikodu välja näeb, sellest oli juttu "Eesti Teatajas" nr.10. – 3.oktoobril 1945, pealkirja all "Tükike kodumaad". Seal kõneldi, kuidas üks tüdruk tegi oma kodusse kodumaanurga, ja umbes samalaadne näeb välja ka eesti skaudinurk.

Lisaks ajalehes nimetatud vappidele tuleks Sul joonistada ja üles seada ka skaudi märk ja skautluse looja lord Baden-Powelli pilt. Skaudimärgi joonise saad minu järgmises kirjas ja lord Baden-Powelli pildi osas loodan Sind ka aidata. Muus osas võid aga tööga kohe alustada, sest see ei lähe mitte ühe päevaga.

Kui Sul tuleb raskusi vappidega või muus osas, siis kirjuta mulle ja ma annan nõu või saadan joonised.

Säilita skautlik kirjavara!

Tänase kirjaga on kõigil poistel kaasas jüripäevane "Teataja" number, mille osas "Noortele" leidub muu skautliku materjali seas ka skautluse loomise lugu pealkirja all "Esimene skaut maailmas". Palun lõika sellest lehest noorte osa välja, kleebi juuresolevale tühjale lehele ja aseta oma skaudikirjade juurde.

Kui Sinu kodus ei hoita alles eesti ajalehe kõiki numbreid, siis palu omale luba noorte osa väljalõikamiseks ja kleebi need samuti paberile ning hoia alal. See rikastab Sinu skaudi käsiraamatut tublisti.

Mida Sa peaksid tegema oktoobris?

III KOONDUS

1. Loe läbi ja õpi pähe skaudi (hundipoja) palved ja kombed. Kasuta neid tulevikus oma igapäevases elus!

2. Muretse omale 1 meetri pikkune tükk umbes pliiatsijämedust, pehmet, siledat nõõri (mitte pabernöör) ja tee sellega kõik sõlmed, mida Sa oskad. Mitu sõlme oskad Sa skaudi katseks?
3. Tee plaan oma koduse skaudinurga sisustamiseks!
4. Kirjuta oma skaudi märkmikku andmed enda kohta ja mälu järgi kõik seni olnud koondused ja matkad.

Pühapäevane jalutuskäik metsa.

1. Otsi omale sirgeid sarapuu või muid keppisid, millest saad teha raame koduse skaudinurga piltidele või varda eesti laualipule.
2. Püüa silmaga määrata kaugust! Sellest oli juttu mu esimeses kirjas matka juures, punkt 3. Kas tulemused on paranenud?
3. Harjuta skaudi-(hundipoja) käiku! Kui skautidel on vaja kiiresti ja väsimatult käia pikki maid (teate viimisel või abi kutsumisel), siis kasutavad nad sellist käiku. See koosneb umbes 50 sammust parajast sörkimisjooksust ja 50 sammust aeglasest käigust. 50 sammu lugemise asemal võime jooksuks ja käiguks võtta ka ühe telefonipostide vahe. Sihiks on kulutada kilomeetri katmiseks täpselt 9 minutit. Selline käik ei väsita!

Koduse skaudinurga sisustamine.

Peale seda, kui oled kõik takistused kas nõu küsimisega või muul teel kõrvaldanud, asu sisustama kodust skaudinurka. Joonista pilt oma kodust Eestis, valmista vapid, raamid piltidele jne.

Tööta äärmise hoolega, sest kiiresti ja räpakalt ei õnnestu ükski töö!

IV KOONDUS

1. Korda kõiki skauditarkusi, mida Sa seni oled õppinud ja mida nõutakse skaudi (hellkäpa) katses!
2. Õpi selgeks laul "Eesti on me isamaa" ka siis kui Sa ei tea selle laulu viisi. "Tähelelennul" õpime viisid, kuid sõnad olgu enne peas.
3. Proovi skaudi käiku kodu lähedal ja kontrolli oma käigu kiirust koduse kellaga. Püüa liikuda kilomeeter täpselt 9 minutiga! Kontrolli oma kehalisi võimeid hüppe kõrguses ja pumpamises, mis olid II koonduse kavas. Kas Sa oled vahepeal arenenud?
4. Mõttele järgi margikogu asutamise küsimuses! Rootsis on palju ja väga huvitavaid postmarke, millede kogu on kunagi tulevikus huvitav ja väärtuslik mälestus Rootsis elatud ajast. Kui see Sind huvitab, siis kirjuta, et võiksin Sulle saata näpunäiteid.
5. Kirjuta skaudi märkmikku!

Rõõmupäev vanematele.

Sellest ära jutusta vanematele enne, kui teed selle teoks. Jäägu see seniks Sinu ja minu vaheliseks saladuseks!

Sa tead ju, et skaut teeb iga päev ühe heateo ja pole halb, kui ta teeb neid mitu. Üks Sinule ajalisel sobiv päev nimeta rõõmupäevaks vanematele ja püüa neile sel päeval olla nii abivalmis ja hea, kui Sa vähegi suudad.

Kui Sinu vanemad ei ole Sinuga koos, siis pühenda see päev oma hooldajatele, sõpradele või sugulastele. Rõõmupäeva õhtuks Sa näed, kas nad märkasid, et Sa olid terve päeva jooksul väga tubli skaut.

Minu teine kiri hilines veidi, kuid paljude poiste kaardid mulle on veel koguni saabumata. Kellel kaart kirjutamata, tehku seda kohe!

Kirjuta mulle 1. novembriks järgmistest asjadest:

1. Mida sisaldab Sinu kodune skaudinurk?
2. Kas said muretseda omale skaudi märkmiku? Mitme päeva kohta on Sul seal märkmeid?
3. Kas Sind huvitab margikogu asutamine?
4. Kuidas õnnestus "rõõmupäev"?

Minu kolmandat kirja oota novembri alul. Seniks head skautlemist!

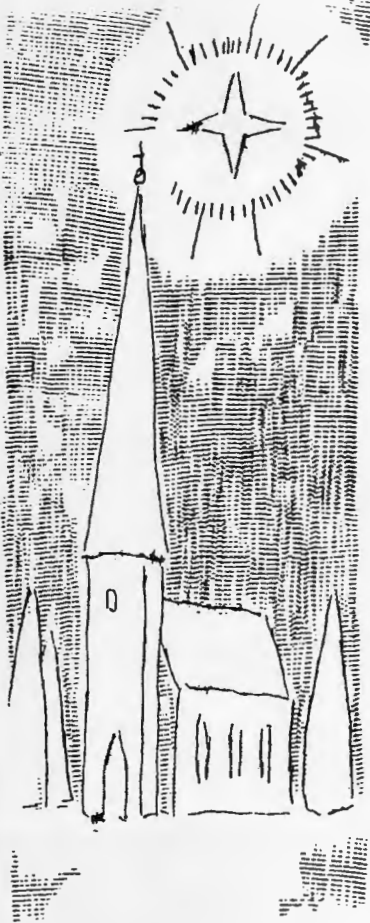
Skautliku tervitustega

Heino Jõe, skautmaster

JÕULUKIRI ÜRSIKSKAUTIDELE (Jõulud 1945)

Au olgu Jumalale kõrges ja
maa peal rahu, inimestest
hea meel.

Armas poiss!

Kauaoodatud jõulud on nüüd käes. Need on omamoodi jõulud siin võõrsil – kodumaast kaugel. Need on põgeniku jõulud ja võibolla ei ole need nii ilusad, nagu olid kodus. Ka ei tea, kuidas on Sinuga, kallis sõber, kuid minu mõtted lähevad jõulul vägisi üle jääse Läänemere kodurandadele. See on nii, kui ma mõtlen jõulude välispidist külge: ehitud jõulupuud, jõuluroogasid ja kingitusi. Aga jõulud ei ole ju mitte sööma-, jooma- ja lõbutsemise pühad. Jõulud on rohkem südamele, sest jõuludel pühitseme me Jeesuse sündimist – uue ja parema aja algust. Jeesus kuulutas ju õiglust, armastust ja rahu. Praegu peale lõppenud sõja koledusi ja viletsust tundub see nagu pilge, kuid see on siiski nii. Jeesuse kuulutus ei ole surnud ja tema kuulutusele toetudes loodame meiegi tagasiteekonda vabale kodumaale.

Kuid rikkuses ega toreduses ei seisa õnn, vaid õnn on lihtsuses ja puhtas südames.

Maailma esimesed jõulud.

Sa tead seda lugu maailma esimestest jõuludest. See oli kõik nii lihtne, Betlema laudas olid loomad, nagu igas laudas maailmas, oli põhku ja heinu ja sõimed, millest loomad sõid. Kindlasti oli ka tolmu ja ämblikuvõrke ja seal oli alati olnud pime. See oli päris tavaline lihtne laut. See laut muutus aga säravaks esimesel jõulu-ööl, sealt helkis inglite hiilgust ja aupaiste sära ja lauda kohal seisis hele täht pimedas lõunamaa taevas. Ei seal olnud ehitud jõulupuud ega säravaid küünlaid, ei olnud uhkeid roogasid ega piduriides külalisi. Olid vaid lambad, veised ja eeslid ja suur rõõm jõululapse sünnist. See rõõm panigi särama lihtsa ja tolmuise lauda ja seda sära ning rõõmu jätkub meile veel nüüd 1945 aastat hiljem.

Vanad eesti jõulud

olid ka väga lihtsad, nagu ma mäletan oma vanaema juttudest. Jõuluks oli alati sügav lumi ja kõrged hanged ja oli lõpmata pime. Sellesse sügavasse ja pimedasse talve uppusid kõik inimeste elamud. Ei siis olnud kauplusi, kust osta uhkeid kingitusi ja ilusaid asju jõuludeks. Lambarasvast tehti mõned küünlad, et pime ja tülika püürutule asemel oleks parem valgus majas. Kodus tehti vorsti ja keedeti liha, millega muidu tuli olla kokkuhoidlik. Leivale ei pandud jõuluks haganaid sisse, vaid tehti isegi vahest nisuleiba vahelduseks. Siis käidi veel saunas, et pühadeks olla ka ihuliselt puhtad.

Kui kirik oli lähedal, siis sõideti kirikusse kuulama jõulujuttust. Sageli aga luges üks koduseid, kes lugeda oskas, vanast ja paksust piiblist seda lihtsat lugu, kuidas jõululaps sündis kauge lõunamaa lihtsas laudas. Siis lauldi ja palvetati ja söödi jõulu-rooge. Aga pärast algasid "lastejõulud", kui sisse toodi puhtad jõuluõled või -heinad laudas sündinud lapse mälestuseks. Neis heintes oli tore mängida ning hullata ja nii see kestis jõuluõhtul, kuni mürakarud uinusid soojas toas heintesse magama.

Südaööl, kui kõik oli vaikne, läksid kaks inimest laternaga lauta. Need olid peremees ja perenaine. Nad viisid loomadele leiba, et loomadki teaksid, et jälle on jõulud.

See oli kõik nii lihtne ja vaene toreduse poolest. Aga see oli täis suurt õnne jõululapse tuleku üle ja rõõmu sellest, et pimedus hakkab nüüd lõppema ja jälle tulevad valgema ajad ning pikemad päevad.

Inimesed uskusid siis ja paljud usuvad praegugi, et jõuluõhtul, jõululapse sünnipäeval on palvel sügav mõju. Sellepärast meiegi jõuluõhtul palume.

Me palume pikemalt, kui oma tavalist skaudi- või hundipoja õhtupalvet ja me palume südamest, kui me seda oskame nii.

Me palume, et Taevaisa annaks meie kodumaale ja rahvale uusi, valgemaid ja vabamaid aegu, et Eesti kannatused kord vaibuks.

Me palume, et Taevaisa kergendaks nende paljude inimeste koormat, maailmas, kes praegu on viletsuses ja näljas.

Me palume, et Taevaisa annaks meie südamele headust, mõistusele avarust ja kätele jõudu, sest need on kõige suuremad väärtused maailmas.

Palu ka kõigi oma sugulaste ja sõprade ning ka võõraste eest, kes on hädas. Palve nende eest on suurim abi, mida me saame anda.

Kui meie, eesti skaudid, igalpool laiali üle Rootsimaa niiviisi südamest palume, siis on meie palvel suur mõju. Ja meie saame paremateks poisteks, kui olime seni.

Skautide jõulumees.

Ta on endine vana eesti jõulumees, kes elab põgenikuna Rootsis ja seepärast, ei ole ta kuigi rikas. Ta oleks tahtnud poistele teha küll suuri ja toredaid kingitusi, kuid need jäid ainult ilusateks plaanideks, kui ta enne pühi uuris oma kõhna rahakotti. Nüüd ta andis mulle üle mõned väikesed asjad Sulle edasisaatmiseks ja need olen ma kõik lisanud siia oma kirjale.

Kui Sinul mahti on, siis võta pühade vaheajal käsile ja kirjuta mulle ka oma jõulukiri: Kuidas Sinu jõulud on läinud? Ma teen kõigi poiste kirjadest siis kokkuvõtte jõulumehe jaoks, et ta teaks, kas kõik poisid on ka kingitused kätte saanud.

Minu järgmist kirja oota jaanuari teisel poolel!

Palju tervitusi ja parimaid jõulusoove Sulle ja Sinu kodurahvale!

Õnnelikke jõule ja head uut aastat!

Sinu sõber

Heino Jõe, skautmaster

KIRI ÜKSIKSKAUTIDELE (Kevad 1946)

KUI JÕUDNUD KEVAD, SIIS SKAUT JU TEAB ...

et toas tegutsemisel on nüüd lõpp. Skautlus on eelkõige vabaõhu-mäng ja halb skaut on see, kes toas istumist eelistab looduses viibimisele. Seepärast jätame nüüd oma tubased koondused ja mängud ning asume välja. Mida rohkem me oleme mänginud skaudimängu looduses, seda tublimad skaudid oleme suvel laagris. Nüüd algab luuremängude, jälitamiste, teemärkide otsimise, matkade, nädalalõpulaagrite ja laagrite õige aeg.

Luuremäng.

Tavaliselt mängitakse seda nii, et üks skaut jääb metsalagendikule ja teised lähevad metsa. Seal "maskeerivad" nad end okste, samb-la ja mullaga võimalikult looduse moodi ning hakkavad siis luurates metsalagendikule lähenema. Kontrollija vilistab ja hüüab selle poisi nime, keda ta märkab. Kes niiviisi kõige lähemale suudab luura-

ta, see on võitja ja asub järgmise mängu ajal ise keskele kontrollima.

Üksikskaudid "paluvad" selle mängu mängimisel abiks orava, jänese, rebase, kulli või mõne muu metsloomade. Nad hiilivad hääletult metsas ja lähenevad allatuule küljest loomadele nii palju kui võimalik. Pilt, mis metsas avaneb, on parim tasu hea luuramise eest. Ma usun, et Sa kindlasti pole varem näinud oravat jahil linnunadele, emajänest oma poegi õpetamas, rebast pikutamas päikesepaistel koopa lähel või kulli kugistamas oma saaki.

Jälitamine.

Metsloomade jälitamine rohusel maal on raske. Kuid Sa võid jälitada metsas liikuvaid inimesi, mis on märksa kergem. Esialgu tee seda nii, et Sa näed inimest ja liigud ta järgi, ilma et ta sind märkaks. Hiljem tee seda ainult jälgede järgi ja pea meeles, et värskelt lõigatud laastud, mahavisatud tuletikud, murtud oksad ja tallatud rohi on samuti jäljed. Püüa jälgede järgi selgitada, kas see inimene oli mees või naine, kas suitsetaja või karske, mida ta metsas tegi jne.

Teemärkide mäng on Sulle juba tuttav. Ka seda harjuta hoolega ja vahest võta metsa kaasa skaudi märkmik, et joonistada mõnd ilusat paika või kaarti metsas käidud teest.

Pühapäevane jalutuskäik.

Ma kuulsin juhuslikult, et üks poistest olla teinud pühapäevase jalutuskäigu tuliuutes riietes ja jalutanud koguni kolm pikka tundi maanteel küla ja kiriku vahel. See pole kellegi skaudi jalutuskäik. Skaut ei jaluta mitte selleks, et "patseerimise" juures toit paremini seediks, ta jalutab selleks, et olla koos loodusega. Loodusele ei pääse aga sugugi ligi ilusates pühapäevariietes ja uutes kingades. Need võivad metsas määrduda. Seepärast tuleb kasutada tugevat matka- või tööriietust või skaudivormi.

Mida teha Jüripäev - 23. aprill?

Loe läbi "Püha-Jüri muinasjutt", mis leidub tänase kirjaga saatetud "Skautluse IV" vihus. Tee selle päeva puhul vähemalt kolm heategu teistele inimestele, sest see on heategude päev.

Pühapäevad

kasuta ära metsamatkadeks või -jalutuskäikudeks ja tee luuremänge, jälitamist, teemärkide mängu, silmaga kauguse määramist, skaudisammu ja kõike muud, millest on juttu olnud mu kõigis kirjades matkade ja jalutuskäikude all. Loe need osad mu kirjadest enne läbi, kui lähed välja.

Võta teadmiseks, et tule tegemine Rootsi metsades on alates 1.maist suve kestel seadusega keelatud ja karistatav metsakahjutulede vältimiseks. Erilool võivad skaudid tuld teha laagrites ja selleks määratud paikades.

Vihmase või halva ilmaga loe läbi vihik "Skautlus IV" ja korda õpitud skauditarkusi katse ettevalmistamiseks.

Pühapäev, 12. mai - emadepäev.

Skautide rahvusvaheline emadepäev on küll 1.detsembril, kuid ül-

diselt pühitsetakse emadepäeva mai kuul. Ei ole palju, kui me pühendame emadele koguni kaks päeva aastas. Too emale selleks päevaks lilli või kevadisi oksid metsast ja käitu nii, nagu oli juttu mu teises kirjas "rõõmupäeva" ja kolmandas kirjas "emadepäeva" juures.

Sõlmede sidumise võistlus.

See on esimene võistlus üksikskautide vahel ja seda saame teostada ainult siis, kui kõik poisid võistleavad ausalt, nagu see sobib skautidele.

Võistlusest võtavad osa kõik üksikskaudid ja see toimub järgmiselt: Võetakse sõlmede harjutamise nöörid, vaadatakse kella ja alustatakse. Seotakse sõlm valmis, kontrollitakse, kas see on õige, harutatakse sõlm lahti ja seotakse järgmine. Nii edasi, kuni on seotud viimane sõlm ja seegi lahti võetud. Siis vaadatakse kellalt, kui palju aega kulus. On veel parem kui keegi teine võtab aega kellaga.

Pea meeles, et võistluse aja sisse tuleb kõigi sõlmede sidumise ja ka avamise aeg. Siduda tuleb kõik seitse skaudikatse sõlme. Hundedipodjad seovad nii palju sõlmi, kui nad mõistavad.

Võistluse tagajärg – aeg, võimalikult sekundilise täpsusega, teata mulle kaardiga ja märgi sinna juurde, kas Sa selle ajaga sidusid kõik seitse sõlme. Kui sidusid vähem, siis teata nende sõlmede nimed, millised Sa sidusid.

Ma tahaksin võistluse tulemused tuua ära oma järgmises kirjas, seepärast tahaksin ma neid teada hiljemalt 15.maiks.

Kirjuta mulle hiljemalt 15.maiks!

Ma loodan, et selleks ajaks kirjutavad kõik poisid – ka need, kes seni on olnud hooletud, sest sellest olenevad suvised plaanid.

KUUES KIRI ÜSIKSKAUTIDELE

MÄNGUD ÜSIKSKAUTIDELE (hunded, skaudid)

Tähelepanumängud.

Peale Kimi mängude on teisigi tähelepanu arendavaid mängu. Täna ma annan sulle kaks uut, mis kuuluvad niinimetatud politseimängude liiki. Kui kiiresti ja kui täpselt Sa suudad teha tähelepanekuid?

Detektiiv.

Sul on teada, et politsei otsib taga meest, kellest on teada ainult, et tal olid mustad juuksed ja ta on umbes 30-40 (või 20-30) aastat vana. Jaluta tänaval ja pane tähele iga vastutulijat, kes vastab neile nõuetele. Vaatle teda ja kui ta on möödunud, siis tuleta meelde:

1. Milline ja mis värvi peakate tal oli?
2. Milline oli ta riietus ja mis värvi? Mis oli riietuse juures erilist?
3. Milliseid jalatseid ta kandis?
4. Kas tal oli midagi käes ja mis nimelt?

Kui mängite mitmekesi, siis liikuge umbes 10-sammulise vahemaaga ja arutlege hiljem vaatluse tulemusi. Üksi mängides mõtle pärast järgi, kas Sa tunneksid need mehed ära, kui Sulle nad uuesti vastu tulevad.

Liikluspolitsei valvepost.

Sea end valvele kodu aknale, teeristile või liiklustee äärde ja märgi 10-15 minuti jooksul üles andmed autode kohta:

1. Nende numbrid, tüübid ja värv.
2. Kas rooli taga oli mees või naine.
3. Kui palju sõitjaid oli autos?

Kahekesi mängides asub teine valvepost veidi eemal ja pärast võrreldakse andmeid. Üksi mängides kontrolli end ise – kui palju ja kui täpselt Sa suudad tähelepanekuid teha. Ära vali selleks mänguks väga tiheda liiklusega teed või tiheda liikluse aega.

Vahest palub politsei raadio kaudu inimeste abi kurjategijate jälitamisel. Proovi sellisel juhul oma harjutusi praktiliselt rakendada. Ehk õnnestub!

Lõbusad osavusemängud.

Mõned neist olid eelmisel mängulehel ja ma usun, et Sulle meeldisid. Sellepärast saadan mõned lisaks. Nendega on mõningaid ettevalmistusi, aga selle eest on lõbu rohkem.

Näljane mees.

Kui Sul on käepärast mõni tühi papp-karp, siis lõika selle kaane sisse auk ja joonista kaanele näljase mehe nägu. Mäng seisab märkiviskamises näljase mehe suhu. Kasuta viskamiseks ping-pongi palle, kuulikesi või lihtsalt paberist kokku muljutud palle. Alusta lähemalt ja mine aegajalt kaugemale. Üksi võistled iseendaga. Kahe- või mitmekesi tuleb põnevam võistlus.

Seale saba panemine.

Joonista paberile või papile siga ja lõika välja. Siga olgu sabata ja saba tee eraldi. Aseta siga seinale ja püüa kinnisilmi sea juurde minna ning nõelaga saba õigesse kohta kinnitada. Katseta seni kuni Sul saba panemine õnnestub kolm korda õigesti. Sa ju tead, kus sea saba peab olema?

Kätetu sööb õuna.

Oled Sa kunagi mõtelnud, kuidas oleks elu ilma käteta. Proovi. Riputa õun niidi otsa lakke ja püüa see õun ära süüa ilma käte abita. Hoiä käed seljataga. Ära selle tühja asja pärast väga vihaseks mine! Kui Sa õhtul magama minnes loed oma skaudi õhtupalvet, siis täna Taevaisa, et ta meile käed on andnud ja palu, et ta annaks meie kätele tervist. Neid on hädasti vaja! Mitmekesi võib sellest mängust teha huvitava võistluse.

KOONDUSTE KAVANDAMINE

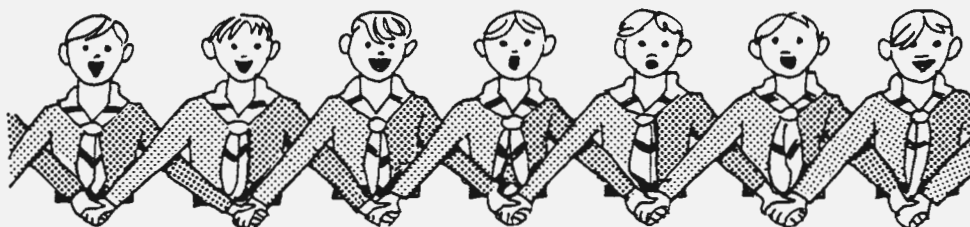
Selleks et üksuse tööd läbi viia kavakindlalt ja pidada häid koondusi, peab koostama üksuse tegevuskava ja üksikasjalised koondusekavad. On vajalik, et üksuse tegevus skauditarkuste, ettevõetavate ürituste, esinemiste ja õpitavate laulude osas on valmistatud vähemalt veerand-, parem aga pool-aastaks. Selleks on hea kujundada tabel kuude kaupa, kusjuures olgu märgitud ühte lahtrisse ka üksuse üldine juhtmõte: "Kõik poisid vormi", "kogu rühm on sooritanud skaudikatse", jne.

Iga kuu alul on vajalik koostada selleks kuuks koonduste ja ka välitegevuse kava, kusjuures koonduse osas olgu ette nähtud juba kõik osad täpselt, olgu need siis mängud või meelelahutuslaulud. Muidugi ei tohi selline kava kujuneda poiste vaba vaimu surmaks. Kui poisid soovivad laulda mõnd laulu, milleks just on meeolu, siis ei takista kavas leiduv teine laul seda mingil määral, sest koonduse kava ei teostata mitte paberitükki näpus hoides ja sealt sõrmega järge ajades.

Koondust kannab üksuse juht ja tema poolt tehtud ettevalmistused ning ta juhivõimed muudavad koonduse sisukaks, mitmekülgeks ja poistele meeldivaks. Improviseerimisel on skautluses küll suur tähtsus, kuid sellega ei suudeta tõsiselt ja tõhusalt tööd edasi viia ega garanteerida skautlikke tulemusi. Juht, kes koondusele tuleb kavata ja selle meisterlikult läbi viib, on nii suur spetsialist, et tuleks asetada muuseumi teistele vaatamiseks. Tegelikule tööle ta siiski ei sobi, sest improvisatsiooniga saab küll anda meeleolulisi koondusi, kuid mitte püsivat ja järjekindlat tööd. Skautlus on aga esmajoones poiste kasvatuslik tegevus ja alles selle järgi meeleolutsemine.

Meie ei tohi unustada, et skaudid ilmuvad koondustele alati skaudivormis, täpselt ja et koonduse seadusteks ja kodukorraks on skaudi seadused. Iganädalase koondusega saavutame me seda, et poiss on igal nädalal kaks tundi skaut, nagu skaut peab olema. See aeg on küll lühike, et muuta kiiresti ja märgatavalt poisi käitumist, iseloomu ja tõekspidamisi, kuid tulemused on sellel siiski. Ja tulemused kasvatuslikul alal on koonduse siht nr. 1.

NOOLEPOISTE PARVIKU KOONDUSE-JUHI

Sissejuhatus

Noolepoisid on esimene aste Lembitu Maleva skautlikus kasvatusüsteemis ja noolepoiste tegevuses rajatakse kõik põhiline, mis hiljem jätkub ja saab viimistletud järgnevate vanuseastmete skauditöös. Sellepärast peab noolepoiste töö toimuma eeskujulikult. Selle teostamiseks on käesolev koondusejuhik.

Tingimused juhtidele

Eeskujulikuks tegevuseks on vajalik, et kõik juhid võtavad osa võimalikult igast koondusest ja tegevus-üritusest:

- eeskujulikus vormi-riietuses
- ilmudes kohale õige-aegselt (enne kui poisid)
- olles ette-valmistatud oma ülesanneteks
- tegutsedes ajaliselt ja sisuliselt koondusejuhise järgi.

Eeltööd

Juhtkond parviku juhi algatusel on nädala kestel (mitte enam reede õhtul) koosolekul või telefoni teel teinud järgmised eeltööd:

1. Koostanud koonduse üksik-asjaliku kava.
2. Jaganud töö-ülesanded juhtide vahel.
3. Leppinud kokku inimestega väljaspool parviku juhtkonda (kui vaja), kes tulevad mingi ülesandega koondusele.
4. Telefoneerinud vajalikud teated poiste kodudesse.
5. Valmistanud ette materjalid ja vahendid (märgid, kihvad, paljundused, tööriistad, käsitöö-materjalid ja muud), mida koondusel vaja.

Üldiste eeltööde eest vastutab parviku juht, kes ühtlasi on koondusejuht, kui ei ole teisiti kokku lepitud. Parviku juhi puudumise korral määratakse koondusejuht juba eeltööde ajal. Üksikute alade eest vastutavad need juhid, kes tööjaotuse ajal võtsid vastavad alad oma ülesandeks.

Koonduse põhikava

Põhiliselt koosneb koondus kolmest elemendist: toimingutest, treeningust ja meelelahutusest. Kui koonduse üksikud tegevuspunktid jagame nende elementide järgi, siis saame järgmise pildi:

Toimingud

Avatseremoonia
Lõpptseremoonia
Märkide ja kihvade
üleandmine
Ülevaatus
Laulmine, pillimäng
Teated

Treening

Katsete õpetamine ja
sooritamine
Üldine õppus
Rivi
Laulu õppimine
Käsitöö
Õpetlikud mängud

Meelelahutus

Mängud
- vaiksed
- rahustavad
- mürts, rassimine
Jutt, vestlus
Näitlemine
Rütmi-orkester

Koonduse kompositsioonis peame üksikud punktid nii paigutama, et ühekülgne tegevus poisse ei väsitaks:

- et koondus kui tervik meeldiks neile
- et neil oleks kahju koonduselt lahkuda ja
- et nad tahaksid järgmisel korral tingimata tagasi tulla.

Igale tegevuspunktile langeb koonduse 2-tunnilisest kestvusest teatud aeg. Ajaline tasa-kaal on oluline, sest teatud punktide venitamine muudab jälle koonduse ühekülgseks.

Noolepoiste koondus

(Algab minutilise täpsusega)

1. (10 minutit) Avang: avatseremooniad, ülevaatus, teated, kassa, märkide ja kihvade üleandmine **
2. (20 minutit) Laulmine, rütmiorkester, rivi
3. (15 minutit) Mäng
4. (20-30 min) Üldine õppus, katsete õppimine ja sooritamine, kihvad
5. (15-20 min) Jutt, vestlus, dramatiseering
6. (15-20 min) Mäng
7. (10 minutit) Lõpetamine: lõpptseremoonia, teated korrata, märkide ja kihvade üleandmine **

Võimalike viivitustega **mitte üle 2 tunni**.

Koonduse põhikava punkte 2-5 võib vajaduse korral ümber paigutada. Silmas pidada, et õppus ja meelelahutus vahelduksid, et väsitamisele järgneks puhkus ja pingele järgneks lõdvestus.

Koonduse avamine ja lõpetamine

Noolepoiste pidulikud tseremooniad (ka koonduse avamine ja lõpetamine) toimuvad suur-ringis. Ring kujundatakse ümmarguseks, lastakse poisse hetk rahuneda ja antakse "Valvel!" käsklus.

Avatseremooniaks on soovitatav kasutada noolepoiste hommikupalvet, Lembitu laulu esimest salmi, noolepoiste juhtlauset või Lembitu juhtlauset.

Lõpptseremooniaks on soovitatav kasutada noolepoiste õhtupalvet, Lembitu laulu viimast salmi, noolepoiste juhtlauset või Lembitu juhtlauset.

Ülevaatus ja koonduseraha kogumist on võimalik korraldada kas suurringis või pesade rivis. Kõik juhid võtavad ülevaatuses osa. Pesadesse rivistumine ülevaatuses tundub olevat aja viitmine.

Teated (noolepoiste, Lembitu või skautide eelseisvad üritused, kutsed vanematele, rahalised asjad) peavad olema üles kirjutatud ja esitatakse aeglaselt, selgesti ning meeldejäävalt. Korrata kaks korda ja lasta poistel tähtsaid punkte (kuupäeva, kella-aega) kooris korrata. Vajadusel korrata sama asja avamisel ja lõpetamisel. Kogemused näitavad, et poisid ei saa aru (halb esitamine!) või ei pea meeles (vähe korratud!) koondusel antud teateid.

Märkide ja kihvade üleandmine (** – kas koonduse algul või lõpul, mitte mõlemal või juhuslikult kord algul, teinekord lõpul) on pidulik hetk – poiste hindamine ja vajab kiitvaid kommentaare teostavalt juhilt. Erilise tubliduse puhul kasutada parviku kiitusehüüdeid. Ülevaatus, teadete ja märkide-kihvade väljaandmise ajal seisavad poisid "vabalt".

Laulmine, rütmiorkester, rivi

Laulmine toimub igal koondusel. Soovitatav on, et laulmist juhhib, tingimata aga õpetab üks kindel inimene, sest poisid vajavad lauljuhiga harjumist. Laulujuht määrab õppimise ja meeolulaulu ajalise vahekorra koondusel. Parviku laulurepertuaar koostatakse igal sügisel koos töökavaga.

Rütmiorkester, suupilliorkester või mõni muu pillikoor võib tulla parvikus organiseerimisele, kui on küllalt musikaalseid poisse ja sellest huvitatud või selleks võimeline juht. Improvi-seeritud "rütmiorkester" (potikaaned, taldrikud, pannid jne.) võib esineda laagris lõkkeõhtul.

Rivi harjutatakse üks või paar korda kuus, peamiselt enne esinemisi (jüripäeva paraad, Lembitu aastapäev). Soovitatav, et seda juhhib üks kindel inimene.

Mängud

Parviku koondustel mängimiseks peab juhtidel olema ettevalmistatud mitmesuguseid mängu. Lubamatu on ühte mängu kasutada pikemat aega — ka sel juhul, kui see näib poistele meeldivat. Mänge tuleb vahetada, sest igal mängul on oma kasvatuslikud väärtused. Kasuta mängude käsiraamatuid või küsitle kogemustega kaasjuhte.

Siin on antud mõned mängude liigid:

Organisatsioonilt

meeskonnamängud: parvik moodustab kaks meeskonda
parvik moodustab mitu meeskonda (teatejooksud)
individuaalmängud: iga mängija tegutseb iseseisvalt

Iseloomult

istungimängud: rahustava toimega, mängitakse enamasti "peaga"
vaiksed liikumismängud: rahustavad, mängu tegevus ei võimalda kiiret liikumist
laulumängud: enamasti vaiksed liikumismängud laulu või muusika (trummi, koputamise) saatel
jooksumängud: kiire liikumine on mängus ette nähtud
rassimängud: mängu iseloom nõuab rassimist, rüsellemist, rebimist ja tõukamist

Nõrgad poisid enne mängust kõrvaldada!
Kõik juhid valvavad, et mäng ei lähe tooreks!

Sihiasetuselt

vaimsed alad: tähelepanu, taibukus, kuulatamine, nuusutamine, looming
kehalsed alad: koordinatsioon, täpsus, kiirus, jõud.

Ühel koondusel tuleb kasutada erinevaid mängu erinevatest liikidest. Üks koonduse mänguperiood (20 minutit) võib sisaldada mitu mängu.

Treening — katsed ja kihvad

Noolepoisi katsete õpetamisel tuleb rakendada kõik koondusel olevad juhid erinevate tähekatsete rühmadega. Ideaalne on, kui üks juht on veel erikatsete ja kihvatööde jaoks.

Mõned olulised nõuded katsete õpetamisel:

- Katsed sooritatakse eesti keeles.
- Juht peab ise teadma seda, mida ta õpetab või kontrollib.
- Õpetamine toimub selgesti ja aeglaselt rääkides.
- Tundmata sõnad tuleb seletada või tõlkida ja lasta poisse korrata.
- Kasutada õppevahendeid: pilte, tabeleid, mudeleid ja muud.
- Mõjutada poisse julgustavalt.
- Arutada juhtide koondustel õpetamise võtteid – metoodikat.

Jutt, vestlus, dramatiseering

See peaks olema ühe juhi eriala, kes kogub Eesti ajalugu ja vana aega käsitlevat kirjandust, kuna noolepoiste tegevus toimub eesti muinasaja taustal. Lisaks sellele kogub ta lastejutte, muinasjutte, poiste seiklusjutte ja muud materjali, mis otseselt või ümberjutustatult kõlbab jutustada noolepoistele.

Jutu-juht (jutu-taata, jutu-memm) kujundab poistele kujutluspildi muistsetest noolepoistest, jutustab sündmusi Eesti ajaloost, eestlaste võitlusest vaenlaste vastu, loodusest ja loomadest, vahvatest poistest minevikus, olevikus või tulevikus. Jutt võib olla karm, kuid mitte toores. Iga jutt peab vastama küsimusele: mida sa sellega tahad pakkuda?

Jutujuhil on konspekt, mida ta ei tarvita jutustamisel, igaks juhuks. Konspekti lõpul on märgitud tundmata sõnad, mis vajavad seletamist ja vestlemisele provotseerivad küsimused.

Igale jutule järgnevad küsimused ja arutlus, mille juures selgub – kas poisid said aru ja kuidas jutt neile mõjus. Kui arutlus kujuneb vestluseks ja see omakorda pikaks ning huvitavaks, siis võib vestlust jätkata järgmisel koondusel. Kui jutt omab mängulisi elemente, siis saab seda järgmisel koondusel dramatiseerida. Poistele meeldib ühte sündmust mängida mitu korda, et iga soovija saaks näidata oma mänguoskust.

Variatsioonid:

- Poisid jutustavad kuulnud lugu, mida nad kodus jutustasid ka vanematele. Jutustatud parviku ees – üks pronks kihv!
- Juht paljundab dramatiseeringu näidendiks.
- Kostumeeritud dramatiseering lihtsate kombineeritud kostüümidega.
- Dramatiseering või näidend Lembitu pidul.
- "Noolepoiste teater" kõikidele eesti lastele!

SALGA JA RÜHMA KOONDUS

(Boras 4-5. mai, 1946)

Skautliku tegevuse pearõhk langeb poiste perioodilisele kokkutulekule igal nädalal või paar korda kuus — koondusele. Koondustel toimub skautliku tegevuse suurem osa talveperioodil, kus õpitakse skauditarkusi, pidude ja lõkkeõhtute ettekandeid, laule, mängu ja sooritatakse katseid: koondustel on juhil võimalus poistega kokku puutuda, neid tundma õppida ja teostada skautlikku kasvatustööd. Skautlikku tööd, mis suvel toimub matkade, laagrite, mängude ja muu välitegevuse näol kannavad talvel koondused, kuid ainult head koondused. Halvasti kavandatud ja teostatud koondused seevastu võivad kaasa aidata skautluse likvideerimisele.

Ma olen ise näinud ühe rühma täielikku laostumist, mille põhjuseks olid halvad koondused ja ma loendaksin koonduste talvisemad vead.

Juht on kõnemees või lobiseja ja viidab koonduse aja jutuga, nii et poisid ei saa koondusel näidata mingit initsiatiivi.

Koondus on kavastatud ühekülgsele. Liiga palju aega pühendatakse mõnele alale ja jäetakse mõni ala hoopis unustusse. Siin Rootsis kipuvad koondused sageli kujunema asjaajamiseks, kus jagatakse välja müüdavaid pileteid, ajakirju, kontrollitakse korjandustel kokkutoodud summasid ja jagatakse muud paberimaterjali. Liialdada võib aga ka rividriili ja lauluga.

Koondusel ei nõuta täpsust, korralikkust ja skautlikku käitumist ning rühmast kujuneb varsti lõbus "kõrtsiseltskond".

Koondus on nagu ühingu peakoosolek, kus peamiselt arutatakse, mida teha ja ette võtta. Teostada neist plaanidest palju ei saa, sest aeg kulub plaanide pidamiseks.

Pisivigu koonduste juures on veel palju, kuid ma loen olulisemaks puudutada olemasoleva lühikese aja kestel peamiselt seda, kuidas koondus peab olema.

Koondus olgu vaheldusrikas ja elav, nii et ta poisse meelitab kogunema. Võetagu läbi igal koondusel kõik normaalkoonduse osad, lühidalt küll, kuid tingimata. Ainult harva ja erandjuhtudel pühendatagu koondus tervenisti ühele alale.

Iga koondus sisaldagu ühe üllatusmomendi, võistluse, uue tegevusala või uue laulu või mängu näol. Selline üllatus on üks tõmbenumbreid.

Koondus lõppegu kulminatsioonimomendil, kõige suurema põnevuse silmapilgul. N.n. "rahnemist" pole vaja kavatseda koonduse lõppu või teha seda ainult selleks, et poisid higiste kehadega ei torma välja külma kätte.

Hea koondus peaks olema kavastatud selliselt:

- (3 minutit) Avamistseremoonia rühma või salga traditsiooni kohaselt. See ei tohi olla asjatu tembutamine, vaid võimas ja elamusi äratav.
- (5 minutit) Inspeksioon: Rühma juht või vanem salgajuht märgib koondustest osavõtjad ja puudujad. Kontrollitakse poiste riietust, puhtust, jalatsite korralikkust ja hea on, kui ka see pannakse kirja.
- (10 minutit) Nõupidamine: "Peakoosolek", kus arutatakse läbi tulevikuplaanid ja ettevõtted. Selle osa kestel teostatakse ka igasugune asjaajamine ja selleks tohib kuluda maksimaalselt 10 minutit.
- (15 minutit) Mäng: meelelahutuseks.
- (20 minutit) Skauditarkused: Õpitakse juurde uusi skauditarkusi, tehes see nii elavaks kui võimalik siseruumis. Kui võimalik, siis teku kõik poisid praktiliselt kaasa, mis paljudel juhtudel on võimalik (sõlmede sidumine). Teise osa skauditarkustest moodustagu varem õpitud asjade kordamine üksik- või salgavõistluse alusel.
- (15 minutit) Laul: meelelahutuseks ja õppimiseks.
- (15 minutit) Lõkkejutt, vaidlus või vestlus. Jutustajaks või vestluse algatajaks olgu juht või väljast kutsutud asjatundja või asjahuviline, kes tunneb mõnevõrra skautliiku töö omapära ja oskab esitada oma asjad sellele vastavalt. Vaidlusteema olgu selline, et see suudab kaasa tõmmata ka "uimaseid" poisse. Vaidluse kokkuvõttena tehtagu ka otsus asja kohta.
- (20 minutit) Laule ja mänge meelelahutuseks.
- (5 minutit) Lõpptseremoonia ja palve.

Koonduse maksimaalne kestvus võib olla kaks tundi, kusjuures võib pikendada koonduse elavamat osa ja ainult hädakorral igavamat. Koondust saab lähendada ka salga süsteemile ja teostada osa koondusest nii, et salgad töötavad omaette ruumides või nurkades. See suurendab koonduse isetegevuslikku väärtust.

ÜLEVAATUS

Inspeksioon

Siht: kasvatuslik, võib olla punktide süsteemi või võistluse alusel.

Aeg: 2-5 minutit koonduse algul pärast avatseremooniat.

Meetod: selgitus – miks?
demonstratsioon – kuidas?
kontroll järgmisel koondusel

Teemad (koonduse kavas):

- välimus - vormi kandmine korralikult: särk püksis, vöö pingul, kaelarätik, sõlg
 - vormi puhtus ja korralikkus
 - märgid peale õmmeldud ja õigetel kohtadel
- tervis - puhtus: kael, käed, küüned, juuksed
 - korralik rüht (keha-hoiak)
- muud - riviline esinemine, tervitamine,
 - vajalikud esemed kaasas: skauditunnistus, katseraamat, käsiraamat, märkmik, pliiats, taskurätik, paber-taskurätid, kamm
 - taskute sisu: vajalikud ja mitte-vajalikud (lubamata!) esemed.

Kavandamine (Üksuse aasta-kavas):

tegevusaasta alul: üldine puhtus ja korralikkus, vajalikud esemed kaasas

aasta kestel: kõik teemad

tähtpäevade eel: vormi korralikkus, märgid peal; riviline esinemine, tervitamine

laagris: varustuse nimestik, kõik esemed märgitud; seljakoti sisu, isiklike esemete korrashoid; magamiskoht telgis, magamiskott; kõik varustus laagri lõpul alles.

Üldised põhimõtted:

1. Pea meeles, et hundudel, skautidel ja venduritel on erinev tase.
2. Ära kontrolli ega nõua midagi, mida pole selgitatud, õpetatud või demonstreeritud.
3. Ära tee ülevaatus kellelegi piinlikuks, ära häbista.
4. Ära karista, vaid juhi paremusele.
5. Ära nõua poisilt asju, mille eest vastutab tema kodu.
6. Ütle iga märgi andmisel, kuhu see tuleb õmmelda.
7. Õpeta poisie paluma, et ema õmbleks märgi kohe peale.
8. Korduvalt esinevaid puudusi räägi vanematega, kuid väga delikaatselt.
9. Pea meeles, et ülevaatus siht on kasvatuslik.
10. Ole igas asjas poistele eeskujuks.

Jämesääre 2 minutit koondustel

Heino alati rõhutas jutustuste tähtsust. Jämesääre 2 minutit oli poistele põnev ja huvitav osa koondusest. Ta ei kirjutanud alati juttu välja, vaid tegi märkmeid. Need märkmed olid tal võrdlemisi kriptilised kuid siiski on jutu sisu idee kirjas. Siin on paar näidet:

JÄMESÄÄRE 2 MINUTIT

(27.jaanuaril, 1973)

1. Nüüdsest peale igal koondusel pärast avangut Jämesääre kaks minutit.
2. Miks?
Mina olen vana mees ja võin igal hetkel panna kõrvad pea alla. Kõike seda, mis on mul peas, pole hauas vaja. Teile on see elus kasulik – kuulake ja pidage meeles.
3. Paar koondust tagasi rääkisin, et:
Tuttavad inimesed tervitavad teineteist kohtumisel. Noorem tervitab alati enne. Need on eesti viisakuse reeglid, mis kehtivad Lembitus. Järgmisel koondusel tervitati hoolega. Ma soovin, et see jääks teile alatiseks kombeks!
4. Ma ei saanud haige põlvega lumelaagrisse tulla, kuid saatsin teile märgi ja laulu. Mõnedel poistel on märk rinnas, paljudel pole. Miks? Ma tegin, et võiksite seda kanda. Mulle ei maksta selle töö eest. Rõõm ja tänu on tasuks.
5. Kas oskate laagrilaulu? Ma ütlen sõnad ette ja laulame koos.

Vanematel inimestel on tarkust, mida tasub õppida. See on elutarkus. Tervitamine on viisakus – noorem tervitab enne. Skaudijuhtide töö tasu on tänu poiste poolt.

JÄMESÄÄRE 2 MINUTIT

(3.märtsil, 1973)

Veri – soome veri, Ungari veri, Inglise blood, Saksa blut

1. Punane vedelik meie soontes – koosseisult sama ja tõendab, et looduse poolt on inimesed samasugused. Erinevused – kultuurilised, sotsiaalsed ja seisuslikud on aegade ja inimeste poolt kasvatatud. Aadli veri on sinine – see on pilge (keemiline koosseis, veregrupid).
2. Veres usuti olevat hing – inimese ja looma hing. Teiste kehaosade kaotamine (erand on pea) ei võtnud hinge välja. Verega koos läks hing. Vere ohverdamine – tapetud looma või inimese vere joomine. Vereohvrid on kõikide rahvaste juures.
3. Verevendlus – kaks inimest panevad oma vered kokku – teevad endid sugulasteks – üheks elus ja surmas. Veristamine ja haavad kokku. Lembitu ja Kalevi verevendlus – veretilk nahal.
4. Kas kristlik usk on veremüstikast vaba. Ei ole. Armulauatalitus – "Võtke ja sööge, see on minu liha ja jooge, see on minu veri" – armulauatalitus, sümboolne ühendamine kuivikleiva ja veini kaudu.
5. Pulss – veretukse, südamelööök, otsime selle üles oma käel, anname sõbrale katsuda. Sõprusring – ühendame oma veretuksed.

PROJEKTID/VÕISTLUSED

HÜÜDLAUSED JA HÜÜUD

Müts maha Eesti mineviku ees!
Käised üles Eesti tuleviku pärast!
(Ränikivi hüüd)

Meie jaoks on maamuna väike!
(Tulehoidja hüüd)

Vahtra vibu –
kopra tamm
Kanadast tuleb eesti jõmm!
(Kanada poiste hüüd Põhjala
suurlaagris, Rootsis 1964)

Kadakaselt sitke
männiselt visa
mina – isa – vanaisa!

Üle iga ilmakaare
kutsub sind suurlaager
S a a r e !
(Saare suurlaager 1958)

Raiu tapper, tasu tapper,
eesti rahvas vapper, vapper!
(Hüüd)

Hoia kere kõva!
(Tervitus)

Jaaniõöl 1980, Tõrvikute,

*Jämslään.
Õmmerni laagrijäht*

Kaelarätivõru

(Tulehoidja #2, 1946)

Juhina Sa seisad oma poiste keskel. Nad ootavad ja loodavad Sinule, sest Sa oled nina-mees ja eestvedaja. Praegu oleks just vaja midagi teha, meisterdada, nokitseda.

"Mängime," soovivad Sina ja Su truud noored jüngrid vastavad kooris: "Mää-ää!"

Nad on küllalt mänginud, igal koondusel, kuid praegu ei taha. Sest ega see pole lastead, kus alati mängitakse; see on skautide salk. Nüüd tahaks just kangesti midagi teha.

"Teeme enestele kaelarätivõrud!" "Tore!" — kõik on rõus.

Mehi hinnatakse selle järgi, mida nad oskavad, võivad ja suudavad. Skautidega on see täpselt samuti, seepärast tehakse kõik ise, millele jõud peale hakkab. Kurb on vaadata poissi, kes endale kaelarätivõru on ostnud poest või kannab koguni kardinarõngast selle asemel. Lapimaa-matkalt toodud luuvõru, põgenemispäadi ankruketi lüli või muu kallid mälestus läheb veel, aga tavaline kardinarõru — pähh!

Iga poiss võib teha iseseisvalt endale kaelarätivõru, aga tore on ka kui kogu üksus kannab ühtlast võru — kokkukuuluvuse märki.

Head kaelarätivõru materjalid on nahk, kasetoht, männikoor, puu, luu ja põdrasarv. Metallidega ole tagasihoidlik — ära röövi plekksepalta tema leiba!

Siin on võrud, mida poes ei müüda:

1. Nahast võru heledama pealemaalinguga.
2. Peale mürgihammaste hoolsat vaatlemist, võttis salk rästikul naha maha. Enne riputati veidi soola sisse või kasteti ussi-kest soolvette ja siis tõmmati nahk- või pappvõrule.
3. Kasetoht, kuumuses ümber kepi keerdu lastud.
4. Paksust leotatud nahast lõigati õökull, vooliti valtsluuga (teravaks viilitud hambaharja varre otsaga) sellele "nägu" pähe ja kinnitati tavalise nahkvõru peale.
5. Nahkvõrule on peale kinnitatud valgest metallist väljasaetud viikingilaev.
6. Puutükile puuriti enne auk ja siis vooliti noaga välja kaelarätivõru.

7. Puuvõru, silutud ja kaunistatud sisselõigatud või pealepõletatud kirjadega. Määrumise vastu tuleb puuvõru kaitsta vahatamise või keedetud linaõliga määrimisega.
8. Männikoorest kaelarätivõru.
9. Hobuse sääreluule või loomasarvele pole vaja puurida auku — see on enne sees. Tahab vaid veidi puhastamist ja väljatöötamist.
10. "Kerratõmbunud madu" luust või sarvest. Tööriistadeks olid rauasaag ja viil.
11. ja 12. Kunstipäraselt väljatöötatud ja viimisteldud luu- ja sarvvõrud.

Lisaks saad Sa veel nalja nende poistega, kes tulevad küsima, kust poest selliseid võrusid saab ja palju need maksavad. Juhata nad apteeki!

PEREMÄRGID

(Tulehoidja #1, 1947)

Kujutle, milline hirmus segadus tekib siis, kui Sinu poisid peavad kiiresti lahkuma ruumist mõne skautliku ülesande täitmiseks ja nende skaudimütsidesse pole õmmeldud nimesid. Mõni kisub teise väikest mütsi meeleheitlikult oma suure nupu otsa ja teisel samas kõrval langeb müts üle kõrvade.

Pärast võib koguni puhkeda tüli mütside jaotamisel, kui omaniku tunnusteks on ainult rasvapakid, määrdunud ja narmendavad kohad.

Seepärast on iga korraliku skaudi mütsi, samuti ka pluusi ja pükste (laagri juhuks) sisse õmmeldud või pesutindiga kirjutatud omaniku ja soovitava üksuse nimi.

Kui see seni on tegemata, siis tehke seda ühiselt kindlaks tähtpäevaks ja endastmõistetavalt ise, ilma emade abita.

Salgajuht! Kontrolli oma poiste mütsede koonduse ülevaatusel! Näita eeskujuga oma mütsist!

Sama oluline on, et üksuse (lipkonna, rühma, salga) varustus on märgitud. Selleks on soovitatav kasutada täisnime asemel üksuse peremärki.

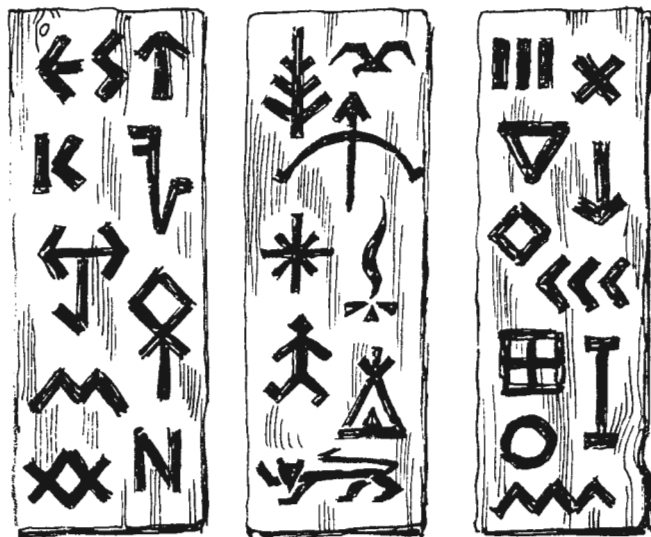
See on väga vana tava, et ühe pere tööriistad ja kalapüünised märgiti oma pere- või õuemärgiga. Veel praegugi kasutatakse peremärke Eesti randades ja saartel. Peremärgiks oli enamasti pere nime stiliseeritud eestäht, pere nime või asukohta iseloomustav märk või mõni geomeetriline kujund.

Telkidele, presentidele, seljakottidele, puldanämbritele ja kaarditaskutele olgu peremärgid vee-kindlalt peale värvitud.

Kirve-, labida- ja signaliseerimislippude vartele ning teistele puust esemeile olgu märk sisse lõigatud või põletatud.

Metallesemeile (keedunõud, kulbid, ämbrid) võib märgi sisse kraapida või graveerida kõvemast metallist teravikuga.

Peremärkide näiteid -

LIHSUSTATUD NIMETÄHED: EST: estniska scouter; K: Kalev; V: Viikingid; HJ: Heldur Järv; OT: Otto Tuisk; AV: Arno Välija; N: Nisuvälja.

ISELOOMUSTAVAD MÄRGID: kuusk: samanimelisele poisile; kajak: salga nimi; vibu ja nool: Ambujate rühm; täht: Põhjatähe lipkond; lõke: Tulehoidja salk; matkaja: Matkameeste üksikrühm; telk: Laagripoiste salk; leopard Eesti vapilt: eesti skaudid.

GEOMEETRILISED MÄRGID: on kõige kergemad joonistada ja puusse lõigata või põletada, kuid on ühtlasi kõige vähem iseloomulikud.

Jämesäär

Salgajuhi kirjad

Koguneme lippude alla

(Tulehoidja #1, 1946)

Salgajuhi ülesanded ei ole sugugi lihtsad. Juht peab olema see magneet, mis poisid või tüdrukud koondab enda ümber ja liidab nad rõõmsaks, ühtekuuluvaks ja teovõimsaks kambaks. Poisid ja tüdrukud ei kogune aga mitte Su ilusate silmade või kõlava hääle pärast, vaid nad tahavad Sinus näha tublit algatajat, head seaduste täitjat ja leidlikku juhti.

Sinu ülesanded on märksa kergemad, kui salgal on ka oma ühtekuuluvuse tunne salga lipu näol. Siis kogunetakse salga lipu ümber, mida Sina kannad.

Salga lippu kantakse rivis ja metsas, matkadel, rännakuil ja võistlustel. Laagris püstitatakse salga lipp salga telgi ette ja pidulikel juhtudel on lipp alati kaasas. Lippu kannab salgajuht või tema abi.

Lipu kasutamine igasugustes tingimustes määrab lipu välimust ja materjali. Salga lipp ei ole pooleeritud varrega ja siidituttidega brokaatkangas klaaskapis hoidmiseks, vaid lihtsast materjalist võitluslipp tulest ja veest läbiminekuks. Lippu ei kingi salgale mitte lastesõbralikud tädid, vaid salk valmistab lipu ise, kasutades vajaduste korral rühmajuhi või mõne vanema noortesõbra nõu ja abi.

Salkade lipud, nagu salkade nimedki, olgu poistel mehised ja poistepärased, tüdrukuil naiselikud ja tüdrukuile sobivad. Muidu kujuneb salk naljapildiks teistele. Poisid "kullerkupu" salgest peaksid küll salga koondust alustama balletiga oma lillelise lipu all ja tüdrukud "karutapja" salgest kandma suurt kirvest vööl.

Nali naljaks, aga tõsi on see, et nüüd teeme oma salkadele lipud ja koguneme raudkindlalt nende alla.

Mõningaid salga lippude näiteid:

"Viikingite" lipp kahekordsest riidest kadakast varre küljes. Skaudimärgid ja viikingilaev on riidele pritsitud pulverisaatoriga läbi paberisse lõigatud shablonite. Värvina on kasutatud vee- ja valgusekindlat "Deka" tekstiilmaalimise värvi. Lipu vars on lõkkel põletatud laiguliseks ja sellesse lõigatakse läbitehtud laagrite nimed.

Mereskautide "Ahti" salga lipp on purjeriidest, millele pesumärgimise tindiga on joonistatud eesti mereskaudi märk ja nimi. Varreks on purje-puu vaskse merejumalahargiga tüpus. Lipp on kinnitatud raa külge ja ripub alla.

"Tasuja" salga lipp on mustast läiketa nahast, millele on kleebitud veekindla liimiga heledast nahast Tasuja kujutus ja salga nimi. Lipus on augud, neist läbipõimitud naharibaga on lipp kinnitatud odavarre külge. Laagrite ja matkade nimed põletatakse odavarrele suurendusklaasi abil päikese käes.

"Karude" lipp heledast lõikamata servadega nahast pealekleebitud tumeda karu pildiga. Mühklikust tamemest lipuvarda küljes on linnid laagrite ja matkade nimedega.

"Narva" salga lipp on vana võitluspaiga auks lahingulipu lõikega. Hermanni kindluse pilt. Narva linna vapp ja nimi on õmmeldud riidele ühe poisi õe poolt.

"Kullipoegade" lippu asendab puust lõigatud kullikuju varre otsas. Iga poisi märgiks ripub kuju all üks kullisulg.

Gaidide "Pääsukese" salga lipp on taevasinine gaidimärgi, pääsukese kujutuse ja linnu vana rahvapärase nimega. Iga salga tüdruku märgiks on lipule õmmeldud väike neljajaruline täht.

Gaidide salk "Kodutütred" on lipule õmmelnud gaidimärgi ja kodutare pildi. Lipu vars on koorimata sirge, valgekooreline kasekepp.

Hundipoegade "Sinise" pesa lipuks on puust lõigatud hundi pea, mille all ripub nii palju siniseid linte, kui on pesas poisse.

"Koidula" salga lipp on kaunistatud Pärnumaa vöökirjadega ja Koidula nimega. Valgele lipuvarrele on spiraalis ülalt alla kirjutatud ühe Koidula luuletuse sõnad, mis on salgale lipulauluks.

MÜRTSUFOONIA ORKESTER

PLÖKS-, PARTS-, PÖMM-& PAUKPILLID!

SKAUDIORKESTRITE - ERITI SALKADE JA HUNDUKARJADE - HUVIDES ON SIIN RIDA UUSI INSTRUMENTE, MILLEST VÕIB MOODUSTADA KORRALIKU MUUSIKAKOORI. — MÜRTSUFOONIA ON PUHTAKUJULINE RÜTMORKESTER, MILLE JUURDE MELOODIAT TULEB LAULDA PILLIMEESTEL ENDEL. MÜRTSUFOONIA ILMA SAATELAULUTA ON NAUDITAVAGA HEA DIRIGENDI JUHATUSEL JA SOOLOINSTRUMENTIDE KASUTAMISEL. —

KRÖBINAD

↑

KÕVAST PUUST PULGAD, MIDA LÜÜAKSE RÜTMILISELT KOKKU

KILK

KLÖBINAD

↓

TÜHI KONSERVIKARP

KIIL LÄBI PULGA SISSE PUURITUD AUGU

KUIVATUD HERNED, HAAVLID

PUUKETAS KINNI NÄELUTATUD

PULK - KÄEPIIDE

MÄNGIJAL ON KAKS KRÖBINAT, MIDA TA RAPUTAB MUUSIKA RÜTMIS

TRUMMID

SUUR TÜHI KONSERVI-PURK, NAHK PINGUTATUD KUMMIRÖNGAS-TEGA

PUUKAUS-TRUMM. NAHK PEALE NÄELUTATUD. KAKS NÄPUKU PUURITUD PÕHJA.

SUUR TUNN-TRUMM. PULGAD LÖÖDUD TRUMMI KERESSE JA NAHK PINGUTATUD NÖÖRI VÕI NAHARIBAGA. TUNN-TRUMM VOIB OLLA MÖLEMAST OTSAST NAHUTATUD -SIIS POLE PULKASID VAJA, NAHAD ÜHENDA-TAKSE PINGUTUS-NÖÖRIGA.

TRUMMINAHA MATERIAALID VÄÄRTUSE JÄRGI:

1. PARKIMATA TOORNAHK
2. PARGITUD NAHK
3. ÖLIRIIE, TUGEV PLASTIK

MIDA PAREM MATERJAL SEDA PAREMAD PAUGUD. PINGUTA NAHAD MÄRJALT!

TRUMMINUAD:

TŠAHHI-TŠAHHI VITSAKIMP

BUM-BUM RIIDESSE MÄHITUD NÖÖRIKERA

VANA PAUGUTAJA ISE - PUUST TRUMMINUI VÕI ŠILEDAKS VIILITUD OTSTEGA SAARELUI

VÄLJALÖKEGA PUUKLOTS, MILLELE KUMMIRÖNGAGA VÕI NÖÖRIGA PEALE PINGUTATAKSE PUUST "KEEL". HÄÄL TEKIB, KUI SÖRMGA NIPSUTAD KEELE OTSA. "TENORIKILK" ON VAIKE NAGU TIKUTOOS. "BASS-KILK" NII SUUR NAGU SA PUU LEIAD!

MÜRTSUFOONIA TAIENDUSEKS SOBIVAD: HELIKOPTERIKUUR EHK TRIANGEL, KULJUSED JA KELLAD, POTIKAKANED, KUMMULI KEERATUD VEEÄMBER JA VÖTMEKIMP. UUTE PILLIDE JUURDETOOMINE JA LEIUTAMINE ON TERE-TULNUD.

MÜRTSUFOONIA ORKESTRI INSTRUMENTE EI MÜÜDA MUUSIKA-EGA KA SKAUDIÄRIDES. ON KAKS VÕIMALUST: TEE NEED ISE, VÕI OLE ILMA.

HEAD MEISTERDAMIST! HEAD MÜRTSU!

JAMESAARE LEHEKULG PILLIMEESTELE - 1937

Ajakirjanduslik VÕISTLUS

LEMBITU MALEVA SKAUTIDELE JA VENDURSKAUTIDELE

ÜLESANNE: kujundada eesti ajalehe välja-lõigetest Lembitu Maleva eri-number.

AEG: kasutada selleks ajalehti kuupäevadega 1. jaanuarist kuni 23. aprillini 1987.

HINDAMINE: võistlusele esitatud Lembitu Maleva eri-numbreid hindab komisjon, kuhu kuuluvad kolm skaudijuhti ja kaks ajakirjanikku.

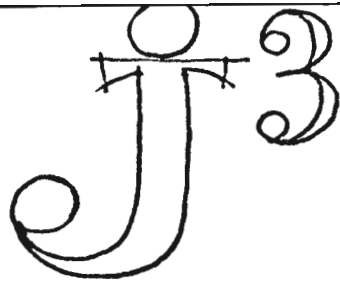
AUHINNAD: kolmele parimale on auhindadeks väärtuslikke raamatuid.

Kuidas?

- VAATA HOOLEGA LÄBI KÕIK EESTI AJALEHE NUMBRID!
- LÕIKA VÄLJA KÕIK KIRJUTISED, MILLES ON JUTTU
 - Lembitu Malevast, poiste ja juhtide tegevusest,
 - Lembitu poistest või juhtidest, nende elust ja tähtpäevadest,
 - skautlusest või noortetööst kui see puudutab meid.
- LÕIKA VÄLJA KÕIK PILDID JA KUULUTUSED
 - mis on ühenduses Lembitu Malevaga.
- KIRJUTA VÕI LIIMI IGA VÄLJALÕIKE JUURDE KUUPÄEV JA AASTA
- OTSI AJALEHE SUURUNE TÜKK PAPPI VÕI KARTONGI (construction-paper)
- LIIMI SELLELE AJALEHE "PEA" (tiitel)
- MOODUSTA VÄLJALÕIGETEST AJALEHE LEHEKÜLG
 - NII ET SEE NÄEKS VÄLJA NAGU PÄRIS AJALEHT
Selleks on vaja mõned kirjutised lõigata veergudeks ja need teisiti kokku liimida kui need olid ajalehes. Väikesed tühjad "augud" täida kuulutustega!
- KUI SUL ON VÄLJALÕIKEID ROHKEM KUI ÜHE LEHEKÜLJE JAOKS
 - siis tee veel teine ja kolmas lehekülg.
- TOO OMA TÖÖ MÄÄRATUD AJAKS KOONDUSELE - AUHINDAMISEKS!
- KUI SUL ON KÜSIMUSTI VÕI PROBLEEME -
 - tule minu jutule!

Jõudu tööle!

Jämesäär
Heino Jõe

JANNSEN: _____
 JAKOBSON: _____
 JÄLGEDES _____

Esimene Eesti ajaleht "Perno Postimees" -
 Pärnu, 1857
 Esimene Eesti poliitiline ajaleht "Sakala"
 Viljandi, 1878
 Esimene Eesti skautüksus Ameerika mandril,
 "Lembitu malev" - Toronto, 1949

LEMBITU MALEV

*AJAKIRJANDUSLIK VÕISTLUS

1973

ILMUS ESIMENE EESTI AJALEHT "SAKALA" HAKKAS ILMUMA

UUT AJALEHTE TOIMETAB KÖSTER J.V.JANNSEN

Pärnu linnas alustas ilmumist esimene Eesti ajaleht, mille nimi on "Perno Postimees". Ajalehe esimene number ilmus aastal 1857 ja lehte toimetab köster Johann Voldemar Jannsen. Uus leht tahab eesti rahvast õpetada ja õhutada rahvuslikku vaimu.

Jannsen on andekas mees, kes tunneb muusikat ja oskab oreelit mängida ning laulukoori juhatada. Tema kirjutab aga väga imelikus eesti keeles, sest eesti keel pole sel ajal küllalt valmis.

Jannsen püüab olla saksa mõisnike ja kirikuõpetajate meele järele, sest neil on Eestis suur võim.

Ajalehe esimeses numbris tervitas Jannsen lugejaid laulukesega, mis käis nii:

"Terre armas Eesti rahvas!
 Minna, Perno Postimees,
 Kulutama olen wahwas
 Keik mis sünnib ilma sees,
 Annan teada sulle heaks,
 Et ka sinno rahvas teaks,

Kuida keik ma-ilma maad
 Ellawad ja teggewad."

Jannsenit peetakse Eesti ajakirjanduse isaks.

JAKOBSON: EESTLASED ON EESTIMAA PEREMEHED

Pärast pikka viivitamist andis Vene tsaarivalitsus loa uue Eesti ajalehe väljaandmiseks. Viljandi linnas hakkas ilmuma ajaleht "Sakala" - 1878. Ajalehte toimetab kooliõpetaja Carl Robert Jakobson, kes on üsna hull mees, sest tema arvab, et eestlased on Eestimaa peremehed ja saksa mõisnikel pole siin midagi tegemist.

Jakobson alustas "Sakalas" julget võitlust eestlaste õiguste eest. Ta nõudis, et

mõisnikud müüksid talud nende pidajatele päriseks, et lõpetatakse sakslaste ülemvõim Eestis ja et eestlaste maa ühendatakse üheks Venemaa kubermanguks.

Jakobsoni julged nõudmised ehnatasid Jannsenit, nii et ta kirjutas oma lohes: "Tuletikke ei tohi anda laste kätte..."

Jakobson suri noorelt. Teda austatakse kui esimest eesti poliitilist ajakirjaniku ja suurt rahvajuhhti.

LEMBITU *AJAKIRJANDUSLIK VÕISTLUS

Inimese jõud ei seisa mitte tema kehalises tugevuses. Tark pea on rohkem väärt kui suur jõud. Sellepärast korraldatakse Lembitu malevas võistlus, mis käib peaga.

Igal maal, kus elab eestlasi suuremal arvul, ilmub üks või rohkem eesti ajalehti. Kõikide lehtede toimetajad on kas 60 või vanemad ja lähuvad varsti vanaduspühkusele. Nende asemole on vaja uusi mehi. Kust need kanged mehed ikka mujalt tulevad, kui skautide ridadest ja Lembitu malevast. Selle tööga on vaja juba noorelt tutvust teha.

Loe läbi selle lohega kaasa antud materjalid ja püüame astuda Jannseni ja Jakobsoni jälgedesse. Võistlus on huvitav ja annab on võitluslikud.

Loe EESTI AJALEHTE -
 KUI OSKAD LUGEDA!

J³

"JOTT³" - AJAKIRJANDUSLIK VÕISTLUS LEMBITU MALEVAS

"JOTT³" - J³ - on võistluse koodnimetus

"J" tähte nimetatakse eesti keeles "jott"

3 üleval tähendab, et "jott" on kolmandas astmes - kuubis ehk kolmandas dimensioonis: J x J x J
J korda J korda J

Võistluse täisnimetus on:

"Jannseni & Jakobsoni jälgedes" (kolm "Jotti")

Kes olid Jannsen ja Jakobson?

Vaata juurdelisatud tükki Lembitu ajalehest "J³"

Kui sa sellest aru ei saa, siis küsi oma vanematelt! Nemad seletavad sulle asja ära.

VÕISTLUSKLASSID: neid on kolm (jälle 3) vastavalt osavõtjate vanusele:

- I klass - noolepoisid
- II klass - skaudid
- III klass - vendurid, vanomskaudid ja juhid alla 20 a.

EELTINGIMUS: sinu kodus käib üks Kanada eesti ajakeht (neid on 2)

või ostad nende üksiknumbreid

või saad neilt kelleltki tuttavalt, kui ta on lugenud.

REGISTREERIMINE: peab toimuma jaanuari kuu jooksul. Võistlusest osavõtt on vabatahtlik. Osavõtt on soovitatav kõikidole poistele, kellel pea ei ole mitte ainult mütsi kandmisoks. See on omamoodi IQ test (intelligentsi test) Lembitu poistele.

Registreerida Heino Jõe - kas otse või juhtide kaudu.

VÕISTLUSE AEG: võistlus algab koho ja lõpeb auhindade väljaandmisega Lembitu malevas 24.aastapäeval 1973.

AUHINNAD: ei ole veel määratud kohtade järole, kuid auhindadeks on:

- Ajalohet "Meie Elu" tasuta poolaks aastaks,
- ajalohet "Vaba Eostlane" tasuta poolaks aastaks,
- kolm eksemplari raamatut "Langevarjurina Eostis",
- kolm eksemplari Silvoti "Eesti-Inglise sõnaraamatut",
- kolm eksemplari "Eesti ajalugu noorsoole".

VÕISTLUSE HINDAJAD: Karl Arro - "Vaba Eostlase" peatoimetaja,

Heino Rebane - "Meie Elu" toimetaja,

Heino Jõe - Lembitu maleva vanem,

Ervin Milvek - Lembitu maleva abivanem,

Vello Soost - Lembitu maleva abijuht.

Kolm asja sülle togomiseks:

- * ÜKS - UURI VÕISTLUSMATERJALID HOOLEGA LÄBI,
- ** KAKS - ARUTA VÕISTLUSE ASJA OMA SÕPRADEGA, JUHTIDEGA JA VANEMATEGA,
- *** KOLM - REGISTREERI ENNAST VÕISTLUSEST OSAVÕTUKS!

Heino Jõe,
Lembitu maleva vanem,
J³ võistluse korraldaja.

J³ - I VÕISTLUSKLASS - NOOLEPOISID

ÜLESANNE: Koostada ajalehe-väljalõigete kogu kõikidest kirjutistest, teadetest ja kuulutustest, mis ilmuvad eesti ajalehes skautide kohta.

HINDAMINE: Hinnatakse kõige täielikumat, korralikumat, puhtamat ja paremini tehtud kogu.

Kuidas seda teha?

1. Muretse omale üks kolme rõngaga kaust (three-ring loose-leaf binder) ja üks pakk valgeid (joonteta) lehti selle jaoks. Jäta see kaust ainult võistluse jaoks ja pane sinna sisse esimeste lehtedena need kolm, mis sa said võistluse selgituseks. Kui neid juhiseid tuleb hiljem juurde, siis pane ka need kausta algusesse. Muretse omale paberiliimi, valget liimi või kleepimisriba väljalõigete kinnitamiseks.
2. Kui eesti leht tuleb, siis uri kohe leht läbi ja vaata, kas seal pole mõnda pilti, kirjutist, teadet või kuulutust, mis sul on vaja oma kogu jaoks. Märgi nendele pliiatsiga ring ümber.
3. Kui perekonnas on leht loetud, siis lõika pliiatsiga märgitud osa lehest välja ja kleebi korralikult ühele kausta valgele lehele. Kui kirjutis või pilt on lehest suurem, siis vii osa sellest üle järgmisele lehele või murra see ilusasti kokku lehe suurusele vastavalt.
4. Väljalõike ülemisele servale kirjuta ajalehe nimi, kust väljalõike tegid ja ajalehe kuupäev, näiteks: "Vaba Eestlane" - 16. jaanuar 1973 või "Meie Elu" - 17. jaanuar 1973.
5. Hoi a kogu pidevalt korras ja ära lase ühtegi lah-tist väljalõiget jääda kausta vahele vedeloma. Need kortsuvad ja võivad ära kaduda. Võistluse korraldaja tahab teie kaustasid aegajalt näha ka enne võistluse lõppu.
6. Vanemate abi võid kasutada ainult ajalehe kontrolli-misel - kas sul kogemata mõni asi pole jäänud märka-mata. Kõik muu töö teed ise - see on aumeeste mäng.

J³ - II VÕISTLUSKLASS - SKAUDID

ÜLESANNE: Koguda kõik ajalehe-väljalõiked kirjutistest, teadetest ja kuulutustest, mis ilmuvad eesti ajalehes Lembitu maleva kohta ja koostada nendest Lembitu ajaleht - ajalehe esikülge, kus kirjutatakse ainult Lembitu malevast.

HINDAMINE: Hinnatakse kõige huvitavamalt, korralikumalt ja puhtamalt tehtud ajalehe esikülge.

Kuidas seda teha?

1. Muretse omale kaaned, mille vahel sa hoiad neid kolme lehte, mis sa said võistluse kohta. Pane sinna lisaks kõik uued lehed, mis tulevad võistluse ajal.
2. Muretse omale suur pruun ümbrik, kus saad hoida ajalehe-väljalõikeid kuni lehekülje koostamiseni.
3. Kui eesti leht tuleb, siis uuri kohe leht läbi ja vaata, kas seal on pilte, kirjutisi, teateid või kuulutusi Lembitu maleva kohta. Märki nendele pliatsiga ring ümber.
4. Kui perekonnas on leht loetud, siis lõika märgitud tükkid lehest välja ja pane ümbrikku hoiule.
5. Kui sul on küllalt väljalõikeid, et nendest moodustada lehekülge, siis muretse ajalehe suurune papi või kartongi tükk ja asu lehekülje koostamisele.
6. Kõigepealt kleebi valge liimiga papile ajalehe "pea" ehk tiitel - see on alati joontega tekstist eraldatud. Selle alla hakka sobitama tehtud väljalõikeid, nii nagu koondusel näidati võistluse alguses. Kui oled leidnud kõige sobivama plaani, siis kleebi väljalõiked papile tiitli alla. Kujunda lehekülge nii, et see oleks nägus ja huvitav ning et tekst jookseb loetavas korras. Sul tuleb selle juures vahest isegi üksikuid ridu lahti lõigata ja uuele veerule üle kanda. Tee seda erilise hoolega, sest see töö on võistluse hindamisel kõige tähtsam.
7. Kui oled lehekülje kujundamise unustanud või puudusid sellelt koonduselt, siis küsi enne lehekülje tegemist täiendavaid seletusi võistluse korraldajalt.
8. Kui üks lehekülge on valmis, siis teata sellest võistluse korraldajale. Võibolla ta soovib seda näha ja saab sulle järgmise tegemiseks head nõu anda. Võistluse lõpul esitad kõik leheküljed korraga hindamiseks.

J³ - III VÕISTLUSKLASS - VENDURJID, VANEMSKAUDID, JUHID (alla 20.a.)

ÜLESANNE: Intervjueerida ühte või rohkem (max.nelja) endist Lembitu poissi, kogudes ja üles kirjutades kõik intervjuul saadud andmed. Muretseks vähemasti üks foto (lisaks võib olla foto temast skaudina) või fotograferida ise intervjueeritavat. Koostada kogutud andmetest intervjuu ajalehe jaoks.

HINDAMINE: Hinnatakse parimat intervjuud.

Kuidas seda teha?

1. Vali oma intervjueeritav / intervjueeritavad ja registreeri need võistluse korraldaja juures, et kaks ei valiks sama isikut.
2. Otsi intervjueeritavaga kontakt ja lopi kokku, kus ja millal saad temaga kõnoleda.
3. Kui intervjueeritav ei ela Torontos, siis võid teha kirjaliku intervjuu, kirjutades temale ja esitada kirjas küsimused. Selle juures ei tohi kasutada käesolevat trükitud küsimuslehte. Samuti võid teha intervjuu telefoni kasutades.
4. Ole intervjuuoritatavaga äärmiselt viisakas ja kõneta "teie" vormis, kui tema sulle ise ei ütle, et olome Lembitu poisid / skaudid ja räägime "sina".
5. Kui ta mõnole küsimusole ei soovi vastata, siis ära "pinni". Kui ta vastab, kuid palub seda vastust mitte intervjuus kasutada, siis respektoeri seda soovi.
6. Esita temale tingimata A ja B grupi küsimused:

A. SKAUTILUS

- a. Millal astusite skaudiks ja millal lõpetasite?
- b. Kas tulite omal vabal tahtel, või sunniti kodunt?
- c. Millisosse Lombitu / Saare üksusosso (rühm, salk, poro)kuulusite ja kes olid üksuse juhid?
- d. Millisoid katseid sooritasite ja kas tegutsusite ka juhina - millisel kohal?
- e. Miks jäite skautlusost comalo?
- f. Kas skaudiaastad olid huvitavad ja mis meeldis teile kõige rohkem?
- g. Mis oli kõige ebameeldivam?
- h. Mis te arvate skautlusost kui poiste organisatsioonist - kas hoiate või halb ja miks?
- i. Mis te arvate Lombitu lipkonnast, praegusest Lombitu malevast?
- j. Mis te arvate skaudijuhtidest - kes teile meeldisid ja kes mitte, miks?

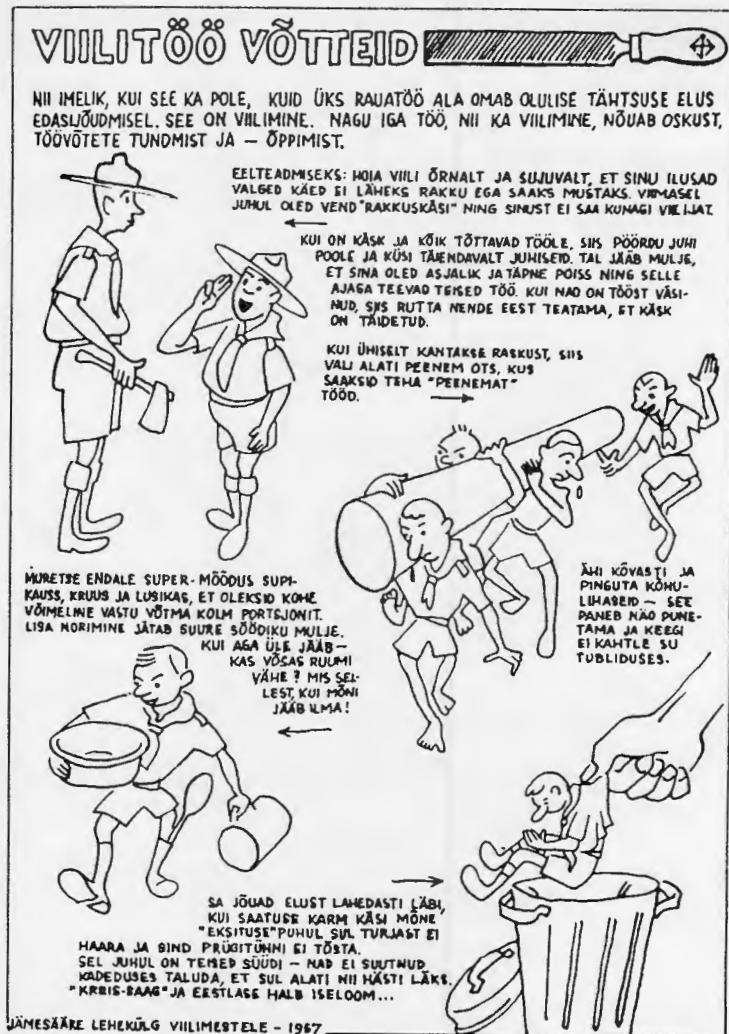
B. ISIKLIK ELU

- k. Mis koolis te käisite ja milloks õppisite?
- l. Mida teete praegu - elukutse ja huvialad?
- m. Kas arvate, et skautlusost oli kasu teie praeguse töö jaoks - mida?
- n. Kas olote abielus, kas oostlas või muulasaoga ja kas teil on lapsi?
- o. Kas panete oma lapsed oosti skautidoks / gaididoks - kui ei, siis miks?
- p. Kas olote kunagi mõelnud tagasi tulla skautlusost juurde juhina või abistajana?
- q. Mida kavatsate isiklikus olus tulevikus teha?

C. LISAKÜSIMUSED - kui vastused on lühikesed, siis võite esitada siin toodud näitoküsimusi, või lisada omalt poolt uusi küsimusi juurde.

- r. Mida arvate soga-abioludost?
- s. Mida arvate oostlaste togevusost Kanadas: Eesti Päevadest, oosti organisatsioonidest, poliitikast?
- t. Kas ja kuidas peaksid skaudid raha saama oma togevusost?
- u. Kas teil on mõnda soovitus skautidele togevusost osas?

- v. Kui kaua arvate costlust Kanadas püsivat?
 w. Kas arvate, et Eesti võib vabaks saada moio oluajal?
 x. Kas oloksite sol juhul valmis tagasi minoma Eostisso?
 y. Kas olete kontaktis sugulastoga Eostis - kirjavahotuses või saadate noile pakko?
 z. Kas olete käinud okupeeritud Eostis ja millised on teie muljed sollest?
7. Ajalehe intervjuu koostamise tehnika tuleb pikemalt käsitlemiselo ühel colscisval koondusol ja soovitav on mitto enne alustada intervjuu koostamisega. Intervjuoorimino võib aga toimuda ka onne soda.
8. Intervjuu koostamise juures võib kasutada vanemate, õpetajate ja juhtido nõuan-deid.
9. Koelolist korroktuuri võib lasta teha mõnel hoal eesti keele tundjal.
10. Intervjuud tuleb ositada hiljemalt 1. oktoobriks 1973, võib aga esitada ka koho $8\frac{1}{2} \times 11$ (lottor sizo) paberil, puhtas käokirjas või masinkirjas, koos fotoga / fotodoga, ja koostaja allkirjaga.
- Enne tähtaega ositatud intervjuud soisavad võistluso korraldaja käos kuni täht-ajani ja hindamiseni. Kellelgi toisol pole võimalik neid onno lugoda.

ÜMERA VÕIDUTEADE

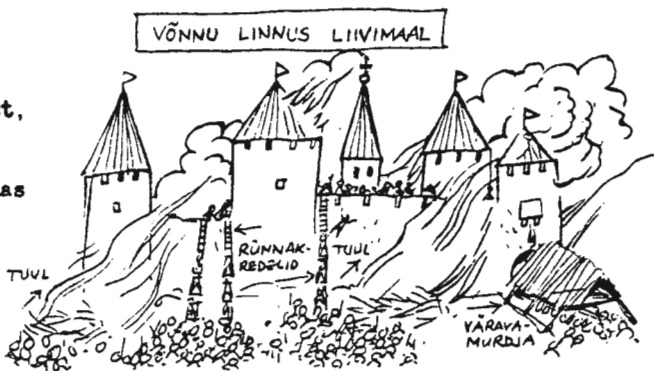
EESTI MUISTNE VABADUSVÕITLUS

ÜMERA LAHING 1210

Eesti malev piiras Võnnu linnust, kus olid saksa ordu-rüütlid. Linnus oli juba alistumas, kui saabus teade, et neile on tulemas suur abi-vägi.

Eestlased otsustasid siis kasutada sõja-kavalust. Nad asusid näiliselt põgenema.

Teispool Ümera jõe pandi malev metsas kahele poole teed lahingu-valmis.

Sakslased, liivlased ja lätlased hakkasid põgenevaid eestlasi taga ajama ja tormasid hõisates üle Ümera jõe.

Nüüd ründas eesti malev kahelt poolt.

Ümera lahing oli eestlaste muistse vabadussõja üks suuremaid võite. Pärast lahingut töötati olla

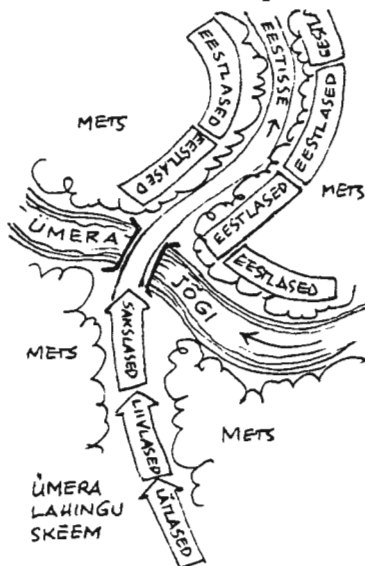
KUI ÜKS SÜDA JA ÜKS HING!

Käskjalad selle teatega saadeti kõikidesse Eesti maakondadesse.

Ümera võiduteade on Lembitu Maleva juhtlause. Lembitu Maleva poisid kutsuvad kõiki eestlasi ja on ise

kui üks süda ja üks hing.

Lembitu märgi neli kätt kujutavad juhtlausest piltlikult

Selle lehe trükkimise ajal 1980 on Lembitu Malev 31-aastane.

Meie ajalooline juhtlause on tänava 770-aastane.

Niisugust aastapäeva ei saa tähistamata jätta.

Vaata "PROJEKT 770"!

PROJEKT 770

S I S U

Lembitu kutsus 770 aasta eest
kõiki eestlasi olema

KUI ÜKS SÜDA JA ÜKS HING!
Meie kutsume nüüd kõiki eesti
poisse olema

KUI ÜKS SÜDA JA ÜKS HING!

PROJEKT 770

A E G

Projekt algab nende paberite
saamisega.

Projekt lõpeb enne jõuluid 1980.
Anna TÖÖLEHT oma üksuse juhile!
PROJEKTIST OSAVÕTTU HINNATAKSE

1 Aruta
projekt
läbi
koos oma
vanematega.
Nad annavad
head nõu.

2 Võta TÖÖLEHT!
Kirjuta sellele kõik oma tuttavad eesti poisid
(eesnimi, perekonna nimi ja telefoni number -
kui tead) ja skautüksus, kui nad on hundud või skaudid.
Kasuta TÖÖLEHTE kogu projekti ajal ja tee sinna
märkmeid.

3 Jutusta poistele, kes on Sinu TÖÖLEHEL
Lembitu Malevast, meie tegevusest
linnas ja laagrites suvel ja talvel,
Lembitu külast
Kotkajärvel,
meie varustusest,
meie juhtidest ja
muust, mis Sa
arvad, et neid
huvitab.

PROJEKT 770

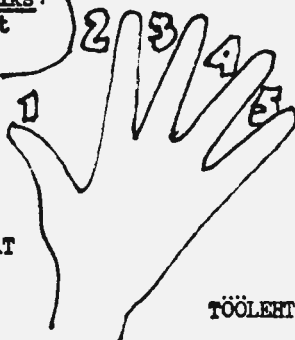
5 Kirjuta oma TÖÖLEHELE
märkmete osasse järg-
mised andmed ja kuu-
päevad:
jutustasin Lembitust,
kutsusin Lembitu Malevasse,
tuli koondusele,
ei tule eesti skaudiks, miks?
muud olulist, mis on väärt
kirja panna.

4 Kui need poisid ei ole hundud või
skaudid, siis kutsu neid Lembitu
Malevasse.
Kui nad oskavad eesti keelt, kuid on
kanada üksuses, siis kutsu nad eesti
poiste hulka.

PROJEKT 770

Kerge meeles pidada
5 punkti = 5 sõrme

ÄRA UNUSTA ÜHTEGI TUTTAVAT
EESTI POISSI!

1. Aruta vanematega
2. Kirjuta TÖÖLEHELE
3. Jutusta Lembitust
4. Kutsu hunduks või skaudiks
5. Märkmed TÖÖLEHELE

ÄRA UNUSTA PROJEKTI EGA
JÄTA SEDA VIIMASTELE
PÄEVADELE JÕULU EEL!

TÖÖLEHT JÕULUTEKS JUHILE!

MATK

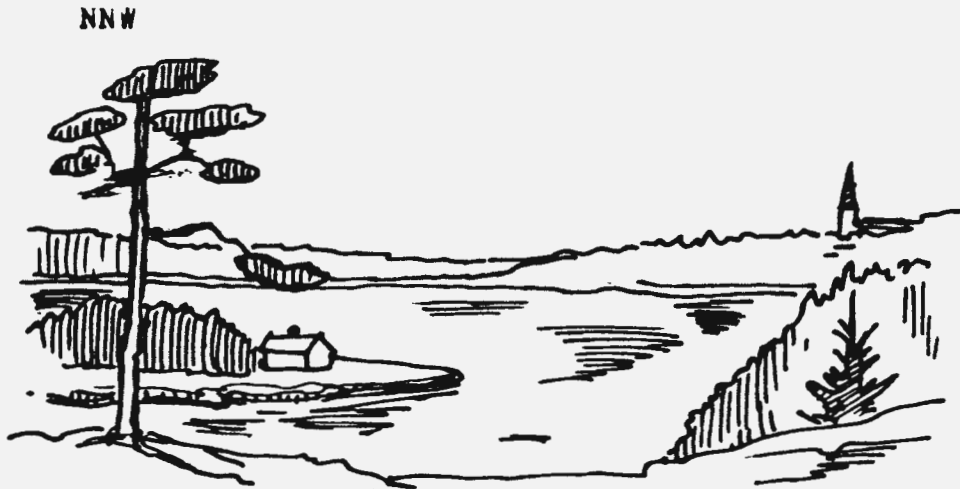
KOOSTA ÜSIKASJALIK PLAAN ESIMESE JÄRGU MATKAKS

I.järgu matk toimub määratud ajal ilmastikule vaatamata. Matkale minejad kogunevad skaudikodusse pealelõunal haigivarustusega, kusjuures kaasas ei tohi olla valmistoitaineid. Leiva asemel olgu jahu, konservide asemel toores liha ja toored kartulid. Teed või kohvi ei ole tarvis kaasa võtta, kuna teed kasvab metsas taimede õite, lehtede ja marjade näol.

Ma palun poisse liikuda avatud silmade ja südamega ja tuua kaasa matkaraamat ning "trofeed" oma matkalt. Samal ajal smuggeldab üks juht igale matkajapaarile magamiskotti väikese rullikeeratud kasetohutüki, millele on kirjutatud järgmise päeva juhised.

Kõik paarid saavad ümbrikud, millele on kirjutatud matka algus-kohana raudteejaama, bussi- või laevapeatuse nimetus ja "avada seal".

Ümbrik sisaldab näiteks:

Ööbimiskoht.

Järgmise kirje leiad magama minnes.

Antud maastikuvisand peab olema selgesti asukohta määrav. Käesoleval juhul langevad kohte-määravalt ühele vertikaaljoonele vasakul serval üksiku männi alumine oks ja maja saarel, samuti noor kuusk ja kirikutorn paremal. Seda märgates oskavad poisid pikal järverannal leida täpse asukoha.

On päris kasulik lasta poisse liikuda hoides täpset kurssi (NNW) raskel maastikul. Sealjuures on hea, kui poistel tuleb purde ehitamisega või ujudes ületada mingi veekogu. Maastiku-visand viib poiste tähelepanu kaardilt ja kompassilt hoolsale ümbruse jälgimisele ja nõuab avatud silmi.

Toidu valmistamine nõuab metsast loodusliku tee (vaarika oksad, maasika õied) leidmist,

kartulite küpsetamist kuumas tuhas, leiva küpsetamist kepi ümber keeratuna või kiviplaadile rullituna ja reflektortuld liha küpsetamiseks.

Ma külastan poisse sel ajal, kui nad magavad ja jälgin nende laagriplatsi puhtust ja korra. Kui midagi on korrast ära, siis ma korraldan selle ja hooletult vedelema jäetud saapa riputan kõrgele männi otsa.

Kasetohurullile on kirjutatud:

Valmista oma salga tootem. Vaata, kas metstuvi pojad oskavad juba lennata. Vii minult tervitusi metsavaht X-le Y külasse ja hinda, kuidas on ta põlluviljade kasvu olukord. Valmista kaart-visand teekonnast tema juurde.

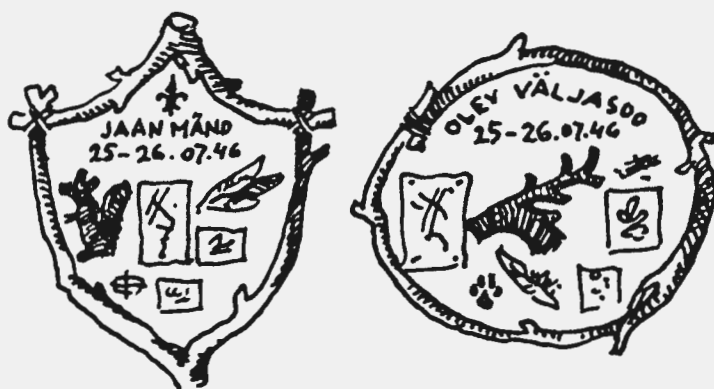
Tootemi valmistamiseks peavad poisid leidma sobiva oksa või puujuure, viimistlema seda noaga ja värvima ühtlaseks mulla või samblaga hõõrudes. Metstuvi pojad on loodusaatluse ja hiilimisoskuse proov. Tervitused metsavahile tähendab 10 km matka koos hoolsa maastikuvaatluse silmaga kauguse hindamise ja viljade olukorra tundmisega.

Kaart-visandi põhialuseks joonistavad poisid kindlasti maha selle osa oma matkakaardilt. See ei kahjusta aga tööd, kuna kaart, mille järgi nad matkavad on vananenud ja maastik selles osas palju muutunud. On rajatud uusi põlde, raiutud metsa, tehtud paar uut teed, jne.

Pärast matka sooritamist palun ma poistelt oma kätte nende matkaraamatud ja nad ise asetavad oma "trofeed" kilbile, mis pannakse üles rühma kodusse. Kilbil on poiste nimed ja matka kuupäevad. Sinna on kinnitatud ka valmistatud tootem, linnusulgi, kuivatatud proov matkal kasutatud teest, mõni leitud ja haruldane taim ning kaart-visand. Kuivatatud taimed ja kaart on kaetud tselluloid-plaadikesega.

Matka-kilbid on ilusaks mälestuseks poistele endile ja nende rida skaudikodu seinal kaunistab ruumi ning tiivustab nooremaid poisse l järgu katsele.

Ma kasutaksin kasetohu-rullist kirja asemel ka teist ümbrikku esimese sees, milles on tükk puhast (!) paberit. Sellele on kirjutatud teise päeva juhis piima, suhkruvee või sidruni mahlaga, mis muutub nähtavaks alles peale "ilmutamist" sütele põlenud lõkketule kohal.

LAAGRID ...

Näide ühest Lembitu suvelaagri ringkirjast.

Skautüksus LEMBITU MALEV Suvelaager 1989

ANTON ÕUNAPUU LAAGER

TÄHISTAB EESTI SKAULTLUSE ISA
KANGELAS-SURMA 70.AASTAPÄEVA

Anton Õunapuu

sündis 1887 Vändras, Pärnumaal.

Astus Tallinnas spordiselts "Kalevi" liikmeks.

Seltsi toetusel läks õppima Soome Helsingi Võimlemise Instituuti. Lõpetas "väga hea" hindega.

Tuli kodumaale 1913, hakkas Tallinna koolides võimlemisõpetajaks.

Asutas 1916/17 kaks esimest eesti skautide rühma Tallinnas.

Eesti Vabadussõja alguses astus vabatahtlikuna Kalevlaste Malevasse.

Luurel viibides langes vaenlase kuulist 2.aprillil 1919.

Maeti Vändra kalmistule.

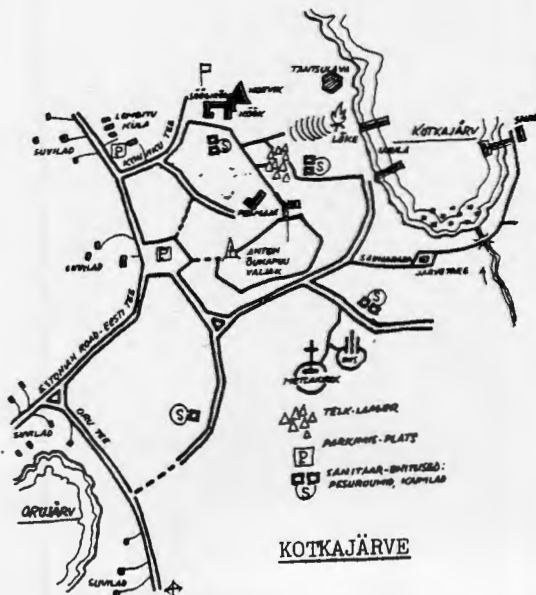
Tänavu tähistasid Kodu-Eesti skaudid Vändras Anton Õunapuu langemise 70. aastapäeva.

Kotkajärve lipuväljak kannab juba kolmkümmend aastat Anton Õunapuu väljaku nime.

Kakskümmend kaks aastat on väljaku ääres langenud kangelaste mälestus-sammas.

A laagri TEGEVUSKALENDER

- Laupäev, 1. juuli
LAAGRI EHTAMINE
- Pühapäev, 2. juuli
PIONEER PÄEV sk & vend
KOTKAJÄRVE AVASTAMINE noolep
- Esmaspäev, 3. juuli
LAAGRI-PROJEKTIDE ALGUS noolep
KANUU-RETKELE MINEK sk & vend
- Teisipäev, 4. juuli
KANUU-RETKE 2.PÄEV sk & vend
PÄEVANE MATK noolep
- Kesknädal, 5. juuli
JÄNNITUS & RÄNIKIVI noolep
RETKELT TAGASI sk & vend
- Neljapäev, 6. juuli
JÄRV & METS noolep
MAASTIKUMÄNG sk & vend
- Reede, 7. juuli
VEE-SPORDI PÄEV
- Laupäev, 8. juuli
ANTON ÕUNAPUU MÄLESTUSPÄEV
AUHINNAD, LUBADUSED, TÖOTUSED
SUURLÖKE
- Pühapäev, 9. juuli
LAAGRI LÕPETAMINE

**Poisid
KODU-EESTIST**

saavad ANTON ÕUNAPUU
LAAGRIST osa võtta. Lembitu Malev laenutab laagri-
varustuse ja lahendab laagri-
rimaksu küsimuse.

Hundud ja skaudid saavad
sooritada katsed, anda lu-
baduse ja töotuse.

Lembitu Malev annab kaela-
rätikud ja märgid.

A laagri varustus

on antud eraldi lehel.
Täida täpselt varustuse lehel
märgitud korraldusi - need on kõik
sinu huvides.

ISAD, EMAD & ÕED!

Lembitu suvelaagrid on perekon-
nalaagrid.

Registreerige laagrisse - kui ole-
te huvitatud!

NOOLEPOISID

Laagri tegevus:

LASKE-SPORT - püstolid, püssid, vibud

VEE-SPORT - kanuud ja ratas-laevad

MUINAS-EESTI MÄNGUD täies sõja-varustuses

METSA- JA LUURE-MÄNGUD

JÄNNITAMINE - mis siis teha, kui oled metsa eksinud?

LOODUSE UURIMINE - kuidas koprad ehitavad tammi!

Õine luurekäik kopratammile!

- kilp-konna munad
- liha-sõoja taim

SKAUDID VENDURID

Kanuu-retk on MEHE PROOV, mida ei ole vaja pikemalt tutvustada:

FÜÜSILINE TEGEVUS
VASTUPIDAVUS
SKAUDIOSKUSED
TÄHELEPANU
LOODUSE TUNDMINE JA
LOODUSKAITSE

Seiklus, rõõm ja nali peale kauba, see on

KANUU-RETK!

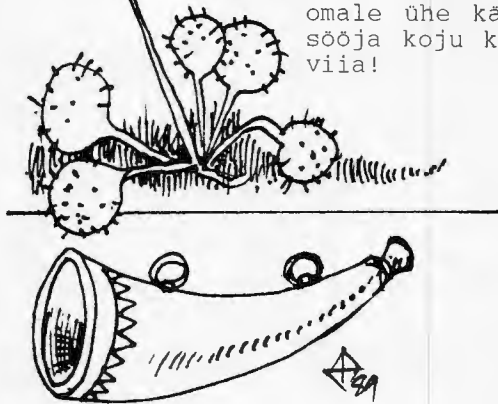
SAJA KIHVA VÕISTLUS

Kas te teate, Kas usute? Kotkajärvel kasvab taimi, mis söövad inimesi? Ei, siiski ainult

KÄRBSEID ...

Iga poiss võib omale ühe kärbse-sõoja koju kaasa viia!

PÄEVAD LAAGRIS

JÄNNITUS: toidud metsikloodusest-söödavad taimed, kalas-tamine ilma püügiriistadeta, trappimine, primitiivsed toidu-retseptid ja nende valmistamine.

RÄNIKIVI: muinas-eestlaste oskused ja tarkused, kuidas vanasti elati.

Töö-projektid: vibu ja sõjasarv.

Kasuta seda lehte kodus pakkimisel: V-märk esimese 0 sisse ja laagrist lahkudes pakkimisel: V-märk teise 0 sisse!

Sinu nimi: _____

Poisi laagri varustus nädalases laagris

Varustuse pakend - seljakott, selle sees väikeses plätik-kotid iga varustuse liigi jaoks. Kõik lisapakid (magamiskott, madrats) on rihmade või nööridega kinnitatud seljakoti alla või peale. Varustus on üks pakk ja kandmisel jäävad käed vabaks.

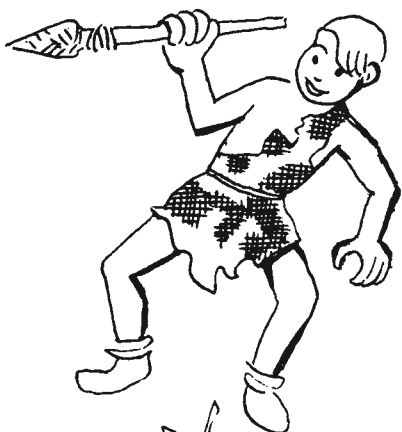
Kõik kaasavõetavad esemed on märgitud - poisi nimega. Kasutada "laundry ink" kuul-tippu, valget pesupaela, "mystic tape" paela jne. Laagri juhtkond ei vastuta ühegi märkimata asja eest.

<u>Eraldi kott seljakotis</u>	<u>Varustus-esemed</u>	<u>Tee v-märk pakkimisel minnes / tulles</u>	
<u>Eeskuuliliskaudivorm</u> on saabumisel seljas. Laagris pannakse korralikult kokku ja asetatakse eraldi kotis seljakoti.	1. Vormimüts 2. Vormipluus või kampsun 3. Käelarätik Lembitu sõlega 4. Lühikesed vormipiüksid 5. Vormisukad	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0
<u>Maastikuriietus</u> laagrisse tulles eraldi kotis seljakotis. Pannakse igal õhtul korralikult kokku ja asetatakse käepäraselt.	1. Lembitu higisärk/flanellsärk 2. Pikad piüksid 3. Kampsun 4. Tuulejakk/vihmakuub/poncho 5. Tugevad sokid	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0
<u>Spordiriietus</u> eraldi kotis seljakotis. Võetakse välja ja pannakse tagasi korralduse kohaselt.	1. Spordisärk 2. Spordipiüksid 3. Ujumispiüksid	0 0 0	0 0 0
<u>Tagavara pesu</u> vahetamiseks korralduse kohaselt.	1. 2 alus-särki 2. 2 paari aluspükse 3. 2 paari sokke 4. 1 käterätik	0 0 0 0	0 0 0 0
<u>Jalatsid</u> üks paar alati kotis või kuuvas, teine paar jalas.	1. Mustad või pruunid vormikingad 2. Kummitaldadega jooksuingad	0 0	0 0
<u>Magamistarbed</u> tuulutatakse laagris korralduse kohaselt.	1. Magamiskott/paks vaip 2. Madrats - õhu/vahukummil 3. Magamisriided	0 0 0	0 0 0
<u>Pesemistarbed</u> eraldi kotis <u>Muud tarbed</u> seljakoti taskutes	1. Seep seebikarbis 2. Käterätik 3. Hambahari ja pulber/pasta 4. Taskulamp 5. Skaudinuga/skaudipuss 6. Säasetõrje õli/kroem	0 0 0 0 0 0	0 0 0 0 0 0

Soovikohane lisavarustus: suurendusklaas 0 0, päikesepriidid 0 0, kaamera 0 0, binokkel 0 0, tasku-muusikariist 0 0, kompass 0 0, skaudikirves 0 0, pliats ja märkmik 0 0, tugevat nööri 0 0.

Noolepoistel keelatud: skaudinuga või -puss ja skaudikirves

ÜRGAEG

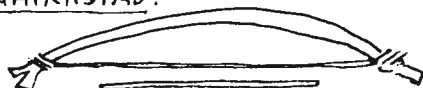

MÄNGURIETUS:

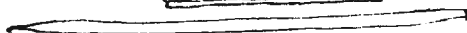
"LOOMANAHK" KOTIRIIDEST, VANAST KARUSMANTLIST VÕI SELLE IMITATSIOONIST. KOTIRIIDELE VÕIB MAALIDA KARUSNAHA MUSTRI.

TÖÖ- JA JAHIRIISTAD:

VIBU JA NDOLED

ODA

SÕJANUIAD

KÄSIKIVI

KIVIKIRVES

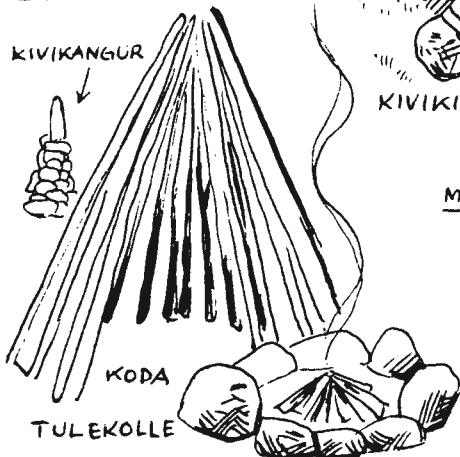
MÄNGUSÕIDUKID:

PARV

MÄNGUEHITUSED:

KIVIKANGUR

KODA

TULEKOLLE

TEGEVUS LAAGRIMÄNGUS:

1. TÖÖRIISTADE, ENTUSTE JA SÕIDUKITE VALMISTAMINE.
2. TULEKOLDE TEGEMINE JA TULE SÜÜTAMINE.
3. PÄHKLITE, HERNESTE JA VILJA "JAHVATAMINE" KÄSIKIVIL
4. PARVEGA SÕITMINE, VÕIDUSÕIT.
5. KIVIDE VEDAMINE LEPAKELGUGA.
6. KALA KÜPSETAMINE, LEIVAPÄTS TULISEL KIVIL, KEPILEIB.

LEPAKELK

7. METSLOOMADE LUURAMINE JA "KÜTTIMINE".
8. KIVIKANGRU ENITAMINE LAAGRI MÄLESTUSEKS.

IGA TEGEVUS VAJAB EELNEVAT DEMONSTRATSIOONI,
IGA PESA VAJAB TÄISKASVANUD JUHTI.

JÄMESÄÄR

MUINAS-EESTI

MÄNGU-RIIETUS:

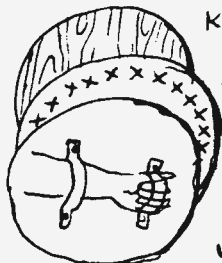
MURUMÜTS (SÕJAKÜBAR)

SÕJASÄRK

KILP

MÖÖK

RELVASTUS JA SELLE VALMISTAMINE

KILPID ODAVAST VINEERIST ON ETTE VALMIS SAETUD.

KILPID KAUNISTATAKSE LAAGRIS PÕLETISKIRJADEGA (SUURENDUSKLAAS JA PÄIKE, PÄIKESE PRILLID!)

NAHKRIHMAST KÄEPIDEMED

VIBUDE, NOOLTE JA ODADE VALMISTAMINE, MÖÖKADE MEISTERDAMINE. (NOOLE- JA ODAOTSAD, MÖÖGATERAD VÄRVIDA KIIRESTI KUIVAVA TINKTUURVÄRVIGA - PRONISS JA NÕBE) SÕJANUIAD, TAPRID

LINNUSE EHTAMINE KÜNKALE

MÄNGUD LINNUSE JUURES!

LINNUSEVALVURID ON ALATI VALVEL JA SÜÜTAVAD VAENLASE LÄHENEMISEL MÄRGUTULE.

SÕDALASED KATKESTAVAD TÖÖ JA TULEVAD SALATEED KAUDU LINNUSSE.

LÄHENEVAD VAENLASED LANDEVAD, KUI NEID TUNTAKSE JA HÜÜTAKSE NENDE NIME.

VAHEST JÄÄVAD VAENLASED LAAGRISSE LINNUSE JUURDE JA LINNUSE MEESKOND LAHKUB MÄRKAMATULT

TUGILATI VASTU TOETATAKSE PÜSTAED.

MÄRGUTULI

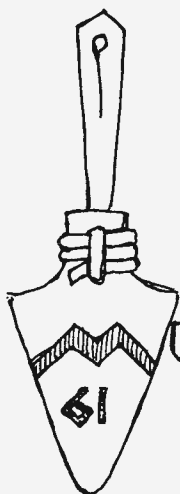
SALATEE

HIIE-TULI

MÄNG LÕPEB ALATI ENNE KÄHMLUSE ALGUST! ETTEVAATUST! RELVAD ON AINULT HARJUTAMISEKS JA TOREDUSEKS VIBUD JA NOOLED - MÄRKI- JA VÕIDU KAUGUSE ODAD - MÄRKI- JA KAUGUSVISEKS KILPID - VISATUD PALLI TÕRJUMISEKS HIETULI - ENNE MÄNGU - AUSA JA SÕBRAMEESTE MÄNGU TÖÖTUSEKS VÕI - PÄRAST MÄNGU - LEPITUSJUTUKS, KIITUSEKS JA TÄNUKS.

JÄMESÄÄR

MUINASJÄRVE HUNDULAAGER 1961

Laagri aeg: 29. juuli - 7. august 1961.

Laagri koht: Kotkajärve hunduväljak Muskokas.

Laagri mängu taust: Eesti varajane muinas-aeg (kiviaeg), mil tarvitati kivist, luust ja sarvest tööriistu ja relvi. Kehakatteks kasutati nahkasid. Elati paigalisel ühel kohal, kuid saadi toitu kalastamisest, küttimisest ja loodusest korjatud toit-ainetest (marjad, pähklid, seened, juurikad, seemned). Põldu ei haritud. Tunti tuld ja osati seda süüdata. Ainsa koduloomana peeti koera.

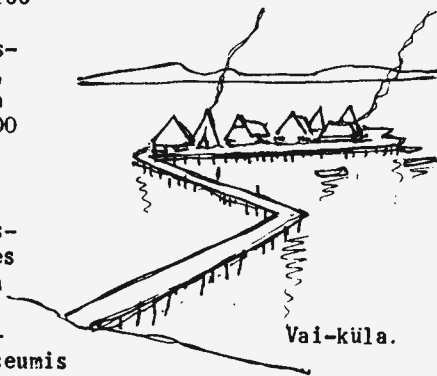
Teaduslikult on tagapõhjaks Kunda muinasleiud Virumaalt. Kunda-Malla asula põldudelt, n.n. Lammasmäelt on leitud rohkesti kivist ja luust tarberiistu, arvatava vanusega kuni 6000 aastat enne Kristust. Need "Kunda kultuuri" leiud olid talletatud Eesti Rahva Muuseumis.

Teadlaste oletuste kohaselt asus sellel kohal jää-aja ürgjää sulamisest tekkinud paisjärv. Sellest voolas läbi Kunda jõgi, langedes allpool järve Viru ranniku kaljuseinast joana alla merre. Praegune Lammasmägi moodustas saare või madala järves, millel asus muinaselanike püstkodadest asula või vai-küla. Muuseumis leiduvad tarberiistad pillati vaikülalt järve ja leiti hiljem põhjamuda settekihtidest.

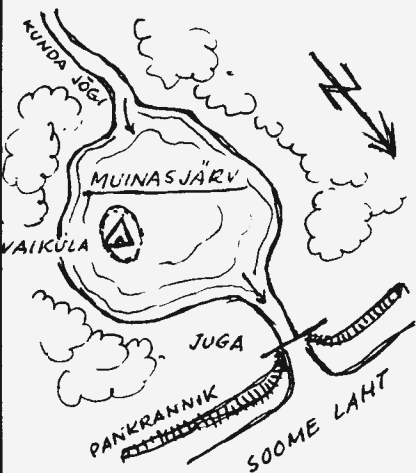
Jugade langevad veemassid murravad pidevalt lahti kaljutükke ja nõnda liiguvad kõik joad aastate kestel ülesvoolu. Kunda juga liikus üles kuni järveni, laskis järve veed merre ja hiljem rajati järvepõhjale põllud. Kunda muinasjärve taolise ürgjäest tekitatud paisjärvena on praegu veel alles Ülemiste järv Tallinna juures, mille ärajooksu inimesed on takistanud ja kontrollivad ka praegu.

Laagri märk: Puust (luust) nooletera nahast ripatsi küljes, põletuskirjaga M (muinasjärve) ja 61 (aasta). Vaata märgi kavandit käesoleva lehe ülalservas vasakul.

Kunda muinasjärve arvatav kaart laagri teemaks valitud ajastust. Vaiküla asukoht on praegune Lammasmägi. Juga on kadunud ja sellest jäänud karestikud asuvad kaugel põhja pool järve. Madal kaldariba Soome lahe rannas on laiinenud ja osaliselt metsastunud.

Vai-küla.

LAAGRI PÕNEVUSED

Vaiküla

Kotkajärve Hundumadalale (vesi poistele poole sääreni) ehitatakse Muinasjärve vai-küla "ühe suitsuga" - s.t. ühe peavarju ja ühe keedukoldega. Elamine (laager) toimub kaldakülas ja gruppide viisi juhtide täieliku kontrolli all käiakse vai-külas mängimas, kusjuures seal ise valmistatakse ka vähemasti üks söök. Vai-külla pääseb ainult paadiga ja keegi ei saa sinna minna "omal käel".

Mänguriietus ja varustus vai-külas

Kaldakülas (laagris) käib kõik nii nagu hundulaagris ikka, vai-külla minekuks varustatakse poisid nahk-riietusega (laagri poolt), soojaga ainult ujumispükste, jahedaga sooja riie tuse peal. Vai-külas on kasutada kiviaja töö- ja tarberiiastad ja parved madala peal sõitmiseks. Varustust valmistavad ka poisid ise kaldakülas õhtu-poolse tegevusperioodi töötundides. Vaata joonis all.

Mängud ja sport

Hormikune tegevusperiood on pühendatud liikumismängudele ja spordile, nagu see ikka toimub hundulaagrites. Tegevus ei ole ühendatud laagri mängutaustaga. Periood lõpeb ujumisega enne lõunasööki.

Retked ja mängud laagri teemal

Laagri põnevama osa kaldakülas moodustavad otseselt laagri teemaga seotud ülesanded: avastus-retked laagri ümbruses, "jahikäigud" ja kalastus-retked. Nendele on pühendatud pealelõunane tegevusperiood. Lõpeb ujumisega ja õhtu-ootega.

LAAGRI ETTEVALMISTUSED

1. Puhkuste ja suvikodudes viibimise aja korraldamine nii, et kõik hundud ja juhid saaksid laagrist osa võtta.
2. Laagrivarustuse korrastamine ja täiendamine: juhid - laagri üldvarustus, vanemad - poiste isiklik varustus. Hea varustus - hea laager.
3. Jutustused ja vestlused koondustel ja kodus laagri mängutausta ajastu teemadel põnevuse ja huvi äratamiseks. Kasvatustlikud momendid: lihtsaga läbi ajamine, eestlased on vana rahvas, ühistöös ja heas organiseerimises on jõud.

SAARE SUURLAAGER

SAARE SUURLAAGRI JUHTKOND

SAARE MAAVALITSUS

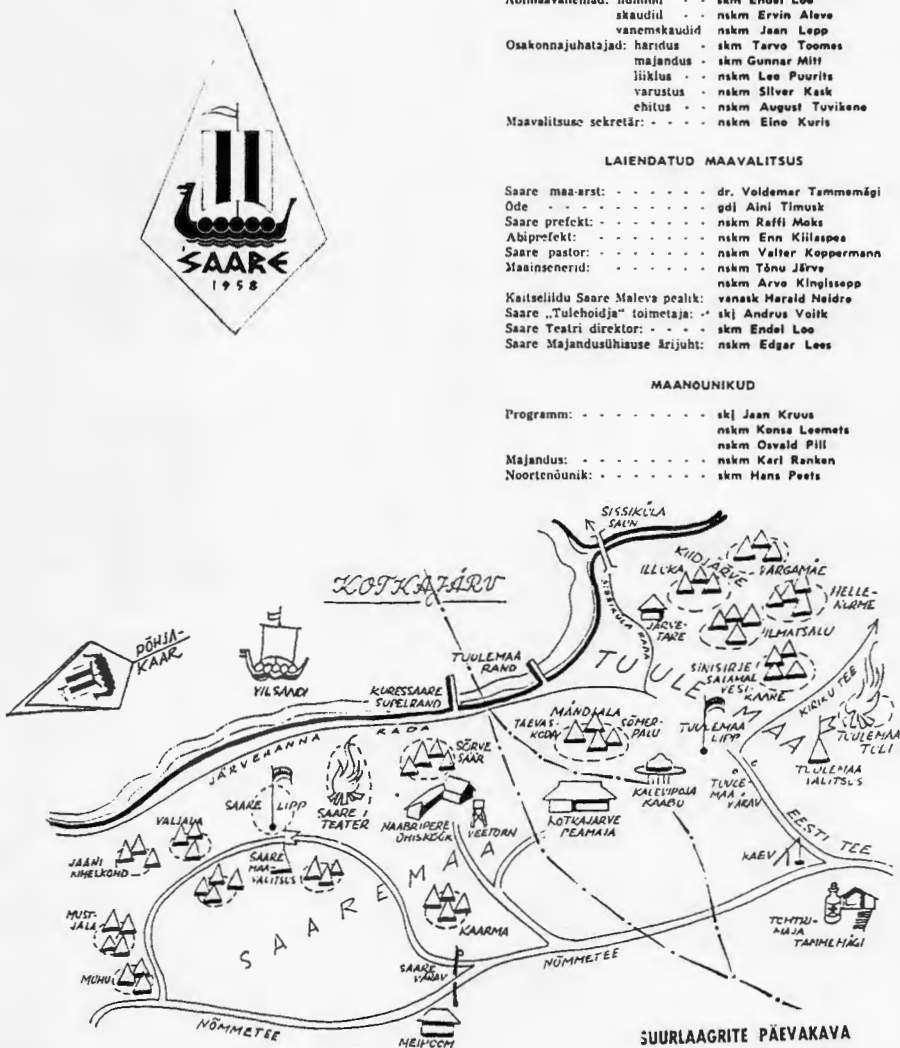
Suurvanem:	- - - - -	konsul Johannes E. Markus
Abisuurvanem:	- - - - -	Hendrik Tanner
Maavanem:	- - - - -	skm Heino Jõe
Maavanema asetäitja:	- - - - -	skm Aksel Salumets
Abimaavanemad:	hüüduid	- skm Endel Loo
	skaudiid	- nskm Ervin Alev
	vanemskaudiid	nskm Jaan Lepp
Osakonnajuhatajad:	haridus	- skm Tarvo Toomes
	majandus	- skm Gunnar Miit
	liiklus	- nskm Leo Puurits
	varustus	- nskm Silver Kask
	ehitus	- nskm August Tuvikene
Maavalitsuse sekretär:	- - - - -	nskm Eino Kuris

LAIENDATUD MAAVALITSUS

Saare maa-arsr:	- - - - -	dr. Voldemar Tammemägi
Ode	- - - - -	gdj Aini Timusk
Saare prefekt:	- - - - -	nskm Raffi Moks
Abiprefekt:	- - - - -	nskm Enn Kiilaspea
Saare pastor:	- - - - -	nskm Valter Koppermann
Masineneriid:	- - - - -	nskm Tõnu Järve
		nskm Arvo Kingissepp
Kaitseliidu Saare Maleva pealik:		vanask Harald Neidre
Saare „Tulehoidja“ toimetaja:		skj Andrus Voik
Saare Teatri direktor:	- - - - -	skm Endel Loo
Saare Majandusühiause Ärijuht:		nskm Edgar Lees

MAANÕUNIKUD

Programm:	- - - - -	skj Jaan Kruus
		nskm Kõnsa Leemets
		nskm Osvald Pili
Majandus:	- - - - -	nskm Karl Ranken
Noortenõunik:	- - - - -	skm Hans Peets

SUURLAAGRITE PÄEVAKAVA

Haridusnõunik:	- - - - -	nskm Kaius Meipoom
Kohaline kasvatus:	- - - - -	nskm Ervin Milvek
Kuressaare supeinspektor:	- - - - -	Viktor Arusoo
Ilgikaitsealine õpetus:	- - - - -	Mari Tarum
Isikenduskunst:	- - - - -	nskm Endel Ruberg
Saare sepp	- - - - -	skj Imant Meier
Saare peadimeister:	- - - - -	Mihkel Sutt

SORVE SAARE OMAVALITSUS

Suurülik:	- - - - -	skm Endel Loo
Ülik ja killamees:	- - - - -	nskm Kennet Meipoom
Hiietark:	- - - - -	hi Meido Siim
Teadamees:	- - - - -	hi Tõnis Hion
Taretegiija:	- - - - -	hi Andrus Voik
Jõumees:	- - - - -	hi Tõnis Laar
Lõkkeemem:	- - - - -	hi Eda Matsina
Leelotaja:	- - - - -	hi Anne Reintse

Kell	7.00	Aratus, võimlemine, pesemine
"	7.30	Aratus Sörve saarel
"	8.00	Ilomnikusöök, aratus Siniarjel
"	9.00	Ülevaatus, paivus
"	9.30	Lippude heiskamine, enneõunase tegevuse algus
"	11.30	Tuulemaa ujumine
"	12.30	Saare ujumine, Tuulemaa lõuna
"	13.30	Saare lõuna
"	15.00	Peealeõunane tegevus, õhtuode
"	18.00	Ujumine, pesemine
"	19.00	Õhtusöök
"	20.00	Lippude langetamine
"	20.30	Lüke
"	22.00	Siniarje ja Sörve sõngi
"	22.30	Igaüks koju
"	23.00	Õorahu

Leupäev

16

AUGUST

Las karvame! Las suurdub vägi,
kel lehvi eel ju noorte lipp,
kel sibiks on see mäe tipp,
kust muidu laulik kujutusi nägi.

Gustav Sella — „NOORTE LAUL“

— SAABUMISPÄEV —

Pühapäev

17

AUGUST

Kogunemine Richmond Hillis ja laagrisse sõit.
Laagriküladeks jagunemine, kodu rajamine.
Tutvumislõkked polste ja tüdrukute laagrites, juhiseid
laagrieluks.

— KODURAJAMISE PÄEV —

Fr. Kuhlbars — skautide hünni sõnade looja *1841.

Esmaspäev

18

AUGUST

Mõlema suurlaagri ühine jumalateenistus.
Kodu rajamine ja kaunistamine jätkub.
Ühine Tuulemaa ja Saare suurlaagrite avamine.
Suurlaagrite ühine tutvumislõke.
Juhtide ühine lõke.

— TÖÖ HINDAMISE PÄEV —

Johannes E. Markus — Eesti Vabariigi konsul Kanadas, male-
va vanem *1884
Aarevalla suurlaagri algus 1956.

Ehitustööde lõpetamine, ülevaatus.
Huvirühmad alustavad tegevust.
Tuulemaa tüdrukud külastavad Saare suurlaagrit.
Tuulemaa: jumalateenistus töötuse andmisega.
Saare: lauluvõistlus.
Tammi chitamine Sørve särel.
Saunapäev poistele, lõkked laagrikülades.

Teisipäev

19

AUGUST

— KOSJAPÄEV —

Reede

22

AUGUST

Me tõuseme ise, kui vaja,
kui maruhoog üle maa.
Me pole siin ilmas vaid kaja,
mida hõigata öösse saab.

Hearik Viisapuu — „JU PANDUD ON VERINE TAPPER“

— VALMISOLEKU PÄEV —

Eesti Kirjanduse Seltsi asutamine 1907.

Kolmapäev

20

AUGUST

Huvirühmade tegevus.
Tuulemaa: luulepõimiku ja dramatiseeringute võistlus.
Saare: uued lipkonnad Eestis.
Saare poiste külastik Tuulemaa suurlaagrisse.
Oma pere ühislõkked Tuulemaal ja Saarel.
Saare: poistejuhtide lõke — vanad ja noored.

— SÕPRUSPÄEV —

Leupäev

23

AUGUST

Kirjanik Mait Metsanurk †1957.

Tuulemaa: ujumisvõistlused ja maastikumäng.
Saare: laskerajal.
Sørve säär: hundulubadus hiies, Listeri lahing.
Hellakeste ja hundude ühine lõke.
Tuulemaa: vanemgaide lõke kõigile.
Saare: lõkked laagrikülades — Soomepoisid pajatavad sõja-
juttu.

— SUGUPÕLVEDE KOHTAMISE PÄEV —

Neljapäev

21

AUGUST

Huvirühmade tegevus.
Tuulemaa: laagrikülade külastamine.
Saare: salgavõistlus.
Sørve särel: sõjarek Olandiis.
Saunapäev tüdrukutele.
Lõkked laagrikülades küllakutsetega.
Vanemskaudid külas vanemgaide lõkkel. Pühapäev

— OMAKULTUURI- JA SPORDIPÄEV

24

AUGUST

Tungalnoole suurlaagri algus 1954.

Suurlaagrite ühine hommikupalvus ja lipuheiskamine.
Tuulemaa: laulupäev, sõnasid eesti noortele, Eesti Mängud.
Saare: spordivõistlused.
Suurlaagrite ühine lõke.
Vanemgaideid, -skaudid ja juhid kügemäl.

Suurlaagrite ühine palvus ja lipuheiskamine.

Külalised saabuvad.
Huvirühmade tegevus, skautlikud demonstratsioonid, koon-
dused.
Suurlõke.

— KILLAPÄEV —

Esmaspäev

25

AUGUST

Hommikvõimlemine orkestri saatel.
Suurlaagrite ühine jumalateenistus.
Noorte võidumars.
Killamängud.
Saare: laevatehase esimene paat lastakse vette.
Suurlaagrite ühine lõke.
Vanemgaideid külas vanemskautide lõkkel.

— KUSTUVA LÖKKE JA KINDLA
TÖÖTUSE PÄEV —

Friedrich Reinhold Kreutzwald — „Kalevipoja“ isa †1882.
Kirjanik Elisabeth Aspe †1927.
Näitleja Ililda Glaser †1932.

Teisipäev

26

AUGUST

Huvirühmade tegevus, sõpruvõistlused, külastäigud.
Ettevalmistused kodust lahkumiseks.
Suurlaagrite ühine lahkumislõke.

— LAHKUMISPÄEV —

Carl Robert Jakobson — Eesti ärkamisagone rahva juht *1841.
„Estonia“ teatrimaja avapidustuste algus 1913.

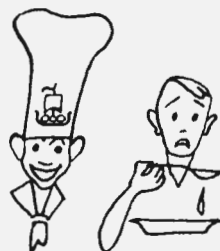
Viimased tööd lahkumiseks.
Suurlaagrite lippude langetamine.
Arasõit.

TOITLUSTAMINE

Ise keedab, ise sööb

Toit suurlaagris koosneb iga päev neljast söögikorrast:

- (1) hommikusöök - võileivad, piim, puder ja muna;
- (2) lõuna - supp või praad, magustoit või puuvili;
- (3) õhtuode - mahl ja sai või võileib;
- (4) õhtusöök - samasugune nagu lõunasöök, tee.

Toidud on vaheldusrikkad. Kalorite arv ja toiteväärtus on arvestatud nii, et sellest piisab normaalsele täiskasvanud mehele - eeldusel, et toitu valmistamisel ei raisata ega rikuta. See tähendab - kui kokad tunnevad oma tööd.

Erandpäevadeks on saabumispäev, mil saab laagrist õhtusöögi ja lahkumispäev, mil saab hommikusöögi ja võileivad kaasa. Varuda võileivad saabumispäevaks.

Toiduainete väljaandmine toidulaost all-laagritele toimub vastavalt poiste arvule. Ajad ja kord tehakse teatavaks suurlaagris.

Laagrite köögid alluvad laagri arsti tervishoidlikule kontrollile. Tähtsamad tervishoiu- ja heakorra nõuded köökides on järgmised:

- Hoida toitaineid nii, et need soojaga ei rikneks.
- Pidada piinlikku puhtust toidu valmistamisel (pestud kokad).
- Ülejäänud toidained, mida ei kasutata, tagastada toidulattu.
- Kasutatud kööginõud kohe pärast sööki pesta (pesupulber omal).
- Toidujäätmed selleks kaevatud augus alati mullaga katta.
- Roiskvee-kaevule peale ehitada kuuseokstest kate (punutud).
- Piirata jäätmete ja roiskvee augud aiaga või püstitada nende kohale lattidest kolmjalg sissekukkumiste vältimiseks.
- Toidunõude pesemine järves ja roiskvee valamine järve on keelatud.
- Toidu tulele jätmise valveta on keelatud.
- Köögituli pärast tarvitamist kustutada või jätta valve alla.
- Varuda kuivi köögipuid kolmeks päevaks (katte all) ja süüdet, et juhuslik vihmäsagar ei takistaks kokkade tööd.
- Keeda ilma põletishaavadeta, ilma vandumata (see rikub toidu maitset) ja tähelepanelikult.
- Ära saboteeri laagri korda toitude hilinemisega.

LUMELAAGRID

IDEID LUMELAAGRI SISUSTAMISEKS (Kogemus Lembitu Lumelaagrist 1970)

Lõbus moment lumelaagris

2. Loomade/lindude jälgede vaatlemine ja meelespidamine või skitseerimine. Seletused on kohapeal või skitside lahtilugemine jäljeraamatu abil ruumis. Kas loom, lind liikus jalutades või hüpates? Jäljed, mis algavad ja kaovad – loom tuli urkast ja läks teise urkasse, lind laskus lumele ja tõusis lendu. Tiivasulgede kriipsutused lumel. Mõõda tiibade laiust ja määra ligikaudne linnu suurus. Milline lind see võis olla?
3. Elanikkudega kopramaja, õhuaugud katuseroigaste vahel. Kes on käinud (hunt, rebane) kopramaja uurimas ja jälgi tegemas. Kas on kraabitud lund ja püütud sisse pääseda? Kas on jälgi kopra liikumistest jää all või lumel, näritud oksad.
4. Loomade urkad puude juurte, küngaste ja kivide all jutustavad elanikest ka siis kui jälgi pole. Rohukõrred, juurenarmad ja oksad on härdatunud urkast tulevast hingehust ja niiskusest. Härdatise tugevus jutustab looma suurusest. Milline loom see võiks olla?

Poistele antud aeg n.n. vabasuusatamine oli suurel määral raisatud, kuna omal algatusel vaba suusatamist ei harrastatud. Sama kinnitas Ülo Vastopä oma telefonikõnes 12.jaanuaril ja pidas seda üheks laagri puuduseks. Põhjused ei kuulu siin analüüsimisele. Vea parandamiseks organiseerida vaba suusatamist rühmades ja sihtülesannetega.

Looduse jäljed lumel (kaamerad, binoklid, mõõdulint, plokid, pliatsid). Suusarühm – ees loodusevaatluse kogemustega juht, kes annab seletusi – liigub jälgedeta metsaalusel.

Vaatlusobjektid:

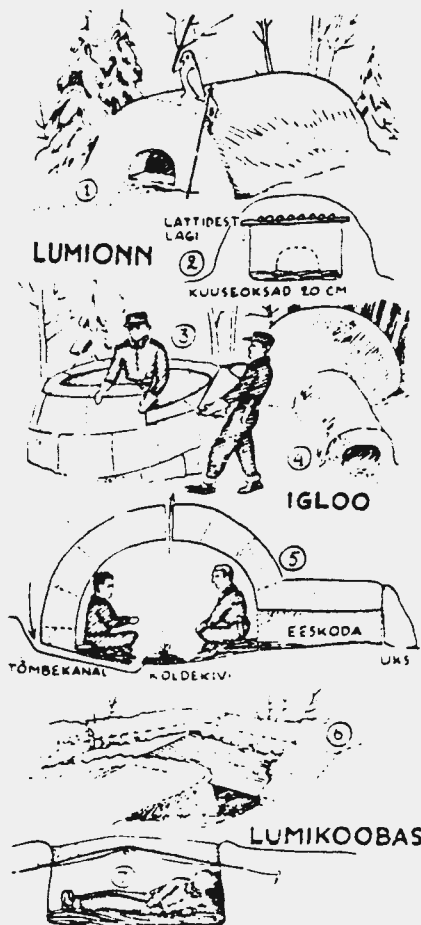
1. Eraldada okstelt langenud või lindude/loomade poolt okstelt maha aetud lume jälgi loomade ja lindude jälgedest. Esimesed on korrapäratud ja erineva suurusega, teised on rütmilised.

5. Loomade poolt näritud puutüved, oksad, kasvud ja pungad. Kas on närija jälgi lumel? Hambajälgi näritud kohal? Milline loom võis see olla – hiir, jänes, okasiga, hirv, põder?
6. Võitluse paigad, kus jäljed lumel jutustavad elu ja toidu eest toimunud lahingutest. Karvatudid, veretilgad, liha ja kondijäänused, suled. Milline loom/lind oli ohver ja kes oli ta tapja?
7. Allika kohad ja kiiresti voolavad veed, mis ei ole külmunud. Allikas aurab ja tekitab härmatist puudele, voolav vesi vuliseb lume all. Kas on käidud joomas – jäljed? Kas vesi on puhta maitsega?

Salgajahi kirjad

LUMIONNID

(Tulehoidja #2, 1947)

Kas Sa oled mõtelnud sellele, miks pakaseöodel jäneseid ja teised metsloomad ei külmu surnuks?

Nad ei jää hangeharjale kükitama, vaid poevad pöösaste varju tuisanud lumeurgudesse peitu ja ööbivad seal. Sageli ei tule nad suure pakasega ka päeval sealt välja, sest lume all on soe.

Selles veendumiseks katseta lumionnide ehitamisega.

Lumeonni (1) ehitamisel märgi kõigepealt onni pörandapind ja tamba seal lumi kõvasti kinni. Siis püstita seinad sula lumega kokkuveeretatud lumepallidest, mille vahed täida hoolega sula lumega. Lagi valmistatakse lattidest, nagu näed onni läbilõike juures (2), ja kaetakse samuti lumega. Seinad ja lagi peavad olema vähimalt 50 cm pakused ja ukseava võimalikult väike. Onni põhja aseta vähemalt 20 cm paksune kiht kuuseoksi ja sule uks lumepalliga.

Lumeonn on paras salgale soojaks ja mugavaks talvekoduks metsas, mille katusele voolige lumest salga märk.

Igloo (4) on eskimode lumionn, mis valmistatakse tihedasti kokkutuiskanud lumest lõigatud tükkidest. Ehitamise eeltööd on pörandapinna märkimine ja

kinnitallamine või lumest puhastamine. Ehitamist näed joonisel (3), kus lumepangad asetatakse vindikujuliselt ja võlvina sissepoole. Iglood on paras ehitada kolmekesi ja kolme jaoks. Kaks löikavad lumelabidatega parajaid tükke, kolmas löikab tükid lumenoaga parajaks ja ehitab. Ülevalt suletakse igloo suure koonilise lumetükiga ja siis on ehitaja ukseta onnis vangis, sest uks lõigatakse sisse alles hiljem. Ukse ette ehitatakse 2-3 m pikkune eeskoda – parajasti sisseroomamiseks ja kogu ehitus "krohvitakse" tuhklumega tihedaks.

Eskimod põletavad igloos rasvalampi, kuid sinna võib teha ka väikese lõkke. Selleks asetame igloo keskele lameda koldekivi, puurime lakke suitsuava ja kraabime seina ning põrandasse tõmbekanalid (5). Põrandal on vajalik kanal katta lauatuiki või puukoorega ja juhtida see otse lõkke juurde – vastasel korral täitub onn suitsuga. Tõmbekanal ehitatakse sisse pealt-tuule küljest!

Lumioon ja igloo sobivad ka ööbimiseks, kuid seda katsetagu ainult väga vilunud ja julged metsavennad. Ööbimise ajaks kustutatakse tuli ja poetakse karusnahast või sulgedest magamiskotti, millesse peidetakse ka pea.

Onne võib kütta veel lõkkel kuumaks aetud kividega ja kuuma veega täidetud plekknõudega.

Lumikoobas (6) on mõeldud ajutiseks soojaks puhkekohaks talvisel matkal või metsamängul. Lumme kaevatakse neljakandiline auk ja kaevatakse võimalikult kahekordse telgiriide või presendiga, mille servadele kühveldatakse lund. Koopasse pääseb väikese pugemisuru kaudu.

Kuuseoksad külje all ja seljakott pealuseks (7), nii toimub puhkamine lumikoobas.

Lumekoobast ehitamas

Heino alati rõhutas et tegevus mida korraldame poistele peab olema huvitav ja põnev. Seda katsus ta teha ka kirjutatud materjalis. All on ära toodud lõikeid Lembitu Lumelaager 89/2 - "Jännitai" - laagri teatelehest:

Mis varem on juhtunud:

LEMBITU LUMELAAGRITES
JUHTUB PÕNEVAID ASJU!

Vahest on need ette kavatsatud, kuid vahest teeb loodus meile üllatusi.

PÄIKESEVARJUTUS - poisid vaatasid varjutust läbi tahmaklaasi.

KOMEET "KOHUTEK" läks parajasti üle Kotkajärve.

HÖBEDANE METS - öine udu külmus puude okstele ja härmatis tegi metsa hõbedaseks.

KLAASIST METS - jäävihm külmus puude okstele ja säras hommikupäikeses. Kui tuul tõusis, siis mets kõlises.

PAKANE PAUGUTAB - lumelaagri madalaim temperatuur oli -40 C. Puud, aiapostid ja hooned paukusid pakasest. Praod kärisesid järve jäässe - järv ragises ja oigas.

ALASTI SUUSATAMINE - kõige kõrgem temperatuur oli kord 50 F. Poisid võtsid särgid maha ja suusavõistlus toimus ülakeha alasti.

KANUUSÖIT LUMEL - kord oli jäänud lumepõhjal paar tolli värsket lund. Kanuud toodi välja ja poisid sõitsid nendega metsavahel nagu suvel järvel.

PÕHJALA TÛTRED * RAJALEIDJAD * LEMBITU

Olulised teated:

AEG:

Kohtamine laupäeval, 11.veebruaril kell 10.00 Clearwateri ääres Estonian Roadi otsa juures.

Laagri lipp langetatakse Anton õunapuul väljakul pühapäeva pärastlõunal.

HIND:

\$ 11.00 pluss \$ 4.00 autojuhile, kui tuled võõra autoga.

REGISTREERIMINE:

Ärarebitav registreerimisleht on voldiku küljes. Täida ja anna koos laagrimaksuga oma juhile hiljemalt 4.veebruariks 1989.

VARUSTUS:

Murdmaa suusavarustus
Vahetus pesu
Tagavara sokid ja kindad
Magamiskott ja küljealune
Käterätik, tualett-tarbed

Varustus on seljakotis ja igaiks suusatab sellega Kotkajärvele. Mootorsaanid on üldvarustuse veoks ja julgeolekuks.

LUMELAAGRI SIHID:

- Sõprade seltskond, nali, laul
- Ilus talveloodus, värsked õhk
- Sport, mängud, võistlused
- Küllaldane, maitsev ja hea toit

Metsast leiti surnud mees...

Mitte kaua tagasi leiti ühel kevadel Põhja-Ontario metsast surnud mehe jäänused: pealuu, riietuse räbalad ja metsloomade poolt ära näritud kondid.

Mehe isik tehti kindlaks

See oli teadmata põhjusel talvel metsa läinud mees, kes sellest peale jäi kadunuks. Nii palju kui suudeti kindlaks teha, ei osanud ta metsast välja tulla ja suri nälja ning külma tagajärjel.

Oleks, oleks, oleks ...

Ajalehes leidus teate lõpul kommentaar: oleks see mees olnud jahimees, metsa-mees, prospektor või isegi skaut - ta poleks tarvitsenud eluga maksta oma eksimise eest. Tal olid kaasas kompass ja tühi tikutoos.

Lumelaager jännitab

Lumelaagris LLL'89/2 on suusaspori kõrval ka jännitamise treening: kuidas metsa eksinult sealt eluga välja tulla. Metsas on liha, rasva, valkaineid, süsivesikuid, vitamiine - kui sa tead.

Teadmine aitab, oleks ei aita.

Ajalooost leiti... surnud rahvaid

Etruskid vallutati roomlaste poolt ja sulasid roomlastesse.

Roomlased löödi laiali ründavate barbarite poolt ja on ajaloo areenilt kadunud.

Muinas-preislased (lätlaste ja leedulaste hõimud) hävitati süstemaatiliselt sakslaste poolt. Liivlased (meie hõimud) lätistusi vabatahtlikult.

Krimmi-tatarlased küüditati Stalini poolt Siberisse ja on kadumise ohus.

Nimestikku võiks pikendada

See voldik ei mahutakski kõiki. Üks ohustatud rahvas on eestlased, kelle maa tahetakse venelastega üle ujutada ja eestlased venestada.

Ükskõik kuidas

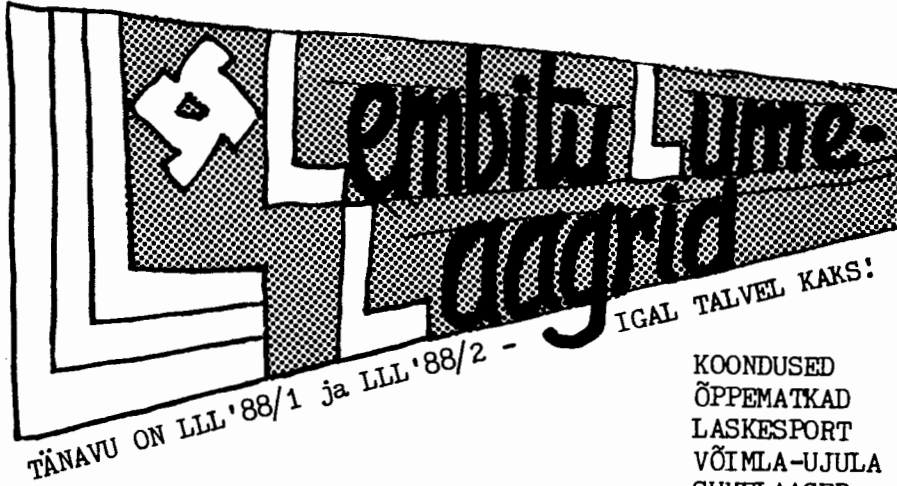
Eesti rahva tuleviku seisukohalt ei ole vahet, kas eestlane sureb Siberi orjalaagris vangina, venestub kodumaal või ümberrahvustub vabatahtlikult välismaal. Viimane viis on inimesele kõige mugavam, aga samaaegselt kõige häbiväärsem - loobuda ise oma rahvusest.

Iga eestlane on vastutav.

Mitte ainult kooliõpetajad ja skaudijuhid ei vastuta eesti rahva tuleviku eest. Igaüks meist on vastutav. Sisuliselt on kõik eesti rahva hävingule kaasa-aitajad orjalaagrite valvurite ja venestajate liitlased - rumalusest ja mugavusest.

Eestlane olen ja eestlaseks jään, kui mind eestlaseks loodi...

Teine näide tallaagri ringkirjast

Mitmekiilgne skautlus:

KOONDUSED
ÕPPEMATKAD
LASKESPORT
VÕIMLA-UJULA
SUVELAAGER
KANUURETK
LUMELAAGRID
JNE JNE JNE

Ei ole võimalik NATUKE skaut olla. Sa kas oled PÄRIS SKAUT, või... või... või mängult skaut, kui sa seda kõike ei tee, mis kuulub SKAUDITREENINGUSSE. Lumelaagrid... skaut 100%

Varustus

Igal poisil on TALVERIIDED: kindad, müts, soe pesu ja soojad sukad, tuulejakk. Igal poisil on seljakott, kuhu panna see varustus, mis parajasti seljas ei ole.

Mida sa veel vajad, et tulla lumelaagrisse? MURDMAA-SUUSAD, SUUSA-KEPID, SUUSA-SAAPAD Räägi jõulumehega, kui sul need puuduvad!

MINA AITAN KÕIKI VAESEID SKAUTE,
KELLEL PUUDUB SKAUDIVARUSTUS!

481-9186

Lembitu Malevas on SPETSIAAL MEES, kellelt sina ise, või jõulumees võib küsida nõu varustuse ostmisel: milline on kõige odavam, milline kõige parem. JAAN ROOS - Lembitu spordijuht ja arst. Kui sa hinda kuuldes minestad - ta annab esma-abi! 481-9186

Mis juhtub lumelaagris?

Ahoi!
Hei-hei!

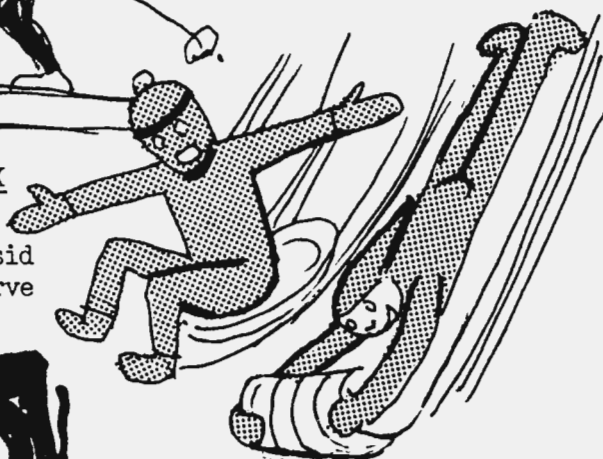

Kõigepealt muidugi SUUSASÕIT -
mäest alla, mäest üles, suusa-
hüpped nõlvakutel, läbi metsa,
üle järve, mootorsaani slepas.
Suusasõidul on uusi võimalusi!

SUUSAVÕISTLUSED

LENDAV TALDRIK TOBOGAN

Vahest on poisid
puhastanud järve
jää ja teinud
LIUVÄLJA

ETTEVAATUST! ETTEVAATUST!

Kuidas end kaitsta suusa- ja muu-
de spordiõnnetuste vastu.

Ei tea, mis kõik elus juhtuda võib?

Auto- või lennuõnnetus (Jumal hoid-
ku nende eest!) võib sind panna
olukorda, kus vikatimees varitseb
su elu.

KAS SA OSKAD kaitsta end külma vastu? ehitada lume-
koobast, onni või iglut? süüdata tuld
lumises metsas? leida midagi söödavat? otsida teed
välja?

TULE LUMELAAGRISSE ja õpi JÄNNITAMIST,

Vanasõnad: et sa raskes olukorras JÄNNI EI JÄÄ!

Ettevaatus on tarkuse ema. Parem karta, kui kahetseda.

"SUISUTAMINE"

uus murdmaa suusastiil

Kõik teavad, mis on UISUTAMINE
Kõik teavad, mis on SUUSATAMINE

SUISUTAMINE on murdmaa-suusatamise uus stiil -
SUUSKADEL UISUTAMINE

Uus stiil on kiirem, vähem väsitav ja toredam.
Seda võid õppida LUMELAAGRIS.

Lumises metsas käib vahest
võitlus elu ja surma peale.

Kes ei maga TALVEUND, see
vajab toitu.

Põdrad ja hirved söövad puu-
de oksid ja noorte mändide
latvu.

LOODUSVAATLUS jutustab!

Meie ei näe kergesti, kuidas
see toimub, aga me näeme,
mis on juhtunud.

Lumi on nagu AVATUD RAAMAT, kus
jäljed, veretilgad, suled ja karva-
tutid jutustavad sellele, kes oskab näha.

Ära mine lumelaagrisse tühjade kätega.
Võta kaasa RASVA-TÜKIKESI tihaste ja
rähnade jaoks, võta kaasa MAA-PÄHKLEID
ja PÄEVALILLE-SEEMNEID oravatele, lend-
oravatele ja lindudele.

Proovi, kas mõni tuleb süüa su käest!

Skaut on looduse sõber ja kaitsja
Päris-skaut.

Lõkkeõhtu

Lõkkeõhtu on ilusamaid hetki laagris ja omab suurt kasvatustlikku väärtust. Hea lõkkeõhtu kriipsutab alla laagriromantikat ning on laagri meelde jäävamaid sündmusi.

KASVATUSLIKUD VÄÄRTUSED

1. Liidab laagri pere ühiseks kokkukuuluvaks tervikuks.
2. Annab võimaluse naerda ja rõõmus olla - naer on terviseks.
3. Vabastab laagrilised ülemäärastest energiast, annab sellele väljendusvõimalusi.
4. Keskendab päevastest sündmustest laialivalgunud meeleolusid.
5. Kasvatab esinemisjulgust ja -distsipliini.
6. Arendab leidlikkust, huumorimeelt, algatusvõimet.
7. Annab sügavaid tunde-elamusi.

Kasvatustlikke väärtusi saavutatakse siis, kui lõkkeõhtu on hästi ettevalmistatud ja hästi teostatud. Uimane ja igav lõkkeõhtu võib saavutada vastupidiseid tulemusi, mille kõige leebem hinnang on - raisatud aeg!

LÕKKEÕHTUTE ERINEVAD TÜÜBID

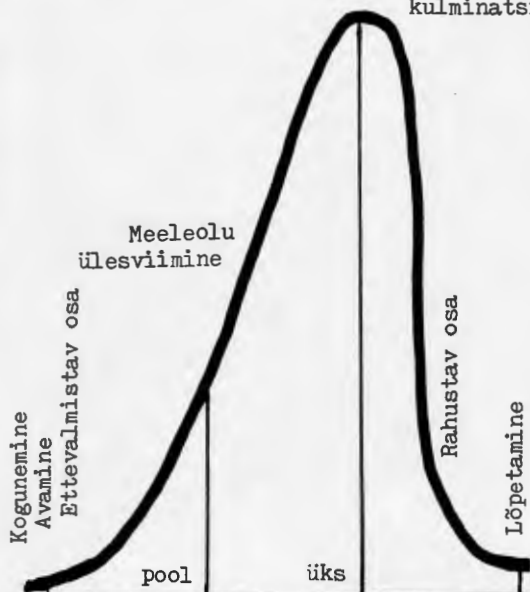
Laagri koosseisu poolest: salga, rühma, lipkonna, maleva või suurlaager.
Sihhi poolest: tutvumine, meeleolutsemine, õhutamine millekski, propagandiline vanemate ja külalistega.

Lõkketeater, vabaõhu-lavastus - peale avangu ja lõpetamise on ainult üks hästi ettevalmistatud ettekanne.

MEELEOLU

graafiliselt

Vaimustuse ja meeleolu kulminatsioon

KAVA

1. Kogunemine üksuste kaupa lauldes või mõne liikumisviguriga, kõik lõkkevaipades või kostümeeritult.
2. Avamine: süütamine laulu, hüüde või tseremoniaga.
3. Ettevalmistav osa: sütitavad ja haaravad ühislaulud ja hüüded.
4. Meeleolu üleskütmine: lõbusad lõkke-ettekanded, ergutavad ja tiivustavad kiitused ja hüüded, vahel ühislaule.
5. Meeleolu kulminatsioon: laagriale pühendatud laul või hüüd.
6. Rahustav osa: lõkkejutt algab lõbusalt ja keerab tundemomendile.
7. Lõpetamine laulu või palvega.

Lõkkeõhtu²

LÕKKEJUHI ÜLESANDED (Lõkkevana, tuletaat)

1. Koostada ajaline ja sisuline lõkkekava.
2. Algatada ühislaule ja hüüdeid.
3. Konfereerida ja sissejuhatada ettekandeid.
4. Löögivalmilt reageerida spontaansetele hüüududele ja siduda neid üldise meeoleolu tõstmiseks.
5. Hoida tihedat ja intiimset kontakti lõkkelistega (publikuga).
6. Aidata nõu ja jõuga üksuste ettevalmistumist lõkkeõhtuks.
7. Suurlõkete puhul vaadata ettekandeid peaproovi ajal, et vältida keelevigu, labasusi ja muid piinlikke üllatusi.

Lõkkeõhtul esitatud ebasobivuste eest vastutab eelkõige lõkkejuht.

LÕKKEJUHI PÕHIREEGEL

Ära võta lõkkejuhi ülesannet, kui sul puuduvad vastavad teadmised ja kui sa pole kindel, et suudad ülesannet h ä s t i täita. End naeruvääristada saab lihtsamalt.

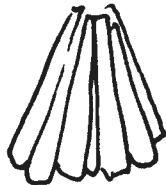
TULED

Moodsad tulekaitse ja ökoloogia nõuded ei luba looduslikku lõkketuld. Sellepärast toimuvad lõkkeõhtud sageli suurte elektritulede või gaasileegi (olümpiatuli!) valgel või koguni päeva-ajal.

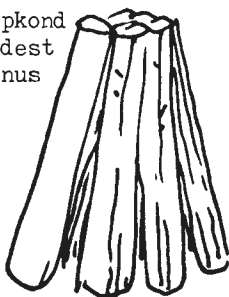
Elava tule asendamine "priimusega" muudab kogu selle kirjutise mõtet ja aluseid. Siin on käsitletud lõkkena e l a v a t t u l d.

Laagri suurus ja lõkkeliste arv tingib erinevaid lõkketüüpe.

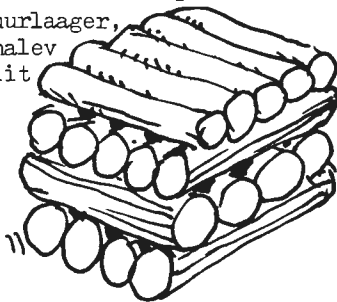
Salk, rühm
koonus-tuli

Lipkond
halgudest
koonus

Suurlaager,
malev
tuleriit

Lõkkeõhtu tuli erineb meie metsatarkuste skaudilõkkest, mida süütame alt ja mis pikka-misi tõuseb. Lõkkeõhtu tuled süüdatakse pealt, nii et need kohe tõusevad suureks tuleks.

LÕKKEJUHI RIIETUS

Lõkkejuht on maestro - te olete näinud, ta kannab frakki. "Frakita" lõkke-
maestro on kurb. Ameerika skaudid praktiseerivad lõkkejuhi riietusena
sulg-peakattega indiaanipealikut. Soomlastel on "tohu-taat" - rahvariides
metsastaja või tõrvapõletaja. Eestlased on kasutanud sõjasärki ja sõja-
kübarat.

Kui sa tahad, et kogu asi oleks haarav
ja pidulik, siis ole seda kõigepealt
ise. Kujunda omale lõkkeriietus!

Jämesäär

LÖKKE JUTUD

TULE JUTT

Vanasõnad: *Kus suitsu, seal tuld.*
Kus suitsu, seal sooja.
Varas jätab varna seina, tuli ei jäta tukkigi.

Arbu vanaisa jutustas loo, mida ta oli kuulnud oma vanaisalt ja see jälle oma vanaisalt. Inimesed ei osanud sel ajal kirjutada ega lugeda. Kõik lood peeti meeles ja jutustati edasi. Nõnda võisid lood aja jooksul muutuda, keegi ei teadnud, kuidas need täpselt olid.

See oli siis, kui inimesed ei osanud veel ehitada ja elasid koopas. Öhtul suleti koopa suu kividega ja talvel rippus seal suur karu nahk. Tuld ei osatud veel teha ja koobas oli pime ning külm. Kõik toit söödi toorelt. Vähesed lapsed kasvasid inimesteks – suurem osa suri külmetamise pärast haigustesse. Inimesi oli siis vähe.

Kord möllas koopa juures äikese torm. Välk lõi suurde puusse ja süütas selle põlema. Inimesed vaatasid hirmunult koopa suust. Kui aga vihm lõppes ja vaigune puu ikka põles, kogunesid nad selle ümber ja tundsid, et oli mõnus soe.

Arbu vanaisa-vanaisa-vanaisa, kes oli siis noor poiss, kiskus puu küljest põlevaid oksid ja tõi need koopasse. Tuli tekitas küll suitsu, kuid nüüd oli koopas mõnus ja soe. Kõik pidid aga korjama oksid, et oleks tulele puid ja keegi pidi alati valvama tuld, et see ei kustuks. Kord sulatati tule ääres külmunud liha ja see läks peaaegu põlema. Nii õppisid inimesed liha küpsetama. Putru õpiti keetma hiljem. See toimus nii – seemned ja terad pandi koos veega kivis olevasse lohku. Tules aeti mõned väiksemad kivid tuliseks ja veeretati siis vee ja terade juurde. Nii keedeti hiljemgi põletamata savist pottides ja puunõudes, sest metallkeedunõud puudusid. Hiljem õpiti tuld tegema kahte pulka kokku hõõrudes ja seda tegi pere vanem või nõid.

VEE JUTT

Vanasõnad: *Ainult seal on puhas vesi, kus ta voolab tasakesi.*
Vaikne vesi - sügav põhi.
Häda ajab härja kaevu.

Vaiküla poisid küsisid kord Arbult, et kuidas inimene tuli paadi ehitamise mõttele ja Arp jutustas neile järgmise loo.

Väga vanasti kõik inimesed ja loomad kartsid vett. Hoidsid veest parajasse kaugusesse ning lähenesid siis kui nad olid janused. Tuli oli siis juba koopasse toodud ja inimesed oskasid ise tuld teha. Tulehaldjale see ei meeldinud, et veehaldjat austati ja kardeti rohkem kui teda. Ta otsustas seda muuta.

Ühel päeval kargas Tulehaldjas sädemena koopa koldest põrandale kuiva rohu sisse. Roomas seal edasi, astus koopa suust õue, õues liikus mööda kuivanud sammalt metsa puudeni ja süütas metsa. Niisugust tuld pole enne ega pärast nähtud. Kõik oli nagu suur tulejärv. Loomad ja inimesed, kiskjad ja rohusööjad, sõbrad ja vaenlased põgenesid külgekülje kõrval. Kuni jäi ette vesi. Nad hüppasid vette, rabelesid, siplesid ning seisid peal – liikusid koguni edasi. Sellest ajast oskavad kõik inimesed ja loomad ujuda. Kui nad sündides ei oska, siis õpivad varsti.

Inimene aga võttis tule ja põletas sellega õõnsaks puutüve, millest tegi omale paadi. Paat on Tulehaldja töö ja Veehaldjas ei julge sellele midagi teha. Nõnda hakkas inimene sõitma veel peal – kahe haldja vaenu ja võistluse kaudu. See on nii ja jääb nii, kumbki neist ei kao ega sure.

KOERA JUTT

Vanasõnad: *Niikaua koerad hauguvad, kuni külalisi tuleb.
Haukuv koer ei hammusta.
Mida rohkem koeri, seda vedelam lake.
Ega hunt hunt murra.*

Arp oli kuulnud vanadelt meestelt, et kuskil kaugel teispool Mülkajärve, mitme päeva teekond Muinasjärvelt elab ühes vaikülas tark rahvas. Nendel on paremad nooleterad kui teistel, kõvemast kivist kirved ja nad tunnevad koguni kivi, mis muutub tules vedelaks (metalli). Peale kõige muu on nendel kodu-hundid, kes valvavad nende maja, ajavad jahiloomade jälgi ja aitavad hammustada koguni sõjas kaasa. Sealt sai siis mõtte tuua ja kasvatada kodu-hundid ka Muinasjärve vaiküllas.

Hea jahisaagi korral laskis Arp jätta loomade sisikonnad, tööriistadeks kõlbmatud kondid ja jäätmed kaldale, et hundid harjuksid neid süüa. Veidi hiljem jäid vaiküla mehed kaldale ja harjutasid loomi toitu võtma käest. Mõned neist harjusid ruttu, teised ei harjunud kunagi. Kodunenud loomad jooksid meestega kaasa jahile ja ujusid koguni lootsikule järel vaiküllas.

Mõne aasta pärast oli vaikülas terve kari kodu-hunte, keda hakati kutsuma koerteks. Nad ei kippunud üldse enam metsa vaid elasid koos inimestega. Keegi ei saanud enam vaiküla läheneda ilma et koerad haukumisega poleks hoiatanud. Küttimine muutus paremaks, sest koerad ajasid hästi jälgi ja õppisid koguni jahilooma ette ajama. Talvel vedasid koerad kelku üle külmunud järve jää. Nälja aegadel aga tapeti koeri ja söödi nende liha – oli küll kahju tappa häid sõpru, kuid oma elu oli kallim. Nõnda leidis inimene omale esimese sõbra loomade hulgast ja sellest sai parim ning ustavaim sõber.

Jämsäaare lugu

TULESÕNADEST

Lõke praksus ja leegitses. Kui põlenud tukid varisesid kokku, siis lendas pilv sädemeid taevasse. Leegid tõusid kõrgemaks ja valgustasid sadu nägusid mäekallakul, noori ja vanu. Nagu ikka ühes laagris suurlõkkel, kus on noori ja külalisi.

Siis hakkasid ritsikad tasa laulma: krik-krik-krik, krik-krik-krik. Puupulgad kõlksatasid kokku ... või olid need kondid, kui luukere jalutas läbi pimedada metsa. Jörr-jörr-jörr, urisesid madalad hääled, ning nendega koos kostis kellalööke. Keda küll maetakse — niiviisi siin metsas ... ja lõkke ajal?

Hääled muutusid valjemaks. Suured trummid põrisesid. Või oli see äike, mis põristas kaugel taevarannal? Valjemaks, veel valjemaks ... ennekuulmata hääled, mis ajasid kananaha ihule. Siis surma-vaikus. See tuli nii äkki ja ehmatavalt, et tukid lõkkes varisesid madalaks ja tuhat vabanenud sädet hüppas pimedasse taevasse.

Hääled alustasid uuesti ... vaikselt ... ja siis hüppas lõkke juurde poiss, kes oskas tulesõnu. Ta tantsis ümber tule ja tuligi hakkas tantsima. Vahest paiskas tulest sädemeid, siis näis, nagu kaoks poiss tulle, muutuks leekideks, sädemeiks.

"Tule, tuli ... tule-tule ... tule, tuli," kutsus ta leeke. Iga kutse puhul hüppasid leegid kõrgemale ja lakkusid poisi käsi. "Tule, tõuse, tule tuli," taganes ta kaugemale

ja leegid hüppasid temaga kaasa. Nagu punased linnud, kes istuvad peremehe käele. Poiss hakkas lugema tulesõnu ja pani leegid ettevaatlikult rohule. Ehmunult eksisid ja keerlesid nad rohul, kõrvetasid kasteheinu ja põletasid kuiva kulu. Poiss aga lausus ja loitsis edasi. Tuli mõistab ja saab aru, kui oskad rääkida tulesõnu ... Nii hakkasid tuled rohul liikuma. Liikused loogeldes nagu tulised ussid, nagu ka teaksid, kuhu minna.

Poiss loitsis nüüd väga valjusti. Ta pea-aegu röökis ja ta hääled hakkasid kähisema. Tuled kuulasid sõna — vingerdasid piki rohtu edasi. Ja siis jäid seisma.

Kes liigutas seal murul? Need olid inimese õlad, tugev lihasterikas turi, mis tõusis murukamarast. Tulesõnadega poiss tormas jälle tule juurde, nõudis uut jõudu ja abi. Loitsis ja loitsis ja silitas leeke.

Mullast ja maakamarast tõusid meeste pead, käsivarred, küünarnukid. Ja randmed, suured kirved tugevates kätes. See pole kerge ennast nii maamullast lahti rebida. Muru rebeneb, muld rebeneb, lihased on rebenemas. Aga pääsu ei ole — peab!

Tulesõnad käsivad! Lihaste värisedes tõusevad mehed — põlvedele, ajavad pead üles — tõusevad püsti, tõstavad verised kirved peakohale.

Need on Lembitu taprimed, kes lahingus langesid seitsme sajandi eest ja kes tuleriidale tõsteti. Tulele nad anti ja tule omad nad on. Ainult tuli saab neid tagasi tuua, kui keegi teab tulesõnu.

See juhtus Kanada suurlaagris "Kotkajärve 77" suurlötkel. Keegi ei tea tänaseni, kas see oli tõsi, või oli see mäng.

Mina ei tohi teile veel õpetada tulesõnu. Tulesõnades on kohutav võim. Nendega võib mullast tagasi tuua ammu põletatud mehi. Aga ... nendega võib põlema pista ka vihatud vaenlasi.

Saavad tuhaks.

Jämesäär

KOTKAJÄRVE MUINASJUTT

Sellest on palju aastaid tagasi, kui väike indiaani-poiss hulkus üksinda paksus põlises metsas. Ta oli päris üksik, sest kurjad vaenlased, kes ründasid ta suguharu, tapsid ta vanemad ja viisid ära ta õed-vennad. Tema üksinda sai põgenema ja sellepärast ta oligi üksinda põlismetsas.

Ta oli tubli poiss ja mets oli sõbralik ta vastu, sõbralikum kui need kurjad inimesed, kelle eest ta põgenes. Metsloomad ei hirmutanud teda, sest ta ei kartnud neid. Ta sõi metsas marju, pähkleid ja juuri, kalastas vibu ja nooltega ning küpsetas oma süüdatud tulel.

Ta mõtles, et elabki metsas niikaua kuni on kasvanud suureks ja suudab vabastada oma õed-vennad ning minna jälle tagasi oma kodustele jahimaadele.

Nõnda metsastades jõudis indiaani-poiss sõbraliku järve kaldale, kus kaljune poolsaar sirutas end järve. Poolsaare kõrgemal kaljutipul kasvas suur murdu-

nud ladvaga mänd ja selle otsas oli kotka pesa. Sellepärast nimetas poiss seda järve Kotkajärveks.

Pesas murdunud männi ladvas elas vana ja tark kaljukotkas. Ta oli nii vana, et ta suled ei olnud enam mustad vaid olid muutunud hõbehalliks.

Pesa alla kaljule süütas poiss oma lõkke, et küpsetada järvest püütud kala. Kotkas ei rünnanud poissi, kuigi ta oli küllalt suur ja tugev selleks. Ta lendas alla ja istus kivile, poisi lõkke äärde. Ta vaatas, kuidas poiss puhastas ja küpsetas väikest kala, sest saak oli olnud halb. Ta nägi, et poiss söi kala ja jäi siiski näljaseks.

Hõbehall kaljukotkas sirutas siis välja laiad tiivad, tõusis lendu ja kadus kõrgele sinitaevasse. Hetke pärast oli ta tagasi, pannes püütud hirve poisi jalge ette. Poiss nülgis looma, söi ja sai üle pika aja jälle kõhu täis nagu see oli olnud kodus.

Poiss jäigi sinna kaljutipule kotkapesa alla ja ehitas sinna onni, sest talv oli tulemas. Hõbehall kaljukotkas võttis poisi omale pojaks, istus ta lõkke juures kivil ja õpetas temale kotkaste kõnet. Poiss õppis ruttu ja varsti võis kotkas temale jutustada ümbruse järvede ja metsade elulugu: kuidas need sündisid niisugusteks nagu need on praegu. Kotkas õpetas temale küttimise ja jahi saladusi, sest seda teavad kõik kotkad.

Aga kõige sagedamini armastas vana hõbehall kaljukotkas poisile jutustada vabadusest. Kotkad on uhked linnud, kes armastavad vabadust. Sellepärast on nende pesad ainult kõrgete puude ja kaljude tippudel, kust avaneb vaade üle kaugete avaruste. Kotkas palus ka, et poiss laulaks temale laule, mis ta kodus on õppinud – et ta ei unustaks oma ema-keelt, kuigi tal nüüd kotkaste keel on selge. Sest kui ta kord suureks saab, siis

tuleb tal minna vabastama kodumetsi ja õdesid-vendi vaenlaste käest. Kuidas saaks ta siis nendega rääkida, kui on unustanud inimeste keele?

Nõnda elasid hõbehall kaljukotkas ja poiss kaua aastaid nagu isa ja poeg. Kotkapoeg kasvas suureks ja tugevaks, lihased mänglesid ta päevitanud naha all ja ta piilk oli terav kui kotkal. Ta käsitas vibu ja nooli nagu vilunud jahimees ja vana kotkas ei tarvitsenud enam kunagi püüda talle saaki. Hoopis vastupidi, ta küttis saaki ka kotkale.

Ühel päeval lendas hõbehall kaljukotkas männi ladvast alla kivile ja ütles kotkapisile: "Mu vaim on vana ja väsinud ning mul on aeg surra. Aga oma tiivad jätan ma Sulle, sest need on veel küllalt tugevad ka tuules ja tormis lendamiseks. Võta siis oma jahinuga ja lõika mu tiivad. Nendega lenda tagasi oma suguharu jahimaadele, vabastama õdesi-vendi ja ehitama oma kodu. Need tiivad kannavad Sind hästi niikaua, kui Sa ei rüveta loodust, kuni Sa ei tapa kedagi peale vaenlase ja jahisaagi ja kuni Sa kannad rinnas kotka uhket südant!"

Pisarad veeresid kotkipoja silmist, aga ta täitis vana halli kotka käsu, sest ta teadis, et kotkad ei lobise, vaid räägivad ainult tõelisi mõtteid. Ta lõikas kotka tiivad ja mattis kotka kaljumürakate alla. Siis kinnitas ta kotka hõbedased tiivad oma käte külge ja lendas teostama seda, mida kotkas käskinud.

Sellest on nüüd möödunud sadu aastaid. Kotkapoeg võitis vaenlased, vabastas õed-vennad ja ehitas uuesti oma kodu. Oma tiibu ei jätnud ta lastele, vaid kui ta sai väga vanaks, siis lendas ta nendega ära – teadmata kuhu. Suur mänd Kotkajärve kaldal on ammu kõdunenud ja nendel kaljudel, mille alla kotkas maetud, on nüüd Sissiküla tared.

Aga kui Kotkajärvele koguneb poisse, kes loodust ei rüüsta, kes ei tapa kedagi peale oma vaenlaste ja jahisaagi ja kelle rinnus on uhke kotkasüda – siis ilmub Kotkapoeg oma hõbetiibadega kaljutipule. Need poisid, kes teda näevad, saavad meheks saades endile hõbedased tiivad, et lennata vabastama kodupaika ja kõiki orjastatud omakseid.

1972a. Heino dramatiseeris eelnenu järgnevalt:

DRAMATISEERINGUD

KOTKAJÄRVE MUINASJUTT: INDIAANITANTSUDES

(Esitasid Lembitu Ammukütid Kotkajärve Maailmalaagri 1972 suurlõkkel, 22.juulil.)

Jutustaja: Lembitu Maleva Ammukütid esitavad teile Kotkajärve muinasjutu indiaanitantsudes.

Sõjatants: Trumm – väike; sammud – varvas-kand.

Luurajad (kilp ja oda käes) sisenevad kolmekaup, iga ringiga kolm uut. Trummi kaksiklöök - rivistumine samal ajal hüppavad lavale vibumehed kolmekaup ja võtavad laskepositsioonid vinnatud vibudega.

Kui kõik on laval – tremolo trummilt.

Vibumehed hüppavad ringi – kisa!

Mõlemad trummid; samm – sõjatants, võitluse imitatsioon. Igal ringil tremolo trummidelt ja kisa (2x). Kolmanda tremolo puhul tormavad vastu publikut, kivistuvad ja lahkuvad aeglase sõjatantsu sammuga.

Jutustaja: See oli suguharude-vahelise vaenu aeg, siis kui oleks vajanud üksmeelt valgete vallutajate vastu.

Sõjatrummid põrisesid, vendade skalpe riputati ritvade otsa.

Indiaanipoiss hävitatud ja orjastatud suguharust ilmus Kotkajärvele.

Üksik kotkas elas murdunud ladvaga männi otsas. Kotkas toitit surevat poissi ja võttis ta omale pojaks.

Kotkapoja tulek: Väike trumm, sammud: kotkapoeg – kand varvas; kotkas – kahe-löögiline stopiga marss.

Kotkapoeg tuigub komistades ja kukkudes lavale, raputab rusikat seljataha ja karjub (üks ring). Variseb kokku lava keskel.

KOTKAPUJA TULEK

Kotkas planeerib (liugleb) kahe ringiga kotkajuurde ja puudutab poissi.

Poiss ehmuab, tõmbab tagasi. Nähes, et kotkas ei ründa, seletab pantomiimis:

"Üksi – tulin Kotkajärvele – näljane ..."

Kotkas tantsib ära ja tuleb tagasi toidukorviga.

Kotkapoeg õgib aplasti (sööb ahnesti).

Kotkas ees lennates (2-löögiline stopiga marss) ja poiss järel (kand varvas) korviga lahkuvad lavalt.

Jutustaja: Kotka poeg ehitas oma vigvami kotkapesa alla suure männi juurtele.

Kotkas õpetas temale metsade ja jahi tarkusi ja vabade kotkaste seadust:

3. Armasta oma rahvast.
2. Hoi a loodust.
1. Tapa ainult toiduks ja endakaitseks.

Kotka surm: Kotkas (kahelöögiline stop-marss) tantsib aeglaselt lavale ja laskub istuma lava keskele.

Kotkapoeg (sõjatantsu samm, aeglane) ilmub kotka ette ja laotab käsi.

Kotka pantomiim: Mina, olen vana (pea küljele), lõika mu tiivad ja võta omale.

Kotkapoeg lõikab tiivad, kotkas paneb tiivad ta õlgadele ja laskub istuma.

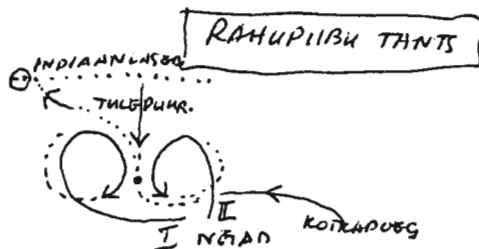
Kotkapoeg tantsib sõjatantsu sammudega 3 ringi ümber kotka igal ringil kummardus tõstetud kätega. Lahkub.

Kotkas lahkub aeglasel kotka sammul, käed rinnale kokku pandud.

Jutustaja: Kui kotkas jäi vanaks ja kõik ta suled olid hõbehallid, palus ta kotkapoega lõigata tema tiivad lennuks oma rahva juurde.

Kotkapoeg mattis vana kotka kaljude alla ja lendas vabastama oma suguharu ning viima neile rahupiipu.

Rahupiibu tants:

Nõiad (2) kõristitega tantsivad sisse sõjatantsu sammul ja tantsivad kaks ringi. Indiaanlased ilmuvad ja moodustavad rivi taustal, käed risti rinnal. Teise ringi ajal astub nende vahele tulepuurija ja süütab tule. Tiibadega kotkapoeg ilmub keskele aeglasel sammul, süütab piibu ja viib piibu indiaanlastele, andes igale sõõmu.

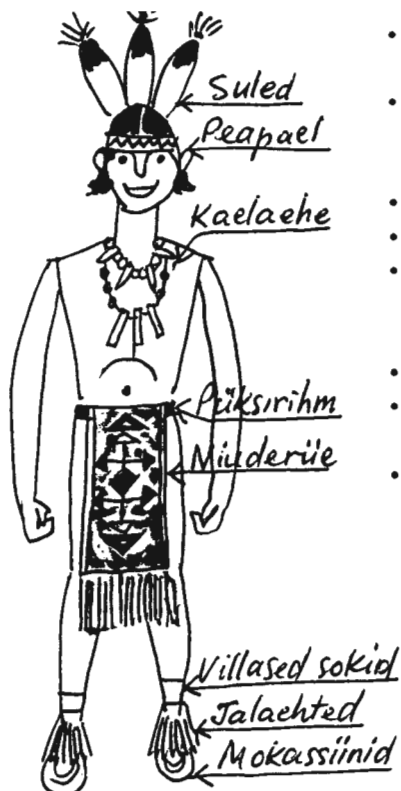
Viimase sõõmu ajaks on nõiad tantsinud rivi vasakule tiivale ja kogu rivi tantsib nende järele ühe ringi sõjatantsu. Kotkapoeg samal ajal astub keskele ja tõstab rahupiibu üles. Indiaanlased jäävad seisma taamale endises reas...

- Jutustaja: Meie kõik tõuseme püsti, tõstame käed ...
Meie kõik kordame vabade kotkaste ja Kotkajärve seadust:
3. Armasta oma rahvast.
 2. Hoi a loodust.
 1. Tapa ainult toiduks ja endakaitseks.

Indiaanlased ja publik tõstavad käed, kordavad seadust. Indiaanlased vabastammul ära.

LEMBITU AMMUKÜTID: Indiaaniprojekt Suurlaagris 1972

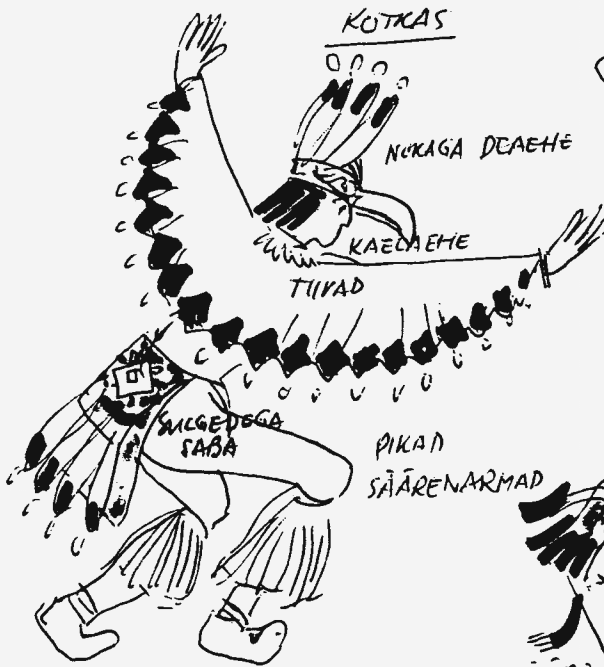
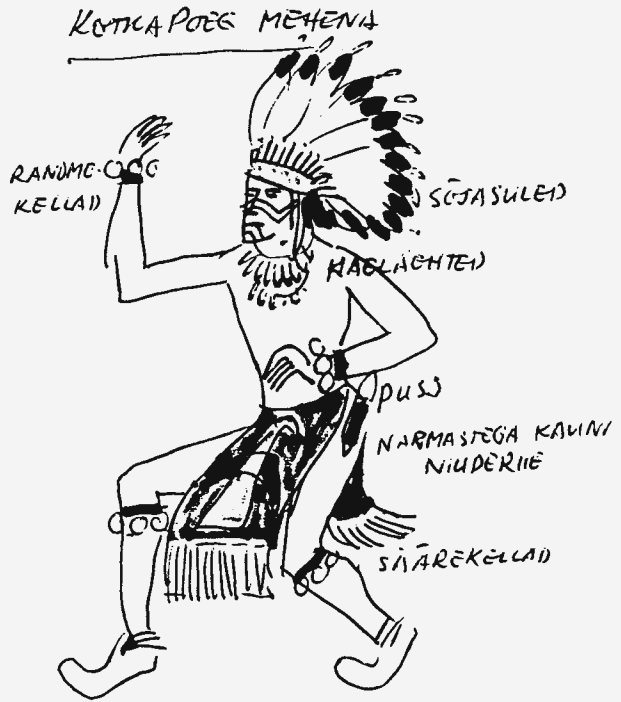
(Instruktsioonid Ammuküttidele Kotkajärve Muinasjutu ettekande kostüümi kohta)

- Suled ja peapael on tehtud. Kui on lõpetamata, siis hoolitse ise, et saaks lõpetatud.
- Kaelaehte teed ise! Puust pärlid, kihvad, küüned, puupulgad, tühjad padrunid aetud nõõrile või naharibale.
- Püksirihm olgu sul omal!
- Niuderiie tehakse ühiselt ja selle saad minu käest.
- Villased sokid muretsed ise! Need olgu ereda värvilised: kollased, ruuged, punased, rohelised, valged.
- Jalahted tehakse ühiselt ja saad minu käest.
- Mokassiinid on sul omal. Ära neid enne vanaks kannal!
- Lisavarustus - kilbid, odad, vibud ja muu tehakse ühiselt ja saad minult.

VARUSTUS (asja õnnestumiseks on vaja):

1. Võta osa kõikidest harjutustest!
2. Pane oma varustus valmis!
3. Päevita end pruuniks!
4. Võta asja eluga!

LAAGRI TOIDUKAVA: "Noolepoiste Laagriköögis" — Jämesäär

Sobib deklameerimiseks skautlikul peol või lõkkeõhtul kas ühele või grupile. Grupi puhul võib read jaotada üksikutele ja lõpuosa ütelda koos.

Noolepoiste laagriköögis
katlas keevad imesöögid:
Täna on meil maiuspalad
lõunaks — vaalaskalajalad.

Homme aga kõhuködi
elevandi londi — kondi — üdi.
Mõõdupuu peal kasvavad õunad,
praetud hiireherne kaunad.

Supis taevasoku sabad,
põhja- ja ka lõunanabad,
kõige sekka põgusat
sööme linnumagusat.

Teadagi et jahimees
ikka prisket toitu sööb.
Ja et muidu — vahi-mees
vahest näljapilli lööb.

Kui kõht on täis ja meel on hea,
siis kustund tuleasemel
leiba luusse laseme.

See on pila- ehk naljatalul kus on sõnade-
mängu ja mõistelist vigurdamist. Laul on
mõeldud hellakestele ja hundudele, kuid
vajab vanemate või juhtide seletusi. Ker-
gemaks lugemiseks on kõik liitsõnad
sidejoonestatud.

Seletused:

Vaalaskala ehk vaal ei ole kala, vaid imetaja loom. Tal pole käsi ega jalgu, vaid loivad.

Elevandi londil pole sees konte, see on pikaks venitatud nina. Kui ei ole konte, siis ei ole ka kondiüdi.

Mõõdupuu peal ei kasva õunu, nagu neid ei kasva ka riidepuu peal.

Hiirt küll keegi praadima ei hakka. Hiire-hernes on väike liblikõieline metsalill, mille seemned on tillukesed herned väikeses kaunas.

Taevasokuks hüütakse lindu, kelle õige nimi on tikutaja (ladina keeles Gallinago). Sokuks nimetatakse teda mõkitava häälsuse pärast.

Põhja- ja lõunanabad on mõttelised punktid maakeral, täiesti erinevad meie nabast kõhu peal.

Põgus – kiire, hetkeline.

Linnumagus on ühe magusa aine rahvapärane nimetus. Mesilane ehk mesilind korjab lilledelt mett ehk linnumagusat.

Priske – paks, rammus, küllaldane.

Muidu – vahi-meess – mees, kes muidu vahib ja midagi ei tee.

Näljapill – kõhunurisemine, kui kõht on tühi.

Tulease on koht kus kunagi tuld on tehtud.

Leiba luusse laskma on rahva keelne väljendus peale sööki toimuva puhkuse või uinaku kohta.

TAEVAS, MULD JA PÕHJAVESI: sini-must-valge sünnist

Maailmalaager EESTI LIPP '84

Heino Jõe runolaul (1984)

Merikotkas, metsik lindu,

õhuvalla valitseja,
sõudis üle sügaviku,
vaatas üle valemliku
teravasti tunnistades:
Kas ehk kuskil kuulduneks,
kas ehk miskit nähtaneks
ennustamas elumärki,
tunnistamas tulevikku.

Merikotkas, metsik lindu,

sõudis üle sügaviku,
vaatas üle valendiku:
Kõik oli alles algamatta,
algamatta, kasvamatta,
polnud maid ega meresid,
polnud kaunist taevakummi —
kuu ja päeva paistupaika.

Merikotkas, metsik lindu,

sõudis üle sügaviku,
vaatas üle valendiku.
Pillast sule ta sabasta —
kaotas lennul **v a l g e** sule.

Kotkasulest kasvas meesi,
kasvas kaunis kangelane,
ilmus **I L O** ilma'assa,
laulutarka laotusesse.

Hakkas ILO laulemaie,

laulemaie, laskemaie,
sõnu selgeid seadimaie,
tarku mõtteid mõlgutama.
Sügavik sai sillutatud,
valendik sai vallutatud,
tuli süttis tumedasse.

Laulis tööle taevasepad,

taevakummi sepitsejad,
tule ääsil tuhisema,
lõõtsakopsud kohisema,
haamrid laulma alasille
kill-kõll, kill-kõll kõlisedes.

Taevakumm sai valmis taotud

peenemast siniterasest,
pinnitud nii parajasti,
et ei ainust haamrijälge
ega raua keedu-rada
sega kuu ja päikse käiku.

Sellest peale sinitaevas,

nagu ema hoolitsedes
kummardab maailma üle.
Sealt said värvi linaõied,
meelesepa-lillekesed,
põhjalaste sinisilmad —
usaldavad, lootusrikkad.

ILO jätkas laululugu

vägevamalt, võimukasti,
laulis veed vahutama,
joad ja kosed kohisema,
rannakaljud raksumaie.

Laulis ojad, jõed ja järved,
ookeanid omaette.

Aga alla allikaisse,
sügavasse kalju põue
laulis valged vetevarud,
puhtuselle pühendatud:
janustelle jahutuseks,
kurnatuile kosutuseks.
Lohutuseks looduselle.

Taevavalgus, vete kohin

imeviisil innustasid
laulu-ilo jätkamaie.
Veest ja valgusest saab elu
algama ja edenema.
ILO laulis taimekesed
tõusma mullast madalamast
pilvepiiri kõrguselle.

Laulis kalad, loomad, linnud,

putukad ja mutuklased
mullast tõusma ja elama —
mulda minema tagasi.

Nii ka iga inimene

teab, et muld on päriskodu —
enne elu, pärast surma.

Nii läeb mulda mustemaksi,
armsamakski alatasa.

Sinine ja must ja valge...

Sinine ja must ja valge...

Taevas, muld ja põhjavesi.

Kellele need aarded antud —
hoidku nagu oma hinge!

KOMMENTAARID:

RUNOLAUL (regilaul, runo) — eesti, soome ja karjala lüro-epiline regivärsiline rahvalaul, mida esitati instrumendi (peamiselt kandle) saatel. Soome "Kalevala" koosneb runodest, eesti "Kalevipojas" nimetatakse neid lugu-
deks.

LÜRO-EEPILINE - lüüriline (tundealane, mee-
leolutsev) ja eepline (eepose aimestikku kä-
sitlev) samaaegselt.

REGIVÄRSS (regilaul) — vana eesti algriimi-
line rahvalaul. Regivärsi algriimis esineb
alliteratsioon — kaashäälikute kordumine sõ-
nade alguses (näiteks "kandsid kokku kivike-
si" — "k") ja assonants — vokaalide kordumine
sõnade esimestes silpides (näiteks "aga alla
allikaisse" või "janustelle jahutuseks" — "a").

MERIKOTKAS (Haliaeetus albicilla) — maail-
ma võimsamaid linde, esineb paljude rahvas-
te rahvaluules. Kalev lendas merikotka (Põh-
jakotka) turjal Viru randa. Ameerika merikot-
kas (Haliaeetus leucocephalus) — Bald Eagle
on Ühendriikide vapilind ja indiaanlaste pea-
ehted tehti selle linnu sulgedest. Praegu
peaaegu ülemaailmselt looduskaitse all.

TAEVAKUMM (taevavõlv, taevalagi) — vana-
de uskumuste kohaselt sinine kuppel, mis
kattis lamedat maad ja millel liikusid tae-
vakehad. Maailma äärel puutusid taevas ja
maa kokku.

PÄEV (kuu ja päev) — "päike" vanas keele-
pruugis (näiteks "päev paistab" — "päike pais-
tab"), sellest "päevalill", "päevavari", "päevi-
tama" jm.

ILO — eesti rahvaluules esinev nimi, personi-
fitseeritud (inimesena kujutatud) ilu, kunsti,
muusika, laulu ja luule kehastus.

ÄÄS — sütega köetav tulekolle, mida sepiko-
jas kasutati raua kuumutamiseks. (Gustav
Suitsu luuletus "Noored sepad" — "vasarad
meil vuhisegu, ääsi tuli tuhisegu...").

LÕÕTS — masin, millega puhutakse tuult ääsi
tule õhutamiseks. Runolaulus piltlikult kuju-
tatud kopsudena — "lõõtsakopsud".

ALASI — puupakule monteeritud massiivne
terasest alus, mille peal toimub sepitsemine
— tulise raua tagumine. Soome sepa juures
lõhki löödud alasi kujutus on Lembitu mõõga-
meeste rühma märgiks.

PINNIMINE — traditsiooniline metalli töötle-
mise viis, millega metall taotakse õhukeseks
või vormitakse soovi kohaselt — kilbiks, kiiv-
riks, kausiks, katlaks. Puusepa haamril on
ühel pool sõrg naelte välja tõmbamiseks, ka-
telsepa haamril on pinn — ümmargune nupp
metalli pinnimiseks. "Pinnimine" — pealetük-
kiv küsitlemine (koolis, kodus) on originaalist
tehtud slängisõna.

KEEDU-RADA — raua kokku sulatamisel
(keevitamisel, "keetmisel", sveisimisel) jääb
rauale ühendamise kohta märkiv vorp — kee-
durada.

LINA (Linum) — taevasiniste õitega taim, mille
kiududest valmistatakse linast riiet. Lina
seemnetest valmistatakse linaseemne õli (Lin-
seed oil).

MEELESEPA (Myosotis) — eestikeelse botaa-
nilise nimega — "lõosilm". Siniste, valgete ja
roosade õitega aia- ja metsataim ning umbro-
hi, millele on rahvasuus antud sentimentaalne
täendus — "ära unusta mind".

AARE — kallis varandus. "Aare" on kasutusel
ka eesti mehenimena.

Heino Jõe RUNOLAUL: poiste ettekandena Kanada Jamboreel CJ'85 Guelphis

Uusi lipulaule:

Artur Grönberg kirjutas hindava arvustuse Artur Taska raamatule "Mõtteid eesti rahva sümbolitest" Lund, 1988 (Meie Elu, 1.juuni 1989). Kärpes — Uusi lipulaule — ütleb ta:

Uhiuusi lipulaule loodi Eesti lipu 100-aastaseks juubeliks kolme tuntud autori poolt. Salme Ekbaum alustab akordiga: "Olgu või unistus, see on me usutunnistus: sini-must-valge". Kalju Lepik asetab aktsendi samuti algussõnadesse: "Võtame sülle päikese. Võtame sülle sinise taeva, valged pilved ja musta maa."

Heino Jõe lipulaulus, kus lipu valgele värvile leidlikult on omistatud sügavam tähendus, asetseb tuumik lõpuridades: "Sinine ja must ja valge. Taevas, muld ja põhjavesi. Kellele need aarded antud, hoidku nagu oma hinge!"

See 88-värsirealine eepilise lüürikaga runolaul kanti ette skautide suurlaagri "Eesti Lipp 84" pidulikul suurlõkkel 60-liikmelise poistekoori poolt trummi ja kellade saatel.

Kanada skautide VI jamboreel esitati sama runolaul lühendatult arhailises inglise keeles. Tõlke tegi dr. Peeter Auksi — inglise literatuuri professor Londoni (Ontario) ülikoolis.

Poiste runolaulu ettekanne CJ'85:

Laulis tööle taevasepad,
taevakummi sepitsejad.
Tule ääsil tuhisema,
lõõtsakopsud kohisema,
haamid laulma alasille
kill-kõll, kill-kõll kõlisedes.

Taevakumm sai valmis taotud.

Sellest peale sinitaevas,
nagu ema hoolitsedes
kummardab maailma üle.
Sealt said värvi linaõied,
meelespea-lillekesed,
põhjalaste sinisilmad —
usaldavad, lootusrikkad.

Tõlge vanasse laulikute-aegsesse inglise keelde

Singing put the sky smiths working,
Heaven's circle dome a-making.
Put the fiery forge a-flaring,
put the bellow lungs a-sounding,
and the anvil hammers singing
kling-klang, bing-bang metal ringing.

Heaven's circle dome was hammered.

Since then have we heaven's blue sky,
like a mother over bending
mortal children softly tending.
Since then have we flax-fair-flowers,
soft blue blossoms flax-blue flowers —
north men's hard blue eyes unflinching,
rich in trust and hope unending.

NOORTE KÄRAJAS

Lugedes artikleid ajakirjanduses, viibides aktustel või seltskondlikel koosviibimistel, jälgides kõnelejate sõnavõtte ja kriitikat – ikka enam ja enam torkab silma rahva ükskõiksus ja tui-mus. Eestluse elutule lõõmav leek paguluses on vaibunud viikuvaks tulukeseks hallil tule-ase mel. On vaja tegusid ja eeskujusid, et ajalukku ei läheks lihtsad kuid traagilised sõnad – oli kord ...

Kärajas? "Mis kärajas?" küsid sa endalt. Kas noored on jälle hakkama saanud ühe karu-tükiga?

Lugu ei ole seekord traagiline, vaid igati rõõmus nähe meie noorte seltskondlikus elus. Sõ-na "Kärajas" oli vanasti tuntud ja tarvitatud väljendus rahvakoosoleku kohta. Sama on see praegu – kuigi mõned sajandid hiljem ja kaugel kunagisest sünnihällist.

Olles lähema vaatluse alla võtnud Toronto seltskondliku elu noorte seas, avastasid "nuia-mehed" (Lembitu lipkonna vanemskaudid), et noorus on jäänud võrdlemisi saatuse hoo-leks. Otsustasid tarvitusele võtta ergutuspritsid ja korraldada igal kuul ühe noorte selts-kondliku ürituse – käraja. Veel otsustati, et kärajas peab elustama eesti laulu, tutvustama noortele eesti kunstnikke, andma üldhariduslikke teadmisi küsimus-spordi kaudu ja et tulu läheb viimase sendini heategevaks otstarbeks – selleks motto: "Rõõm meile – tulu neile, kes seda rohkem vajavad!"

NUIAMEESTE (VANEMSKAUTIDE) KÄRAJAD.

I KÄRAJAS - 8. OKT. 1953

Tervituseks: Teretulemast! Me elustame ühte 700-aastast asja. Muinas-Eestis kogunes rahvas, eriti noored, kärajatele nõu pidama. Kärajas oli rahvakoosolek, aga seal oli ka lõbustusi.

Meie vanad peavad ka kärajaid, vahest õige kärarikkaid. Nad ei ni-meta neid nii.

Meie kärajas on veidi erinev muistsest, on moodne. Laulu ühiselt, õpime uusi, kuulame ettekandeid ja oleme rõõmsad.

"Rõõm meile – tulu neile, kes seda rohkem vajavad!"

Iga sent laekunud rahast läheb abistamis-ülesanneteks, korraldajad ei võta sentigi, seekord – invaliididele.

Korraldajad: Lembitu nuiamehed. Asjamehed on Jüri Jaan Kingisepp ja Jaan Karlsson, kes ajavad kõiki käraja asju.

Tegelaste tutvustamine.

Tulevikuplaanid: Iga kuu esimesel neljapäeval kell 8 õhtul. Soovi-vakk tulevikus, pange soovid vakka. Noortelaulik on müügil. Seda läheb kärajatel vaja.

I NOORTE KÄRAJAS

Neljapäeval, 8. okt. 1953, Vana-Andrese kirik

- KAVA:**
1. Tervituseks
 2. Päeva kära: "Pojad, tütreid, tõstkem hääled ..." (Noorte lauluvara 80)
 3. Klaverisoolo — Kasper Kangro
 4. Uus laul: "Minu peig on kalamees ..." (NL69)
 5. Humoresk: "Kiri isale suvilast"
 6. Laulu kama
 7. Nupuvõtted — Kaius Meipoom
 8. Ühislaul: "Meil merivood on vabad ..." (NL36)
 9. Lõpetamine

Korraldajad: Jaan Karlsson, Jüri Kingissepp

Klaverisaade: Gunnar Mitt

Sõnur: Heino Jõe

"Rõõm meile — tulu neile, kes seda rohkem vajavad!"

Sissetulek: Eesti sõjainvaliididele Saksamaal

Lembitu Nuiamehed

Üks käärajas, arvult kolmas:

Algab tervitussõnade ja päeva-kääraga: "Pojad, tütreid, tõstkem hääled ...". Hoogsaid ühislaule ja uue laulu õppimine — "kalevite" lipkonnajuht Gunnar Mitt on klaveri taga ja "lembitute" Heino Jõe vehib hoolega takti.

Sellel käärajal esinevad kaks head noorkunstnikku. Tiina Tuvikene deklameerib tundesügavalt Betti Alveri "Süsa" ja Marie Underi müstilise "Valge lind". Ja Ellen Parve oma särava sopraniga rõõmustab kõiki ühe lõbusa rootsi rahvalauluga ning "Markii" aariaga Straussi "Nahkhiirest". Pikad ja südamest plaksutatud aplausid.

Järgnevalt esineb poisteorkester — täies koosseisus Lembitu Kotka salk — hoogsate rahva- ja skaudilaulude popuriidega. Salga kaheksa poissi eesotsas juhi Ants Suleviga moodustavad selle linna parima kammerorkestri, hoolimata puudulikest instrumentidest (väike trumm — haavlitega täidetud pudel, suur trumm — vana kummut). Aplaus, nõutakse lisapala! Orkester annabki lisapalana müügile oma loteriipiletid, et suviseks suurlaagriks selle rahaga muretseda marsiorkestriks vajalikke mänguriistu.

"Nupuvõtted" — kääraja küsimus-sport on Kaius Meipoomilt. Mõnedki nupud ragisevad raskest mõtlemisest ja lõpuks saavad kõik nupud jälle veidi avaramaks. "Kes võib noorust, noorust keelata, kui ta tahab, tahab hõisata ..." lõpeb käärajas. Nägemiseni järgmisel!

Käärajad lähevad ülesmäge. Esimesel oli 76 osavõtjat — \$17.27, teisel 120 — \$33.28, kolmandal 140 — \$40.42. Pärast seda kirjutas skm Hans Peets Montrealist: "Käärajas tundub olevat hea asi, aga kirjeldage lähemalt mis ta on. Tahame ka teha, sest arvame, et organiseeritud kääratsemine ehk käärajas on tõhus kasvatuslik tegur ..."

Oss Käärajas, käärajaline.

7. NOORTE KÄRAJAS 11. NOV. 1954

"Kärage, kui me käime,
mürage, kui me võime -
noored noorella ealla,
vanad vanalla põlvella ..."

soovitab Kalevipoeg noortele ja vanadele. Me elame sellisel maal, kus muresid ja tõsiseid mõtteid antakse palju murda. Muidugi - nii saab edasi, aga selle edasijõudmise hind on kõrge - meie unustame oma laululusti ja unustame röömsa meele. Südamesse ei jää enam ruumi iluks, õrnuseks ja kaastundeks.

Noorte kärajad äripäeva õhtutel, kutsuvad meid kesk askeldusi ja muret röömsaks tunniks. Kärajad jätkuvad seekord seitsmendaga ja kärajate mottoks on endiselt: "Rõõm meile, tulu neile ...". Seekordne käraja sissetulek läheb abistamiskomitee kaudu eesti vanakestele Saksamaa vanadekodudes, et nemadki teaksid, et nad pole eestlastest unustatud.

Ja rõõm heateost, rõõm meeldivast õhtust ning hoogsast laulust jääb meile: "Kärage kui me käime ..."

Lembitu nuiameeste nimel tervitan Teid kõiki ja meie avame kärajate teise hooaja päeva käraga.

Tänavune kärajas tutvustab meile eesti vanu rahvapille ja keskmise noor vanema põlve kunstnikke ja muusikategelasi.

Torupilli jutt, torupillimees ei ole alati Juss, vahest on Volli.

VII NOORTE KÄRAJAS

Neljapäeval, 11. nov. 1954, Vana-Andrese kirikus.

- KAVA:**
1. Avamine
 2. Päeva kära: "Pojad-tütred tõstkem hääled" (NL80)
 3. Muistne pill jutustab
- torupill: mängib W. Varik
 4. Ühislaul: "Julgesti juhtigem sammu" (NL40)
 5. Nupuvõtted - koostanud Rein Taagepera
 6. Uus laul: "Kus on kurva kodu" (NL82)
 7. Otmar Pello laulab: "Soome sepa sajatus" ooperist "Kalevipoeg". Klaveril Salme Lohuaru
 8. Ühislaul: "Ikka julge poiste meel" (NL31)
 9. Lõpetamine

Klaverisaade: Gunnar Mitt

Sõnur: Heino Jõe

"Rõõm meile - tulu neile, kes seda rohkem vajavad!"

Tulu: vanadele Saksamaal

Lembitu Nuiamehed

Haldamine ehk asja-ajamine hõlmab kogu üksuse igakülgset tegevust.

Asju tuleb toimetada väga korrektset, korrapäraselt ja täpselt.

Siia kuulub: Tegevuskavade läbiviimine

Majandus - eelarved

- aruanded

- sissetulekud

- väljaminekud

Varade hooldamine

Side kodudega – ühiskonnaga

RINGKIRJAD

Hea ja aktiivse skautüksuse üks voorusi on tihe side juhtkonna ja perekondade vahel.

Sidet peetakse suusõnaliselt (telefoni teel) ja kirjalikult. Suusõnaline side on kiire, kirjalik side aga kindlam ja püsivam. Kasutatakse hästi koostatud ringkirju. Ringkirjas peab olema kõik vajalik informatsioon asjalikult ja kütkestavalt sõnastatud, vajaduse korral isegi illustreeritult. Võimalik on huvi äratamiseks kasutada Eesti kuude nimetusi, illustreeritud ümbrikke ja filatelistlikke postmarke.

Ringkirjad on mõeldud talletamiseks, vähemalt tegevusaasta vältel ja on kasutatavad ka poiste treeninguks.

Tavaliselt saadetakse esimene ringkiri aasta alul, äratuues koonduste alguse aja, koha, liikmemaksu suuruse ja tähtpäeva ning muu vajaliku, tingitud eriolukordadest koos aasta töökalendri ja juhtiderulliga.

Teine saadetakse vanemate päeva aegu, tegevusaasta keskel. Sisuks: vanemate päeva pidulik koondus, vanemate koosolek ja muu vajalik.

Kolmas kevadel Jüripäeva ja tegevusaasta lõpuga seoses.

Lisa ringkirju võib välja saata seoses suuremate üritustega, näiteks üksuse aastapäev, talvine lumelaager, suvelaager (nädala või paar nädalalõpu), majanduslik eriahtsioon, jne.

Eesti kuude nimetused:

jaanuar - näärikuu
veebuar - küünlakuu
märts - paastukuu
aprill - jürikuu
mai - lehekuu
juuni - jaanikuu

juuli - heinakuu
august - lõikusekuu
september - miiklikuu
oktoober - viinakuu
november - talvekuu
detsember - jõulukuu

Heino alati propageeris, et hea skautüksus teeb ka järjekindlat värbamist hundude tasemel ja töötas välja Lembitule järgnevad:

- (1) kiri potentsiaalsete uute poiste vanematele
- (2) seletus Skautüksus "Lembitu Maleva" ajaloost ja tegevusest
- (3) värvimisraamat "Meie Ootame Sind" poisile

(1) Kiri

Lugupeetud lapsevanem!

Mõni aeg tagasi sai Teie poeg väikese värvimisraamatu "Meie Ootame Sind" kutsena astuda Lembitu hunduparviku noolepoisiks. Sellega kaasas oli lühike seletusleht Lembitu Maleva kohta.

Teame et kutse otsust ei tee väike poiss ise, vaid tema vanemad.

Skautlik noortetöö on väärtuslik. Sellest osavõtt täiendab iga poisi kasvatust, eriti nendel aladel mida ei paku kodu ega teised organisatsioonid ja tegevused.

Skautüksus Lembitu Maleva asutati 27.novembril, 1949. Sellest ajast saadik on Lembitu ridadest läbi käinud rohkem kui 1,000 noort, paljud kellest on nüüd nii Eesti kui Kanada ühiskonnas juhtivatel kohtadel.

Lembitu Maleva sihiks on pakkuda noortele huvitavat ja mitmekeelset tegevust mis õpetab elu teadmisi. Loodame et Teie juhite oma poja Lembitu ridadesse, noolepoisina hundu-parvikusse.

Lembitu Maleva pidulik avakoondus sellel aastal toimub laupäeval, 25.septembril, algusega kell 11:00 hommikul, Peetri kiriku ruumides. Seal võetakse ka vastu uusi liikmeid.

Telefonid informatsiooniks: (parviku juht), (parviku abijuht) ja (Lembitu juht).

Lugupidavalt,

maleva juht

maleva sekretär

(2) Seletus

SKAUTÜKSUS "LEMBITU MALEV"

Skautüksus "Lembitu Malev" kasvas välja 10. mail 1949 Torontos asutatud vanemskautide "Kõue" salgast ja moodustati lipkonnaks 27. novembril 1949.

Liikmeskond

Skautüksus "Lembitu Malev" koosneb neljast poiste üksusest mis on nimetatud muistse Eesti teemal:

- "Noolepoiste" hunduparvik (7-11)
- "Ammuküttide" skautrühm (11-16)
- "Möögameeste" vendurskautide rühm (15-18)
- "Nuiameeste" vanemskautide pere (19-23)

Poiste üksuste tegevust aitavad kaasa "Lembitu Maleva" juhtide kogu ja vanaskautide pere "Lembitu lilled", kuhu kuuluvad peamiselt poiste vanemad.

Kasvatustöö tegevus

"Lembitu Malev" on organiseeritud perekonna-süsteemis ja ühisesse sõbralikku Lembitu suurperre kuuluvad nii poisid, nende vanemad kui ka juhid. Igaüks tegeleb vastavalt oma võimetele, võimalustele ja huvialadele. Kõikide osavõtt on alati teretulnud – väljaarvatud poiste koondustel, mis on ainult poistele ja nende juhtidele.

Juhtide kogu peab pidevat kontakti vanematega, isiklikult ja rigikirjade kaudu. Selle aluseks on uskumus et tulemusrikka kasvatustöö eeltingimuseks on vanemate ja juhtkonna usaduslik ja informeeritud vahekord.

Poistesse istutatakse eesti vaimu ja eesti keelt, selleks survet avaldamata. Kasvatus toimub lojaalselt Kanadale, kuid Eesti vaimu, ajaloo ja kultuuri raamides.

Kasvatuse sihiks on positiivne ja igakülgsest arenenud inimene, kes hästi edasi jõuaks isiklikus elus ja jääks täiskasvanuna tubliks eestlaseks.

Kasvatus toimub läbi huvitavate tegevuste ja mängude mis teostavad enesearendamist nii isiklikes huvides kui ka skaudi-tehnilistel aladel.

Plaanitud tegevust juhivad ja viib läbi valitud juhtkond kasutades:

- koonduseid – laupäeviti Peetri kiriku ruumides, kindlaksmääratud kellaaegadel
- suurüritusi – näiteks paraadid, ühisüritused teistega, aastapäevad

- välitegevust – laskesporti harjutus, ujula ja sporditegevus, kanuu retkede korraldamine, purjetamine, talipäevad
- laagreid – igal aastal suvelaager ja kaks suusalaagrit.

Peale selle on poistel võimalus osa võtta eesti ja kanada skautide suurematest üritustest: suurlaagritest ja jamboreedest – Kanadas ja teistel maadel.

"Lembitu Malev" omab tegevusteks vajaliku varustuse ja kasutamisel õpetatakse nii julgeoleku reegleid kui ka varustuse heaperemehelikkust hooldamist.

Juhtlause: "Kui üks süda ja üks hing!"

"Lembitu Maleva juhtlause tuleb "Henriku Liivimaa Kroonikast". See juhtmõte on vanim, mis eesti vaimsetest varadest on kirja pandud. Selle andis eestlastele Sakala vanem Lembitu pärast võidukat Ümera lahingut 1210. "Lembitu Maleva" märk – neli kokkupandud kätt – kujutab juhtmõtet piltlikult.

Liikmeskonna tingimused

"Lembitu Maleva" tegevusest osavõtmine nõuab, et poiss on registreeritud Maleva liikmeks ja omab korraliku ja määrustekohase vormiriietuse. Liikmemaksu suurus teatatakse iga tegevusaasta algul.

Liikmemaks katab eesti ja kanada registreerimise maksud, kaelarätiku, sõle, märkide ja kõigi eestikeelsete õppematerjalide kulud.

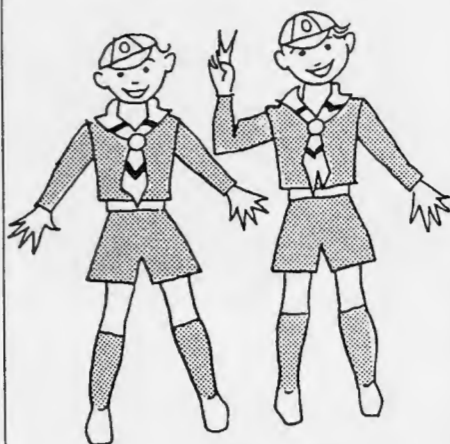
Informatsioon

Lähemat tegevusse puutuvat informatsiooni saab järgnevate juhtkogu liikmete kaudu:

- **Üldiselt:** nimed
- **Hundud:** ja
- **Skavidid:** telefoni numbrid
- **Vendurskavidid:**

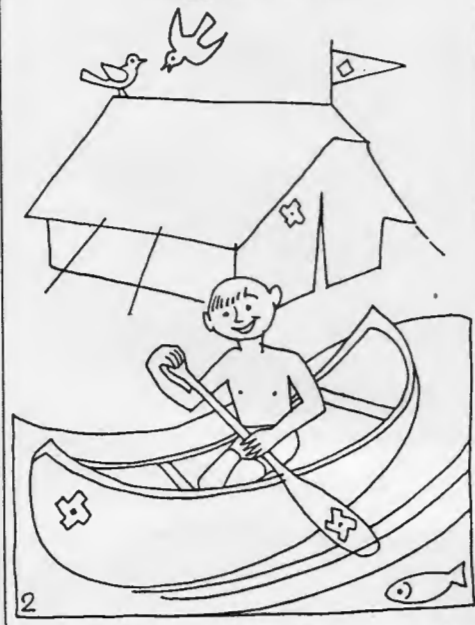
1. augustil, 1992.

MEIE OOTAME SIND

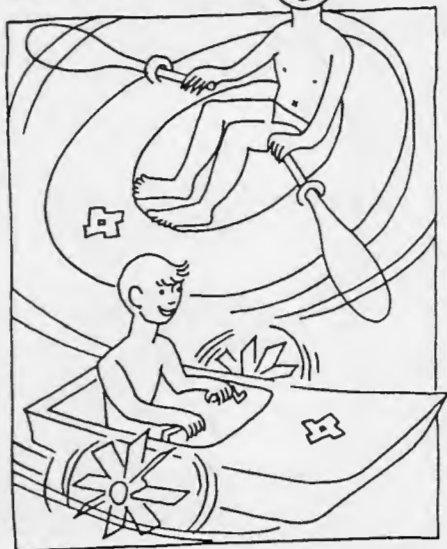
VÄRVIMISRAAMAT

MEIL ON ROHELISED TELGID
JA PUNASED KANUUD
SINISEL KOTKAJÄRVEL

2

JA KOLLASED
VOOLIKPAADID

JA HALLID RATA SLAEVAD
SINISEL KOTKAJÄRVEL

3

MEIL SAAB PALJU NALJA

4

MEIE ESE KANNUKÜBARA VALGUS RAHVAKOOL

MINA OLEN UUS LEMBITU NOOLEPOISS:

TEENIKU NIMI: _____

TEENIKU VANUS: _____

TEENIKU ADRRESS: _____

TEENIKU KODUKANNE: _____

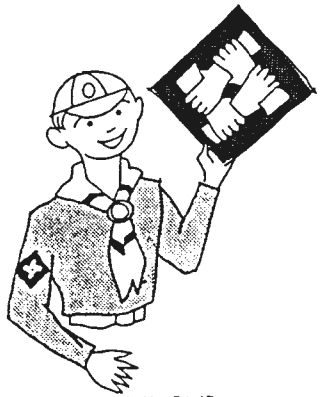
TEENIKU TELEFON: _____

TEENIKU ÜHISNUMBER: _____

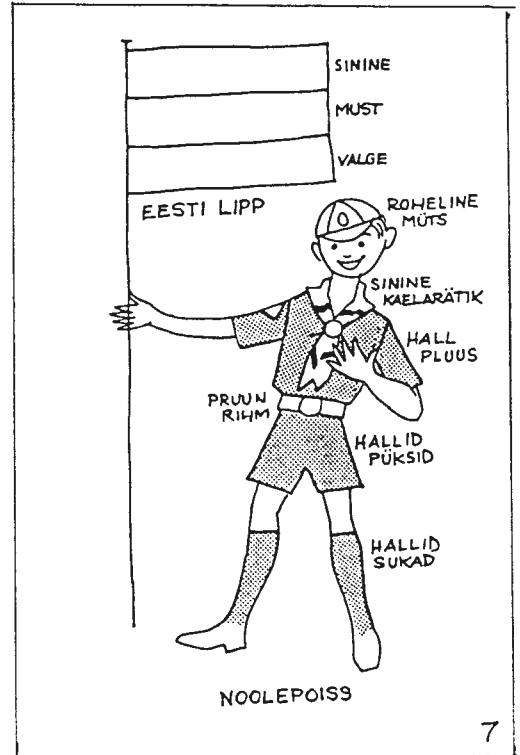
TEENIKU KÄESOLEVA KÄED: _____

TEENIKU KÄESOLEVA KÄED: _____

MEIE MÄRK ON: KULDSED KÄED

MEIE OOTAME SIND — TULE LEMBITU NOOLEPOISIKS!

Kutse üksuse juhtkonnale osavõtuks tegevuse planeerimise päevadele – maapäevale – mis toimuvad igal aastal enne tegevusaasta algust:

Torontos, lõikuskuu 30. päeval 1975.

Skautüksus
LEMBITU MALEV

Armas kaasjuht!

See on kutse Sulle LEMBITU MAAPÄEVALE 1975.

Maapäev toimub Kotkajärvel mihklikuu 13. ja 14. nädalalõpul. Algus laupäeval kell 10.00, lõpp pühapäeval kell 15.00. Transpordiks lepi kokku kaasjuhtidega – keda sa sõidad või kes Sind sõidab.

Majutamine Kotkajärve hoonetes, Lembitu külas ja suvilates. Võta kaasa magamis- ja tualett-tarbed.

Toitlustamine ühisköögist tasuta. Toidu kvaliteet - esmaklassiline.

Arvatavasti pole vaja pikemalt seletada maapäeva sisu. Lühidalt siiski:

1. rõõmus jällenägemine pärast suvevaheaega,
2. ülevaated suvistest üritustest - "Kodumetsa", laager Kanadas, "Metsakodu", maailmalaager Rootsis, "Nordjamb", maailmajamboree Norras - vastavateelt asjameestelt, koos arutlusega,
3. möödunud aasta aruannete koostamine Eesti Skautide Malev Kanadas aastakoosolekule,
4. juhtiderulli koostamine eelseisvaks tegevusaastaks,
5. eelseisva aasta tegevuskavad,
6. majandusaruanne ja eelarve,
7. saun ja koldeõhtu laupäeval, pühapäeval (kui ilm lubab) ühine jalutuskäik Kotkajärvel.

Igalühel on maapäeval ülesanded. Luba, et meenutame ka neid:

1. võta kaasa kõik vajalikud andmed oma üksuse või oma tööala aruande jaoks,
2. tule välja uute ideedega - mida saame tulevikus paremini ja tõhusamalt teha,
3. räägi läbi oma sõpradega, kes võiksid alustada tegevust juhtidena Lembitu Malevas.

Tule tingimata, et meie rõõm oleks täielik ja töö oleks tulemusrikas. Teata tulekust võimalikult kohe telefonil Haroldile, Askole, Vellole või Heinole. Nägemiseni Kotkajärvel,

kui üks süda ja üks hing!

maleva vanem

maleva juht

Näide: Tegevusaasta esimene ringkiri kõikidele üksuse liikmetele.

Torontos, 24. mihklikuul 1975.

Skautüksus
LEMBITU MALEV

Kõikidele Lembitu perekondadele.

UUS SKAUDIAASTA ALGAB.

Skautüksus Lembitu Malev alustab tänavu oma 28. skaudiaastat. Novembri lõpul on üksuse 27. sünnipäev. Aasta algab hilinemisega, kuna meie skaudikodus – Peetri kiriku ruumides toimub ümberehituse lõpetamine. Pidulik avakoondus on sellepärast laupäeval, 18. oktoobril. Avakoonduse ja tegevusaasta üksikasjad on järgmises ringkirjas.

TÖÖTAB TULLA HEA AASTA.

Viisteist Lembitu skauti ja juhti viibis möödunud suvel Rootsis eesti skautliku nooruse Metsakodu Maailmalaagris ja Norras rahvusvahelisel skautide jamboreel Nordjamb '75. Nad tulid koju suures skautluse vaimustuses ja rikkalike kogemustega. Iga hea külv töötab ka head vilja. Nii on loota väga head skaudiaastat.

LIIKMESKONNA REGISTREERIMINE.

Korra kohaselt toimub iga aasta alul üksuse liikmete registreerimine. See kehtib nii uute kui ka seniste liikmete kohta. Registreerimiseks kasutada äralõigatavat riba käesoleva ringkirja all. Tingimata märkida aadressi juures postikoodi number ja perekonna haiguskindlustuse (OHIP) number.

LIIKMEMAKS.

Üksus peab kahjuks suurendama liikmemaksu summat, kuna Kanada skautide organisatsioon, kuhu ka meie kuulume, tõstab liikmemaksu ja see võib tulla kuni \$10.00 isikult. Lembitu Maleva liikmemaks algaval aastal ühelt perekonnaliikmelt on \$17.00, kahelt perekonnaliikmelt \$30.00. Kui ühest perekonnast kuulub üksusesse rohkem kui kaks liiget, siis on ülejäänud liikmemaksust vabad. Ka kõik juhid (välja arvatud õpilased ja üliõpilased) tasuvad sama liikmemaksu.

MIS SELLE RAHA EEST SAAB?

Kanada skautlusele minev osa katab organisatsiooni opereerimiskulud, mille jaotus ei ole meie teha. Ülejäävast osast tasume Eesti Skautide Maleva Kanadas ja Eesti Skautide Liidu liikmemaksu, mille eest igale perekonnale saadetakse noorteajakiri "Tulehoidja". Üksusele jäävast osast tuleb katta poiste kaelarätikud, sõled, vormitunnused, kõik katse- ja teenetemärgid, õppematerjalid ja eestikeelse skaudikirjanduse kulud. Liikmemaks ei kata tegelikult kõiki neid kulusi. Üksuse eelarve tasakaalustatakse õnnetaalrite müügi ja õunapäeva tulude ning toetuste abil, heaperemeheliku majandamisega ei ole üksus 27 aastaga pankrotti läinud. Seda pole ka tänavu karta.

KUIDAS REGISTREERIDA JA TASUDA LIIKMEMAKSU?

Saatke registreerimisleht ja tshekk kirjutatud "Lembitu Malev" nimele postiga üksuse majandusjuhile: (nimi ja aadress). Tema andmete järgi koostatakse "Tulehoidja" tellijate ja üksuse ringkirjade postinimestik ning allüksuste nimestikud. Liikmemaksu tasumine kviteeritakse, kuid see pole kahjuks tulumaksust mahaarvatav. Registreerige ja tasuge liikmemaks võimalikult kohe, et vabatahtlik juhtkond ei peaks tegema lisatööd meeldetuletustega.

Soovime Teie perele tervist ja edu eelseisval skaudiaastal!

Kui üks süda ja üks hing!

maleva vanem,

maleva juht.

lõikejoon _____

REGISTREERIMISLEHT

Palun registreerida Lembitu Maleva liikmetena 1975/76. tegevusaastal:

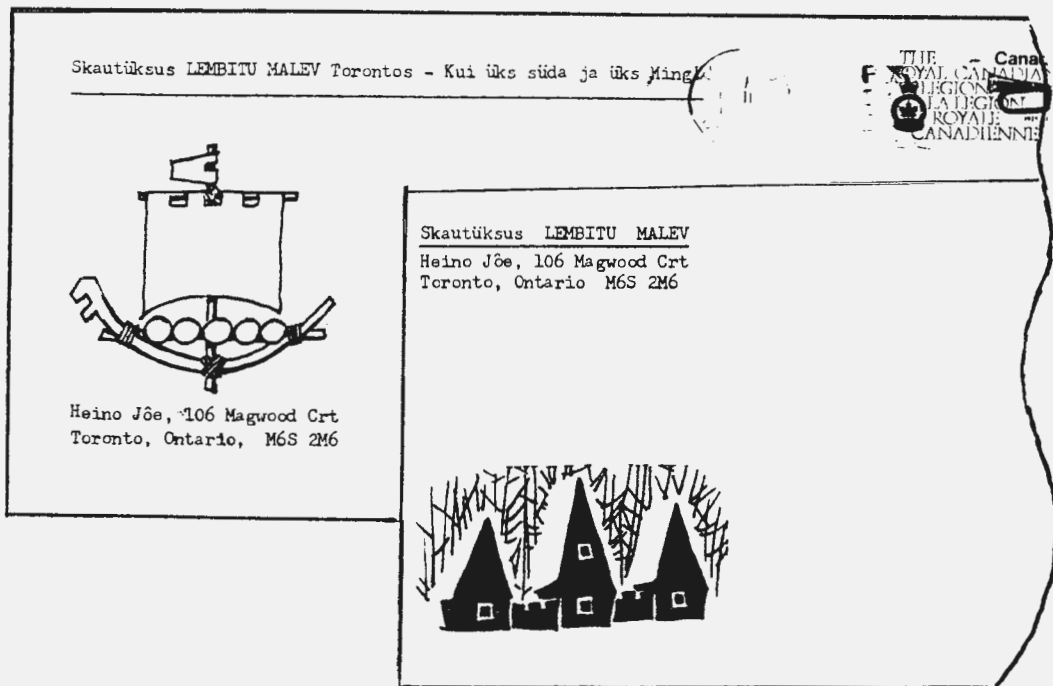
	Perekonna- ja eesnimi	Allüksus (noolepoiss, skaut, mere-skaut, vendur)
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

Perekonna postiaadress: _____

Postikood: _____ Telefon: _____ OHIP number: _____

Juurdelisatud liikmemaks: \$ _____ Allkiri: _____

Näiteid Lembitu ümbrikutest (vaata järgmist ringkirja):

Näide: Teine informatsiooni ringkiri üksuse liikmetele.

Torontos, 11. viinakuul 1975.

Skautüksus
LEMBITU MALEV

See osa on poistele!

Hei, sõber!

KÜDEVA KOLDE ÄÄRES

Tuletame meelde möödunud suve laagreid, matkasid ja mängu. Nüüd algab skautlik sisetevõime hooaeg uute põnevate üritustega. Käi alati koondustel, et sa ei jääks ühestki heast ilma.

UUS AASTA ALGAB VÕISTLUSEGA,

mis lõpeb kevadel. Siis antakse parimatele poistele auhinnad. Mis tuleb teha?

Sinu ülesanded:

1. Loe igast ringkirjast läbi poiste osa. Küsi vanematelt tundmata sõnade tähendust.
2. Muretse omale 3-rõngaga kaust.
3. Pane kõik Lembitu ringkirjad järjekorras kausta ja hoiu kaust käepärast.
4. Hoiu alles kõik Lembitu ümbrikud kausta vahel suures ümbrikus. Sa võid suurele ümbrikule teha 3 auku ja asetada ka selle kausta.

Seekordsel ümbrikul on vana eesti sõdur ja noolepoiss. Postmark on üks põhjaindiaanlaste 4-margilisest seeriast.

Mis võistlusega edasi juhtub, seda kuuled hiljem.

Kõikidele Lembitu perekondadele.

TEGEVUSAASTA AVAKOONDUS

Toimub laupäeval 18. oktoobril Peetri kiriku saalides. Kõik võtavad sellest osa ja on paraadvormis õlavöödega (särbid!). Noolepoistel algus kell 10.00, kõikidel teistel kell 11.00. Vanemad on teretulnud.

REGISTREERIMISE JA LIIKMEMAKSU

kohta oli põhjalik informatsioon eelmises ringkirjas - 24. mihklikuul. Registreerida ja liikmemaksu tasuda saab avakoondusel. Tähtaeg on 1. talvekuul.

NOORTE SUURLÖKE KIRIKU HEAKS

toimub kiriku saalis pühapäeval, 16. talvekuul algusega kell 18.00. Lembitu poisid ja Rajaleidjate tüdrukud aitavad sellega Peetri kogudust (ehitusfondi). Tänuks tasuta skaudikodu ruumide eest. Ettekanded on mõlema üksuse noortelt.

MUUDATUS RINGKIRJADE SÜSTEEMIS,

illustreeritud ümbrikud ja ringkirjad. Filatelistlikult margistatud ümbrikud on kasvatuslik projekt ja võistlus poistele. Virgutage poisse lugema nende eriosa ringkirjast! Muretsege neile odavad 3-ringkaustad, et nad saaksid ringkirjad säilitada kaustas. Samuti tuleb neil säilitada kirjaümbrikud. Võistlus lõpeb kevadel sisetevõime hooaja lõpul. Aidake sellele projektile kaasa - eriti nooremate poiste puhul. Ilma kodu abita ja virgutuseta ei ole poistel võimalik võistlust lõpetada ega ka võita.

TÄNASE RINGKIRJAGA ON KAASAS:

informatsioon vanematele - meenutamiseks läbi lugeda!
töökalender 1975/76 - asetada nähtavasse kohta kodu või poisi toa seinale.
juhtiderull 1975/76 - asetada aadress- või telefoniraamatu vahele. Ringkiri aga andke koos ümbrikuga oma pojale algava projekti jaoks. Kui vajate täiendavat informatsiooni projekti kohta, siis helistage juhtidele.

Lembitu tervitusega -
kui üks süda ja üks hing!

maleva vanem, maleva juht.

Näide: Asata töökalender mis saadetakse kõikidele Lembitu perekondadele.

LEMBITU MALEVA TÖÖKALENDER 1975/76

Lembitu Maapäev 13/14.september
Juhtide nõupidamine

Avakoondus 18.oktoober
Registreerimise tähtaeg 1.november
Suurlõke kiriku heaks 16.november

Lembitu 26.aastapäev 30.november
Teenetemärgid, hõbesõled!

Jõulukoondus 20.detsember
Uue aasta koondus 10.jaanuar

Lumelaager 1'76 17/18.jaanuar
Lumelaager 2'76 14/15.veebruar
Vabaduspäeva koondus 21.veebruar
Vabariigi aastapäev 22.veebruar
Õnnetaaler!

Looduskaitse aktsioon märts/aprill
Õunapäev 24.aprill
Jüripäeva paraad 25.aprill
Teenetemärgid!

Lõppkoondus 8.mai

Suvelaager 17.-25.juuli

* Üksikasjad ja muudatused tehakse teatavaks ringkirjadega või telefoni teel.

** Laagritest osavõtt toimub alati eelregistreerimisega.

*** Üritustelt puudumisest juhtidele ette teatada telefonil. Juhtide telefonid on juhtiderullil.

Kinnitage see leht seinale!

SKAUTÜKSUSE MAJANDUS

Lembitu Maleva tulud laekuvad liikmemaksudest, toetustest, skautide õunapäevast, õnnetaalrite levitamisest. Sellest kaetakse:

- kaelarätikute, sõlgede, katse- ja teenetemärkide kulud,
- paljundatud õppematerjalid ja käsiraamatud,
- laskemoon,
- asjaajamise kulud,
- ringkirjad,
- kinnis- ja vallasvarade ostud ja nende korrashoidmise kulud.

Kõik laagrite kulud kaetakse osavõtu maksudest.

ÕNNETAALER. 1952. aastal tõi Heino Jõe välja õnnetaalri idee ja kavandas esimestel aastatel ka taalri. Hiljem on taalrit kujundanud teised skaudisõbrad. Igal aastal vabariigi aastapäevast (24. veebruar) kuni Jüripäevani levitavad kõik eesti skaudid Kanadas õnnetaalrit vabatahtliku annetuse — toetuse — eest millel puudub ülemäär. Alammääraks on \$1.00, viimasel ajal \$2.00.

MEENUTAJA - pane hästi nähtavasse kohta!

Õunapäev

PEA MEELES - me saame raha poiste arvu järgi, kes õunu müüsid. Sellepärast on tähtis, et palju poisse on väljas.
HELISTA POISID LÄBI! T e a t a :

Ette valmistada ja **KAASA VÕTTA:**
PUHAS või **KAUNISTATUD ÕUNAKORV**

Tulek õunapäevale:
ESKJULIKUS VORMIIRIETUSES. Halva ilma puhul vihmamantel või tulejak.

Koht: **ST. MONICA KIRIKU SAAL.** Kirik on Broadway tänaval üsna Yonge-poolises otsas.

Aeg: **NOOLEPOISID TULEVAD PEETRI KIRIKUSSE 10.00. SKAUDID ja VENDURID** otse **ST. MONICASSE 9.00.**
1 a u p ä e v a l, 17. okt.

Õunapäeva lõpetamine:
PÄRAST TÖÖD SERVEERITAKSE KÕIKIDELE BERLIINEREID (donuts) ja KAKAO
Tegevus lõpeb kell 12.00 - 13.00 St. Monica kirikus - poisid sealt files noppida!

Vanamete abi:
TOIMETADA AUTODEGA POISSE MÜÜGIKOHTADELE JA SEALT TAGASI. VIIA ÕUNU JUURDE, KUI ON VAJA. KONTROLLIDA POISSE JA AIDATA, KUI TEKIB KIRGI HÄDAOLUKORD. Kas saaksite tulla?

Õunapäeva mõte:
GOODWILL SKAUTLUSELE TULU SKAUTÜKSUSTELE - raha saame poiste arvu järgi, kes õunu levitasid ja mitte kogutud raha järgi. Tegelikult pole see **ÕUNTE MÜÜMININE** vaid **ÕUN ON TÄNUKS ANNETAMISE EEST.**
On tähtis et **KÕIK POISID TULEKSID VÄLJA!**

VABANDAGE, et tulitasite,
TANAGE JUBA ETTE - eeldades, et poiss tuleb.

Õnnetaalri levitamisel on rahakogumise kõrval suur kasvatuslik väärtus. Võõraste inimeste kõnetamine, südi esinemine, vabalt rääkimine, nupukus levitamisel, järjekindlus, püsivus, levitamise organiseerimine (ettetellimised, kokkulepped, kättetoimetamine) ja üldiselt julge pealehakkamine (mitte eestlastele levitamine).

Eesti Skautide Malev Kanadas trükib taalri. Kulud kaetakse taalri müügist, ülejäänud tulud lähevad üksustele. Paremaid levitajaid hüvitatakse rahalise preemiaga Jüripäeva paraadil.

SKAUTIDE ÕUNAPÄEV on nii majanduslik kui kasvatuslik tegevus. Kanada skaudid müüvad õunu vabatahtliku annetuse eest igal aastal ühel oktoobri kuu nädalalõpul (ree- de õhtul ja laupäeva hommikul). Õunad ostetakse hulgimüügi hinnaga ühiselt terve piirkonna ulatuses. Puhastulu saab müüja üksus omale.

TÖÖTUNNUSTAMINE

TEENETEMÄRGID kasutuses Eesti Skautide Malevas kuni 1940

SKAUDISÕPRADE TEENETEMÄRK

SVASTIKA nõelaga ja lindiga.

Valge emailiga rist kuldses metallis mille peal rohelise emailiga skaudi märk (nagu E-märgil).

Mõlemad olid identsed, nõelaga märgil puudus ülal kinnitusrõngas. Lindiga märgil oli sinine muareesiidist lint.

Annetati peavanema käskkirjaga. Märke anti teenelistele vanematele ja skaudisõprade tegelastele – oli ohtralt liikvel.

Hitleri haakrist erines Eesti skautide svastikast – selle poolest, et märk koos harudega moodustas ruudu, oli ainult mustas värvis ja diagonaalselt – toetus ühele nurgale.

EESTI SKAUDIJUHI TEENETEMÄRK

Kaheastmeline teenetemärk, mille alam aste kandis nime teenetediplom. Selle omaja võis kanda vormil rohelisest muareesiidist lindi paela.

Kõrgem aste skaudijuhi teenetemärk oli kullavärviline saehammastega ratas (kreissaag?!), mille keskel musta emailiga svastika ja sellele kinnitatud kuldne ilma lindita skaudi miniatüürmärk.

Märk annetati peavanema käskkirjaga ja neid oli liikvel vähe. Riks Tõnuri kogus ja vist Hans Taril (Tartus).

Märgid on joonistatud mälu järgi (mul on nägemismälu) ja umbes loomulikus suuruses.

Heino Jõe (Jämesääre) kavandatud au- ja teenete märgid kasutuses Eesti Skautide Liidus (välismaal) 1960 kuni tänaseni

1950-te aastate lõpul oli tekkinud vajadus skaudisõprade ja skaudijuhtide teenete hindamiseks. Minu poole pöördus selleaegne Eesti Skautide Liidu peasekretär Aksel Vaigur Rootsist küsides, kas ja kui palju ma mäletan eestiaegsetest teenetemärkidest ja millistena ma näeksin uusi vastavaid märke ning statuute paguluses.

Tegin skm Vaigurile sama ülevaate, mis leidub sel lehel, märkides eelkõige oma põhimõttelikud seisukohad:

- arusaamatuste ärahoidmiseks loobuda svastika (haakristi) kasutamisest,
- anda märkidele nimetused, nagu neid üldiselt praktiseeritakse märkide puhul (Vabadusrist, Kotkarist, Georgirist, jne.).
- skaudijuhtide teenetemärk muuta kolmeastmeliseks, mille alumine aste asendaks teenete diplomit, keskmine teenete märki ja ülemine aste oleks uus – kui mõned vajavad kaotatud märkidele asendust, siis omatud märgi tõestamisel anda need välja vastavalt sellele,

- rakendada märgid paguluses kusjuures Eesti Skautide Liidu Keskbüroo omab endise Peastaabi õigused nende väljaandmisel.

TAMMETÄHT (skaudisõprade teenetemärk) nõelaga (II järk) ja lindiga (I järk).

Kuldne metall, valge emailiga stiliseeritud tammelehed, lehtede hõlmades kuldseid tammetõrud. Peale pandud rohelise emailiga ilma lindita skaudimärk. Gaidide soovil muudeti hiljem märki ja asetati liilia alla rohelise emailiga ristikehinaleht. Mõlemad samasugused, lindiga märgil sinine siidimuaree lint.

PÕHJATÄHT (skaudijuhtide teenetemärk)

Kujutab nelja stiliseeritud liiliat, millele peale pandud neljajaruline põhjatäht Eesti riigivapiga. Stiliseeritud liiliate vahel väikesed ümarjoonelised liiliad. **Lint:** tumesinine muareesiid triipudega.

Märk jaguneb järkudesse järgnevalt:

Järk	Metall	Liiliate email	Lindi triibud	Teened
III	Pronks	Sinine	üks triip	Oma üksuses
II	Hõbe	Must	kaks triipu	Maleva ulatuses
I	Kuld	Valge	kolm triipu	Ülemaailmses

Statuudis on säilinud reegel, et kõrgema järgu puhul enam madalamat ei kanta. Selle üle on nurisetud, kuid kellelgi pole olnud närvi muudatusettepaneku tegemiseks. Selle tõttu on "jõulupuid" vähe. Teine reegel, et skaudisõprade ja juhtide teenetemärke ei anta läbiseigi.

Oktoober 1989

Heino Jõe
Heino Jõe

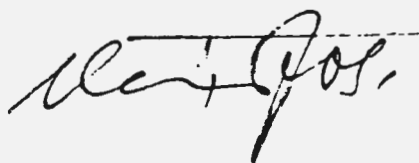
Eeskujuliku Hundu märk

Taastada eeskujuliku hundu märk (hundu E-märk) juuresolevalt esitatud kujul. Märk on kollasest metallist 28mm kõrge ja kantakse paremal rinnal (rinnatasku põõnal). Erandina teistest hundumärkidest (ka hoolsa hundu märgist) kantakse seda märki ka skaudi- ja juhivormil. Märki annetamine toimub sarnaselt teistele teenetemärkidele üksuse ettepanekul, maleva staabi otsusel ja skautmasterite kogu koondise kinnitusel. Märki võib anda hundule tema viimasel hundu-aastal või esimesel skaudiaastal (soovitav vanematepäeval, kui poiss annab skauditöötuse). Märki saaja peab olema:

1. sooritanud kõik hundu põhikatsed (erikatsed välja arvatud)
2. sooritanud eesti erikatse
3. olnud viimasel hunduaastal pesavana või pesavana abi

Torontos, 12. novembril 1983.

ESL ringkirjas #124, 9.juunil 1984, taastati hundu E-märk punkt 6. all 31.märtsil, 1984.

Lembitu Rist: Skautüksus Lembitu Maleva teenetemärk

Teenetemärk rajati Lembitu Maleva 25.aastapäevaks 1974. aastal.

Teenetemärk kujutab endast Lembitu käteristi, mille lindiks on eesti vöö. Vöö kujundas Kihnu vöökuduja Elisabet Arget. Vöö on muustrilt Jõelähtme kihelkonna vöö erinevates värvides. Ruuget asendab sinine, tumerohelist triipu asendab pruun.

Teenetemärgi kujundas Heino Jõe ja metallitöö tegi Johannes Kann.

Üksusesisene teenetemärk, välja antud 1.detsembril 1974 kauaaegse truu teenistuse ja erakordsete teenete eest Lembitu veerandsajandi puhul – kullas 7 isikut ja hõbedas 24 isikut.

Märgid anti üle Lembitu veerandsajandi sööma-ajal vanematele ja juhtidele Peetri kiriku saalis.

Kõigi loetletud märkide pildid asuvad **Loomingu** osas (algus lhk. 236).

KOHTAMINE KOTKAJÄRVEL

KOHTAVAD KAIMUD JA VAPRAMAD VENNAD
KOTKAJÄRVE KALDAL.
TUUL MÄNGIB JÄRVEL JA VAHVUS SÜDAMES,
ÕHESKOOS LOOME SÕPRUSE KULDA.

SIRGUVAD MÄNNID JA KASNAVAD KÕUSED
KOTKAJÄRVE KALDAL,
TÕUSEVAD PUUD – UUS KOTKAJÄRVE METS,
OMA KÄEGA NEEB PANIME MULDÄ.

NOOLELE TERA JA TIRASEST TARMU
SAIN KOTKAJÄRVE KALDAL.
AASTAD KUI MÕÖDUNAD, IKKA TAHAN VEEL
KOTKAJÄRVELE TAGASI TULLA.

VIIS : LAC LOMA, SÕNAD : JÄMESÄÄR 1965

Heino käsi tegutses virgasti Kotkajärve leidmise, arendamise ja väljakujundamise juures. Küll aga vaikselt ja ilma fanfaarita. Samal ajal kui ta seda tegi, kujundas ta Kotkajärve maa-ala serval oleva Orujärve äärde Jämesääre küla. Seal, temale kingitud maatükil, oli ta enda ja ta pere metsa- ja skaudikodu.

Heino enda kavandi ja skaudisõprade abil ehitatud peremajas, töökojas, paadikuuris ja paargus peegelduvad tema oskused ja ideed. Selles külas on rakendatud paljusid ideid tema oma raamatutest, "Ränikivi" ja "Lugu käbist, lugu kannust". Igas väikeses esemes, mööblitükis, mängu- või tööriistas on näha tema armastust looduse, skautluse ja eestluse vastu; nii kollis, mis väravas valvab, et Kotkajärvel kõlaks ainult eesti keel, kui vanas eesti paargus nikerdatud lõkkevanatoolis.

Töötoas leiab nüüd aset Jämesääre skaudimuuseum, avatud kõigile, kes külastavad Kotkajärvet. Paargus, kus Jämesäär õhtuti üksinda tule ääres istudes mõtteid mölgutas,

kuidas põnevusega hoida noori eestluse ja skautluse juures, võid veel vaimus kuulda tema haaravaid, müstilisi lõkkejutte ja rõõmsaid laule. Seal on veel kuulda sadade eesti noorte ja vanade skautide, ning MÜ-lastelauluhääli, soojendatud Jämesääre nõiarohuteedest. Madalal õuekaljul leiad tema terasest "Ränikivi" kaane, millel tema enda juhtlause:

*"Müts maha eesti mineviku ees,
käised üles eesti tuleviku pärast."*

Järgnev kogumik kirjutusi Heino enda sulest annab põgusa ülevaate Kotkajärvest nii nagu Heino seda nägi:

Kohe pärast eestlaste asumist Kanadasse toimus suvelaagrite soetamine noorte jaoks. Ontarios on neid praegu kolm: Jõekääru Udoras, Kotkajärve Muskokas ja Seedrioru Lõuna-Ontarios.

Möödunud aastad on näidanud, et vajadus suvelaagrite järgi on püsiv ja aastatega suurenev. Suvelaagrid on vajalikud organiseeritud tegevuseks ja ühistunde ning rahvusliku meelsuse kasvatamiseks.

Nendele omadustele noorte juures rajaneb kogu meie rahvusgrupi tugevus ja tulevik. Suvelaagrite külvi lõikavad otseselt kõik eesti organisatsioonid ja kogudused, kaudselt aga kõik eesti ettevõtted.

Maa-alalt ja tegevusvõimalustelt suurim eesti suvelaagritest on Kotkajärve vabaõhuparadiis – tükikene vaba Eestit, nagu me seda näha tahaksime. Selle piirkonna on noortele rajanud ja ka praegu hooldab seda TESS – Toronto Eesti Skaudisõprade Selts.

Traditsioonidega liikumine.

Skaudisõprade liikumine algas Eesti vabariigi algaaastail, kui eesti skautlus elas suures tõu-superioodis. Sõprade seltsid asutati kõikide noortemalevate juurde. Riikliku toetuseni 1938 olid sõprade seltsid skautlusele ainsaks majanduslikuks toeks. Nad vastutasid ka kasvatustöö eest: skautide peavanem ja peastaap valiti Eesti Skaudisõprade Seltside Liidu Esindajate Kogu poolt.

Eesti skaudisõbrad Kanadas moodustasid oma organisatsiooni 26.oktoobril 1951. Selts inkorporeeriti 11.augustil 1954 juriidilistel põhjustel nimetuse all: "Estonian Christian Youth Relief Association". Hiljem muudeti nimi "Toronto Estonian Scouting Sponsors Association". Selts on kasvava liikmeskonnaga tegutsenud tänaseni, on hooldavaks organisatsiooniks kõikidele Toronto skautlikele üksustele ja jõukohaselt toetanud eesti noortetööd Kanadas.

Eesti maa eesti noortele.

Seltsi esimene ülesanne oli leida maatükk, kus noored saaksid tegutseda ja laagreid korraldada eesti keeles ja eesti meeles. Hoolika otsimise tulemusena leiti ka praegune Kotkajärve ja 21.aprillil 1953 osteti seal esimene metsakrunt.

Jämesääre metsa- ja skaudikodu Kotkajärvel

Jämesääre teeviit

Keelevalvur "Suur Koll"

Peretare

Terasest "Ränikivi" kaas õuekaljul

Paadikuur – esimene peavari

Jämesääre töökode – nüüd skaudimuseum

Heino Jõe peremärk

Püstkode – paargu

Lõke paargus

Kotkajärve Metsakooli esimene lend 1987

MÜ – Metsaülikooli – loeng paargus

Metsakooli lõpusõlg

Heino maal "Nuiamehed"

Kotkajärve sünd 1953.

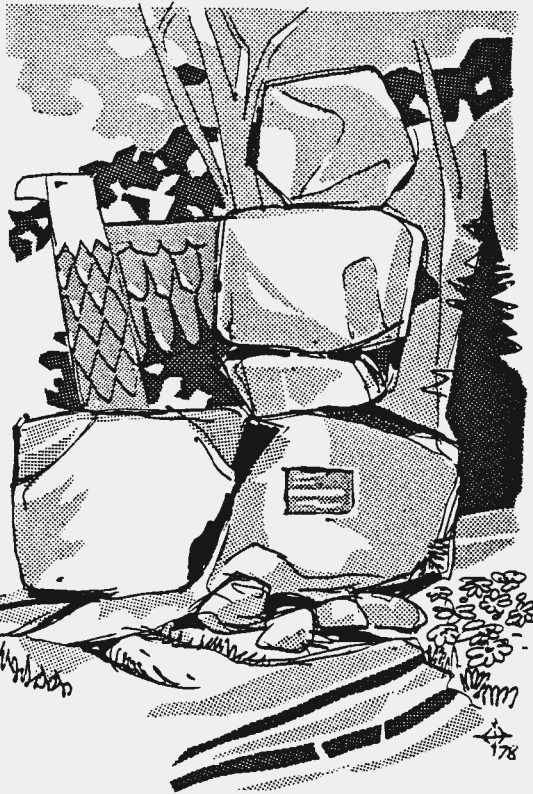
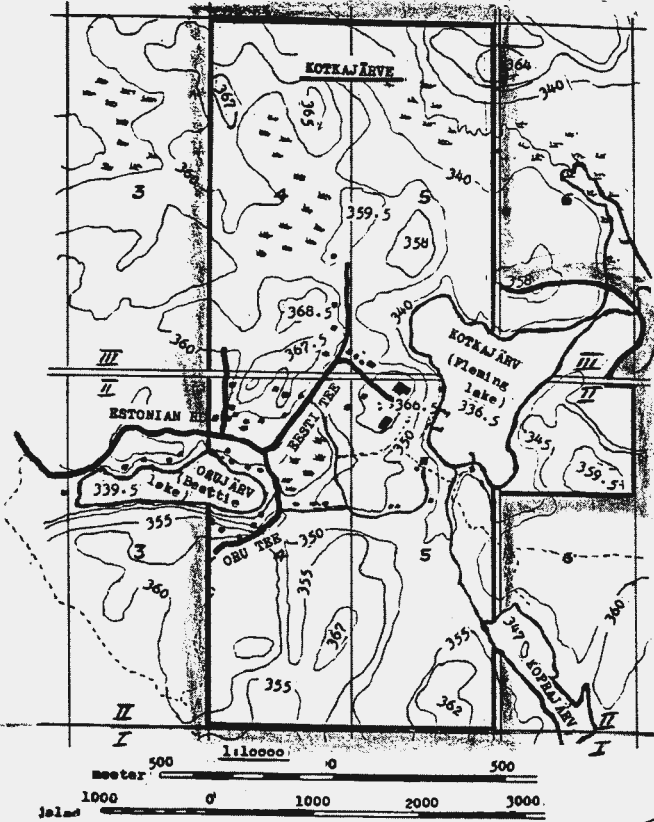
Kotkajärve "avastamisel" olid kaastegevad kolm eesti metsameest Oskar Sisask, Juhan Oinus ja Arkaadi Võlli, kes Kanadasse saabunult ei hakanud kulutama vabrikute uksi töötamiseks, vaid haarasid sae ja kirve ning siirdusid metsa tööle. Omandasid metsa raielangi ning töötasid iseseisvate ettevõtjatena. Nendelt sai metsakrundi otsinguil olev Toronto Eesti Skaudisõprade Selts Kotkajärve "aadressi" ja koht omandati kohe pärast füüsiliselt väga rasket, kuid vaimselt väga ülendavat ülevaatust. Kotkajärve metsas sai sel ajal liukuda umbes pool kilomeetrit tunnis. Samal 1953.aastal tõngus pulldoser metsa esimese vaevalise raja ja seal peeti esimesed skautide ja gaidide laagrid. Laagrite öövalvuritel oli tegemist, sest köögi ja toidutelgi ümber varitses tol esimesel aastal tihe pesukarude, rebaste, okassigade ja tõhkude näljane ring. Kotkajärve omandamisel näitasid suurt riskijulgust aga ka suurt ettenägelikkust Toronto Eesti Skaudisõprade Seltsi tegelased Hendrik Tanner, Ak-sel Nippak ja kapten Georg Orav.

Hilisemate juurdeostudega on praegu Kotkajärve piirkonna suuruseks üle 400 aakri ja see haarab kahte järve – Kotkajärve ja väiksemat Orujärve. Maastikuliselt vahelduv – liiva- ja kruusapõhjaga lagendikud ja nõlvad kohati väljatõusvate graniitkaljudega – on Kotkajärve ideaalne laagripaik. Seda täiendab omakorda rikkalik taimkate, kus on esindatud enamus liike Kanada sellele võõtmele iseloomulikust taimestikust. Rohked, võrdlemisi julged ja inimesele mitte ohtlikud loomad ja linnud pakuvad vaatlusvõimalusi loodusehuvilistele skautidele – kopratammid, pesitsemise- ja joogikohad. Mürgised ussid ja taimed puuduvad täielikult.

Kus suured kaljud on punased.

Esimene valge mees Muskoka piirkonnas oli prantslane Samuel Champlain, kes sinna teostas avastusretki alates aastast 1615. Piirkond oli tol ajal asustatud indiaanlastega, keda tänapäeval tunneme huroonidena. Esimene säilinud maakaart piirkonnast on valmistatud kahe inglise ohvitseri poolt aastal 1751, kes teostasid luuret prantslaste kindlustuste kohta. Muskoka paljud järved on seal nimetatud üldiselt "Huroonide järvedeks". Muskoka nimetus pärineb huroonide keelest ja tähendab paika "kus suured kaljud on punased". Pärast Kanada vallutamist prantslastelt ostsid inglased Muskoka piirkonna indiaanlastelt 1815. aastal 4.000 inglise naela eest kokkuleppega, et tasu maksetakse välja pika aja jooksul kaupades – vaipades, püssirohus ja terariistades. Selle summa maksmine Ontario reservaatides elunevatele indiaanlastele jätkub veel praegugi ja Kotkajärve hinnaks selle kursi kohaselt on umbes 3-5 senti. Piirkond kaardistati 19.sajandi keskpaigu 100-aakrilisteks piklikeks tükkideks ja avati kolonisatsiooniks. Inglise kolonistid said maa tasuta ja neile anti asustuslaenu. Tolleaegne asustus andis küll järvedele nimed – neid hakati hüüdma kaldal elanud asunike järgi – kuid siis rajatud taludest on vaevalt ükski tänapäeval tolleaegsete asunike järglaste käes. Asunikud lahkusid peale metsa mahavõtmist ja müümist kaljuderohke põllupinna ja korduvate laastavate metsapõlemiste tõttu.

Pärast asunike lahkumist sajandivahetusel vajus Muskoka uuesti unustuse rüppe ja piirkonna tänapäevane asustus on tekkinud enamasti pärast aastat 1920. Muskoka on nüüd populaarne suvitus-, kalastus- ja jahipiirkond. Ta populaarsus tõuseb veel. Suurlinnade inimeste tung loodusesse, üha paranev autoteede võrk ja viimase immigratsiooniga kaasa toodud suusaspordi levik muudavad Muskoka aasta-ringi puhkusepaigaks.

Igale Kotkajärvele saabujale on rõõmsaks üllatuseks eesti asula leidmine Muskoka suvituspiirkonnas. Väravasilt ütleb: Toronto Eesti Skaudisõprade Selts – Toronto Estonian Scouting Sponsors Association. See on inkorporeeritud organisatsioon, mis tekitab Kotkajärve ja mis seda praegugi hooldab.

Kotkajärvel on terve asula vajalike hoonetega, on noorteüksuste metsakodud ja ürituse toetajate suvekohad. Kotkajärve on populaarne laagrite ja suurlaagrite korraldamise paik, metsaülikooli kodukoht ja rahvatantsijate ning paljude teiste eesti noorte mängumaa.

Kõlab veidi pateetiline, kuid Kotkajärve on samal ajal eestluse ausammas, nähtav märk, mis tähistab tuhandete eesti naiste ja meeste vabatahtliku töö ja majandusliku abi panust. Armastust nooruse vastu, koostöö-tahet ja vastastikust usaldust. Ilma nende omadusteta ei oleks meil Kotkajärvet.

Kotkajärve elab ja areneb edasi. Tore on olla osaline seal, kus väikese vaevaga saab teha suuri ja õilsaid tegusid!

Kõik üritused Kotkajärvel kasvatavad noortes lugupidamist Eesti mineviku vastu – see tähendab isamaa-armastust, esivanemate austamist, perekondlikku kokkuhoidu ja eestluse tulevikku.

Kotkajärve on skautlusele tasuta.

Vastandina teistele suvelaagritele ei korralda TESS – maaomanik – Kotkajärvel noortelaagrit, mille tulu langeks temale. Kotkajärve koos kõigega, mis seal leidub, on skautlusele tasuta kasutamiseks. Laagrite korraldamise algatus ja nende võimalik tulu laekub skautlikele noorteüksustele. TESS on ainult toetaja osas.

Noortelaagrid Kotkajärvel.

Esimene skautide laager Kotkajärvel toimus juba 1953. aasta augustis, nimega Kaljukünka. Ja sellest peale on seal toimunud mitmed laagrid igal aastal.

Kotkajärve nägu on muutunud skaudisõprade, noortejuhtide ja sadade lastevanemate ühise tubli töö tulemusena. Rägastik võtab üha enam sõbraliku puistumaastiku nägu, kuhu pesitsema kogunevad laululinnud ja kus päikesepaistelisi laagriväljakuid hõlmab mets.

Eesti käsi ja kirves.

Kotkajärvel ehitatakse lakkamatult. Rääkimata neist tuhandetest dollaritest, millega kruusa, pulldoseri ja tasuta labidameeste töötundide näol on sillutatud Kotkajärvele siirduv Estonian Road (Eesti Tee), on seal sooritatud muudki, mille ees võõrad võivad kergitada kübarat ja omainimesed ütelda, et asi on tehtud täitsa eesti moodi.

Kotkajärvel ehitatakse.

Noortelaagrid ja -tegevus nõuavad vajalike ehituste püstitamist. Esimese hoonena rajati sinna 1954 Järvetare. 1956 köök ja toiduladu, 1957 saun, 1958 peamaja ja lahtine söögi-rõdu. 1965-66 ehitati Kotkajärvele kohvik-söögisaal, pesuruumid ja käimlad.

1966 sõtse ja lelle tared (Lembitu küla algus). 1967 ait, kanuu kuur, raadio ruum. 1970 terasest püsiv veetorn ja peretare mitmed terasest lipumastide hoidjad. 1971-72 köögi-

kohviku täiendamine, ruudukujuline suur söögrõdu, vee klosetid, laoruum. Püsivad käimlad ja pesuruumid all-laagritele. 1972 Rajatare – Rajaleidjate kodu Kotkajärvel. 1974 Järvetare kapitaal remont – Põhjala Tütarde kodu. 1976 Kalevi maja – Kalevi lipkonna kodu. 1986 maleva traktori kuur. Kotkajärvel on supelsillad, kiigemägi, tantsupõrand, mänguväljakud, hiis, metsakirik ja veevärk. Iga aasta toob sinna midagi uut, mis juriidiliselt kuulub küll TESS-ile, kuid tegelikult on eesti noortele pühendatud rahvuslik ühisvara. See kõik on loodud üksmeelse töö ja ühise majandusliku panusega.

Kotkajärve ei ole veel valmis.

Olud ei ole võimaldanud Kotkajärve kujundamist lõpetada. Eestlaste elu stabiliseerumine Kanadas võimaldab teha lõplikke kavu. Nende koostamiseks ja teostamiseks taaselustas TESS-i juhatus 1964 Kotkajärve Komitee. Juhatus kinnitab komitee kavade ja püüab leida majanduslikke võimalusi kavade teostamiseks.

Eeldused tegevuseks Kotkajärvel.

- * Aastate eest sõideti Kotkajärvele 4-5 tundi. Paranenud liiklusoludega on aeg lühenenud 2.5 tunnile ja lüheneb veel.
- * Kotkajärvel võtab organiseeritud tegevusest osa aastas 300 kuni 400 noort. Igal neljandal aastal (suurlaagrid) tõuseb see arv ligi tuhandele. 1972 "Kotkajärve" maailmalaagris toidul 1200.
- * Kotkajärve on looduslikult sobiv igasugusteks üritusteks, omades kaks suplemiskõlbulikke järve, parkimisväljakuid, pidu- ja mänguväljakuid, laagriplatse, telkimisalasid, lökketeatri ja, mis kõige tähtsam, rahulikke nurgakesi mõnusaks äraolemiseks. Nendele lisanduvad aastate tööga loodud mugavused: pidu- ja ööbimisruumid, saunad ja kohvik-söögisaal.
- * Kotkajärvel ei ole võõraid peremehi. Kõik mis seal on, kuulub TESS-i kaudu eesti noortele ja eesti ühiskonnale.

Kotkajärve tulevikuplaanid.

Kohvik-söögisaal on talgutööga lõpetatud ja on ilusaim ehitus Kotkajärvel. Uus hoone teenib külalisi laagrite ja pidustuste ajal ja on jahedatel aastaegadel noortele söögisaaliks. Ehitusmaterjali ostul tehti laenu ja TESS-i esimene kohustus oli võla tasumine.

Talvekasutamiseks on Kotkajärve juba varustatud kütteseadmetega, isoleeritud ehitused (peamaja ja kohvik), sest talv Kotkajärvel on nagu loodud suusatajatele.

Hooned vajavad pidevat hooldamist ja korrashoidu, mida loodetakse ka tulevikus teostada tasuta tööjõuga – heade abilistega. Materjalide eest tuleb aga tasuda.

Laagri siseteid on vaja parandada igal aastal pärast talvekahjustusi. Kotkajärve sissesõidutee, Estonian Road, on nüüd omavalitsuse korrashoiul.

Supelrand. Kotkajärvel on loomulik liivarand.

Looduskaitset Kotkajärvel teostavad noored ja kavas on piirkonna järk-järguline ümbermetsastamine – okaspuude rikkaks segametsaks.

Tule kaasa ja aita!

KOTKAJÄRVE MONUMENDID

(Tulehoidja 1/1989)

Kes ehtasid, millal ja miks?

Kotkajärve tänased ajaloo-kirjutajad on enamasti kõik need, kes ise asja alguse juures ei olnud. Sellepärast on informatsioon puudulik ja vajab tulevikus täiendamist. Ühe asja võime siiski lühidalt kirja panna – Kotkajärve monumendid – kes neid ehtasid, millal ja miks?

Tungalnoole kaljukiri - 1954a.

TUNGALNOOLE 1954

Raiutud poiste poolt lipuväljaku kaljusse. Endel Loo joonistas tähed ette ja iga suurlaagrist osavõtja katsetas oma oskust kivimeislitega töötamiseks.

Peamaja ja Saare viikingilaev - 1958a.

Kotkajärve peamaja ehitati Saare suurlaagriks 1958 Heino Jõe arhitektuurilise ja Aksel Salumetsa struktuurilise kavandi järgi – vana eesti suurtare. Viikingilaeva peamaja seinale tegi ja naelutas kohale suurlaagri juht Heino Jõe. Tare katusele kavandatud ja Imant Meieri poolt rauast tehtud tuulelippu ei juletud üles panna pikse hirmuga. Nüüd on Saare peamaja tuulelipp Jämesääre paadikuuri katusel "piksevardaks".

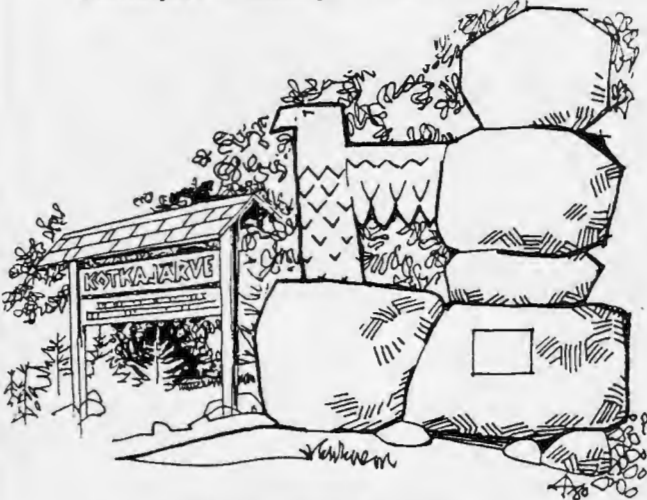
Kanada ja Eesti piiripost - 1955a.

Hundulaagri "Laager-riik Eesti" 1955 ja Kanada piirile soovis laagri juht Teas Tanner piiriposti. Heino lubas selle raiuda, kui tuuakse puu ja arvas – küll sellega asi jääb. Varsti tulid Teas Tanner, Ain Söödor ja Rein Losin suure kase tüvega. Tootemi kavandas ja raius Heino Jõe, kulutades selleks kolm päeva. Tootem oli alul praeguse kirikutee kõrval. Kuna arvati, et koht pole sobiv, siis toodi tootem-post Jämesääre õuele, kus see on praegugi.

Kohviku ehitajate aunimestik 1965-66.

Kotkajärve kohviku kavandas arhitekt Kennet Meipoom ja hoone õnnistati 25.juunil 1966. Kohviku seinal ukse kõrval on ehitajate aunimestik. Peamised ehitajad olid Lembitu lelled ja tänuks töö eest andis TESS-i juhatus tasuta krundid Kotkajärvele Hilja Jukkumile, Ülo Vastopäle, Raid Väikemäele ja Herbert Talpakule. Tasuta krundi sai ka arhitekt. Aunimestiku kujundas Jüri Punno.

Kotkajärve värav ja Tanneri mälestustahvel - 1972 (kivi/kotkas), 1980 (tahvel).

Kord kui bulldoser töötas praeguse värava juures, olid töö juures abiks dr. Voldemar Tammemägi, Egbert Runge ja Heino Jõe. Suurtest kividest tekkis idee kuhjata neid väravapostiks, mis võiks olla ka Kotkajärve praktilise teostaja Hendrik Tanneri mälestusmärk. Kui kivid olid kohal, siis tegi Heino Jõe kotka joonise ja Endel Leis painutas ja keevitas torudest kotka struktuuri, millele Olev Kindlam mõned aastad hiljem tegi rauast suled peale.

Tanneri mälestusplaadi panemine venis kaheksa aastat. Siis joonistas Heino Jõe omal algatusel plaadi kavandi, Otto Rannamäe lõi kas valuvormi, mille järgi Paul Kriisa laskis valada pronksist plaadi. Plaadi avamine üllatas AK-le kogunenud skaudijuhte.

Lembitu sünnikivi - 1979.

Idee tuli suurtest kividest Lembitu küla tanumal. Lembitu randmeristi ja numbrid kavandas Heino Jõe ja Mart Mägi lõi need välja roostevabast terasest. Kivide tõstmine sambaks ja installeerimine tehti Lembitu lelledele poolt Lembitu Maleva 30.aastapäevaks. Sambal on üksuse sünnipäev 27.XI 1949.

Skautluse 70. aasta juubelikivi - 1982.

Idee autor ei ole teada, kuid Egbert Runge organiseerimisel vedasid poisid Anton Õunapuu väljakule lipumasti juurde suure kivi. Sellele asetati pronksist tahvel, mille valuvormi Gustav Ilvese kavandi järgi lõi Otto Rannamäe. See oli aastal 1982 Hõbejärve suurlaagri ajal.

Kotkajärve vabadussammas - 1967-68.

Sakala vanem Lembitu kangelas-surma 750.aastapäeva tähistamiseks otsustas skautüksus Lembitu Malev ehitada Kotkajärvele vabadussamba. Heino Jõe idee järele (maasse löödud mõök) kavandas samba Jüri Punno. Samba kivid kandsid kokku poisid 1967a. suvelaagris. Terasetöö tegi Imant Meier. Samba ladusid üles Lembitu Maleva juhid eesotsas Äрни Käärid ja Ervin Milvekiga. Samba avas Lembitu 1968a. suvelaagris TESS-i esimees Alfred Kahro.

Sammast nimetatakse vahest nime järgi eksikombel Lembitu sambaks. Tegelikult on sammas kõikide Eesti eest langenute mälestuseks. Lembitu nimi ja aasta-arv on sambal selle pärast, et Lembitu on esimene teadaolev Eesti eest langenu.

(Heino sõnavõtt samba avamisel 16.juunil 1968)

Kivi aga kanti kivi peale,
kaljusse on löödud mõök,
mitusada meest, mitutuhat meest
tapetud on Eesti eest.

Sõjasõna sõudis Riia poole,
raiotud on rahva pea,
mitusada meest, mitusada meest
tapetud on Eesti eest.

Meie suviharjalaagri laulu sõnad meenutavad 21.septembrit 1217, mil Eesti suur vanem Lembitu langes Pala lahingus.

Tema sangarisurma 750.aastapäeva mälestamiseks kandsid tema maleva poisid kivid kokku ja mehed ladusid need kivid kivi peale.

Kui mehed surevad isamaa eest, siis lähevad nende kehad ja luud mulda. Ainult mälestus jääb järeltulijatele austamiseks.

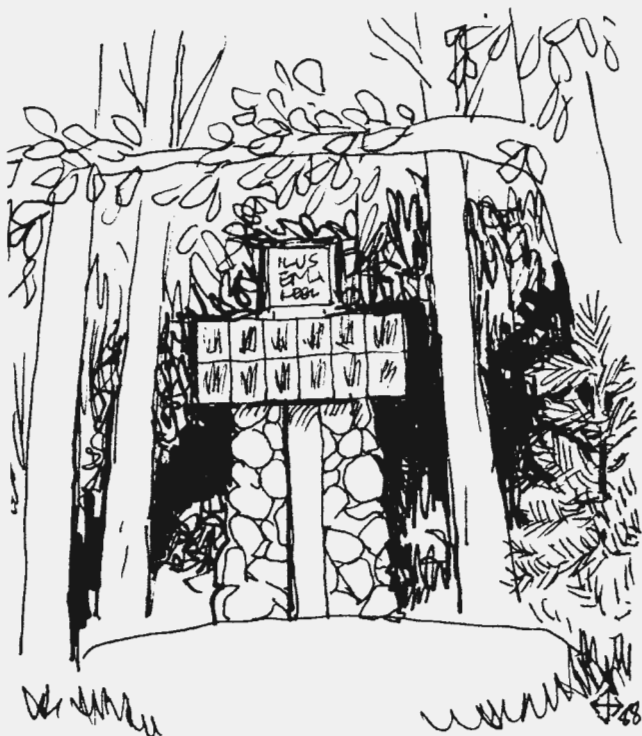
Kotkajärvel juhtus aga, et maapõues lebanud kivid tõusid mullast ja said sambaks. Nüüd need kivid elavad ja jutustavad Lembitust, kes langes ja nendest mitmest sajast tuhandest mehest, kes on langenud eesti eest.

See on Lembitu kivi, kangelaste meenutaja.

Uus metsakiriku kellatorn - 1988.

Põhjánaela suurlaagris avati arhitekt Kennet Meipoomi kavandatud ja koos poja Alreku ja venna Viidasega ehitatud kellatorn, mille mälestustahvli – Kotkajärve 35 – lõi ka Otto Rannamäe.

Ilusa emakeele ausammas - 1988.

Hundude ja hellakeste ehitusprojekt Põhjánaela suurlaagris. Idee ja kavand – Heino Jõe. Tehnilised teostajad Asko Kütti ja Ulrich Valvur abilisestega. Valuvormide kujundid lõi ka Arvo Medri. Hundud ja hellakesed korjasid kivid ja jäädvustasid oma käejäljendid tsementplaati-desse.

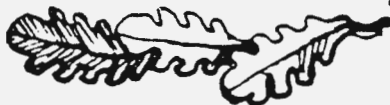
Sammas avati 24.augustil 1988.

Uudismaa autahvel - 1988.

Põhjánaela suurlaagri lõpetamisel avatai kohviku seinal autahvel nende nimedega, kes toetasid Uudismaa aksiooni 1981-82 aastal. Tahvli kujundas rakenduskuunstnik Jüri Punno.

HIIS

(EESTLASTE PÜHA METS)

Vanadel eestlastel ei olnud kirikuid. Nende palve-paigaks oli püha metsa-salu või lagendik metsas - hiis.

Seal oli altariks ohvikivi või kividest laotud alus ja sageli voolas seal allikas. Ohverdamisel ja palvetamisel pandi kivile viljateri või visati allikasse hõberahasid. Hiie-postide külge seoti värvilisi linte ja paelu.

Hiies ei tohtinud puid raiuda ega taimi korjata. Hiietaat hoolitses selle eest, et hiis oleks alati puhas ja korras. Hiies tuli olla väga vaikselt.

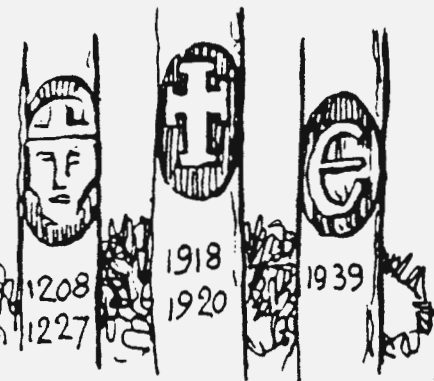
Kotkajärve hiis asub padrikus metsa-riku taga. Seal on kolm posti ehk hiie-sammast. Nendele on lõigatud

märgid ja aasta-numbrid. Need tähistavad eestlaste võitlust oma maa ja rahva vabaduse eest.

Esimesele sambale on raiutud muinas-sõduri nägu. näo all on arvud 1208 ja 1227 - sel ajal toimus Eesti Muistne Vabadusvõitlus. Keskmisele sambale on lõigatud Eesti Vabadusrist ja Vabadussõja arvud 1918 - 1920.

Kolmandal sambal on täht "E", mida viimases sõjas kandsid eesti sõdurid saksa sõjaväes. Arv on 1939, kui sõda algas. See sõda ei olegi veel lõppenud, sest Eesti ei ole veel vaba.

Kui sa ei ole hiies käinud - mine kord sinna ja vaata, mis seal on.

Jämesäär,

hiie-sammaste raiuja

NOORUSELE PÜHENDATUD HOONE

Kotkajärve kolmenurkne kohvik õnnistati ja avati.

Hõõguv-palaval laupäeval, 25.juunil 1966 toimus Kotkajärvel Toronto Eesti Skaudisõprade Seltsi uue hoone – Kotkajärve kohvik-söögisaali avamine. Nädalalõpul viibis metsas ligi 300 inimest, kuna samal ajal toimus Lembitu lipkonna suviharjalaager, suurlaagri talgud ja juhtide nõupidamised. Avatalitusest osavõtjad ei mahtunud kõik kohvikusse ja kuulasid talitust avatud uste ees lahtise söögirõdu katuse all. Piduliste pere andis uuele hoonele kiitva hinnangu ja TESS-ile laekus toetusi uue maja "hambarahaks".

Nagu uue hoone avamise puhul ikka, tehakse viimased haamrilöögid veel mõned minutid enne pidulikku sündmust. Avamispäeva hommikul käis kohviku juures vilgas töö. Installeeriti valjuhääldajate süsteemi ja kohviku köögi veevärki. Ehitusmehed töötasid samal ajal laagri köögi toidujagamise platvormi ehitamisel ning vahva naispere silus hoone ümbruse nõlvakuid.

Tööd katkestati lõuna ajal ja kell 4.00 pärast lõunal koguneti uude hoonesse avapidustusele. Hoone on imponeeriv oma kolmenurkse kujuga, mida katusena katab kolmetahkne püramiid. Huvitavalt kujundatud akende read vaatavad metsa vahel vilkuvale järvele ja nõlvakutele. Sama huvitav on ka hoones asuv mööbel, mille valmistasid vanad skaudid. Hoone ja mööbli kavandas skaudiperest sirgunud noor arhitekt.

Hoone avamisele saabus rivikorras laagris viibiv Lembitu lipkond ja laulis hoone avalauluks "Eesti on me isamaa...". Õnnistamitalituse pidas kauaaegne TESS-juhatuse liige praost Emmanuel Lepik. Hoone avas ja pühendas eesti noorusele TESS-i esimees Henrik Tanner.

Hoone ehitamisloost ja tulevikukavadest andis ülevaate Kotkajärve Komitee esimees Heino Jõe, tõstes esile eesti töömehe tublidust ühiskondlike tööde juures ja märkides eriliste teenetega mehi.

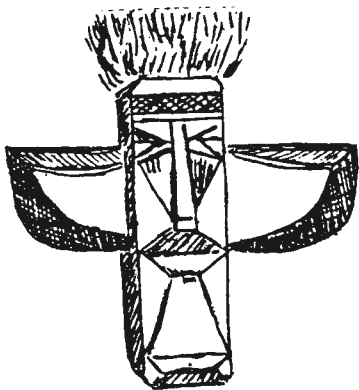
Kõikide ehitajate ja toetajate nimed on tekstitud ukse kõrval asuvale seinapaneelile ja see nimestik täieneb veel.

MÄLESTUSESEMEID KOTKAJÄRVE KALLASTELT - 1966

Esivanemate rõivailu rinnanõeltele ja kaartidel. – Väike "koll" meenutab: räägi eesti keelt!

Kotkajärve väikesest laagripoest, mida korraldab Toronto Eesti Skaudisõprade Seltsi Kotkajärve Komitee, on võimalik osta mitmesuguseid mälestusesemeid. Omapärasem neist on kahtlemata "**Kotkajärve koll**" – tootemit meenutav väike nikerdatud puuslik, mille pead ehib karusnahast tutt. "Kolli" saab naharibaga rinda riputada ja neid on ka alusel lauale asetamiseks.

"Kolliga" on kaasas väike kokkuvolditud kaart, mis omapärasel viisil virgutab kõnelema eesti keelt, jutustab muinasjutu "Kotkajärve kollidest" ja annab koguni "kolli laulu" sõnad laulmiseks.

Puusliku koos juurdekuuluvaga kavandas Heino Jõe ja see oli kaua ilma nimeta. Nime andsid puuslikule n.n. rahvuslased oma ajakirjas puusliku "papa" karikatuuri avaldades ja teda kolliks nimetas. Nimi adopteeriti otsekohe ja nüüd ei saa enam keegi väita, et "rahvuslaste" liikumine ei ole ühiskondlikult kasulik olnud. "Kollid" aga täidavad "papa" missiooni ja püüavad poistele ning tüdrukutele mõnusa huumoriga eesti keelt suhu panna. "Kollide" nikerdamise tegid Lembitu lelled, vanad skaudid, kes oma pere jututundidel lasid ka kätel käia. (Vaata kollilugu *Loomingu osas lhk.251*)

Naispere võib Kotkajärvelt kaasa viia **rahvariites nuku - rinnanõela**, mis on käsitsi maalitud Lembitu sõtsede poolt. Nukk ei ole enam täielik uudis, sest sõtsed debuteerisid sellega juba viimastel Eesti Päevadel.

Nukk-rinnanõel on aga saanud populaarseks ja seda on rohkem nõutud, kui tublid naised neid jõudsid valmistada. Nukud esindavad kõiki iseloomulikumaid ja ilusamaid eesti rahvarõivaid ja on valmistatud nii täpselt kui niisugust väikest asja üldse saab teha.

Sõtsed müüsid **rahvarõivastega õnnitluskaarte**. Rahvarõivas kujundid on maalitud lõuendile ja see omakorda kinnitatud kaardile. Kaart on rahvuslik, kuid nii neutraalne, et seda võib kasutada igasuguseks õnnesooviks. Sõtsed oma poolt maalitud suveniiridega annavad lelledele silmad ette, kuna töö on aega, püsivust ja suurt täpsust nõudev. Laagri ajal teenivad need kunstiaandega naised Kotkajärve kohvikut, mis on samuti Toronto Eesti Skaudisõprade Seltsi ettevõtte laagri külaliste elu kergendamiseks. Laekuv tulu läheb kohviku ehituskulude katteks.

JAMESHAE KOTKASLEVEL

Heino kujundatud ja joonistatud (1) Ex-Libris raamatuplaadid endale, (2) fantaasia lend: poiss kotka tiivul, teel kodu vabastama (Kotksjärve muinasjutt), (3) fantaasia lend: külitud hea seeme idaneb hämmastavalt ruttu ja hästi, ja (4) piilt oma metsakodust.

Heino tätoveeritud profiil endast (1973)

Meie jaoks, maamuna on väike.

Enamikule **Tulehoidja** lugejaskonnast on ka teada, et Jämesäär oli see mees, kes vaevu jõudis põgenikuna, pagulasena Rootsis kanda kinnitada, kui juba hakkas ringi vaatama, kuidas on väljavaated eesti noorele lugejasmaterjali saamisel. Temast saigi Tulehoidja looja ja ristisa. See oli 1946.a. sügisel, kui Jämesäär esimese Tulehoidja numbriga välja andis, ning surmani püsis ta TH juures ihu ja hingega.

Tulehoidja laul

Sõnad: Heino Jõe

Viis: Meil merivood on vabad

Me laiali maailmas,
kuid veri on meil üks.
— Keel, minevik ja aated
jäänd me pärandiks.

Sest hoiatungal kõrgel
kui pilkane on öö.
Et kauge sõber Sulle
näeks ulatada käe.

Heino kujundatud ja joonistatud "Tulehoidja kaaned"

JUTUD

Heino oli väga mitmekesiste võimetega loov inimene, kes säilitas poisiliku reipuse oma elu lõpuni. Heino lausa pulbitses ideedest. Järgnevalt on äratoodud osa ta mitmekesisest loomingust alates tema loodud noorteajakirja "Tulehoidja" esimese numbri juhtkirjaga. Ta kirjutas enda (Heino Jõe) ja teadaolevalt üheksa kirjaniku sulenime (varjunimi – pseudonym – nom de plume) all. "Heipaberiba", "Jämesäär", "Koldevana", "Laanehunt", "Tillu Kratt", "Vandiraiuja" ja kolm varianti ta enda nimetähti, millest üks on ta peremärk , "H.J." ja "Hj".

TULEHOIDJA

Eesti Noorte Ajakiri

NR. 1

MIHKLIKUU

1946

näpunäiteid juhtidele ja ülevaadet eesti noorte elust Rootsis ning mujal.

"Tulehoidja" kaastöolisteks on kõik noortesõbrad ja juhid. Kõik noored on kutsutud kirjutama "Tulehoidjale", et leida teed ajakirja lugeja kohalt ajakirjale kirjutaja kohale. Kirjavakast leiavad noored vastused kõigile oma küsimustele ja võivad otsida ühendust oma sõprade või teiste eesti noortega.

Tule kaasa oma ajakirjaga ja saa Sinagi tulehoidjaks!

Koldevana.

EESTI POISID JA TÜDRUKUD!

"Kodukoldelt" astub "Tulehoidja" Su ette, noor lugeja! Ta tahab hoida nooruse- ja vabadusetuld nagu Sinagi, et sellest kord süüdata võidutuld kodumaal.

"Tulehoidja" on ajakiri kõigile eesti noortele, eriti aga organiseeritud noortele. "Tulehoidja" peab õigeks, et kõik eesti poisid ja tüdrukud kogunevad eesti skautide ja gaidide ridadesse, sest ühiselt me oleme tugevad. Meil on praegu eriti tarvis tugevust: esivanemate pärandi – vabadustule hoidmiseks.

"Tulehoidja" ilmub igas kuus koos "Kodukoldega" ja toob noortele huvitavat lugemist kodumaalugude, noorsoojuttude, praktilise töö ja skaudi- ning gaiditarkuste näol. Ta püüab noortele anda huvitavaid mängu, laule,

TULELUBADUS

Võidutuled sel aastal on kustunud. Aga meil on selgesti meeles, kuidas leegid jooksid mööda piki kuivi puid üles suureks lõkkeks. See tuli sai nii hele, et valge jaaniöö taevas hämardus selle kõrval. Meie ei näinudki Hämarikku ulatamas päikest Koidule, sest meie silmad olid kiindunud leekidesse.

Aga sa nägid **L e m b i t u t** ratsutamas neis leekides tuhkhallil täkul. Ja tõsiseid mehi koos temaga, härjanahkseis kiivreis, raskete kilpide, mõõkade, odade ja nuiadega. Nad ratsutasid vaikides läbi tule — pikas, lõppematus reas — lõunasse. Kas Sina ise polnud see, kes ratsutas Lembitu paremal käel ja varjas oma kilbiga teda? Kas Sa ei mäleta neid mõõgahoopet, mis langesid Sinu kilbile nagu äike? Kuidas Sa vaarusid nende all, kui kogusid end jälle? Tuleta meelde, kuidas raiuti läbi raudmeeste ahelik seal lõunas viimaste eesti külade rajal!

Kas Sina polnud see, kes istus kindral Põdderi kõrval Võnnu poole viiva raudtee tammil? Mäletad, kuidas läbi leekide mürisid raskete soomusrongide rattad? Kuidas mehed õiendasid kahuriplatvormil, pühkisid higi ja tulistasid? Kuidas kõik viitasid lõunasse — relvade raud, meeste silmad, käed ja südamed. Sa vaatasid kindralit ja imetlesid meie meeste võidujõudu.

Neid oli sadu tuhandeid kangelasi, kellega me põlesime üheks võidutule leekide juures. Sinul tuksatas silmanurkades ja kurgus — oleks tahtnud nutta ja hõisata korraga. Nii suured olid möödunud ajad ja nii jõuetu tundus olevat tänapäev.

Me korraldasime säilinud võidurelvade ülevaatus. Me teritasime kõik raud ja hõõrusime kilbid haljaks, enne kui andsime oma tulelubaduse. On Sinul veel meeles tulelubaduse sõnad?

"... armastada isamaad rohkem, kui midagi muud maailmas, õppida emakeelt ja hoida esivanemate vabadusevaimu, jääda truuks oma rahvale õnnetuses, võitluses ja võidus!"

Sa lubasid need sõnad huultelt kirjutada südamesse. Ära neid unusta, sest tuleval võidutulel anname aru selle aasta lahingutest ja uuendame tulevannet vanade võidukangelaste juures. Hoiu oma relvad vahedad ja haljad!

Koldevana

LIPP TORMIS

PAEKIVISE TORNITIPUS oli peaaegu alati tuuline. Kui all Toompea nõlval oli soe päikesepaitava tuulega, siis üleval enamasti vingus ja vilistas ning puhus läbi tiheda sõduripluusi. See oli vinge koht, kus me hoidisime oma Vabariigi pealippu — sümboolset sellele tuulisele ja tormisele maale. Lipu heiskamine iga päeva päikesetõusul ja lange-tamine loojangul oli Toompea lossi vahtkonna eesti sõdurite ülesanne.

24.VEEBRUAR oli enamasti külm ja kõle. All-linna lumistelt katustelt tõusid suitsude valged paelad tuuletusse taevasse. Lumi krudises ja põlised puud vanadel kindlusevallidel uinusid härmatise katte all. Aga üleval Pikk-Hermanni tipus ikka puhus. Kohmetanud kätega sidusid suure lipu paraja kõiejämeduse lipuliini külge. Sõber, teine sõdur, hoidis lippu, et tuul seda ei rebiks käest. See tehtud, tõusid kaks kätt liputervituseks. Siis tõusis sini-must-valge, võttis tuult, rullus lahti, sikutas tugevasti lipuliini ja tõusis varda tippu. Uus päev Eesti Vabariigis, üks järjekordseid Vabariigi aastapäevi oli alanud. Me tervitasime jälle.

IDAKAAREST TÕUSIS punane päikeseketas ja värvis külmroosaks linna suitsud ja aurred. All-linnas heisati lippe suurte hoonete katustele. Siin-seal kõndis mees redeliga ja kinnitas sini-must-valge kaunistama majade fassaade. Kusil avanes aken kõrge gooti maja teravas viiluotsas ja sealtki langesid Eesti värvid inimtühja tänava kohale. Kõikjal katuste ja väljakute valge lumi ja need kolm karget rahulikku värvi.

ÜLAL TORNIS aga laksus ja plagises lipp parajas tuules. Valgeks värvitud lipumast — paras noor telefonipost — mis vaadates näis nii hapra ja sihvakana, värises lipuga kaasa. Kop-kop-kop — koputas lipuliin vastu varrast. "Tead sa," ütles sõber — teine sõdur, "siin torni tipus on kuningatunne."

PIKK-HERMANN kulutas aastas palju lippe. Meil ei olnud kombeks, et lipp lasti lehvida luitunud näruks, ja asendada uuega alles siis, kui ta koos pehastanud nööriga alla kukkus. Meie värvid olid alati puhtad ja säravad. Vahest sõid tormihundid lipu paari-kolme päevaga, raju kandis lipu lõnghaaval laiail üle Tallinna. Uus heisati masti.

VAHEPEAL ON LIPUTORNIS olnud mitu põrutavat hetke. Saatuslikul juunipäeval 1940 tormas sinna üles juudi noormees, rebis alla sini-must-valge ja heiskas punase — nagu pilkeks tema rahvusgrupile Eesti Vabariigis võimaldatud kultuur-autonoomia eest. Ta kirjutas oma nime Eesti musta raamatusse, nagu Eesti nimi on Israeli kuldraamatus. Ei tea, mis tunne sel noorukil seal tornitipus võis olla?

KUI HABETUNUD METSAVENNAD koos saksa sõduritega järgmisel aastal tormasid Tallinna, siis kiirustas üks metsavend kohe üles Pikk-Hermannile, et kaua põues varjatud varandust asetada õigele kohale. Ta ei lehvunud kaua — varsti asendati see Saksa sõjalipuga. Aga siis kui 1944.aasta tules ja tormis Eesti jälle jäeti saatuse hooleks, siis oli sini-must-valge jälle üleval. Seekord tõi ta alla idalase kuulipilduja-valang.

SINI-MUST-VALGE ei lehvi praegu seal kõrges tornis. Teda ei ole võimalik näha ka okupeeritud Eesti kodudes. Aga saatuse tormis lehvib ta endiselt, rebenenud nurkadega, raju kannab üksikuid lõngu üle maailma. Meie ei suuda teda praegu asendada uuega — ootame ja vaatame — värvid on veel selged.

Küll tuleb aeg!

HEINO JÕE

KAS MÄLETAD VEEL?

Sellest on tagasi ainult kolm aastat. Sügismaru ulgus Läänemerel, paat rabeles lainetes, mille harjadelt tuiskas näkku külma vett. Mootor turtsus ähvardavalt ja jäi koguni seisma. Öö tuli. Ei ainustki troostivat tuld vilkumas pimeduses, aina lainete kohin. Inimesed töötasid ja palvetasid, andsid mõttes lubadusi Jumalale ja isamaale ning loopisid vett paadist. Õhukene paadilaud seisis elu ja surma vahel. Elu võitis, sest Sa oled siin ja loed neid ridu.

Niisugust meresõitu, nagu oli meie oma kolme aasta eest, ei tunne ajalugu enne meid. Kunagi varem polnud nii paljud inimesed nii väikestes paatides sügistormidega sooritanud merematka. Polnud varem nii paljud harjumatud käed käivitanud mootorit ja hoidnud rooli. Polnud varem nii suures ulatuses sõidetud ilma kompassi ja merekaardita.

Kas Sa oleksid valmis veel üheks selliseks meresõiduks? Oleksid veel nõus jätma kõik ja mängima surmaga?

Sa küsid – on seda vaja?

Keegi ei tea, kas seda on vaja. Keegi ei ütle aga, et seda ei ole vaja. Meie ihkame tagasi isade vabale maale, kuhu jäi kodu ja süda. Kus, kuidas ja millal vabanevad kodurannad? – seda ei tea keegi. Surm seisab endiselt vaba kodumaa ja meie vahel.

Võib-olla nõuab saatus, et meie jälle ise peame ületama selle surma. Mitte küll paadiga, sest minevik ei kordu, aga surma ületamiseks on palju teid.

Kas Sa oleksid selleks valmis?

Kui ei – siis oled Sa nagu uppunu, kellelt elul ja tulevikul pole midagi loota. Kui ja – siis hoiu julgete ridadesse! Veel võib olla teha tegusid, mida ei tunne ajalugu enne meid. Meil on vähe kaotada, aga palju võita.

Koldevana

Püha-Jüri tänapäeval

PÜHA-JÜRI ALUSTAS SELLEGA — ta surmas kurjuse lohemao Neetud Linna väravas, kui koletis tuli õgima oma ohvrit. Sellest ajast me tunneme lohet, kes halastamatult tallab õigluse viljaväljadel, neelab inimesi, rahvaid ja maid. Me tunneme lohet ka iseendas — kuidas ta viskleb ja vingerdab kadeduse ja viha hetketel meie südames ning kuidas ta kuum hingeõhk tõuseb meile pähe ja põskedesse.

SEE ON OTSUSTATUD — meie ei tarvitse enam peatuda küsimuseks, meie teame, et ta tuleb surmata. Halastamatult, sest see elukas ei naudi 6. skaudi seaduse kaitset. Meie peame ainult teadma, kuidas teha koletisele lõpp. Seda me peame harjutama, sest lohetapja töö nõuab head tegijat.

PUNANE KURJUSE LOHE laiutab meie kodumaal ja neelab inimesi, kes ei ole teinud midagi kurja. Nad kannatavad ahastuses ja pisarates, nagu Neetud Linna elanikud. Eks ole siis meie ülesanne raiuda selle lohe tuhandeid päid, kus iganes näeme neid tõusvat. See juhhib meid Eesti tutvustamisele ja välis- ning vabadusvõitlusele.

TEINE LOHE — mitte vähem kuri esimesest varitseb ja ahvatleb meid reetma esivanemaid, kombeid, keelt ja Eesti kultuuri. See lohe oskab naeratada ja näitab harva hambaid. Ta koguni töötab sulle õnnelikumat elu — anna ainult oma hing.

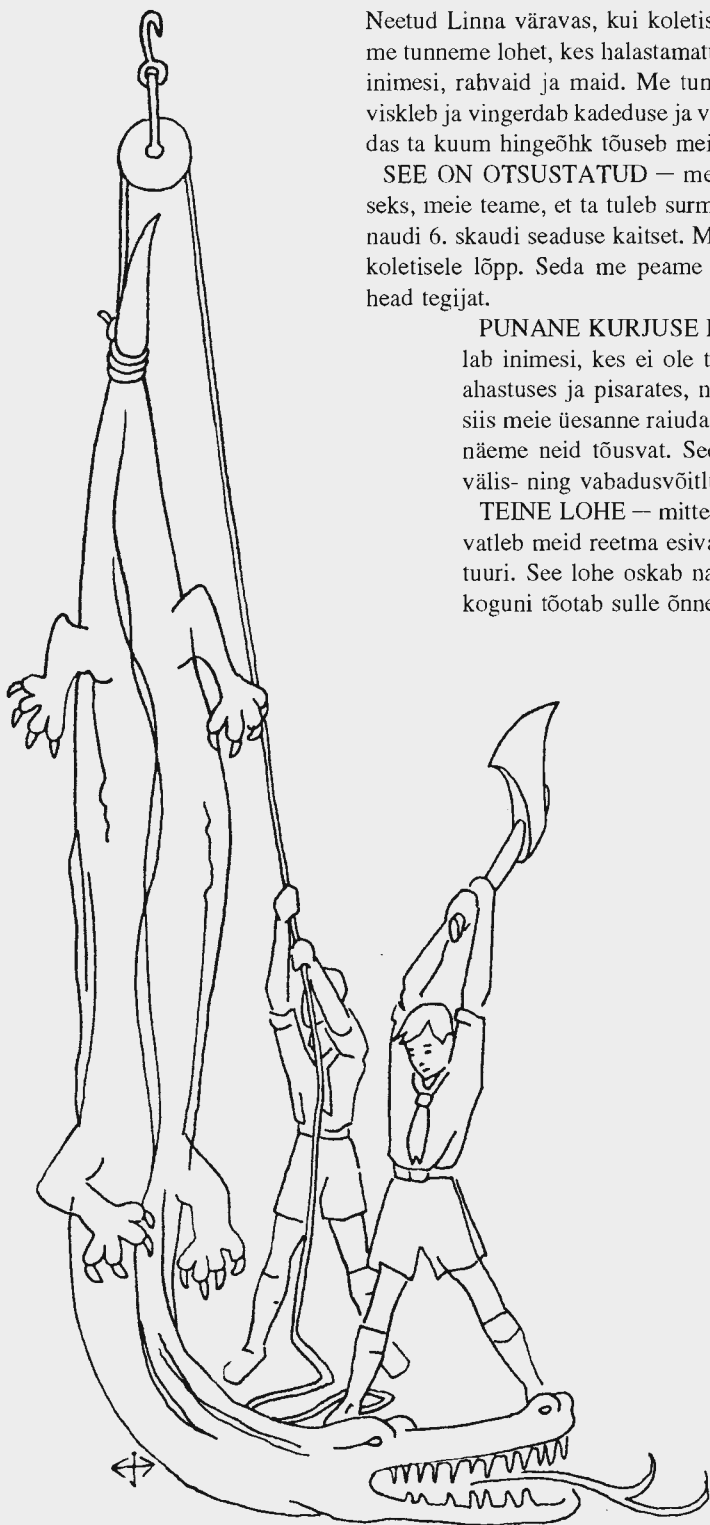
Selle lohe ohvriks langevad kergesti need, kelle elu koosneb kaetud lauast, soojast pesast ning mõnudest. Ta neelab su valutult — aga sa lähed igal juhul ta kõhtu. Varitse seda naeratavat lohet ja tee temalegi lõpp, naeratades.

AGA ESIMENE LOHE möllab meis endis — kurjuse, kadeduse, viha ja vaenu lohe. See on kõige lähedam ja selle varitsemine on kerge. Me saame teda tabada ja surmata igal hetkel. Sa vist tead, et kurjuse vastu saab otsustavalt võidelda ainult see, kes ise ei kannu endas madalaid kirgi.

Sellepärast leidis muistne lohe oma lõpu Püha-Jüri ja mitte Vaenu-Villemi või Alatu-Aadu käe läbi.

TEEME LOHE SURMAMI- sest harjumuse — viskame talle lingu sappa, tõmbame ta häbi-posti oma südames ja raiume ta pea. Kui sa vajad kedagi nõõri hoidma, siis nimeta ainult — iga tõeline sõber on alati valmis sind hädas aitama.

Heino Jõe

Tuletooja

Kui tuli kodutare koldes kustus, siis võttis isa tuleraua ja tulekivi, millega raius sädemeid kuiva taela. Hõõguvast taelast süüdati kuiv kasetoht ja sellega läideti uus tuli. Koldetulel keedeti rooga ja sealt süüdati peerg ahtaks silmavalguseks suitsunud toas.

Seda õnnetust, kui isa oli kodunt ära ja koldes oli kustunud viimne elav süsi, sest tuleriistad seisid alati isa taskus. Siis oli kaks võimalust — kas konutada külmas ja pimedas tares ilma sooja toiduta, või rutata küllast tuld tooma.

See oli laste hooletus, et koldetuli suri ja lapsed pidid selle heaks tegema. Käsikobamisi otsiti sütevakk tarenurgast ja siis algas jooksupäev otse üle lumise välja naabriperrre. Pakane naksutas aiateibas ja tähed sirasid laotuses, aga metsas varitses näljane hunt. Ühe hingega tuli jooksta.

Ei tuletoojal olnud naabriperes pikka juttu, seda teab vanasõna veel tänapäevalgi — "tulid nagu tuld tooma". Tulemold pandi poolenisti täis elavaid süsi, tuhka raputati kaitseks peale ja siis jooksupäeva tagasi.

Hundihirnu enam polnud, sest metsakutsikas pelgab tuld, aga õudne oli siiski ja tuhka tuiskas silmnäku.

Varsti oli rõõmus tuli koldes ja kodutare oli jälle saanud selleks armsaks paigaks, mis ta pidi olema. Niiviisi oli vanasti, kui kodu piiriks olid tared neli suitsunud seina.

Nüüd on kodu saanud suuremaks ja see on kogu Eesti seal mere taga. Võõras peremees valitseb seal ja meie ise peame olema võõrsil. Aga kodutuli — see on meie hoida ja vabadusleeki kanname meie oma südameis. Ei see tuli hääbu ega kustu ka alanud pagulusaastal. See olgu valus tuli, sest sellega tuleb kord kodutare võõrast saastast puhtaks põletada.

Koldevana

POISTE SÕJAVÄGI

Lugu Rakvere linnast

Oli aasta algus 1926. Linna poiste seas levines kulutulena põnev uudis — Rakveres hakatakse asutama poiste sõjaväge. Vabadussõda oli olnud mitte väga kaua tagasi ja

poistel olid alles elavalt meeles sõjastundmused. Sellest ei olnud poisid saanud osa võtta nooruse tõttu, kuid nüüd tuli ootamatult võimalus asja parandada. Sest kui

juba asutatakse sõjaväge, küll siis on sõdagi varsti tulemas. Poisid juba unistasid, kuidas nad löövad, nii et punastel päkad välguvad.

Vanemad inimesed, kes asjast kuulda said, vangutasid päid ja ohkasid: "Või juba jälle läheb lahti hirmsaks verevalamiseks — ammust see alles oli!". Neid tegi see lugu ütlemata tõsiseks ja kurvaks.

Mõned poisid olid asjast rohkem teadlikud ja need jutustasid, et sõjaväge küll ei asutata. Pidi asutatama üks poiste selts, kus poisid saavad marssida ja mundrit kanda. Seltsi nimi pidi olema "koudid" või "soustid" — päris täpselt ei teatud. Mõned poisid tegid selle põhjal juba otsuse ära, et "soustiks" nemad küll ei hakka, enamus aga ootas põnevusega, mis sest asjast saab.

Ühel heal päeval tuli käsk — poisid kogunegu kesknädalal kell kolm pritsimeeste saali! Käsk rändas suust suhu ja vaevalt oli mõni poiss, kes asjast ei kuulnud. Tuli pikk ja raske ootamise aeg, sest oli alles esmaspäev.

Need poisid, kes enam koolis ei käinud, piirasid juba hommikust alates pritsimaja saali ees. Õige sõjaväe kogunemine algas alles kell pool kaks, kui koolitöö oli lõppenud. Pool kolm käratses ja mürgeldas saali ukse ees kellasepp Michelli kella all niisugune vägev poiste jõuk, et inimesed pidid möödudes astuma sõiduteele. Mõned peatusid ja küsisid: "Mis siin lahti on?". Poisid vastasid, et pole suurte inimeste asi, neid ei võeta ja nii ei saanudki keegi asjast õiget aru.

Parajasti siis, kui politsei kohale jõudis ja tahtis poisse laiali ajada, tuli üks suurem poiss saali uksele ja karjus "Sisse!". Hirmsa mürina ja klobinaga valgus poistesumm uksest sisse ja trepist üles.

Saalis kogunesid poisid koolide järgi kam-padesse ja hakkasid arutama selle uue seltsi asju. Tarku oli aga väga vähe. Nii palju oli saadud siiski kuskilt teada, et kogu asja ajab üks kaitseleitlane. Tähendab — asjal on siiski sõja maik juures.

Mõned poisid, kes enam koolis ei käinud, olid saali eeskojas ja suitsetasid. Niiviisi

andsid nad hoopis paremini sõduri plaani välja. Kui kisa eeskojas ja saaliski läks juba liiga valjuks, läks äkki ootamatult lahti saali külguks ja sisse astus sirge mees kaitseleitidu vormis. Poiste suud jäid paugupealt kinni, saalis muutus haudvaikseks. Eeskoja piibumehed tulid robinal saali sisse, kui nemadki tardusid siin paigale. Kindral astus nüüd sõjaväe ette ja kõik ootasid käsklust.

"Mina olen leitnant Heinrich Silber, praegu kaitseleitidu instruktor Rakveres," tutvustas kaitseleitlane end. "Ma olen olnud skaut ja nüüd olen ma skautmaster. Ma kutsusin teid, poisid, et jutustada teile skautlusest ja kui see teile meeldib, siis asutame täna siin Rakvere skautide maleva."

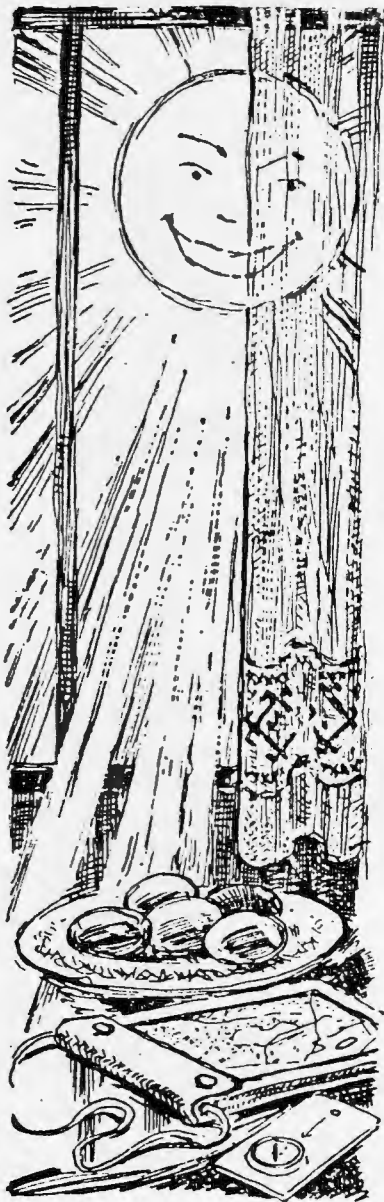
Siis hakkas skautmaster jutustama väga paljudest asjadest, mida poisid enne ei olnud kuulnud. Kõik vaatasid talle otse suhu ja kuulasid nii hoolega, et kõrvad olid pikad. Kõigest ei saanudki aru, mida ta jutustas, kuid kõigest kokku selgus, et see asi on palju vägevam kui sõjavägi.

Muidugi tahtsid poisid, et asutatakse Rakvere skautide malev. Ja siis pandi poisid ritta ning pärast jaotati see rida järjest lühemateks juppideks. Nii sai valmis kolm rühma, igas rühmas neli salka ja igas salgas kaheksa poissi, pealikud ja muud asjamehed veel pealekauba.

Lõpul laulsid poisid täiest rinnast skautide hümnit "Eestimaa mu isamaa" ja hüüdsid esimest korda elus "Alati valmis!". Rakvere skautide malev oli valmis ja tahtis alati valmis olla.

Heino

Päike piilub aknast

Päike piilub aknast ja meelitab. Veel riputab vahest lund, aga kevad on juba võidukäigul. Lilled aknalaua olid kogu pika talve nukralt kõssis, nüüd aga sirutavad nad uusi kasvusi valguse poole. Päike meelitab!

Päike meelitab ka Sind. Kas Sa pole tunnud seda, vaadeldes sulavee niret tänavarentslis või nähes tilkuvat jääpurikat katuseräästas. Niiviisi kevad murrabki sisse, ikka veetilk veetilga järgi, kuni pääsevad valla suured veed, puhkevad pungad ja upuvad õiteküllusesse nurmed.

Lähenevatel kevadpühadel tunnend seda kevade tulekut veel enam, sest siis on koolist ja tööst vabadel päevadel rohkem aega märgata päikese kutset. Vaata, kas päike tuleb mängima värvilistele pühademunadele Su laual.

Nii nagu kevad nüüd astub võidusammu üle sulava lume, nii algab varsti vabaduse ja õiguse võidumarss. Alles äsja näpistas paukuv pakane, siis hakkasid räästad tilkuma ja nüüd jooksevad juba sorinal. Kui Sa ise pole sellest lugenud, siis kuuled Sa seda ometi vanematelt, õpetajatelt ja juhtidelt.

Eelseisvad kevadpäevad nõuavad, et oleksid valmis osa võtma algava kevade suurest võidumarssist. Sa jääd maha, kui astud orja tõntsi sammu ja lohistad jalgu. Juba nüüd hoia pea püsti ja küünita vaatama kaugemale, kui jalgade ette. Ära kohku tõusvast lumepilvest ja äkilisest tormist. Need on taanduva pakase viimased vihalöötsumised. Ägedad küll, aga tulemusteta.

Pööra välja koduümbruse külg oma kaardil ja aseta kaarditasku koos kompassiga kevadpühadelauale. Siis näeb päike, et oled kuulnud ta kutset. Ole valmis parajal päeval välja pöörama Eesti kodupaiga kaardikülge. Mis sellest, et teekond neile radadele võib viia veel kaugemalt ringi, kui oleme praegu. Kodumatkaks ei ole ükski teekond liialt pikk ega ükski padrik liialt tihe. Kodutee on ju kevade ja valguse võidumarss!

Koldevana

SEADUSESILM SÜDAMES

Jalgpalliväljakul on kibe heitlus. Meie edurivi murrab vastase poolkaitses. Tormajad söödavad osavasti palli teineteisele, teevad keerulisi pettemanöövreid ja poolkaitse jääbki seljataha. Nüüd tormab vastu vastase kaitse. Nende juures tekib rüsinat, hetkeks näib pall olevat kadunud ja siis ilmub pall uuesti, lennates osavast löögist vastase väravasse. Vahekohtunik vilistab kõrvulukustavalt.

Ent palli ei saadeta keskväljakule. Värav oli löödud kaitse seljatagant, vastupidiselt mängu seadustele.

Mängu seadusi tuleb austada, nagu kõiki teisigi seadusi.

Seaduste juurde kuulub ka nende täitmise järelvalve. Mänguväljakul valvab vahekohtunik seaduste täitmist, kodu seadusi kaitsevad vanemad, koolis õpetajad, riigis politsei ja kohus.

Politseid nimetatakse sageli "seadusesilmaks" ja see väljendus sobib kõikidele seadusetäitmist kontrollivatele asutustele.

Meie elu ja käitumist normeerivad skaudi ja gaidi seadused. Kus on "seadusesilm", mis valvab nende täitmist?

Nüüd me tulemegi selle suure erinevuse juurde, mis on meie organisatsiooni seaduste ja kõigi teiste seaduste vahel. Suurem osa seadusi lasuvad meil teiste poolt määratud kohustustena, mida me p e a m e täitma, kui tahame olla perekonna, kooli, riigi või ühiskonna liikmed. Nende täitmist kontrollitakse t e i s t e poolt.

Skaudiks ja gaidiks oleme saanud vabatahtlikult ja oleme vabatahtlikult kohustunud täitma neid seadusi. Me ju andsime töötuse selleks. Keegi võõras ei kohustunud täitma neid seadusi. Keegi võõras ei kontrolli meie seadusetäitmist ja "seadusesilm" – see asub meie südames. Mida valvsam on meie südamesilm, seda tublimad poisid ja tüdrukud suudame olla.

Või kui te soovite tõhusamat kontrolli? – siis seegi on olemas. See silm asub taevas ja näeb ka pilkasemas pimeduses, kui me oma südamesilma kergemeelselt tahame sulgeda.

Koldevana

HEINO JÕE

Leegitsev töötus

SUVIHARJAPÄEVAL on päev kõige pikem ja öö kõige lühem. Mida kaugemale põhja poole läheme, seda lühemaks jääb öö — kuni polaarjoonel ei lasku päike üldse silmapiiri taha. On üks pikk päev — 24 tundi.

SUVE KÕIGE PIKEMAT PÄEVA on pidupäevana tähistanud kõik põhjamaade rahvad. Kõikidel rahvastel on selle kohta muinasjutte — meil ilus lugu Koidust ja Hämarikust. Lühi-kesel ööl süüdatakse tulesid, püstitatakse ritvasid pärgadega, tantsitakse ja lauldakse kogu öö. See on põhjamaa lühikese suve pulmapäev.

KRISTLIK USK ei juurinud vana paganliku suviharja kommet ja selleks polnud ka vajadust. Suvihari oli aasta-ajale rajatud komme ilma ebaususe tembutusteta. Et tähtpäeva siiski viia kokku kristliku kalendriga, selleks nihutas katoliku kirik pühaku Johannese surmapäeva sellele päevale. Nii tekkis meie rahvakalendrisse jaanipäev (Johannes — Juhan — Jaan), jaanilaupäev — päev enne seda ja suviharjatuled nimetati jaanituledeks ehk jaanikuteks.

EESTI VABAUSSÕJA LÕPUL, kui idavaenlasega oldi juba peaaegu valmis, sai noor Eesti Vabariik uue ootamatu rünnaku osaliseks. Lätist alustas pealetungi eesti sakslastest koostatud "Landeswehr" koos seal asuva saksa väeosa n.n. "Raudse Diviisiga". Nende sooviks oli Eestis taastada feodaalset korda ja Eesti muuta sakslastest valitsejaga hertsogi-riigiks.

SEE SELJATAGUNE LÖÖK likvideeriti kiiresti. Eestlaste ajalooline viha saksa vallutajate vastu tiivustas sõdureid. Soov oli — jaanipäevaks sakslased Eestist välja! Nii ka toimus ja jaanipäeval 1919 andis Eesti lõunarine ülem kindral E. Põdder korralduse sini-must-valge lippude heiskamiseks. Eesti pind oli vaenlastest vaba!

NII SÜNDIS VÕIDUPÜHA, mida iseseisvas Eestis ja ka praegu vabas maailmas tähistatakse rahvusliku pidupäevana. Süttivad võidutuled on sisuliselt samad suviharjatuled, millega esi-isad sajandite eest tähistasid valguse võitu. Südasuvel loitev lõke on saanud uue ja sügavama mõtte. Valgus ja vabadus tõuseb, kuigi seda ajuti varjutavad pimedad päevad ja orjuse ööd.

SUVIHARJATULI, VÕIDUTULI — see on töötuse tuli, leegitsev töötus. Selles tules on esi-vanemate pärand, vanaisade vahvus ja meie tuleviku lootus. Valgus ja vabadus võidab!

JÕULU LEIB

See oli madalate ja korstnata majade ajal, kui talurahvas elas mõisa orjuses ja leivale pandi sekka haganaid, sest muidu ei jatkunud perele kogu aastaks. See leib kuivas kivistõvaks ja kolde ette sellega ei võinud tulla — leib võttis tuld nagu tael.

Perenaine küttis hagudega rehetoa-ahju ja suits voolas nagu hall madu ahjust üles parte vahele, rullis seal ringi ja tungis unkaaugust seina jäetud suitsumulgust välja. Silmad võttis kibedaks ja lapsed viidi ahjukütmise ajaks lauta lammaste juurde sooja.

Kui kütmine lõppes ja tares jälle õhk oli soe ning puhas, pani perenaine leivad ahju ja magus leivalõhn täitis siis pigitud seintega tare. Lapsed küpsetasid kolde serval paistekakku.

Jõululeivale ei pandud haganaid lisaks, jõululeib oli puhas. Millest siis muidu teadis, et on jõulud. Puhtad õled põrandal ja puhas leib laual, niiviisi olid jõulud.

Kui jõululaupäeval varane videvik oli saanud jõuluööks ja lapsed kõik magasid juba, võttis perenaine rasvaküünlaga laterna ja peremees kamalutäie puhtaid jõululeiva viilukaid. Nad läksid välja madalast tareuksest ja astusid lauta. Sellel õhtul anti puhast leiba kõigile loomadele laudas, et nemadki teaksid — on jõulud. Ei jõuluööl tohtinud olla kadedust kellegi vastu.

Nüüd on ajad saanud uueks, elu on toredam ja kergem, jõuludki ilusamad.

On see nii kõikjal üle maa?

Ei vist — sõja jalajälgedes ei kasva vili. Küllap on neil jõuludel inimesigi, kellele hea peremees ei too puhast jõululeiba.

Koldevana

1946a. lõpp

MEIE EI TOHI KANNATAJAJID UNUSTADA kallil jõuluajal. Seal on ju meie omakseidki ja sõpru. Koostame oma jõululauast toidupaki neile saatmiseks ja palume jõulupalves kogu maailma rahu, leiva ja õnne eest.

Ajad on saanud uueks, alga uued ja paremad inimesed.

Koldevana

TELEFONIMÄNG käib nii, et mängijad asuvad ritta. Mängu juht ütleb esimesele mängijale kõrva sisse varem valmis mõeldud lause. Noortele mängijatele on küllalt 3-sõnalisest lausest, mida vanemad mängijad, seda pikem võib olla lause. Mängijad ütlevad lauset kõrva sisse sosistades edasi. Viimane mängija rea lõpus ütleb lause valjusti.

Lõpus öeldud lause erineb sageli mängu juhi poolt öeldud lausest. Sageli on see nii naljakas, et saab naerda. Kui on mitu salka, siis võib ka mängust teha võistluse. Millise salga lause on veatu või kõige väiksema veaga.

AGA MIS SIIS, kui lause ei lähe ühe mängija suust teise kõrva – vaid on kogu aeg ühe mängija peas. Läheb aga aastast aastasse koos mängija vananemisega. Selle kohta on tore näide äsja ilmunud gaidide koguteoses "Mälestusi gaidirajalt" leheküljel 63. Sündmus on üle poolesaja aasta kestel tundmatuseni muutunud.

VOLGAÄÄRSED – UHUU, UHUU! Paralepa skauditare juures gaidilaagris kuuleb valvur ühel ööl kõva hüüdu: "Volgaäärsed, volgaäärsed - uhuu, uhuu." See oli skm Heino Jõe, kes magas tare lakas ja jutustas järgmisel hommikul, et oli õhtul lugenud raamatu Volga jõe kohta ja öösel sellest und näinud. Nii kõlab Agnes Pank-Pedaja mälestuspilt gaidirajalt.

INDIAANI ARMUHÜÜD. Nüüd toome välja tunnistajad ja jutustame lugu nagu see viiekümne aasta eest oli. Gaidid olid tööpoolest laagris ja head skaudivennad otsustasid neid rõõmustada. Kui laagris oli antud öörahu signaal ja tüdrukud pugunud telkidesse, kõlas

metsast filmi "Indiaani armuhüüd" serenaad: "Õhtul laulan sull, uu-uu-uu, uu-uu-uu ...". Laager jäi surmvaikselt kuulatama. Kui armuhüüd kõlas kolmandat korda, siis tormasid tüdrukud taskulampidega metsa serenaadilauljat tabama. Kedagi ei leitud.

Selle asemel kõlas nüüd hoopis teiselt poolt metsast vastus: "Kaugelt vastad mul, uu-uu-uu, uu-uu-uu ...". Nüüd tormati otsima teisele poole. Ka seal polnud kedagi. See serenaad on üsna pikk ja see lauldi lõpuni — ikka ühelt ja siis teiselt poolt metsast. Ja vaesed tüdrukud otsisid ühel ja teiselt pool, et armuvalulisi poisse kätte saada.

Nad otsisid taskulampidega läbi kogu metsaaluse, kuid ei tulnud mõttele, et poisid võisid olla mändide otsas. Teisel hommikul tegid laagri juhid otsuse, et üks pidi olema Heino Jõe. Aga kas teine oli Helmut Tammiste või Siimo Jõe või Laigu Kusti, see jäi selgitamata. Filmis laulsid seda Jeanette McDonald ja Nelson Eddy.

Jämesäär

Tulehoidja

ARP — LAMMASJÄRVE ISAND

Kivitäksija

Arp libistas end põrandapalkidesse jäetud august alla ja hüppas venesse. See oli õõnsaks põletatud jäme männitüvik, raske tõugata ja sõuda, aga kindel lainetuses. Ta haaras udja ja hakkas venet välja tõukama vaiküla postide rägastikust.

Valvur oli kuulnud ta hüppemütsatust ja tuli oma uriseva koerakarja saatel vaatama: "Sina, Arp, kuhu nii aegsasti?"

"Joale, kalu raiuma," vastas Arp ja tõukas vene viimaste vaiade vahelt välja.

Udu ei olnud veel järvel hõrenenud ja mähkis alles kaldaid, kuid Arp tundis kodujärve ka udus. Ta sõudis ühe lühikese aeruga sinna kanti, kus jõgi vingerdas välja

Lammasjärvest ja ruttas pahisedes kaljuseinast alla mere poole.

Udu helenes aovalges ja kadus jõele jõudes hoopis. Nagu oleks voolav vesi ta siit alla merre kandnud. Nüüd polnud enam sõudmise vaeva — tuli vene hoida ainult voolu keskel ja vesi kandis ise. Suurte leppade katus libises üle pea kohalt.

Üha kiiremini voolas vesi ja kaugelt kostis langeva joa mürin. Nüüd oli aeg ajada kaldale, et ei juhtuks nii, nagu vana Ragiga mullu, kes ei suutnud oma venet tuua voolust välja ja ajas joast alla. Ta murtud liikmetega keha põletati koos venega joakaldal ja tuhk heideti vette. Juga oli teda tahtnud ja antigi — lepituseks.

Arp ajas vene randa ja kiskus üles kaldale. Võttis siis venest luust västrad ja oda ning liikus edasi müriseva vee poole.

Kartusevärin asus alati hinge joale lähenedes, sest joas elas vägev haldjas, vägevam kui kõik teised haldjad ümbruse metsades ja järvedel. Joakurgus suitsev vesi oli ta hingeõhk, mida ta puhus oma müriseva laulu vahele. Tal oli suur meelevald: kui tahtis, võttis inimese, muljus luud-liikmed sogaks ja viskas siis randa. Kui aga juga oli heas tujus, siis andis ta rikkalikult kalu.

Suurim neist visati siis joale tagasi, et ta ei saaks kalastajale õelaks.

Vanad mehed kõnelesid, et joahaldjas olla uhke loomuga. Kunagi õige ammu oli juga langenud kaljuseinalt otse merre. Aga ta murrab igal aastal kalju küljest panku iahti ja rändab piki jõge ülespoole — tahab olla kõrgem ja laulda valjemini. Ükskord tulevikus pidavat juga tulema järve juurde ja viima järve ära. Tagasi merre, kust järv oli tulnud, sest üks vesi ei pea olema kõrgem teisest. Siis sureb kalarahvas järvel, sest kuival ei anna vaiküla kaitset vaenlaste ega kiskjate vastu. Siis pidi ka haldjas surema või minema tagasi merre, kust ta on tulnud.

Arp ei osanud seletada seda vaenu inimete vastu, sest üks talle isegi antud kõik, mida ta soovis.

Arbu vanaisa ei olnud uskunud enamuse vanade meeste juttu. Ta ütles, et juga võib seisma jääda, kui ta tahab. Seda tahtmist võib ka inimene joale peale sundida — peab ainult mõistma ja peab olema tugev sõnade poolest. Ja ta õpetas Arbule sõnamist ja loitsimist, mida tuli toimetada joa räästa all langeva veevalli ja kaljuseina vahel.

See, kes saab hästi läbi joahaldjaga ja suudab ta seisma sundida, sellest saab kord Lammasjärve isand.

Pärast vanaisa surma jätkas Arp neid käike joale, mida nad enne olid kahekesi sooritanud. Varahommikuses hämaruses pugest ta joa räästa alla, luges ja loitsis seal. Rohelised veemassid langesid mürinal alla hauda ja nendest hõõgus külma, aga tohutut jõudu. Olla lähilähedal sellele hirmsale jõule, lausa selle kaisus, aga ometi väljaspool hädaohtu — see pani Arbu värisema nagu hallahaigus.

Vanaisa tarkusesõnadest aga said joa mürinas uued veel vägevamad loitsud.

Kui joahaldjas hakkas sõnadele kaasa lausuma, siis istus Arp kaua vaikelt, kuulas, kas sõnad on õiged, ja pugest jälle välja.

Kalaõnn tuli koos joahaldja sõprusega. Ta raius västraga lõhesid, kes tükkisid kärestikus ülespoole, ja purikaid, kes seisid surnud nottidena kõige kiiremas voolus.

Need ajas ta lõpuseid pidi pajuvääti, suurima aga heitis joahaldjale ohvriks vahutasse hauda.

Lammasjärve kalarahvas hindas mehi ja hi- ja kalasaagi järgi ning Arp oli hinnatud mehi. Habemikudki kuulasid, kui ta küla nõupidamistel kõneles.

Tänase viitsatäie riputas ta vana remmelga oksa ja pani oma västra selle juurde märgiks, kes on saagi peremees. Siis ta astus piki kärestiku serva kõrgete kaldakaljude vahel alla mere poole, et mere näost vaadata tulevate päevade ilma.

Päevatera oli just punetades merest tõusmas. Arp ronis suurte sõnajalgade ja puude vahelt üles ranna kaljuvalli poole, et lugeda seal ülal päeva teretamise sõnu.

Aga ... kas ta kuulis õieti? Ta seisatas hetkeks varisenud kaljupankade vahel ja kuulas teraselt.

Nagu oleksid kivi-klibud kolisenud sammude all ja kostnud summutatud kõnekõma. Arp surus oda tugevamini kuivanud kalasoomustest korbasesse pihku ja lömitas kaljupangale piiluma.

Kaugemal puude all liikusid sõnajalad ja inimkogud tulid lähemale. Juba seletas silm ode, nuie ja kirveid lähenevate habemike õlgadel. Kaks, neli, viis, ... ikka veel, ... meesterodul ei näinudki lõppu tulevat. Arp libistas end sügavamale kaljutüki varju ja küünitas sealt vaatama.

Need olid Mülkajärve habemikud, sealt rohtuvalt ja haisevalt järvelt. Kümne päeva teekonna ida pool nad elasid ja neil polnud ei naise ega lapsi. Ümberkaudsetest küladest käisid nad röövimas naise ja tüdrukulapsi, kuid mädajärve aurudes needki surid varsti.

Arp tundis neid juba poisieast. Siis päästis ta end ujudes nende kirveste alt, aga ema ja õed viidi Mülkajärvele surema. Lammasjärvel polnud siis mehi, kes oleksid samuti kirvestega läinud omakseid tagasi nõudma.

Arp mõtles joahaldjale. Kas tema võim küünib veel siia alla randa? Kas ta aitab — rikaste kalaohvrite eest?

Mülkajärve habemikud tammusid teiselt poolt kaljurahnu Arbust mööda ja peitusid järsu kaljuseina alla sõnajalgadesse. Kaks neist hiilis edasi ja pöördus jõeorgu.

Arp kasutas silmapilku, ronis sisalikuna kaljuseinast üles ja kihutas põdrana Lammasjärvele. Küla merepoolne sild oli veel kaldale ühendamata, aga juba kohmitseti seal hommikusi toimetusi. Mehed seadsid paate ja relvi, naised küpsetasid kiviplaadidest tuleasemeil ja kurjustasid müravate laste ning koertega. Ujudes jõudis Arp külasse ja ruttas hingeldades külavanema onni.

Nüüd ei olnud enam viivitada. Pooltositat mehi haaras kivikirved, vibud, nooled ja odad ning ruttas jõe poole, külakostitama Mülkajärve piilureid. Naised ja tüdrukud sõudsid paatidega roogudesse peitu ja poisid ning koerad said külas vaba voli käratseda — et küla ei paistaks kahtlaselt vaikne. Suurem meestesumm ujus relvastatult otse üle järve ja siirdus läbi metsa mere poole, Arp teejuhina ees.

Küllap need kaks röögatust sealt jõelähtme juurest tähendasid habemikkude piilurite lõppu. Edasi, aina edasi!

Mets kaljukalda serval hõrenes põõsastikuks. Sealt liiguti luurates nagu saarmad, korjates teelt kaasa kaljukamakaid ja kivi-

puru. Veel mõnikümmend sammu lagedat. Nüüd tõusti püsti ja tormati karjudes kaljuservale. Kivid vihisesid alla sõnajalgadesse, kust vastuseks kajas võigast vandumist, ulumist ja karjatusi. Kaljuserval vedelevad kivitükid korjati üles ja saadeti rinnakust alla. Mõni nool tuli vingudes alt vastu, aga juba põgenesid habemikud joostes ja karjudes piki randa päevatõusu poole. Neid oli jäänud üsna väheseks.

Nüüd roniti alla ja asuti järele jäänuid taga kihutama. Hoogsast viskest värisevaid ode ja nooli lendas neile järele. Põgenejat on seljatagant kerge tabada.

Lammasjärve mehed kogunesid varsti kivirahes varisenud vaenlaste juurde. Mõned, kes veel polnud surnud, löödi kirvestega maha ja seda tööd olid tragid toimetama need, kes võitluses olid hoidnud nahka. Vaenlaste relvad korjati kokku ja külavanem pidi need jagama võitlejate vahel.

Nüüd alles märgati, et külavanem oli ära. Keegi polnud seda ägedas võitluskähmluses märganud. Huigati ja otsiti, kuni viimaks ta leiti — lamamas kõrgel kaljuserval, pea rippumas üle kalda, verine luupinnust voolitud nool silmas.

Arbu venel sõidutati ta külasse.

Külavanema tuleriida juures valiti Arp uueks Lammasjärve isandaks. Tema esimesed vanemasõnad olid: "See oli joahaldjas, kes juhtis mu käiku. Jaga jääb nüüd seisma."

Ja mehed uskusid oma vanema sõnu.

Aga juba ei jäänud seisma, nagu ei jää seisma ükski asi maailmas. Vesi murdis lahti kaljupanku ja liikus samm-sammult ülevoolu kuni Lammasjärveni, vabastas selle kallaste kammitsast ja juhtis alla merre, kuhu igatsevad kokku kõik veed.

Arp oli siis ammu põletatud riidal ja kalarahvas ammu hakanud põllurahvaks sama Lammasjärve kaldal. Äravoolanud Lammasjärvest tehti varsti uued nurmed.

Praegu kõnelevad vanade aegade uurijad, et sellel kohal — Virumaal, Kunda lähedal, asunud muinasjärv, sest väikse Lammasmäe kingu juurest leitakse luust nooleotsi, västraid ja muid iidseid asju.

Eeskujulik skaut Raks

1. Eellugu

Kui Maks Maagerjas esmakordselt tuli hundi salga koondusele ja tahtis astuda skaudiks, siis jäi välja istuma üks suur hundikoer. See istus rahulikult õues, vaatas vahel paremale, vahel vasakule ja vahel pani pea viltu ning kuulatas.

Selsamal ajal oli Maksil seal sees kibedad minutid. Poisid kogunesid kõik karjas tema ümber ja aina küsitlesid: "Mis su nimi on, kui vana, kus koolis käid, mis ametit isa peab, kas sõrmed suus vilistada oskad, palju sa kaugust hüppad ..." ja veel tuhat muud asja. Maksil tõusis higi otsale, aga siis lõpuks ütles huntide salgajuht, et võid küll meie salka jääda ja kõik teised hundid tegid heakskiitmise urinat.

Maks tõmbas enne suure hulga õhku sisse, kuni julges pajatada omapoolsed tingimused: "Aga ma üksi ei tahagi tulla. Mul on üks sõber — kui selle ka skaudiks võtate siis tulen."

Salgajuht ütles, et muidu ei võeta kedagi — toogu sõber näha, küll siis tehakse otsus. Siis läks Maks Maagerjas tähtsa näoga ukse juure, avas selle, vilistas korra ja suur hundikoer oligi volksti toas. Tõmbas korra Maksil keelega üle näo ja nuusutas siis poisid korrast üle.

Selline vaba käitumine lõi hundi salga rööpaist välja. Aga Maks jutustas ilma küsimata

selle sisseastumise loo.

"Nimi on Raks, kolm aastat vana, kooli ei võeta koeruse pärast, isa oli ka ametilt koer, vilistada ei oska, kuid ulub südantlõhestavalt, kaugust hüppab hooga üle 5 meetri ...". Ja need ülejäänud tuhat asja.

Raksile näis hundi salk meeldivat, sest ta oli nuuskimise lõpetanud ja kontrollis kikiskõrvu, kas Maks esitab ta andmed õigesti.

(Muide, olgu öeldud, et Raks võeti hundi salka veel vägevama heakskiitmise urinaga kui Maks.)

2. Salga laul ja proovitembud

Järgmisel koondusel pidid Maks ja Raks õppima huntide laulu, sest iga korralik hunt oskab uluda. Laul ise käib nõnda:

"Ui-ui, ui-ui, hunte palju,
toa taga tonte palju.
Hundid tondid ära söid,
ise skaudikampa löid."

Laulu viis oli veel vahvam kui sõnad. Kui poisid seda laulma hakkasid, siis pistis ka Raks heleda häälega uluma ja tõmbas nii vägevasti, et poiste laulutorud jäid lausa lukku. Salgajuht vabastas siis Raksi laulmisest, sest tal tundus olevat häälemurdmine ja edasi kuulas Raks vaikelt pealt.

Kui laul oli Maksil selge, siis näitasid poisid, mida nad oskavad. Salgajuht tõmbas ninast ja mängis niimoodi havaii-gitarri (Raksil tulid selle juures haleduspisarad silma). Purr viskas saltot, Ants ja Lonts tegid kahe peaga mere-elajat, Jüri keerutas lassot ja Kudru seisis kätel nii kaua kui soovisid.

"Mida sina, Maks, oskad, näita välja," küsis salgajuht.

"Mina ei oska ise midagi", ütles Maks, "aga ma oskan teid õpetada". Ja siis ta tegi hammaste vahelt "Tst" ning Raks tõusis kahele jalale ja tantsis polkat üle toa. Paaril poisil, kes tantsida ei osanud, läksid suud

imestusest lahti.

"Aga see on alles suure nalja algus", ütles Maks ja siis sooritas Raks veel järgmised tembud:

1. Hüppas õhku ja püüdis ülesvisatud puupulga kinni.

2. Langes surnult pikali, ajas keele välja ja sulges silmad (mängult).

3. Ajas oma saba taga ja oleks selle ära hammustanud, kui Maks oleks rohkem kiirust tagant sundinud.

4. Sitsis ja andis käppa. (Skaudivervituse lubas Maks ka ära õpetada.)

5. Süütas ja kustutas elektrilambi.

6. Avas ukse, aga kui uks lukus oli, siis kiikas 3 korda, sest "Keera lukk lahti" on kolm sõna.

7. Tõi kojast varnast Maksi mütsi ja viis pärust tagasi.

8. Ütles ära, millisel poisil oli võõleib taskus.

(Kõigi suud olid lahti, Maksil ka — naerust ja Raksil väsimusest.)

3. Auhaavamine

Vana kraade ja kraade sell kõndisid tänaval, kui salk marssis pühapäeval metsa ja Raks jooksis taga.

Kraade sell näitas näpuga Raksi ja ütles: "Näe — neil kamba koer!"

Vana kraade vastas: "Mitte ei saa aru, milline neist koer on. Nii ühtemoodi teised kõik."

Salgajuht andis siis käskluse: "Seis ja rivi-tult!" ning salk kogus kraadede ümber. "Nii-sugust asja tuleb vabandada" nõudis salgajuht ja Raks urises kurjalt.

Vana kraade lõi värisema, näitas näpuga Raksile ja ütles: "Tead ... see on koer, ma saan aru küll."

"Ei, see on skaut Raks", ütles salgajuht, "ja kui sa kord nii targaks saad kui Raks, siis võid ka skaudiks tulla."

Siis marssis salk edasi ja Raks käis seni tagumistel jalgadel, kuni kraaded jäid nurga taha.

4. Appi! Laps upub!

Ühel sügissuvisel päeval olid poisid mereäärses metsas ja kaevasid liivakünkasse hundikoobast. Sellele pidi nimeks saama Kolme Öökulli Koobas ja see vooderdati seest kaigaste ning kadakatega, et liiv seintest sisse ei variseks.

Raks oli läinud salgajuhi loal metsa mustikaid sööma, sest tema töö oli liiva väljakraapimisega juba tehtud.

Siis parajasti kui hundid istusid einet võtma ja Maks vilistas Raksi söögile, kostis rannast naisterahva hädakisa: "Appi! Appi! Laps upub!"

Poisid viskasid kohe võõleivad samblasse ja pistsid jooksu. Rannal seisis noor ilus tumedajuukseline naine, ringutas käsi ja rappus haledast nutust. Paadisilla otsa juures paistis keegi vees olevat — vist heitles seal laps veevoogudega. Poisid jooksid üle lageda ranna, nii et kopsud kippusid lõhkema.

Kui nad rannale jõudsid, ootas üllatus juba ees. Raks tuli parajasti veest välja — vettekukkunud laps riidepidi hammaste vahel. Ta oli jõudnud kiiremini kohale ja sai kangelase au enesele.

Noor naine, kes oli vist lapse ema, tormas kohe lapse juurde ja salgajuht andis käsu: "Purr jookseb ja helistab arsti autoga kohale! Lähem telefon on kohvikus. Teised teevad uppunule elluäratamiskatseid!"

Kohe võttis aga salgajuht käsu tagasi, sest väike tüdruk oli rohkem ehmunud kui uppunud ja tuli ema käte vahel läkastades meele-märkusele.

See oli suur õnn, et hundi salk oli sel päeval rannas koobast ehitamas ja et väledajalg-

ne Raks oli astunud skaudiks. Ainus väike õnnetus oli, et koertele ei anta elupäästeriste. Aga ajalehes ilmus salga pilt, mille peal kõik poisid naeratasid ja Raks istus ees — must keel suust väljas (sest ta oli söönud mustikaid).

5. Varga tabamine

Järgmisel aastal, ühel külmal märtsiõhtul läksid hundid taskulampidega metsa varga jälgi ajama. Seda teadis kindlasti salgajuht, kuidas need jäljed olid tekkinud ja nende ajamine polnud Raksi abiga ka mingi kunst, aga oli vaja teha tähelepanekuid jälgede kohta ning järeldusi nendest. Neid pidid poisid tegema.

Teekond läks mööda metsavahi talust ja seal kargas Raks jälgedelt minema, nagu oleks tal mängust isu täis. Läks nuuskima metsavahi koeri — arvasid poisid ja Ants ütles kogu ni, et koer jääb ikka koeraks, olgu ta siis skaut või mitte.

Varsti kostis metsavahi õuest Raksi haukumise larinat ja keegi ähkis ning kirus. Poisid piirasid talu ja lähenesid igast küljest, sest asi paistis kahtlane. Avanes põnev pilt.

Keegi mees oli pugunud metsavahi aida alla ja Raks tiris teda sealt välja. Mehel oli käes võtmekimp ja vööil suur puss. Mees sai viimaks aida alt välja ja tahtis ära joosta, kuid poisid läksid Raksile appi. Mäng lõppeski nõnda, et lubjatolmusest valgete riietega mees anti politseile üle ja politsei tänas südamlikumalt kui sellisest ametist võis loota.

Pärast lakkus Raks kaua aega lund ja poisid arvasid, et varga püksisäärtel võis olla väga halb maitse. Või olid ta riided valged kustutamata lubjast ja Raks pidi seda pärast

kõhus kustutama.

Varas oli plaanitsenud oma töö just skautide mänguga samale ajale, sest metsavaht, ja tema koerad olid kodunt ära. Ta oli kaua muukinud aida tugeva luku kallal ja üritas parajasti läbi pöranda sissetungimist, Raks aga sai jaole.

Poisid ootasid pärast, et tullakse jälle pildistama, aga lehemehed olid kokkuhoidlikud ja panid sisse vana pildi.

6. Püha-Jüri pidu

Jüripäeva pidustustel teatas skautmaster kogu rahva ees: "Täna, kogu maailma skautide pidupäeval pühitseb hundi salk suursündmust, milline harva juhtub ühe skaudisalga elus. Kolm skauti sellest salgast on korraga teeninud (edasi veidi peenema häälega) eeskujuliku skaudi märgi. Kahele neist on märgi määratud skautide peavanem oma käskkirjas, kolmandale aga ei saanud määrata, kuna selle skaudi kirikukirjad polnud korras.

Siiski otsustas meie maleva juhtidekogu omal vastutusel ka sellele kolmandale skaudile anda eeskujuliku skaudi nime ja erimärgi, mis talle kohane."

Ette kutsuti salgajuht, Maks ja Raks. Saalitäis rahvast plaksutas ja hüüdis hurraa. Kahele esimesele kinnitati rinda eeskujuliku skaudi märgid, mis on toredaim skautide märkidest ja rahva kiiduavalduste saatel läksid nad tagasi kohtadele.

Raks üksi jäi lavale. Ta sitsis sõnakuulelikult, kui talle kaela pandi tuliuus kaelarihm skaudimärgi ja hõbeplaadiga, mille peal seisis kiri: "Mina olen eeskujulik skaut Raks. Kes oled Sina?"

Pärast pidulikku toimingut andis Raks skautmasterile viisakalt kappi ja haugatas 2 korda ("Alati valmis!").

See tõestisündinud lugu on kirja pandud hundi salga Kolme Öökulli Koopas küünlavalgel pärast seda, kui Raks oli tapnud seal samas koopasse roomanud mürgiussi ilma omapoolsete vigastusteta.

Aeg ajalt Heino pidas vajalikuks kirjutada satiirilisel. Ta enda sõnade järgi selleks, et ma-
gajaid äratada või ummikuk ehk venitamist kiiremalt sihile suunata. Samas oli ta ka võime-
line väga sügavmõtteliselt kirjutama.

(Tulehoidja 3/1955)

TO MR. ANTS ANKRUMEES

Meil kõikidel on vahest tunne, et skaudi seadused ei klapi täpsalt meeto-
di ja taktikaga, eriti kui viimased puutuvad meie organisatsiooni eluõi-
guste kaitsmist, majanduslike eelduste loomist või muud, mis viib meid skautluse siseelust välja. Ma mõtlen siin skautliku tagasihoidlikkuse ja "energilise tegutsemise" vahet.

See tunne tekib siis, kui me ei mõtle, vaid võtame seadusi täht-tähe-
helt nagu rumal mees, kes otsustas hakata elama piibli järgi ja kelle näpu alla sattus Matt.27,5 (...ja läks kõrvale ära ja poos enese üles.)

Mõtelge uppuja päästmisele. Me sukeldume ja uppuja haarab meist kinni. Me anname talle lõuahaagi või vääneme ta kätt. Siis rebime ta juukseid või kaelapidi kaldale, vabastame ta mädadest riietest ka sel juhul. Kui ta on võõras tüdruk või naine. Siis venitame ning klopime teda, et saada vett kopsust välja. Järgmisena rebime tal keele suust välja ja seome lõua külge ning siis hakkame teda sikutama ja muljuma kunstliku hingamise tegemiseks.

Ärge kasutage neid võtteid kunagi inimese juures, kes pole uppunud - sel juhul võib järgneda vanglakaristus. Uppunu juures võib aga samade võtetega teenida elupäästeristi.

Nõnda siis - kui kahtlus Sind vaevab - istu maha ja mõtle see lugu läbi. Võta omale siht silmade ette ja otsusta tee sinna skaudi südametunnistuse järgi. Kui Sul see on.

Sin

Jõesäär

MEHISED POISID JA NAISELIKUD TÜDRUKUD

VAJATAKSE POISSE...

-
- ... kes suudavad kanda kivi, mis esimesel katsel tundub liiga raske,
 - ... kes astuvad siis veel edasi, kui nad on nõrkemiseni väsinud,
 - ... kes julgevad tunnistada kõike, mis nad on teinud head või halba,
 - ... kes panevad vajadusel käe tulle oma ustavate sõprade eest,
 - ... kes tasuvad kartmatult iga solvamise ja teotuse,
 - ... kes rühivad oma sihtide poole raskustest hoolimata,
 - ... kes kaitsevad endast nõrgemaid ja naisi,

...VAJATAKSE MEHI!

VAJATAKSE TÜDRUKUID...

-
- ... kes teavad, et armastus ja truudus on naise suurimad aarded,
 - ... kes hoiavad ilu, mis loodus on andnud,
 - ... kes usuvad, et naise tugevus on tema õrnus,
 - ... kes löövad silmad maha inetuste, labasuste ja tooruste puhul,
 - ... kes julgevad siduda sõduri haava ja silitada vaeslapse pead,
 - ... kes kannavad uhkusega esiemade vana hõbedat,
 - ... kes käivad oma sõbra kõrval ka siis kui rada on kitsas,

...VAJATAKSE NAISI!

Vajatakse eesti mehi ja naisi.

Jämesäär

Heino portree endast (1975)

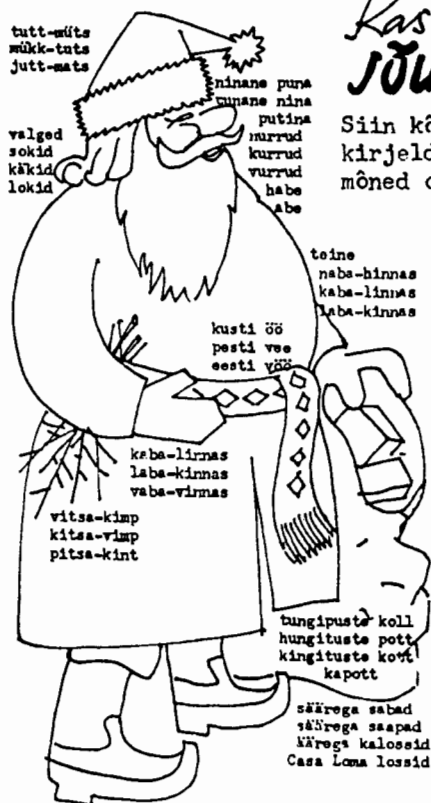
Noortele eesti keele arendamiseks ja viljelemiseks kirjutas Heino pidevalt jutukesi. Järgnevalt äratoodud kuus Lembitu kirjadest – "noortekirjadest" – mida Heino jagas tüdrukutele ja poistele kaks aastat, on üks näide.

Teiseks näiteks on kogumik kirjutisi "Ilusa emakeele" sambaga seoses. Samba kavandas Heino ise, tegi ka töö joonise, mille järgi sammu ehitati.

Lembitu

JÕULUKIRI

tüdrukutele ja poistele
1981

Kas sa tunned JÕULUMEEST?

Siin kõrval on jõulumehe pilt ja kirjeldus. Mõned sõnad on õiged, mõned on valed.

Tõmba kõik valed sõnad maha ja jäta ainult õiged järele. Sul peab järele jääma 11 nimetust, kokku 13 sõna.

Siis mine isa või ema juurde ja lase neid tööd kontrollida. Kui kõik on õiged, siis annab ema sulle ühe piparkoogi rohkem kui muidu – auhinnaks.

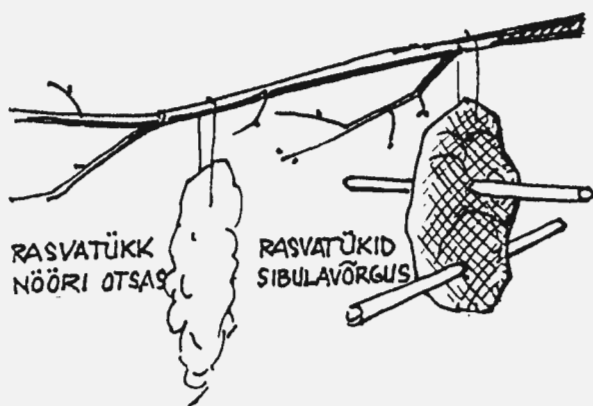
Hea laps – mitu nime

Kõik armastavad jõulumeest, sellepärast on tal palju hüüdnimesid:
JÕULUMEES, JÕULUTAAT,
JÕULUVANA, JÕULUISA jne.
Kas sa tead veel mõne?

Hüüdnimi on nickname. Hollandis on jõulumehe nimi Saint Nick – Püha Nikolaus. Sama mis Santa Claus inglise keeles.

Lindude jõulupuud

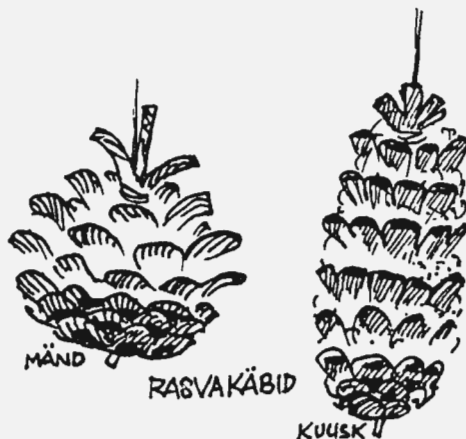

Lindude elu talvel pole suurem asi. Külm ja nälg teevad elu kibodaks.

Kas sa toidad linde talvel?

Putuktoidulised söövad meeleldi rasva, kuid see ei tohi olla soolane. Igas kodus lõigatakse liha küljest suured rasvatükid ära. Kui need panna tühja sibulavõrku ja torgata läbi mõned pulgad lindudele jalatoeks, siis on sul jõulusöökla lindude jaoks.

Rasvatükke või sulatatud magedat rasva saab panna kuivanud männi- ja kuusekõbide soomuste vahele ning riputada need siis puu otsa. Need on nagu ehted jõulupuul ja varsti tulevad ka linnud.

Seemnetoidulised linnud rasva ei söö. Aga nad söövad meeleldi leivapuru, seemneid, kaerahelbeid ja mitmesuguseid taimseid toidujäänuseid. Kiirsöökla nendele lindudele saad teha kahe minutiga.

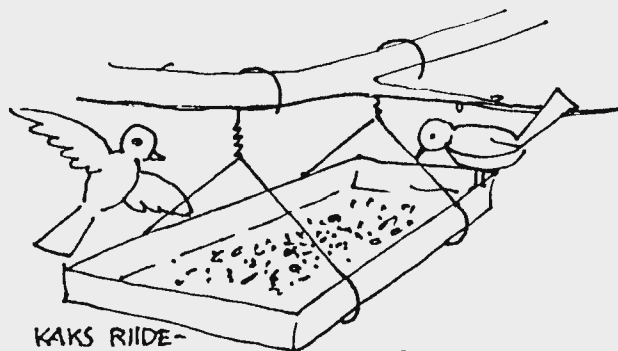
Võta kaks riidepuud ja kingakarbi kaas. Kaane asemel kõlbab ka vineeri- või papitükk. Riidepuud tuleb veidi väänata, et need söögilauda korralikult ja kindlasti hoiaksid ka siis kui tuul puhub.

Kui sa toitu maa peale riputad, siis on naabruse kassid kohe linde püüdnud. Toit jääb varsti lume alla.

Järgmine number on lindude vaatlemine. Kas sa tunnud kõiki linde, kes su jõulupuud ja sööklat külastavad?

RASVAKÄBIDEGA JÕULUPUU

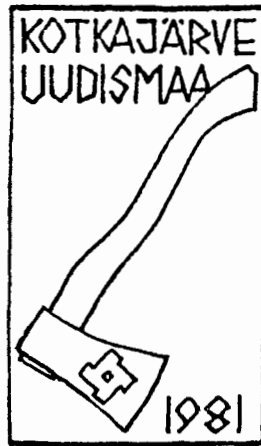

KAKS RIIDE-
PUUD JA KINGAKARBI KAAS

Mis on ? →

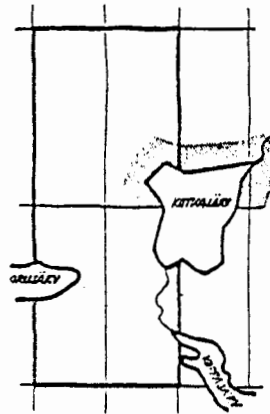
Lembitu poiste suvine laager.

Seda muidugi ka, kuid laager sai omale nime kavatsusest Kotkajärvele maad juurde osta. Enne kui meie Kotkajärvele tulime, olid järve rannad juba müüdnud Clearwateri Pioneeride Laagrile.

Nüüd pakuvad pioneerid maad müüa ja meil on ostu-eesõigus. Vaata kaart - meie maa on piiratud tumeda joonega, uus maa - UUDISMAA - on varjutatud.

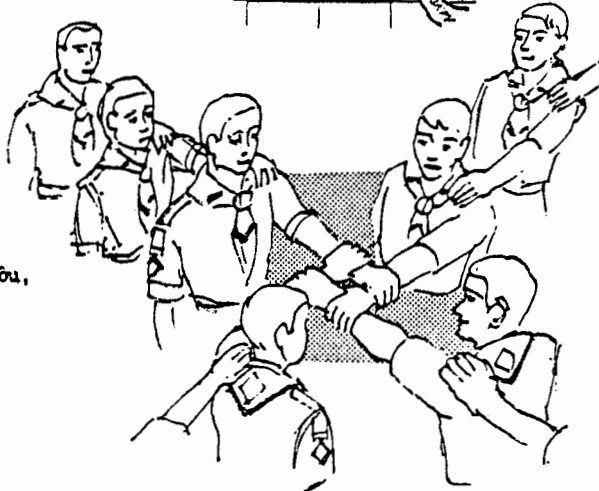
Toronto Eesti Skaudisõprade Selts palub kõiki eestlasi maa ostuotsusel appi tulla. Osamaks või annetus on \$ 100. Toetaja nimi läheb kirja uudismaa autahvlile.

UUDISMAA LAUL

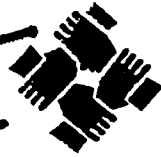
Uudismeeste uudismaa,
tuulimeeste tuulismaa,
rügameeste rammumaa.
Meelimeeste mängumaa,
väärimeeste võidumaa,
sõnameeste sammumaa.

Maru mees saab maa käest jõu,
naru maa saab mehelt jõu -
kangelaste kaurismaa!
Maru maa teeb mehe näo,
naru mees teeb maale näo -
Kotkajärve uudismaa!

ÜH ÜKS SÜDA JA ÜKS HING * KUI ÜKS SÜDA JA ÜKS HING

Lembitu

NÄÄRIKIRI

tüdrukutele ja poistele 1982

JAANUAR ON NÄÄRIKUU MILLEST SEE IMELIK NIMI ON TULNUD?

NÄÄRISOKK

Nääriskokul olid õlgedest tehtud sarved, lehmakell kaolas, tagurpidi pööratud karkakas seljas ja nööriest saba taga.

JAANUAR sai nime vana rooma jumala JANUSE järgi. Janus oli iga alguse jumal ja teda kujutati kahe-näolisena: üks ees, teine taga.

Aga NÄÄRIKUU - vana eesti nimi jaanuari kuule?

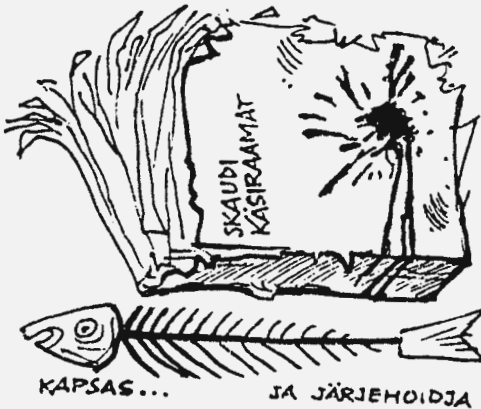
300 aastat tagasi pandi kehtima KALENDER ja aasta esimest päeva nimetati UUE-AASTA PÄEVAKS. Kalendri tutvustajateks olid kiriku-õpetajad, kes siis olid sakslased ja rootslased. Nad nimetasid seda päeva "neu jaar", "nüü jää" (inglise "new year"). Nii siis NÜÜ-JAARI-KUU, millest rahva suus sai üsna ruttu NÄÄRIKUU.

Näärilool käisid vanasti sokuks riidetatud poisid ja noormehed majast majja, tegid nalja ja soovisid inimestele HEAD UUT AASTAT. Need olid nääriskokud.

VII SEE KIRI KOJU

ja anna ka vanematele lugeda!

Kapsal on eesti keeles kaks tähendust:

1. ristõieline taim, mida kasvatatakse köögiviljana ja süüakse värskelt või hapendatult (sauerkraut).
2. raamat, mis sattus valesse isiku kätte. Populaarse järjehoijana sellise raamatu vahel kasutatakse paljaks söödud heeringat.

Siin on kindlasti kaheksaguseid raamatuid:

KÄSIRAAMATUD (entsüklopeedia, sõnastikud, skautluse ja huvialade käsiraamatud ja muud)

JUTURAAMATUD (välja mõeldud põnevad lood - fiktsioonid)

Võib olla, et sul on koguni rohkem raamatuid:

TEADUSLIKKE ja POPULAARTEADUSLIKKE, REISIKIRJU, MEMUAARE, LUULEKOGUSID ja muid.

Kõik sinu raamatud kokku on SINU RAAMATUKOGU.

Kas sinu raamatukogu on korras?

Kas raamatud on reastatud riiulile? Kas sul on raamatute nimestik või kartoteek?

Kas sinu raamatud on märgitud sinu nimega?

ISIKU TÕEND

Nimi: *Jaani Vara*

Sünniaeg: *30. aug. 1968*

Address: *40 Badway Willerdale*

Nr: *24*

IDENTIFICATION CARD

Name: *Katri Uudismaa*

Date of Birth: *12. jaan. 1970*

Address: *Fair Drive, Toronto*

No: *99*

Inimese tõend

JAAK VARA RAAMATUKOGU

Tiitel: *Lugu käbist, lugu kännust*

Auter: *Heino Jõe*

Trükiasta: *1980*

Nr: *42*

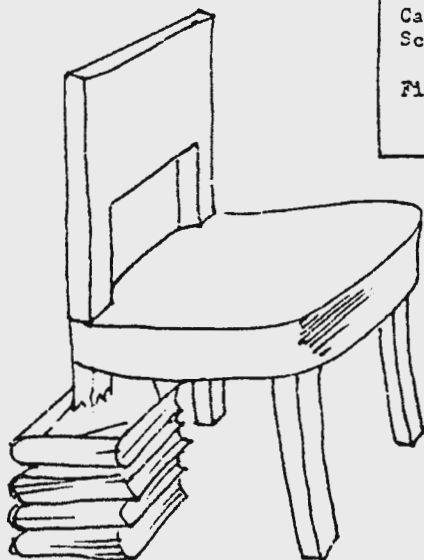
Raamatu tõend

Sul on tublid juhid ja nad õpetavad sulle igasuguseid tarku asju.

Kõike nad siiski ei suuda õpetada. Selleks on olemas head käsiraamatud.

Raamatust saab valida just seda, mis sulle eriti meeldib.

Küsi juhtidelt, kust neid raamatuid saab!

PAKSUD KÄSIRAAMATUD ON KA HEAD "JALARAAMATUD"

Nagu inimestel on tema isikut tõestav tunnus, nii peaks see olema ka igal raamatul. Vaata, kuidas see asi on korraldatud kooli või linna raamatukogus. Küsi raamatukogu-hoidjalt - ta seletab sulle meeeldi. Raamatute nimestiku tegomine ei tee kulu. Tore on vaadata korrastatud raamatukogu.

SKAUTLEKKE KÄSIRAAMATUD

eesti keeles:

Herbert Michelson - Skautlikul teel
Heino Jõe - Ants Ankrumees
- Rännikivi
- Lugu käbist, lugu kännust
Ao Vaks - Iõkkeraamat
Helgi Rosen - Hellakoste ja gaidide mängud

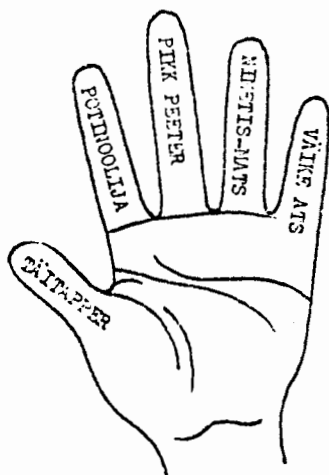
inglise keeles:

Lyn Cook - Brownie Handbook
Dorothy Crocker - Guide Handbook
The Cub Book - Kanada hunduraamat
Canadian Scout Handbook
Canadian Venturer Handbook
Scout Handbook - Ühendriikide skaudi käsiraamat
Fieldbook - Ühendriikide skauditehnika ja looduse käsiraamat

Vanasõnu

- * Mida Juku ei õpi, seda Juhan ei mõista.
- * Mida Manni ei õpi, seda Mari ei mõista.
- * Mida õpid noores eas, surmani sul seisab peas.
- * Tarkus ei küsi leiba, aga rumaluse eest tuleb vahest maksta.

Sõrmedel on sõnad, NÄPPUDEL ON NIMED

Vennad

Elasid kaks venda: Sulev ja Nigul. Sulevil olid sõrmed, Nigulal olid näpud. Sulevil oli sõrmus sõrmes ja ta kandis sõrmkindaid. Nigulal ei olnud näpast näpus ega olnud ka näppkindaid. Aga talle meeldis näputöö.

KOHTAMINE KOTKAJÄRVEL

KOHTAVAD KAIMUD JA VAPRAMAD VENNAD
KOTKAJÄRVE KALDAL.
TUUL MÄNGIB JÄRVEL JA VAHVUS SÜDAMES,
ÜHESKOOS LOOME SÕPRUSE KULDA.

SIRGUVAD MÄNNID JA KASVAVAD KUUSED
KOTKAJÄRVE KALDAL,
TÕUSEVAD PUUD — UUS KOTKAJÄRVE METS,
OMA KÄEGA NEED PANIME MULDA.

NOOLELE TERA JA TERASEST TARMU
SAIN KOTKAJÄRVE KALDAL.
AASTAD KUI MÕÖDUVAD, IKKA TÄHAN VEEL
KOTKAJÄRVELE TAGASI TULLA.

VIIS: LAC LOMA, SÕNAD: JÄMESÄÄR 1965

Eesti keeles oli vanasti igal näpudel oma nimi.

Põial oli TÄITAPPER, sest tabatud täi (louse) pigistati põidla küünega katki.

POTINOOLIJAJA kaapas meepurgist ja moosipotist magusat, kui ema ei näinud.

PIKK PEETER ei vaja tutvustamist.

NIMETIS-MATS - nimetis-sõrm oli tähtis sõrm, sest seal kanti sõrmust. Kui keegi tahtis kuradiga lepingut sõlmida, siis ta pidi

andma nimetis-sõrmest kolm tilka verd. Kurat andis selle eest raha või võimu, kuid sai pärast vere andja hinge omale ja läks sellega otse põrgu.

VÄIKE ATS on väike ats.

KUI ÜKS SÜDA JA ÜKS HING * KUI ÜKS SÜDA JA ÜKS HING

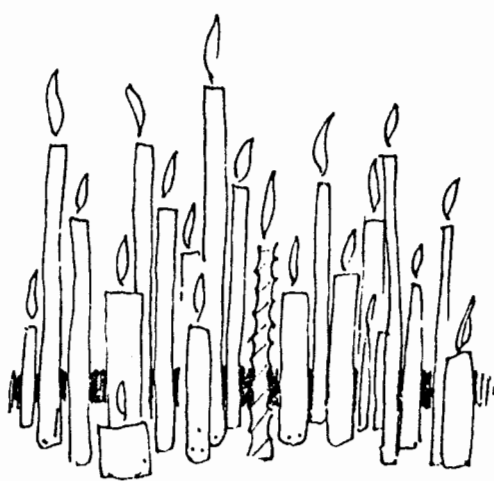
Lembitu

VASTLAKIRI

tiidrukutele ja poistele 1982
2

VEEBRUAR ON KÜÜNLAUU

KÜÜNLAPEEV - 2.VEEBRUAR

Küünlapäeval pühitseti katoliku kirikus küünlaid. Ohmistamata küünlaid ei tohtinud kirikus põletada.

Mida paremini vurr vurises, seda paremini kasvasid viljad. Müidugi - see oli ebausk. Isegi küünla tuld ei tohtinud puhudes kustutada. Küünla puhumine tõi tulekahju. Sel-
lepärast tarvitati leegi
sambutaja: →

VEEBRUAR sai nime küün-
lapäevast, mis on igal
aastal 2.veebruariil.
Nii siis KÜÜNLAUU.

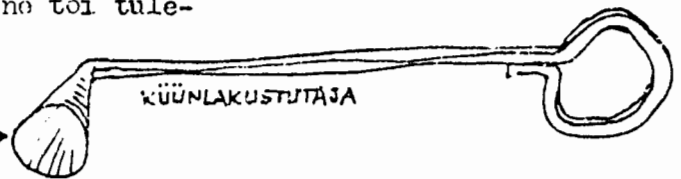
Enamasti on veebruaris
ka üks liikuv püha -
VASTLAPÄEV - kiriku-
aasta paastu algus.
Tänavu on vastlapäev
23. veebruaril.

Vastlapäeval lasti liu-
gu, et linad hästi kas-
vaksid. Söödi herne- ja
oa-suppi sea-jalgadega.

VURRI-KONT

tohti sea säärluust, millele
torgati sisse kaks auku. Non-
dest pariti läbi tugev nöör.
Keerutamisel ja tõmbamisel
hakkas vurr vurisema.

KÜÜNLAUUSTUTAJA

Armsad vanad SAAPAD

KINGAD TEHAKSE SAAPA-VABRIKUS

Tänapäeval on kõik saapad ja kingad vabrikus tehtud. Nii siis need kõik peaksid olema ühteviisi head.

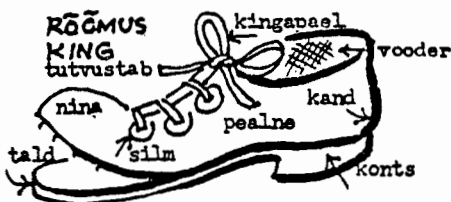
HEAD KINGAD JA HALVAD KINGAD

Tegelikult on siiski nii, et mõned kingad on head ja meeldivad meile. Teised on halvad. Head kingad on meile armsad ka siis, kui need on juba vanad.

MIKS SEE NII ON?

Kingi tehakse mitut erinevat stiili ja mõõtu, mitmel viisil ja mitmest materjalist. Isegi kaks sarnast kinga on erinevad: ühe jaoks sattus

hea ja pehme nahk, teise jaoks kõva või vigane (Nahk on ju võetud looma seljast!).

KINGA TULEB HOIDA JA HOOLDADA

Kinga headus oleneb palju kinga omanikust. Kes oma kingi korralikult puhastab, kuivatab, määrib või õlitab, läikima harjab ja õigeaegselt parandab, selle kingad on ilusad ja püsivad kaua.

Tõeliselt hea ja mugav king või saapas on seda väärt, et tema elu-iga pikendada. See kõik on sinu teha, kui sa viitsid... ei viitsi... viitsid?

KING ON "PUHKUSEL"

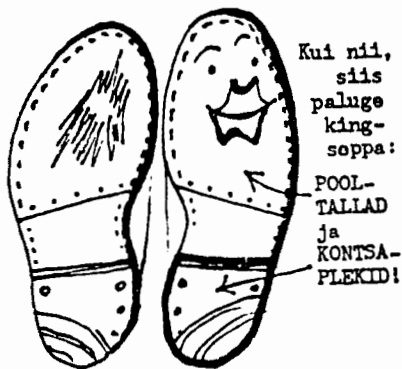
Mõned jalatsid on hooajalisi.

Puhkavad kas suvel või talvel.

Täida king puhkuseks kortsutatud ajalehega. Siis ta terveitab sind puhkuse lõppedes viisakalt - ei aja nina püsti.

Seistes kingad kuivavad ja muudavad vormi.

LIGUNENUD

Kui nii, siis paluge kingseppa: POOL-TALLAD ja KONTSA-PLEKID!

LÄBI-MÄRJAD KINGAD

1. Pese harja ja veega pori maha.
2. Määri pealsenahk paksult sisse kastoor- ehk ritsinus-õliga ja pane kingad kuivama.
3. Kuivad kingad määri saapa-kreemiga ja löö läikima.

Ritsinus-õli imbub märja naha sisse ja surub vee välja. Ritsinus-õli ei riku naha läiget, nagu teevad enamused õlisid. Ritsinus-õli on müügil apteegis arstirohuna. Võta tubli lonks ja kõik mis sul sees, tuleb tagant välja. Magu jääb tühjaks.

KA SIIS KUI SA KINGA EI KANNA,

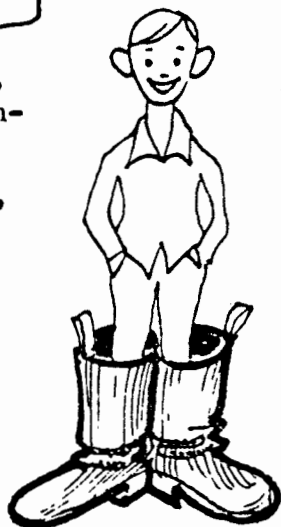
pead sa kinga eest hoolitsema. Hoo-ajajalatsid: sandaletid, tennis-kingad ja riidest suvekingad lähivad talveks puhkusele. Suusa-saapad, soojad botikud ja säärrikud jälle puhkavad soojal ajal.

Pane jalatsid puhkusele alles siis, kui oled need puhastanud..

KING KONG

Mõned saapad ja kingad on tõelised monstriid. Tegelikult on monstriid nende omanikud.

Ats see astus, kingad jalas viiet aastat juba, aga ikka sääresaapaid isalt ihkas taga.

Kingad võeti, saapad anti, aga - oh sa valu! - Ats ei jeksa saapaid kanda, Ats nüüd paljajalu.

KINGAMÕISTATUS

Üks hiir ja kaks saba

taga.
Paster-kinge ja paalad

KAHE OTSAGA

EESTI KEELES on mõned naljakad sõnad, mida võid lugeda teise moodi või juudi moodi (juudid loevad tagurpidi, paremalt vasakule) - ikka saad sama sõna.

Ühe sõna kohta on tehtud mõistatus: LOE MIND EEST VÕI TAGANT OTSAST - IKKA TÕUSEN MAAST JA METSAST. - Udu! Kuidas on "udu" inglise keeles?

Teeme mõistatuse ka teise kahe otsaga sõna jaoks. Selle pead ise ära arvama: KAS LOED TAGANT, VÕI LOED EEST - RISTI LEIAD TIPUST JA ORELI SEEST.

Kolmas kahe otsaga sõna tähendab posti või tulpa, mis kannab mõnda ehitust või katust. Vahest tehakse see ka lihtsalt kaunistuseks, vahest pannakse sinna otsa mõni kuju. Kui samal sõnal muuta alguse- või lõpu täht, siis käib selle kohta mõistatus: ÜHTEPIDI KASVAB LAUDAS, TEJSTPIDI KASVAB KARJAMAAL.

Siin toodud sõnade seletused on kirjutatud jalad püsti. Kas sa tead veel sõnu, mis on kahe otsaga.

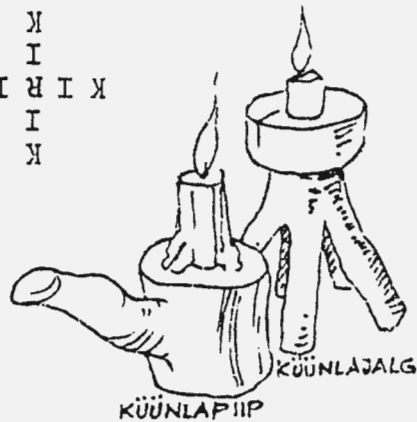
POLLI-VOLLI DUUDL

Jänes istus raudteerööpa peal,
laulis: polli-volli duudl-duudl-dii.
Oma hambaid puhastas ta seal,
laulis: polli-volli duudl-duudl-dii.
Laulis nii, laulis naa,
laulis: polli-volli duudl-duudl-dii.
Kui ta viimaks rengi nägi,
kohe pikad sääred tegi,
laulis: polli-volli duudl-duudl-dii.

Siga seisis toas seinakella ees,
laulis: polli-volli duudl-duudl-dii.
Mõtles, mis on küll selle kella sees,
laulis: polli-volli duudl-duudl-dii.
Laulis nii, laulis naa,
laulis: polli-volli duudl-duudl-dii.
Ja kui lööma hakkas kell,
sige ehmus nagu hull,
laulis: polli-volli duudl-duudl-dii.

SVIIVAI (SVIIVAS) SVIIVS

K
I
K I H I K
I
K

I ÜKS SÜDA JA ÜKS HING * KUI ÜKS SÜDA JA ÜKS HING

Lembitu

SULAKIRI

tüdrukutele ja poistele

3 1982

MÄRTS - PAASTUKUU

PAAST on osaline või täielik toidust loobumine usulis-
tel põhjustel. Vanasti arvati, et paastumine ja
palvetamine muudab inimese paremaks.

PAASTUKUU (märtsi vana nimetus) Eestis pärineb katoliku
ajast. Enne ülestõusmise pühi söödi lihatoi-
du asemel kala, või ning rasva asemel taine-õli. Liha
tohtis võtta alles esimesel ülestõusmise pühal - sellest
ka nimetus lihavõtte pühad. Päevalille-seemnete või li-
na-seemnete õli aga nimetatakse paastu-õliks, vene kee-
le pilkamiseks "posla-masla" (posnoje maslo - paastu-või).

MÄRTSI nimetus omakorda tuleb vanade roomlaste kalend-
rist. Märts (ladina Martius) oli pühendatud roo-
ma sõjajumal Mars'ile - samuti nagu punane planeet -
Mars.

"Ära muretse, varsti hakkavad nad jälle liha sööma!"

MÄRTS - KEVADKUU

"Saa paremaks!"

KEVADKUU oli arvatavasti ürg-vana eesti nimi märtsile,
sest märtsis on kevadine pööripäev. Katoliku
ajal tähistas paastu-maarja-päev - 25.märts eesti rah-
vakalendris kevade algust. Sellest päevast läksid tüd-
rukud aita magama, neljas söögikord - keskhorrik (kell
9.00 - 10.00) tuli juurde ja valguse saamiseks ei toht-
itud enam õhtuti tuld süüdata. Mõndi varem magama ja
ärgegi varem.

MEESTE TÖÖ, NAISTE TÖÖ

SUKAKUDUJA

MATI RAUDNAEL

"Nuuska oma nina puh-
taks!" ütles tädi 4-
aastasele Aadile.

"Ei nuuska," vastas
Aadi, "see on naiste

töö!" - Aadil oli õigus. Kodus oli ema alati Aadi nina pu-
hastanud, aga vahest tegi seda vanem õde.

SEPP

ÕIE ROOSIORG
HOBUSTE RAUTAMINE

MEHED NAISTEST

NAISED MEESTEST

Lühikesel pingutu- **TUBLIMAD** Pika-ajalisel pingu-
sel on mehed naistest palju | tusele jätkub naistel jõudu
tugevamad. | kauemaks ajaks.

Troopilistel- ja mägestiku ekspeditsioonidel, kus tuleb
kasutada pärismaalasi - kandjaid, on naised meestest
paremad.

Pika-ajalisel nälgimisel jääb inimene esiteks kõhnaks,
siis paistetab üles ja lõpuks sureb. Mohod kannatavad
nälgimist vähem ja hakkavad varem paistetama. Kui mees
juba sureb, siis hakkab naine paistetama.

MIKS?

Loodus on määranud naistele
elu edasi-andmise tõesande
ja on neid vastavalt ohita-
nud ning varustanud.

Iga Mats
peab oskama oma pükse
lappida.

HEA SKAUT õmbleb ise kõik oma märgid
vormi-pluusile ja õlavööle,
ta nõelub ise oma sukad ja sokid,
õmbleb uuesti ette ära tulnud nõõbid
ja teeb kõik kiiresti häda-vajalikud
parandused.

HEA GAID - endast-mõistotavalt!

NOOLEPOISS ja HEELAKE ?

Nende kohta vool "soadust" ei ole,

Vanasti olid meestel ja naistel erinevad tööd ja ülosanded. Mehed töötasid väljas, naised olid kodus ja kasvatasid lapsi. Naistel puudusid poliitilised õigused - nad ei saanud valida. Nad ei tohtinud olla arstid, advokaadid, arhitektid, insenerid - rääkimata kohtuniku, parlamendi liikme või ministri ametist.

Müüd on ajad muutunud. Naised võivad pidada kõiki ameteid nagu mehedki - väljaarvatud eriliselt rasked tööd, mis neile käivad ülejõu: kaovurid, tuukrid j.t. Naised saavad meestega võrdset palka, kui nad teevad sama tööd.

Pole enam meeste töid ja naiste töid. Hündude ja hellakeste, gaidide ja skautide katsekavadki on üsna sarnasod.

Kui sina kord valid omale töö, siis vali see, mis sulle meeldib ja mida sa teha suudad.

Kõige peenemad kokad on alati mehed.

Mis sa endast arvad?

Meie väike Malle, sinisilmane, linalakake, on tubli hellake.

Tema aitab isa, virgaks tütreks tal iga tööle visa on hellakene Malle.

SUKAKUDUJA

MATI RAUDNAEL

SEPP

ÕIE ROOSIORG
HOBUSTE RAUTAMINE

Vanasõna ütleb: kuidas töö, nõnda palk.

"Ema, ema, tule siia," karjus väike Aadi, "üks tädi läheb telefoni-posti otsa!"

"Mis seal imelikku, see tädi on telefoni-tehnik - paneb uusi telefone majadesse," ütles ema.

Aadi: "Mina lähen ka telefoni-posti otsa, kui ma suureks saan."

"Kallis Aadi," silistas ema Aadi pead, "kas sa ei näe, et see on naiste töö..."

VII SEE KIRI KOJLI,
anna vanematelo lugoda!

Kas sa tead, MIDA SA SÖÖD?

INGREDIENTS: sodium podium, potassium karvussium, fat, watergun powder, silicon kilpkonn etc.

Kanada seadused nõuavad, et igale toidule oleks kirjutatud pakendile, mida see sisaldab. Soda käisla täidetakso korralikult. Ainus viga on, et suur hulk inimesi ei tea, mida need nimetused - eriti kui need on kemikaalid - tähendavad.

Kui sinul on kodus tarku raamatuid: entsüklopeedia, keemia- või ka toitlustamise käsiraamatuid, siis püüa kindlaks teha - mis ained need on ja milleks on need toidule lisatud.

VIISKÜMMEND VIBU

Viiskümmend vibu, kuuskümmend kuhu, seitsekümmend sarapuu-keppi. Ilusti, kenasti, neli, viis korda järjesti.

Onu ära maga, lüikka rege taga, sest su hobune on väsinud. Ilusti, kenasti...

Naabri Mari oli ilus plika, poiste poole tema vaatas ikka. Ilusti, kenasti...

Kui ta hommikuti tuba pühkis, luua-varrega ta nina mähkis. Ilusti, kenasti.

Maali karjus üle õue - Juhan visand talle vett põue. Ilusti, kenasti...

Taat tule koju, taat tule koju, eit pani sulle supi sooja. Ilusti, kenasti...

Naabri kuri Mari jooksis nana ja mind jala-säärest hammustas. Ilusti, kenasti...

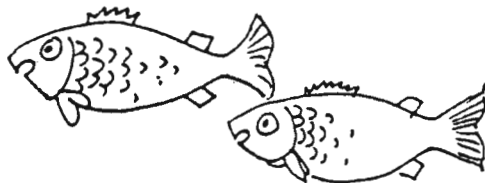
Ai tuidi-ludi, hapu-piima-pudi, üks vana tuidi sõi seda sodi. Ilusti, kenasti...

Viiskümmend rida, kuuskümmend rada, seitsekümmend laulu-salmi. Ilusti, kenasti...

Suurem osa kemikaale on lisatud selleks, et ainetete roiskumist vältida. Tervisele ohtlikke aineid ei lubata toitudele lisada. Ohutu aino ei tarvitse aga tervisole kasulik olla.

Juba vanad egiptlased oskasid kemikaalide abil liha säilitada. Kui neid tänapäeval leitakse, siis me nimetame neid muumiateks.

Söö värskot toitu!
Söö seda, mille sisu on sulle arusaadav!

II ÜKS SÜDA JA ÜKS HING * KUI ÜKS SÜDA JA ÜKS HING *

8 *tiidrukutele ja poistele* 1982

Kõikides kultuurkeeltes - kalendri kuudel samad nimetused. Kõik need tulevad vanast Roomast, kust tuli ka meie kalender. Enamasti on kuude nimetused tuletatud Rooma jumalate ja tähtsate meeste nimedest.

Neli viimast kuud aastas on erandiks - nende nimetused tulevad numbritest:

SEPTEMBER - eesti rahvakalendri	MIHKLIKUU
OKTOOBER - eesti vana kalendri	VIINAKUU
NOVEMBER - meie	TALVIKUU ja
DETSEMBER - vana kallis eesti	JÕULUKUU

Vastavad numbrid ladina keeles on : SEPTEM - seitse, OCTO - kaheksa, NOVEM - üheksa ja DECEM - kümme.

Igatüüpi teab, et september on ju üheksas, oktoober kümnnes, november üheteistkümnnes ja detsember kahe-teistkümnnes kuu. Kes nüüd siis selles kalendri küsimuses ja kuude nimetustes loll on?

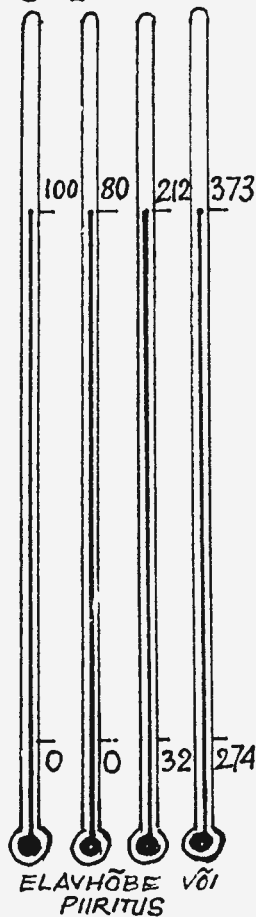
Keegi pole loll. Vanas Rooma kalendris oli märts esimene kuu ja siis olid numbrid õiged. Selle asja nimi on TRADITSIOON. Kõik teavad ja keegi ei kavatsegi parandada.

KRAADIKLAAS

AMETLIKU NIMEGA TERMOMEETER

C R F K

Kraadiklaas - TERMOMEETER (soojuse-mõõtja) näitab, kui soe või külm on õhk väljas või toas. Kraadiklaas näitab meie keha temperatuuri - ka meil on palavik - rohkem kui 37° C.

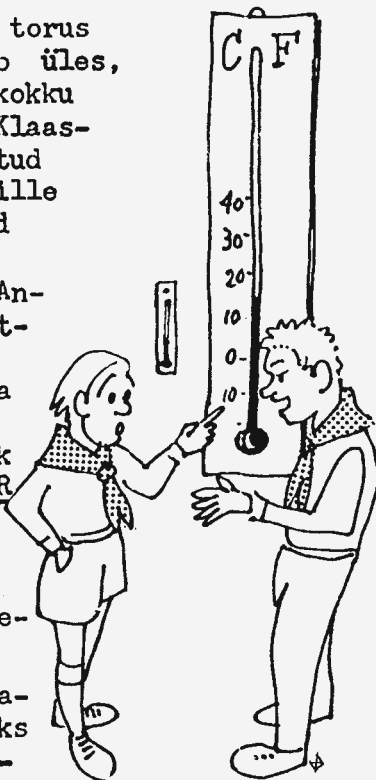
Lähtne küll, kuid kraadiklaas leiutati alles kolmsada aastat tagasi. See on õhutühi klaas-toru, mille all otsas on väike kuul. Torus on elavhõbe (mercury) või värvitud piiritus (alcohol).

Soojaga vedelik torus paisub ja liigub üles, külmaga tõmbub kokku ja läheb alla. Klaas-toru on kinnitatud skaala peale, mille numbrid näitavad temperatuuri.

Rootsi füüsik Anders CELSIUS võttis aluseks vee jäätumise (0) ja keemise (100). Prantsuse füüsik R.A.F.de REAUMUR jagas sama vahe 80-ks.

Sakslane Gabriel D. FAHRENHEIT võttis aluseks inimese keha temperatuuri (100).

Need kolm on tuntumad ja tarvitatavamad termomeetrid. Kanada läks hiljuti üle Fahrenheitilt Celsiusse - CENTIKRAADILE (sajandik-kraadile).

"See suur loll kraadiklaas ei ole väikesest sugugi parem - näitab täpselt sama palju."

Lembitu KIRI hakkab RAHVALEHEKS

Kirjutise sellesse numbrisse - "KRAADIKLAAS" valmis-
tas ette Andres Loorits. Alates uuest aastast - 1983
võtab "Lembitu KIRI" vastu kaastööd kõikidelt meie
tüdrukutelt ja poistelt.

MIDA?

Mida kirjutada? Mida joonistada?

Kõike, mis sind ennast huvitab ja mis võiks ka teisi
huvitada. Kui sa pole kindel, siis küsi sõpradelt ja
juhtidelt: "Kas niisugune asi võiks kedagi huvitada?"

Kõik maailma teadused ja tarkused, skauditarkused, ime-
likud asjad, mis on juhtunud ja juhtuvad, naljapildid,
ristsõnad, mõistatused, head naljad ja anektoodid.

KUIDAS?

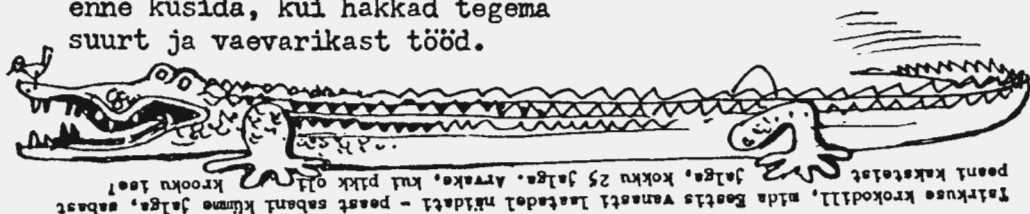
Kirjutatud kaastöö olgu kirjutatud nii, et lugeja sel-
lest aru saab. Kõik keelevead parandatakse, nii et
sinu kirjutis ilmub heas eesti keeles. Kui sa mõnda
eesti sõna ei tea - pane see sisse inglise keeles.
Tõlgime selle eesti keelde.

JOONISTUSED JA PILDID

Joonistustega on asi nõudlikum. Neid ei hakka keegi
ümber joonistama, sest siis pole see ju enam sinu töö.
Joonistus tuleb teha tindiga, musta tindiga, kindlate
ja puhaste joontega. Värvipilte, samuti halle ning
uduseid jooni, pliiatsijoonistusi meie trükitehnika ei
tunnusta.

TOIMETAMINE

Viimane sõna on toimetajal - mis läheb lehte ja mis
ei lähe. Sellepärast on vahest kasulikum
enne küsida, kui hakkad tegema
suurt ja vaearikast tööd.

Tähtsuse kromodill, mida loots vanasti laetadel näidat - peast sabant kümme jalga, sabast
peant kaketeist jalga, kokku 25 jalga. Arvake, kui pikk olli krookua lool!

Mis on _____ MAAPÄEV?

KUI SKAUDIJUHID omavahel räägivad, siis nad tarvitavad vahest lühendeid, millest poisid aru ei saa: Aa-Kaa, Maa-Pää, Pee Ärr jne.

Maa-Pää on tegelikult LEMBITU MAAPÄEV - Lõmbitu Maleva juhtide nõupidamine - kaks päeva Kotkajärvel septembri kuu algul.

Mis on _____ AK?

Aa-Kaa on kõikide Kanada eesti SKAUDIJUHTIDE AAS-TAKOOSOLEK, kus arutatakse eesti skautluse üldisi asju. AK peetakse oktoobri algul Kotkajärvel.

AK laul

Jämesäär

Aasta üks on ajamerre läind,
aasta üks on ajamerre läind,
kustunud on laagrilõkkes,
murtud mõõdud aasta raskused ja tõkkes.

A - K! Ja malev marsib taas,
on kindlad noorte read:

A - A - A - A - A - A - K!

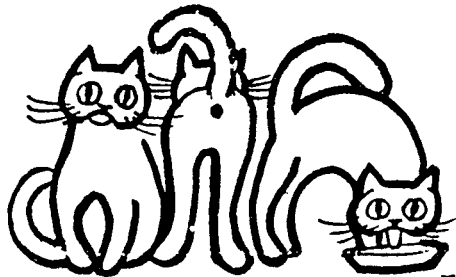
Homme Eesti siin jälle tõstab pead!

Aasta teine jälle seisab ees,
aasta teine jälle seisab ees,
vibukaarelt uue noole
lennutame üles sinitaeva poole.

A - K! Ja malev marsib taas,
on kindlad noorte read:

A - A - A - A - A - A - K!

Homme Eesti siin jälle tõstab pead!

NOOLEPOISTE EESTI KEELE

— KASSID —

KASSIDEL on sellepärast pikad ja kõverad sabad, et igapäevale meenutada:

KASS kirjutatakse kahe essiga

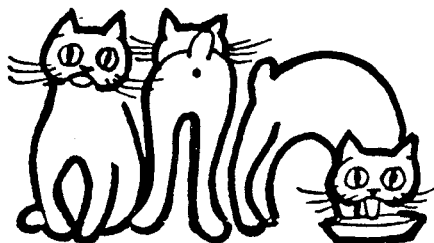
Kõik kassid, mets-kassid, kodu-kassid, kirjud kassid, siiani kassid ja angoora kassid.

Mõned kassid on siiski ilma sabata ja kirjutatakse ühe essiga lõpul. Need on kajakas, harakas, nupukas, lollakas, upsakas, parjokas ja küsimus: kas?

Vahe on lihtne:

kui kass teeb "mjau" - 2 ss-i
kui ei tee "mjau" - üks ss.

Kas teie kass on nupukas või lollakas kass?

KUULEKAS VIISAKAS NALJAKAS

II ÜKS SÜDA JA ÜKS HING * KUI ÜKS SÜDA JA ÜKS HING

Lembitu

JÕULUKIRI

tüdrukutele ja meestele

9

1982

KUIDAS ALGAS

METSAJÕULUPUU

Esimese pidasid Saare Maleva skaudid Harry Haameri juhtimisel.

Aastal 1930 kirjutas Harry "Eesti Skaudis" (see oli skautide ajakiri) metsajõulupuust "Kuidas meid jõuluõhtul taevast õnnistati."

- Just palve ajal läks taevast lahti ja tuli nii suuri lumehelbeid, nagu keegi polnud varem näinud.

Metsajõulupuu idee - skaudi 6.seadus - "Skaut on looduse ja loomade sõber" - säästa üks noor kuusk hävingust.

*

Esimese paguluses pidasid Stokholmi Kalevi lipkonna skaudid 1946 Heino Jõe juhtimisel.

Metsajõulupuu idee - mõttesild ja palve nende eest, kes ilma koduta ja jõuluvalguseta viibisid orjadena Siberis ja metsavendadena kodumaa metsades.

*

Mõlemad metsajõulupuu esialgsed ideed on kustunud. Komme ise on jäänud püsima. Igal aastal enne jõule kogunevad noored ja vanad põlevate küünaldega.

Kas sa oled kunagi käinud? See on omamoodi elamus. Tänavu on metsajõulupuu 20.dets.kell 19.30 Wilket Creek Pargis (Eglinton x Leslie).

Jõuluvana tulek

On jõulude rutt, sa jäta nüüd nutt,
jäta nüüd jonn ja kuula üks jutt:
"Jõuluvana meile on teel!
Ta nimesid loeb ja ritta neid soab,
kes tubli või halb, soda ta teab.
Jõuluvana meile on teel!

Ta näeb sind kui sa magad,
sind tunneb kogu aeg,
teab, kas sa oled hea või halb,
ole tubli nüüd, heldene aeg!"

On jõulude rutt, sa jäta nüüd nutt,
jäta nüüd jonn ja kuula üks jutt:
"Jõuluvana meile on teel!
Tal kotis on pasun, kaasas on trumm:
tuutu-luut-tuu ja tam-ta-ra-tamm!
Jõuluvana meile on teel!
Ja käharpa nukk, kes naeratab sul,
autõd ja rongid ja laevad on tal,
jõuluvana meile on teel!

Siis algab tüdrukutel
ja poistel rõõmukuu,
saab ohitatud mängulinn
kodus ümber jõulupu!"

On jõulude rutt, sa jäta nüüd nutt,
jäta nüüd jonn ja kuula üks jutt:
"Jõuluvana meile on teel!"

Punanina hirvekene

Punanina, hirvekene,
nina helkiv: nagu kuld.
Kos teda kaugelt nägi,
arvas kohe, et näeb tuld.
Kõik teised väiksed hirved
Punanina pilkasid
ja hirvemängu ringis
Punanina hülgasid.

Jõuluõhtul lumisel
ütles jõulumees:
"Punanina hirveke,
näita tuld mu saani ees!"

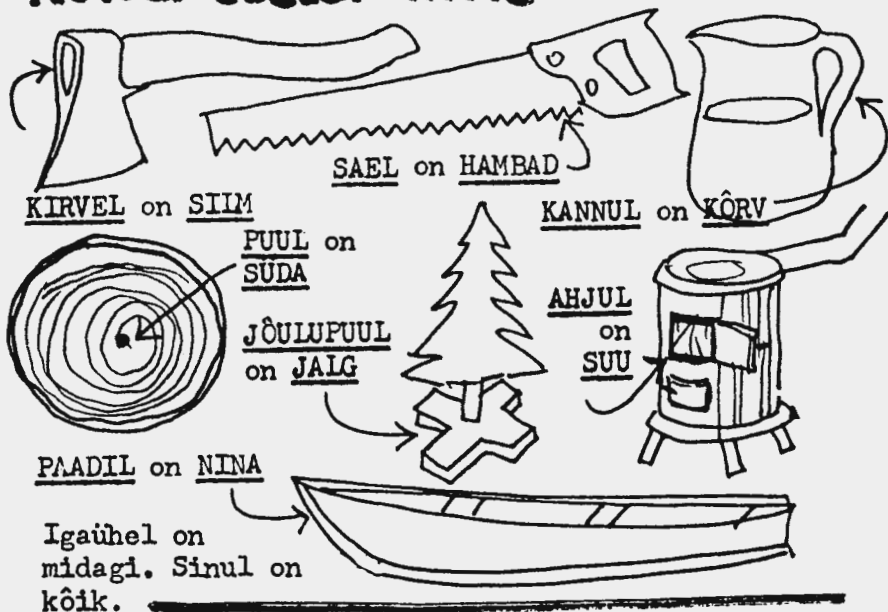
"Punanina hirvekene!"
hüüdsid teised hirved koos,
"nüüd oled kõigi lommik,
hirvekuulsus ajaloos!"

Kuljused

Üle väljade sõidab saanike,
lumi keerleb teel, meie naerame.
Süda heliseb kuljustega koos,
oo, mis rõõm on valges lumes
saanisõidu hoos!

Kuljuste helinal üle kogu maa,
oo, mis rõõm on valges lumes
sõita saaniga!

Keha-osad ilma kehata

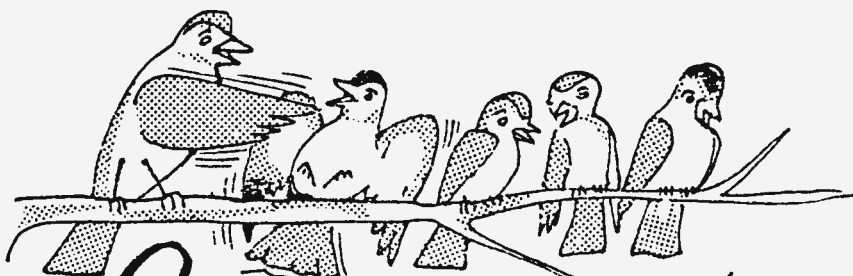
X-SÕNA-MÕISTATUS

PÕIKREAD: 2 Sõrm pop nimega. 6 Ratta osa. 7 Ratta osa. 8 Aktusesaal. 9 Ratta osa. 11 Pehme ilm talvel. 12 Sõjakirves. 13 Uus maa.

1		2		3	⊗		4
	5				6		
7							
				8			
9							
			10		11		
12							
	13						

PÜSTREAD: 1 Lõht-puu. 2 Puu kroon. 3. Taim aias (ka raamat). 4 Mootori osa. 5 Püha-Jüri ohver. 10 H₂O. 11 Kui üks

Ristsõnade lahendused anda hiljemalt 15. jaanuaril Andres Looritsale kes on ka selle ristsõna-mõistatuse koostaja.

Ega sa pole unustanud?

IGAL AASTAL JÄLE...

... ilmub jõululaps...

... algab raske nälja-aeg talvelindudele...

Muidugi - loodus on selle nii seadnud, et linnud peavad omal jõul talve üle elama. Seda nad teevadki. Aga see on ka looduse poolt seatud, et tuhanded hukuvad. Halval aastal kümmed tuhanded.

Linnuseemned poes on suhteliselt odavad. Jääk-rasva tükke (beef fat) annavad mõned lihunikud muidu. Mõned võtavad 29 senti naelast.

Kui oled asja hästi seadnud, siis saad selle 29 cendi eest nalja ja rõõmu dollari eest.

Küsi juhtidelt - nad on ka kõik lindude sõbrad!

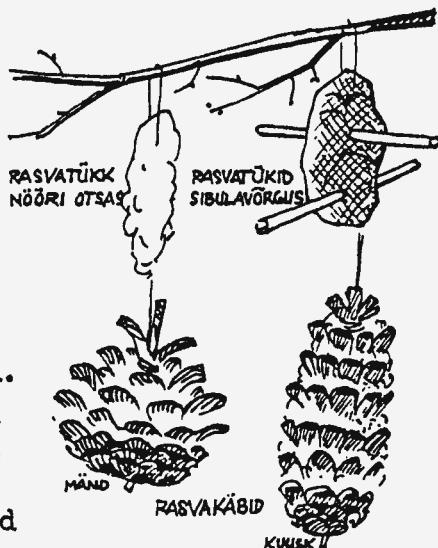
Ring on täis!

Esimene **LEMBITU KIRI**

ilmus jõuluteks 1981.

Kõikidele tüdrukutele ja poistele

HÄID PÜHI, HEAD UUT AASTAT!

RASVAKÄBIDEGA JÕULUPUU

II ÜKS SÜDA JA ÜKS HING * KUI ÜKS SÜDA JA ÜKS HING

ILUSA EMAKEELE AUSAMMAS

"Põhjanaan" suurlaagris oli hundude ja hellakeste all-laagritel "salajane" ehitus-projekt – ausamba püstitamine ilusale emakeelele. Asi sai alguse Jämesääre lõkkejutust ühisel lõkkeõhtul, kuidas eesti keel tuli keelte iludusvõistlusel teisele kohale maailma keelte seas. Võistluslause oli "sõida tasa üle silla".

Järgnes suur kivide korjamine ja käejäljendite ning nimetähtede tegemine samba plaatidele. Kümme skauti ja vanaskauti aitasid teha tsemenditööd. Samba jalg on noorte kogutud kividest, töotusblokil on 48 käejälge ja nimetähed, mis kinnitavad tahet rääkida ilusat eesti keelt ja alati võidelda eesti keele eluõiguse eest. Ülal tiitelblokil on sõnad "ILUS EMAKEEL", hundude märk – hundipea, hellakeste tibupoeg ja muinas-eesti päikeserist.

Laagri lõpuks sai sammas valmis, ainult töotusbloki all olid toed. Metsaülikooli ajal võeti toed ära. Sammas asub Kotkajärve lipuväljaku äärel noorte tammepuude ringis.

AU-SAMBA NIMI – Lipuväljaku-poolne külg

WM	Willie MERE	TR	Taavo ROSENBERG
JN	Juhan NURMBERG	PSa	Paul SAUMETS
MO	Mark OTEMA	DS	Daniel SCHAER
ERa	Eerik RANDSALU	MS	Mihkel SCHAER
ERe	Esko REMMEL	AS	Andres SEHR
PR	Priit ROSENBERG	PSe	Paul SEHR

HELLAKESE MÄRK – Metsa-poolne külg

MT	Mark TUVIKENE	LHe	Lella HESS
CH	Cindy HÄRM	TH	Talvi HESS
EM	Elin MARLEY	LH	Lisa HOGG
RK	Riina KINDLAM	LK	Lia KALJURAND
KTe	Kailli TELMET	MK	Merike KOLGA
HH	Helve HESS	AK	Aili KUUTAN

PÄIKESE-RIST – Järve-poolne külg

KLK	Kersti-Li KUUTAN	SR	Skaia RAAMAT
LL	Lelli LUUD	IR	Ingrid RANDSALU
KM	Karin MARLEY	LR	Laine RAUDSEPP
TM	Tiiu MARTIN	KU	Kadri UUKKIVI
VM	Vilja ROMAN-METSMAA	KTA	Krista TAMMARU
HO	Heili ORAV	EA	Enno AGUR

HUNDUMÄRK – Peamaja-poolne külg

AA	Andrus AGUR	AK	Andres KOLGA
HA	Hillar AGUR	ELa	Erik LAAR
MF	Mark FISHGRUND	ELe	Erik LEPIK
HJ	Heikki JAASON	AL-L	Andres LIPP-LEPIK
KJ	Kalev JAASON	ML	Martin LUUD
MK	Mart KALJURAND	KM	Kristian MEDRI

Ema ja isa, vanaema ja vanaisa
- aidake mul lendlehte lugeda!

KÄEJÄLG

ILUSA EMAKEELE LENDLEHT

VABARIIGI AASTAPÄEVAL 24.VEEBRUARIL 1989 Nr. 1

Eestil on Sünnipäev

Sünnipäevaks tehakse kingitusi.

Mis me kingime Eestile? Mida
Eesti vajab?

Eesti vajab vabadust, kuid seda meie kinkida ei saa. Eesti vajab häid tüdrukuid ja poisse. Seda me saame kinkida. Me oskame head olla.

Kui sinu kodus on Eesti sünnipäeva kohvi, pidulik eine või pidusöök, siis

AITA EMAL LAUDA KATTA,
PANE LAUALE EESTI LIPP JA KUÜNLAD,
PANE LAUALE LILLED.

Enne sööki loe söögipalve. Kui sinu kodus söögipalvet ei loeta, siis loe üks luuletus.

Üks lihtne luuletus.

EESTI, SULLE KUULUN MA
ELADES JA SURRES KA.
SINA - MULLE KEELE ANDJA,
MINA - SINU LIPU KANDJA,
KEEGI MEID EI LAHUTA!

jäljed

ALBERTA provintsis on tühi-maa, kus midagi ei kasva. Selle-pä-rast nimetatakse seda kohta BADLAND.

Seal asub Alberta DINOSAURUSTE PARK, sest sealt leitakse praegu nende suurte sisalikkude luukeresid, mune ja isegi jälgi.

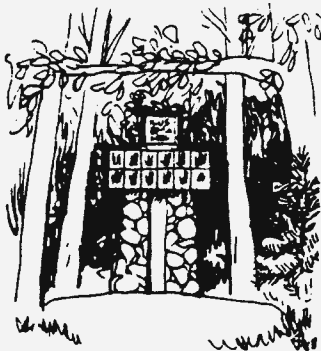
Dinosaurused elasid mitu-sada miljonit aastat tagasi. Üks dinosaurus jalutas üle muda, tuul puhus sellele liiva peale ja jäljed kivistusid - muutusid kiviks.

ÜHENDRIIKIDES, CALIFORNIA osariigis asub HOLLYWOODi linn. Seal on suured filmi-stuudiod ja seal valmistatakse suurem osa ameerika filme - neid mida me kinos ja TV-s näeme.

Hollywoodis elab palju kuulsaid filminäitlejaid - filmi-tähtesid - staarisid.

Ühes kohas on nad astunud pehme tsemendi sisse ja seal võivad turistid nende kõikide jala-jälgesid näha.

EESTI STAARID on need tüdrukud ja poisid, kes tahavad alati rääkida ilusat emakeelt. Nende käe-jälgi võivad kõik vaadata Kotkajärvel, kus need on muutunud kiviks ja seisavad tuhandeid aastaid.

Kui meil vahvaid tüdrukuid ja poisse leidub, siis elab eesti keel ka tuhandeid aastaid.

Tüdrukul on 3 keelt suus!

Teie kõik tunnete teda. Ta on üks meie seast. Ta ei saa aga kolme keelt korruga näidata. Sellepärast arvavad kõik, et tal on ainult üks.

Need kolm keelt on EESTI, inglise ja prantsuse keeled. Kui inimene mõistab ja räägib mitut keelt, siis ütlevad eestlased - tal on mitu keelt suus.

Ta on eesti tüdruk - sellepärast on eesti keel kirjutatud esimesena ja suurte tähtedega.

Küll on rumal, kui eestlane ei oska eesti keelt. Ütleb: "Mina olen eestlane, aga ma ei oska eesti keelt." Üks neeger ütles kord: "Mina olen valge mees aga mul on must nahk." Kas te usute seda?

Kakskeelsus-kahekeelsus

Kas see pole sama asi? Ei ole.

KAKS-KEELSUS on, kui inimene vabalt valdab kahte keelt, kui ühes riigis on kaks ametlikku keelt. Kanada on kakskeelne maa (inglise-prantsuse).

Inimesed arvasid vanasti, et ussid on halvad, kuna neil on "kaks keelt".

Õeldi - sa vana kahekeelne madu (uss).

Ussil on ainult üks keel ja see on kahe-haruline.

Ussil ei ole käsi - ta katsub keelega.

Uss ei ole kuri. Ta hamustab ainult enda-kaitseks.

KAHE-KEELSUS on kui räägitakse ühte ja mõeldakse või tehakse teist.

Kõik valetajad on kahekeelsed. Kahekeelsed on halvad inimesed.

Kakskeelsed on targad inimesed.

**
Vanasõna:
JÄLJED*

Teed sa head või teed sa paha - ikka jäävad jäljed maha.

PÄRAST LUGEMIST PANE LENDLEHT
SINIESTE KAANTEGA ILUSA EMAKEELE
MÄLESTUSVIHIKU VAHELE!

Meie ausammas meeldib

R. Pajo *M. Pajo*

ÕNNETAALER
EESTI SKAUTIDE MALEV KANADAS - VABADUSPÄEV 1989

HELLAKESED ja HUNDUD koos VANEMATE SÕPRADEGA ehtasid Kotkajärvele ILUSA EMAKEELE AUSAMBA.

Meie ausammas meeldib kõikidele. Pilte ja lugusid sellest on ilmunud eesti aja-lehtedes.

TORONTO

Kõigepealt kirjutasid ILUSA EMAKEELE AUSAMBAST meie lehed VABA EESTLANE ja MEIE ELU.

ROOTSI

Seal ilmub eesti kõige suurem ajaleht välismaal - EESTI PÄEVALEHT. Seal oli mitu pilti ja kirjutist meie sambast.

EESTI

Kaks ajalehte avaldasid lühikesed teated meie ILUSA EMAKEELE AUSAMBAST.

Need olid KODUMAA ning SIRP JA VASAR.

Praegu kaunistab ILUSA EMAKEELE AUSAMBA pilt skautide õnnetaalrit, mille kujundas vana-skaut kunstnik Jüri Punno. Kui sinu vanemad selle ostavad, siis pane see siniste kaantega mälestusvihiku vahele.

TORONTO EESTI ÜHISPANK annab igal aastal välja oma aastaraamatu ÜHISPANGA UUDISED. Selles on ka meie sammast.

Väljaandja "Ühing Eesti Tulevik" * Küünlakuul 1989

KÄEJÄLG

ILUSA EMAKEELE LENDLEHT

SKAUTLIKU NOORUSE JÜRIPÄEVAL 23. APRILLIL 1989 Nr. 2

KUIDAS KEELED TULID?

Igal rahval on oma keel. Kuidas ja miks see nii on? Inimesed on kõik sarnased aga keeled on erinevad.

Keelte keetmine

EESTI MUINASJUTT

ALGUSES EI OSANUD INIMESED ÜLDSE RÄÄKIDA. Siis otsustas TAEVA-TAAT neile anda keeled. Ta pani suure katla tulele ja hakkas sellega inimestele keeli keetma.

KUI KEELED OLID VALMIS, siis andis ta igale rahvale käsu tulla oma keelt vastu võtma.

ESIMESED TULIJAD OLID EESTLASED ja said katla pealt kõige magusama osa ja kõige ilusama keele. Kuna nad tulid teiste ees, siis hakati neid nimetama EESTLASTEKS.

NII TULI ÜKS RAHVAS TEISE JÄRELE. Iga rahvas sai oma le erineva keele.

MÕNED LAISAD JÄID VIIMASTEKS kui keeled olid juba välja jagatud. Nendele kaapis Tae-

vataat kulbiga paja põhjast riismeid ja kondi-puru ja viskas "lätsti" kätte. Sellepärast kõlavad mõned keeled nagu lätsumine ja lädin.

Paabeli torn

PIIBLI-LUGU

1. Moosese raamat 11

VANASTI KÕNELESID KÕIK INIMESID MAA-ILMAS ÜHTE

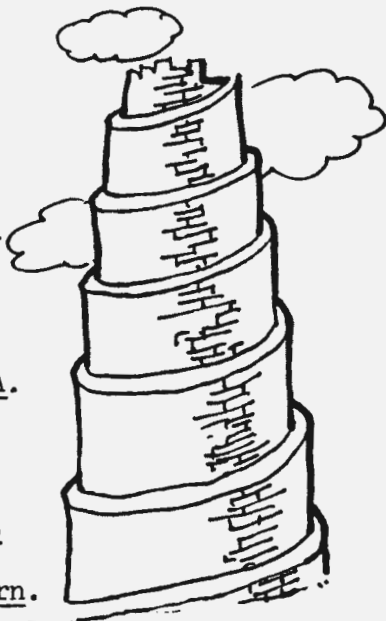
KEELT. Nad otsustasid üheskoos ehitada kõrge torni, mille tipp ulatuks taevasse.

JUMAL VAATAS EHTAMIST. Tal-
le ei meeldinud et kõik inimesed saavad selle torni kaudu taevasse tulla. Ta segas inimeste keeled ära, nii et üks ei mõistnud teist.

NII EI SAADUD ÜHISELT EHTADA.
Torn jäi pooleli ja inimesed hajusid laiali üle kogu maailma.

SEDA KOHTA, KUS INIMESID KOOS ELASID, NIMETATI PAABELIKS.

Torni nimetatakse Paabeli torn. Kui vahest palju erinevaid rahvaid on koos, siis öeldakse seal on koos terve rahvaste paabel.

Mis teadus ütleb?

KEELE-TEADUS

KEELE-TEADLASED ÜTLEVAD, et keel on ainult inimestele omane suhtlemisvahend, millega inimesed saavad väljendada oma mõtteid ja tundeid.

KEEL ON TEKKINUD JA ARENENUD koos inim-kultuuriga erinevate rahvaste juures. Sellepärast on igal rahval oma rahvus-keel. Eestlaste rahvus-keel on eesti keel.

KÕIGE LIHTSAM KEELELINE VÄLJENDUS ON RÄÄKIMINE. Aga on veel teisigi väljendus-vorme: kirja-keel, luule-keel, laulu-keel... Kas tead veel mõnda?

Praegu saavad eestlased pidada ühendust välis-maa-ilmaga. See on võimalus, mida polnud ligi 50 aastat. Kõik, kellel on sugulasi välis-maal, sõidavad siia külla. Aga Eestis on tuhandeid eestlasi, kellel välis-mail sugulasi ei ole.

POISSE JA TÜDRUKUID EI LASTA EESTIST VÄLJA.

Nad paluvad meid: ULATA MULLE KÄSI KIRJA-SÕPRUSEKS!

KIRJA-SÕBRAD on need, kes kirjutavad teine-teisele. Kirjutamine ei ole kerge. Eriti siis, kui Sinu eesti keel ei ole hea. Sellest aitavad üle Kotkajärve Metsakooli NÄIDIS-KIRJAD.

Näidis-kirjades on laused, mille seast saad valida omale sobivad. Tühjad kohad täidad ise sisse.

Kui Sina tahad omale leida kirjasõpra Eestis, siis räägi seda oma juhile või helista otse metsakoolile - telefon 766-5107.

Mina
oma kodus
Toronto, Ontario
postikood, Canada

AIR MAIL

KIRJASÕBRA NIMI
Tänav, maja number
Postikood, asula
ESTONIA / U.S.S.R.

Ulata mulle käsi!

Keelepeks

HARILIK PEKS käib vitsaga.

KEELE-PEKS käib keelega.

KUIDAS keelega pekstakse?

KUIDAS keelt pekstakse?

KEELE-PEKS ON

- kui inimesed taga-selja kellestki halba räägivad,
- kui keegi läheb salaja teise peale kaebama.

Naised peksavad keelt. Keele-peks on vahest valusam kui harilik vitsaga peksmine.

MILLISEID "KEELE"-SÕNU SA TEAD?

Kõige-pealt muidugi kõik keeled: EESTI KEEL, inglise keel, prantsuse keel, rootsi keel, saksa keel jne. Järgmistena: keele-teadus, keele-peks, keele-uuendus, keele-rühm, keele-korraldus, keele-seadus jne.

Uuri, mis need sõnad tähendavad! Igal sõnal on oma tähendus.

KÄEJÄLG - Ilusa emakeele lendleht - on Kotkajärve Käejälje Maleva väike ajaleht, mis ilmub tähtpäevadeks. Hoi a KÄEJÄLJE numbreid oma gaidi- või skaudi-asjade juures ILUSA EMAKEELE MÄLESTUS-VIHIKU vahel. Mälestus-vihik on Käejälje Maleva liikme-raamat - kui Sa kirjutasid esilehele oma all-kirja. Kord aastas koguneb Käejälje Malev Kotkajärvele, et mõõta kui palju meie käed ja eesti keele oskus aastaga on kasvanud.

Väljaandja "Uhing Eesti Tulevik" * Jürikuul 1989

MÄRGID JA MUU KÄSITÖÖ

Heino oli tõeline koolmeister, selle ameti kõige laiemas mõttes. Ta oli kirjamees, kõnemees, sõnasepp laulusõnadele, laulumees, luuletaja, joonestaja, joonistaja, punuja, kunstnik, kujur, puunikerdaja, põimija, aednik, arhitekt, fotograaf, köösner-sadulsepp, ajakirjanik ja innukas noortejuht. Kõiki eel-loetletud alasid oli ta võimeline ka teistele edasi andma – õpetama. Järgnevalt osa ta mitmekesisest loomingust-käsitööst.

Eesti skautlusele:

- 1945 - Stockholmi "Kalev" lipkonna märk
Salgajuhtide kooli märk "Hundi käpa jälg"
- 1958 - Saare suurlaagri märk
- 1960 - Skaudijuhi teenetemärk "Põhjätäht" (3 järku)
Skaudisõbra teenetemärk "Tammetäht" (2 järku)
- 1962 - Eesti skautluse 50a. mälestus münt (medal)
- 1975 - "Kodumetsa '75" laagrimärk
Nordjambi esindusüksuse treening/sportsärk "Herilasega karu"

Lembitu Malevale:

- Üksuse käte risti märk (kaks varianti)
- Vits-sõlg kaelaräti võruks
- Hõbe-sõlg – poiste teenete (tubliduse) märk
- Kuld-sõlg – Lembitu Maleva (lipkonna) juhi tunnus
- Lembitu rist – hõbe ja kuld astmes - juhtide teenete märk
(Heino idee – Jüri Punno viimistlus)
- Mõõgameeste (vendurskautide) peremärk
- Nuiameeste (vanemskautide) peremärk (stiliseeritud)

Suvelaagrite märgid:

- 1965 - Nooletera
- 1969 - Möirgav 20
- 1970 - Koprakants
- 1971 - Rohutirts
- 1973 - Kolmiktera
- 1974 - Lembitu Veerandsada (Heino idee – Jüri Punno viimistlus)
- 1975 - Kodumetsa (gaididele/skautidele kes ei läinud "Metsakodu" suurlaagrisse)
- 1976 - Olymbitu (samaaegselt Montreali olümpiaadiga)
- 1978 - Kaljukünka (Lembitu 25a. Kotkajärvel)
- 1979 - Sõjasarve (Lembitu 30a.)
- 1979 - Mälestusnööp "30a. Eesti Skautlust Kanadas"
- 1980 - Kullakaevurid ("Vikerkaare" Rootsisis)
- 1981 - Uudismaa
- 1982 - Valgeranna (Doberani mälestuseks)
- 1983 - Minijambo (osa poisse maailmajamboreel Albertas)
- 1984 - Eesti vimpel - kanti sõlel (Lembitu 35a.) (samaaegselt suurlaager "Eesti Lipp")
- 1985 - Metsaraja (Noolepoistele - skaudid viibisid Kanada jamboreel "CJ'85")
- 1986 - Paralepa
- 1987 - Pärnu (Eesti skautlus 75a.)
- 1989 - Anton Öunapuu (Lembitu 40a.)

NÄITEID HEINO KAVANDATUD MÄRKIDEST

Nahk oli Heino lemmik materjal märkideks.

Pilt (1)

Märgid tikitud tootes või tehnikas.

- 1 - Lembitu üksuse käte risti märk
- 2 - Nuiameeste (vanemskautide) peremärk
- 3 - Mõõgameeste (vendurskautide) peremärk
- 4 - Lembitu käte risti märk (variatsioon)

Pilt (2)

Märgid leotatud nahale trüki plaadiga sisse surutud jäljendid. Nahatööks on tarvis plaadid valmistada metallist ja sügavamalt söövitada.

- 1 - 1967a. "Olympitu" suvelaager Montreali olümpia mängude ajal
- 2 - 1978a. "Kaljukünka" – suviharja ja sügis – kaheosaline laager (Kotkajärve 25a.)
- 3 - 1973a. "Kolmiktera" suvelaager
- 4 - 1985a. "Mini-Jambo" suvelaager
- 5 - 1986a. "Kotkajärve - Paralepa" suvelaager
- 6 - Jämesäär – Heino skaudi nimekaart
- 7 - Naharibast sõlmitud Lembitu rist

Pilt (3)

Märgid naha tootes või tehnikas.

- 1 - 1980a. "Kullakaevurid" suvelaager (kanti ümber randme)
- 2 - 1989a. "Anton Öunapuu" suvelaager - ainult üks tehti metallist ja kinnitati Lembitu vabadussambale Kotkajärvel
- 3 - Üks Heino mitmetest ex-libristest nahk märgina tema enda tarbeks
- 4 - 1982a. "Valgeranna" suvelaager

Pilt (4)

Stockholmi "Kalevi lipkonna" märk

Pilt (5)

Märk valatud valgest metallist
1965a. "Nooletera" suvelaager

Pilt (6)

1960a. kujundatud skaudijuhi teenetemärk "Põhjatäht" (3 järku)

Pilt (7)

1960a. kujundatud skaudisõbra teenetemärk "Tammetäht" (2 järku)

Pilt (1)

Pilt (2)

Pilt (3)

Pilt (4)

Pilt (5)

Pilt (7)

Pilt (6)

Pilt (8)

Pilt (9)

Pilt (10)

Pilt (11)

Pilt (12)

Pilt (13)

Kogumik lumelaagrite märke.

Igal talvel toimuvale kahele nädalalõpu **lumelaagrile** kavandas Heino märgid ja laulu, kooskõlas laagri teemaga. Materjal võeti linnast kaasa ja koldeõhtul, kus toimus laagri teemat selgitav veste, koos laulu õppimisega panid poisid ise märgi osad kokku ning viimistlesid märgid. Enamikel aastatel lisandus teises lumelaagris mingi osa esimeses tehtud märgile. Lumelaagrite teemasid noppis ta igapäevasest elust. Eriti meeldisid talle loodus nähted.

Kuu ja päikese varjutused, komeedi ja meteoori rännud, lindude ja loomade talvine elu, talveuni ja rännak lõuna poole talvitama, virmalised ja sademed koos vana eesti mütoloogiaga.

Ühel suvel sõid sajajalgised tõugud (caterpillars) Ontarios, eriti Muskokas kõik puude lehed ära ning rändasid massiliselt maapinnal, hädaohustades maantee liiklust (limaselt libe). Järgnev talv oli aga lumevaene. Heinol kohe hea idee: "Lumetõuk" sõi lume ära, hädaohustas talvist liiklust – suusatamist.

Pilt (8)

Mitmed materjalid.

- 1 - Nahk riba, keskel Lembitu risti sõlm kujutab lumehelvest, all stiliseeritud kuuse oks "härmas mets"
- 2 - "Käbi": männi käbi, põhi värvitud ja kleebitud narmas otsaga nahkribale
- 3 - "Kratt": puust pärl peaks, nahkriba kätteks, puu oks kehaks ja suletutt sabaks
- 4 - "Halley komeet": komeedi peaks 10 senti, kleebitud nahkribast sabale
- 5 - Nahk ketas millel stiliseeritud 3 L tähte (Lembitu Lume Laager) kui linnud taevalaotusel
- 6 - "Öökull": nahast nägu, puu pärli silmad, sulest kere ja nahkribast keel
- 7 - "Kuusk": neli puu pärli seotud ristiks
- 8 - "Kolm talve lindu": kreeka pähkli (walnut) koor kokku kleebitud nii, et sulg ja pael kahe vahele jäävad, värvitud, silmad peale kleebitud (vaata joonistusi lhk. 242)
- 9 - "Jääpurikas": metalli treipingilt saadud raua laast, värvitud, pael läbi aetud ja puupärlist pea otsas
- 10 - "Kuld kuljused": vasekarva kuljused seotud nahkriba otsa

Pilt (9)

- 1 - "Lumeraitsakas"
- 2 ja 3 - "Suusaraja" kaks märki. Esimesel suusakepi jälg – Lembitu rist ja 3-L'ist koosnev suusarada. Teisel hüppav jänes (Kanada 100a. 5 sendine) rajalsuusatamise kiiruse tähis.
- 4 - "Külmataat"
- 5 - "Karukäpa"
- 6 - "Lumekristall"
- 7 - "Kuu ja Päike"
- 8 - "Lumetõuk"
- 9 - "Jämesääre 50" – Heino 50 aastat skaut
- 10 - "Pakase"
- 11 - "Lumekakk" (*Nyctea scandiaca*)

Enamik Heino loodud skaudilaagri märke on toodetud kodusel (skautliku isetegevuse) teel. Siin on toodud vähesed mis puht tööstuslikult (kommertsiaalselt) toodetud.

Pilt (10)

- 1 - 1975a. "Kodumetsa" suvelaager, ühiselt gaididega
- 2 - 1987a. "Pärnu", eesti skautluse 75a., suvelaager
- 3 - 1979a. Eesti Skaudid Kanadas 30a. mälestusnööp

Pilt (11)

- 1 - 1969a. "Möirgav 20", Lembitu 20a. suvelaager
- 2 - 1979a. "Sõjasarve" suvelaager

Pilt (12)

Ainus "Anton Õunapuu" suvelaagri metall märk (asub Lembitu sambal)

Pilt (13)

- 1 - "Lembitu veerandsada" suvelaager
- 2 - Lembitu teenete rist
- 3 - Tavaline vitssõlg
- 4 - Hõbesõlg (kuld on sama kujuga)
- 5 - Lembitu märk

Pilt (14)

Heino loodud **müstiliste võimetega** mälestus esemeid.

- 1 - Kotkajärve koll
- 2 - Nõiapaun
- 3 - Päike/kuu
- 4 - Nõianukk
- 5 - Kilk

Pilt (15)

Lembitu Malev jätkab märkide tegemist Heino jälgedes. Näiteks on toodud käesolevad laagrimärgid.

- 1 - 1993a. "Hõissa 40" suvelaager – miniatuur Koll (Kotkajärve 40a.)
- 2 - 1993a. "Põhjanaba" lumelaager
- 3 - 1992a. "Ekoloogia" lumelaager
- 4 - 1992a. "Eesti kroon" suvelaager
- 5 - 1991a. "Tamme" suvelaager
- 6 - 1990a. "Puuslik" lumelaager

Heino kavandatud ja valmistatud:

Pilt (16)

1958a. "Saare" suurlaagri märk, Kotkajärve peamaja seinal

Pilt (17)

Väiksem nikerdatud versioon "Saare" suurlaagri märgist mis asub Heino metsamaja esiku seinal.

Pilt (18)

Lembitu rist õhukestest seedrilaudadest – laagri väravast alal hoitud

Pilt (14)

Pilt (15)

Pilt (18)

Pilt (16)

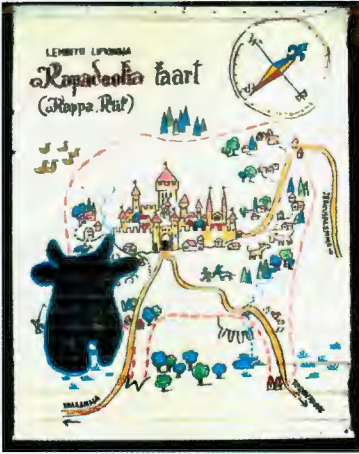
Pilt (17)

Pilt (19)

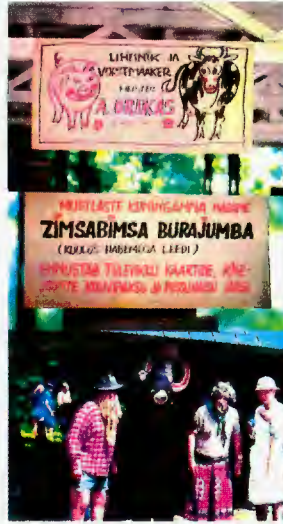

Pilt (20)

Pilt (21)

Pilt (23)

Pilt (22)

Poisid

11-13
KES TAHAVAD
ÕPPIDA
TRUMMIMEESTEKS

PANGE
NIMED
KIRJA:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____

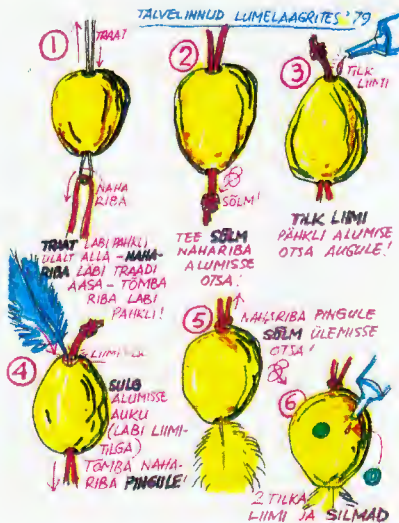

Pilt (24)

Pilt (25)

Pilt (26)

Pilt (27)

Pilt (28)

Lisaks vormil kantavatele märkidele, kavandas Heino laagri väravaid ja laagri ehitusi. Programmi abistavaid-täiendavaid silte, plakateid, kaarte ja tahvleid.

Pilt (19)

Telk vihu saun Kanada jamboreel CJ'85

Pilt (20)

Eestlaste all-laagri värav CJ'85 (kujutab 4 kilbiga viikingi laeva täis purjes)

Pilt (21)

Kapadookia kaart (selgituseks vaata "Pühajüri laul" leheküljel 254)

Pildid (22) ja (23)

"Pärnu" suvelaagris tutvustati noortele laada kombeid ja tegevust. Heino kirjutas ning joonistas kõik sildid, mõtles välja tegevuse ning oli ise see "kuulus habemega leedi" mustlaste kuninganna "Zimsabimsa Burajumba" kes ennustas tulevikku kaartide, käejoonte, kohvipaksu ja pussuhaisu järgi. Pilt (22) alaosal on rivistatud karutantsitaja, karu, habemega leedi (Heino) ja laada kordnik. Pagari ja vurtsupoe sildid on endast mõistetavad.

Pilt (24)

Heino enda meelis rivitrumm, milliseid Lembitu Maleval on kolm.

Pildid (25), (26), (27) ja (28)

1979a. lumelaagri märgi idee kolm näidist ja märgi valmistamis õpetus.

Arenenud ilu meelega loova inimesena katsetas Heino maalimist, voolimist ja skulptuuri. Ta saavutas tähelepandavaid tulemusi. Samaaegselt temaatilise aine otsingule katsetas ta erinevate materjalidega. Skulptuuri tarbeks eelistas Heino tsemendi mörti.

Pildid (29) ja (30)

Maalid

Pilt (31)

Nahast voolitud külalisraamatu kaas

Pildid (32), (33), (34) ja (35)

Reljeefid

Pildid (36) ja (37)

Tsement mördist skulptuurid. Tarvitatavad tarbeesemed mille sisemuseks on pudelid.

Pilt (38)

Kalevipoeg mõõgaga (asub Heino metsakodus).

Pilt (29)

Pilt (32)

Pilt (30)

Pilt (31)

Pilt (33)

Pilt (35)

Pilt (34)

Pilt (36)

Pilt (37)

Pilt (38)

Pilt (39)

Pilt (40)

Pilt (41)

Pilt (42)

Pilt (43)

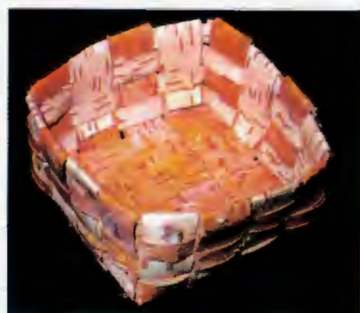

Pilt (44)

Pilt (45)

Pilt (46)

Pilt (47)

Pilt (48)

Puidu käsitles, eriti voolimises ja vestmises (puu lõikamises) oli Heino meister. Samuti tundis ta end kodus puu koore ribade, juurte ja okste kasutamises punumiseks ja põimimiseks.

Pilt (39)

Nikerdatud ja maalitud võtmelaud tema metsakodus

Pilt (40)

Puust nikerdatud öölamp (üksikskautide märk)

Pilt (41)

Puust kahvel, nuga ja lusikas

Pilt (42)

Grupp kilke

Pilt (43)

Lõpetamata puulusikas

Pilt (44)

Puu koore ribadest viisk mille ees lapse pastel

Pilt (45)

Puu laastudest märss

Pilt (46)

Puust põhja ja kaanega kasetohust karp

Pilt (47)

Kasetohust põimitud korv

Pilt (48)

Märss ja pööratud vits rõngad

Heinos peitus paras jagu kärsitust, mis ajas teda pidevalt looma.

Pilt (49)

Tohust kerega kahe nahaga (otsaga) trumm. Eriti huvitav on selle nui, naine ja mees pead koos.

Pilt (50)

Ühe otsaga õõnsast puust meeste peadele toetuv trumm.

Pilt (51)

Ilustatud ühe otsaga õõnsast puust trumm.

Pilt (52)

Lumelaagrite märkidega ilustatud nahk vest.

Pilt (53)

Sõjasärk ja kiiver.

Pilt (54)

Vana koll (10 x 10cm.) ja kaks 1966a. kolli (2 x 2cm.)

Pilt (55)

Suur koll (20 x 20cm.) Heino metsakodus (cm. on kere küljemõõtmed)

Pilt (56)

MÜkoll - Metsaülikooli koll.

Pilt (57)

Heino raiutud "Laager-riik Eesti" piiripost (totem pole) mis praegu asub ta metsakodu õuel. Taamal Heino töötuba.

Pilt (58)

1966a. kaks maalitud kaarti ja nukk rinnanõel.

Pilt (59)

Indiaani kaelakeed mitmesugusest materjalist.

Pilt (49)

Pilt (50)

Pilt (52)

Pilt (51)

Pilt (53)

Pilt (54)

Pilt (55)

Pilt (58)

Pilt (56)

Pilt (57)

Pilt (59)

Kõrvallehel on Heino kujundatud ja joonistatud 1952, 1953 ja 1954 aastate Õnnetaalrid.

Kõige populaarsem Heino loodud mälestusese on 1966 aastal kujundatud "Kotkajärve koll" (vaata – "Mälestuseseimed Kotkajärve kallastelt" – lehekülg 177)

Kollist rääkides peab mainima, et 1966a. loodud kahele variandile lisas ta veel suure mõõdulise "Vana kolli" ja suutuks täiuslikuma "MÜ" või "Ülikolli" Kotkajärve metsaülikooli tarbeks, kus seda igal aastal vaid üks välja antakse hinnatuma lektori austamiseks (vaata pilti lehekülg 249).

Heino kavandas veel "Suure kolli" või nagu ta ise naljatas "Kolli vanaisa", mille asukohaks ta määras oma Kotkajärve metsakodu sõidutee otsa. Betoonist kolli hoidmise ankru valas ta ise, kolli aga valmistasid ja püstitasid ta sõbrad, kaasjuhid ning väimees 1991a. Lembitu Maleva "Tamme" laagri ajal.

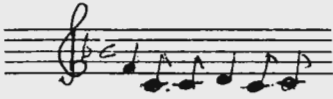
1993a. Kotkajärve 40a. juubelit tähistava Lembitu Maleva "Hõissa 40" laagri märgiks kasutati väikse mõõdulist "Tillu kolli" mida kantakse õlaku nõöbi all.

Kuna kõik Heino looming on seotud eesti nooruse kasvatamisega, küll aga skautluse kaudu, siis esineb osi ta loomingust ka mujal selle raamatu tekstis või teksti kõrval.

Lembitu maleva laul

Originaalselt: Noorte Laul

Riho Päts

Edasi, edasi Lembitu pojad,
vabaks me isade maa!

∴ Tormates jõgedeks paisuvad ojad
piiskadest meri kord saab. ∴

Vabaks me laevuri rannad ja saared
põlduri nurmede vöö.

∴ Välkugu töömehe vasara kaared
tulevpäevade töös. ∴

Näärikuul hanged ja kevadel toomed
ehivad säravat maad.

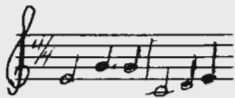
∴ Ühiselt muredki röömudeks loome
põldudest taganeb paas. ∴

Südames paisugu metsade müha,
laualudest elagu laas.

∴ Muldagi kadudes meile jääb pühaks
muistsete isade maa. ∴

OO KANADA

Tõlge: Jämesäär

Oo Kanada. Mu kodu, sünnimaa.
Hardunult sind, su pojad teenivad.
Süda hõõgumas su tõusu näen.
Karm, vaba Põhjamaa,
ja sinu eest, Oo Kanada,
tões valvel seisan ma.

Refrään:

Oo Kanada, suur, vaba maa.
Su eest tões valvel seisan ma,
Oo Kanada, su eest valvel ma.

Oo Kanada. Vahtra ja männimaa.
Lai preeria, jõed võimsalt mühavad.
Mu aare on su avarus
veest veeni üle maa.
Saad suuremaks mu lootuses,
karm vaba Põhjala.

Refrään:

Oo Kanada.....

Oo Kanada. Su sinitaeva all
uus tõuseb põlv, sind hoiab
kõrgemal.

Sa seisad läbi aegade
veest veeni üle maa.

Mu armastatud sünnipaik,
karm, vaba Põhjala.

Refrään:

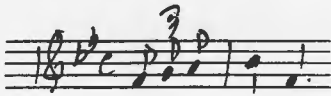
Oo Kanada.....

Jämesäär
TOLKED & LAULUD

Võistlus-laul

Jämesäär

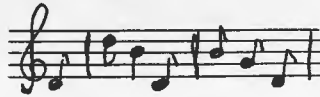

Vajuta gaasi ja vaata ette,
hoia ikka naerul suu -
siis oma soovid kuhjaga kätte
saab me malev Lembitu !

Suurlaagrite huik

Viisil: Jamboree laul 1947

Heino Jõe

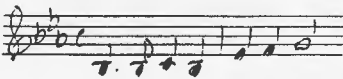

1. Saare - saar, Saaremaa,
kodurand Saaremaa.
2. Tuule - tuul, Tuulemaa,
kodurand Tuulemaa.
3. Eesti eest, Eestimaa,
kodurand Eestimaa.

Püha-Jüri laul

Viisil: Westerdwald-Saksa rahvaviis

Jämesäär

Kaugel Kapadookias
elas Kapa kuningas,
iga päev ta praadi sõi,
kapast piima peale jõi.
Ilus, armas tütar oli tal,
kasvas lossis, õitses nagu sinilill,
õitses nagu sinilill
Kapadookias.

Kapa riigi kalda peal
järvekene oli seal,
järve pigi-mustas vees
lohe-madu pesitses.

Iga päev end välja lohistas,
kena, noore tütarlapse kugistas,
tütarlapse kugistas
järve kalda peal.

Kätte jõudis vilets järg,
Kapa riik oli nutust märg.
Printsess Sinililleke
söödaks viidi lohele -
neiu istus kaldal nuuksudes,
hirmus, kole lohe-madu lähenes,
lohe-madu lähenes,
oh kui vilets järg !

Äkki kappas julge sell
lumi-valgel hobusel -
Püha-Jüri, nagu tead,
iga päev teeb teistel' head.
Lohe pead kõik maha raius ta,
ühe - kahe - kolme mõõga-löögiga,
kolme mõõga-löögiga,
Jüri - julge sell.

Selle pärast skaut nüüd peab
tegemea kord päevas head.
Lembitus on kõrgem taks:
meie teeme päevas kaks !
Head kes teeb, ei see jää vaesemaks,
iga uue korruga saab rikkamaks,
korruga saab rikkamaks;
skaudi-poiss teeb head !

Suviharja laul

Viisil: Walt Disney "Lumivalguke"

Jämesäär (1964)

F. Churchill

Kõik poisid:

Kui päike päris kõrgeft käib,
kool hakkab saama otsa,
siis lauldes läheb Lembitu
Kotkajärve metsa.

Kordus-salm kõikidele:

Suvi-harja!
Laager jälle käes,
poiste-karja
näed Kotkajärve vees.

Kordus-salm juhtidele/vanematele:

Kotkajärvele, suvi-harjale
naerata vaid poisse kutsub päike.
Kotkajärvele, suvi-harjale
päik'se-pere koguneme kõik.

Noolepoisid:

Siin metsas iga noolepoiss
saab elevanti näha,
sest sääsest hüva jutuga
võib elevandi teha.

Skau did ja mereskau did:

Must kapten oma laevaga
kord sõitis mere võsas.
Kõik, mis ta röövis vaevaga,
nüüd peidus põdra pesas.

Sõtsed ja emad:

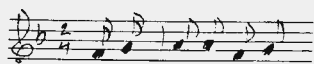
Me poistel' suppi keedame
ja katame neil' laudu,
sest teadgi - et armastus,
see käib kõhu kaudu.

Lelled, juh id ja isad:

Mis poistel' raske, meile jääb,
me kunagi ei nuta -
hea isa aitab pojale
ka ükskord naise võtta.

Jänes istus raudtee rööpa peal

Viisil: Polly-Volly
Jämesäär (1936/37) - Suuremõisa

Jänes istus raudtee rööpa peal,
laulis: polli-volli-duudl-duudl-dii!
Oma hambaid puhastas ta seal,
laulis: polli-volli-duudl-duudl-dii!
Laulis nii, laulis nii -
laulis: polli-volli-duudl-duudl-dii!
Kui ta viimaks rongi nägi,
kohe pikad sääred tegi,
laulis: polli-volli-duudl-duudl-dii!

Siga seisis toas seinakella ees,
laulis: polli-volli-duudl-duudl-dii!
Mõtles, mis on küll selle kella sees,
laulis: polli-volli-duudl-duudl-dii!
Laulis nii, laulis nii,

laulis: polli-volli-duudl-duudl-dii!
Ja kui lööma hakkas kell,
siga ehmus nagu hull,
laulis: polli-volli-duudl-duudl-dii!

Linnuvalla laul

Viisil: Pikku ryssä Piaterista - Soome ringmäng
Jämesäär

Kotkajärve puude otsa
rajatakse linnuvald.
Sääsed kaovad - kand ja varvas,
mustal kärbsel välgub tald.

Kordus-salm:

Linnu-val-lall-laa,
linnu-val-lall-laa,
linnu-val-lall-laa,
saab Kotkajärvele.

Lembitul on oma malev,
linnul oma pesakond.
Suvel laulab Lembitule
iga Kotkajärve lind.

Purjekate laul

Jämesäär (1973) Ä. Käärid

Tuul mängib purjel, puhkaval järvel
loojangupäikse hõbelaastusid näed.
Kõik kauged rannad laev kätte annab -
maailm on väike, suur unistus jääb.

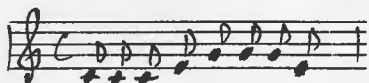
Rooliga kindlalt on kasvand kokku
päikesepruunid skaudi käed.
Tuul mängib purjel, puhkaval järvel
loojangupäikse hõbelaastusid näed.

Kui tõusvad tormid ja pilved karmid,
lainete hambais põrgutantsu-tuur.
Laev seda kannab, kes tal hinge annab -
mees ise väike, kuid ta süda on suur.

Rooliga kindlalt on kasvand kokku
päikesepruunid skaudi käed.
Tuul mängib purjel, puhkaval järvel
loojangupäikse hõbelaastusid näed.

Kotkapesa laagrilaul

Viisil: Minu isa majakene
Jämesäär (1977)

Kotkajärve kotkapesa,
kalju-rinnal kõrge mänd —
kotkapilk ja kotkakisa
∴ kuulge kõik ja hoidke end! ∴

Kordus-salm:

Hei, hei-hei, hei, heil
Tiibade alla tuult,
võidulennuks tõuseme
Kotkajärve pesapuult.

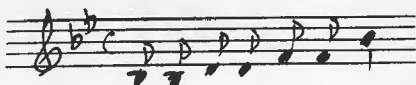
Verisulil pesapojad,
ees meil seisab kotkalend,
meheteod ja võidurajad,
∴ kuulge kõik ja hoidke end! ∴

Kordus-salm:

Hei, hei-hei, hei...

Kaljuvalla valjala

Kaljuvalla hundulaagri laul
Jämesäär (1966)

Kulla kallid kuulake,
mis me teile laulame.
Kaljuvalla Valjala
hundupoiste naljamaa.

Supien Kotkajärve vees,
konnadega sõbramees.
Kaljuvalla Valjala...

Kõigil pudrukausid ees,
kes rohkem sööb, on võidumees.
Kaljuvalla Valjala...

Õlekõrrel sõlmed sees,
muskleid näitab täitsamees.
Kaljuvalla Valjala...

Sääse mina surnuks löön,
suure parmu ära söön.
Kaljuvalla Valjala...

Juhtidele teen head meelt,
näitan neile eesti keelt.
Kaljuvalla Valjala...

Õhtul, kui on taevas kuu,
vastu tahtmist laulab suu:
Kaljuvalla Valjala,
ah-ah-haa ja ah-ah-haa!

Moisson jamboree laul

7. Maailma Jamboree laul 1947
Tõlge: E.Uustalu, E.Loo ja Jämesäär

Me poisid üle kogu ilma
skautluses leidnud sõpruse
ja lauldes suure sõprusringi
me vennavaimus köidame.
Me poisid üle kogu ilma
skautluses leidnud sõpruse.

∴ Jambo Jam Jamboree
Jambo Jam Jamboree. ∴

Hea skaudivaim

15. Maailma Jamboree laul
Tõlge: Jämesäär (1983)

Skaudivaimus
me sammume tormisel teel.
Suured me täna
ja homme suuremad veel.

Vaikida ei saa
laulus lainetav võim,
kasvab üle maailma
hea skaudivaim.

Refrään:

Hea skaudivaim,
nagu kuldne päikesekuul, kevad-tuul,
paistab maailma,
paitab mõtteid me suul
särab kõikjal,
kus sirgub skautluse taim –
sinule ja mulle
hea skaudivaim.

Möödunud uhkusest
algab uus meie tee.
Suuremaks saab
ja pikemaks, paremaks see.
Jumalast südames
lauluks tõuseb me vaim.
Igaüks teab, see on
hea skaudivaim.

Refrään:

Hea skaudivaim...

Skautluses käinud
seitsekümmend ja viis.
Maailma jamboreel
üheks saanud me siin.
Seisame koos kui
vendluse vägi ja hõim.
Jamboreel kohtame –
hea skaudivaim!

Refrään:

Hea skaudivaim...

14.maailma jamboree laul

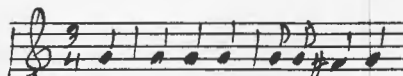
Tõlge: Jämesäär (1975)

Kõik laulame Sam, Jaak, ja Jaan,
Erik ja Lee: hei Jamboree!
Viis sõrme on käel oo jamboree
lähme kaljutippu.
Elu on hea, taevas on pea –
rõõm kõigile. Hei jamboree!

Viis sõrme on käel oo jamboree
jutustame kõigile kui hea on sul,
kui maru mul, tule ja näe;
hei jamboree, viis sõrme on käel!
Oo jamboree
Nordjamb, Nordjamb.
Jamboree.....

Paralepa valss

Viisil: Roslaagen valss
Jämesäär

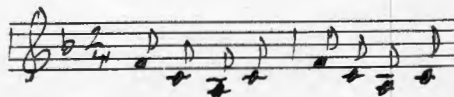

Ma istun siin Paralepa mändide all,
ja rannal on lainete pärg,
siin pilliroog kahiseb uinustavalt,
on liivajoon lõpmata märg.

Siin istun ja vaatan, kus kajakaparov
liuglemas on üle vee.
Kus haarataks mereveest kalake harv
ja lõpul on ta elutee.

Rampa-rampa

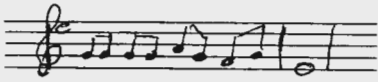
Jämesääre skaudilaul 1930
Viisil: Marche Militaire (Schubert)

Rampa-rampa, rampa-rampa,
rampa-rampa-rampa-rampa,
poisid rivisse!
Ei rongikäiku me tegema läe,
vaid meie rühm läheb matkale.
Ei meil pole kerge kellelgi,
kellelgi, kellelgi,
varba peale kerkib vill –
tuleb konnasilm.

Aastakoosoleku laul

Viisil: Detgae Battre - Rootsi viis
Heino Jõe

;; Aasta üks on ajamerre läind, ;;
kustunud on laagrilõkked,
murtud möödud aasta raskused ja
tõkked.

A - K! Ja malev marsib taas.
On kindlad noorte read.
A - A - A - A - A - A - K!
Homme Eesti siin jälle tõstab pead!

;; Aasta teine jälle seisab ees, ;;
vibukaarelt uue noole
lennutame üles sinitaeva poole.
A - K! Ja malev marsib taas.
On kindlad noorte read.
A - A - A - A - A - A - K!
Homme Eesti siin jälle tõstab pead!

Linnuse rajamine

Viisil: Ma kõndisin vainul
Jämesäär

Me kanname kive ja koorime palke,
et kerkiks me linnus ja tugev ta saaks!
Me liidame rahne ja lõikame laudu,
kõik töötame virgalt, sest valmigu kants!

Paerahnud, paerahnud, paerahnud,
paerahnud,
kivilademed, kivilademed, kivilademed,
kivilademed. Lademed!

Mäel tehakse alust, paks kivide rida
ja tõuseb me linnusel, tugev kui paas
all palkidest valli. Ning nurkadel torne
siis valvureil varuks, kus sarvede hüüd:

Raudkatlad, raudkatlad, raudkatlad,
raudkatlad,
tuleheitjad, tuleheitjad, tuleheitjad,
tuleheitjad. Heitjad!

Tõnka-jõnka

Jämesäär

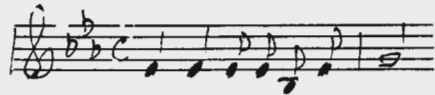
Tõnka-jõnka; tõnka-jõnka,
tõnka-jõnka; tõnka-jõnka-
poisid rivisse.

Ei rongikäiku me tegema läe,
vaid meie salk läeb matkale.
Ei meil pole kerge kellelgi,
kellelgi, kellelgi.

Varbale vist kerkib vill,
tuleb konnasilm.
Tõnka-jõnka, tõnka-jõnka,
tõnka-jõnka, tõnka, jõnka,
poisid rivisse.

Kiik

Lembitu sügislaager Ritsikas
Viisil: Laena mull linnutiib
Jämesäär (1971)

;; Kriik-kriik rohutirtsu viis! ;;
Hommikul päiksekuul
Kotkajärve tagant välja ronib siis
algab rohutirtsu viis.

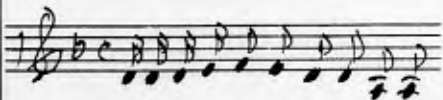
;; Kriik-kriik rohutirtsu viis! ;;
Naerul suu Lembitu
sügislaagrit Kotkajärvel naudib siis
kõlab rohutirtsu viis.

;; Kriik-kriik rohutirtsu viis! ;;
Lehti sööb, laulu lööb,
sügis aga varsti kätte jõuab siis
vaikib rohutirtsu viis.

Kriik-kriik, kriik-kriik...

Lembitu kivi

Lembitu suviharjalaager '68
Kotkajärve vabadussamba avamine
Viisil: Oh mina väike mehikene
Jämesäär

Kivi aga kanti kivi peale,
kaljusse on löödud mõök.
Mitusada meest, mitu tuhat meest
tapetud on Eesti eest.

Sõjasõna sõudis Riia poole:
raiotud on rahva pea!
Mitusada meest, mitu tuhat meest
tapetud on Eesti eest.

Kivi aga kanti kivi peale,
kaljusse on löödud mõök.
Mitusada meest, mitu tuhat meest
tapetud on Eesti eest.

Kivi kanti kalju peale,
tapetud on Eesti eest.
Sõna sõudis rahva poole,
tapetud on Eesti eest.
Kivi kanti kivi peale,
mehi tõuseb Eesti eest.

Kolmiktera

Kolmiktera laager 1973
Jämesäär Ain Allas

Kolmiktera, kolmiktera,
kolmiktera noolel
;,: taeva-, maa- ja vetevaimud
need on meie poolel. ;,:

Taevavaimud sinisemad,
mustad mullavaimud,
;,: valged vee- ja vihmavaimud,
need on meie hõimud. ;,:

Tugev suudab taevast tõsta,
mullast viljatera,
;,: vapraid vesi kätel kannab,
see on kolmiktera! ;,:

Küll siin suures ilmatallis

Lembitu 34.aastapäeval
Viisil: Venna sõjalugu
Jämesäär (1983)

Küll siin suures ilmatallis
looduse loomaaias
kasvab mehi mitmet sorti
igat seltsi inimesi.

Jumalikke jutumehi
kangekaelseid kaubamehi
murelikke memmepoegi
karukäpa kangelasi.

Skaudiselts on selleks tehtud
malev selleks mehitatud
et oleks poistele pööripaika
kangelastele kasvupaika.

Nobedamad noolepoisid
arukamad ammukütid
südikamad sõjasõitjad
möödukamad mõõgamehed
nuiamehed-mürakarud.

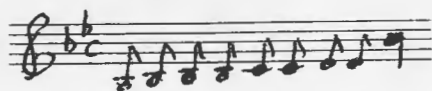
Mida skaudis tehanekse,
mida skaudis õpetakse
poistele maast-madalast.

Seal on vänged vääniskaelad
tublid täku-taltsutajad
need teevad poistest mehepojad,
roostekindlad rauatükid
teraksesta sõjataprid.

Lembitulle löömapoisteks
Lembitulle löömameesteks
esimesteks Eestilegi.

Koprakants

Viisil: Muhulaste külalaul
Jämesäär

.,:See on muhulaste lauluviis .,:
.,:kui kalja jõid,nad laulsid siis.,:

.,: Nüüd on see Koprakantsi laul .,:
.,: käib kolmekümne mehe jõul. .,:

.,: Meil laagris pole ühtki meest .,:
.,: kes ei pea lugu järve veest. .,:

.,:See vesi on pehme nagu siid, .,:
.,:pärast pudeliga koju kaasa viid.,:

.,:Kuus paati, igaüks neist pikk, .,:
.,:see on meie "punalaevastik". .,:

.,: Ja hiina laevu, neid on kaks, .,:
.,: need puhudes lävad suuremaks. .,:

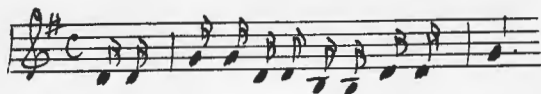
.,: Kaks laeva jalutavad vees, .,:
.,: kui vänta keerab laevamees. .,:

.,: Vaikülal jalad all on ka, .,:
.,: kuid jalutada see ei saa. .,:

.,:Neil poistel,kes liialt ujuvad,.,:
.,:pardi jalad kasvavad. .,:

Möirgav kakskümmend

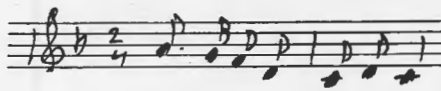
Lembitu laager 1969
Viisil: Lands knechtide laul
Jämesäär

Kui ameeriklased vallutasid kuu,
siis kakskümmend sai Lembitu.
Poisist kasvanud on täitsa Eesti mees
tarkus peas ja raudset rammu randmetes,
möirgab siin ja laulab järve peal
kakskümmend aastat siin ja seal.
.,:Me Lembitu on nagu puu,
on nagu tamm, mis kasvab veel.
Kui tormituul ta oksa painutab,
siis tugevamaks tamm veel saab!.,:

Kolli laul

Viisil: Väandra metsas Pärnumaal
Jämesäär (1966)

Kotkajärve kalju sees,
umpampii, umpampaa,
elab koll kui täitsamees,
umpampii, jah-aa.
Kari lapsi on tal ka,
kolli keelt nad räägivad,
umpampii ja umpampaa,
umpampii jahh-aa.

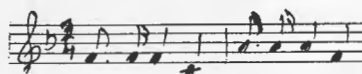
Tirulii-koll-koll
tirulaa-koll-koll
tirulill-lall-lall-lall-laa.

Linnas käis kord väike koll,
koju tulles oli loll.
Porssis ainult võõrast keelt,
teistel tegi kurba meelt.

Et võõrast keelt ei tuleks suust,
selleks koll on tehtud puust.
Meenutagu väike koll,
et meist keegi poleks loll.

Klementiin

Viisil: O my darling Clementine
Jämesäär

Kaljukoopas, kaugel läänes,
kulda otsis seal ja siin
vana kaevur, mullatõngur,
ja ta tütar Klementiin.

Oo mu kallis, oo mu kallis,
oo mu kallis Klementiin.
Tuli surm, su ära noppis,
nüüd mu elu on selge piin.

Kaljukoopas-pas, kaugel läänes-nes,
kulda otsis-tsiss seal ja siin-siin-
siin
vana kaevur-vurr, mullatõngur-gurr,
ja ta tütar-tarr Klementiin-tiin-
tiin.

Oo mu kallis, oo mu kallis...

[Igal järgneval salmil korratakse üks lõpusilp rohkem nii kaua kuni nende laulmine on võimalik.]

Uudismaa laul

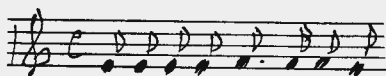
Jämesäär (1984)

Uudismeeste uudismaa,
tuulismeeste tuulismaa,
rügameeste rammumaa.
Meelismeeste mängumaa,
väärismeeste võidumaa,
sõnameeste sammumaa.

Maru mees saab maa käest jõu,
maru maa saab mehelt jõu –
kangelaste kaunismaa!
Maru maa teeb mehe näo,
maru mees teeb maale näo –
Kotkajärve uudismaa.

Veerandsada

Viisil: Hiiu külaviis
Jämesäär (1974)

Noolepoisid:

Ühte uhket ma ei hooli
kahte kanget ma ei karda.
Uhked löön ma upakile
kanged kahekäpukile.

Kõik:

Veerandsaja aasta eest ja
siis Kanada oli vaene.
Ei olnud eesti skaute siin
ega olnud eesti gaide.

Siis käskis Inglis' kuningas:
tuleb eesti skudid teha.
Et igaüks siin Kanadas
saaks täitsa skautlust näha.

Üks laevatäis tuli Rootsimaalt
ja teine toodi Saksast.
Ja kolmas toodi Rootsimaalt
ja neljas tuli Saksast.

Siis kõigepealt sai Lembitu
kelle nimeks nüüd on malev.
Ja Lembitul oli poegi kaks:
üks Viiking, teine Kalev.

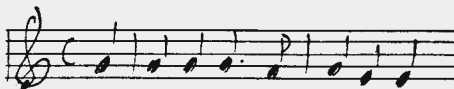
Neist esimene poeg läks hangele,
teine elab priskelt praegu.
Ja Viru oli kolmas poeg,
läks Kalevisse hiljaaegu.

Neljas poeg oli Saare mereskaat,
kes järvelaineid küüris.
Ta kümme aastat tagasi
jälle koduranda tüüris.

Se'st laulust võtku õppust kõik,
kel kõrvad peas, et kuulda.
Kui särab silm ja naerul suu,
siis skautlus ei läe mulda.

Sügispäike

Sügislaager 1964
Viisil: The Happy Wanderer
Jämesäär

Nüüd sügispäike kuldamas
on Kotkajärve puid
ja laulev lipkond Lembitu
veel sammub laagri-teid.

Kui sügistormid tallamas
on Kotkajärve puis,
siis raudne lipkond Lembitu
saabteist aastat täis!

Kordus-salm:

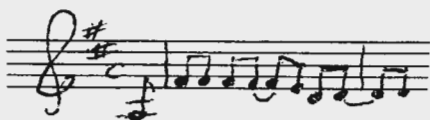
Rallarii, rallaraa,
rallarii, ralla-ah-ah-ah-ah...
rallarii, rallaraa

1. veel sammub laagri-teid.
2. saabteist aastat täis!

Mini-jambo'83

Viisil: Alberta Jamboree Laul '83

Jämesäär

Vapramad konnad
möllavad tormisel veel,
väiksemad seiklevad siin –
mini-jamboreel.
Tähtis pole, kui suur on vesi või konn,
tähtis on, et konn (3 lööki rinnale) vahva on.

Hea skaudivaim nagu kuldne
päikesekuul – kevadtuul,
paitab maailma,
paitab mõtteid me suul.
Särab kõikjal
kus sirgub skautluse taim
sinule ja mulle – hea skaudivaim!

Lembitu sügislaager '70

Jämesäär

29 - 0 - 6 - - - - -
 - - - - - 17
17 - 17 - 3 - 0 - 5
38 - 0 - 6 - - - - -
 - - - - - 14
14 - 14 - 2 - 5
21 - 0 - 2 32 - 0 - 1
62 - 0 - 1 61 - 0 - 2
29 - 06
 17 - 17 - 05

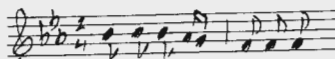
(IBM)

LUMELAAGRITE LAULUD

Külmatants

Viisil: Virulaste tants

Jämesäär (1972)

Laske käed ja jalad käia,
see on Kotkajärve külmatants.
Kuumad koerad, soojad saiad,
Lembitul on jälle lumetants!
.: Külm ja lumi,
 külm ja hanged,
 süda soe, suu kõrvuni! :.:

Hoia kuivad oma jalad

Viisil: Tipperary

Jämesäär (1974)

Hoia kuivad oma jalad,
pea külm ja kõht soe –
siis sul iial ei ole muret,
et mõni haigus sisse poeb.
Määri hästi oma suusad,
ära eksi metsateel –
Lembitule iga mehepoega
homme tarvis on veel!

Maga hästi ja maga ruttu,
maga norskamata –
pärast linnas siis pole juttu:
üks mats ei mõistnud magada.
Suusata nii, et puud ja kivid
kõik terveks jäävad teel –
Lembitule Kotkajärve metsa
suvel tarvis on veel.

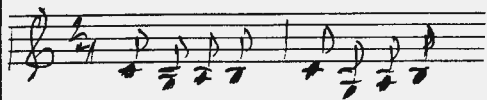
Kes tegi tähed taevalakke

Lembitu lumelaager komet Kohutek
Jämesäär (1974) Ä. Käärid

- ;; Pajatage poisikesed,
tunnistage taadid! ;;
;; Kes tegi üles taevalakke
laia lumelauka? ;;
;; Pajatage poisikesed,
tunnistage taadid! ;;
;; Kes aga puuris paadi põhja
uputuse augu? ;;
;; Kuhu mina pääsen poisikene,
tõrgun taadikene? ;;
;; Torkisin mina taevakummi
tähekeste silmad. ;;
;; Kuhu mina pääsen poisikene,
tõrgun taadikene? ;;
;; Paadipõhja puuriaugust
vesi pääseb välja. ;;

Jääpurika laul

Viisil: Üks kärbes istus
Jämesäär (1985)

- ;; Tilk, tilk, tilk, tilk. ;;
;; Tilk, tilk, tilk, tilk,
tilk, tilk, tilk, tilk! ;;
Tilk, tilk, tilk, tilk – tilk!
;; Siis kui räästad tilguvad,
tilguvad, tilguvad,
kasvavad jää-purikad,
jää-purikad, jah! ;;
;; Tilk, tilk, tilk, tilk. ;;
;; Jälle käes on näärilkuu,
näärilkuu, näärilkuu,
lumelaagris Lembitu
Lembitu, jah! ;;
Tilk, tilk, tilk, tilk - tilk!

Rampa-rampa

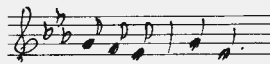
Viisil: Schuberti Miltäärmarss
Jämesäär (1976)

- Rampa-rampa, rampa-rampa,
rampa-rampa-rampa-rampa –
algab suusasõit.
Lumes on järved ja metsad ja mäed
härmakristalle puukstel näed,
Kotkajärvel lumi suul
näärilkuul, küünlakuul,
lumelaager Lembitu,
algab suusasõit!

Skaudielu

Vana skaudilaul (1928-29)
Jämesäär (1977)

- Kui jõudnud kevad,
siis skaut ju teab,
et peab linnast välja minema.
;; Oo skaudielu
ja laagri võlu,
ei neid või küllalt
kiita ükski suu! ;;

- Ta matkab metsi
ja sõuab järvi,
ei lahku temast iial rõõmus meel.
;; Oo skaudielu... ;;

- Ta pambud võtab
ja laagri tõttab
ja matkal metsi, järvi imetleb.
;; Oo skaudielu... ;;

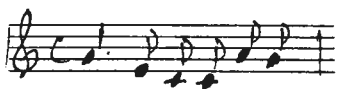
- Kustahas metsas
või kallas kitsas,
kuid telgi lööb ta ikka ülesse.
;; Oo skaudielu... ;;

- Kui tuleb tali
ja külm on vali,
siis kolde ääres noori õpetab.
;; Oo skaudielu... ;;

Nüüd lumelaagris
siin Kotkajärvel
skaut vanu laule meelde tuletab.
;: Oo skaudielu... ;:

Kotkajärve taga rabas

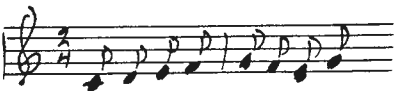
Viisil: Saksa sõdurilaul
Jämesäär (1980)

Kotkajärve taga rabas –
talveund!
Vana isakaru magas –
talveund!
Kotkajärve taga rabas
vana isakaru magas
rahus talveund.
Üle karukoopa
ja üle kändude,
üle külmanud vee
läheb meie suusateel.
Maga vana jõmm,
maga karu-mõmm –
kuni tuleb kevade.

Lõvikutsikad

Viisil: Aknast õue vaatab Mati
Jämesäär

Lembitus on vahvad poisid,
nagu lõvikutsikad –
;: kuidas lumelaagris käisid,
seisab lehes lugeda. ;:

Kotkajärv on lume süles,
lennul liugleb suusatald.
;: Hoogsalt rinnakutest üles –
andke teed ja hoidke ait! ;:

Koopast kostab karu norin,
näljavalus hulub hunt.
;: Lihastes on mõnus surin –
siin on eesti poiste punt! ;:

Mehe-eas kui kokku saame
siin või seal või ükskõik kus,
;: lumelaagrit meenutame –
eesti keel meil ikka suus. ;:

Taevahulkur

Viisil: Vaata Jaaku - kaanon
Jämesäär (1986)

Taevahulkur, taevahulkur,
Halley - ley, Halley - ley,
;: kolmveerand-sada aastat. ;:
terve tuur, terve tuur.

Lumelaager, lumelaager,
Halley - ley, Halley - ley,
;: kaks korda aastas. ;:
terve tuur, terve tuur.

Kotkajärve, Kotkajärve,
Halley -ley, Halley - ley,
;: kaksteist kuud aastas. ;:
terve tuur, terve tuur.

Nyctea scandiaca

Viisil: Klementiin ja Vingerka
Jämesäär (1984)

Igal jõmmil, igal mehel,
suusad sahisavad all –
hääletult siis hange kohal
lendab valge lumekull:
Nyctea Scandiaca,
Nyctea Scandiaca,
on Snowy Owl ja Lumekakk
Nyctea Scandiaca.

Igal mättal, igal kännul
peas on valge lumemüts,
ootamatult õhku tõuseb –
ära lendab nendest üks:
Nyctea Scandiaca...

Igal suvel Kotkajärvel
laagris kõlab lauluviis.
Kaugel põhjas, lausa tundras
oma mune haudub siis:
Nyctea Scandiac...

HUNDUDE LAULUD

Noolepoiste marss
Jämesäär (1937)

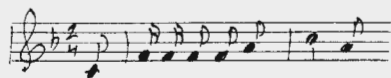

;; Noolepoiss olen ma,
tahan meheks kasvada! ;;
;; Mina ühes teistega
marsin rõõmsa lauluga! ;;

;; Noolepoiss tipp ja topp,
laula kaasa hopp-hopp-hopp! ;;
;; Mina ühes teistega... ;;

;; Kui ma kord suureks saan,
vahvalt käitsen isamaad! ;;
;; Mina ühes teistega... ;;

Me oleme noolepoisid
Viisil: Me oleme moosekandid
Jämesäär

Kordus-salm:

;; Me oleme noolepoisid
ja tuleme Eestimaalt. ;;

;; Mina aga mõistan poksida: ;;
Poksin, poksin, poksin, poksin,
poksin, poksin, poks-poks-poks.

;; Mina aga mõistan maadelda: ;;
Murrann, murrann, murrann, murrann,
murrann, murrann, murr-murr-murr.

;; Mina aga mõistan magada: ;;
(Kõik poisid norskavad kooris)

;; Mina aga mõistan vilistada: ;;
(Kõik poisid vilistavad kooris)

;; Mina aga mõistan eesti keelt: ;;
Räägin, räägin, räägin, räägin,
räägin, räägin eesti keelt.

;; We are the Cubs of Lembitu
and are Estonian. ;;
Räägin, räägin, räägin, räägin,
räägin, räägin eesti keelt.

Ai kibu-kabuke

Viisil: Labajalavalss
Jämesäär (1933)

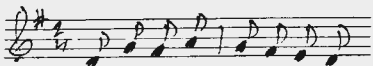
;; Ai kibu-kabuke, varvasjalake,
hunduparvik läks laagrisse. ;;
Suur juht tiris telgirulli,
pesavana vedas veeämbrit,
abijuhil oli tootem turjal,
vasar vanemal pesaval.
;; Teised poisid töid supipada,
hellkäpp aga jooksis taga. ;;

Noolepoiste lahingulaul
Jämesäär

Hoidke eest — siit tulevad eestlased
mõõkade möll ja taprite tants,
ei nüüd jää seisma lahingu tules
ükski vaenlase linnus või kants.
Hoidke eest — see on Lembitu vägi
sõjas ja töös kui üks süda ja hing.

Noolepoisid Kotkajärvel

Viisil: Õige ja vasemba
Jämesäär

Läbi laia laane-metsa
kulgeb üksik tee
alla orgu, künka otsa,
Kotkajärvele.

Kordus-salm:

Hei-hei, me laulame,
hei-hei, nii vastab laas.
Hei-hei, me laulame
Kotkajärve laulu.

Seal on piibrid, muda-käpad
paisutanud järve,
sinna poisid laeva-sepad
ehitanud parve.

Paksus metsas ragistades
karu murdis rada.
Nüüd on poisse karu-rajal
jooksmas mitu-sada.

Siis, kui võsa varjust märkad
põdra hiigel-sarve
ja kui jooksta sa ei jõua —
eluga tee arve.

Kaur käib järvel kalastamas
lagistades naeru.
Muskli-rullid kätele
saab see, kes tõmbab aeru.

Mustas maskis varga-nägu,
pesu-karu, hiilib.
Öösel järves toitu peseb,
kaela-pesust viilib.

Okas-siga suures näljas
ei ta vali sööki.
Talvel pakasega väljas
sõi me laagri-kööki.

Härg-konn öösel järve-sopis
tõmbab tõrre-pilli.
Poistel suurest ujumisest
läinud varbad villi.

Pisikene sääse-piste
kulmule teeb sarve,
kolm päeva kratsimist
ja alles siis on terve.

Kännu otsas kröbistades
orav närib käbi.
Vaarikasse madistades
tormab poistevägi.

Kotkajärve mäed on tehtud
kõvast kalju-kivist,
vahvaid eesti poisse leiad
noolepoiste rivist.

Kotkajärve Paralepa laul Jämesäär

Kõmm-kõmm, kõmab Kotkajärve,
vastu kajab Kanada!
Kõmm-kõmm-kõmm ja oi-oi-oi,
noolepoisid tulevad.

Mull-mull-mull-mull Kotkajärves,
kalad ujuvad kõik reas.
Mull-mull-mull ja oi-oi-oi,
noolepoisid nende seas.

Pinn-pinn-pinn-pinn pinisedes
lendab Kotkajärve sääsk:
pinn-pinn-pinn ja oi-oi-oi,
kuidas pääsen tema käest?

Parr-parr-parr-parr Paralepas
vanad sõbrad jälle koos —
parr-parr-parr ja oi-oi-oi,
kõik on kõvas lauluhoos.

Ränikivi laul

Maailmalaager 1972 Kotkajärvel
Hundu all-laagri laul
Viisil: Colonel Hathey
Jämesäär

Lööme tuld.
1, 2, 3, 4 ja 1, 2, 3
lööme tuld.

Ränikivi rauda lööb
tulesädemeid nii teeb
tooge taela tükk
tooge tohu tükk
:: et tuli suureks saab. ::

Lööme tuld.
1, 2, 3, 4 ja 1, 2, 3
lööme tuld.

Taevataadi käes on välk
vihma sajab silmapilk.
Välgu sähvatus!
Kõue kärgatus!
:: Lööme tuld. ::
:: Et tuli suureks saab. ::

Välk ja pauk.
1, 2, 3, 4 ja 1, 2, 3
välk ja pauk.

Ainult see on täitsamees
kellel tuli südames.
Käsi ulata!
Tule meiega!
:: Lööme tuld. ::
:: Et tuli suureks saab. ::

Lööme tuld.
1, 2, 3, 4 ja 1, 2, 3
lööme tuld.

Ränikivi rauda lööb
tulesädemeid nii teeb
tooge taela tükk
tooge tohu tükk
:: et tuli suureks saab. ::

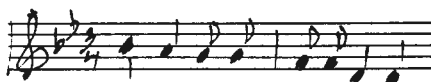
Kõievedu

Noolepoiste suupilli kaanon.
Viisil: London's burning
Jämesäär

Tiri-tõmba, tiri-tõmba,
kui jõuad, kui jõuad,
siis vasta, siis vasta,
on mehed kui rauad!

Hei-hopsadi hundipoega

Viisil: Labajalavalss
Jämesäär (1945)

Hei-hopsadi hundipoega,
teine poiss on tondi-poega.
Kui temal läheb töö nurja,
siis muud-kui kirub kurja.
:: Mina naeran aina, pea püsti,
sellepärast läheb kõik hästi. ::

Noolepoiste laagriköögis

Jämesäär

Noolepoiste laagriköögis
katlas keevad imesöögid:
Täna on meil maiuspalad
lõunaks — vaalaskalajalad.
Homme aga kõhukõdi
elevandi londi - kondi - üdi.
Mõõdupuu peal kasvand õunad,
praetud hiireherne kaunad.
Supis taevasoku sabad,
Põhja ja ka lõunanabad,
kõige sekka põgusat
sööme linnumagusat.
Teadagi et jahimees
ikka prisket toitu sööb.
Ja et muidu - vahi - mees

vahest näljapilli lööb.
Kui kõht on täis ja meel on hea,
siis kustund tuleasemel
leiba luusse laseme.

Õõrahu/Tapto

Tõlkinud: Jämesäär (1945)

Raugev päev, algav öö
Hõlmab järved ja laaned ja vee.
Õnnista puhkajaid
Jumal suur.

Sädemete Saare laul

Jämesäär

Raksub kaljul meeste samm
järvel laksub lauluviis.
Nagu muinasjutus ammu
kajab vastu tammehiis.
Refrään: Lähme reisipaunad kukil
silmis suvepäikse naer.
Juba lõigatud on rukis
juba rõuku pandud kaer.

Sõitis Kalev hõbelaeval
Sädemete Saarele.
Ei me poisid karda vaeva,
vaba kui on kodutee.

Refrään: Lähme ...

Fanfaarmars

Jämesäär (1935)

::: Skaudipoiste sirge rivi sammub võiduteel :::
::: edasi ja edasi! :::
Ei rasked päevad, muremõtted
takista meid teel.

Meil selged sihid eel —
on noorusjõudu veel!
Ei rasked päevad, muremõtted
takista meid teel,
sest skaudipoisid oleme,
skaudid oleme!
(Vilesoolo)

::: Skaudipoiste sirge rivi
sammub võiduteel :::
::: edasi ja edasi! :::

Kui särav hommikpäike

Jämesäär

Kui särav hommikupäike piilub telki voodisse.
Siis külakuked laulavad, oh tõuske ülesse.
Siis ärkan uue päevaga, käib kaasas melodii
ma hõõrun silmi ümisen-aillii, ailoo, ailii.

Viis sõrme läbi tuka soen, see hommikutualett,
siis kööki läen ja lõõtsun tuld ja potti valan
vett.
Et hommikuks peab saama kõrt, see teada
ammugi
seks segan soola, jahu, vett, ailii, ailoo, ailii.

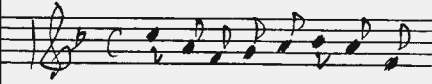
Siis metsas algab luuremäng, et võsa väriseb.
On see nüüd okastraat või püks, mis lõhki
käriseb.
Sääl metsloomi terve polk ja linde pealegi
nad vaatvad pealt ja hüüavad, ailii, ailoo, ailii.

Keskpäeval, siis kui päike praeb ja turja
kõrvetab,
on nahad jookstud tuliseks ja higi nõretab.
Siis püksid lepapõõsasse ja järvevette tsumm,
me tervitame ahvenaid, plublii, plublui,
plublumm.

Kui päike veereb metsa rüppe õhtul puhkama,
siis koguneme lõkkele, laul hakkab kõlama.
Veel kostub uuest võimsasti me päeva
melodii,
ja kaja vastab samuti, ailii, ailoo, ailii.

Kodumetsa laagri laul

Jämesäär (1975)

Tüdrukud:

Kotkajärve valged kased,
männid vaigu lõhnaga,
vahtravõlvid rohelised,
päike suudleb järvega.

Koor:

Kodumets, rõõmumaa:
vahtravõlvid rohelised,
päike suudleb järvega.

Tüdrukud:

lõkkesuitsu valget paela
kaljurinnalt tõusmas näed.
Kuusik üle järvekaela
sirutab mul oma käed.

Koor:

Kodumets, rõõmumaa:
kuusik üle järvekaela
sirutab mul oma käed.
Kodumets, rõõmumaa,
kodumets mu laulumaa.

Tüdrukute koor:

(algab ja saadab kogu poiste laulu)

Pam - pam - pam - pam ...

Poisid:

Poisid ärge aega viitke,
ise oma vahvust kiitke —
laul ja samm ja aerutõmme
näitab — kes on mees või memme.

Mehe hind on töö ja vaprus,
olgu künd või olgu taplus.
Kus aga kirvelööke kajab,
sinna saavad teed ja majad.

Isad Kotkajärve metsa
ehitasid kodumetsa,
aga Kotkajärve nõuab
neid, kes teda hoida jõuab.

Tüdrukud:

Kotkajärve valged kased,
männid vaigu lõhnaga,
vahtravõlvid rohelised,

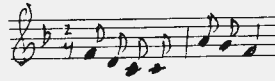
päike suudleb järvega.

Koor:

Kodumets, rõõmumaa:
vahtravõlvid rohelised,
päike suudleb järvega.
Kodumets, rõõmumaa,
kodumets mu laulumaa.

Laul mitmesugustest nuiadest

Viisil: Minu veli virvipuu
Jämesäär

Kaldal kasvab HUNDINUI
õllekastis SANDINUI
surnuluu on TONDINUI
.: Nuiameestel SÕJANUI. .:.

Püssi hüütaks' TULENUI
juudi nina KOLE NUI,
varga taskus VALENUI
.: Nuiameestel SÕJANUI. .:.

Võmmi vöö! on KUMMINUI,
mürtsu jaoks on TRUMMINUI,
PUDRUNUI on MAMMINUI —
.: Nuiameestel SÕJANUI. .:.

Edev tüdruk JÖNNINUI;
kommunisti SUNNINUI,
mõnel mehel MUIDUNUI —
.: Nuiameestel SÕJANUI. .:.

Vahvnoika

Vabariigi algaastate släng

Vahvnoika, tšetvertnoika,
kehvnoika balalaika,
ropnoika ja nagaika,
stoika, lamavoika.

Saare huik

Moisson' jambo laulu refrään
Saare hüüd 1958

Saare, saar, Saaremaa,
kodurand Saaremaa.

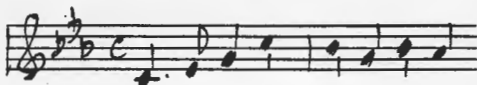
Tuule, tuul, Tuulemaa,
kodurand Tuulemaa.

Eesti eest, Eestimaa,
kodurand Eestimaa.

Kadakaselt sitke,
männiselts visa –
mina, isa, VANAISA!

Metsiku lääne jõululaul

Viisil: Rio Grande
Jämesäär

Röövel peksis jõuluvana,
paljaks riisus ta,
põgenes siis Mehhikosse
kingikotiga.

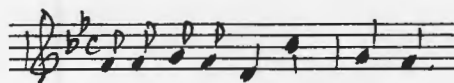
Lapsed kurvastasid väga:
"Kus on jõulumees?"
Suured poisid naersid aga:
"Muinasjutt vaid see."

Lembitus kui teada saadi
röövli koeratemp –
vile käis, ja teele tormas
terve poiste kamp.
Röövel kõrtsis kinni võeti,
kus ta viina jõi.
Poisid raudus kätega
Torontosse ta töid.

Jõuluvana astub jälle
lume-tuisand teel.
Lastel kingitusi jagab,
kõigil rõõmus meel.
Röövljahist jutustab vaid
lõunas kõrbetuul.
Röövel kullatud sai üle,
ripub jõulupuul.

Punanina hirvekene

Jämesäär

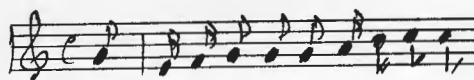

Punanina hirvekene,
nina helkiv nagu kuld.
Kes teda kaugelt nägi,
arvas kohe, et näeb tuld.
Kõik teised väiksed hirved
Punanina pilkasid
ja hirvemängu ringis
Punanina hülgasid.

Jõuluõhtul lumisel
ütles jõulumees:
"Punanina hirveke,
näita tuld mu saani ees!"
"Punanina hirvekene!"
hüüdsid teised hirved koos,
"nüüd oled kõigi lemmik,
hirvekuulsus ajaloos!"

Jõuluvana tulek

Jämesäär

On jõulude rutt, sa jäta nüüd nutt,
jäta nüüd jonn ja kuula üks jutt:
"Jõuluvana meile on teel!

Ta nimesid loeb ja ritta neid seab,
kes tubli või halb, seda ta teab,
Jõuluvana meile on teel!

Ta näeb sind kui sa magad,
sind tunneb kogu aeg,
teab, kas sa oled hea või halb,
ole tubli nüüd, heldene aeg!"

On jõulude rutt, sa jäta nüüd nutt,
jäta nüüd jonn ja kuula üks jutt:
"Jõuluvana meile on teel!

Tal kotis on pasun, kaasas on trumm:
tuutu-luut-tuu ja tam-ta-ra-tamm!
Jõuluvana meile on teel!

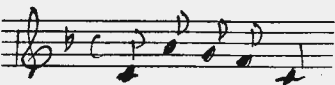
Ja käharpea nukk, kes naeratab sul;
autod ja rongid ja laevad on tal,
Jõuluvana meile on teel!"

"Siis algab tüdrukutel
ja poistel rõõmukuu,
saab ehitatud mängulinn
kodus ümber jõulupuul!"

On jõulude rutt, sa jäta nüüd nutt,
jäta nüüd jonn ja kuula üks jutt:
"Jõuluvana meile on teel!"

Kuljused

Jämesäär

Üle väljade sõidab saanike,
lumi keerleb teel, meie naerame.
Süda heliseb kuljustega koos,
oo, mis rõõm on valges lumes
saanisõidu hoos!

∴ Kuljuste helinal üle kogu maa,
oo, mis rõõm on valges lumes
sõita saaniga! ∴

Väike trummipoiss

Jämesäär

Siis kõiki kutsuti
taram-pam-pam-pam
vaatama kuningat
taram-pam-pam-pam
kes laudas sündinud,
taram-pam-pam-pam
et viia kingitusi
rampam-pam-pam
rampam-pam-pam
rampam-pam-pam

Kutsuti austama
taram-pam-pam-pam
isegi mind.

Jeesus lapsuke!
taram-pam-pam-pam
Ma vaene poisike
taram-pam-pam-pam
ei sulle kinkida

taram-pam-pam-pam
ma midagi ei saa.
rampam-pam-pam
rampam-pam-pam
rampam-pam-pam
Las sulle mängin ma
taram-pam-pam-pam
— mul on trumm.

Lembitu 25.aastapäevaks

Jämesäär (november 1974)

Viisil: Sull', Sull' Jehoova ...

Nii nagu hommikusest kastest
taas jälle virgub päev päiksene.
Saab skaudipoisi jala-astest
kord kindlal sammul mehe elutee.
Sa Jeesus, meie matkakaaslane,
me juht, me kompass, kaart ja õige
tee.

Meil aita homme olla parem,
kui päeval tänasel me olime.
Et sihile me jõuaks varem.
Et ükski vendadest ei maha jää.
Kui väsind sõbra pauna kannan ma
siis — Jeesus, meie vendlust kinnita!

Suur Jumal, õnnista me lippu,
kus ristiks kokku pandud eesti käed.
Meid tõsta töö ja elu tippu,
nii nagu Sina õigeaks pead ja näed.
Sa paita palves langetatud päid,
meist lase tõusta inimesi häid.

1. Ränikivi (lehekülg 273)
2. Saadikud põlvpükstes (lehekülg 315)
3. Ants Ankrumees (lehekülg 350)
4. Lugu käbist, lugu kännust (lehekülg 397)
5. Noolepoisi raamat (lehekülg 443)
6. Lembitu skaudi-raamat (lehekülg 493)

HEINO JÕE

RÄNIKIVI

JÄÄTMAA JUTUD

RÄNIKIVI

JÄÄTMAA JUTUD

Heino Jõe

STOKHOLM 1950

Üks ränikivi jäi mu kuuetasku,
mul poisiksel kui lõppes lingulask.

★

Kun olen, kuhu lähen siit?
Käen pigistan üht väikest kivikildu,
mis tasku jäi, kui lõppes lingupild.
Võib elu mind veel siia-sinna pildu,
mul kaasan noorusest üks ränikild.

HENRIK VISNAPUU.

SEE ON TEILE, Jukk ja Madis, Jüri, Mati, Sulev ja Toomas.

Ei teie tarvitse aina vahtida padi-padi-kaupluste mänguasjaderiulit ega hobby-ärade vaateaknaid. Küll meil omal on ka mõndagi. Siit see nüüd tuleb. «Ränikivi» on killukene kodunt kaasa toodud Eesti muinas-aega, vana-vanaisade väärt asju. Tarkade raamatute varal olen ma need kirja pannud ja üles sirgeldanud tänapäeva eesti poistele tööks ja mänguks. Ma annan need teile kätte sooviga:

Müts maha Eesti mineviku ees,
käised üles Eesti tuleviku pärast!

MATKATEED toovad Sind vahest põlismetsa, kus samblahabemed ripuvad puuhiiglaste okselt ja kõrged sõnajalad kasvavad rinnuni. Inimkäsi ei ole siin puutunud loodust, iidset tüved on vanadusest varisenud maha, sammaldunud ja kõdunenud. Sa astud suurele tüvele, kuid see vajub nagu käsn su jala all. Suurte puude varjust piiluvad sulle vastu lõhnava varjulille valged tähtsilmad.

Käbikuningas võngutab kõrgel oksal oma kaharat saba ja rahn raiub auku õõnsasse tiivesse, nii et laastud lendavad. Ta teab, kus asuvad kõige maitsvamad tõugud. Hämaras pilgutab silmi suur öökull.

Ta ei põgene, sest ta näeb halvasti päevavalgel. Kaugel mökitab metskiits ja vaata... kas need pole haavikuemanda pikad kõrvad, mis paisuvad põõsa tagant.

Põlismets sunnib su sammu hiilivaks, sa liigud ettevaatlikult, vaated, imetled ja kuulatad. Sa oled nagu suures sammastemplis ja imeplik ning võimas tunne täidab su põksuvat südant.

See on looduse ja kaugete aegade suurus, mis on pugenud su põue. Ja sa sooviksid, et see seletamatu suur tunne jääks alatiseks su rinda.

Jäätmaa — mahajäetud põld.

Ränikivi — kvarts, hall-valge pool-läbipaistev kivi, sisaldab räni (Si).

Lingulask, lingupild — kivide viskamine linguga.

Iidne — muistne, igivana.

Lõhnava varjulill — hästi lõhnava, väikeste valgete õitega lill madaraliste sugukonnast (*Asperula odorata*). Kasvab varjulistes kuuse- ja segametsades.

Käbikuningas — orava meelitusnimi.

Haavikuemand — ka tutsaba, pikk-kõrv, vemmalsäär — jänese meelitusnimi. Jahimehed vanasti nimetasid jahilooini meelitusnimedega, sest usuti, et õige nime nimetamisega kadus jahilõnn.

SA TAHAKSID olla indiaanlane, põlismetsade mees, kellest oled lugenud nii palju põnevaid lugusid. Sa tahaksid püstitada oma telgi ja tootemsamba rippuvate väänkasvudega ürgmetsa servale, valmistada vibu ja nooled ning küttida metsloomi. Sa tahaksid varitseda vaenulike suguharude sõjamehi ja õppida salapäraseid metsatarkusi — kuidas süüdata suitsuta lõkkeid, liikuda

üle õõtsuvate mülkasoode, meisterdada relvi, trummisid, töö- ja tarberiiistu ning kaunistada neid põletuskirjade ja salamärkidega.

Ürgses looduses ja loodusrahvaste lihtsates oskustes on oma võlu. Sa arvad, et indiaanlased on suured eeskujud sel alal.

M ü l g a s — ka laugas — kinnikasvamata muda-auk soos.

SEE EI OLE NII. Indiaanlased olid üks viimaseid loodusrahvaid, keda valge mees kohtas maadevallutamisel. Sellepärast on neist kirjutatud nii palju. Aga nad ei ole kaugeltki ainsad eeskujud metsatarkuste ja lihtsa elu alal.

Muistses Eestis elasid mehed, kes olid kangemad kui indiaanlased. Nad valmistasid kõik omale ise, alates vibust ja nooltest ja lõpetades kindlustatud linnustega. Nad küttisid ja kalastasid põlismetsades ja järvedes. Nad ajasid vaenlaste ja koerakoonlaste jälgi padrikutes ning kaitsesid kangelaslikult oma maad.

Nendest meestest on kirjutatud vähe. Aga nende jäljed ei ole kadunud. Muinasleidude ja rahvapärismuste kaudu uurivad teadlased muinasmeeste elu. Palju, mis sajandite eest vajus unustusehõlma, saab jällegi selgeks ja tõuseb elama. Meil on nüüd eeskujud omalt maalt ja oma meeste seast. Ja peaasi — nad on meie kauged esivanemad — sama liha ja sama veri, sama visadus ja vaim.

See on vana-vanaisade ränikivi meie lingu jaoks.

Linnus — mäekingule ehitatud muinaskindlus mullavallidele püstitatud palk-aiaga.

Koerakoonlane — ka peninukk — koerapealine kiskja inimene. Vanasti nimetati nii Eestist idapoolseid röövrahvaid.

Padrik — metsatihnik, rägastik.

Muinasleid — maapööst leitud mulstse aja ese.

Rahvapärismus — suust-suhu edasi antud vana jutt, lugu või laul.

SÕJASÄRK

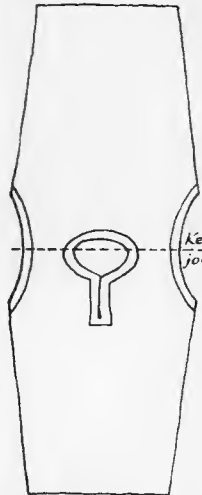
UINASSÕDURID ja viikingid kandsid sõjasõidul erilist sõjakuube või sõjasärki. Jõukamatel meestel oli sõjakuub valmistatud metallsoomustükkidest või metallrõngastest (rõngassärk). Lihtsamate meeste sõjasärgid olid tugevast nahast, nägu oli nahaga löödud ka kulj. Pildil on poiss nahast sõjasärgis, mille kaelus on kinnitatud sälega. Vöö küljes on kaht nõialumise riistade, sidemete ja verevaigistamise rahtudega.

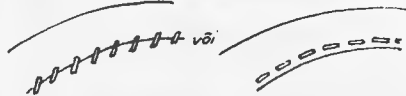
Ömbius
Sõjasärgi kaeluse ja kääraukude kontimine

Palistus
kontimata servadel.

Meie teeme sõjasärgi jämedakoelisest köitriidest, sest me kasutame seda ainult mängimisel ja laagris. Särgi lõige on sin, kuid vana, kui asume riiet lõikama. Teeme proovisärgi suurest pakkimispaberist. Selle särgi lõikame pärast riidest särgi. Eriti ettevaatlik peab olema kaelaaugu lõikamisel (vaatle kaelaaugu asendit keskjoone suhtes!). Kaeluse ja kaelaaugu kandime köitriidest ribaga nii et kant jääb 3 cm laiune. Teised ääred palistame. Särgi küljed võime kinni õmmelda kuni vööri kõrvadeks õmbelusteks kasutama tugevat purjelõnga. Õmbelustviise on kaks:

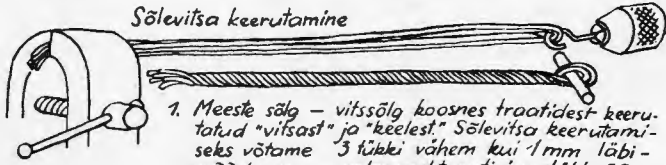
KUI SÕJASARVE HÄÄL kaikus läbi küla ja mägedel süüdati märgutuled, siis tõmbasid mehed selga sõjasärgid, haarasid relvad ja ruttasid lahingusse. Samaste särkidega mehed raiusid rüütleid Ümera jõel ja võitlesid visalt linnusevallidel. Küll neid sõjakuubesid on näinud muiste ka Rootsi kaljurannad.

Nii nagu indiaanimänguks on vaja sulgedest pea-ehet, rahupiipu ja tomahavki, nii on eesti muinasmängul vaja muinasmehel riietust ja relvi. Need muretseme kõigepealt — teeme ise, nagu see on mehe kohane. Ei sõjasärgi tegemisel raskusi tule, kui hoolega uurime joonistust ja juhiskirja.

Muinasmehel sõjasärki kanname kaitseks tavalise riietuse peal. Nii see oli ka vanasti ja nahksärk pidas kinni mõnegi noole ja noalöögi. Küll meie sõjasärgist tuleb memmelegi rõõmu, sest selle varal tuleme mängult ja laagrist tagasi märksa puhtamalt kui muidu. Kui muiste sõjasärk võttis vastu vaenuvere pitsmed, siis see tänapäeval kannatab pori ja puuvaiku. See on just paras roomamiseks ja rassimiseks.

Sõjasarv — loomasarvest või metallist pasun, mille puhumisega kutsuti kokku sõjamehi ja teatati lahingu algust.
Kalkuma — valjusti kõlama, kajama.
Märgutuli — künkale süüdatud tuli, millega teatati kaugematele naabritele vaenlaste tulekust.
Memm — ema meelitusnimi.

Sõlevitsa keerutamine

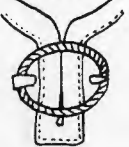

2. Sõlevits painutatakse ümmarguseks vastava jämedusega puutükil konarlused silutakse puuvaasara. Sirge

Lõikejoon

otstege rõnga saame valmis puu peal peene metallisaega. Mitu korda ümber puu keeratud viitsast saame korraga viitsad mitme sõle jaoks. Lõikeotsad joodame või tihutame kokku — või laseme seda taha vastaval meistrimehel

Viitsõlg sõjasärgi kaeluse kinnitamiseks.

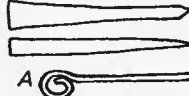
1. Meeste sõlg — viitsõlg koosnes traadidest keerutatud "viitsast" ja "keelest." Sõlevitsa keerutamiseks võtame 3 tükki vähem kui 1mm läbimõõduga valgevasktraati, iga tükk 60 cm

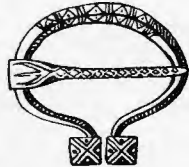
Kabats jäänud aasadest asetame läbi tugeva raudnaela, tõmbame traadid pingule ja hakkame keerusid peale keerama Sedasama saame teha puurivünda abil, asetades puuri asemel vända otsa raudkonksu. Sõlevitsa võime valmistada veel jämedast ümmargusest või neljakandilisest vasktraadist. Viimasele keerame samal viisil "vündid" peale.

3. Sõlekeele lõikame või saame vähemalt 1mm valgevaskpleki. Keede laia otsa (A) keerame ümber viitsa. Sõle kasutamisel tõrkame keede läbi riide, muljume viitsa veidi ovaalseks ja tõstame keedeotsa viitsa peale. Hea vaskõlemeister üritagu samuti teha hõbedast viitsõlge

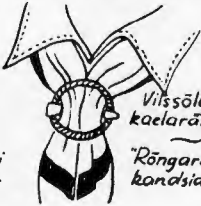
pike. Traadid keerame kaheks ja asetame 6 lahtist otsa kruustangide vahele.

Sõlekeeled pealt ja küljvaates.

Tuotud hoburauasõlg — sõlesepa meistritöö.

Viitsõlg — kaelarähvõru.

"Rõngarüütlid" kandsid sõlge püksisäärel.

Väike sõlg särgile.

Vähe väärilu paik sõlele!

SÕJASÄRK kinnitati kurgu alt sõlega, sest sõlg polnud vanasti mitte naiste asi. Tänapäeva meesteriitusest on sõlg kadunud ja naistelegi on see jäänud rohkem ilukui tarbeasjaks. Aga vanasti, enne kui tulid nõobid, oli sõlg kinnituskõela eest.

Meeste sõled olid lihtsamad kui naistel ja peamiselt kasutasid mehed viitsõlge. Väikese sõlega kinnitati nõopideta särgi kaeluse ja suuremaga sõjasärgi rinnaesine.

Kui sõlg oli hõbedast, kingitud või vanematelt pärandatud, siis arvati selles peituvat võluvõim, mis kaitses selle kandjat kurja eest. Sellise sõlega võis nõiduda ja tulevikku ennustada.

Kui vana Kalev lamas surisängis, siis nõudis Linda sõle abil arsti:

Eit pani sõle sõudemaie,
Lepatriinu lendamaie:
•Sõua, sõlgi, jõua, sõlgi,
Lenda lepatriinukene!
Minge arsti otsimaie,
Tuuletarka talitama,
Sõnatarka soovimaie!.

Küll esivanemate sõlg sõjasärgi ees tuleb meile ka tänapäeval õnneks.

Võluvõim — nõlavõim.

Tuuletark — Tuuslar — tark, kelle võimuses oli tuuli käsutada.

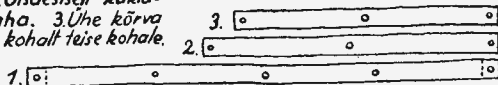
Sõnatark — tark, kes ravis sõnade pealelausumise.

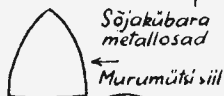
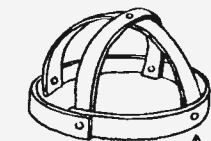
SÕJAKÜBAR

SÕJAKÜBARAT vajati lahingus peakaitseks nuia-, kirve- ja möögalöökidelt vastu. Sōjakübar tehti metallist, sageli metalliribadest sest vanasti oli metalliväene aeg. Ribadest kübar ei kaitsenud pead täiesti, kuid suure löögihoo pidas siiski kinni.

KOLM MÕÖTU:
1. Pea ümbermõõt.
2. Otsaesiselt kuklataha.
3. Ühe kõrva kohalt teise kohale.

Sōjakübara valmistamiseks võtame kolm mõõtu ja lõikame nende järgi kolm 2 cm laiust riba 1 mm pakusest valgevask- või valgemetall-plekist. Ribad painutame pea järgi ja märgime üra kokkuneelamise kohad. Vastavalt muretselud vaskneelide suuruselapuurime augud märgitud kohtadesse. Sōjakübar on ühtlasi peakate, sellepärast teeme selle sisse riidest murumütsi. Murumüts õmmeldakse neljast siilust vil-

ditaolisest mustast või sinisest villasest riidest. Siilu lõige on joonisel. Enne lõikamist proovi aga kokku traageldada tugevast paberist murumüts. Selle järgi alles lõika riidest siilud ja õmble kokku. Murumütsina võib kasutada ka vana viltekübara ümarmargust laginead. x x x x x Murumütsi passime metallkübara sisse, lõikame üra alt üleulatava ädre ja needime samalaadset metallkosod kokku ning murumütsi kübara sisse. Harjula neelimist enne tööle asumist, sest puhas töö nõuab vilunud meistrikäsi! Ümarpeaga neel, mille sirge ots haamerdatakse laiaks.

NARRI MEEST AGA MITTE MEHE MÜTSI, ja „Müts on mehe au“ — kõnelevad vanasõnad. Mehe väärtus seisis targas peas ja käterammus ning sellepärast pidi peakate olema mehe vääriline. Mehe tarka nuppu tuli hoida lahingus ja kähmluses ja sellepärast kanti sõjakübarat.

Metallirikaste maade rahvad meisterdasid omale vägevad sõjakübarad ja kiivrid. Meie maa oli metalliväene, sellepärast ajasime läbi lihtsamaga. Muinasmehe sõjakübara järgi on kujundatud ka see sinine valge ristiga murumüts, mida meie poisid meeleldi kannavad laagrimütsina.

Metalliribadid märgivad tänapäeval valged paelad.

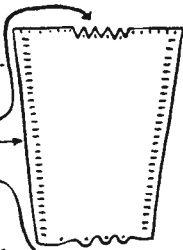
Sōjakübaraid oli õige mitut sorti ja joonisel on neid toodud terve rida. Lihtsamad neist olid tehtud tugevast nahast. Germaanlased ja skandinaavlased armastasid sõjakübaratele kinnitada sulgi, linnutiibu ja loomasarvi. Eesti muinasmehe sõjakübar oli lihtne ja karm nagu mees ise.

See tuleb muinasmängul pähe panna.

R a m m — jõud, käteramm — kätejõud.
K ä h m l u s — käsitsivõitlus.

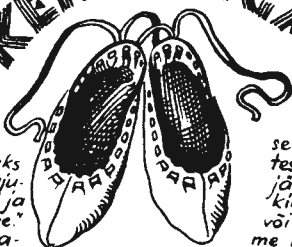
KERIKINGAD valmistatakse trapetsikujulisest nahatükist, mis varvaste poolt laiem. Ninaotsa lõigatakse ninahambad ehk nipid, külgedele tärkmed ja kannast kroogitakse nahk voldiliseks.

Heal lapsel mitu nime: **KROOKKINGAD, PAELKINGAD, VANUGAD, PASTLAD, SIPUKAD.**

KERIKINGAD

Kingsnatraadiga tõbame nipid kokku ja õmbleme edasi kinni kingapealse. Selleks keerame kinga ajutiseks pahempidi ja õmbleme "üleääre."

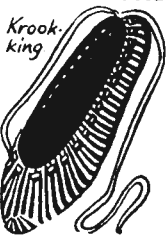

Nüüd leotame poolvalmis kingad vees pehmemaks ja võtame nika nahariba selle asetame tärkmetest läbi nii et otsad jäävad kanna taha kingapealteleks. Jalas või liistu peal vormime märjad kingad jala järgi. Kinga külgedele võime kinnitada hormad või rihmad. Rihmadega kingal tuleb tärkmetest läbiaetud riba kanna taga kinni õmmelda.

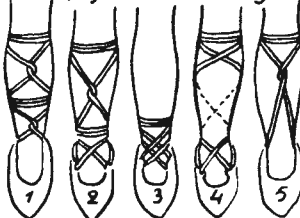
Lihtsamo kinga puhul asetame ääred vastakuti ja teeme lihtsa õmbluse.

Kannavoldid tõbame samuti traadiga kokku.

Pealseõmblused.

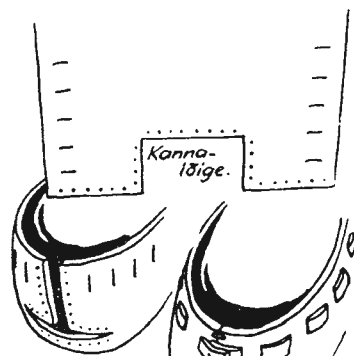
Kinganooride kinnitamine 2, 3 ja 4 on hormadega

JALAVARJUDE pooltest oli muistne aeg vaene — kui me mõeldame tänapäeva mõõduga. Ei siis olnud kümmet sorti jalatseid, nagu praegu. Ega olnud tarviski. Kingad tehti jalakatteks: töö jaoks lihtsamad, jõudeaja ja pidu jaoks toredamad. Kingasortisid oli vähe, aga nimesid oli selle eest jälle tublisti.

Tööpäeva kerikingad tehti raagnahast ja sageli jäeti neile karv talla alla, et oleks vastupidavam. Piduringad tehti parknahast. Kerikingi erinevate nimede all tarvitati kogu muistses Eestis. Eriti uhkeid kingi tehti läänerannikul ja saartel. Sealt pärinevad ka pildil olevad krookkingad. Uskuge või ei, kuid krooked näriti märja naha sisse. Nii oli kingameistril tublisti närimist.

Tänapäeval tasub kerikingi valmistada metsajooksu või laagri jaoks. Nüüd teeme need midugi parknahast. Kui hormade asemele paneme kinnitusrihma, siis teeme

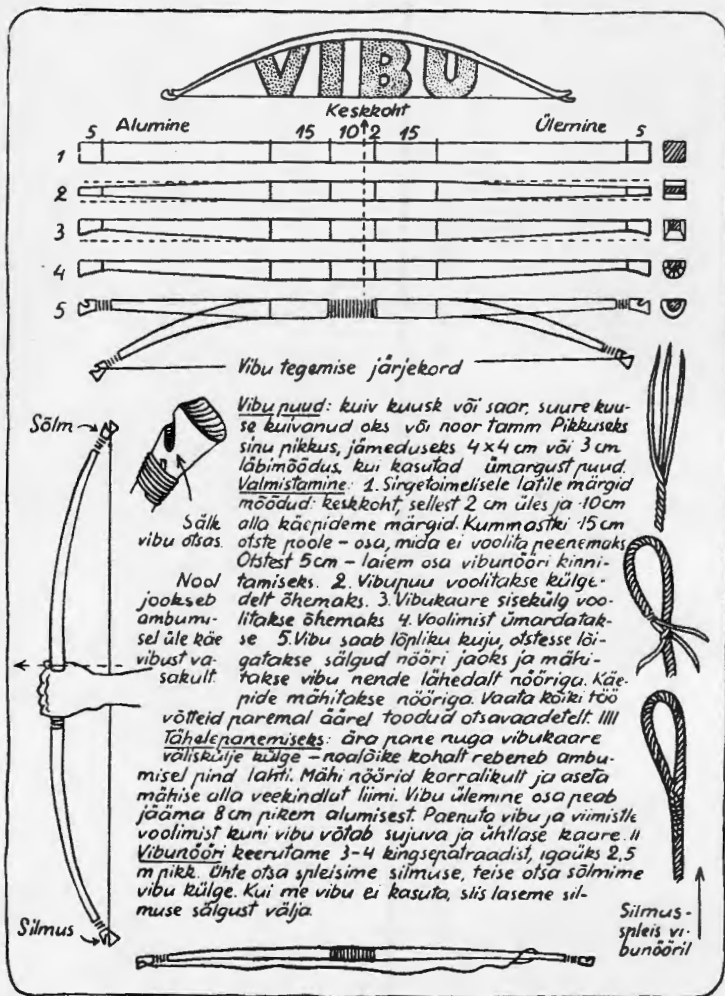

Puhta kannaga kerikinga kannalõige ja kanna õmblus: ne tärkmetest läbiaetud rihm on kannatagant kinni õmmeldud

juba puhta kannaga kingad — seisavad paremini jalas. Aga ka ilusasti ümber sääre mähitud kinganoorid on toredad, eriti kui kasutada kitsast pehmet nahkrihma. Ilusate kerikingade valmistamine on paras mehetöö.

Mõista, mõista, mis see on? Uks hiir ja kaks saba — pastelking ja paelad taga.

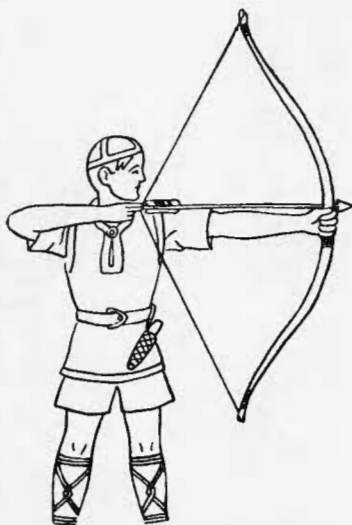
Jõudeaeg — vaba aeg.
Raagnahk — parkimata nahk.

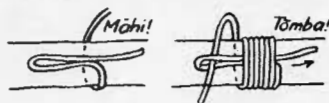
MA JUTUSTAN sulle muinasmeeste relvadest ainult sel tingimisel, kui sa annad lubaduse olla nendega ettevaatlik. Muinasrelvad on peamiselt jahiriistad, aga need on samaaegselt ka tapariistad ja nendega võib tänapäevalgi teha kurja, mida kunagi elus ei saa heaks teha. Relv on meeste tarbeasi. Mehed aga teavad, mida võib teha ja mida mitte. Relvadega ei naljatata.

Sa oled ehk kunagi meisterdanud omale vibu toorest oksast ja ambunud sellega paarkümmend meetrit. Ära pahanda, et ma ütlen tõtt, aga see oli kõnni vibu. Selle vinnastamisel ei olnud vaja kogu lihaste jõudu mängu panna. Täitsamehe vibu on tehtud kuivast puust ja nõrgajõuline ei suudagi sellega ambuda. Nool lendab vibunöörilt nagu õlitatud välg — sada meetrit on naljamäng. Tee omale selline!

Ambumisel haaratakse vibu tugevasti vasakusse kätte ja sirutatakse käsi välja öla kõrgusele. Parem käsi, millega vibu vinnastatakse, on kõverdatud küünarnukiga tõstetud sama kõrgele. Sihtimisel olgu nool, nooletera ja märk ühel joonel. Kaugeid märke ambudes peab sihtima märgi ülemisele servale või koguni sellest ülespoole, sest noole lennujoon on kaarekujuline. Vinnasta vibu sujuvalt, samal ajal sihtides ja päästa rahulikult!

Niivisi käib ambumine. Vaata asendit!

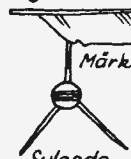
Kõikude märkide otsad peidame märkide alla kirdos, see käib, veda näed joonisel, iga märkide alla pane ümmi!

Ambuma — vibupüssiga, vibuga laskma.
Kõnn — kasvus kõngu jäänu, viletsakene.
Sujuvalt — ühetasaselt-aeglaselt.

Noole valmistame kuivast oksteta kuusest või saarest 60-70 cm pikka. Voolime noole ühtlaselt 8-9 mm läbimõõduliseks ja viilime sälgu vibundööri jooks noole ühte otsa. Terava nooga lõikame sulest 3 tükki 10-12 cm pikkusega, noole saba jaoks.

Sulg on valmis noolele kinnitamiseks.

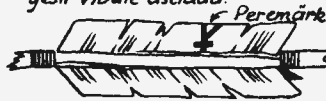

Märk.

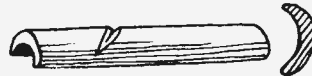
Sulgede asetamine.

Sule asetame 2 cm noole lõpust ja liimime veidi spiraalselt noole varrele. Vindikäiku seatud sulged panevad noole lennuliirlema ja kindlustavad sirgema lennujoone.

Kui kõike 3 Sule vindikäik mitud paigale, siis mähime kõikude sulgede rootsud kummaski otsast tugeva niidiga. Niidi alla asetame veekindlat liimi. Selle üksiku sule, mis ambumisel lipsab vastu vibukaart, märgime oma peremärgiga. Nii teame noolt õigesti vibule asetada.

Noole saba on valmis!

NOAPAKK valmistatakse luust või kõvast puust pooliku silindri kujuline. Libamisi on sellesse lõigatud üks või paar õnarat, millest noa tera veidi läbi ulatab. Voolimisel asetatakse noa tera õnarasse ja tõmmatakse enese noole. Noapakke asendab tööviit noolte, vibu, ja muu oodavarfe voolimisel.

Noapakuga töötamine

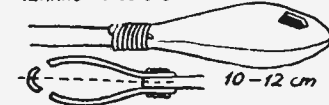
nooled

SÕJANOOLT kasutame märkilaskmiseks. Noole tera. Selle tera on metallist viilitud ja pistetakse noole otsa saetud lõhesse ning mähitakse. KOLKANOOL on tõmmetavast puust otsa-

ga. Tõmbi otsa puule puuritakse auk sisse, liimitakse see noole ot-

sa ja voolitakse valmis peale liimi kuivumist.

Kolkanoolega küllti karusnahaloomi ja linde. VILISTAV NOOL tehti kahest õnnisest noolest kummasegi lõigati auk. Siis liimiti pooled kokku ja kinnitati noole otsa

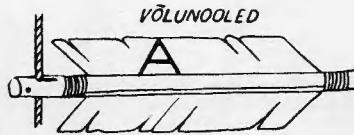
10-12 cm

HEAST VIBUST tähtsam on hea nool. Kõveraks kuivanud, halva sulgede asetusega, liiga kerge või liiga raske nool ei võimalda korralikku ambumist. Valmista üks nool, proovi seda, leia vead ja tee siis järgmine. Mida rohkem sa nooli meisterdad, seda paremad need saavad.

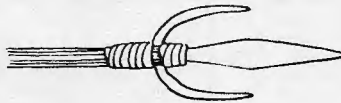
Nagu tänapäeva sõja- ja jahimehel on mitmesugust laskemoona, nii oli muistsel vibukütil mitmesuguseid nooli. Terava metall- või luuotsalise sõjanoolega ammuti vaenlasi ja suuri loomi, tõmbi kolknoolega karusnahaloomi ja linde, kelle nahka ei tahetud vigastada. Kaheharulise kahvelnoolega ammuti kalu ja kolmeharulise võlunoolega kurje vaime. Vaenlase hoonete või laeva süütamiseks kasutati tulenooli, mille teraviku ümber mähitud tõrvatakud või kasetoht enne ambumist süüdati. Vilistav nool oli vaenlase hoiatamiseks ja seda kasutati ka linnujahil. Kui linnud küti eest lendu tõusid, siis ammuti järgi vilenoolega. Vile kohutas linnud laskuma okstele või veele ja siis oli aeg jahinoolega ambumiseks.

Ära sihi ega ammu kunagi inimeste ega süütute lindude ja loomade peale. Ka tõmp nool meie tugevalt vibult võib inimesele teha raskeid vigastusi.

Märklauaks tee õlepalmikust ketas või kasuta samblakotti. Kui sa koti kahe nõoriga keskelt kokku tõmbad, siis jääbki mulje, nagu

See nool ei lenda vibult. Noolle sabas on auk, millest on läbi vibunõör.

Kolmeharuline nool pronksteraviku ja raudsete kõrvalharudega. Kolmeharulistel nooltel usuli, olevat rõõuvõim ja nendega ammuti kurje vaime. Kolm haru tähendavad võimu õhu-, vete- ja vaimudevalla üle

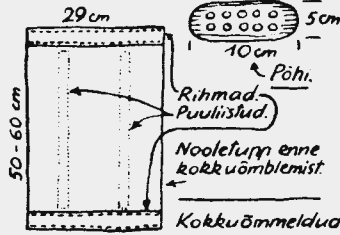
oleks sellel pea ja vöökoht. Hirmsa viha väljavalamiseks võid ju kotile joonistada mustavuntsilise vanamehe pea — sa tead külli, keda ma mõtlen. Seda vanameest võid ambuda ka siis kui sa ta elusalt kätte saad.

P a l m i k — mitmest keermest kokku põimitud (palmisetud) asi.

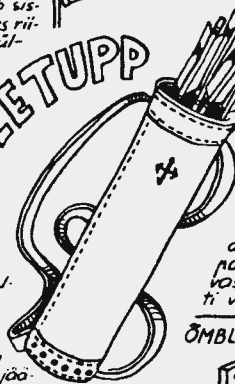
Nooletupp valmistatakse tugevast riidest (puldanist) või nahast, 50-60 cm kõrge. Nahast tuppe ülemine äär tuleb keerata kaheks korda ja kord läbi õmmelda. Selle järgi õmmeldakse tuppe ääred kokku ja naelutatakse alla puust põhi. Puldanist tuppe tuleb sisepoolsele õmmelda kaks rihma (jäävad tuppe külgedele), mille alla torgetatakse kaks õhukat puulistu.

Üles ja alla ääred on soovitatav õmmelda nahkrihmad. Nende puudumisel teeme ainult palis-tuse. Puulistud ei tohi aga olla nii pikad, et jäävad nalistamisel või rihma õmblemisel ette. Nooletuppe põhi on puust ja selle siseküljele on puuritvad augud nooleterade jaoks. Põhi naelutatakse sisse.

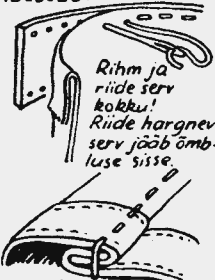

NOOLETUPP

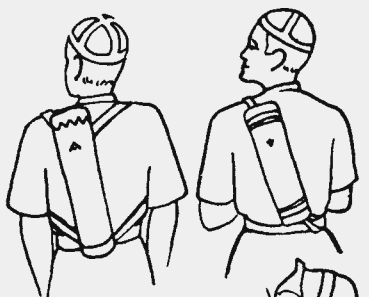
Muinasmehed kandisid nooletuppe seljal suudmega vasaku äärel kohal. Ambumisele asudes võeti nool parema käega üle vasaku äärel ja asetati vibunööri.

ÕMBLUSED:

Nooletupp kokku. Naha õmblemisel forka enne naelutega augud ette. Õmble kingsepa-traadiga.

O damehed otsa peale,
 Tapperid taga rindaje,
 Nuiamehed nurga peale,
 Ahingid abiks äärele,
 Võidumehed lagedalle,
 Nende varjud võsandikku,
 Metsasalka salamahiti,
 Noolingid mäe küüru peale;
 Lingumehed libamisi
 Kahel poolel kalda peale;
 Ratsumehed rahe kombel
 Vaenuroogu roodamaie!

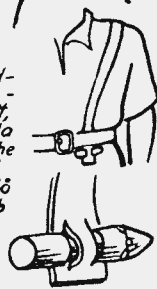
**NIIMOODI KORRALDAS KALE-
 VIPOEG** malevat lahinguks. Iga
 mees pidi olema omal kohal. Ja iga
 mehe relvad pidid olema omal
 kohal.

Nooled on õrnad asjad ja neid
 tuleb hästi hoida. Vibumehel pea-
 yad need alati olema käepärast.
 Sellepärast tulebki valmistada noo-
 letupp.

Nooletuppe kanti vanasti kahte
 moodi: seljal ja küljel. Rohkem ka-
 sutati seljal kandmist, sest see või-
 maldas vabamat liikumist padriku-
 tes. Küljel kandes kinnitati noole-
 tupp vasakule vöö külge, suudmega
 seljataha. Nool võeti sel juhul pa-
 rema käega seljatagant.

Puuliistud nooletupe külgedel on
 selleks, et tupp ei vajuks kortsu.
 Kui sinul on väga tugev riie, siis
 pole liistusid vaja ja õblemist on
 vähem.

*Nooletupe kaks kand-
 misviisi: 1. kahe rih-
 maga nagu seljakott,
 kusjuures parema öla
 rihm on pikem; 2. ühe
 rihmaga – tagarool
 on tupp aasaga vöö
 küljes, ettepoole tuleb
 rihm, mis pistetakse
 vöö alt läbi ja kin-
 nitatakse allpool
 vööd läbipistelud
 puupööraga.*

A h i n g — mitme haruga hargitaoline löögiriist, kasutati kalapüügiriistana.
N o o l i n g — ammukütt.
R o o d a m a — roogusid välja võtma (kalade puhastamiseks).
S u u e — avaus, koopasuu, jõesuu, kotisuu. Suue, suudme.

KÄRP

SÕJANUI

Kärp on valmis!

Ling on käe pikenduseks kiviviskamisel, annab rohkem hoogu ja suurema viskekauguse. Puust ling on otsast lõhestatud kepp, millele nöör ümber seotud pikema lõhenemise takistamiseks. Kivi avatakse kepi nupitsa vahele. Viskamisel keerutatakse keppi peukohal ja kui kepi äkki peatame, siis lendab kivi nupitsa vahelt. — Nööril ling on on nahatükke otsesse seotud nööride või naharibadega. Viskamisel keerutakse üks nöörinaru ümber käe, teine võetakse lihtsalt pihku. Kivi asetatakse nahatükile. Keerutamisel, kui ling on jõudnud soovitud suunda, avatakse käsi, üks nöör vabaneb ja kivi lendab lingult. Ole linguga ettevaatlik!!!

Kärbi jaoks otsime jändriku jalaga kadaka, saare või tamme. Raiume puu juured kaugemalt läbi, et juuretükkade oleks võimalik teritada hammasteks. Kui tüvi on käepideme juurest liiga jäme, siis parandame selle vea nooga. Kuivanud kärbinuule võime hambaid juurde panna. Selleks teeme kõvast puust hambad joonise järgi. Kärbi nuia sisse puurime augud ja kiilume hambad sisse. Lõpuks teritame hambad, peame naharihma käepidemeks ja nõelame varrele oma peremärgi. Päris kärp oli raudhammastega.

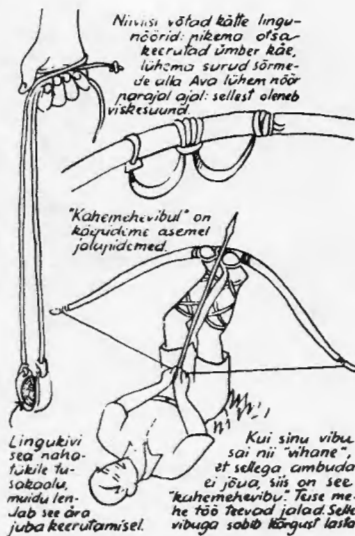

NUIAMEES oli vanasti kardetav sõdur. Ta oli nagu tank tänapäeval. Kus ta nuiä keerutas, seal oli ümborus lage. Kärp nõuab kandjalt kange käerammu, sest sellega vehkimine pole kerge töö. Sellepärast meiegi võtame kärbi kerge keppmõõga asemele ja harjutame kemplemist sellega. Kaks nuiameest proovivad vastastiku kangust paremate ja vasakute kätega. Aga ettevaatlikult, et ei läheks vastasele käte ja keha pihta! Pea meeles, et kui kärp tabab, siis kondid ragisevad.

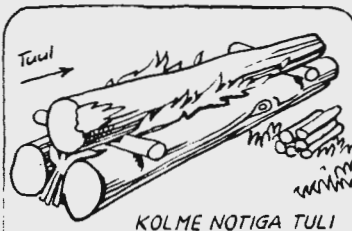
★

PIIBLIRAAMAT jutustab suurest mehekoljatist, kelle nimi oli Koljat. See oli hirmsa jõuga mees, aga pisi-ke karjapoiss Taavet viskas selle mehe linguga surnuks ja kogu Koljati malev pani hirmuga jooksu. Niisugune võimas riist on ling hea mehe käes. Lingult visatud kivi lendab kohutava kiirusega ja mitu korda kaugemale kui käega. Täpselt viskamine linguga on raske, aga näe — Taavet oli karjapoisina harjutanud ja tabas märki.

Harjuta linguga lagedal rannal, kus lingukivi ei tee kellelegi viga. Märkiviskamist harjuta veest välja-vahtiva kivi pihta. Kes poistest viskab linguga kõige kaugemale?

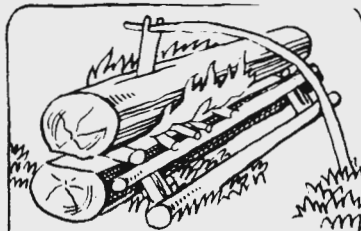
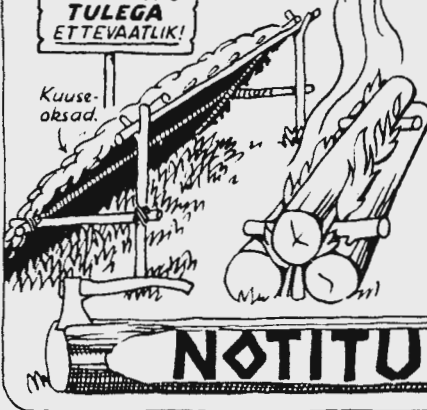
K e m p l e m a — võitlema, vehklema.

KOLME NOTIGA TULI

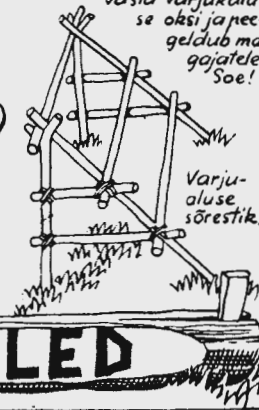
Sõjamehed ja metsavennad õõbisid iga ilmaga väljas notitule ääres kolme notiga tule jaoks lõigatakse toorest palgist kolm ühepäikkust tükki kaks asetatakse tuule suunas maapinnale 15–30 cm vahega. Nende vahele seatakse kuivi oksa ja rontisid. Kolmas nott asetatakse alumiste peale katele toorele põikpuule. Notituli süüdatakse pealltule otsast. Peale okste põlemist nihutatakse notte lähemale. Hea notituli põleb kogu öö.

OLE METSAS
TULEGA
ETTEVAATLIK!

KAHE NOTIGA TULI

tehakse jämedamatest nottidest. Kummalgi tahutakse keirvega üks külg tahitud küljele lüüakse tükke sisse ja siis seatakse notid pealekui, tahutud küljed vastamisi vahele asetatakse puulgad, et nottide vahele jääks ruumi tule jaoks. Notte tuleb tugeda, et need põlemisel ei veereeks praigalt. Kaks oksstest varjualust vastamisi ja notituli nende vahel — see on paras õõbimispaik ka talvel. Tule kuumus kiirgab vastu varjukäru vastu oksa ja neegeldub mägajatele. Soe!

KUI MUINASMEES LÄKS metsastama, siis tuli tal sageli väljas olla päevade kaupa. Seda juhtus nii suvel kui ka talvel. Mees pidi oskama omale väljas peavarju ehitada ja sellise tule süüdata, mis pakase eest kaitses. Nii viisi nuputati notituled.

Hiljem on notitulesid põletanud sõjamehed pikkadel sõjasõitudel ja kaugemel luurekäikudel vaenlase seljataha. Viimati ja vist praegugi põletavad neid metsavennad varjatud soosaartel. Notituled on soome-sugu meeste iidne metsatarkus.

Tõsi küll, notitulesid ei saa süüdata metsast korjatud oksarisust ja raagudest. Selleks tuleb otsida tuulemurd või koguni suur puu maha lasta. Aga selle eest põleb notituli kogu öö. On kord põlema läinud ja põleb ilma valve ja kohendamiseta.

Pakase puhul tuleb okstest varjualused ehitada nii tule lähedale kui võimalik. Sellest piisab, kui varjualuse katuseharjade vahe on sama lai nagu notitule laius. Otsad tulevad kinni ehitada ja varjualuse peale kuhjata lund.

Tuli on niikaua su sõber, kuni sa teda valitses. Kui ta su valitsuse alt pääseb, siis on ta valmis kurjategija ja vihane vaenlane. Sellepärast ole metsas tulega ettevaatlik!

Metsastama — jahti pidama.
Nuputama — välja mõtlema.
Soosaar — kõrge ja kuiv seljandik soos.
Tuulemurd — tuulest murtud puu.

Hiiu maal, Heldermaa-Suuremäisa vahelisel teel jääb tee ääres paremale üks talu, mille õuel asub viimseid püstkodasid Eestis. See on loodud põllukivist alusmüürile, roikad rõiguti kaetud adruuga. Kojas laes, tähmunud rõigpuul on kesijupp, kunagine rajahoidja. Nüüd on püda maas kolmel kivil. Hiidlastel on koda nime- tuskes PAARGU, koda nimepataks veel ROIGASKODA, PÜSTKODA ja SUVEKODU.

Koja ehitamiseks joonistatakse kahe vaia ja nõõri abil maapinnale koda pörandi suurune ring. Neli tentatut tüvega latid seotakse ülalt kokku ja torgatakse ringjoonel maasse. Nende peale lootakse lahtiselt teisi latte, kuni koda on küllalt tihe. Ilma kokkuseotud ja maasse torgatud põhi-

lattideta võib koda kokku variseda. Üleseava jäetakse kahe tugeva latid vahete ja seotakse või naelutatakse kaks ukse rõigust määravat rõigpuud üks välja-, teine sissepoole. Ühes kohal toetatakse lattide tüved rõigpuude vahele. Tulease kodus kaevatakse maasse ja kanditakse.

Kojale aluse pönemine: latid asetatakse ringile

Mätastega kaetud koda.

Kotta on ehitatud tulease.

KODA ON KOIGE VANEM EHI-
TUS, millest meil on teateid. Palju aastatuhandeid tagasi oli see inimeste ainsaks eluasemeks. Siis kandsid muinasmehed koda tohu, okste ja mätastega ning see pidas sooja ka talvel. Hiljem kui ehitati palkmajad, jäi koda toiduvalmistamise kohaks. Mõnes kohas täidab koda suvel praegugi neid ülesandeid. Elumaja on suvel soe nagunii, ei taheta enam seal tuld teha ja sooja juurde saada. Nii on see Hiiu maal paargu mitmetuhandeaastaste muistsete kodade otsene järglane.

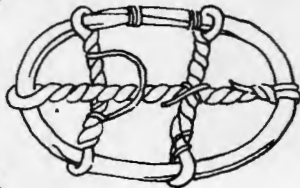
Samal ajal on koda ka tänapäeva telkide eelkäija, sest telk pole midagi muud kui riidega kaetud koda. Roikaid on jäänud vähemaks, sest telk pingutatakse üles nõõridega.

Meie ehitame koda mängumajaks. Teeme nii suure, et sinna mahub kogu salk. Kui selle pealt katame mätastega, siis peab see ka vihma. Teisel kevadel lähevad mättad haljendama ja koda on siis nagu tükk teda ümbritsevat loodust. Kojas ukse teeme roigastest, topime samblaga ja katame kasetohuga. Keskele teeme maasse kaevatud ja kividega kanditud tuleaseme, et tuli ei pääseks põletama põrandal kuivanud rohtu. Kojas seinte äärde teeme magamisasemed ja siis võime seal ka ööbida. Siis on meil oma tuba — oma lüba!

TÜMA MAA

ROOVIKUD

Jalgrada üle soo valmistati roovikutest – pehmele pinnasele asetatud lattidest. Salaraja puhul asetati roovikud mätakamara alla. Kui vaenlane salaraja avastas, siis kõrvaldati keskest mõned roovikud ja vaenlane uputati sohu. Suuremad teed sohu tehti nõigiti asetatud roovikutest või haakubudest. Üle soo pääseb ka ainult nelja roovikuga – tagumine paar tuleb siis alati ette tõsta.

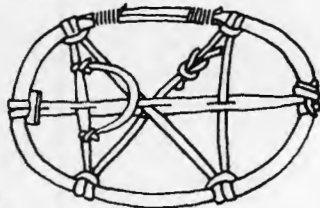

Sooraja valmistamiseks võtame toore pajuväädli, painutame, lõikame otsad libamisi ja mähime nõoriga. Ühendamiseks kasutame tugevaid naharibasid või nõore. Alul asetame raigale laiema riba – pikuti, siis põikeribad, mis kinnitame väädi külge "koerakoela" sõlmega. Põikeribad on aetud läbi nika riba tükimete. Siis pingutame nõikeribad, seome otsad kalamehe sõlmega ja kinnitame külge jalasideme. Mugavuse mõttes võib teha veel kannarihma, nagu suusasidemel.

SOORAJAD

Üle soo matkates või tümal heina tehes tarvitati roajasid. Pajuvitsast võru ühendati niirekoorest väätidega ja kinnitati sidemega jala külge. Soorajadega liikudes olgu üks roovik alati kaasas – "päästerõngas". Ülal muistne, all tänapäevane sooraja.

SOO ON TÜMA MAA, ütlev rahva kõneküänd. See tüma maa – umbekasvanud järv või jõekallas ootliku mätakamara ja ohtlike laugastega ei kannud inimest. Sohu võis sisse vajuda ja uppuda. Aga üle soo oli lühem matkatee, sool sai heina teha ja sõdade ajal võis vaenlase eest varju leida eraldatud soosaartel. Inimesed pidid leidma võimaluse üle soo pääsemiseks. Püsiivteed sohu ehitati roovikutest ja hagudest. Väga tümast kohast ülepääsemiseks tuleb kasutada põiklattidest valmistatud vaipa – latid ühendatakse nõõri või väätidega, nii et tekib tihedapulgeline redel. Siis ei saa üksikud latid jala alt sohu vajuda ja pääseb isegi üle laugaste.

Sool liikudes kannal alati kaasas ühte roovikut. Selle saad asetada põigiti rinna alla, kui sa siiski peaksid sisse vajuma. Roovik hoiab sind peal abi tulekuni. Sohu vajunud inimese päästmine toimub samuti nagu jääaugust. Läheneda tuleb roovikute või redeli abil. Soost päästmiseks võib kasutada ka päästeliini.

Sool liikumise oskust peavad tunda kõik metsavennad.

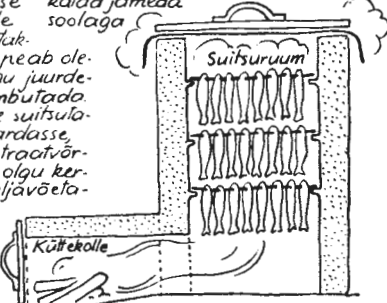
SUITSUAHI

Kalade suitsutamine ja suitsuahjude ehitamine on väga noor kunst — võibolla ainult sada aastat vana. Liha suitsutamise on selle eest väga vana komme. Suitsutamiseks riputati liha korstnasse või rehfoa õrle külge. Rehetauba meil pole, sellenärast ehitame suitsuahju.

Korralik suitsuahi on nelinurkne telliskivist ehitus, mille külge on samuti tellistest ehitatud küttekolle. Lihtsama ahju võime teha põhjardeta puu- või plekkümmist. Päriss lihtsa ahju kaevame maa sisse ja ehitame mõlastega kõrgemaks. Ahju suitsuruum kaetakse laudadest kaanega, mille vahelise tihenduseks asetatakse kotirii. Ka küttekoldele peab olema üks, et ägedat tuld õhu juurdevoolu vähendamiseks summutada. Väiksemad kalad aetakse suitsutamiseks silmapuud traatvardasse, suuremaid suitsutatakse traatvõrgul. Vardad ja traatvõrke olgu kergesti sissenõlvavad ja väljavõetavad.

Plekkümmist suitsuahjuga ei saa häid suitsukala külma või tuulise ilmuga. Tünni seinad jahtuvad ruttu ja seinäärsed kalad kipuvad jääma tooreks.

Suitsutamisel kasutatakse kütteks leppapuid. Värskeid pestud kalad asetatakse suitsu ja kütame seni lahtise kaarega kuni kalad on tõmbunud kuivaks. Siis sulame kaane ja suitsutame. Kogu toiming kestab umbes 2 tundi. Kuldse lõike andmiseks põletame suitsutamise lõpul ahjus kõrvenõgeseid. Soolame kalad jämeda soolaga.

Korralik suitsuahi läbilõike

KALASUITSUTAMISE MEISTRIKS

ei saa keegi raamatu ega kirja järgi. Seda ametit tuleb õppida tegeliku töö juures kogemuste varal. Aga päris hea suitsuahju võid siiski kirjelduse järgi valmis teha ja siis tulevad varsti ka kogemused.

Selle töö juures on terve rida piasasju — ei tohi teha ahju liiga ägedat tuld, sest siis lähevad kalad põlema. Tuli ei tohi olla aga ka liiga nõrk, sest siis kuivavad kalad ära. Millal suitsutamine valmis saab, see oleneb väga palju ahjust. Esimesi ahjutäisi tuleb seepärast hoolega kontrollida — seda sa ju tunnend, kas kala on toores või küps.

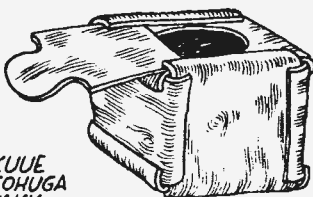
Suurtel kaladel tuleb enne suitsutamist sisikonnad välja võtta. Pead aga jäetakse otsa. Vardasse ei saa neid ajada seepärast, et suitsus pehmeks muutudes kukuvad nad vardast maha. Kui juhtub, et kohe ei saa suitsutada, siis tuleb kalad enne panna verisoola. Ka soolakala on võimalik suitsutada, kuid siis tuleb neid enne leotada. Värske suitsukala on siiski kõige parem.

Liha suitsutamine on juba keerulisem toiming ja võtab aega 3—4 päeva või vahest veelgi rohkem. Rasvase liha suitsutamisel aseta mingi anum suitsuruumi põrandale. Rasv tilgub siis selle sisse ja süttimise oht on väiksem. Kõigepealt aga tee ahj valmis!

Sisikonnad — siseelundid.
Verisool — kerge soolamine, mis tehakse kohe, et liha või kala säiliks suitsutamiseni või päris-soolamiseni.

KAELARÄTIVÖRU valmistamiseks võetakse üks tohusuga (riba) ja lastakse keevas vees paraja kepi ümber tõngasse tõmbuda.

METSAMEHE LUSIKAS on ovaalset tohutükist, millele tehakse sissetõige, ja lõhestatud oksast. Lusika vars ja kaha ühendatakse puulikkudega.

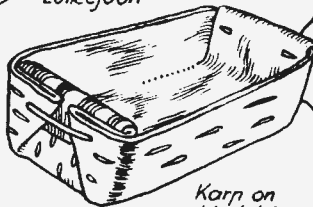
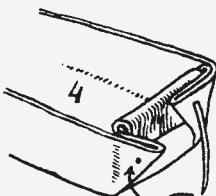
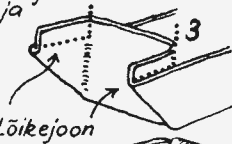
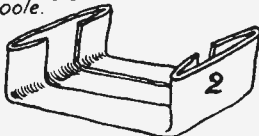
KUUE TOHUGA VAKK on

kuuest püstküliku-kujulisest tohutükist, millest ühele lõikame sisse ümarguse augu. Vakka võib valmistada kuivanud ja keerdunud tohust või lasta külgede üleulatuvad otsad keerdu tulel või kuumas vees. Seitsmendast tohutükist teeme peale lükkandkaane

TOHUST KARP sar-

naneb joonistuspaaberist karbile, mis valmistatakse koolis värvimisvee jaoks - ainult kinnitusviis erineb. Voldime tohutüki joonise järgi (1 ja 2) ja kujundame nurgad (3). Puntjoone järgi lõikame ära nurgatükid ja voldime pikemaks jäänud serva väljapoole. Karbi otsa (4) kinnitame kooritud ja teritatud kasetükuga. Tohu sisekülj jääb karbi sisse- ja väliskülj väljapoole.

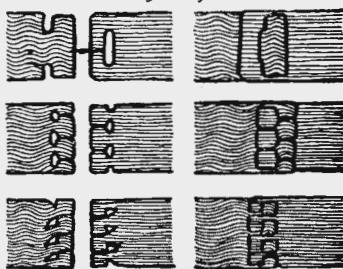
Karp on veekindel!

KASETOHT ei ole mitte ainult hea tulehakatus, vaid ka toormaterjal paljudeks töödeks. Toht on nii tugev, et sellest valmistati vanasti mitmesuguseid kotte, karpe, vakkasid, torbikuid, märsse, vöösid ja isegi jalatseid. Tohul on omadus kuumuse mõjul keerduda kiskuda ja ta ujub vee peal. Keerdunud tohurile kasutati seepärast muiste ja kasutatakse veel tänapäevalgi võrgukuppudena, mis hoidsid kalavõrgu ülemise ääre ujuvana. Tohu-soast saame sel viisil valmistada kaelarätivõru.

Hädakorral saab tohust meisterdada isegi lusika ja see on päris tugev, kui oksast augud läbi puurime ja puutikkudega kinni lööme. See on aga paraku rohkem hapupiimalusikas, sest kuuma supi sees kisub lusika kaha kõveraks. Tohu kõverasse-kiskumise tungi on ära kasutatud kuue tohuga vaka tegemisel. Vakal on tohu sisekülg väljas, sest toht kipub sedapidi keerduda.

Marjul käies tarvitati vanasti ikka tohust karpe ja torbikuid, sest siis polnud korvi kaasavõtmise vaeva. Korv tehti metsas. Kui meie nüüd asume tohutööle, siis peame meeles, et tohtu võib võtta juba langetatud puudelt või jämedatelt halgudelt. Elava kase koorimine tohu saamiseks on karistatav kuritegu, sest kooritud kask sureb. Meie aga oleme looduse sõbrad. Valgekoorelised kased on põhjamaa looduse uhkus.

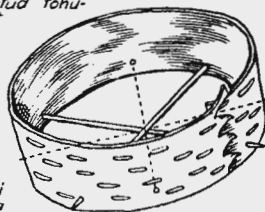
Tohusugade jalkami e

Jalkuotsad

Jalkatud tohusoad seespoolt

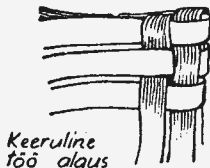
Ümargune karp jalkatud tohu-ribast

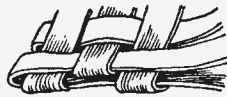
Korvi põhja tehakse kooritud kaselekkudest rist, selle peale lõigatakse tohust kelas ja see omakorda kinnitatakse jälle ristikkudega (punktjoone järgi).

Tulehakatus -- süütematerjal.

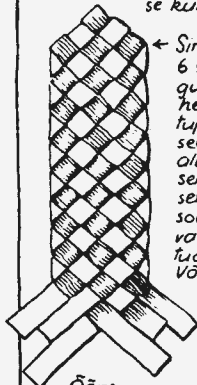
Pussitupp ~ Vöö

Keeruline töö algus

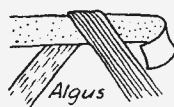
Pussitupp valmistatakse viiest siltest ja õhukesest tohusoast, mille laiuse määrab pussituppe suurus. Viis suga muutakse kahekorra, tohu sisepool jääb sisse. Alguse tegemine on raske - uuri seda ülalolevatelt joonistelt. Edasi jätkatakse punumist enesuundades kulgevaid ribasid labaselt kõkke põimides, et ruudud tulevad õiged. Kui tupp on paras pikk, moodustame suu, keerates ülejäänud osad täisnurga all kõrvale ja punudes tagasi tuppe välispinnal. Sugade otsad peidetakse ruutude alla ja lõigatakse ära. Valmis tuppe seotakse külge tohust või nahast aas.

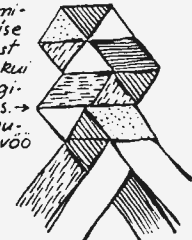
Õõnes sirgeservaline vöö

← Sirgeservalise vöö punume 4 või 6 siltest tohuribast. Alustame nagu pussituppe. Jätkata võime kahe viisil - punudes nagu pussituppe, et vöö jääb kahekorra ja seest õõnes, või minnes reale alustamist üle ühekorra sele punumisele - siis jääb vöö õhem. Sakilise servaga naistevöö punutakse kahest soast. Selle punumise saad selgeks, kui vaatad erineva joonestikuga märgitud tohupindade käiku vöö juures. → Vööpandla võib külge punuda tohusugadega või õmmelda valmis vöö otsa nahatüki abil.

Õnnelik töö lõpp

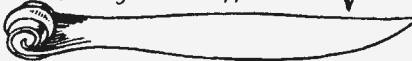

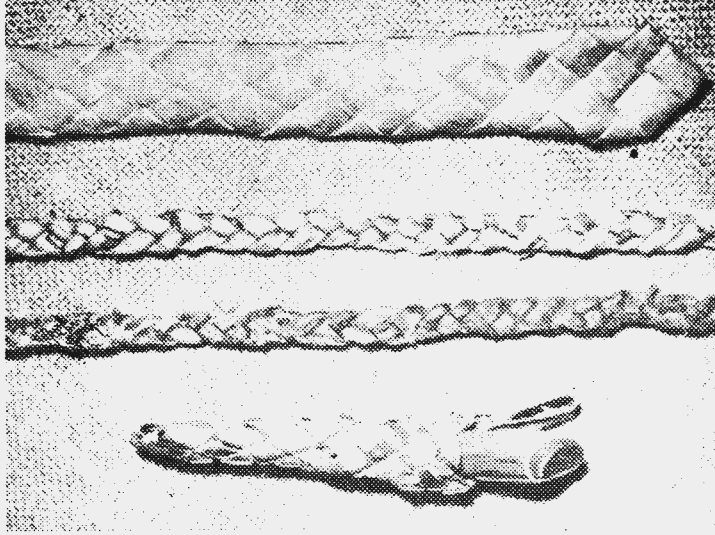
Algus

Naistevöö

Tohupunuja tööriist on LUDA - luust või kõvast puust nuga tohusugade läbitõppimiseks

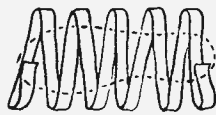
TOHTESEMETE PUNUMIST õigupoolest peaks õppima nii, et üks näitab ette ja teised teevad. Meie teeme aga kirja järgi ja see on võimalik ainult siis, kui hoolega jälgid jooniseid ning püsivusega harjutad. Punumisharjutusteks võib kasetohu asemel kasutada ka joonistuspaperist lõigatud ribasid. Kui töövõttes selged, siis asume tööle tohusugadega.

Pussitupe tegemisel on rasked kohad: alustamine, sellelt üleminek punumisele ja lõpuks ilusa suudme moodustamine. Kuj sa neid võtteid paar korda proovi, siis peaks see minema. Tohust tupp sobib kitsateralisele pussile (nagu soome puss), mis kinnitub tupe suudmesse oma

jämeda peaga. Laiateralistele pussidele tohust tupp ei sobi.

Tohust vöö tundub veidi imelikuna, kuid kui teed selle heast viigadeta tohust, siis täidab see päris hästi nahkrihma ülesandeid. Vöö ja pussitupe punumisel tarvitata vaid tohusugasid ei ole hea jätkata siin toodud jätkamisvõtete järgi. Jätkatud suga jääb jätkukohalt paks ja takistab punumist. Sellepärast püüa nende tööde juures tohurebada jätkata liimi või puuvaiguga.

Sugade jätkamine on vajalik mitmesuguste karpide ja korvide tegemisel. Ümarguse karbi valmistamisel on kasutatud kolmandat jätkamisviisi, mis väljastpoolt on kõige huvitavam.

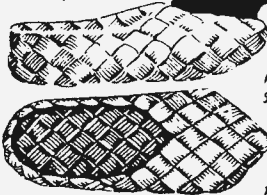

Viiskude valmistamisel asetati üles koosesuga siksakuliselt varvastest kannani, nii et külgedele jäid rõvad ehk hormad. Siis punuti varvaste poolt alustades üks pikk süga edasi-tagasi viisu tallaks. Ka selle soo keerukohtadesse jäävad hormad. Hormadest läbi tõmmati nõor, mis hoiab viisku jalas. Tavaline eesti viisk oli 3-5 süga lai.

Eesti viisu tohusoad jõksid pikuti ja ristli, soome viisul aga on soad jala suhtes põigiti ja viisule punutakse ko pealne nagu ringale. Sugasid tuleb asetada nii palju, et saaks tald. Pealne kujudatakse siis ülejäänud otste kokku põimimisega. Sile suru tekib soo otste tagasi punumisel viisu sisse. Tahy si-sekülg jääb väljapoole.

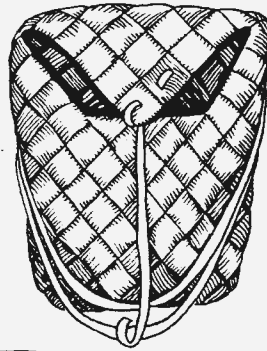
Viisud Märss

Viisu hormadest aeti nõor läbi, viisk leotati märjaks ja tõmmati siis nõoriga jala ümber. Viisud tehti pajukoorest - arginäevaviisk, kadakakoorest - kuivailmaviisk, niinekoorest - pühapäevaviisk, kasetõhust - pulmaviisk.

Soome viisud

Märss punutakse samuti nagu soome viisud, kuid laiade sugadega. Sugade arvuga määratakse seljato-guse suurus; esikülg ja lakk kujudatakse pärast ülejäänud otste kokku põimimisega. Lõpul ülejäänud otsad punutakse sisse. Märssi külge kinnitatakse randerihmad või vöö ja kantakse nagu seljakotti või küljetaskut.

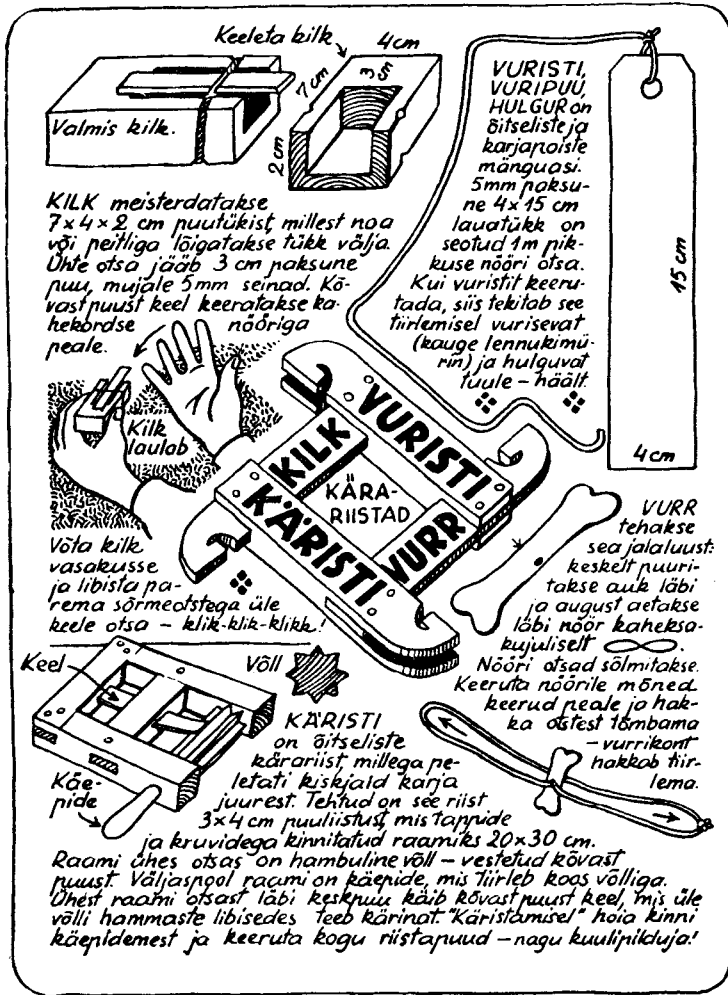
VIISKUSID KANTI VANASTI peamiselt töö juures. Kõval töömehele kulus neid 3-4 paari nädalas. Järelikult tuli siis nädalas sama hulk paarisid valmis teha. Küll nii see amet selgeks sai. Niiskel heinamaal ja vihmaga arvati viisku paremaks jalatsiks kui pastelt. Vesi, mis viisu sisse läks, tuli sama kergesti jälle välja. Seda jutustavad ka ühe vana randlaste polka sõnad:

Kilu-Mari tuli kalarannast,
vesi temal tilkus viisukannast...

Keriking sellevastu peab vett ja lirtsuub jalas. Mõnel pool kanti viiskusid ka talvel kuiva ilmaga pak-sude villaste sokkide otsas. Räägiti, et viisk olevat soojem kui nahast jalatsid.

Soome viisud ja märss on tohupunuja meistritööd, nõuavad head materjali ja hoolikat tegemist. Eriti tähtis on just ülejäävate tohusugade otste sissepunumine. Kui me aga oleme valmis saanud pussitupe ja vöö, siis ei jää me ka nendega jänni. Laagrisussidena on soome viisud mugavad ja kerged ning väike märss on omapärasem küljetasku kui kõik poetaskud kokku. Märss oli muinas-mehe seljakott.

Jänni jääma — hädasse jääma, ülesandega mitte toime tulema. Jännitus-käik — raskete maastikuülesannetega matk, haik.

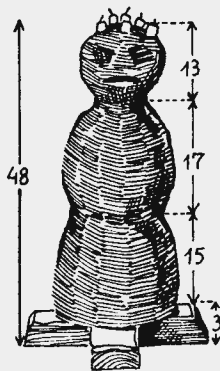
NUUD alles läheb naljaks lahti, sest nüüd tulevad korruga kõik kära- ja mürtsutegemise riistad. Kui muinassõdurid tormates vaenlase hirmutamiseks mõökadega kilpidele tagusid, siis olid ka muinasaja lastel oma mürtsutegemise asjad. Tänapäeva pillide ja leludega võrreldes on need küll isemoodi, kuid toredad on need siiski.

Kilk oli pisike ritsikas kodutare koldemüüris, kes õhtuvidevikus kriiksutas oma ritsikalaulu. Lapsed tegid ka omale kilgi ja laulsid siis päris kilgiga võidu. Kui kiltk on tehtud hea kõlaga puust ja laulutaja tunneb asja, siis on raske eraldada puukilgi ja päriskilgi hääli.

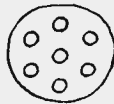
Vuristi on tuule undamise matkimiseks. Vurriluul on aga hoopis pikem lugu seljataga. Vurri tehti vastlapäeval, sest siis oli materjal käepärast. Vana kombe kohaselt

keedeti vastlapäevaks seajalgu oavõi hernesupis. Kui kõhud olid täis söödud, siis meisterdati kontidest vurrid ja tõmmati neid nii, et maja huugas. Liulaskmine kelguga vastlapäeval pidi tulema linakasvule kasuks. Vurri vurin aga tähendas kõike head korruga. Kui sina omale vurri meisterdad, siis näed, et see on õige. Halva tujuga hakka vurri tõmbama ja tuju paraneb kohe.

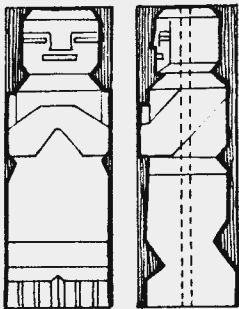
Käristi oli tarbe- ja kärariist korraga. Kui meil on olemas need neli pilli, ei siis tarvitse enam laenata memmelt potikaasi ja plekkämbreid orkestri jaoks. Siis on meil muinaspoiste orkester.

Peko eest, mõõdud antud sentimeetrites.

Küünalde paigutus logipeal.

Peko tööjoonis.

Setudel oli puujumal PEKO, keda hoiti viljäsalmes ja võeti välja põllule ja karjamaale viimiseks. Peko oli valmistatud kasepuust ja nealael oli tal seitse auku küünalde paigutamiseks. Küünlavaha, nõe ja tolmuga oli peko puu muutunud mustaks. Üks peko oli toodud Eesti Rahva Muuseumi – selle joonis on siin toodud koos mõõtudega. Kuisetu käest küsiti: „Kas peko ka aitab?“ siis vastas selu: „Küll ta aitab, milleks ta muudu on tehtud!“

PEKO

Teeme ka omale peko – mitte küll jumalaks, aga küünlaja – loks või lambialuseks, küünlajala teeme selu peko mõõtude järgi, lambialuse aga poole väiksäma. Selleks võtame 25 cm pikkuse 7 x 7 cm puutüki. Esiploani ja küljele teeme joonise all antud kavandi järgi. Viirutatud osad lõikame ära sae ja nooga. Teravaks jäänud kandid ümardame ja nikerdame riia, käed ja jalad oma maitse ning oskuste kohaselt. Peko aluseks võtame 2 cm paksuse 18 x 18 cm hõõveldatud lauatiiki. Peko ja aluse näitsime või värvime mustaks või tume pruuniks. Liimime peko alusele ja vahatame või lakime. Lambialaks kasutataval pekol algu kehast pikilt läbi viirutud auk juhtme jaoks.

← Lõhivuuritud auk juhtme jaoks.

Peko küljelt, arvud näitavad ümbermõõtu.

Peko-lamp.

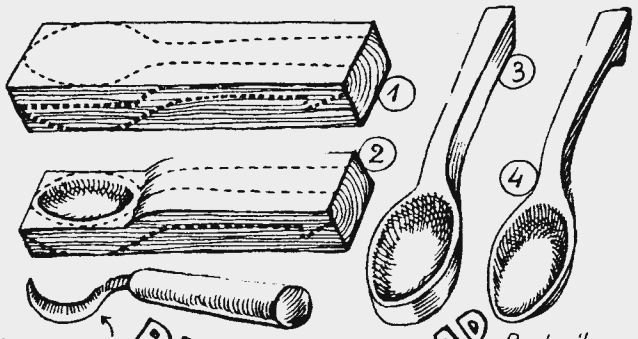
MUINASMEHED USKUSID jumala olevat looduses, sest nad ei tunnud veel ristiusu õpetust. Neil olid pühad tammemetsad, hiiepuud ja allikad. Palumine toimus koos ohverdamisega — pühade puude külge seoti võösid, paelu ja lindikesi ning pühadesse allikatesse kraabiti hõbelaastusid ehete küljest. Puujumalaid eestlastel ei olnud.

Setud aga elasid piirimaal vastu venelasi ja nende juures oli mõnigi asi teisiti kui mujal. Neil olid ka puujumalad — ainsad, mida Eestis teatakse. Nende puujumalatega nad tembutasid veel poolsada aastat tagasi. Üks setu müüs kord oma puujumala 15 rubla eest ära, kuid ostis varsti hirmuga tagasi. Ei tea, kas kartis puujumala kättemaksu või hakkas tal muidu kahju.

Vahest on meie poistelt kuulnud küsimust — et miks eestlastel tootmeid ei olnud nagu indiaanlastel. See on umbes sama küsimus, nagu — miks eestlased ei olnud inimsööjad. Näe ei olnud! Oli targem rahvas, ei kummardanud puukujusid ega söönud ka teisi inimesi.

Kui meil siiski on kange tootemivalu, siis võime ju naljapärest kasutada setude pekot. Siis ei saa keegi ütelda, et meil mõni vajalik asi puudub.

PUULUSIKAD

Lusikanuga

Puulusika valmistamiseks võta tükk toorest kasepuud, raiu porajaks ja keeda pool tundi soolvees. Pärast keetmist on töötlamine mugav - lõika nagu toorest puud. Ometi ei lõhene keedetud puu pärast kuivamisel. Toorest puust lusikat võib keeta ka kõhe pärast valmis voolimist. Väga ilusa lusika saab kadakast, vahtrast, büna- või pürnipuust. Valmis lusikas võib keedetud liinaõliga ja lase kuivada.

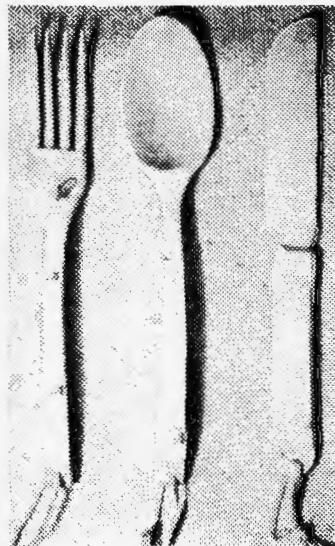
Puulusika töövõtted: 1. lusikapuule joonistatakse lusika pealt ja külgsaade, 2. lusika kaha pealmine serv lõigatakse välja ja kaha õõnestatakse lusikanuga, 3. saetakse välja lusika "kandiline" kaju, 4. lusikas voolitakse valmis! Tööriistad: lusikanuga, ruiga, kitsa lehega saag. Lusika saab valmis ka ainult noaga. Silumiseks kasuta klaasikildu.

Mitmees ostarbeks valmistatud puulusikad: kulp, kaks, joogikanna ja tovaline lusikas. Pardi-kujuline, cog-kann jääb ujuma veeämbriisse, voolimisei lusika aegu jalt proovida et see ujaks õigesti. Puulusikad tehakse vastavalt vajadusele - 20 cm kuni 1 m pikkused

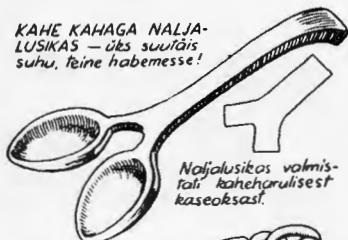

MUSTLANE kutsuti kord unenäos pidulauda putru sööma, aga lusikat ei antud. Õeldi, et see peab igahel endal olema. Nii jäi mustlane unes söömata. Teisel ööl magama heites pani mustlane lusika pea alla, aga siis jälle ei näinud pudrusöömist unes. Niiviisi jutustab vana rahvanali.

Tänapäevalgi on see nali ajakohane, aga teisest vaatevinklist. Kui sind sööma kutsutakse, aga nõutakse, et lusika pead ise meisterdama — mis sa siis peale hakkad? Puulusikate voolimine on vana kunst, mis tänapäeval leiab vähe kasutamist. Muinasmehed aga tarvitasid ainult puulusikaid ja need tehti ise. On hoopis teine tunne, kui sa sööd omatehtud lusikaga oma keedetud toitu.

KAHE KAHAGA NALJALUSIKAS — üks suutäis suhu, teine habemesse!

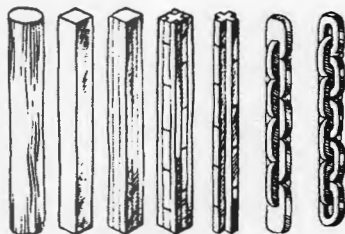
Naljalusikas valmistati kaheharulisest kaseokasast.

AHELAGA LUSIKAS

Lusikas ja ahel on nikerdatud ühest puutükist

meid. Ahela nikerdamine ei ole raske töö, kuid aega see võtab. Jooniselt näed, kuidas puupulgast saab korralik kett.

PUUST AHELA NIKERDAMISE TÖÖVÕTTED:

- 1 Võtame kadakakövi ahela pikkuses
- 2 Lõikame kivi neljalihuliseks
- 3 Jagame iga tala kolmeks võrdseks ribaks
- 4 Märgime peale ahela lülide nikkuse
- 5 Voolime kivi ristkülikuliseks (otsavaales)
- 6 Lõikame välja lülide väliskuju
- 7 Lõikame lülid seest tühjaks

Kahe kahaga naljalusikas sokutatakse pulmalauas pruutpaari ette. Sellega märgiti ära, et kaks inimest on nüüd asunud ühte leiba. Ahelaga lusikas jälle on rohkem tore duse asi ja näitab lusikameistri või-

TULELAD

Muinustare igapäevase piiruvalguse asemel tarviti pidupäevadel küünlavalgust. Selleks valmistati küünlaid kodus lambarasvast. Piirgu hooldis kol-demüüri prakku või tulejalga pandud PILAK või PIHT. Küünalde hooldmiseks oli vaja peenemaid asju. Puust küünlajalgu kutsuti KÜÜNLAPIIPUDEKS, raudst tautud lühtreid aga KÜÜNLA-AHELATEKS, sest nende kõrgus oli raudrõnga ja ahela abil tellitav. Küünlapiibud rippusid laes, kuid meie võime samalaadseid teha ka lauale ja seinale, kasutades ruuvi-tavaid oksakõverikke. Küünlapiipu-de osad olid kinnitatud kokku sissekiilumise teel või ühendatud pulkadega.

Igapäevane valguseallikas oli piiry tulejalga asetatud raudses piilaks, mille kõrgust seeti kiilu abil.

Küünlapiibud tare lauale

Üks piip küünlajalaks seinale

Mõlemad kinnitustviisid on läbilõikes!

Küünlapiire ja ahelaid eeskujuks võttes võime valmistada nõgusaid lae-armatuure, lampette, laualampe ja küünlajalgu kodu sisustamiseks — elektrilampide ja küünaldega nagu tänapäevale kohane!

Küünla-ahelad.

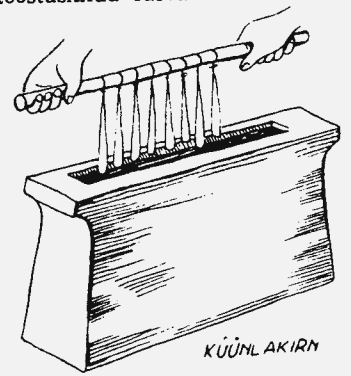
Küünlapiibud lakke riputamiseks.

Aga ükskord algab aega,
Kus kõik piirud kahel otsal
Lausa lähvad lõkendama...

NEED ON „Kalevipoja“ lõppenustuse read. Tulevaste valgemate päevade saabumist kujutatakse kahest otsast põleva piiruna. Ometi oli piirg see kõige väikesem valguseallikas, mis pimedatel talvekuudel valgustas muinasmehed koda ja taret. Piiruväljel vooliti oda- ja noolevarsi, meisterdati töö- ja tarberiistu ning naised valmistasid peent lõnga.

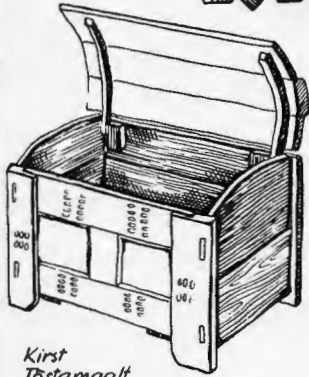
Parematel ja jõukamatel päevadel valgustati maja küünaldega. Vanades küünlapiipudes ja ahelates on hilisemate laelampide ja armatuuride jooni.

Küünlad tehti lambarasvast ka s t m i s e teel. Puust küünlakirnu valati keeva vett ja selle peale sularasva. Kepi külge seotud küünlahid kasteti kirnu, lasti rasv vahapeal hanguda ja kasteti jälle. Seda tehti niikaua kuni küünal sai soovitud jämeduse. Samal viisil valmistati küünlaid ka vahast. Vahaküünlaid kasutati suurtel pidupäevadel, sest põleval vahal oli meeldiv lõhn. Vahaküünal on tarvitusel tänaseni, lambarasva asemele on aga tulnud tööstuslikud rasvained.

KÜÜNLA KIRN

KIRST

Kirst
Tõstamaalt

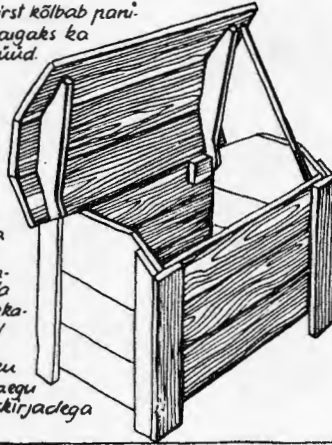

Puust hing-sagar liikur
Kirstu otsalaua ja selleks pandud klotsi vahele asetatud puupulgal

Tänapäeval on ehte ja riietusemele hoidmiseks paremaid paikaid kui kirst. Muinasmängu tarbeasju: sõjasärki, sõlgesid, sõjakübarat, kerikungi, nooli, kärariistu ja kasetõhust tarbeasju hoiame aga siiski kirstus. Kirstu meisterdame muinasmeste plaani järgi. Lauda de kokkulöömiseks võime rasutada naelu, kuid puusagarad teeme ikkagi ja pealepandud nurgalauad ja kaanevad kinnitame kokku puupulkadega. Ettepuuritud auku tihedasti löödud pulk hoiab peaaegu naelu eest kirstu kaunistame põletuskirjadega

Muinaspere majatarvete hulgas oli üks olulisemaid kirst, mida kasutati ehte ja riietusemele hoiukohana. Kirstud olid enamasti ehitatud nelja nurgasambaga, mille soonte sisse käisid kirstu küljelauad. Kirstu kaas oli kumer, enamasti kolmest lauast ja käis kirstu küljes puust hingede või sagaratega. Kirstu avamisel kasutati kaane ülal hoidmiseks kirstupulka. Sageli oli kirstu ühes otsas küljelauaga riul, millel hoiti peenemaid asju. Kirstu kaas ja esikülg oli kaunistatud sisselõigelega, harva ka põletuskirjadega. Kirstus osus enamasti aidas. Et kirstus oleval riidel saaksid hea lõhna, selleks asetati kirstu maanjahena j.t. lõhnavaid rohtusid, riidekoide vastu kasutati koirohtu.

Kirst kõlbab pani-paugaks ka nüüd.

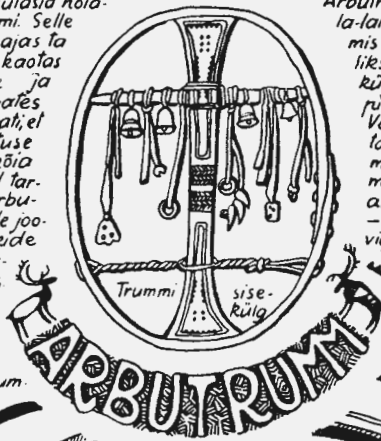

BERNARD KANGROL on luuletus „Ema rõivakirstul“. Luuletaja on selles edasi annud seda pühapäevatuunet, mis valdab poega ema riidekirstu vaadeldes. Koirohulõhnalises kirstus on kirjusid võid, litrites tanusid, sõlgesid, rõhusid ja rätikuid. Vanade aegade ilu ja mälestused olid talletatud kirstu kaane alla.

Tänapäevane kirstuvara tuleb nende eesti noorte kätest, kes töös ja mängus tahavad tallata esivanemate muistseid radu. Muinasmängu tarbeasjade jaoks ei ole majas sobivat ega ka väarikat kappi või pani-paika. Nende hoidmiseks teeme kirstu, et kõik asjad oleks koos ja korras.

- Koirohi — korvõeline poolpöösas pujude sugukonnast (Artemisia absinthium). Kasvab kuivadel liivastel teeservadel, kuivatatult kasutatakse koirohuna.
Rõhud — kettidest ja litritest ehted, mida Hiiumaa naised rahvariiete juures kandsid puusadel.
Talletama — alal-hoidma, säilitama.

Lapi nõiad kasutasid nõia-
ehke arbutrummi. Selle
põristamisega ajas ta
end lõvesse – kaotas
meelemärguse ja
tegi hiljem ärgates
ennustusi. Arvat, et
meelemärguseluse
ajal ründas nõia
vaim kaugel tar-
kade teedel. Arbu-
trummi nahale joo-
nistatud märkide
järgi sai ennu-
stada iga mees
Muinasaja tar-
kadel meie ko-
dumaal olid
arvatavasti sa-
masugused trum-
mid

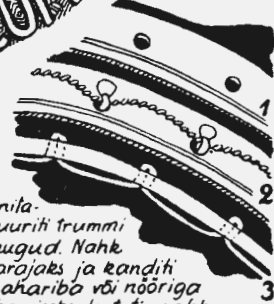

Arbutrumm tehti kämb-
la-laiusest puulaastust,
mis painutati ovaa-
likes või ringiks. Sise-
küljele asetati käe-
pudemeks põikruu.
Välisküljele pingu-
lati trummnahk,
millele joonistati
märke. Arbumisel
asetati nahale arp-
-luust või metallist
vigur, ja hakati
trummi põris-
tama. Nende
märkide järgi,
mille juurde arp
liikus, tehti
ennustusi.

Trummi kere
õmmeldi kokku
aukudest lä-
bi getud naha-
ribaga. Käe-
pude

kinnitati kere sisse-
pide või puuladega ja
sageli asetati sellele li-
saks põikruud või kerest läbi
põndud keerutatud nahari-
bad. Põikruu või kere alumise
ääre külge kinnitati sageli na-
haribasid ja linde, mille otsas
rippusid kuurõngad, metallist
või puust ripatsid, kiskjate kih-
vad ja rõõned. Vahest kinnita-
ti sinna veel kurinaid ja kella-
kesi. Trummi kere kaurustati pi-
kuuli sissekriipsutatud joontega
ja rääpude lõigete või põle-
tuskiirjadega.

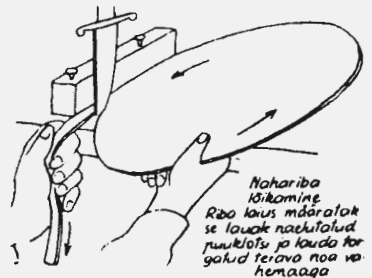

Naha kinnita-
miseks puuriti trummi
keresse augud. Nahk
lõigati parajaks ja kanditi
äärest nahariba või nõoriga
pealelõmbamiseks leotati nahk
pehmeks. Nahk kinnitati peale tugera
naharibaga, mis jooksis kere sees
ja tuli kere peale aukude kohal seal
põndi kinnitusriba läbi trumminah-
ka tehtud augu. Vaata joonist: 1 ke-
resse on puuritavad augud, 2 kere
aukudest tuleb kinnitusriba pinnale
ja läbib trumminaha ääre, 3 kin-
nitusriba käik läbi kere. Trummina-
haks kasutati parkimata vasikanahka.

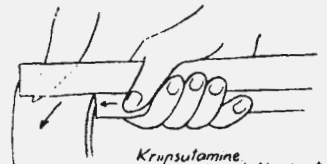
KALEVIPOJAS, ja rahvamuisten-
dites on palju juttu Lapi nõidadest,
Tuuslaritest, tuuletarkadest, sõna-
tarkadest ja soolasortsidest. Kui
neist nii palju räägitakse, siis on
nendega muinasajal palju tegemist
olnud. Loitsimisest, nõidumisest ja
soolapuhumisest ei tasuks praegu-
sel haritud ja õpetatud ajal üldse
mitte rääkida. Meil on muinasmän-
gutarvete seas puudu üks oluline
asi ja kui me selle tahame muret-
seda, siis peama paraku tutvust te-
gema ka nõidadega. See asi on
trumm, mida muinasajal kasutasid
ainult targad ja nõiad.

Meil ei ole tänaseni säilinud
ainustki eesti muinastarga trummi.
Trumme on aga säilinud meie
põhja- ja idapoolsetel hõimudel.
Muude tarbeasjade sarnasusest võ-
me järeldada, et meie arbutrummid
olid samased nagu hõimudel.

Muinastarga arbutrumm ei ole
lihtne valmistada, kuid indiaanlaste
tom-tomidest see keerulisem ka ei
ole. Kui juba trummi teeme, siis
olgu seegi esivanemate plaani järgi.
Joonis jutustab sulle kõik.

Nahariba
kinnitamine
Riba laius määratlet
se lauale näetud
punktlovi ja lauda tar-
gahud terava noa vi-
hemaaga

Kriipsutatamine
Kriipsutataja käes olevast
pulgast on läbi tõrgatud noa ots
Noa otsa ja alumise pulga otsa va-
hemaad määrab kriipsu kauguse
servast. Pigmata pulgad käes kõvasti
kokku!

ARBUMINE

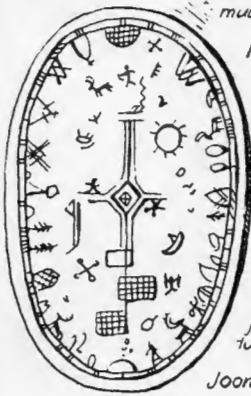
Arp ehk näitaja valmistati luust või väsest. Enamasti oli see kolmesõriline vigur, harvemini rõngas. Trummidomisel liikus arp trumminahal ühe märgi juurest teise juurde ja arbuja juustus tulevaid sündmusi.

Meie ei valmista arbutrummi nõidumiseks, sest nõidus ei sobi huritud tänapäeva. Arbutrummiga ennustamine jäi üsna ka rökem naja-asjaks, sest tuleviku kujundamiseks tänapäeval selge pea ja puhta südamega. Aga päris loomutruu arbutrumm sobib väga hästi ka signaalide andmiseks ja lauludele saate- muusika pöristamiseks.

Arbutrummi pöristati T-kujulise haamriga, mis oli tehtud pödrasarvest ja kaunistatud joonte ning kirjudega.

Märgid trumminahale joonistati lepakõrve või looma verega — need jäid punakaspruunid. Seal olid haldjad ja jumalused, linnud ja loomad, rojad ja uidad päike ja kuu, juudid, suvised jne — joonistatud lihtsustatud joonlega. Meie ei tee raskusi neid märke kujundada juuresolevate nõidete järgi. Tavaliselt oli trumminahk äärestatud kaheksandse joonega ja keskpunkt märgitud ristiga.

Pödrakoppel

Mets

Liha-ait

Vibumees

Nõid

"Maailma mees"

Äike

JOONISTUSI TRUMMINAHAL

HAALE TEKITAMISEKS on vaja trummile juurde meisterdada veel trummipulk või -pulgad. Tänapäeva trummidel on tavaliselt kaks pulka. Muinastrummil oli üks ja sedagi ei saa nimetada pulgaks, enamini oli see haamer.

Kui meile nüüd sellest piisab, et meie trumm häält teeb, siis võime töö lõpetada. Kui me aga soovime, et meie trumm oleks võimalikult muinastrummi sarnane, siis peame trumminahale maalima märgid ja lisaks veel nikerdama selle väikese viguri, millest trumm on nime saanud — arbu.

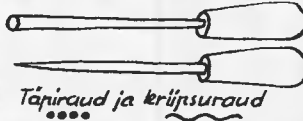
Siis on meil trumm nagu muis-tegi.

PÕLETUSKIRJAD

Puust valmistatud töö- ja tarberiistad kaunistati rikkalikult lõike- ja põletuskirjadega. Õllekannud, kirstud, pesu- ja vaalikurikad, rapsi- ja vöö-möögad, veimevakaad, rangijunud ja puusadulad olid kõiks kaunistatud Peamiselt kaunistati mitmesuguste põletuskirjadega. ♦♦♦

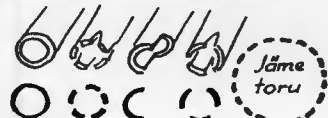
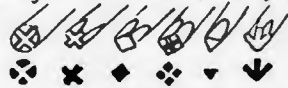
Põletuskirjad tehti eriti selleks valmistatud tempelraudadega, mis aeti tules kuumaks ja vajutati siis puule. Tempelraudade üksikehete kujunditest moodustati suured mustrid, poordid ja ornamendid. Tempelraudade kasutamine nõudis meistrit ilumealt.

Põletusrauda tõmp ots viiliti välja mustri kujuliseks, nii et ühe vajutamisega tekeis mitu märki. Selliseid raudasid saame valmistada raudpulgast või jämedast naelast. Nüüd järgneb rida raudade näiteid ja iga ühe juures on tema põletusjälg.

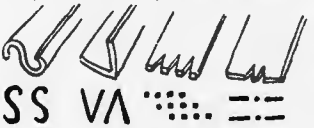
Täpuraud ja kerijäuraud

Ringisid ja ringi osi põletati raudtorust tehtud põletusraudadega. Kui sooviti punktjoonelist ringi, siis viiliti toru serva sisse sälgu. Ringi osa toru serva madalamaks. Siin tulevad näited:

Jäme toru

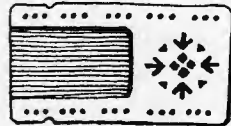
Muid põletuskirja märke saame kujundada plekiribast, andes riba otsale soovitud kuju. Nii saame S-kapsarauda, V ja punktiread.

Mustri põletamisele asudes joonistame enne mustri puule. Siis asetame kõik vajalikud raudad hõõguvatele sütele kuumenema. Põletamisel jahtunud raua paneme sütele tagasi ja kasutame vahetult teist. Käpide mela põletusraudadega töötades kasuta käekaitseks vana kinnast!

Väga levinenud neist oli kapsaraud.

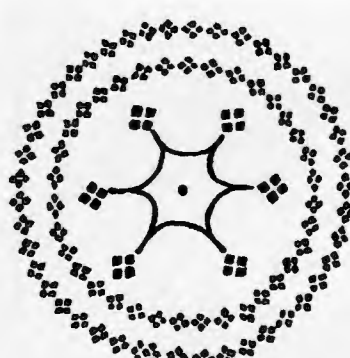
Peremärk / Põletuskirjadega vuripuu ja kilik

MEIL ON NÜÜD terve rida asju, mis oleme meisterdanud muinasmänguks. Need on tehtud hoole ja armastusega, kuid need võiksid olla veel ilusamad. Asume nüüd muinastarbeid kaunistama põletuskirjadega. See on huvitav töö.

Kõigepealt joonista kavandid nende esemete kaunistamiseks. Kui kavandid on head, siis kopeerime need kaunistatavale esemele. Ja siis läheb lahti põletamine. Kui sinu moodsas kodus puudub lahtine tulekollle põletusraudade kuumendamiseks, siis kasuta gaasipliiti või pruumust. Põletuskirjasid on võimalik teha ka luubiga piikese abil, aga see võtab mitmekordselt kauem aega. Töö ei tule nii puhas kui põletusraudadega ja pealegi pole see nii tehtud nagu vanasti tehti.

Põletuskirjad sobivad kõikidele

Põletusornament õllekannul, Marina, Läänemaa.

puuesemetele, mis on peitsimata ja värvimata. Meil on kaunistada kilik, vuripuu, kärsti, lusikad ja kirst.

Tahula küla õuemärgid Saaremaalt

Õuemärgid lõigatakse puusse puhta V-kujulise noa-lõikega.

Muinaspere tööriistad ja kalapüünised olid märgitud pere- või õuemärgiga. See oli enamasti pere nime lihtsustatud algtäht, pere asukohta või nime iseloomustav kujund või mõni geomeetiline vigur. Kui poeg lahkus isatalust, siis täiendas ta peremärki mõne joonega. Nii näitavad õuemärgid ka perede omavahelist sugulust. Peremärgid olid enamasti puusse lõigatud, harvemini põletatud.

Muinasmeele järglastena teeme meiegi oma peremärgid ja märgime nendega oma töö- ja tarberiistad. Peremärk olgu iseloomustav, kuid võimalikult lihtne, et selle lõikamisel vahejuhid välja ei lange. Siin on rida mitmesuguseid näiteid peremärkide kujundamiseks. Esimeses reas on pere nimetähedest tuletatud märgid: E, S, M ja AV ning HJ kokkupõimitull. Nimetähedega peremärk ei tarvitse sugugi koosneda ees- ja perekonnanime tähtedest, sest see ei ole ühe inimese monogramm, vaid pere pärandata-
v nimemärk. Teises reas on pere nimest tuletatud märgid: vibu, löe, kuusk, rõõmus inimene ja koda. Neid märke võiksld kasutada perekonnad: Ambur, Loif, Kuusk, Rõõmus ja Vanatalu. Taolisi peremärke võib kujundada peaaegu iga eestijäraste perekonnanime järgi. Kolmandas reas on geomeetriselised kujundid, mis sobivad peremärki-deks. On vajalik, et ka need oleks tähenduseta peremärk, on vaene asi. Oma peremärki kujundab ja lõikab iga mees ise.

PEREMÄRGID:

nimetähedest tuletatud,

nime järgi kujundatud,

või vabalt loodud.

NIMI EI RIKU MEEST — ütleb vanasõna. Sellele lisatakse veel: — kui mees nime ei riku! Igal mehel oli nimi ja sellele vastav nimemärk. Rüütli- ja aadli- kuulus nime juurde vapp. Eestlastel vappe ei olnud, aga selle eest oli igal perel oma pere- või õuemärk. Kui meie muinasmängus läheme tagasi kaugele aega, siis võtame tarvitusele ka selleaegsed peremärgid ja tähistame kõik oma tarbed oma märgiga. Siis teab igaüks, kes on nende tarbeasjade või relvade peremees.

JÄÄTMAA JUTUD esivanemate unustatud töö- ja jahiväljadelt jõuavad lõpule. See oli linnu nokaotsa-täis sellest, mis nad meile on pärandanud. Kui sina tunned huvi selle väärika, kuid nüüd rohtunud teeraja vastu, mida muinaseestlased sajandite eest käisid, siis võime kord teha pikema ja põhjalikuma matka. Sellelt teelt on ammutada palju meile uut ja huvitavat. Aga ka palju visadust ja vaimu, mida vanasti oli rohkem ja mis nüüd kipub jääma kasinaks.

Tänapäev nõuab eesti meestelt jälle esivanemate sitkust. Nad peavad oskama kõik ise valmis teha ja luua, meisterdada ei-millestki tarvilikke asju. Jälle peavad mehed olema raiutud kui raudakangist, teraksest tehtud tornid. Seda meie teame, mis on jäänud seljataha — aga mis ootab ees, seda ei tea keegi. Sellepärast peab uuest põlvest tõusma vapraid võitlejaid...

Ammutama — välja tõstma.

... ja väsimatuid ehitajaid.

Meie maa on sadu kordi sõjaga puhtaks rullitud, tuli on söönud hooneid ja katk tapnud rahvast. Aga Eesti on jälle tõusnud.

Kanna kuuetaskus esivanematelt päritud ränikivi. Ära ehita oma koja juurde indiaanlaste puujumalaid. Kasva Eesti uueks tõusuks!

Müts maha Eesti mineviku ees,
käised üles Eesti tuleviku pärast!

SISUKORD:

Eellugu	
Sõjasärk	
Sõled	
Sõjakübar	
Kerikingad	
Vibu	
Nooled	
Nooletupp	
Kärp / Ling	
Notituled	
Koda	
Tüma maa	
Suitsuahi	
Kasetoht	
Pussitupp / Vöö	
Viisud / Märss	
Kilk / Vuristi / Käristi / Vurr	
Peko	
Puulusikad	
Tulejalad	
Kirst	
Arbutrumm	
Arbumine	
Põletuskirjad	
Peremärgid	
Lõpulugu	

ISESEISVUSLASTE KIRJAVARA
II

Heino Jõe

SAADIKUD
PÕLVPÜKSTES

KIRJASTUS "TÕRVIK" 1951

"Iseseisvuslaste Kirjavara" toimetused:
prof. E. Blumfeldt, noortejuht H. Jõe, dr. A. Koskel,
dr. O. Loorits, kirjanik K. Ristikivi.

Printed in Sweden

Löfdquist, Tierp 1950

Noorte vanematele

"Austa oma isa ja ema, et sinu käsi hästi käiks ..." – see ei ole käsk mitte ainult lastele. See on käsk ka vanematele: ... kasvata oma lapsed nii, et nad sind austaksid.

Eesti rahvas on väike ja meile pole kunagi antud pearolli ajaloo suurel näitelaval. Meie ei ole kirjutanud kuulsusrikkaid peatükke maailma ajalukku, aga meie pole ka inimkonnale andnud hirmsaid õppetunde, nagu paljud suurrahvad. Oleme visalt ehitanud oma maad ja kultuuri ning meie võitlused on toimunud eluõiguse ja olemasolu eest.

Nüüd, kus viibime laialipaisatuna, oleme esmakordselt sattunud maailma kriitilise silma alla ja kuulnud palju komplimente eesti soo visaduse, elujõu ja tubliduse kohta. Sellest võime järeldada, et meie vaikne kodusopikene on kasvanud maailma mõodus hinnatavaid inimesi. Kahju on ainult sellest, et neid hinnanguid ei ole meile antud kui iseseisvale rahvale, vaid enamasti kui tööväele ja immigratsiooniks ning tõuparanduseks sobivale materjale. Meid on hinnatud kui väärtuslikku lisamaterjali ühe või teise maa rahvastiku täienduseks.

Niikaua kui meie ise peame endid rahvuseks omaette, oma kultuuri loojateks ja kandjateks, ei tohi meie laskuda tõuparandusmaterjali tasemele. Meie teame, et see mis meie tänapäeval oleme, on paljude eelnenud inimpõlvade arengu ja kujunemise vilj. Oleks patt iseenda ja esivanemate vastu, lasta end väetisena laiali riputada maailma kesapõldudele. Sellepärast peame mineviku ja oleviku nimel ehitama tulevikku.

Vanemate austamine, pere- ja sugukondlik kokkuhoidutunne, rahvuslik ühtehoid, koduarmastus ja isamaa-armastus on ühine tunnetekompleks, mis on kujunenud aastatuhandete jooksul. Veel ei ole sellele jõudnud lisanduda rassi-, inimkonna- ja maailmaarmastus, vaatamata et rassivaen esineb. Võibolla, et maailm kunagi areneb ka nii kaugele, aga meie räägime sellest mis on olemas. Meie ei saa eelpool loendatud tundeid lahti harutada ja eraldada üksteisest nagu kõie keermeid, sest need on tihedasti põimunud ja üksteisest olenevad. Kui meie ühe neist tunnetest välja juurime, siis kahjustame sellega ka teisi. Selles peitub praegu traagika, mis varitseb sadu eesti perekondi võõrsil.

Paljud vanemad soovivad teadlikult või alateadlikult, et nende lastest saaksid kannatavate eestlaste ja koduta pagulaste asemel mõne suure ja jõulise võõra rahva liikmed. Nad soovivad oma lastele head, soovivad, et lapsed oleksid õnnelikumad kui nad ise. Selline talitusviis ei ole mitte ainult rahvuslik kaotus, vaid ka vanemad ise võivad oma lastest ilma jääda. Ümberrahvustumisega kaob isamaa-armastus, sugu- ja perekondlik kokkuhoid, kodu jääb võõraks ja vanemaid häbenetakse või nad hüljatakse. Lastele head soovides on vanemad neist ilma jäänud.

Vanemad peavad arvestama, et nad kunagi ei saa võõra ühiskonna täiuslikkudeks liikmeteks. Lapsed kujunevad selleks kergesti. Siis pole imestada, kui lapsed kuuluvad ühte, vanemad teise rahvusesse, kui nad ei pea lugu vanematest, kes neile keelelt, mõttelaadilt ja traditsiooniliselt on võõrad. Looduslik järglaseteadvus on väga väike side kui kõik vaimsed sidemed puuduvad.

Ehita oma elu nii, et sinu lapsed kannavad edasi sinu kultuuri, traditsioone ja ideid. Ära murra sajanditesse ulatuvate esivanemate vaimset pärandit võõra kultuuri pook-oksaks. Kasvata oma lapsed eestlasteks.

Noorte päralt on tulevik. Kelle päralt on noorus, see käsutab tulevikku. Niikaua kui eesti noorus on eesti rahva päralt, niikaua k asutame oma tulevikku.

KASVATUSE KOLM SEKTORIT

Meie ei märka noore inimese sirgumist päev-päevalt, sest see toimub pikkamisi. Sirgumist võib kontrollida ainult nende p ugalate varal, mida isa pikemate või lühemate vaheajade järgi kriipsutab uksepiidale. Nii ei näe meie ka noore kasvatuslikku arengut. Märkame aegajalt ainult uute heade või halbade sõnade ilmumist sõnavarasse, huvialade, kombineringisostkuse, suguelulise teadlikkuse j.t. n ahete ning omaduste ilmnemist. Millal ja kus üks või teine neist idanema hakkas ja millisel määral seda mõjutasid välised tegurid, seda uuritakse tavaliselt ainult halbade asjade puhul. Kust lapsele head asjad külge hakkavad, seda ei uuri keegi.

Kasvatuslik protsess toimub pidevalt ja kõikjal kus noor viibib. Nii saame kasvatuslikke sektoreid määrata just nende viibimis- või tegevuspaikade järgi. Me saame neid kolm:

k o d u,

k o o l,

n o o r t e o m a   u h i s k o n d.

K o d u on vana tõe kohaselt kõige olulisem kasvatussektor. V oorsil viibides, kus mõlemad vanemad töötavad, või koguni üks neist puudub, kipub see sageli olema teisiti. Sellest on kahju. Siin on ülesanne vanematele tuleviku huvides – kujundada kodu võimalikult korralikuks ja rahvuslikuks kasvupaigaks tõusvale põlvele.

K o o l praegustes oludes on enamasti v oorkeelne ja tal on täita kasvatuslikud ning  petuslikud ülesanded v oera ühiskonna huvides. Need ei pruugi sugugi vastata meie kasvatuslikele sihtidele ja tõekspidamistele. Eestlased asutavad visa organiseerimisega täendus- ja pühapäevakooli, kus mõned tunnid nädalas õpetatakse rahvuslikke aineid. Selline abikool on jõud omaette, kuid paraku kipub v oorkeelne kool oma mõjudega ületama rahvusliku abikooli saavutused. Abikooli saavutused olenevad suurel määral õpetajast, sest rahvuslikud a i n e d muutuvad rahvuslikuks k a s v a t u s e k s vastavalt sellele kui hingestatult neid õpetatakse.

N o o r t e o m a   u h i s k o n d kasvatussektorina haarab noori väljaspool kodu ja kooli: spordiv aljakul, töökohal, tänaval ja noorteorganisatsioonis. Vabal kodumaal, kus rahvusliku kasvatusmoment ei olnud murek usimuseks, võideldi tänava, kui kasvatusliku pahe vastu. Oli aga endastmõistetav, et lapsed kasvasid eestlasteks ka tänaval.

V oorsil viibides ei ole loomulikult kujunenud eesti noorte ühiskonda kui niisugust üldse olemas. Isegi mitte tänava näol.  ksk oik kui tihedasti eestlased ka koos ei elaks, v oerad domineerivad ikkagi. Noorte oma ühiskond tuleb siin organiseerida ja ainus mõistlik tee selleks on noorteorganisatsioon. Seda olukorda mõistetakse ja vaba kodumaaga võrreldes on noorte organiseerimise alal v oorsil suhteliselt rohkem ära tehtud. Sellele tuleb ka tulevikus suunata pearõhk. Oludest tingitud puudulikkudest kasvatuslikust ja v oorkeelset koolikasvatust suudab edukalt tasakaalustada ainult hästi organiseeritud eesti noorte oma ühiskond.

ERINEVAD SEISUKOHAD

Eesti noorsoot o kohta v oorsil on avaldatud mitmesuguseid arvamusi. Nende arvamuste juures on enamasti esinenud p ohim ottelik viga, et küsimust ei vaadelda Eesti ja eestluse kui terviku seisukohalt, vaid kitsaste erihuvide vaatevinklist. Kõige pealet ukkevam neist arvamustest on olnud noorsoo poliitilise kasvatamise nõue. Meie teame, et poliitiline kasvatus – poliitharidust o on omane diktatuuridele. Demokraatlikes maades, nende seas ka

Eestis, on kasvatuses sihiks olnud kodanik, kes vabalt ise otsustab poliitilistes küsimustes. Kuna kogu vabasse maailma pääsenud eestlaskond võitleb just demokraatliku Eesti taastamise eest, siis pole põhjust nende totalitaarsete tendentsidega eriliselt arvestada.

Küll on aga põhjust siin kinni naelutada neid kasvatuslikke kuritegusid, mis rumalusest või kuritahtlikkusest toimusid Eestis poliitilise kasvatuses alal. Kui meie vaatleme esimese kommunistliku okupatsiooni ajal positsioonidele tõusnud nooremalt kommunistide kaadrit, siis võime nende taimelavadena ära märkida üksikuid organisatsioone. Iseseisvuse viimaste aastate eriolukord takistas mõnevõrra nende tegevust, kuid seda ägedam oli võimule pääsenud tegelaste hoog. Siin ei ole midagi vabandada, sest kui neis organisatsioonides ei süvendatud kahjulikke ideid, siis olid organisatsioonid ometi liiga nõrgad, et vääropetuse levitamist liikmeskonnas ära hoida. Siin ei ole koht nende organisatsioonide loendamiseks, kuid eesti rahvale on need toonud kannatusi ja pisaraid, mis oleksid võinud olla olemata. Minevikku ei saa parandada, küll aga silmi lahti hoida tänaste ja homsete poliitiliste tegelaste suhtes.

Eesti noorsootöö raami ei mahu ka sõdurikasvatus, nagu seda on harrastanud vallutustele valmistavad maad. Kodaniku kohustused kaitsevalmiduse alal määravad sellelaadilise ettevalmistuse ulatuse.

Väga sageli on üritatud ja üritatakse noorsootööd rakendada mitmesuguste sihtidega täiskasvanute organisatsioonide pealekasvu kindlustamiseks. Majanduslike vahendite abil on sel alal mõndagi õnnestunud. Tulemusteks on olnud kitsal alal ülepingutatud ja kasvatusliku harmooniata noorteorganisatsioonid. Ideaalne on, et noorsootöö toimub ühiselt kõikide rahvuslike jõudude toetusel ja selles vormis, mis vastab kõikide toetajate soovide kokkuvõtetele. Sellisel tööil on suurimad eeldused teenida kogu rahva tulevikku.

Vabas maailmas viibivate eestlaste iseseisvusvõitlus ja rahvuslik noorsootöö on teineteisest olenevad ja osatähtsuselt võrdsed tegevusalad. Esimene neist lõpetab oma ülesande kodumaa vabanemisega, teise töötulemusi aga vajame just sellest hetkest alates. Iseseisvusvõitlus, mõtlemata iseseisvuse tulevastele kandjatele on tühja koti püstiajamine. Rahvuslik noorsootöö ilma iseseisvusvõitluseta on vilja kühveldamine olemata kotti. Meie ei saa takistada noorsoo hävitamist okupeeritud Eestis, küll aga selle rahvusele kaotsimineku siin. Ja meie ei saa ka loota ainult neile noortele, kes Eesti vabanemise hetkel kodumaal on alles.

Tõde on see, et ühegi väljasurnud rahva saatust ei määranud selle rahva targad pead, vaid üleskasvamata jäänud lapsed.

MILLINE NOORSOOTÖÖVORM?

Iseseisvas Eestis tegutses palju noorteorganisatsioone, enamusest üleriigilise osakondade võrguga, ja kõik need suleti kommunistide poolt. Noorsootöös tekkis tühik, mis kommunistliku okupatsiooni ajal täideti komnoorte ja punaste pioneeride organisatsiooniga, saksa okupatsiooni ajal n. n. Eesti Noorte organisatsiooniga. Meil ei ole põhjust ühtegi neist vaadelda eesti noorsootöona, sest need olid poliitiline importkaup, millega taheti "ümber kasvatada" vaba eesti noorust. Tõeline eesti noorsootöö sai taas teoks alles paguluses. On väga iseloomulik, et paguluses peaaegu ainsatena tõusid ellu skautlikud organisatsioonid. Organiseerumine toimus spontaanselt ja omal algatusel ning alles hiljem hakati saama selleks kohalike või välismaiste sõsar-organisatsioonide abi. Skautlik noorsootöö seisab praegu täiesti omal jalgal.

Eeltoodud näide lubab oletada selle noorsootöövormi tugevat sisulist jõudu.

Võrreldes skautlike ja mitmesuguseid teisi noorteorganisatsioone, märkame olulist erinevust kasvatuses eesmärgis. Skautlikud organisatsioonid: gaidid, kodutütred, noorkotkad ja skaudid tunnustasid kasvatuses eesmärgina igakülgset arenenud Eesti Vabariigi kodanikke samal ajal kui peaaegu kõik teised taotlesid hoopis kitsamaid sihte: kehakultuuri

viljelemist, maaideoloogia ja põllumajanduslike teadmiste süvendamist, noorsoo karskustööd jne. Sellest olenev on ka organisatsiooni huvi liikmeskonna vastu. Kui mõnd erisihelist organisatsiooni huvitab tema liikmete tublidus ainult tehtud alal, siis skautlik organisatsioon tunneb esmajoones huvi noore edasijõudmise, käitumise, üldise kasvatusliku arengu ja tuleviku vastu. Skautlikus organisatsioonis viljeletavad tegevusalad ei ole siht omaette, vaid vahendid, millega saavutatakse kasvatuslikke sihte.

Skautlus on rohkem kui organisatsioon, ta on kasvatuslik liikumine. Liikumise ideoloogia raames toimub piiramata tegevusväljaga noorte isetegevus. Tegevusalade valik on vaba ja eriti on rõhutatud need alad, mis noori köidavad.

Sellepärast andke käesolev raamat nüüd edasi oma lastele.

Eesti skautlus paguluses

Eesti skautluse sihiks paguluses on võimaldada noortele kogu maailmas tunnustatud skautlikku kasvatust, mis kodumaal keelati võõraste võimude poolt. Seda teostavad noored e e s t i ü k s u s t e n a rahvusvahelise sõpruse alusel ajutiste kodumaade skautlikes organisatsioonides.

Skautlus võimaldab noortele tundma õppida ajutise kodumaa pärisrahva töökspidamisi, keelt, kultuuri ja kombeid tihedas koostöös sealsete skautidega. Skautlus annab noortele võimaluse aga ka Eesti maa, rahva, ajaloo, kultuuri ja meie taotluste tutvustamiseks teiste rahvaste noortele.

Skautluses kasvavad noortest tõsised eesti mehed ja naised, kes hoiavad au sees eestlase head nime, armastavad oma isamaad ja rahvast ning teavad, mis see armastus neilt nõuab.

Skautlus on kõige sirgem tee võõrsilt tagasi vabale kodumaale.

Skautluse põhitõed

SKAUDI SEADUSED

1. Skaut on usaldatav.
2. Skaut on truu Jumalale ja isamaale.
3. Skaut on abivalmis.
4. Skaut on sõbralik.
5. Skaut on viisakas.
6. Skaut on looduse sõber.
7. Skaut on kuulekas.
8. Skaut on rõõmus ja naeratab raskustele.
9. Skaut on kokkuhoidlik, töökas ja visa.
10. Skaut on puhas mõttes, sõnas ja teos.

SKAUDI TÖOTUS

"Töotan oma au juures teha parimat, et täita oma kohustusi Jumala ja Eesti isamaa vastu, igal ajal aidata ligimest ja talitada skaudi seaduste järgi."

SKAUDI JUHTLAUSE

"Ole valmis!"

SKAUDI HÜÜDLAUSE

"Isamaa eest – alati valmis!"

SÕNAD JA TEOD

Skaudi seadusi, töotust, juhtlauset ja hüüdlauseid teab iga skaut. Kuid mitte sellepärast, et neid nõutakse skaudi katses, vaid selleks, et nende järgi elada. Skaudi väärtust mõõdetakse tema tõekspidamiste, käitumise ja kommete järgi.

Skaudi seadusi, töotust, juhtlauset ja hüüdlauseid kasutavad eesti skaudid eesti keeles ka siis, kui nad loevad või ütlevad neid võõraste skautide seas. Nii nagu meie Isa palvet loeme ainult eesti keeles.

Rahu ja vendlus

Skautluse looja lord Robert Baden-Powell oli sõdur. Ometi ei loonud ta skautide liikumist mingiks noorte armeeks, kus poisse ette valmistatakse sõjalisteks ülesanneteks. Hoopis vastupidi. Ta kujundas skautluse selleks, et inimkond kasvaks õilsamaks ja kaoks põhjus tulevasteks sõdadeks. Ta lootis, et kõikide rahvaste noorte vennalik koostöö ühiste ideaalide teenimisel kasvatab vastastikust usaldust ja mõistmist. Skautlus ongi kujunenud suureks rahu ja vendluse teguriks, kuigi sõjad ei ole veel maailmast kadunud.

Baden-Powell rõhutas korduvalt, et iga rahva noorte esimeseks sihiks olgu teenida oma rahvast ja isamaad, sest rahvuslikud kultuurid on need, millest ehitatakse kogu kultuurilist ja paremat maailma.

Kõik need inimesed, kes skautlust nimetavad militaristlikuks või internatsionaalseks ja rahvust eitavaks liikumiseks, näitavad sellega, et nad skautlusest midagi ei tea.

TEENIGE ISAMAAD!

"Esimeses lõkkejutus ma ütlesin: Ma loodan, et iga poiss tahab mingil viisil teenida oma isamaad. Kuid ainult t a h t m i s e s t ei piisa, sa pead ka teadma k u i d a s sa teenid. Ja ma loodan, et sa nüüd oled õppinud terve rea asju, mis sa vajad oma isamaa teenimiseks." – Nii ütleb Baden-Powell skautluse põhiraamatus "Scouting for Boys" 26. lõkkejutus (Rootsi väljaanne 1943), mis kannab pealkirja "Isamaa-armastus ehk meie kohustused kodanikena". Ta rõhutab selles peatükis vajadust m õ t e l d a r o h k e m t e i s t e l e k u i i s e e n d a l e, mõtelda oma isamaale ja kaasinimestele.

Järgmises lõkkejutus nr. 27 "Meie ülemaailmne vendlus" on alapeatükk "Sõda". Seal jutustab B.-P.: "Kui sõda puhkes septembris 1939, siis näis, nagu oleks meie töö ebaõnnestunud. Aga igal medalil on ka oma teine külg: lootused tärkasid jälle, nähes kuidas skautliku liikumise liikmed pühendusid oma isamaa teenistusse, nähes kangelasmeelt, mida ka kõige nooremad sageli näitasid. Kui sama vaim saaks tiivustada meid ka rahuajal ..."

Neis lühikestes kärbetes on skautluse suurjuht annud tunnustuse meie skautlusele. Eesti skautlust tiivustab praegu just see isamaa teenimise ja kangelasmeele vaim: mõelda rohkem neile, kes kannatavad orjastatud Eestis ja vähem mõelda iseendale. Ja sellepärast on meie organiseeritud noored igal paguluseaastal teinud rohkem teeneid Eestile kui organiseerimata noorus suudab kogu paguluse kestel.

B.-P. ei ole puudutanud skautlust paguluses, sest ta kujundas selle liikumise vabade maade noortele. Saatusel tahtel ei ole inglased kunagi pidanud võõra võimu eest oma maalt põgenema. B.-P. ei osanud ette näha, et ühele maale, kus tegutsevad skaudid, võib osaks saada nii karm saatus. Aga ta mugandas skautluse isegi pimedatele ja kurtummadele.

Meie skautlus on lord Baden-Powelli mõtete väljakujundamine maailmas laialipillatud pagulasnooruse tänapäeva ja tuleviku kohaselt.

Saadikud põlvpükstes

Eesti Vabariik kaotas teises maailmasõjas ajutiselt oma iseseisvuse. Suur osa eestlasi jäi kodumaal võõra vaenuliku võimu alla. Ainult vähesed pääsesid vabasse maailma. Kõik vabadusse pääsenud eestlased on eestirahvasaadikud. Nad teevad kodumaal vaevlevate inimeste nimel ja Eesti Vabariigi tuleviku huvides kõik võimaliku kodumaa taasvabastamiseks. Me oleme pisarais ja rusikas kätega kodumaal kannatava rahva ainus lootus.

Rasketel aegadel oma elu eest võideldes ei ole meie rahvas vahet teinud meeste ja poiste vahel. Muistsete iseseisvusvõitluste ajal kinnitas vanem Lembitu, et meie jätkame võitlust ka siis, kui on järel üksainus küünrapikkune poisike. Vabadussõjas tormasid esimestena lahingusse koolipoisid. Meie võime olla uhked, et suur osa nendest olid skaudid. Ka praegu ei tehta vahet meeste ja poiste vahel, sest isamaa on hädaohus. Praegu on noortelgi meeste ülesanded.

ENESEKAITSE VÕI POLIITIKA?

ÄRA HAKKA VASTU -
SEE ON POLIITIKA!

Üks tagasihoidlik tegelane kirjutas mulle, et meie peame hoidma eesti skautluse poliitikast eemal. Tema nimetas poliitikaks seda, kui meie skautluses taotleme kodumaa vabastamist. See on võõra vaatevinkel. Võõrast rahvusest kõrvaltvaataja võib nimetada Eesti saatust üheks osaks Nõukogude Liidu vallutuspoliitikast. Meile ei ole see mingi "poliitika" vaid eluküsimus.

Meid kohustab see "poliitika" võitlusele maa ja rahva vabaduse taastamiseks. See ei ole vaieldav, vaid see on iga eestlase rahvuslik kohustus.

See ei ole poliitika, kui meie vastu hakkame kallale tunгинud rõõvlile. Ei, see on enesekaitse. Ja iga hea skaut tunneb enesekaitsevõtteid.

PÜHA-JÜRI JA LOHEMADU

Kogu maailma skautlus pühitseb nooruse kevadpühana jüripäeva. Päev on omale nime saanud muinasjuturüütli Püha-Jüri järgi, kes ligimesearmastusest tormas võitlusesse ja surmas rahulikke inimesi terroriseerinud hirmsa lohemaos.

LOHE ON LOHE -
NÕUDA PUNASEM, SEDA KURJEM!

Ühel jüripäevapeol küsis üks sõbralik välismaa skaudijuht: "Kas teie, eestlased, ei saa unustada seda, mis toimub teispool merd? Kas teie ei saa rõõmu tunda pääsemisest vabasse maailma? Kas teie ei saa unustada rahvuslikku momenti ja rakenduda üldinimlikule võitlusele kõige halva ja inetu vastu nagu tegi Püha-Jüri?"

Ei, meie ei saa just sellepärast, et oleme skaudid ja tahame talitada nagu Püha-Jüri. Püha-Jüri ei läinud rotte tapma, kuigi need kindlasti ka olid inimestele tüliks. Ta tappis lohe, selle kõige suurema kurjuse. Nii tahame teha meiega.

Me ei jooksnud lohe eest, et rõõmu tunda oma päästetud nahast. Me oleme nagu iga vaba rahvas, kellele eelkõige on tähtis oma eluõigus ja alles siis misjonitöö mustade maal.

... täita oma kohustusi Jumala ja Eesti isamaa vastu ...

See on osa skaudi töotusest, mille on annud kõik eesti skaudid. Meie andsime selle töotuse omal vabal tahtel. Meie ei unusta seda ja keegi ei saa seda meilt võtta. See lause on praegu kõike olulisem meie skautluses.

Iga skaut väljaspool kodumaad on eelkõige hea eesti isamaalane. Eesti rahva ühe liikmena elab ta kaasa meie ühises töös ja võitluses – kus ta ka ei elaks või oleks. Eesti skautlus on üks osa eestlusest võõrsil. Meile võib võõrsil seada norme ja nõuda, et see oleks rahvusvaheline ja erapooletu kasvatuslik liikumine. See on aga meie skautlus ja sisu sellele anname meie ise. Sisu määrab, kas skautlus on laste mäng või mehe töö.

ANDKE KEISRILE, MIS KEISRI KOHUS

Iga saadiku ja diplomaadi kohustuseks on austada selle maa riigikorda ja seadusi, kus ta viibib. Vastasel korral peetakse teda ebasobivaks välismaalaseks ja nõutakse tema ärakutsumist. Aga tema ülesandeks on teenida oma maa huve. Seda teeb ta oma asupaigamaa seaduste raames.

Samuti on ka eesti skautlusega võõrsil. Meie austame ajutiste kodumaade ühiskondlikku ja skautlikku korraldust, kuid meie jääme eesti skautideks, kes oma tegevuses teenivad oma maa ja rahva tuleviku huvisid. Seda juhtub vahest, et võõraste korraldused ja meie huvid kipuvad minema vastamisi. Siis on meie ülesandeks hea saadikuna leida n.n. diplomaatlik lahendus – et hundid on sõõnud aga lambad on alles. Diplomaatlikul teel on meie skautluses võõrsil tulnud lahendada mitmesuguseid küsimusi.

SAADIKU ÜLESANDED

Eeltingimuseks kõigile on sinu isiklik tublidus koolis, töökohal ja skautluses. Halb inimene ei saa teistele midagi selgeks teha, neid mõjutada või õpetada. Temale vastatakse lühidalt: "Mis sa seletad – vaata parem milline sa ise oled!" Sellest on kahju, kuid meil on vabasse maailma pääsenud eestlaste hulgas ka üksikuid halbu esindajaid. Seda

rohkem peavad paremusele püüdma need, kes selleks võimelised.

Sinu ülesanded saadikuna on järgmised:

1. Tutvustada võõrastele Eesti maad, rahvast ja saavutusi kõikidel elualadel.
2. Tutvustada võõrastele Eestile tehtud ülekohtu ja meie taotlusi.
3. Mõtelda iga sammu ja tegevuse juures, kas ja kuidas oleks võimalik siin teenida kannatava kodumaa huvisid.
4. Olla mõõdukas, sest teiste tüütamisega ei saavuta midagi.
5. Olla lojaalne sellele maale, kus sa asud.
6. Täiendada omi teadmisi kõigil aladel, mis puudutavad Eestit.
7. Töötada kaasa neis ettevõtetes ja organisatsioonides, mis teenivad Eesti maa ja rahva huvisid.
8. Mõtelda iga sammu ja tegevuse juures, kas sa sellega otseselt või kaudselt ei aita Eesti vaenlasi.
9. Olla salliv teisitimõtlejate vastu, kui nad siiski on head eestlased.
10. Olla hea Eesti Vabariigi kodanik – kuni oma elu ohverdamiseni, kui kodumaa seda vajab.

Neid ülesandeid ei saa täitma asuda järjekorras esimesest alates. Neid saab täita kas kõiki korraga või üldse mitte. Need on nagu skaudi seadused, ühteviisi väärtuslikud kõik.

VAENLANE LUURAB!

Iseseisvas Eestis mängisid skaudid sageli põnevaid mängu kujutletava vaenlase tabamiseks. Vaenlase osa mängis sel juhul teine skautide salk või rühm. Praegu on olukord teistsugune. Vaenlane valitseb praegu Eestis ja tema eest põgenesimegi võõrsile. Aga ta on meie kannul ka siin.

Eestis keelati kommunistide tegevus 1924.aastal pärast ebaõnnestunud 1. detsembri mässukatset. Paljudes vabades maades, kus kommunistid seni pole tarvitanud vägivalda, on nende tegevus aga lubatud. Nii ongi võimalik, et me liigume tänaval vahest kõrvuti oma rahva surmavaenlasega, istume samas trammis või kohvikus ja tal on vabad käed meie kahjustamiseks. Ta ei tohi siin küll tappa ja küüditada, kuigi ta seda meeleldi teeks. Aga ta võib luurata meie tegevust, levitada valetateid ja laimu ning teha muud meile kahjulikku.

Vaenlane võib petlike lubadustega ahveldada poisse kodudest põgenema, et neid siis viia Nõukogude Liitu. Vaenlane võib saata oma agente meie ridadesse, et saada teateid meie tööst ja levitada laimu nende vastu, keda ta eriti vihkab. Vaenlane võib oma käsilastega sumbutada meie võitlusvaimu isamaa teenimisel ja püüda meile sülle veeretada vähemtähtsamaid ülesandeid. Ta võib isegi anda välja ajalehte või ajakirja, milles halvustatakse meid ja meie tööd.

Siin ei ole vaenlane välimuse järgi tuntav. Ta võib olla koguni sõbralik onu ja kõneleda eesti keelt. Siia ei saadeta luurama neid hirmsate nägudega kuritegijaid, kes teevad tapatööd Siberi surmalaagrites ja NKVD keldrites. Siin liigub murdja hunt vagura lamba nahas. On vaja väga head skaudi silma, et teda tunda.

LUURA VAENLAST!

Meie ei tarvitse mängida praegu kujutletava vaenlasega, sest ehtsaidki on liikvel. Me ei pruugi neid ka otsima minna, sest neil on ülesandeks tulla ise meie juurde. Aga nende avastamiseks peab olema v ä g a h e a s k a u t. Hoi silmad ja kõrvad lahti!

Ära jutusta ühelegi kahtlasele võõrale oma vanematest, eestlaste elust või skautide tööst, ka siis kui ta seda uurib. Ära anna aadresse ega näita elukohti ja ära kannu laiali kirju,

mille sisu sa ei tea. Selle asemel püüa selgitada, miks võõras selliste asjade vastu huvi tunneb ja kes ta on. Kui sa oma kahtlustustes oled täiesti veendunud, siis otsi võimudelt abi. Siinpool raudeesriiet on politseinikud meie sõbrad.

Hea skaut ei tee asjatut häiret, aga kui sul tõesti õigus on, siis kõrveta, sest sellist võimlust ei esine sageli.

Skautlus kasvab ja areneb

See skautlus, mille lord Baden-Powell asutas aastal 1907 Inglismaal, on tänaseni palju muutunud. Tegevusväljad on laienenud, uusi tegevusharusid on juurde tulnud, katsekavu on täiendatud ja viimistletud, vormigi on muudetud. Skautlusele on palju uut juurde antud ja vananenut ära jäetud. Inglise skautlusest on saanud paljude rahvaste skautlus, tugeva rahvusliku omapäraga ja kindla ülesandega – teenida kogu maailma nooruse vendlusliidus oma isamaad ja oma rahvast. Tuhanded innustatud skaudid ja skaudijuhid on kaasa aidanud selles suures viimistlemistöös. Skautlus kasvab ja areneb edasi niikaua kui leidub sellest mängust huvitatud noori.

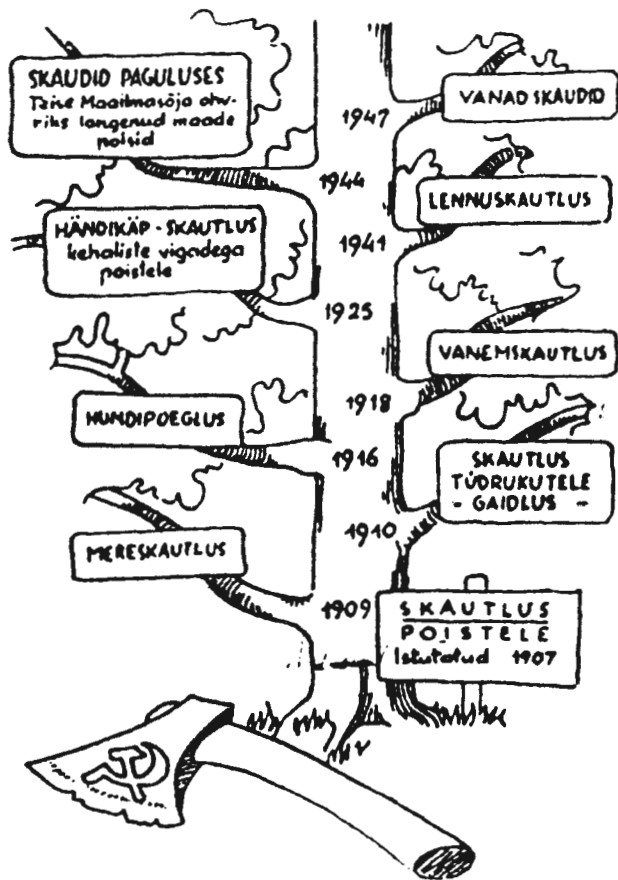
Põhimõtetes on skautlus aga jäänud selleks, mis ta oli. Nii on praegugi skautluses:

kasvatuslik siht – hea kodanik, rüütel, gentleman,

kasvatusviis – noorte juhtimine individuaalsele enesekasvatusele,

töövorm – noorsoo isetegevus, vabaõhuelu, salgasüsteem.

Nii on skautlus nagu heale pinnasele istutatud puu, mille juured on püsivad ja tugevad ning mis ajab jõulisi uusi oksid.

SKAUTLUS EESTIS

Skautluse alguse kohta Eestis on erinevaid andmeid. Peavanem Nikolai Kann märkis esimese üksusena saksa "pfadfinderite" eeskujul tegevust alustanud Tallinna Peetri realkooli rühma aastal 1911, mis aga varsti tegevuse lõpetas. Täpsemaid andmeid on Pärnus 1912a. vene "rasvetshikute" eeskujul asutatud rühma kohta, milline kinnitati tsaariaegse Venemaa skautide peastaabi poolt nimetuse all "Baltimaade skautluse pioneer", kuna rühm oli esimene registreeritu Baltimail. Rühm tegutses pikemat aega ja võttis 1917.a. revolutsiooni-päevil oma värvideks sini-must-valge. Andmed Pärnu rühma kohta pärinevad ühelt rühma asutajalt Ervin Tammanilt. Aastal 1914 asutati skautide rühmad Tallinnas Aleksandri ja Nikolai gümnaasiumides. Kõik need üksused olid tegevust alustanud võõrkeelse kirjanduse mõjutusel. Esimese eesti skaudiraamatuna ilmus kasvatusteadlase Hugo Valma sulest broshüür "Skout Inglismaal ja mujal", mille autor redigeeris aastal 1912, kuid mille ilmumise aastat ta ei nimeta.

Hoogne skautrühmade asutamine toimus aastatel 1916/17, mil asutati skaudid Viljandis, Tartus ja Tallinnas. Kohe aga saabus esimene tagasilöökk. Algas Eesti Vabadussõda – vanemad skaudid läksid sõjaväkke, nooremate tegevus vaibus juhtide puudusel. Aastatel 1920/21 toimus uus tõus, skautide read täienesid ja eesti skaudid võeti vastu Londonis asutatud ülemaailmsesse skautide liitu aastal 1920. Samal ajal alustas tegevust teine skautlik organisatsioon "Noored Sepad", kes endid nimetasid rahvulikeks skautideks.

20.märtsil 1921 asutati Tartus peetud skautide kongressil Eesti Skautide Malev ühise keskorganisatsioonina ja hakkas ilmuma ajakiri "Eesti Skaut". 1923 Tallinnas toimunud II kongressil võeti vastu Eesti Skautide Maleva Põhimäärus. Liikumine kasvas ja kujunes: asutati skaudisõprade seltse ja seltside liit, Skautmasterite Kogu ja Akadeemiline Skautide Selts. Suvel 1926 korraldati I eesti skautide suurlaager Tallinna lähedal Pirital.

Aastal 1930 tõi jälle uue skautliku organisatsiooni "Noored Kotkad", mis Kaitseliidu juures poolriikliku organisatsioonina viis skautluse maa noorsoo juurde. Noored sepad lõpetasid tegevuse ja liitusid noorkotkaste või skautidega. Toimusid II suurlaager Pärnu Valgerannal 1932 ja III suurlaager Haapsalu Paralepas 1936.

Skautlus kujunes edasi. Herbert Michelsoni sulest ilmusid käsiraamatud "Skautlikul teel" ja "Meeste ridadesse", noorkotkaste peastaabi väljaandel "Noorkotka käsiraamatud" j.t. Algas teadlik juhtidekaadri kasvatamine kursuste ja õppepäevadega. Aastal 1940 saadakse luba "Metsamärgi kursuste" (Gilwell-kursused) avamiseks Eestis.

Noorkotkaste ja skautide organisatsioonide vahel tekkis pingerikas võistlus, mis üha enam selgitas vajadust skautliku noorsootöö koondamiseks ühise keskkorralduse alla. Ühinemisläbirääkimised ei andnud aga soovitud tulemusi ja aastal 1939 liideti mõlemad organisatsioonid rahvusvahelise läbikäimise huvides vabariigi presidendi otsusega. Ühiseks peavanemaks määrati sõjavägede ülemjuht kindral Johan Laidoner.

Aasta hiljem – sügisel 1940 katkestati skautlik noorsootöö ebaseaduslikult kommunistide poolt. Väiksemad noorteüksused tegutsesid aga edasi nii kommunistliku kui ka saksa okupatsiooni ajal pöranda all.

EESTI ESIMENE SKAUT

Eesti skautluse algaastatel tõusis silmapaistva kujuna paljude algatajate ja juhtide seast esile Tallinna Realkooli võimlemisõpetaja **A n t o n Õ u n a p u u**. Tema algatusel alustasid Tallinnas tegevust eesti skautide rühmad aastal 1917. Kui varem skautluse organiseerimine oli toimunud saksa ja vene eeskujudel, siis püüdis Anton Õunapuu seda noorsooliikumist mõtestada ja kujundada tõeliseks **e e s t i** noorsootööks. Ta oli skautlusega tutvunud oma õpingutel Soomes ja rakendas saadud kogemused kohe kodumaal tööle asudes. Anton Õunapuu sirgejooneline ja suur iseloom ning noorte kaasahaaramise oskus muutis

tegevuse hoogsaks ja elavaks.

Eesti Vabadussõja puhkedes astus Anton Õunapuu vanemate skautide eesotsas vabatahtlikuna sõjaväkke ja võitles pealikuna Kalevlaste Maleva ridades. 2. aprillil 1919 tabas teda luurel olles surmavalt vaenlase kuul.

Anton Õunapuu on õilsa iseloomuga, suurte skautlike teenetega ja vabadusvõitlejana jäänud ajalukku kui esimene Eesti skaut. Tema langemispaigale püstitasid Petseri skaudid mälestussamba, mis aasta hiljem hävitati kommunistliku okupatsioonivõimu poolt.

VABATAHTLIKE VÄEOOSA "EESTI SCOUT"

Selle nimetuse all asutati 17. detsembril 1918 Viljandis vabatahtlik eesti väeosa, kus pandi maksma skautlikud põhimõtted ameerika skautide eeskujul. Sõdurid andsid truudusetõotuse olla "vend skaut" igale lahingukaaslasele ja võidelda põhimõtte all – "üks kõigi eest, kõik ühe eest". Skautide väeosa koondas oma ridadesse koolipoisse ja kirjutas oma nime auga Eesti Vabadussõja ajalukku.

Kuigi skautide rügemendil puudus otsene side toleaegse eesti skautlusega, tutvustasid skaut-sõdurid oma kangelaslikkusega skaudi nime kõige paremast küljest ja andsid sellega hoogu kogu skautluse tõusuks. Skautide rügement jäi "Scoutspataljoni" nime all ka meie vabariigi iseseisvusaegsete väeosade koosseisu ja Eesti Skautide Malev kinkis väeosale tänumärgiks partisaanüksuste musta lipu, millel Püha-Jüri valge hobuse seljas tapab lohet. Selle lipuga loodi side skautide – paremusele püüdivate noorte ja vabadusvõitlejate vahel.

VANAD JA NOORED KÄSIKÄES

Eesti skautlus on olnud noorte liikumine, kuid samaaegselt ka meie iseseisva elu juhtivate inimeste südameasi. Aktiivsete ja tegevate juhtidena võtsid skautlemisest osa end. haridusminister **N i k o l a i K a n n** – peavanemana ja end. minister **J a a k H ü n e r s o n** – alul peastaabi ülemana, hiljem skaudisõprade liidu asutajana ja esimehena. Skautide ridadesse kuulus vabariigi president **K o n s t a n t i n P ä t s** aupatroonina, riigimees **J a a n T õ n i s s o n** auvanemana, kindral **J o h a n L a i d o n e r** ühendatud skautlike organisatsioonide peavanemana. Peale nende suurte meeste on skautluse ridadesse kuulunud malevate ja lipkonade auvanematena, vanematena, sõpradeseltside juhtivate tegelastena ja tegelike juhtidena palju häid eestlasi kõikidelt aladelt: professorid, ministerid, kõrgemaid sõjaväelasi ja teisi.

Vanem põlv mõistis skautluse suuri ülesandeid ja ulatas oma käe noortele toeks.

VANADE SÕPRADE KALJUSÕNAD

President Konstantin Päts, Eesti Skautide Maleva aupatroon:

"Skaudiv, olge valmis kõigele heale ja ilusale ning olgem valmis vastu võtma seda tööd, mis isamaa kord teie peale paneb!"

Riigivanem Jaan Tõnisson:

"Meie rahvusliku tuleviku kandjad, meie noored peavad arenema vabaduse, korra ja kohuse vaimus, kui nemad peavad oma ülesannete kohaseks tõusma tuleviku päevil. Nii jääb tõsise skautluse vaimule Eesti noorsoo tulevases arengus suuri ülesandeid, ilma et ajutised voolud suudaksid sumbutada noorte vaba enesearenduse, isetegevuse ja enesedistsiplinееrimise ideed."

Haridusminister skm. Nikolai Kann, Eesti Skautide Maleva peavanem:

"Skautid on valmis kasvatama Eestile juurde ikka uusi salku tuliseid isamaalasi ja häid kodanikke ... Kuigi meie peaksime ajutiselt kaotama oma iseseisvuse, siis ei loobu meie oma tahtest ka tulevikus. Skautlik noorte organisatsioon mitmekümnetuhande liikmega olgu iseseisev organisatsioon ja temalt võetagu see iseseisvus siis, kui ta enam ei kasvata Eestis noorsugu selles vaimus, nagu õpetab meile seda praegune skautlus ..."

Haridusminister kolonel A. Jaakson:

"On ju kindel see, et noorte organisatsioonid tekkisid kaugelt enne isegi meie riigi olemasolu, nagu skautid, mis on üks vanem ja auväärssem organisatsioon."

"Mittmel ja mittmel korral on minul juhus olnud viibida skautide keskel ja kõnetada ka üksikuid skaute ja minul on jäänud mulje, et see liikumine on korda saatnud noorte isetegevuspõllul palju ilusat ja väärtuslikku meie kodumaale."

Gaider Eleonore Hünerson, Eesti Gaidide Maleva peavanem:

"Ma olen veendunud, et need, kes on olnud tublid gaidid, on tublid isamaa tütreid ja et neist saavad iseseisvad koduhoidjad ja tublid emad, kes oskavad ka oma lapsi kasvatada rõõmsateks ja töövõimelisteks Eesti riigi kodanikkudeks. Meie ei võta gaidlusest kaasa mitte ainult parimaid mälestusi, vaid ka oskusi ja elurõõmu."

Minister skm. Jaan Hünerson, Eesti Skaudisõprade Liidu asutaja:

"Skautlus arendab noorsoos patriotismi, kõigi isiklikkude jõudude kujundamist ja rakendamist ülesehitamiseks, et eesti rahvas võiks rahus kosuda. Kui keegi meie rahu rikkuma ja vabadust riisuma tuleb, siis on iga kodaniku kohus kallaletungijale relvadega vastu astuda ja kodumaa kaitseks ka oma vara ja elu kaalule panna. Kuid skautid ei sisenda mitte juba maast madalast peale sõduri meelsust ja voorusi, nagu oleks sõdimine tema elu ülim eesmärk."

Professor skm. Karl Saral, Eesti Skautide Maleva II ja III suurlaagri vanem:

"Suurlaagris näeme, kuidas laagri, s.o. ühe teatava ühiskondliku organisatsiooni hüve ära ripub igast üksikust osavõtjast ... Sellepärast suurlaagreist võivad isegi vanemad tege- lased nii mõndagi õppida noortelt ja omale kõrva taha panna."

Piiskop Johan Köpp:

"Ma olen oma pika elu kestel võinud paljude inimeste teed ja saatust jälgida ja ka kogeda ning tähele panna, kui sügav tõde on selles Jeesuse Kristuse sõnas ning töötuses: "kes minusse jääb ja mina temasse, see kannab palju vilja." Teie tahate kanda head vilja inimestena ja eesti rahva liikmetena — jääge ustavaks meie esivanemate ja meie Jumalale. Siis te leiate endid alati kogu oma elus ja töös, ka kannatustes ja võitlusteski, kui need peavad tulema, seisvat kindlal pinnal ning saate osa õnnistusest, mida Jumal võib ja tahab anda neile, kes teda armastavad ja usaldavad temale. Ja teie eluvili on rõõmuks teile enestele ning õnnistuseks meie rahvale. Seda aidaku Jumal!"

EESTI SKAUTIDE TÄHTPÄEVI

Jaanuar

3. Eesti Vabadussõja lõpp 1920, 2-minutiline leinaseisak langenud kangelastete mälestamiseks.
8. Lord Baden-Powelli surmapäev 1941.

Veebruar

22. Lord Baden-Powelli sünnipäev 1857.
24. Eesti Vabariigi aastapäev.

Märts

20. Eesti Skautide Maleva aastapäev.

Aprill

2. Anton Õunapuu kangelassurmapäev 1919.
23. Jüripäev – skautide kevadpüha. Jüriõõ aastapäev 1343. Asutava Kogu kokkuastumine 1919.

Mai

2. pühapäev – Eesti emadepäev.

Juuni

14. Rahvuslik leinapäev küüditatute mälestuseks 1941.
23. Võidupüha – Võnnu lahingu ja landesveeri võitmise mälestuspäev 1919.

November

28. Eesti Vabadussõja algus 1918.

Detsember

1. Rahvusvaheline skautide emadepäev.

Täienda seda loetelu oma üksuse aastapäevaga!

Kalevite lapsed

Sa oled kuulnud kõneldavat vanadest perekondadest, kes teavad oma esivanemaid sadu aastaid tagasi. Nendest sugukondadest jutustavad vanad kroonikad ja need inimesed võivad uhked olla oma esivanematele. Ka meil Eestis teostati päritolu või sugupuu uurimisi. Inimesed soovisid selgitada oma kaugeid esivanemaid.

Meie ei saa selgitada oma esivanemaid väga kauges minevikus, sest meie maa on olnud sõdade ja võitluste tallermaa. Sadu kordi on kõik kirjad ja raamatud langenud tule ja rüüstajate ohvriks. Ainult mõni üksik eestlane suudab selgitada oma sugukonda kaugemale kui Põhja Sõjani aastatel 1700–1721. Siis kaovad enamasti kõik jäljed.

KES ON SINU ESIVANEMAD?

Millisesse vanasse ja väärrikasse perekonda kuulud sina? Kes on sinu esivanemad? Või oled sa üks neist, kellel ei ole auväärset minevikku?

Igal inimesel maailmas on vanemad, nendel jällegi vanemad, ja nii ulatuvad meiegi esivanemad tuhandetesse aastatesse. Sina ei tea küll nende nimesid, kuid sa tead, et nad olid eestlased.

Meie rahva ajalugu jutustab kangelaslikest võitlejatest, julgetest meresõitjatest ja paindumatutest meestest. Eestlaste sangariteod ulatavad teistegi rahvaste ajalukku. Need kõik olid **s i n u e s i v a n e m a d**. Sinu perekonnakroonika on Eesti ajalugu, võitlejate ja ehitajate ajalugu.

UURI OMA PEREKONNAKROONIKAT!

Kas Lembitu polnud üks sinu esivanemaid? Kas ei olnud see üks sinu isaisasid, kes tegi maatasa Sigtuna? Kas keegi sinu perekonnast ei olnud Ümera ääres rütleid raiumas? Kas sina ei põlvne neist neljast vanemast, kes Paide lossis ähvardasid ordumeistrit?

Sa ei tea nende sünniaegasid, nimesid ega elukohti, sest nad olid tundmatud kangelased. Aga nad olid sinu esiisad. Loe oma perekonna ajalugu! See on kirjas **E e s t i a j a l o o** raamatus.

Muistsed ajad jutustavad

Eesti riik on noor, aga eesti rahvas on väga vana. Palju maid maailmas olid siis veel avastamata, kui juba ajalookirjutajad märkisid üles esimesi teateid eestlaste elust ja tegevusest. Eesti ajaloo kestel on paljud rahvad kasvanud suureks, teised suured jälle hoopis kadunud maapealt. Meie oleme jäänud endiseks. Võibolla on sul sellest kahju, et meist pole tõusnud maailma suurvõimu, kelle ees kõik oleksid värisenud? Aga i m e on see kuidas üks väike püsib – seisab aegade möllus nagu rauatükk. Arstid ütlevad, et üks tervise tunnus on püsivalt ühtlane kehakaal. Kui see maksab ka ühe rahva kohta, siis on eesti rahvas küll terve nagu purikas.

Eesti ajalugu on pikk. Ma jutustan sulle maitseks sellest pikast loost mõned palad.

EESTIMAA SAAB OMALE NÄO

Palju aastatuhandeid tagasi hakkas Skandinaaviast ja Soomest Eesti maa-alale valguma tohutu ürgjää. Hiigel jäämassid hävitasid looduse, kündsids segi maapinna ja kandsid endaga kaasa suuri kivimürakaid – rändrahnusid. Siis kord hakkas jää lõunaserval sulama. Tekkisid suured veekogud: järved ja jõed. Ürgjää oli see, mis andis Eestimaaale tema praegused pinnavormid.

Jääpiiri taganemisega ilmusid lõuna poolt metsloomad: karud, hundid, rebased, jäneseid, tarvad (metsvelsed), põdrad ja mitmesugused linnud. Järvedesse ja jõgedesse siginesid kalad. Nii sai Eesti saagirikaste metsade ja kalarohkete vete maaks.

Siis tuli inimene. Muinasleitud jutustavad, et inimesed elasid Eestis juba 7,000 aastat enne meie ajaarvamise algust. Need olid kalur-kütid, kes rajasid oma püstkojad vete äärde. Nad küttisid ja kalastasid ning nende ainsaks koduloomaks oli koer. Kui metsad ja kala-veed saagist tühjesid, siis rändasid kalur-kütid uude paika.

MUISTNE ISESEISVUSE AEG

Pikapeale muutus rändav rahvas paigaliseks. Ale põletamisega tehti metsast põldu ja randlased ehitasid laevu. Nendega peeti ühendust üle mere naabermaadega, kust toodi soola, rauda, hõbedat ja muud mis meie maal ei leidunud. Vastutasuks anti oma saadusi: nahku, mett, vaha, lina, kanepit ja vilja. Eestlaste kaubaretked ulatusid sel ajal kaugele Venesse, Taani, Rootsi ja Soome. See oli vaba ja õnnelik aeg.

Üksikud pered moodustasid külakonna, kellel olid ühised põllu-, heina- ja karjamaad ning hiied ja ohvripaigad. Maakaitse huvides koondusid külakonnad kihelkonnaks, kellel oli ühine linnus. Nii kujunes muinaskindluste võrk üle kogu maa. Hiljem liitusid kihelkonnad sõjalistes huvides maakonnaks. Külakonda, kihelkonda ja maakonda juhtisid väärivatest meestest valitud vanemad. Muinas-Eestis oli 8 suurt maakonda: Saaremaa, Läänemaa, Järvamaa, Harjumaa, Rävälä, Virumaa, Sakala ja Ugandi ning 4 vähemat: Vaiga, Mõhu, Nurmekund ja Alempois.

Sõjakäigud – rööv- ja tasuretkeid olid sel ajal sagedased. Iga täiskasvanud mees oli relvakandja. Valveteenistust teedel, randadel, piiridel ja linnustes peeti kordamisi. Sõjasõidul moodustati ühine malev ühe vanema juhtimise all. Vanad ürikud jutustavad, et eestlased olid tublid sõdurid ja kardetavad vastased. Nii ilmusid ootamatult, võitlesid vahvasti ja olid siis ammu juba kadunud, kui suudeti organiseerida vastupanu. Kaks sajandit (1000–1200 a. p. Kr.) valitsesid eestlased kogu Läänemerd. Seda ajajärku kutsutakse Eesti viikingiajaks. Aastal 1187 hävitasid eestlased Rootsi tolleaegse pealinna Sigtuna, mis praegu on varemetes. Ka Stockholm olla nime saanud eestlaste sõjaohu tõttu. Linna ehitami-

se ajaks taoti veeteed täis püstpalke (stokke), et saarlased oma laevadel ei pääseks ehitajaid kimbutama. Kuna uus pealinn ehitati saarele, siis see saigi nimeks Palgisaar.

TERVE INIMPÕLV VÕITLUSI

Teated eestlaste jõukusest levinesid saksa kaupmeeste kaudu ka Saksamaale ja sealt korraldati ristisõda Läänemeremaade paganate vastu. Vallutatud maa pidi pühendatama Jeesuse ema Maarjale ja sealt pärinebki nimetus Maarjamaa. Ristisõdijate etteotsa asus võitlushimuline piiskop Albert. Asutati Mõõgavennaste ordu ja see tungis kõigepealt lätlaste ning liivlaste kallale. Kaheksa aastaga alistati ja ristiti need kaks tugevat rahvast.

Eestlased olid ristisõdijatele kõva pähkel. Kaksikümmend aastat piirasid mõõgavennad eestlaste linnuseid ja püüdsid maal kanda kinnitada aga ikka jälle löödi nad tagasi. Saksamaalt veeti üha uusi ristisõdijaid mahalöödute asemele. Eestlaste vastu rakendati võitlusesse ka lätlased ja liivlased ning samal ajal algasid Pihkva ja Novgorodi venelaste rõõvikäigud Eestisse. Aastal 1227 vallutati Saaremaa ja alles siis oli võõra võimu all kogu Eesti. Meile sai saatuslikuks võõraste arvuline ülekaal, parem relvastus ja sõjatehnika ning see, et üksikud maakonnad ei olnud üksmeelsed.

Eestlaste sõjaline võim oli murtud, aga vabadustahe elas edasi. Veel sadakond aastat hiljem – mandril jüriöö ja Saaremaal jaagupipäeva eelõhtul (24. juulil) 1343 tõusid eestlased vallutajate vastu ja Põhja-Eestis raiuti sel korral palju sakslaste ning taanlaste päid. Taani on eestlastele tänulik oma riigilipu eest. Kord kui taanlased Tallinnas olid suures hädas ründavate eestlaste käes, olla see punane valge ristiga lipp taevast maha langenud ja võitlejatele uut hoogu annud. Ei tea milline lipp neil oleks võinud olla, kui eestlased tookord tulist sauna poleks teinud.

PALJU VÕÕRAID PEREMEHI

Muistse iseseisvusvõitluse lõpust peale oli Eestil palju võõraid peremehi. Meie maad on valitsenud sakslased, taanlased, rootslased, poolakad ja venelased. Maa käis paljude saandite kestel rasketes võitlustes ühe käest teise kätte. Vanade losside ja kindluste varemed Eestis jutustavad sellest keerulisest ajast. Sõdades said kõige rohkem kannatada maa päriselanikud – eestlased, sest nendelt nõuti sõjamoona vägedele, nende hooned põletati ja neid tapeti. Sõdade järgi laastas katk maad ja noppis needki vähesed, kes olid pääsenud. Üsna paaril korral on Eestimaa olnud nii lage, et inimest kohtas nagu imelooma. Aga rahvas sigines jälle. Põletatud hoonete asemele ehitati uued ja sööti jäänud põllud pandi uuesti vilja kandma.

Võõraste peremeeste ajast on parim mälestus rootslastest. Nende valitsemise aega (1561–1700a.) nimetatakse "vanaks heaks Rootsi ajaks", sest nad vähendasid orjust, asutasid koole ja kirikuid ning kohtlesid rahvast paremini. Üks raskemaid aegu aga oli Vene valitsuse ajal (alates 1710.a.). Siis valitses Eestis kõige raskem orjus.

EESTI TÕUSEB JÄLLE

Eestlased kogesid, et jõuga ei suuda väike rahvas enda heaks midagi ära teha. Sellepärast valiti uued relvad – tarkus ja jõukus. Asutati laulukoore ja seltse, korraldati laulupidusid, hakati välja andma eesti ajalehti ja raamatuid, koguti raha eesti kooli asutamiseks, ehitati seltsimaju, talupojad kogusid raha ja ostsid talud pärisomandiks. Seda ajajärku (1860–1885 a.) nimetatakse rahvusliku ärkamise ajaks. Siis tulid venelased mõttele, et eestlased tuleb ümber kasvatada venelasteks. Koolides keelati eesti keel ja eesti elule tehti

igasuguseid takistusi. Muidugi ei saanud eestlastest venelasi, sest pole lihtne tarka ja arenenud rahvast rumalamaks kasvatada. Uus rahvusliku tõusu aeg algas juba aastal 1895. Uued eesti ajalehed virgutasi rahvast teadlikule vabadusvõitlusele, asutati esimesi eesti gümnaasiume, Eesti Rahva Muuseum ja ehitati Estonia teatrimaja. Eestlaste arv linnades oli kasvanud nii suureks, et ükshaaval võeti linnade juhtimine sakslastelt üle. Rahvas oli saanud küpseks iseseisvale elule.

EESTI VABADUSSÕDA

Esimene maailmasõda ja Vene revolutsioon kujundasid olukorra, kus eestlased said teostada oma sajandite unistuse ja kuulutada Eesti iseseisvaks demokraatlikuks vabariigiks (24.vebruaril 1918). Saatuse määras, et noor vabadus pidi tules ja veres ristitama. Samal päeval kui kuulutati välja iseseisvus, vallutasid saksa okupatsiooniväed Eesti ja nende lahkumisel (28.novembril 1918) tungisid vene kommunistid noort vabadust lämmatama. Algas Eesti Vabadussõda ja kogu rahvas asus kangelaslikult kaitsema oma maad. Alguses oli ebaedu ja punased vallutasid kaks kolmandikku Eestist, aga siis löödi nad välja rutem kui nad tulid. Teise vaenlasena tungisid lõunast Eestisse sakslased. Nendegi käsi ei käinud paremini – sajandite viha ärkas eesti meestes ja mõne kuuga kihutati sakslased Riia linnani. Selle võidu tähiseks pühitseme Võidupüha 23.juunil.

Vabadussõda oli raske heitlus, sest vaenlane oli tugevas ülekaalus. Meie meestel puudusid relvad ja varustus – need tuli võtta vaenlaselt sõjasaagiks. Vabadussõja võitis eestlaste kangelasvaim ja vabadustahe. Sellest on kirjutatud raamatuid. Loe!

EESTI ISESEISVUSE AEG

Nagu jääaeg kündis ümber Eesti maapinna, nii muutis iseseisvuse aeg kõike seda, mis asus selle maapinna peal. Eesti sai jälle uue ja ilusa näo. Maa jagati rahvale ja tekkis palju talusid. Hariti uudismaid ja muudeti viljakandvaks endisi soid. Võeti tarvitusele moodsad põllutööriistad ja tööviisid. Meie põllumajandus kasvas nii tugevaks, et võisime varustada ka välismaid.

Tööstus kujundati ümber Eesti olude jaoks. Eesti tootis vineeri, paberit ja puumassi, tsementi, riidekaupu, klaasi, masinaid ja peaaegu kõiki tarbeid mida maa vajas. Maapõuevaradest hakati kasutama põlevkivi, turvast ja fosforiiti. Teed ja liiklusolud muutusid kiiresti eeskujulikuks. Asutati uusi koole ja ehitati koolimaju. Kiiresti ja jõuliselt arenes teadus, kirjandus ja kunst. Eesti sportlased tõusid maailmaklassi. Kõik kasvas, arenes, edenes ja muutus uueks ning paremaks. Kes Eestist lahkus enne iseseisvuse aega ja iseseisvuse lõpul sinna tagasi tuli, see ei tunnud enam ära seda maad. Nii palju oli muutunud Eesti nägu rahva visa tööga.

Aga vaenlased ei maganud. 1924 a. 1.detsembril tahtsid kommunistid vägivallaga muuta Eestit kommunistlikuks riigiks. See ei õnnestunud.

VILJATERA KAHE VESKIKIVI VAHEL

Teine maailmasõda purustas Eesti iseseisva elu. Saksamaa ja Nõukogude Liidu vahelise kokkuleppe tõttu murdis Nõukogude Liit Eestiga sõlmitud rahulepingu, ja nõudis surve ähvardusel omale sõjalised baasid Eestis. Hiljem lavastasid venelased Eestis "riigipöörde" ja vene relvade toetusel läks võim kommunistide kätte. Kohe algas kogutud varade hävitamine ja tuhandeid häid eestlasi küüditati sunnitöolistena või ebaseaduslikult võetud sõduritena Nõukogude Liitu. Tuhandeid eesti mehi põgenes metsadesse ja võitles metsavendadena

kommunistide vastu.

1941. a. suvel puhkes sõda Saksamaa ja Nõukogude Liidu vahel ja sakslased okupeerisid ka Eesti. Saksa okupatsioon (1941–1944 a.) kurnas maad majanduslikult, sest suure sõjamasina käigus hoidmiseks oli vaja kõike võimalikku, esmajoones aga toiduaineid. Koos sakslastega võitlesid venelaste vastu ka tuhanded eestlased – mitte selleks et teenida Saksamaa vallutusihha, vaid et kaitsta kodumaad kõige verisema ja vaenulikuma võimu vastu. Sõgisel 1944 vallutasid venelased Eesti uuesti ja nõukogude terror valitseb meie kodumaal ka praegu. Vaevaga loodud varad on võetud nende omanikelt, rahvas on puupaljaks rõõvitud ja keegi ei saa julge olla homsele päevale.

Eesti lootus ei ole surnud. Rahvas kannataval kodumaal loodab paremate päevade tulekule ja kõik eestlased vabas maailmas teevad oma parima kodumaa vabastamiseks. Meil on palju saadikuid maailmas ja nende seas oled ka sina – saadik põlvpükstes. Ära lase Eestit pettuda sinus.

AJALUGU ÕPETAB

Ükski olnud olukord maailmas ei kordu samal kujul, kuid ometi on ajaloost õppida. Ajalugu ei ole mitte ainult selleks, et teada kuidas vanasti elati ja mis 500 või 1000 aastat tagasi juhtus. Aga mineviku tarkustest tuleb seada tuleviku tähised. Kuula, mis muistsed ajad õpetavad!

Hoidkem ühte! Ühendus teeb tugevaks. Kui Muinas-Eestis oleksid maakonnad ühiselt mõtelnud ja tegutsenud, siis oleks Eesti ajalugu võinud olla hoopis teisiti. Vabadussõda oli võidukas sellepärast, et kõik tegutsesid koos. Kui eestlased omavahel tülitsevad, siis ei suuda meie midagi – ühiselt suudame palju.

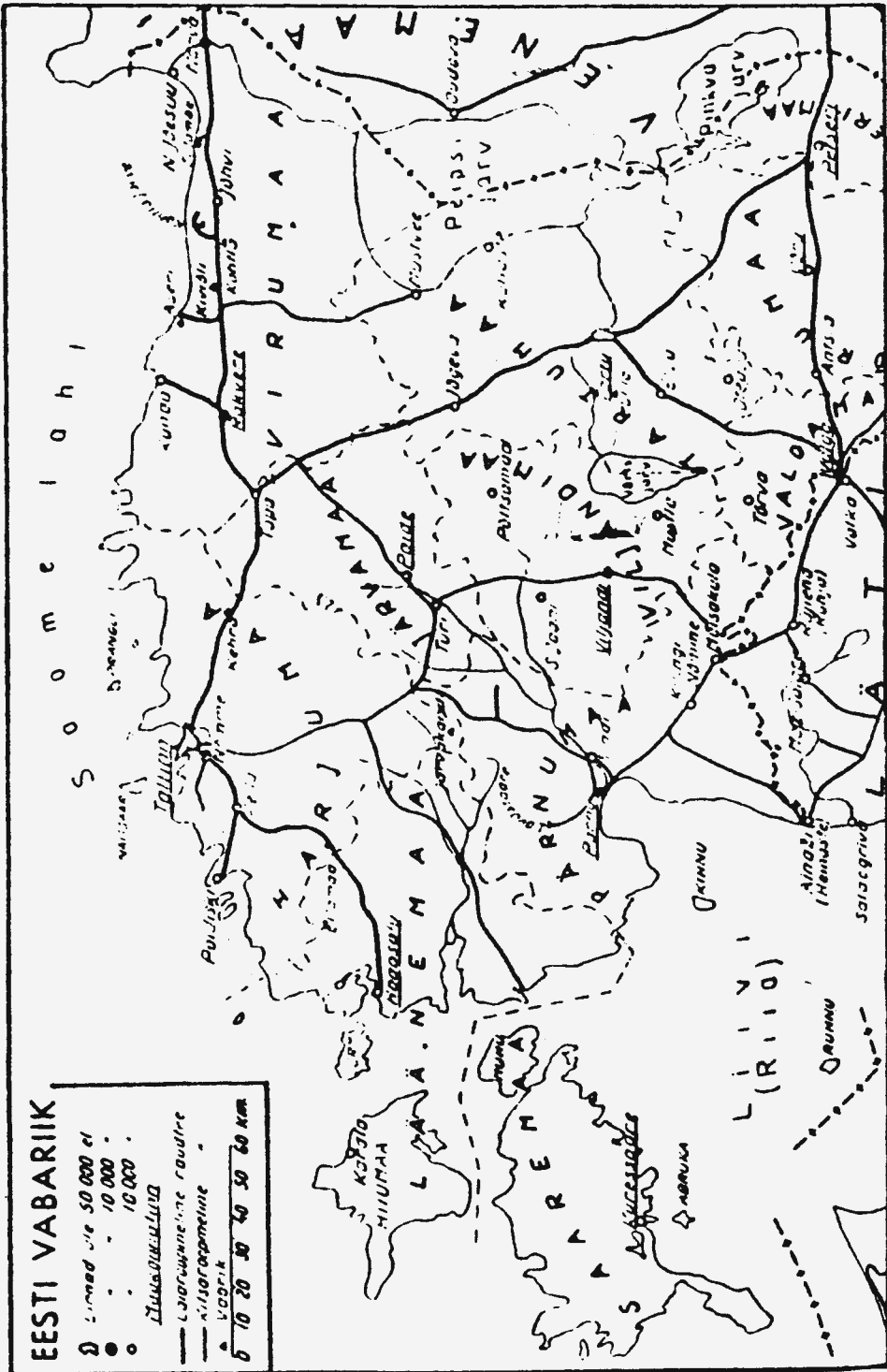
Tarkuses on jõud! Väikesed rahvad, nagu meie, ei suuda midagi teha võimu jõuga. Meie ainus tugevus on vaimu jõud. Meie ei või omale lubada suurte rahvaste luksust, et mõned on targad ja suurem osa rumalad. Sellepärast õpi ja pinguta nagu sa vähegi jõuad. Saa haritud ja oskustega inimeseks.

Jõukale avanevad ukased! Eestlaste rahvuslik ärkamine toimus koos jõukuse tõusuga. See ei olnud juhuslikult nii. Jõukus tasandab teed haridusele. Ka tänapäeval valitseb orjus, kuigi moodne orjus. Rabele sellest välja ja saa vabaks meheks, kellele avanevad kõik väravad. Ära aga sea jõukust tarkusest kõrgemaks, sest siis ei oska sa avanenud väravat õigesti kasutada.

Salakeel ja salakiri

Sinule meeldivad salakirjad, salatähestikud ja salatindid. Nende abil saab kirjutada ja teateid edasi anda nii, et võõrad seda ei mõista. Isegi signaliseerimisel on sama võlu, millele lisandub veel võimalus teateid edasi anda kauge maa taha. Heal salgal ja rühmal on oma salakiri, mida tunnevad ainult salga või rühma liikmed.

Praegu oleme eriliselt eelistatud olukorras, kuigi elame võõral maal ja võõraste keskel. Meil on kasutada salakeel ja salakiri, mida mõistavad ainult eesti skaudid. See on e e s t i k e e l. Me võime kõneleda salajasi asju päris avalikult võõraste kuuldes ja nad ei taipa sõnagi. Kui sina selle raamatu annad mõne võõrast rahvusest sõbra kätte, siis mõistab ta ainult üksikuid sõnu ja peab kõige lihtsamaidki asju sinult küsima. Sinu tõlkimisest

"IMELIK, TERVE KAMP
KÕNELEB VABALT SALA-
KEELT! MILLINE TREENING!"

oleneb, kas ta üldse millestki aru saab.

Nüüd on aeg alati kasutada meie salakeelt. Las inimesed vaatavad ja imestavad, et näe – inimesed nagu meiegi, kõnelevad omavahel, aga midagi ei mõista. Eriti suurt imetust äratav see poiste seas kui te tegutsete koos võoraste skautidega. Vältides võörkeelseid ja rahvusvahelisi sõnu, muudame oma keele nii salajaseks, et ainustki sõna sellest ei mõisteta.

Skautlike ülesannete juures ja võistlustel on meie salakeel eriti tähtis.

Või on sul parem salakeel oma salga või rühma jaoks?

MEIE SALAKEELE MUUD VOORUSED

Eesti keelel on teisigi voorusi. Esiteks on see meie e m a k e e l, mida eestlased on kõnele-
lenud sajandeid. Teiseks on meie keel üks i l u s a m a i d k e e l i maailmas. Teatavasti
hinnatakse keele ilu täishäälikute rohkuse ja susisevate häälikute vähesuse järgi. Nii ongi
eesti keel hinnatud itaalia keele järgmiseks. Kõlavuse poolest sobib eesti keel väga hästi
laulukeeleks. Kolmandaks on eesti keel i l m e k a s j a v ä l j e n d u s r i k a s. Ei ole
midagi, mis meie ei saaks tõlkida eesti keelde. Eesti keeles ilmuvad ajalehed, ajakirjad ja
raamatud nagu teisteski keeltes.

On üksikuid eestlasi, kes häbenevad oma keelt. Kui neile oleks võimalus demonstreerida
paljude maailma rahvaste susisevaid, lurisevaid ja mõmisevaid keeli, siis inimesed alles
mõistaksid, millise väärtuse nad omavad eesti keele näol. Ja siis nad häbeneksid oma te-
guviisi.

MITU KEELT SUUS

Niiviisi õeldakse inimese kohta, kes kõneleb mitut keelt. Keelte oskus on üks tarkuse
tunnuseid ja õeldakse koguni, et k e e l e d on maailma v õ t i. Ühtegi keelt, mis me os-
kame, ei tohi unustada, eelkõige aga mitte emakeelt. Kõiki teisi keeli peame õppima, ema-
keel aga on muidu saadud. See on meie v a n e m a t e k a l l i s p ä r a n d.

Keskajal kasutati julma karistust: kui keegi oli keelega kurja teinud (midagi kurjasti kõ-
nelenud), siis lõigati sellel inimesel keel suust. See oli üks raskemaid karistusi. Kes meist
tahaks iseennast nii julmalt karistada, et laseb omal eesti keele suust ära lõigata?

Laulu võim

Eestlased on laulurahvas. Võõra surve all otsisid esivanemad alati lohutust laulus, sest
laulus sai inimene vabaks. Venestamise ajal, kui eestlaste rahvuslik elu oli takistatud,
asutati laulu- ja mänguseltse. Laulus tunti oma vaimset suurust ja jõudu. Esimene lau-
lupidu Tartus 1869 sai rahva äratajaks ja sellest peale kasvasid laulupeod osavõtjate arvult
ning vaimustuselt. Võõrad, kes on jälginud meie elu ja ajalugu, ütlevad: e e s t i r a h-
v a s l a u l i s e n d v a b a k s!

Soome hõimude muinaslugu "Kalevala" jutustab laulu vägevast võimust. Vana laulutaat Väinämöinen ei võtnud vaevaks oma vastastega rinnutsi kokku minna – ta laulis nad habemeni maasse, nii et ainult peanupp jäi välja vägevast laulu kuulama.

Need vana suuruse päevad pole kadunud. Laulu võim elab kui leidub laulumehi. Ja neid meie seas on.

OMA LAULUD JA RAAMATU LAULUD

Meie noored on võõrsil kujundanud uue mõistatuse: mõista, mõista, mis see on, mida teised oskavad raamatust, aga meie oskame peast? Vastus on: laulda! Meil on nii palju luulet ja laulu kui mitmel rahval kokku. Kui vabal kodumaal kasvanud eestlased laulma hakkavad, siis jätkub laule järjest paariks päevaks. See on eeskuju, mille poole püüda.

Kord kuulsin lihtsat taati kontserdilt tulles ütlevat: "Laul oli ilus küll, aga polnud oma." "Kuidas nii?" küsisin mina. "Paar laulu laulis, needki raamatust," vastas taat ja lisas: "Kui mina laulma hakkas, siis laulan peast piki päeva".

Küll see nii on, et raamatu laulud on ajutised ja oma laulud on peas. Lauluraamatud on ju selleks, et sealt sõnu õppida. Sellepärast eesti skaudid laulavad palju.

"Kalevipoeg" jutustab laulu võimust:

Kui mina hakkas kuulutama
Laulujoada laskemaie,
Vana lugu veeretama:
Ei mind jõua ohjad hoida,
Ohjad hoida, kõied kõita,
Pilved pikad ei pidada,
Taevas laia talitseda.
Külad jäävad kuulamaie,
Mõisad mõtteid märkamaie,
Saksad parves seisemaie,
Linnad eemalt luurimaie.

Meil on tarvis eesti rahvas veel kord vabaks laulda!

Ära eksis oma õues

Õeldakse, et isegi pime ei eksivat oma õues. Ta tunneb sammude arvu ja hääle kaja järgi üksikute esemete asukohti ning liigub koduõuel nagu nägija. Vähemasti nii targad peame meie, nägijadki, olema. Meie koduõu on Eesti, kuigi mõni noorem meist ehk pole kunagi seda maad oma silmaga näinud. Koduks jääb see ometi.

Ma annan sinule järgnevas loos mõned sammukaugused ja esemete nimed, et võiksid kaugusest hoolimata näha ja tunda seda maad.

SAADIK TUNNEB HÄSTI OMA MAAD

Iga välissaadiku kohustus on tunda hästi oma maad. Kuidas muidu saab ta oma maad tutvustada võõrastele. Ja on võõraste seas neidki, kes tunnevad Eestit väga hästi – nende ees võib rumalana sattuda hoopis piinlikku seisukorda.

Teadlik saadik ei jutusta pudrumägedest ja piimajõgedest. Ta jutustab asjalikult ja usutavalt seda, mis on tõde.

MÕNED MEHED TUNNEVAD VEEL PAREMINI

Meie ei tea, millal meie jalad puudutavad jälle Eesti mulda ja sõmerat. Aga see aeg võib pea tulla. Siis võib tulla tarvidus kasutada koguni väga peent Eesti kaarti – topograafilist kaarti, kus on kirjas kõik kraavid ja künnad. Selle kaardi kasutamise eelduseks on Eesti geograafilise kaardi tundmine. Mõttele siis sellelegi!

Eesti on me isamaa

Visa töö ja raskete ohvritega asutati aastal 1918 eestlaste põlismaale demokraatlik Eesti Vabariik. Praegu on Eesti ajutiselt okupeeritud vaenulike võimude poolt, kuid pole sellega õiguslikult kaotanud oma iseseisvust. Suured maailmariigid – Ameerika Ühendriigid ja Inglismaa tunnustavad endiselt Eestit iseseisva riigina.

Eesti on noor ja väike riik, aga ta on meie oma. Meie oleme üks osa Eesti riigist. Kuna meid on vähe, siis peame olema tublid, et vaprustega täiendada seda, mis suuruselt puudu jääb.

EESTIMAA

Eesti asub Läänemere idarannikul. Põhjast piirab teda Soome laht, läänest Läänemeri ja Liivi laht, idast Peipsi ja Pihkva järved. Läänemeres asuvad saared: Saaremaa, Hiiumaa, Muhu j.t. väiksemad. Lühike mandripiir vastu Venemaad läbibastab asustamata soid ja rabasid, mandripiir lõunas vastu Lätimaad on keeleliselt määratud. Eesti asend rannikul võimaldab rahuajal läbikäimist kõikide rahvastega. Sõjaajal on see asend ohtlik, sest Eestist saab valitseda Soome lahte ja Läänemerd.

E e s t i p i n d a l a s t (47,550 km²) on ligikaudu mandri all 41,150 km², saarte (arvult 818) all 4,100 km² ja järvede (arvult ligi 1,600) all 2,300 km². Maa suurim pikkus edelast kirdesse on üle 350 km, loodest kagusse ligi 250 km. Eesti piiri pikkus on üle 4,000 km, sellest on maapiiri umbes 600 km ja merepiiri üle 3,400 km. Mandri rannajoont on umbes 1,160 km.

Selle raamatu ruum ei võimalda jutustada sulle Eestist nii palju kui sa sooviksid. Sa muuretse Eesti kaart oma kodu seinale ja vaatle oma isamaad järgnevate andmete abil.

Eesti maakonnad

Maakond	Suurus km ²
1. Virumaa	7387
2. Tartumaa	7019
3. Harjumaa	5683
4. Pärnumaa	5450
5. Läänemaa	4780
6. Viljandimaa	4057
7. Võrumaa	4043
8. Saaremaa	2965
9. Järvamaa	2763
10. Petserimaa	1891
11. Valgamaa	1511

Eesti mägede kõrgused

Mägi	Kõrgus m
1. Suur-Munamägi	317
2. Vallamägi	290
3. Kuutse mägi	217
4. Väike-Munamägi	205
5. Emumägi	166
6. Ebavere mägi	146
7. Rutu mägi	146
8. Laiuse mägi	144
9. Kärstna mägi	140

Eesti suuremad järved

Järv	Suurus km ²
1. Võrtsjärv	284
2. Suurlaht	14
3. Ülemiste järv	9
4. Saadjärv	7
5. Vagula järv	6,5
6. Veisjärv	6
7. Ermistu järv	5

Eesti linnad

Linn	Elanike arv
1. Tallinn*	145,000
2. Tartu*	60,000
3. Narva	23,800
4. Pärnu*	21,800
5. Nõmme	21,700
6. Viljandi*	13,000
7. Valga*	10,400
8. Rakvere*	10,300
9. Võru*	6,500
10. Haapsalu*	5,000
11. Kuressaare*	5,000
12. Petseri*	4,900
13. Tapa	3,800
14. Paide*	3,500
15. Türi	3,300
16. Tõrva	3,200
17. Kunda	3,000

18. Põltsamaa	3,000
19. Jõhvi	2,500
20. Mustvee	2,500
21. Mõisaküla	2,400
22. Otepää	2,200
23. Elva	2,100
24. Sindi	2,100
25. Antsla	1,600
26. Kallaste	1,600
27. Kilingi-Nõmme	1,500
28. Kärdla	1,500
29. Jõgeva	1,300
30. Keila	1,200
31. Suure-Jaani	1,100
32. Mustla	1,000
33. Paldiski	740

Tärniga (*) märgitud on maakonna linnad.

Eesti jõgede pikkused

Jõgi	Pikkus km
1. Pärnu jõgi	150
2. Võhandu jõgi	118
3. Suur-Emajõgi	104
4. Kasari jõgi	99
5. Keila jõgi	94
6. Jägala jõgi	93
7. Väike-Emajõgi	92
8. Pirita jõgi	78
9. Valgejõgi	76
10. Narva jõgi	73
11. Kunda jõgi	64
12. Piusa jõgi	62

Maapinna kasutamine Eestis

Põllu- ja aiamaad	24%
Heinamaad	21%
Karjamaad	16%
Metsa	21%
Kasutamiskõlbamatud maad	18%

Rahva tööalad Eestis

Põllumajandus	63,5%
Tööstus	18,7%
Kaubandus	5,3%
Transport ja side	3,7%
Ühiskondlik tegevus	7,0%
Muud tööalad	1,8%

Liiklusteed Eestis

Laiarööpmelist raudteed	1212 km
Kitsarööpmelist raudteed	879 km
I klassi maanteed	2457 km
II klassi maanteed	8224 km
III klassi maanteed	11028 km

Andmeid Eesti põllumajandusest

Talundite arv Eestis	133,400
Külvipinnad km ² :	
põldhein	1790
rukis	1470
kaer	1440
kartul	670
nisu	540
lina	150
Koduloomade arv:	
hobuseid	208,000
veiseid	690,000
sigu	303,000
lambaid	514,000
kanu	1, 004,000
Põlusaagid km ² tonnides:	
rukist	109
kaera	88
otra	84
kartulit	1026

Eestis oli iseseisvuse ajal 1,200,000 elanikku. Pealinn on Tallinn.

Eeltoodud andmetest näed, et meie maakonnad ja linnad olid väikesed, mäed madalad ja jõed lühikesed. Need ei ole midagi nimetamisväärset võraste maade suurte linnade, kõrgete mägede hiigeljõgede kõrval. Ma ei toonudki neid selleks, et sa võrdlema hakkaksid. Ma tahtsin vaid näidata, kuidas isegi nii väike maa annab leiba ja jõukust oma rahvale, kui rahvas hoole ja visadusega ehitab ja harib oma maad.

SINI-MUST-VALGE

Eesti rahvusvärvid sündisid rahvusliku ärkamise ajal. Kui dr. H. Rosenthali (Lydia Koidula õemees) algatusel aastal 1881 asutati Tartus esimene eesti üliõpilaste korporatsioon "Vironia" (Virumaa ladinakeelne nimetus), siis valis see oma koosolekul üliõpilase (hiljem praost) A. Mohrfeldt'i korteris oma värvideks sini-must-valge. Need värvid kandusid ta järeltulija Eesti Üliõpilaste Seltsi kaudu rahva sekka ja tõusid meie rahvusliku iseseisvuse sümboliks.

Eesti rahvusvärvid tähendavad:

S i n i n e — sinitaevast, usku eesti rahva tulevikku ja sõprust, truudust ning usaldust.

M u s t — mineviku mure- ja vaevapäevi ning Eesti mullapinda, millest meie rahvus ammutab oma elujõu.

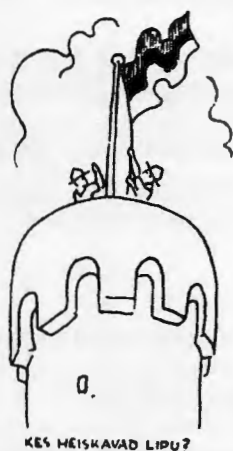
V a l g e — kodumaa kaskede värvi, lootust valgemale tulevikule, südamepuhtust, ausust ja õiglust.

Eesti lipus ei ole kirevaid värve nagu paljude rahvaste lippudes. Sini-must-valge on tõsine ja karm lipp nagu meie saatus minevikus, olevikus ja tulevikus. Sini-must-valgeid värve kannavad eesti skaudid võõrsil oma kaelarätikus ja lippudel.

Eesti l i p u m õ õ d u d on 11 mõõduühikut pikuti ja 7 mõõduühikut laiuti, nagu määras Riigikogu 27.juunil 1922. Normaallipu suurus on 105x165 cm. Värvid on ühelaiused ja ülalt alla järjekorras: sinine, must, valge.

L i p u h e i s k a m i s e k s ja l a n g e t a m i s e k s on rahvusvaheliselt kujunenud kombed. Talvel heisatakse lipp kell 9 hommikul ja langetatakse päikese loojangul.

1.märtsist 1.oktoobrini heisatakse lipp hommikul kell 8 ja langetatakse samuti loojangul.

Lipp ei jää kunagi õõseks vardasse ja heiskamisel ning langetamisel ei tohi lipp puutuda maad. Lipu asend vardal kõneleb sümbolsest: täismastis – vabadust ja rõõmu, poolmastis (heisatakse enne üles ja siis langetatakse poolmastis) – kurbust ja leina, täiesti allakistuna – alandust, teotust ja häbi.

Iseseisva Eesti Vabariigi sümboliks on sini-must-valge lipp Tallinnas Toompeal Pikk-Hermanni tornis. Praegu lehvib seal ajutiselt kurjategijate verev lipp. Ja sellepärast kuulubki iga eesti skautide üksuse varustuse hulka eelkõige sini-must-valge lipp, mille üks skaut kord heiskab Pikk-Hermanni tippu.

Selle lipu all, mis igas skautide üksuses on varutud Pikk-Hermanni torni jaoks, annavad eesti skaudid oma skauditöötuse.

RIIGIVAPP

Eesti riigivapp on kujundatud Tallinna linna vapist ja see omakorda on Taani päritoluga, sest taanlased rajasid praeguse Tallinna. Taani kuningas Valdemar II määras selle vapi 13. sajandi alul Tallinnale. Samasugune vapikujund esineb veel praegugi Taani kuningate kilbil.

Vapil on kolm sinist lõvilakalist leopardi kuldsel kilbil. Kui vapikilpi ümbritseb kuldne tammepärg, siis nimetatakse seda suureks vapiks. Väike vapp on pärjata.

Riigivappi kasutati eesti müntidel, riigiasutuste pitsereil, välisesinduste ja konsulaatide seintel. Organisatsioonidel lubati vappi kasutada Vabariigi Valitsuse otsusel ja nii tuli riigivapp ka Eesti Skautide Maleva märgi südamikku.

Võõrsil viibides kaunistavad eestlased oma kodusid riigivapiga ja sini-must-valge laualipuga Pikk-Hermanni alusel.

Esivanemate pärand

Maailmast lahkudes pärandavad vanemad tavaliselt oma vara lastele. On aardeid, mis hoitakse ja pärandatakse koguni põlvest põlve, kaugetelt esivanematelt lastelastele ja nende lastele edasi. Ainult vahest harva, kui lapsed on hüljanud oma vanemad või reetnud oma perekonna, jäetakse nad pärandist ilma ja antakse vara võõrastele.

Meil on selliseid aardeid, mis põlvest põlve edasi pärandatakse ja mis meie kord peame edasi andma oma lastele. Meie päritud varad on õieti kahesugused – ühed mida ei saa käega katsuda ja silmaga näha, teised jälle päris silmanähtavad ja käegakatsutavad. Nähtamatuid varasid on palju ja kõige väärtuslikum neist on v i s a d u s.

Kui sina oma perekonnakroonikast (ma mõtlen siin Eesti ajalugu, nagu varem oli jutuks) loed, millised hävingud, rüüstamised ja katkud on käinud üle eestlaste maa, siis sa mõistad seda. Kümneid kordi on maa tapetud ja põletatud puhtaks, nii et inimese jalajälge ei olnud leida kümnete penikoormate ulatuses. Aga Eesti pole jäänud inimtühjaks, ei ole ka võõrad asukad tulnud seda maad täitma. Ikka jälle on oma rahvas tõusnud ja ehitanud maa elamisväärses.

Käegakatsutavaid asju meie pärandis on samuti palju. Kõige esimene on aga E e s t i

m a a, meie oma maa. Sa ehk küsid: "Kuidas nii? See maa on ju vaenlaste käes. Mis pärand see on, mida mul pole?"

Agaga see ongi niisugune lugu selle maaga, et seda ei saa pärandada kellelegi, kes ei taha ohvreid kanda maa eest. Töö ja võitlus kuulub selle pärandiosa juurde juba iidsest ajast. Nii oled sinagi pärinud Eestimaa koos nende lisadega.

Ma ei hakka siin loendama kõiki päritud varandusi. Kui seda raamatut loed, siis leiad need isegi. Ma tahan ainult puudutada siin sinu pärandiõigust.

SINU PÄRANDIKIRJAD

Kui keegi pärib midagi oma vanematelt, siis laseb ta pärast seda need varad kirjutada oma nimele. Ta läheb ametiasutusse, kus tehakse pitsatite ja allkirjadega paber, et need ja need asjad, mis enne kuulusid sellele, kuuluvad nüüdsest peale ta pärijale.

Praegu on sinulgi paras aeg oma pärandikirjad korda seada.

Visaduse kirja ei saa korraka kätte. See antakse välja osakaupa sinu kooliõpetajate ja tööperemeeste poolt. Kõik head koolitunnistused või edu töö ongi kokku see visadusekiri.

Pärandi teise osa kohta pead aga tunnistuse tegema ise ja see on juba lihtsam. Sinu pärandikirjadeks on:

Eesti kaart,
sini-must-valge laualipp.

Need kaks sea oma kodus aukohale. Need näitavad, et sa oled oma esivanemate pärija aga mitte mõni varanduseta ja koduta maailmahulgu. Sinu vanemad lubavad meeledid ruumi mõlema jaoks.

Kui sinul suurt Eesti kaarti ei ole, siis pead selle ise joonistama. Väike kaart on ikka kuidagi kättesaadav ja selle järgi suure valmistamine on vaid visaduse küsimus. Mul on tuttavaid poisse ja tüdrukuid, kes Eesti kaardi on valmistanud reljeefina, õmmelnud suureks seinavaibaks või värvunud ära trükitud kaardi. Laualipu saab kokku õmmelda kolmest siidipaelast.

Avaras kodus võid oma pärandikirjasid täiendada veel järgmistele asjadega:

Eesti vapp,
kodumaakonna või -linna vapp,
vabariigi presidendi j.t. juhtivate eesti meeste pildid,
maastikupildid Eestist,
pildid eesti rahvariietest.

Inglasi nimetatakse traditsioonidega rahvaks. Kõneldakse, et inglise sadamatöölise, ka siis kui tal särkigi pole, kannab ometi lipsu – kasvõi paljal rinnal. Lips näitab, et tegemist on härraga ja Briti maailmariigi kodanikuga. Meie oleme väikese Eesti kodanikud ja meie pole lips nii tähtis. Agaga meie tahame olla oma maa peremehed ja pärijad. Selle pärast meie seame oma päritud varad nii, et need alati oleks silma ees.

Sa oled eriti õnnelik, kui sul on pärandikirjade hulka seada mõni kodumaalt kaasa toodud väärtuse: peotäis Eesti mulda, esivanemate või kodu pildid. Need on otsene side kaugel ja armsa maaga. Minul on kaasas üks kivi, mis oli kord Haapsalu linna algkooli õuel. Sajad eesti poiste ja tüdrukute jalad on jooksnud üle selle kivi. Need olid minu õpilased ja paljud neist olid minu skaudid ja hundipojad. Esimese kommunistide okupatsiooni ajal võttis üks poiss selle kivi maast ja tahtis sellega virutada mõõdamarssivaid punaväelasi. Üks kaasõpetajaid jõudis vahele, võttis kivi poisi käest ja kirjutas sellele: "Aeg annab arutust." Siis ta andis selle kivi mulle ja ma panin kivi portfelli. See kivi on mul kaasas ja see on kallimaid mälestusi mis ma oman. Ma usun seda, mis kivile on kirjutatud.

KUS SA HOIAD OMA SKAUDIVARA?

Sulle koguneb aegajalt ka skautlusega seotud mälestusesemeid. Kui vanemad lubavad, siis hoiad neidki oma pärandikirjade juures. Sinu skaudinuga, nikerdatud matkakepid, suurlaagrite vimplid, laagrimärgid ja salga lipp (kui sa oled salgajuht) on seal kõige väärikamas paigas.

Paiguta kõik oma pärandikirjad ja muud kallid esemed maitsekalt. Sa võid selleks nõu küsida mõnelt kunstimaitsega sõbralt või oma juhilt.

Oma tuba — oma luba

Iga eestlane võõrsil teab, kui väärtuslik on oma toanurgake. Meie inimesed on pidanud kaua elama põgenikelaagrite barakkides, võõrastes korterites ja kaasüüriolistena teiste juures. Sellepärast oskavad nad hinnata oma kodu ja oma peavarju väärtust. See on nii päris eestlase moodsus — meie ei taha teisi segada, ega taha ka, et meid segataks.

Samuti on skaudikodudega. Võõrad skaudid annavad meile lahkkesti võimaluse koos käia nende ruumides. Seda võimalust peame ka esialgu kasutama. Aga nad ei nõustu sellega, et me nende kodu oma soovide ja maitse järgi ümber sisustame. Ja nii ei saa ükski võõras skaudikodu naljalt eesti noorte tõeliseks koduks. See on nagu kodutute õõmaja, kuhu minnakse häda sunnil ja kust lahkudes pole kahju.

Sellepärast juba esimesel kogunemisel võõras skaudikodus algata oma skaudikodu mõte. Seda mõtet ära jätta enne, kui see teostub.

VÕIMALUSI ON PALJU

Kõige lihtsam on soetada väikest kütmise võimalusega pügerikku, mis sobib s a l g a k o d u k s. See võib olla põõninguruum, kelder või korralikum kuurinurk. Samuti võib salgakoduna kõne alla tulla vana ratastel veetav putka, hiigelsuur tünn või isegi korstnajak. Loomulikult nõuab tööd selle muutmise kasutamiskõlblikuks. Valgustuse ja kütmise küsimused peab lahendama eelkõige. Aitab aga ka tormilatern ja plekktünn raudahju asemel. Võibolla lubab mõne poisi isa või mõni lahke naaber oma maa peale praakmaterjalist üles kopsida lihtsa hoone. Rootsisis kõlbab selleks kasutada suuri kaste, milles autosid impoteeritakse.

Väiksemates linnades on võimalik ehitada mättakattega hurtsik või koda linna servale. Igatahes saagu see kui väike ja vilets, kuid meil on vaja kohta, kus omaette koos käia ja ise olla oma peremees.

R ü h m a k o d u ja isegi l i p k o n n a k o d u mõõdu annab välja harilik kõetav tuba. Soovitav mõnes vanas või äri- ja laoruumidega ümbritsetud majas, et meie laul ja hüüded ei häiriks ümbruse elanikke.

Salk, rühm või lipkond ilma peavarjuta on kurb asi. Sellisest viletsusest ei taha rääkida. Igatahes eesti meeste mõõtu nad välja ei anna.

KODU JUTUSTAB ELANIKEST

Mina tean juttu ühest vaesest puuraiujast, kes olnud nii vaene, et tal polnud isegi nimesid oma lastele andmiseks. Ja kord kuulsin räägitavat vaesest perekonnast, kes olid nii vaesed, et nende toa põrand uppus mustusesse ja ämblikuvõrgud rippusid seintel. Sa mõistad vist isegi, et puuraiuja polnud vaene. Aga rumal oli ta küll, kui ta isegi lastele ni-

mesid ei leidnud. Ka see mustuses pöörlev perekond polnud vaene, küll aga liiga laisk vee, liiva ja luuaga pöranda küürimiseks.

Meie ei ole "vaesed", sellepärast anname oma kodule vägeva nime, hoiame ta puhta ja sisustame korralikult. Puhtus ja sisustus muudavad kodu tõeliseks koduks ja kodu sisemus iseloomustab selle elanikke.

M õ õ b l i t saame valmistada metsast toodud roigastest või pakk-kastidest. Viimased võivad samaaegselt olla ka panipaigad ja riulid. Papiga või kotiriidega katmine ja värvimine muudab kastid ilusaks. Skaudikodusse sobivad ka kõik pärandikirjad ja üksuse skaudivarustus ning seal võime neid paigutada endi soovide kohaselt. Teenäitaja või kompassi seame ka oma skaudikodusse, et igaüks teaks koduteed. Kompassiringi võib maalida või põletada lakke, või naelutada pörandasse. Lisaks ilmakaartele tuleb siis märkida ka suund, kus asub Eesti ja kui palju sinna on kilomeetreid. Ukse alla vitstest punutud matt, akendele eesriided, künnlajalad lauale, Baden-Powelli pilt okstest raamis seinale ja ... oo, neid töid on palju. Ise mõtleme välja ja ise teeme!

IGA ASI MAKSAB

Üks hiidlane ütles kord, et maailmas ei saa midagi muidu. Isegi peksa ei saa muidu, kui tuleb enne tüli norida. Küll see nii on, ja skaudikodu rajamisel tunneme seda hästi. Aga maailmas on ka üks asi, mis maksab kõige rohkem – see on t a h e. Kui sinu tahe on kõvem eelseisvatest raskustest, siis lahendaj ja suudad uskumatuid asju. Sellepärast asume skaudikodu küsimuse kallale raudse tahtega.

Kõigepealt selgita, kus ja milliseid võimalusi on. Kuidas neid lahendada? Kui kõik plaanid on peetud, siis asub kogu salk ülesande juurde. Võibolla, et selleks tuleb isa või naabrimehe poole pöörduda haledate palvetega. Võibolla tuleb maaomanikule kogu salgaga appi minna päevaks igas kuus või võtta ülesandeid koristamise või valvamise alal. Võibolla, et tuleb kaua raha koguda ja see korraga lauale panna, või igal kuul koguda vanapaberit ja see ära müüa skaudikodu üüriraha saamiseks. Võimalusi on nii palju, et neid ei oska kaugeltki ette näha.

Igal juhul otsi häid inimesi ja noortesõpru. Neid leidub rohkem kui sa arvad. Aga nad ei tule ise mõttele, et nende tühi maatükk, mahajäetud suvila või kasutamata kelder võib sulle ja su sõpradele olla nii tähtis. Kuuluta kas või ajalehes, kui sa neid muidu ei leia.

Varandused

Pärandikirjade juures oli juttu varadest ja nende hoidmisest. Seal on juttu aga sellest kõige vähemast, mis meil olema peaks. Kui meil on oma kodu, siis saame mõelda palju rohkemate varade soetamisele. Iga töö nõuab ju vastavaid tarbeid – kingsepal on liistud, rätsepal pressraud. Saadikul on omad asjad. Hea, kui need on igaühel, aga hädakorral aitab ka kui need on skaudikodu kasutatavatel noortel hulgapeale. Siis saab korralikult valmistuda nendeks ülesanneteks, milleks Eesti kohustab.

RAAMATUD

Kolm esimest ja kõige tähtsamat on Eesti ajaloo, maateaduse ja õigekeelsuse käsiraamatud. Kõik need on võõrsil saadaval. Ajaloo alalt muretse Ojamaa–Varmas "Eesti ajalugu" või Parijõgi–Algma–Koit "Eesti ajalugu algkoolidele". Maateaduse raamatutest tean sulle soovitada ainult üht – A. Leht "Eesti". Eesti keele alalt on parimaks raamatuks E. Muuk "Väike õigekeelsus-sõnaraamat". Nendele lisaks tuleb neljas päris endastmõistetav raamat igale skaudikodule – "Piibli raamat" või vähemasti "Uus Testament" eesti keeles.

Kui jõud kohe ei kannu, siis muretse vähehaaval veel teisi raamatu-varandusi. Saadikule väga vajalikud on "Eesti Vabadussõda", teatmeteos "Eesti", Kreutzwaldi "Kalevipoeg" ja paljud teisedki raamatud eesti kultuuri, spordi ja vanaaegse elu-olu aladelt. Siis järjekorras soeta ilukirjandust – "Noorte ORTO" noorsooraamatuid ja teisigi häid. Kõige lõpuks ära muidugi unusta skaudikirjandust. Eesti keeles on ilmunud Michelsoni "Skautlikul teel" ja minu "Ränikivi". Võõrkeeltes on skaudikirjandust eriti palju ja ka nendest vali paremik.

Raamatud maksavad palju, sellepärast seadsingi nad siin varanduste ritta. Aga nad on seda väärt, et mitu korda nõu pidada ja võimalusi leida nende saamiseks. Ma tean isegi ühte niisugust noorte raamatukogu, kus kõik raamatud olid kingitud. – iga poisi sünnipäevaks kinkisid ta sõbrad kogusse ühe raamatu ja siis kirjutati raamatusse, et see on skaudikodu raamatukogusse tulnud selle poisi niimitnenda sünnipäeva puhul. Raamatute muretsamiseks on vaja teha kava, millises järjekorras neid soetada. Siis on vaja raamatud märkida kataloogi, muretseda raamaturiial või -kapp ja seada ametisse koguhoidja, kes raamatuid laenutab ning korras peab.

OMA KÄEGA LOODUD VARAD

Kodu sisustamisel tuli teha oma käega mitmesuguseid mööbli- ja kaunistusesemeid. Nendele lisaks võib aga teha veel palju muud. Vanasti olid inimesed nii tublid, et mehed ehitasid majad alusmüürist kuni katuseni ja naised valmistasid riideid kogu perele. Tänapäeval kipub elu minema üha rohkem selle vanasõna järgi, et "suuga teeb suure linna, käega ei tee kärbse pesagi".

Raamatuid meie ei saa ise teha, sellepärast teeme seda mis saame. Oma käega loodavaid varasid on terve rida:

Õ p p e v a h e n d i d: signaliseerimislamp ja -ltpud, signaliseerimis- ja lippudetabelid,

Eesti maakonna- ja linnavappide tabelid, rahvarõivaste tabelid või maakondade rahvarõivais nukud, sõlmedetabelid, tulede ja telgitüüpide mudelid, laevade mudelid, mudellennukid jne.

m ä n g u v a h e n d i d: ping-pong, male, kabe, täpsusviske mängud.

s a l g a v a r u s t u s: salga lipp, pitser, varakirst, tegevusraamat.

Neid asju võiks veel loendada, kuid ma ei taha sinult võtta avastaja ja algataja rõõmu. Kuidas ühte või teist asja teha, selle kohta leiad juhiseid paljudest käsiraamatutest. Valmistatud eseme headus oleneb sellest, kas see on tehtud innustunult või teiste pealekäimisel ja sunnilt.

Üks on aga päris kindel – igaüks, kes skaudikodu jaoks mõne eseme valmistab, annab sellega tüki oma hinge sinna kodusse. Ta hakkab sellest peale rohkem hoolitsema kodu puhtuse, heakorra ja tuleviku eest. Sellepärast tasub seada töökatva küsimus: mis oled sina teinud oma skaudikodu jaoks?

MUU VAJALIK

Lausa kõiki asju ei saa meie siiski ise valmistada. Nende muretsemiseks teeme jällegi ka-va, et olulised saaksid soetatud varem, vähemtähtsad hiljem. Ja nende juures kerkib jälle see vana mure – raha? Raha ei otsi sind – sina pead teda otsima. Ei ole sugugi skautlik, kui sa iga vajaliku veeringu palumise ja kerjamisega kokku kogud. Esimene tee raha saamiseks on töö. Kui aga lahked noortesõbrad sulle ja sinu sõpradele midagi annavad, siis ära arva, et see endastmõistetavalt on nii. See on suur lahkus ja vastutulek ja see väärib tänu.

Homme parem kui täna

Vahest väidetakse, nagu oleks skautlus laste mäng, mis noortele meestele ja neidudele ei sobi. Sellisel väitel võib olla kaks põhjust: kõneleja kas ei tunne skautlikku kasvatus-süsteemi, või ei ole ta näinud noori mehi ja naisi skautlemas. Gentlemani käitumisreeglid, mis on skaudi seaduste aluseks, sobivad hästi täisealisele noorusele ja isegi vanad võidak-sid nende järgi elades. Skautluse tegevusalad ei ole millegagi piiratud. Iga tegevus, huviala ja töö, mis mahub gentlemani elureeglite raami, mahub ka skautlusesse. Skautlus on:

pisipoistele ja -tüdrukutele	– huvitav mäng,
suurtele poistele ja tüdrukutele	– põnev ülesanne,
noormeestele ja neidudele	– elu kujundamise teenäitaja,
meestele ja naistele	– maailmavaade.

Sellepärast sobivad skautlusesse mehed küünrapikkusest kuni habemikuni ja naised nu-kumängijatest nende emadeni.

JAGUNEMINE VANUSEASTMETE JÄRGI

	meespere	naispere
8–12 eluaastani	hundipojad	hellakesed
12–16 eluaastani	skaudid	gaidid
16–25 eluaastani	vanemskaudid	vanemgaidid
üle 20 eluaasta	vanad skaudid, skaudisõbrad	

LIPKOND

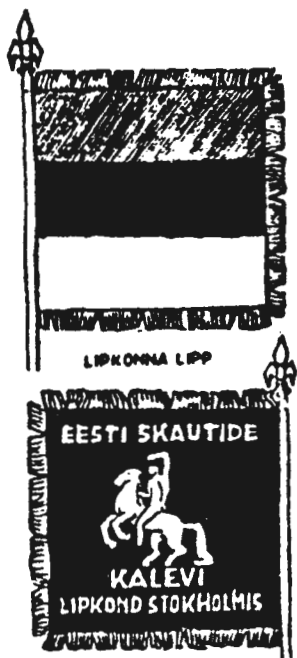
Ühe asula või linnaosa noored moodustavad lipkonna.. Normaalselt kuuluvad lipkonda kolm üksust eri vanuseastmetes: skautidel – hundukari, skautrühm ja vanemskautide pe-re, gaididel – hellakeste pere, gaidrühm ja vanemgaidrühm. Vanad skaudid ei kuulu lip-konna koosseisu, vaid tegutsevad omaette.

Lipkond on nagu suur perekond, kus on oma mängumuru, võistlusväljak ja noorte nõupi-damisring. Lipkond koondab kõik selle ümbruse eesti noored ühisesse sõprusringi ja üle-minek ühest üksusest teise toimub murranguta. Kõiki pidulikke sündmusi ja tähtpäevi pühitseb lipkond ühiselt. Sisuline töö toimub aga üksustes eraldi.

Normaalse lipkonna kõrval võib olude sunnil esineda ka vähemaid ja suuremaid. Kui asulas puuduvad mõnes vanuseastmes noored, siis moodustab lipkonna esialgu ainult üks üksus. Aegamisi kujuneb sellest suur lipkond. Kui aga noorte arv paisub nii suureks, et mõni vanuseaste moodustab juba kaks üksust, kuid ei soovi veel eralduda iseseisvaks

lipkonnaks, siis on võimalik selle töötamine vana lipkonna raames.

LIPKONNA LIPP

Lipkonna lipp on ruudukujuline, suurusega 70x70 cm. Parempoolsel küljel kannab lipp Eesti sini-must-valgeid värve, vasakpoolsel lipkonna värvi, märki ja nimetust. Sini-must-valge külg tähendab skaudi hüüdlause esimest poolt – isamaa eest, teine lipu külg teist poolt – alati valmis!

Eesti skautidel Rootsis on lipkondade lipud äärestatud 8–10cm pikkuste kuldsete või hõbedaste narmastega ja 2m pikkuse lipuvarda otsas kantakse kuldset märki: skaudid odaotsaks lihtsustatud liiliat, gaidid ristikkeinalehte. Kui kohalikud skautlikud eeskirjad ei näe ette lipkonda skautide üksusena, või kui lippude jaoks on kehtivad erinevad eeskirjad, siis moodustatakse lipkond omavahelise kokkuleppelise üksusena ja kasutatakse lipkonna lippu meie oma kokkutulekutel.

Lipp on lipkonna pühadus. Lipp seob meid Eesti Skautide ja Gaidide Malevateks ja malevad on tükikene Eesti Vabariiki.

EESTI SKAUDI VORM

Kuuludes võraste maade skautide organisatsioonidesse, on eesti skaudid kohustatud kandma selle maa skaudivormi. Meie kanname seda lojaalsuse ja tänu märgiks, et meile on võimaldatud elada vabalt.

Sellele vormile kinnitame meie eesti skaudi või gaidi märgi vasakule rinnataskule. Eesti Skautide Maleva märk näitab, et meie samaaegselt ikka veel kuulume Eesti malevasse.

Kui skaudid iseseisvast Eestist sõitsid välismaale suurlaagrisse, siis sidusid nad kaela erilise rätiku, mida tavaliselt ei tohtinud kanda ükski skautide üksus. See rätik oli lipusinine 1,5 cm laiuse musta kandiga – Eesti esindusrätik. See seoti kaela Eesti esindajana – saadikuna välismaale minnes. Kui meie nüüd viibime saadikutena välismaal, siis on loomulik, et meie kanname ka saadiku kaelarätti. Kui sa selle kaelast võtad, siis ei ole sa enam Eesti saadik.

Kui kohalikud skautlikud eeskirjad keelavad avalikult sellise rätiku kandmist, siis saame seda kanda omavahelistel kokkutulekutel. On aga võimalik, et eesti kaelarätile antakse sinu ajutisel kodumaal eluõigus.

Eesti skautidel Rootsis on õigus kanda oma kaelarätti. Et see eralduks paljudest rootsi sinirättidest, kannavad skaudid selle seljatagusel kolmnurgal valget rombikujulist märki kolme vapilõviga.

Terasahel

Lipkonnast kõneledes vaatasime skautlust ülevalt. Lipkond on nagu hoone katus, mida näeme lennuvaatlusel. Nüüd aga vaatleme alt, vaatleme alusmüüri ja nurgatalasid.

Skautlust ehitatakse nagu korralikku maja: kõigepealt olgu tugev alusmüür, sellele ehitatakse hoone ja lõpuks pannakse peale katus. Alusmüüriks on skutlikust tegevusest huvitatud noored, kes ise koonduvad ja kujundavad oma salgad. Salkadest kasvavad rühmad, rühmadest lipkonnad. Asutada skaute – see tähendab asutada salkasid. Vahest on teatud ja tehakse selliseid vigu, et määratakse juhid ja pealikud, need määravad omakorda alljuhid ja need hakkavad värbama poisse ning tüdrukuid. Ka nii saab mingisuguse skautluse, kuid see tuleb pinnapealne ja vedel.

Tugevatele salkadele rajatud skautlus on kindel maja. Tugevad salgad omakorda tekivad innustunud poistest ja tüdrukutest. Salga kohta on ilus võrdlus – salk on terasahel, mille tugevuse määrab kõige nõrgem lüli selles ahelas. Eks see olegi nii? Mis aitab tugev teraskett, kui üks lüli selles on roostetanud ja habras. Mõtles sellele, kui sina kord asutad oma salga. Vali selleks oma kõige paremad sõbrad.

SÕPRUSE JÕUD

Uues Testamendis Joh. 15, 13 on öeldud: "Suuremat armastust ei ole ühelgi, kui see, et tema oma elu jätab oma sõprade eest." See on kuldne piiblisalm kõikidele salkadele ja nendele, kes tahavad ehitada salkasid. Kõige suurem maailmas on armastus, see on sõpruse alus. See kirjuta omale südamesse!

Sõpradest koosnev salk on suurem jõud kui terve rügement kokkukäsitatud poisse või tüdrukuid. Milline suur tunne on olla üks liige sellises salgas, kus igaüks võib usaldada oma kaaslast nagu iseennast, kus igaüks on valmis käe tulle panema oma sõbra truuduse eest. Milleks see salk kõik võimeline ei ole!

Kui eesti poisid ja tüdrukud nii koonduvad, siis seisab Vaba Eesti meie ees kindlalt nagu Põhjanaan pilkases õõs.

SALGAD TORMIDES JA TULEVIKUS

Eesti ajalugu ja eesti skautluse ajalugu on viimased aastakümned käinud käsikäes, sest skautlus tähendab vaba eesti noorust. Skautlus algas siis, kui puhusid värskemad tuuled. Sumbunud ja rasketel aegadel tõmbus ka skautlus kitsamaks. Viimati tundsi seda kommunistide ja saksa okupatsiooni aegadel, sest vaba noorsootöö ei sobinud kummalegi okupandile. Ega skautlus sellepärast ei surnud. Üksikud poiste ja tüdrukute salgad panid maha vormiriidetuse ja lipud ning töötasid vaikselt edasi. Mängivaid poiste ja tüdrukute kampasid ei suuda likvideerida miski võim. Sellepärast oli meie põrandaalne skautlus okupatsioonide ajal peamiselt tublide salkade ajalugu.

Meie ei tea tulevikku. Võibolla, et ka tulevikus tuleb takistusi meie vabale skautlemisele – et tuleb vormiriided ja lipud maha panna ning raamatud ja varad üle anda. Siis jääb skautlus jällegi ainult salkade õlgadele. Sellepärast peavad eesti salgad olema tugevad ja kindlad sõpraderingid.

Eesti skautide ja gaidide salkadel on suur ülesanne kogu eestluse huvides, millest seni on räägitud vähe. Meie aga teame kui tähtsad olid välejalgsed tüdrukud ja poisid metsavendade hoiatajate ning sõnumitoojatena. Salkadesse koonduvad poiste ja tüdrukute kaudu on meil sideteenistus ja teadete edasiandmise võrk paljude eesti perekondade ja kodude

vahel – kindlam kui telefon ja post. Selle sidevõrgu ühendustraaate ei ole kerge läbi lõigata ega kirju toimetada tsensuuri. See on meie raskete aegade raadio.

Hoia kere kõva!

Nende kolme sõnaga jättis üks tööst pahkliku käega põllumees oma poega jumalaga, kui see siirdus sõdurina kodumaa piirisid kaitsma. Ta soovis sel lihtsal viisil nii vaimset kui ka kehalist tugevust raskeks teekonnaks.

Eks meilgi ole praegu jalge all sõjatee. Oleme küll kaugel kodumaa piiridest, kuid relvi ei ole me pannud käest. Võitlus käib. Selgitustöö ja Eesti tutvustamisega kaitseme meie kodumaa õigust tuleviku iseseisvale elule ja taotleme selle peatset saavutamist.

Püüdlikkuse ja edasirühkimisega koolis ning oma tööalal kujundame uut väge Eesti ülesehitamiseks. See on sama oluline nagu iseseisvusvõitlus. Kui kord tuleb aeg seada õiged mehed igale vajalikule alale, siis on hilja pidada loendust ja hakata kasvatama vajalikke oskustega inimesi.

Skautlemisega karastame oma vaimu ja harjutame jalga astuma ausa mehe teerajal. Eesti huvid peavad käima käsikäes meie isiklike huvide ja püüetega. Või siis nende ees, sest Eesti on esimene ja siis alles oled sina. Tuleta siin meelde oma skauditervitust, kus sa kõverdad isiklike huvide väikese sõrme üldhuvide põidla alla.

Võitlus käib ja puhata võime siis kui kord Eesti on tugev ja terve, nagu oli vanasti. Poolle teel ei tohi raugeda.

Loodetavasti leiad sa siit raamatust mõnedki mõtted, mis sulle omale pole pähe tulnud või mida sa pole jõudnud lõpuni mõelda. Arenda neid iseendas ja oma ümbruses. Ole Eestile hea saadik. Hoia kere kõva!

LÕPPSÕNA

"Saadikud põlvpükstes" ei taotle olla noorsootöö tehniline käsiraamat, sest meile ja meie noortele on kättesaadavad paljudes keeltes ilmunud noorsookäsiraamatud, kus üldideoloogilisi, pedagoogilisi, meetoodilisi ja tehnilisi küsimusi väga hästi on käsitletud. Küll tahab see raamat olla üheks tõrvikuks, mis valgustab võõraste helgiheitjate valguses hämarusse jäävaid nurki.

Täna paljusid eesti poisse ja tüdrukuid, noortejuhte, noorte vanemaid, kultuuri- ja poliitikategelasi, kes küsimuste, arutluste, sõnavõttude, vaidluste ja ka müksudega aitasid vormida selle väikese raamatu nägu.

Heino Jõe.

Toimetuse vahemärke:

Heino oli alustanud järgmise raamatu – **Ants Ankrumehe** – kolmanda väljaande kirjutamisega kui ta suri. Panime selle raamatu kokku Heino märkmete ja teise väljaande alusel nii et see sisaldab kõik muudatused mida Heino oli kirja pannud.

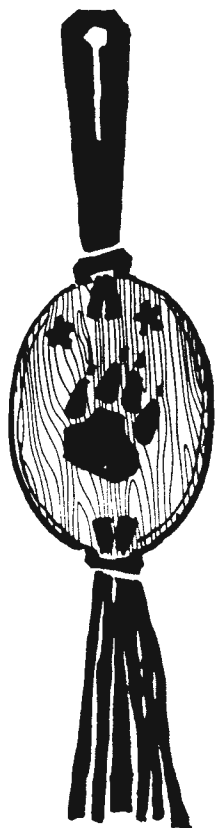
Ants
Ankermees

Jämesäär.

SKAUTÜKSUS "LEMBITU MALEV"
1 9 9 4

Esimene väljaanne	1956	Toronto
Teine väljaanne	1959	Göteborg
Kolmas väljaanne	1994	Toronto

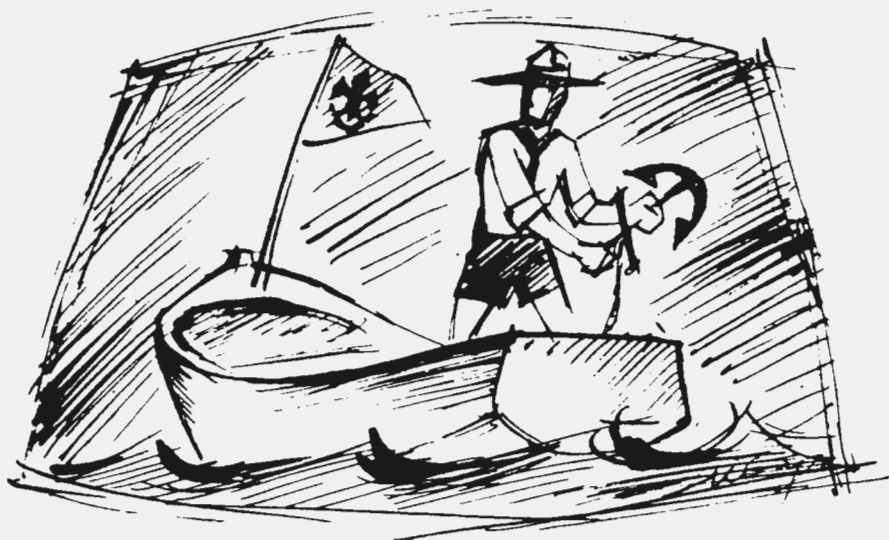
Pühenduseks

Käesolev väljaanne on pühendatud Sinule – Ants Ankrumees – SALGAJUHT.

Praegu juhid Sa oma skaudisalka, aga võibolla kord seotakse Sinule kaela skautmasteri rätik ja Sina määrad kurssi Eesti skautluse laeval – oled tõeline ankrumees.

Need on soovid ja lootused Sinule, mille teostamise määrajaks oled **Sina ise**.

Eessõna kolmandale väljaandele

"Ants Ankrumees" ilmus Torontos 24.vebruaril 1956 Eesti Skauttöö Keskus Kanadas kirjastusel piirituspajunduses, seega kuni 100 eksemplaris. Kanadas tegutses sel ajal salgajuhtide kool. Saatesõna kohaselt oli raamat mõeldud nendele salgajuhtide kooli õpilastele, kes polnud võimelised kooli loengutest ja harjutustest eestikeelseid märkmeid tegema. Raamat vastas seega salgajuhtide kooli kavale.

"Ants Ankrumehe" teine väljaanne ilmus Rootsis jõulukuul 1959 Eesti Skautide Liidu Keskbüroo kirjastusel offsettrükitult Göteborgis. Sisult oli teine väljaanne sarnane esimesele, alapealkirjaks endiselt "Saateraamat salgajuhtide koolidele". Lisatud oli humoristlikke illustatsioone Uno Ongilt ja paarkümmend valget lehte märkmete jaoks. Trükiarvu ja salgajuhtide koolides kasutamise kohta ei ole andmeid. Mõne aasta jooksul oli ka teine väljaanne müügilt otsas.

Käesolev – "Ants Ankrumees" kolmas väljaanne on rahulduseks kodumaal tegutsemist alustavate skautüksuste soove salga tööd käsitlevate raamatute järgi. Kolmandal väljaandel on alapealkirjaks "Käsiraamat salgajuhtidele" ja on teatud määral ümber redigeeritud kodumaa oludele vastavaks. Lisatud on keskkonda ja looduskaitset käsitlevad peatükid.

Autorina tunnen rõõmu, et 35 aastat tagasi koostatud raamat ikka veel kasutatav ja koguni otsitud on ning et mul sel viisil on võimalik kaasa aidata nende juhtide ja poiste pingutustele, kes kodumaal raskusi ja takistusi trotsides Eesti Skautide Malevat taastavad.

Eesti skautluse uue tõusu lootuses

31.detsembril 1989.

Jämesäär

Mis on skautlus?

Skautlus on mäng, mis pakub poistele põnevat ja kasulikku tegevust ning kasvatab neid sealjuures tublideks meesteks.

Skautlus juhib poisse vabasse loodusesse tegutsema iseseisvalt ja usaldama oma oskusi, taibukust ja jõudu.

Skautlus ei tee klassi-, rassi- ega usuvaheid, vaid istutab poistesse kõiki mehelikke vourusi: isamaa-armastust, ausust, tahtekindlust, algatusvõimet, vaprust, kuulekust, usku ja ühiskonna teenimist. Skautlus kasvatab elujõulisi ja rõõmsaid inimesi, kellel on puhas süda ja selged silmad.

Skautluses juhivad poisid ise vendluse, sõpruse ja üksteise isikupära austamise põhimõtetel.

Skautliku kasvatusel lõppsihiks on kehaliselt karastatud, erksa vaimu ja tugeva kõlblusega kodanik.

Nõnda õpetas skautlust poistele selle liikumise looja lord Baden-Powell. See kõik on meeldinud poistele, sest skautlus saab varsti 90-aastaseks.

Eesti skautlus on veel rohkem. Eesti skautlus on poiste võitlus iseseisva Eesti eest. Relvadeks selles võitluses on need mehelikud vourused, millest jutustab Baden-Powell. Tublidus koolis ja töökohal, töökus ja kuulekus kodus ning vahvus skautluses kasvatab poisse mehisteks eesti meesteks, kes teavad milleks neid kohustab Eesti isamaa.

Eesti skautluses on poiste eeskujudeks muistsed eesti mehed, kes ennemini surid kui lasksid endid orjastada ja vabadusvõitluste sõdurid, kes ei hoolinud endist kui kaalul oli maa ja rahva saatus.

Eesti skaut ei vanna alla ka kõige raskemates olukordades, vaid rühub raudse tahtega oma sihtide poole. Hoida au sees eestlase head nime, armastada ja teenida oma isamaad ja rahvast – need on eesti skautide kõige kõrgemad sihid.

Seda kõike teostavad eesti skautid skaudi seaduste piires. Nad teavad, et halb inimene ei saa ka hea eestlane olla. Sa tunned skaudi seadusi?

Salga süsteem

SALK

Skautliku liikumise loomisel võttis Baden-Powell algüksuseks 6 - 8-liikmelise salga poisse. Salk töötab täielikult poiste oma-algatuse ja isetegevuse põhimõtteil, sest vanemate juhtide käsi ulatub salga töösse ainult salgajuhtide väljaõppe ja ideede ning juhiste andmise kaudu.

Salga suuruse määras B-P kahe kogemuse järgi. Väga vähesed poisid tahavad olla üksikud. Tavaliselt on igal poisil paar-kolm head sõpra. Sõprade kamba kokkutulekul tegeletakse mitmesuguste huvialadega ja võetakse ette häid ning ka halbu üritusi.

Sõjaväes on enamasti operatiivseks algüksuseks 10-meheline jagu, kes on iseseisvalt suuteline teostama luure-, kaitse-, ehituse- ja kergemaid lahinguülesandeid.

Sõpruse ajal tekkinud poistekamba ja sõjaväe jao vahepealse astmena kujundas B-P skautide salga, arvestades, et 2 -4-poisiline kamp ei ole küllat suuteline maastikutegevuseks ja laagrieluks ja et 10-poisiline üksus on raskesti juhitud ühele poisile ka siis kui ta on väljaõpetatud salgajuht.

TÖÖJAOTUS SALGAS

Salk on nagu jalgpallimeeskond, kus igal mehel on oma kindlad ülesanded. Erinevus salga ja jalgpallimeeskonna vahel on see, et kõikides meeskondades on täpselt samade ülesannetega mehed, salgad aga leiavad ise – milliseid asjamehi just nende salk vajab. Nii ei tarvitse igas salgas olla mitte täpselt samad ametmehed. Üks on aga kindel – üheski salgas, üheski heas salgas ei tohi olla "ametita lüüget", "portfellita ministrit" või "sabalüli", kellel pole midagi teha.

Millised asjamehed ja millised ülesanded?

Salga juht – parim ja algatusvõimelisem skaut salgas – kavandab ja juhhib salga tegevust, lahendab kõik arusaamatused poiste vahel, esindab salka rühma juhtidekogus, kannab ja hooldab salga lippu.

Salga abijuht – täidab vajaduse korral juhi ülesandeid ja aitab teda. Peab salga nimestikku ja annab edasi teateid telefoni või kirja teel. Kui asi pole teisiti korraldatud, siis kirjutab salga tegevusraamatut või kroonikat.

Laekur (rahamees, puuk, kassameister) – kogub salga liikmemaksu ja vajalikke rahasid, peab kassat ja kassaraamatut. Kui salgal on oma panga-arve, siis see on laekuri nimel. Peab olema väga täpne ja väljamaksude puhul kokkuhoidlik nagu shotlane.

Varahoidja (varamees, aidamees, laohoidja) – hooldab ja korrastab salga varustust, kui see pole jagatud erialade järgi eri asjameestele. Peab varustuse nimestikku. Salga kirst on tema kodus, kui salgal pole oma kodu selle hoidmiseks.

Sanitar (esma-abi andja, tohter, valuvõtja, soolapuhuja, nõid, ämma-emand) – hooldab ja kannab vajadusel kaasas salga esma-abi pauna ning täidab salgas arsti ülesandeid. Teab täpselt, millal on tarvis kiiresti otsida arstiabi. Õpetab esma-abi salga poistele.

Pioneer (kirkvamees, insener, ehitusmeister, mereskautilid pootsman) – hooldab, teritab

ÜKS VÕIMALUS SALGA TÖÖJAOTUSEKS: IGA AS JAME HE

NIME JUURDE ON JOONISTATUD TEMA TARBED JA VARUSTUS - LIHTNE JA SELGE!

SALGA JUHT

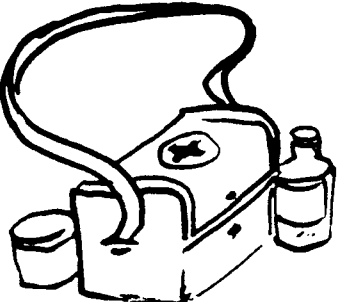

PITSAT

SALGA ABIJUHT

LAEKUR

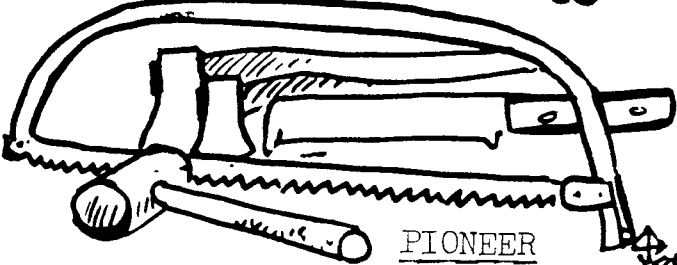
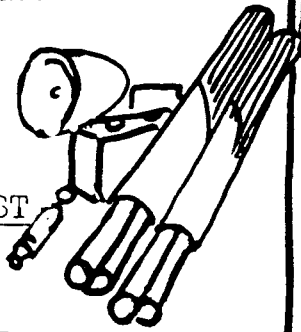
VARAHOIDJA

SANITAR

SPORDIJUHT
Meeskonna
kapten

SIGNALIST

PIONEER

NEED ESEMED KUULUVAD TEMA HOOLE ALLA!

ja õlitab salga tera- ja tööriistu ning oskab neid hästi käsitleda. Õpetab tööriistade tarvitamist ja korrashoidu salga poistele. Kavandab salga laagriehitused ja salgakodu sisustamise.

Signalist (telegrafist, kaugeraäkiija, radist, Samuel Morse) – hooldab ja kannab salga signaalseerimistarbeid ja sidevahendeid ning oskab neid hästi ja määruste kohaselt käsitleda. Õpetab signaalseerimist ja väliraadio käsitlemist salga poistele, töötab välja salga salakirjad ja koodid.

Kokk (perenaine, kõrtsmik, pudrukõrvetaja) – kindel mees salgas, kelle valmistatud toit on alati söödav. Oskab mitmesuguste toitude valmistamist ja õpetab kokatarkusi salga poistele. Laagris kavandab ja juhib salga kõõgi ehitamist. Korraldab toitude valmistamist, lauakatmist ja serveerimist kui salk võtab külalisi vastu.

Kõiki võimalikke salga asjamehi ei jõuagi siin loendada. Salgas võivad olla veel sporditreener, sõlmetaat, lõkkevana, toimetaja (kui salk annab välja oma ajalehte või ajakirja), laulujuht, mustkunstnik, pillimees, ilmaennustaja, raamatukoguhoidja, tulemees, lendur ja sada muud asjameest vastavalt salga huvialadele ja vajadustele. Muidugi – salgal pole vaja lendurit, kui salk ei tegele mudel-lennukite ehitamisega. Ja laulujuhiks ei sobi valida pois, kellel lauluhääl ja muusikaline kuulmine puudub. Teosta tööjaotus oma salgas nii, et ükski asjamees ei tarvitseks olla laiskelajas, vaid et igaüks oleks ametis nagu mesilane. Parem igal mehel mitu ametit kui et mõnel mehel ei ole ühtegi.

Salga juht

Kaks kindlat asjameest on igal salgal: salgajuht ja tema abi – parimad mehed salgas ja sõbrad omavahel. Et teada – milline peab olema salga juht, selleks vaatame korraks salgajuhi ülesandeid. Ma võrdlen siin salga juhtimist ühe teise tööga, mida veidi tunneb iga poiss.

SALGA JUHTIMINE – AUTO JUHTIMINE

Kas Sinu salk on korras? Kas poistel on küllalt tahet ja energiat, skauditeadmisi ja koostööd? Hea autojuht kontrollib enne sõidu algust bensiinitanki, õli, jahutusvett, patareid ja kumme. Tee sedasama oma salgas ja paranda vead!

Stardime! Salk hakkab liikuma Sinu juhtimisel pikkamisi ja ettevaatlikult ning võtab alles hiljem täie hoo sisse. Auto tõmbame kohalt ära tugeva esimese käiguga ja sujuvalt, et keegi sõitjast ei saaks muhku pähe. Mootor on külma ega kannata suurt pinget.

Salk liigub! Nüüd paneme autole sisse teise ja hiljem kolmanda käigu ja võime rahulikult gaasipedaalile suruda. Kui salgal on hea sõiduhuog sees, siis võid kiirust suurendada.

Ohtlikud kurvid. Ära võta oma ülesannet kunagi kergelt. Sageli on teel ootamatuid käänakuid ja nendest on kerge välja kihutada, kraavi sõita või vastutulijaga kokku põrgata. Anna pidurit, kui näed ohtlikku kurvi ja pane uuesti gaasi, kui kõik on klaar.

Ära sõida pimedas! Kui Sa koged, et Su poisid on liiga "tumedad vennad", siis valgusta ja õpeta neid. Nagu autojuht süütab tuled, kui ilm on pime või sajune. Kui Su silmi pimestavad vastusõitjate tuled või päike – või kuulsuse sära – siis kasuta päikesepillile ja lase edasi.

Tühi kumm. Igal korralikul autol on varuratas terve ja korraliku kummiga – et alla panna kui mõni kumm jookseb tühjaks. Autoga ei saa sõita sel juhul, kui üks kumm on tühi.

Salk jookseb kinni. Hoolimatul juhtimisel võib Su salk takerduda raskustesse nagu autod vahest jäävad kinni mudasse või ei suuda ületada järsakut tõusu. Väldi muda-auke ja vaheta teisele või esimesele käigule, kui sõit läheb vastumäge.

Salk ei vaja enam juhtimist. Mõned narrid salgajuhid ütlevad, et nende salk olevat nii hea, et juhtida pole enam tarvis. Siis on asi korrast ära, sest salk on juhust üle kasvanud ja vanal juhil pole enam midagi pakkuda. On tarvis uut ja targemat, või on aeg, et iga poiss asutab ise uue salga. Ükski auto ei sõida ise.

Kui Sa nüüd eelolevad read veel kord läbi loed, siis näed mida salga juht peab oskama ja suutma. Selleks pole aga tarvis olla eriline kunstnik, sest ka auto juhtimise võib ära õppida iga normaalne inimene.

MÕNED NÄITED

Karja juhtloom. Mõned loomad liiguvad karjades nagu pühvlid, hirved, lambad ja hundid. Igas sellises karjas on üks juhtloom, kes jälgib hädasohtusid ja annab oma käitumisega märku tegutsemiseks – rünnakuks või põgenemiseks. Salgajuht on nagu hea juhtloom. Rumal juhtloom tormab aga vahest oma karja eesotsas kuristikku.

Allohvitser (väike kuningas). Ta juhib ning käsutab, kuid ei tee ise midagi. Temale meeldib, et teda kummardatakse, austatakse ja tervitatakse. Salk täidab sellise juhi käske vastumeelselt ja vajub varsti laiali.

Eesliajaja. Ta tuubib vembraga tagant oma tõrkuvaid poisse ja kui need viimaks liikuma hakkavad, siis istub ta nende turjale ja võtab võidurõõmsalt kiitust vastu, mis ei kuulu temale vaid kogu salgale. Eesliajaja halvem väljaanne on politruk, kes käib kuulipildujaga salga taga ja ähvardab iga vastuhakkaja maha lasta.

Eesel ise. See on salgajuht, kes usaldamatuses või halva väljaõppe tõttu ei anna poistele tööd ega tegevust, vaid kuhjab kõik enda turjale – ta on eesel salga kärus ees. Kui poisid tüdinevad, siis istuvad nad kõik kärule ja lasevad eeslit vedada.

Seebimullide puhuja. Salgajuht, kes fantaseerib ning kavandab, kuid ei suuda midagi viia teostamisele. Salk peab ainult plaane ega tee midagi. Nende kohta käib vanasõna – suuga teeb suure linna, käega ei tee kärbse pesagi.

Poiste sõber. Hea salgajuht on poiste tõeline sõber ja usaldusmees. Ta tunneb huvi poiste vastu ka väljaspool salga tööd ja kuulab nende koduseid- või koolimuresid ning aitab kui saab. Ta ei ütle kunagi: "Minge ja tehke!" vaid "Läheme ja teeme!" Ülesannete jaotamisel annab ta eelkõige töö iseendale ja siis alles teistele. Ta harjutab kõiki skaudialasid ja püüab igal alal olla parem või vähemasti sama hea, kui vastava ala asjamees. Temale pole kunagi vaja meelde tuletada unustatud asju. Tema sõna on usaldatav ja poisid on nõus oma käed "tulle panema" tema eest. Ta ei luba midagi, mida ta ei suuda teostada. Temast saab kord skautmaster ja üks juhtivaid mehi oma kutsealal, seltskondlikus, ühiskondlikus või poliitilises elus. Oma poistele on ta e e s k u j u.

Salga lipp

Salga lipp on salga kõige suurem varandus – salga ühtekuuluvuse ja võitlusvaimu sümbol. Salk kannab oma lippu kõikjal: võistleb ja võidab oma lipu all, aga võtab ka vastu kaotused ja töötab lipu juures veel rohkem rühkida ja püüda. Salga lipp on lihtne ja julgete joontega, nagu salk oma tegevuses. Salga lipust hoovab jõudu ja tahet – kui see on õige lipp ja selle all on õiged poisid.

Ma tean ühte salka, kes enne võistlusesse tormamist kogunes oma lipu ümber ja iga poiss haaras hetkeks käega lipuvarrest. Siis mindi! – See salk oli peaaegu alati võidukas. Ma olin ise selles salgas ja need olid hundid!

Salk valmistab ise oma lipu, sest omatehtud lipp on kahekordselt armas. Kõnnide jaoks müüakse vabrikus tehtud salgalippe skaudiäridest, aga nende lippude all on väga raske suuri tegusid sooritada.

Joonista eelkõige kavand oma salga lipu jaoks. Sa võid seda näidata mõnele vanale ankrumehele ja küsida ta arvamist. Kasuta salga lipu valmistamiseks mehelikke materjale – eelistatud on puu ja nahk. Ära kunagi kasuta siidi ega läikivaid materjale – jäta need naistele riietuse jaoks. Salga lipul peaks olema lihtsate joontega salga looma või linnu kujutus, tema pea või jälg. Sa võid sinna juurde põimida ka oma lipkonna märgi. Aga lipp võib olla ka puust lõigatud ja selle juurde sobib lisada poiste peremärgid.

Kinnita lipu külge kõik võistluste auhinnad kui need on linnud või ripatsid. Kinnita sinna külge ka laagrimärgid kui need on puust, riidest või nahast. Metallist laagrimärgid aseta lipu nikerdustega kaunistatud varrele.

Ära unusta oma lippu koonduseruumi nurka prügikasti kõrvale. Ära kinnita kunagi luuda ega põrandaharja lipuvarre alumise otsa külge. Ära väsi, kandes oma salga lippu!

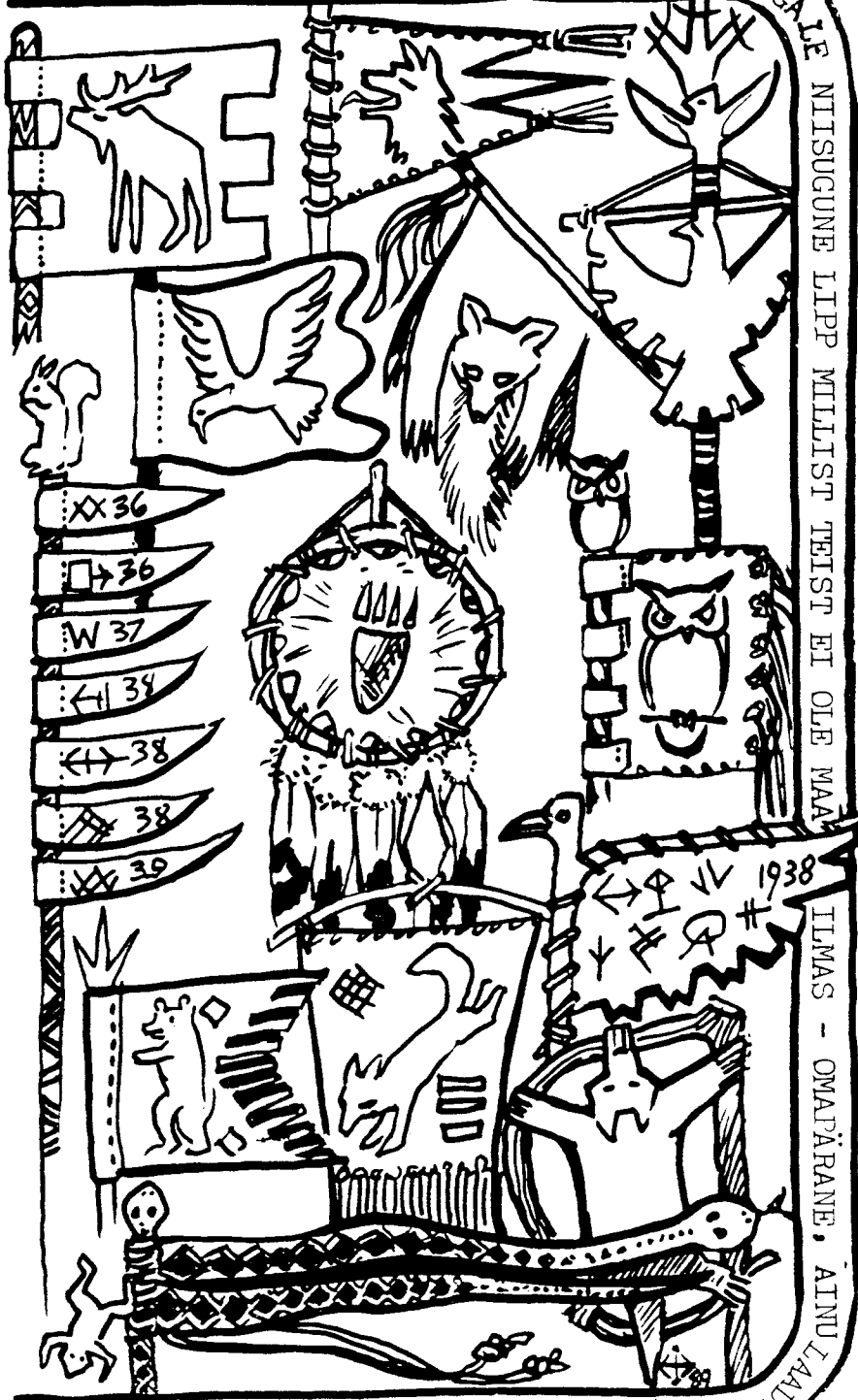
Sinu poisid hindavad salga lippu samuti nagu Sina seda ees teed. Pane see lipp lehvima sinikõrguste kohale!

Salga vaim

Skautide salk erineb igast muust organiseeritud poiste grupist, kuigi ka need võivad koos käia ühise tegevuse huvides. Skautide salk on kindlam, tugevam ühistundega ja sellepärast suuteline palju rohkemaks. Võlutegur, millest see oleneb on salga vaim.

Salga vaimu kujundaja on salga juht ja see vaim karastub seda tugevamaks, mida enam salk viibib laagrites ja matkadel, mida rohkem ta ehitab ja töötab, mida rohkem ta teeb kõik vajalikud tarbed üheskoos oma kätega – mida enam tal tuleb vaeva näha ja raskusi ületada. Poiste kodukohtade lähedus ja tihedam kooskäimine on omakorda tegur hea salga vaimu kujunemisel. Salga vaimu loomine on nagu üksikute ketilülide kokkujootmine tugevaks ahelaks. Heas salgas on need lülid võrdse tugevusega. Hoolitse, et Sinu salgas ei oleks nõrku ega roostetanud lüüsid, mis esimesel pingutamisel katkevad. Ahela tugevuse määrab kõige nõrgem lüli, sest kui see läheb, siis on ka ahel katki!

SALGA LIPPUDE NÄLTEID - KUJUNDAGE OMA SALGALE

NISUGUNE LIPP MILLIST TEIST EI OLE MAAL

ILMAS - OMAPÄRANE, AINU LAAD NE

OSTETUD SALGA LIPP ON VAESUSETUNNISTUS

Võtted salga vaimu kasvatamiseks

1. Elav ja põnev tegevus, eriti maastikul. Ülesanded, mis nõuavad iga poisi pingutamist ja kogu jõu koondamist.
2. Salga kodu soetamine ja sisustamine, salga onni ehitamine, varustuse valmistamine ja muretsemine.
3. Salga saladused.
4. Vastastikune abistamine ülesannete ja töö juures, mis poistel tuleb täita kodudes. Salga talgud rühma, lipkonna või ühiskonna huvides. Ühised heateod.
5. Vastastikused külastused ja tähelepanu osutamine salga liikmetele haiguse korral.
6. Salga poiste sünnipäevade pidamine isiklike või salga kingitustega.

Nagu Sa näed, on salga vaimu võti Sinu taskus, sest kõiki neid asju on võimalik organiseerida ja korraldada.

Nõnda saabki Sinu salgast imetlusväärne poiste kamp, kes jäävad sõpradeks ka tulevikus – võibolla kogu eluks.

Ma olen siin jutustanud heast salga vaimust. Salgas võib aga kummitada ka kurivaim. Kadedus, üksteise tagarääkimine, näaklemine, mõnede poiste nõökimine, eraldi hoidvate gruppide tekkimine salgas ja üksmeele puudus iseloomustavad salga kummitust. Kummituse väljakutsumiseks ei ole vaja midagi teha – õige on kõik tegemata jätta.

Salga tegevusraamat

Heal lapsel on mitu nime: SALGA TEGEVUSRAAMAT, SALGA KROONIKA, SALGA LOGI-RAAMAT (mereskautidel), SALGA AJALUGU või JUTUSTUSI SALGA ELUST JA TEGEVU-SEST.

Tegevusraamatusse pannakse kirja kõik salga tegevus koonduste, mängude, võistluste, matkade, haikide, pidude, külalisõhtute ja laagrite kirjeldused. Sinna tuleb ka märkida rühma, lipkonna ja maleva üritused kui need salgale omavad erilist tähtsust. Viimased kirjutatakse lühidalt. Tegevusraamatusse asetatakse ka kõik salga fotod, joonistused, kaartvisandid, pidustuste kavad, salakirjad, võistluste otsimisjuhised, ajalehe-väljalõiked milles on juttu salga tegudest või poistest, tähtsamad kirjad salga kirjavahetusest jne, nii et tegevusraamatu lehitsemine annab põhjaliku ülevaate salga elust. Tegevusraamatusse võib koguda ka tähtsaid autogramme, matkal saadud kleebikaid ja läbistatud kohtade postitempleid.

Kas ostetud või tehtud?

Hea salk teeb tegevusraamatu ise – nii saadakse ainulaadne raamat maailmas, millist ei ole kellelgi teisel. See võib aga lasta valmistada köitekojas (kallis löbu!) või osta lihtsalt vahetatavate lehtedega ringblokk või tavaline kaustik. Viimase välimust saab parandada kaane-ümbrise valmistamisega, kaante valmistamisega ja vahelehtede sissekleepimisega.

SALGA TEIVURAAJAT ON SALGA TUNNETUNNISTUS, NIMIKIRJA

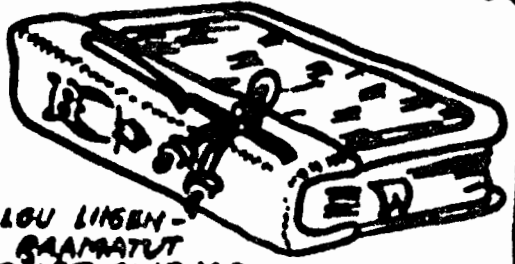
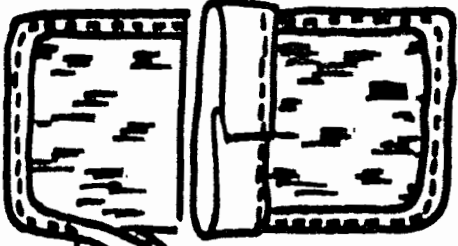

NÄHÄST KÄÄNED ÄÄRISTÄ MAHARIBAGA
KORJAD JA KAUNISTUSED VOOLI NIIESE
MÄHA SIBBE ENNE KÖITMIST

KÄRSTOJUST KÄÄNED TULEB KANTIDA RI-
LE VUI MAHARIBAGA, (PÄRÄD PISTED) JA
SÄMELDA SÄMÄST MÄTEVALIST SELO.

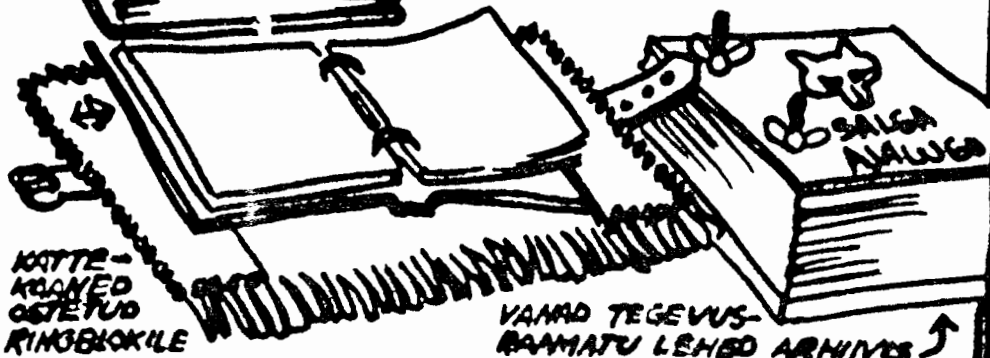
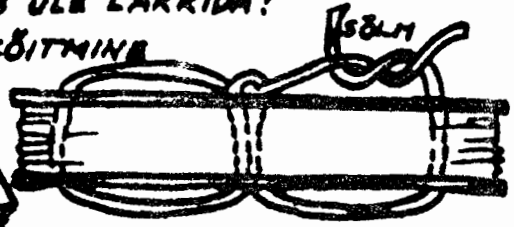
KÄRSTOHT ON ILUS, KUID MURDUS JA REBEMED KERSEST -
LEOTA TOHTU ENNE VÄRS ÜKS
NÄDAL JA KUVATA PRESSI ALLA

PUUKÄÄNED (VÄRSED) OLOU LIIGEN-
DIGA, MÄNDU EI SAA RAAJATUT
AVADA. POLETUSKIRJAD,
SIIS ÕLE LAKKIDA!

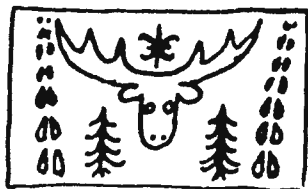
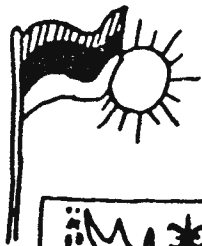
KÖITMINE

KÖITTE-
KÄÄNED
OSTETUD
RINGKÖIKILE

VÄRSED TEGEVUS-
RAAMATU LEHED ARHIVIS

KÕRVALDUS AIA ON TEGEVUSRAAMAT SALGA MODUS LAUAL

adussõja alguse aastapäev-salgakoondus Antsu juures. Puudus Mihtel - kurk haige.

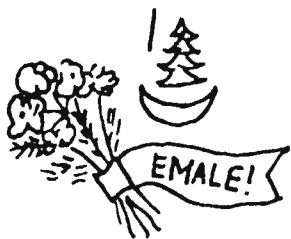
Antsu isa jutustas, kuidas ta koolipoisina läks Vabadussõtta peaaegu paljajalu. Siiski võideti ja Eesti sai vabaks. Ja

näitas meile Eesti kaardil lahingute kohti. Pärast tegime võistluse - kes mäletab neid kõige rohkem. Tulmused: I Jüri - 16 punkti, II Ants - 14 p. ja III Vello - 13 p.

Mängisime postmarkide kinni ja pärast kaunistasime põletuskiirjädega salga kirist. Vello joonistas ja kõik poisid põletasid Arvo põletusaparaadiga. Pärast meeldis töö!

Jüri Lutsarand

K

EMADEPÄEVA PIDU PEETI MAIN ST.

KOOLIMAJAS. KOOS OLI MITUSADA INIMEST. YELLO SA SKAUDI HOOLSUSMÄRGI

GI - ELAGU, ELAGU, ELAGU! NÜÜD ON MEIE SALGAL JUBA 3

HOOLSUSMÄRKI.

KAVAL ANTS

PILTKIRJA MÄRGID TEGEVUSRAAMATU JAOKS - ÕPI

PÄEVADE MÄRKIMINE

		
		2x2
	3x4+1	=4
10x2+4	=13	
=24		3

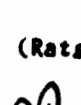

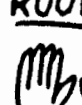
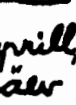
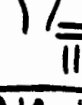

AJA MÄRGID

	Hommik	
	Kesk-päev	
	Ene-lõuna	
	Pealelõuna	
	Noorkuu	
	Täiskuu	
	Vanakuu	
	Aasta lumest lumeni (näärikuust näärikuuni)	
	Kuu noorest kuust noore kuuni	

ILMASTIKU MÄRGID

	Vihm		Lumi		Rehe
	Tuul		Päike		Äike
	Pilvitus				

KUUDE MÄRGID

	JAANUAR, näärikuu (nääri sokk)	
	VEEBRUAR, Künla-kuu	
	MARTS, paastukuu (kalatoit liha asenel)	
	APRILL, jürikuu (Ratsnik, Tasuja, Püha-Jüri)	
	MAI, lehekuu	
	JUUNI, jaanikuu (jaanituli)	
	JUULI, Heinakuu (heinekui)	
	AUGUST, Iõikusekuu (sirp)	
	SEPTEMBER, miklikuu (nimetäht "M")	
	OKTOOBER, viina-kuu (pudel)	
	NOVEMBER, talvekuu (esimene lumi)	
	DEITSEMBER, jõulu-kuu (jõulukuuak)	

KUUPÄEVA KIRJUTAMINE

  23. aprill, jüripäev

KIRJA PANNUD PILDIKIRJUTAJA JAMESKAR - VVAJUC

NEED ARVA ET SA YÕIKSID NEID KASUTADA VABALT - OLLA PILDIKIRJUTAJA

KUIDAS VALMISTADA TEGEVUSRAAMATUT?

Paber – valge joonteta, tindi- ja vesivärvikindel kiriapaber, mõned paksemad lehed joonisteks ja fotode kleepimiseks. Suuruselt mitte väiksem kui käesolev leht ja mitte nii suur, et salk selle laagrisse kaasavõtmiseks peab ostma kãru või veoauto.

Kaaned – pikemalt pildileheküljel. Kui salk on väga noor või vaene, siis tee lihtsad papist kaaned ja seo ostetud (aukudega) lehed lihtsalt nõõriga kokku. Kaaned on kaunistatud salga märgi, peremãrkide ja kirjadega.

TEGEVUSRAAMATU KIRJUTAMINE

Kirjuta tindiga või pastakaga ja väga puhtalt, sest pliatsi kiri tuhmub lehitsemisel. Sirgete ridade saamiseks kasuta valge lehe all kirjutamise ajal joonestikku. Kui Sa teed eesti keeles vigu, siis lase mustand läbi vaadata emal, isal või mõnel teisel "kirjatundjal". Tegevusraamat on salga ajalugu. Ajalugu ei kirjutata pliatsiga, rãpaselt ega vigadega.

Kui salk on otsustanud kasutada piltkirja lisaks tavalisele kirjale, siis jãta iga lehe eest servast üks kolmandik vabaks piltkirja mãrkide jaoks. Igal juhul jãta korralikud puhtad äãred. Piduliku vãlimuse jaoks kasuta lugude alguses suuri joonistatud algustãhti!

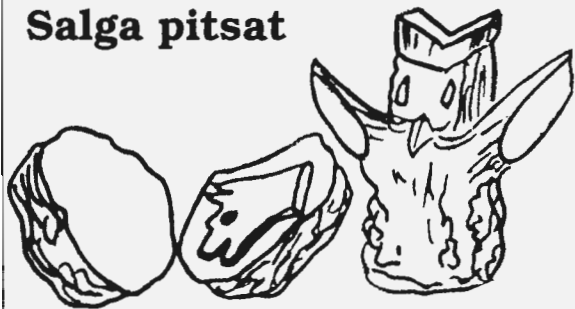
Siin raamatus on mõned nãited ühest tegevusraamatust. Nagu nãed, on kolmandik leheküljest jãetud piltkirja ja kaunistuste jaoks, kasutatud on suuri algustãhti. Selles salgas kirjutavad poisid tegevusraamatut järjekorras. Allkirjad on nende skaudinimedega ja peremãrkidega. Igal koondusel lãheb raamat uue mehe kãtte.

Kirjutise pikkus ei ole mããratud. Midagi ei tohi siiski jããda kirjutamata. Äãra lase tegevusraamatut ajast maha jããda – nii kuhjub palju tãõõd ja tegevusraamatu kirjutamine võib koguni katkeda.

Mõni salk kirjutab ainult ühe loo igale leheküljele. Iga poiss paneb selle juures vãlja oma parima, et aastate pãrast võiks vaadata vana tegevusraamatut uhkustundega.

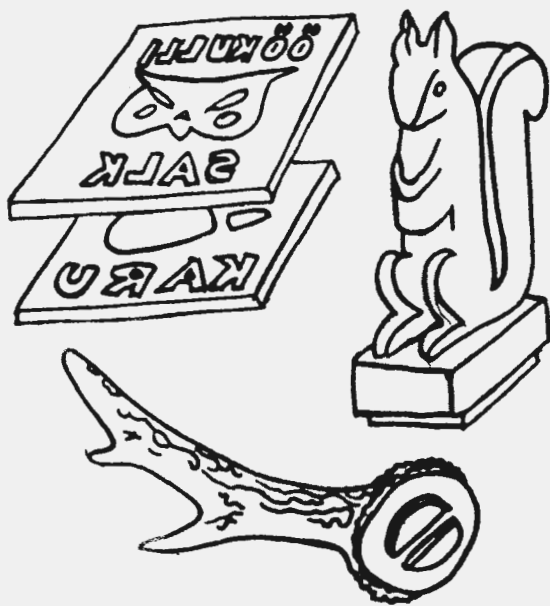
Kui alustate tegevusraamatu kirjutamist kaua pãrast salga asutamist, siis kirjutage eel-lugu, kus mãrgite salga asutamise aja ja kõõk tãhtsamad sündmused, mis on toimunud enne tegevusraamatu alustamist. Siis ei ole ajaloos kustunud kohti. Samasugune vahelugu tuleb kirjutada siis, kui mõnel põhjusel on kirjutamisel tekkinud vaheaeg. Kui salk lõpetab tegevuse ja poisid asutavad uued salgad, kuhu nad edasi lãhevad, siis kirjutab viimane salga juht lõppsõna. Raamat lãheb lipkonna, maleva – või koguni Eesti noorsootõõ arhiivi.

Salga pitsat

Kas seda on tarvis?

Sellele ei oska ma vastata, sest see oleneb salgast. Mõnel salgal on pitsatit hãdasti vaja, teised on saanud ja saavad ka vist tullevikus lãbi isegi ilma salga liputa. Nii et seda peab otsustama salk.

Kuidas pitsat teha?

Pitsatid koosnevad kahest osast – jäljest ja käepidemest, mis pärast liidetakse kokku. Jäljend tee linoolist või kummist – joonista kujutis enne tagurpidi materjalile ja löika ettevaatlikult välja. Käepide võib olla mõne poisi nikerdus puutükist – orav, käpp, oksast öökull, sarv, kont või lihtne puutükk. Käepideme tald olgu liivapaberil nühitud hästi siledaks ja sellele liimitakse pärast jäljend.

Kui salk ei suuda kohe korralikku pitsatit muretseda (kui seda on kiiresti vaja), siis võib ajutise pitsati löigata korgitükist või isegi pooleks löigatud kartulist või kaalikast. See ei pea kaua vastu, kuid ühele pidukutsele, võistlus-väljakutsele või pühade õnnitlusele alla lõõmiseks on see küllalt hea.

Salga pitsatihoidja on see, kes saadab välja salga kirjad või kirjutab tegevusraamatut.

Salga asjaajamine

Korralikuks asjaajamiseks on salgal mõned raamatud, mida peavad vastavad asjamehed. Kõige esimene ja tähtsaim neist on salga nimestik (näide on eraldi!). Salga sissetulekud ja väljaminekud kantakse kassaraamatusse (vaata näide!) ja varustus vararaamatusse (vaata näide!). Salga asjaajamise raamatud on tavalised, kuid vastavalt lineeritud vihikud. Peale selle on veel üks taskuraamatu suurusega vihik – salgajuhi märkmik, kuhu salga juht sisse kannab poiste osavõtu salga ja rühma tegevusest, salga nõupidamise otsused, nende teostamise tähtpäevad, koonduste märkmed ja muud. Salgajuhi märkmikus on iga poisi kohta üks lehekülg, kuhu juht märgib kõik andmed ja märkmed selle poisi kohta.

Salga kassaraamat

(näide)

Aasta, kuu kuupäev	Sissetuleku või välja- mineku nimetus	Sisse- tulek	Välja- minek	Kassa seis
1954 sept. 5	Vello Sambla liikmemaks			
	mai - sept. kuud	- 50		- 50
17	Ulo Järve liikmemaks			
	sept. kuu	- 10		- 60
	Salga rüüdi tulu	4 22		4 82
22	Vanapaberi müügist	6 04		10 86
okt. 12	Ostitud tormilõik (Vararaamat nr. 12)		2 50	8 36
19	Kalle Loo liikmemaks			
	sept. - okt. kuud	- 20		8 56
	Ants Mäselja liikme- maks sept. - okt. kuud	- 20		8 76
24	Arvo Kaasiku sünnipäe- va kingituse ülejääk	- 14		8 90

Salga nimestik (NÄIDE)

Jrk. n.	Perekonanimi ja usinim	Sünniaeg	Elukoht, aadressimuudatused	Telefoni number	Asunud saadikis	Asunud salga	Saadik kätte	Saadik lootus	II jäne	I jäne	Erikatsed	Lahkenud salgast
1.	Mäesalg, Ants	4. okt. 1941	74 Eastern Ave 202 Estonian Rd	LA 4560 EM 3-1807	22. sept. 1951 hunnuldas	4. okt. 1953	17. sept. 1954	24. sept. 1954	7. mai 1955		Signalist - 21. juuni 1955 Sõjaväe - 23. aug. 1955	

MÄRKUS: AADRESSI- JA TELEFONINUMBRITE MUUDATUSTE PÄRAST KIRJUTA AINULT 2-3 NIME LEHEKÜLJELE VÕRDSETE VAHEDEGA

Salga vararaamat (NÄIDE)

Jrk. n.	Eseme nimetus ja kirjeldus	Valmistatud või ostetud - kuupäev	Vääratus ka. snt.	MÄRKMED paranduste ja korrashoiu kohta	Vararaamatust kulus - tatud - põhjus, kuupäev
1.	Tilk 4 poivili, eraldi tilg; pörand, 2 kolmeosalist tilg; puud, 10 vaia, kaudikott	Tellitud 20. juunil 1954	40 50	Salg; uude juurest nissipõletatud aue (Hingalnoole suurlaagnis) parandatud 15. sept. 1954.	
2.	Signaliseerimislipud (2) ja kaudikott	Valmistatud sk. Illo Järve poolt 20. juunil 1954	4 00		Kaotatud matras Luukse järel 7. sept. 1955.
3.	Telgipuldade 12' x 8'	Kingitud sk. Kalle Loo isa poolt 27. sept. 1954	12 15	Imprägmentitud veekiudlaas salga poolt 15. mail 1956	
4.	Indiaaulaste trumm, 2 konti trummipulkadeks, kauderihm nahast	Valmistatud saadikide Mart Kaatiku ja Emm Mere poolt 14. apr. 1956	17 00		

MÄRKUS: JÄTA IGA SISSEKANDE VANELE KÜLLALT RUUMI (3-4 KANNET LEHELE), ET OLEKS VÕIMALIK SEAL NÄIDATA VARUJUSE "ELULUGU" TULEVIKUS.

Tegevusraamatuta ja asjaajamiseta salk on nagu juhuslik poistekamp, kelle tegevusest ei jää muud jälge kui mälestused (nii kaua kui on meeles). Niisuguse salga ajalugu on kerge kirjutada: "Oli kord üks skautide salk. See asutati, tegutses ja suri. Rohkem me temast ei tea, aga see oli üks salk." Mis ta nimi nüüd oligi?

Salga varustus

Varustuseta salk on nagu relvateta sõjavägi, kes võib küll marssida ja kooris "Tervist!" karjuda, aga mitte palju rohkem. On mõeldav, et varustus on olemas Skaudisõprade Seltsil, lipkonnal või rühmal. Aga seda tuleb siis laenutada ja vahest on see ese, mida salk just vajab, teistele välja antud. Sellepärast muretseb hea salk omale vajaliku skaudivarustuse. Sellega tuleb alustada kõige vajalikumatest asjadest nagu tööriistad ja raadio-telefonid ning jätkata, kuni salgal on täielik varustus.

Kuidas on see võimalik?

Salga varustuse muretsemiseks on kaks võimalust:

1. Salk kogub raha liikmemaksudest, salga ürituste korraldamisest või töoga. Selle raha eest ostetakse salga varustus, mida ei ole võimalik ise teha. Kõik võimalik aga teha ise ja salga raha eest ostetakse ainult materjal.
2. Salk koostab varustuse muretsemise kava ja iga poiss ühe varustus-eseme. See on küll salga vararaamatus ja salga kasutada, kuid kuulub sellele poisile. Esimene viis on parem, sest siis pole uue varustuse muretsemist kui mõni poiss salgast lahku ja oma asja kaasa võtab.

Kui salk läheb laiali, siis otsustatakse varustuse saatus – kas antakse uutele salkadele, rühmale, lipkonnale või jagatakse poiste vahel isiklikult.

Salga üritused, millest tulu võib saada: salga pidud, kus salk esitab poiste vanematele mõne poisi kodus (või salga kodus, kui see on küllalt suur) omaõpitud lühinäidendi või segaettekandeid; loteriid, mille piletid müüakse poiste sugulastele või ka teistele skautidele ja mille võit (või võidud) on saadud kingituseks või midagi muud – olenevalt salga leidlikkusest ja algatusvõimest.

Tööd, mida salk võib teha: vanade ajalehtede kogumine ja müük, sama toiming tühjade pudelite ja tekstiiljäätmetega, murude niitmine ja kastmine, peenramaa kaevamine, lume rookimine ja isegi laste valvamine vanemate äraolekul. Raha teenimiseks läheb vaja head skaudi vaimu – et Sa oskad töö leida ja et Sa raatsid oma tulu anda salgale.

SKAUDIVARUSTUS

Telgid – eeskujulikult varustatud salgal peaks olema üks või kaks elamutelki vastavalt poiste arvule, varustuse telk, tükk puldanit või plastkangast köögitelgi ehitamiseks ja kerge päikesepuri või katus, millega varjata salga sõõgilauda laagris. Telgid on enamasti Skaudisõprade Seltsil või lipkonnal, kuid oleks hea, kui need on salgal. Või on lipkonna omad, kuid on antud salga hooldamisele ja kannavad salga märki.

Köögivarustus – keedunõud, pann, ämbrid, pesunõud, noad, kulp, puhastusvahendid jne., mille täpse nimestiku aitab koostada rühma juht või mõni teine laagrikogemustega vanem juht. Ka see varustus on enamasti lipkonnal ja salk muretseb köögivarustuse alles

siis kui kõik muu on olemas. Paar väiksemat potti ja pann on aga vajalikud igal matkal ja haigil.

Tööriistad – on tingimata salgal endal: üks suur lõhkumiskirves ja 1 - 2 väikest skaudi-kirvest, vibusaag, võsanuga või kiin. Neile lisanduvad luisk ja viil teritamiseks – kui neid ei saa laenata mõne poisi isalt. Skaudikirved langevad varustuse nimestikust ära, kui salgas on head skaudid. Igal heal skaudil on nimelt oma skaudikirves ja skaudinuga või -puss.

Sidevahendid – moodsal salgal on kaks raadio-telefoni. Treeninguks signaliseerimis-lipud, morselambid, viled. Päikesevalguse kasutamiseks signaliseerimisel oli vanasti vahend nimega heliograaf. Selle ehitamine ei ole raske ja kindlasti leiab mõnest vanast entsüklopeediast või tehnilisest käsiraamatust selle pildi. Signaliseerimisel kasutati morse-tähestikku. Kõiki vahendeid peab olema kaks, et salk saaks opereerida kahes grupis. Signaliseerimis-lipud aga tehakse ise – ostetakse ainult riie.

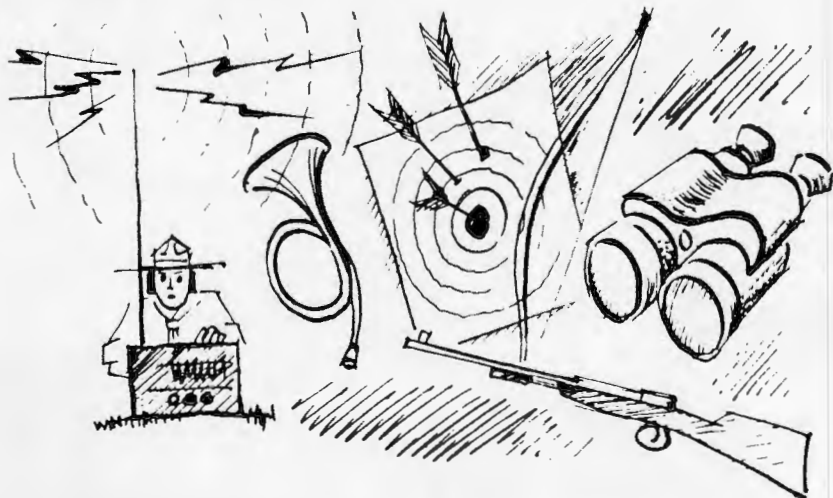
Päästeliin – vee- ja jää-õnnetustel kasutamiseks – vähemasti üks, hea kui rohkem. Päästeliini täpsusvise maapinnale joonistatud ringi või ruudu sisse on Skandinaavia skautide sport.

Esma-abi-paun – kuna salk peab olema võimeline kergemaid haavu ja vigastusi ise "lappima". Paljudel maadel on müügil mitmesuguse sisuga esma-abi-karbid. Seda on aga võimalik ka ise teha: puust kastikene, nahast või puldanist kott või ostetud väike kohver. Sisustuse jaoks peavad olema taskud või kummipaelast aasad. Sisustus tuleb poole odavam, kui see ostetakse lahtiselt.

Latern – on vajalik laagris ja öömängudel. Elektri-patareiga töötavaid laternaide on mitmesuguseid, mõned neist annavad kaugel ulatavat tugevat punkt-valgust ja on varustatud punase plink-tulega. Kogu õõ kestel valgustava tulena laagris on kõige kindlam ja odavam vana-aege petrooleumi tormi-latern.

Sõlmimis-nõõrid – on igal poisil, kuid salgal on olemas veel üks varu-komplekt – üks nõõr iga poisi jaoks. Need on täpselt ühepikkused ja -jämedused kinnimähitus otsdega ja nendega toimuvad võistlused.

Lisavarustus – lipu-liin ja plokk, mitmesugused nõõrid, spleisimpulk, varustus telkide lappimiseks eraldi kotis, küünlad ja muud.

Skaudivarustuse luksus-esemed

Kui salk omab kõik hädavajalikku, siis võib mõelda ka mugavustele. Kõik järgnevad esemed võivad salga elu muuta palju toredamaks.

Binokkel loodusvaatluseks ja signaliseerimiseks kaug-distantsil

Summer heli-morse harjutamiseks

Tondivokk, vurripuud, kilgid

Vibud ja nööled, vibuspordi märklaud

Ohupüss või väikekaliibriline vintpüss

Voolikpaat või kanuu

Muusikariistad – flöödid, suupillid, trummid

Signaalsarv, fanfaar

Ujumiskrae või päästevest vetelpääste harjutusteks

Tulepuur, tuleraud räni ja taelaga

... ja tuhat muud põnevat eset, mida Sa näed spordiärde akendel või riitulitel, mis üksinda ostmiseks on liiga kallid ja millega saab kogu salk löbu laialt.

Varustuse hooldamine ja hoidmine

Salga varustus võib olla salga kodus või varahoidja juures, aga seda võib hoida ka hajutatult, nii et iga eriliiki ese või esemed on vastava asjamehe käes. Selle küsimuse lahendab salk otstarbekuse järgi. Ükskõik kus ja kuidas neid hoitakse, igal juhul on nad sisse kantud salga vararaamatusse, märgitud salga nime või märgiga ja varahoidja peab uute sissekannete tegemiseks alati täpselt teadlik olema varustuse olukorrast.

Salga varustust tuleb hoida hoolsamalt ja paremini kui oma isiklikke asju, sest see on ühiskondlik vara. Oma asjadega võid teha, mis tahad, sest need on Sinu omad. Sa oled ise maksnud nende eest ja võid neid ka lõhkuda (mis pole sugugi skautlik tegu!). Salga varustuse soetamiseks on aga pingutanud kogu salk ja need asjad on usaldatud Sinu hoole alla. Usalduse kurjasti tarvitamisel kaotad Sa sõprade usalduse. Ma usun, et ükski poiss ei taha omada ühiskondliku vara hävitaja kuulsust.

Suure osa salga varustuse hoidmiseks peaks salk muretsema kapi või kirstu, kus kõik on korralikult koos. Kirstu ehitamise ideid vaata kõrval-leheküljelt. Varustust tuleb kontrollida iga paari kuu tagant – seda teostab varahoidja koos mõne abilisega või kogu salk.

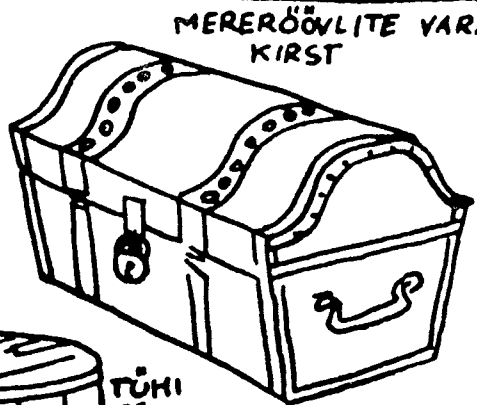
Milleks? – Telgid ja puldanid võivad ruumis seistes niiskuda ja hallitama minna. Kuu aega niiskena hoidmist hävitab telki rohkem kui terve suvi laagris. Kõõgivarustusel on roostetamise oht – kõik metall-esemed vajavad kergelt õlitamist. See õli ei tohi aga puutuda telke – õliplekke telgist välja võtta on väga raske. Trummide nahad tuleb seismisel lödvendada, kummist esemed (voolikpaat) vajavad talgiga puudertamist jne. Kui salk midagi omale muretseb, siis uurige põhjalikult selle eseme korrashoit nõudeid – nõnda seisab salk kaua jõukas.

SALGA VARANDUS SEISAB SALGA KIRSTUS - KUI KIRST

ON SALGA KOOS, SIIS PEAB SEE SOBIMA KODU ÜLDISE STILIGA *

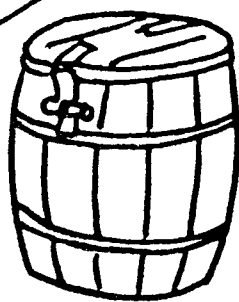
HINGEDEGA
PAKK-KAST
ON KÕIGE
LIHTSAM

MERERÖÖVLITE VARA
KIRST

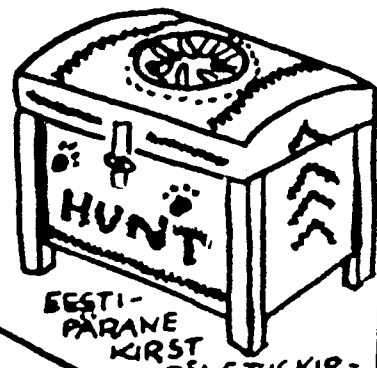

ÕONES
PUU

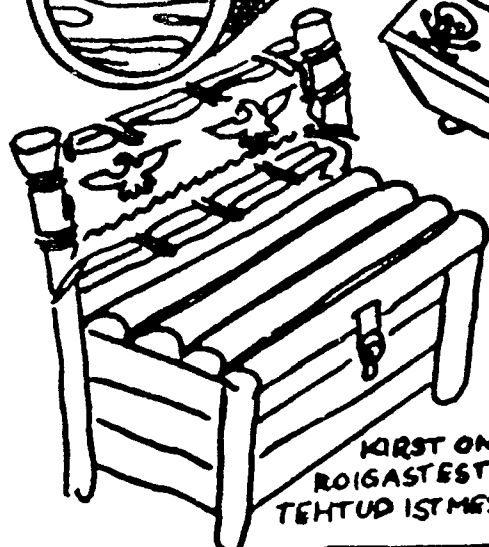
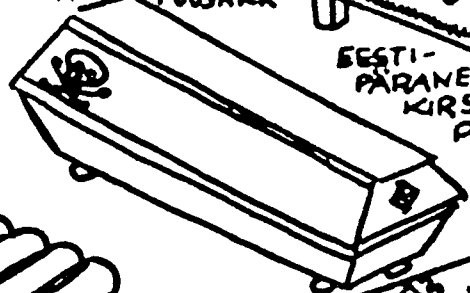

TÜHI
TÖNN

"JUBEDATE VEN-
DADE" POUŠÄRK

EESTI-
PÄRANE
KIRST
PÕLETUSKIR-
JADEGA

KIRST ON
ROIGASTEST
TEHTUD ISTMES

PAKK-KAST
KAUNISTATULT

KIRSTU TEGEMISEL ON TÕDD TEREVEL SALGAL (ISADEL KA?) * *

Salga tegevus

Salga tegevuse kohta on avaldatud erinevaid seisukohti nii käsiraamatutes kui ka juhtide koolides. Mõned skaudijuhid näevad salga tööd ainult rühma töö osana viimase raamides – näiteks salga koondus on osa rühma koondusest, milleks iga salk asub ise nurka. Sama kehtib ka maastikutegevuse kohta – rühm läheb välja ja tegutseb salkade kaupa.

Osa skaudijuhte arvavad, et salkade töö suurem osa toimugu täiesti omal käel. Muidugi tuleb ka selles teenida rühma töö sihte, kuid see ei tarvitse toimuda rühmajuhi juuresolekul. See tööviis nõuab aga väga tublisid ja hästi koolitatud salgajuhte. Mina pooldan ja käsitlen seda võimalust!

Salga tegevus jaguneb kahte ossa:

1. Ülesanded ja tegevuspunktid rühma/lipkonna töökavast.
2. Salga iseseisev töö ja elu.

Need kaks osa on nii tihedasti põimitud teineteisega, et tegelikus töös on neid raske eraldi näha.

Salg rühma töökava alusel

Rühma töökavas on alati punkte, mille teostamine toimub küll rühmaga, kuid mille ettevalmistamist ei ole kerge või üldse võimalik teha rühmaga. Üksikute skaudialade põhjalik harjutamine nagu sõlmed, spleisid, köidised, signaliseerimine, jälitamine, jäljevormide võtmine, haavasidemed on rühma töös teostatavad pealiskaudselt, sest poiste arv on liiga suur. Neid võib rühma koondusel õpetada ja demonstreerida, aga igale poisile ei jatku seal aega harjutamiseks – liiati mitte tippvormi saavutamiseks. See toimub salkade töös. Üksikute alade õppimine käib koos võistluste ja katsetega ning sellepärast jääb salgajuhi ülesandeks aidata oma poisse rühmas esirinda. Sama kehtib ka maastikumängude, matkade, haikide ja laagrite kohta. Lühikesed salgalaagrid on rühmalaagri ettevalmistuseks.

Salg omal käel

Peale rühma töökava ülesannete on salgal lõpmata hulk võimalusi tegutsemiseks omal käel. Siia kuuluvad:

salga kodu, salga onni ja nõupidamiskoha ehitamine

salga varustuse muretsemine ja valmistamine

salga sisuline ülesehitamine – laulud, hüüded, salakirjad, salamärgid, vilesignaal, salg telefon, kiirkogunemise kavad jne.

salga maastikumängud, matkad, looduse uurimised, haigid ja laagrid oma huvides poiste huvialade harrastamine – sport, mudelite või esemete ehitamine, kogude koostamine, musitseerimine jne.

Omal käel tegutsemine tihendab salga vaimu ja annab salgale leidlikkust ning värskust – muudab salga jõukamaks nii varaliselt kui ka vaimult.

Salga tegevuse pinge

Kooskäimise sagedus pole ainult salgajuhi ja poiste teha. Siin mängivad oma osa kaugused poiste kodude vahel, tööülesanded koolis ja kodus ning muu skautliku tegevuse sagedus. Peateguriks on ja jääb siiski poiste huvi asja vastu.

Eeldused heaks salga tegevuseks on poiste kodude lähedus, käimine ühes koolis või kooli-

tüübis (et koolivaheajad oleksid samal ajal) ja et poisid oleksid head sõbrad. Normaalne salk peab koos käima vähemasti paar korda kuus, ka siis kui rühma koondused toimuvad igal nädalal.

SALGA KOONDUS

Mõned salgajuhid teevad seda rühma koonduse-kava ja-plaani järgi, kus kõik rivistumised, ülevaatused ja õppused on teostatud samuti, ainult vähemate poistega. See pole just kõige parem tee, kuna salk pole niivõrd skautüksus kui just perekond. Perekondlik sõprade kokkusaamise vaim on salga koondusel õigem. Muidugi – salk avab oma koonduse tseremoniaga ja lõpetab samuti – nagu ka heades perekondades valitsevad oma tseremoniaalsed kombes. Ülevaatus, puhtuse kontrolli rivistumisega ei tarvitse salgas teha, kuna juht näeb oma 6 - 7 poissi ka tegevuse juures küllalt hästi ning võib oma soovitused edasi öelda. Kui rühma koondus on vahelduse huvides jagatud paljudeks eriosadeks, nagu skaudiõppus, laul, võistlus, mäng, lõkkejutt jne., siis ei tarvitse see nii olla salga koondusel. Salga koondusel on vähem poisse, huvi on koondatud tihedamalt ja salk võib oma koondusel tegeleda ainult ühe või paari alaga. Kui aga salgal tekib tegevuse kestel huvi mõne teise asja või vahelduse järgi, siis kasutab hea salgajuht selle huvi kohe ära. Näiteks – töökoondusel hakkavad poisid laulma. Seda ei tohi takistada, vaid sellest saab haarava lauluharjutuse kogu salgale. Koonduse kohaks on salga kodu või selle puudumisel mõne poisi kodu.

SALK MAASTIKUL

Esimeste kevadlillede tärkamisest kuni lehtede langemiseni ja esimese lumeni on salgal palju võimalusi maastiku-tegevuseks. Pargid, metsatukad ja jõeorud on igapäevaseks maastikutegevuseks küllalt head, ainult matkadeks ja haikideks tuleb minna kaugemale metsadesse. Mõned salgad peavad suvel kõik koondused väljas. Loodusvaatlus (sipelgate ehitustöö, lindude pesitsemine ja poegade toitmine, metsloomad joogikohal jne.), annab salgale luuramise oskust ja on heaks püsivuse harjutuseks. Jalutuskäigud kindla ülesandega (jäälagunemise vaatlus, kogudeks materjalide leidmine – puude lehed, liblikad, jälgede kipsijäljendid) on sageli huvitavamad kui ettekatsetatud põnev mäng. Luuremängud, signaalseerimine väljas, kauguste ja kõrguste mõõtmine, moondamine – kõik need on see õige skautlus, mida saab teha ainult väljas. Matkad ja haigid (matkad väljas ööbimisega) on vastupidavuse proovideks salgale ja salk õpib palju ka siis, kui ei ole kaasas ühtegi vana matka- või haigi-"kala". Maastiku-elu ise õpetab.

SALK SPORTIMAS

Ainult üksikud suurema koosseisuga meeskonna-mängud ei sobi salgale, kuna poisse on vähe. Kõik muud spordialad on aga lahti: kergejõustik, maastikujooksud, võrkpall ja muud on head salgaspordid. Talvel lisandub neile suusatamine, uisutamine ja jäähoki. Sportida saab aga ka siseruumides – ping-pong, noolte pildumine, võibolla isegi poksimine. Ja siis ajuspordid nagu male ja kabe. Spordialad, mis nõuavad teatud vahendeid – need tuleb siis muretseda salga kirstu.

TÖÖÕHTUD

Neid võib paigutada salga koonduste raamidesse, aga on ka mõeldav, et salk korraldab varustuse ja mudelite ehitamiseks või kogude korrastamiseks erilisi tööõhtuid – eriti siis, kui need toimuvad mõne poisi koduses töökojas.

LÖKKE- JA PIDUÕHTUD

Hea salk on nende korraldamiseks alati võimeline ja need teenivad siis ka meelelahutust, rahakogumist – kui pidu on hästi ettevalmistatud, nii et selle võib teha maksulise. Külalisteks on viimasel juhul poiste vanemad ja omaksed. Salk võib aga külla kutsuda mõne teise

salga jõuluvorsti-õhtule, korraldada õuna-õhtu juhtide kogule, küpsetada orgi otsas vorste ja lüüa laulu, jutustada lugusid ja anektoote või rääkida vanasõnu, mõistatusi, ilmaennustusi ja kõnekäände. Kõik need õhtud nõuavad head läbimõtlemist ja kavandamist ning ettevalmistusi tervelt salgalt. Kui teil muud midagi pole "ette kanda", kui ainult kaks viini vorsti igale külalisele, siis ärge külalisi parem kutsuge. Külalisi ei kutsuta mitte selleks, et salgast halba muljet jätta.

On hea, kui salk ehitab omale kunstliku lõkketule: punane elektripirn vineerist alusel, mille ümber on kinnitatud riit- või koonustuli. See on vajalik talvisteks lõkkeõhtuteks, kui salgal pole võimalust istuda küdeva kamina ees.

Tegevuskavad

Salga tegevuskava esialgsel kujul koostavad salgajuht ja abijuht ja seda saab hästi teha siis, kui lipkonna- ja rühma töökavad on juba laual. Kava on arutlusel ühel salga koondusel, kus iga poiss avaldab oma arvamist, tehakse muudatusi ja parandusi ja määratakse kava lõplikult kindlaks. Salk teeb oma tegevuskava tavaliselt kolmeks, mitte aga rohkem kui kuuks kuuks. Tegevuskava koostatakse kirjalikult – üks eksemplar sellest on salgajuhile, teine pannakse salga kodu seinale.

Salk püüab võimalikult täita tegevuskava. Olude tõttu on võimalikud muudatused – need otsustab salk enne, selle asemel, et pärast seista kurva näoga otsuse ees – see jäi ära... Salgajuhi leidlikkus võib anda salgale huvitava tegevuskava. Selle teostamiseks läheb aga vaja püsivust. Ideevaene juht ei oska koostada head kava ja püsivuseta juht ei suuda ka hea kavaga midagi teha. Ära võta oma salga tegevuskavva "lillasid elevant", mida salk kunagi ei suuda teha – näiteks: 1955 mai kuul ehitab salk High Parki Eiffeli torni ja juuni kuul tõrvatakse kuu mustaks.

Salga tegevuskava näide:

Aasta Kuu	Päev	T e g e v u s	Märkned
1956. veebr.	5.	Haavatud noimari tabamine, jäljed lumel - Doni jõe org	
	15.	Salga tööõhtu - mudellenõukid	
	29.	Külalised - Tasuja lipt. kotkad Sõlmehõistlus 1 tee ja koogid	Edasi liikatud 7. märtsile.
märts	7.	Harjutused lipkonna sisevõistluses	Edasi 14. märtsile
	18.	Kalle isaga koos kalale.	
	28.	Salga koondus - marsi ja semafor.	
aprill	8.	jalgratturite Humberi orgu - kevade tänkamise loodusvaatlus.	
	21.	Salga midy isadele ja emadele Nähtused "O. Lutsu "Kapsapuu" - laagrivaru- tuse raha saamisest.	

Tegevuskava peensused ja täpsemad üksikasjad viimistleb salgajuht koos abijuhiga ja need on kirja pandud salgajuhi märkmikus. Kui kõik üksikasjad oleksid poistele juba ette teada, siis poleks neil midagi põnevat oodata.

Salga laager

Kahe- kuni nelja-päevaline nädalalõpulaager on salga laagritüüp "omal käel". See laager ei nõua tingimata püsivamaid ehitusi, toiduainete järelevedu, ega neid sadu piasaju, mis pikemas laagris on vajalikud ja mille korraldamiseks on vaja vanemaid skaudijuhte. Salk võtab toiduvastust kogu laagriks kaasa – kas igal poisil isiklik (halb moodus) või ühine, millest iga poiss toob teatud aine.

Salga laagrisõidust peab tingimata teatama rühma- ja ka lipkonna juhile. Rühmajuhth annab salgale laagrisse kaasa hulga näpunäiteid kaasavõetava toidu ja varustuse osas, aitab koostada toidukava ja tegevuskavu.

Kui laagrikoht asub kaugel, siis on soovitatav salgaga kaasa kutsuda mõni skaudijuht, tubli vanem- või vanaskaut. Või korraldada koguni isade-poegade laager, kus isad elavad laagri kõrval omaette. Praeguste skautide isad on enamasti olnud ise ka skaudid ja nad saavad laagris poistele õpetada "nõkse" hea laagerdamise, kalastamise, vähipüügi ja loodusvaatluse alal.

Juhtidelt laagriloomis saamisel ja vanemate kaasa kutsumisel salgale laagrisse on ainult üks mõte – JULGEOLEK. Laagris on võimalikud tuhat häda ja õnnetust, alates ühe poisi näppulõikamisega ja lõpetades terve salgale uppumisega või metsatulekahjuga. Laagrisse ei minda selleks. Kui midagi taolist peaks juhtuma, siis on garanteeritud, et vanemad ei luba kunagi oma poegi salgalaagrisse – võibolla keelavad koguni skaudiks olemise.

Erinev salgalaagri tüüp on salk rühma- või lipkonnalaager. Paljud üksused praktiseerivad seda õiget skaudilaagri kommet, et iga salk saab omale eraldatud laagripaiga ja elab seal omaette. Sellise laagri vastutus lasub juba laagrit korraldavatel vanematel skaudijuhtidel ja salgale jääb ainult laagrist rõõmu tunda. Niisugune laager on palju põnevam kui rühma- või lipkonnalaager, kus salgad on kiilutud külj-külje kõrvale kitsal laagriplatsil. Arutage seda küsimust juhtidega kui teete järgmise laagri plaane!

Hästi väljaehitatud SALGALAAGER

Kõrval visandil näidatud laagri ehitamine on võimalik rühma- või lipkonnalaagris, kui salk elab seal omaette ja laagri kestvus on vähemasti üks nädal. Lühema ajaga on salk vaevalt võimeline kõikideks töödeks. Numbrid visandil on:

1. Laagrivärv salga märgi ja poiste peremärkidega paku otsast lõigatud puuketastel.
2. Eesti lipp, kui laager ei tarvita ainult ühte pealippu.
3. Salga lipp.
4. Elamutelgid. Neli poissi telgis. Heaks laagriks on need telgid paremad kui üks suur salgatelk, kus kõik on koos.
5. Varustuse telk poiste ja salga varustuse jaoks. Kõik varustus, väljaarvatud magamiskott ja magamisriided, on poistel seal. Magamiskott ja -riided asetatakse telki. Öösel, kui poisid magavad, on elamutelgis kokkupandult poiste seljariided. Varustuse telk suletakse vihma ajal ja ööseks, muul ajal on see avatud.
6. Veevõtu sild, pikkus olenev kaldvee sügavusest.
7. Kõõgituli puust raketel. Pealispind on kaetud savi või mudaga, millele ehitatakse kivist tulease. Pliidi kõrgusele toodud kõõgituli on mugavam ja võimaldab puhtamat toiduvalmistamist.
8. Kõõgi töölaud ja toidunõude hoidla. Kuivad tulepuud üheks päevaks on töölaua all.
9. Kõõgivarustuse telk.
10. Roiskvee valamu ja jäätmete auk. Valamu on kaetud kuuseokstest kaanega ja vesi valatakse sellest läbi. Jäätmed kaetakse kloorlubja või liivaga, et vältida kärkseid. On samuti soovitatav katta okstest kaanega.
11. Tee latriini.
12. Salga söõgituba varjulises paigas.
13. Nõupidamisring ja lõkkeväljak. Istmepakud sisse-raitatud õnarustega mugavaks istumiseks.

Lühemat aega laagerdades langevad ära vähemtähtsad ja aegavõtvad ehitused, need teostatakse kergemal kujul. Matkalaagris püstitab salk telgid ja ehitab tuleohukindla tuleaseme. Uuri käsiraamatutest ja laagritest ehituste üksikasju, siin pole ruumi!

Salga kodu

Meil on alaline mure ruumidega skauditööks, sest ruume on vähe ja needki on koormatud. Sellepärast on salkadel harva võimalusi kasutada avalikke kooskäimise kohti. Kui see olekski võimalik, siis pole ometi mõni tühi ja kõle saal salga õige kodu. Salga kodu muudavad koduseks ja mugavaks salga oma märgid, varustus ja asjad seal sees.

Sellepärast tuleks salga tegevus viia poiste kodudesse, kus vähemasti üks salga liige on peremees oma majas ja kus on juba "skaudi lõhn" sees. Kõige parem lahendus on, kui salk saab mõnelt healt onult või isalt keldriruumi või pööningu oma käe järgi sisustamiseks ja kasutamiseks. Võibolla saate isegi abi materjalide ja töö näol, et ruumi muuta ilusaks ja puhtaks.

Niisugune ruum muutub kohe salga koduks, kui seal on laud ja istmed kogu salga jaoks, salga lipp ja kirst, sobiv valgustus ning skaudiasjad seintel. Pildid järgnevatel lehekülgedel juhivad Sind salga kodu kujundamisele. Need on aga väga lihtsad näited ja sa võid alati leida ning teha midagi toredamat.

Esemed salga kodus ja selle seintel:

Salga lipp, Eesti lipp seinal või Eesti laualipp.

Pildid seintel – president Päts, kindral Laidoner, Baden-Powell, pilte oma skaudijuhtidest, salga poistest, salga tegevusest ja salga looma pildid.

Skauditarkuse õppetabelid – sõlmed, semafor, morse, riikide lipud, mere-signalisatsiooni lipud, lõkete, telkide, laevade, laagriehituste tüübid.

Mudelid laevadest, lennukitest, laagriehitustest.

Metsatarkuse kogud – lehed, suled, puud, jäljed, loomade ja lindude topised ja nahad.

Signaliseerimislipud, signaalsarved, trummid.

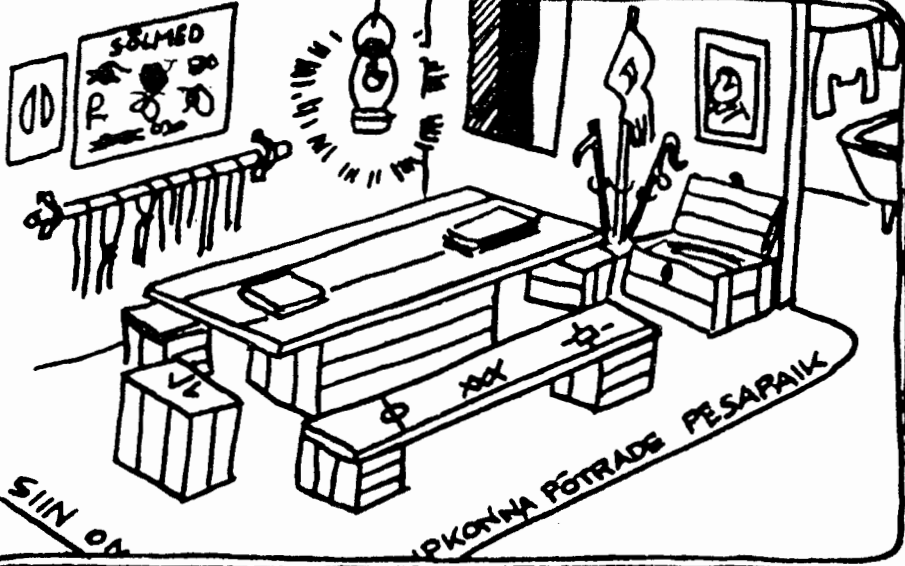
Nööripuu ja sõlmimisnöörid.

Poiste peremärgid istmetel, puuketastel, vimplitel. Matkakepid, lumekingad, püssid, loomade sarved.

Kunstlik lõkketuli.

Poiste leidlikkus võib anda salga kodu sisustamisel meeldivaid üllatusi. Aga vaadake ka kodusisustamise ajakirju – seal on klubiruumide kavandeid, mis on üsna salga kodu moodi.

LIHTNE SALGA KOOU PAKK-KASTIDEST JA LAUATÜKKIDEST

SEDA TULEB VEEL TÄIENDADA! — ISEIJA VÕIUS NO EES — AVATAV ON

PRIBITE KODU NAELATÜNNIDEST ISTMETEGA — SUURTÕNN

Salga "nõksud"

SALGA HÜÜD

Salgal on hüüd enda tutvustamiseks. Selleks võib olla salga looma häälightsus ühendatud mõne huvitava riimitud lausega. Mida omapärasem ja lühem see on, seda parem. Pikk vemmalvärss labase riimi või sõnastusega pole suurem asi. Hüüuga saavutatav mulje oleb palju selle esitamisest – salk peab oma hüüdu harjutama.

Mõned näited: Juht hüppab püsti ja alustab: "Huu-uu-uu-uu!" hundi hulgemist, millega ühineb kogu salk ükshaaval. Selle lõppemisel tõusevad poisid kordamisi ja igaüks ütleb tõustes valjusti: "Hunt!" Kui iga poiss on oma hüüde hüüdnud, tõuseb kogu salk ja hüüab kooris: "Hunt!".

Aeglased, rütmilised kätelöögid paljastele põlvedele (piibri sabalöögi laksatus vees), salgajuhilt pikk hele vile (piibri hoiatussignaal), salk tõuseb püsti ja poisid teevad korraga skauditervituse. Selle juures hüütakse kooris: "Insenerid – piibrid!".

Näiteks olgu ka üks "mage" hüüd: "Meie salk on hiigla maru (oma kiitus haiseb), sest et tema nimi karu, marju sööb ta hoolega, mõlema suupoolega!" – Ei maksa pahaks panna, kui teine leidlik salk selle peale kiituseks hüüab: "Lasteaia kõnekoor!".

Peale salga hüüu (tutvumishüüu) võib salgal olla veel erilisi hüüde – võistleja ergutamiseks, kiituse avaldamiseks, sõõgija lõpetamiseks, suplemisel vette hüppamise signaaliks jne. Hüüde tuleb aegajalt uuendada, kui vanad "ära kuluvad".

SALGA LAUL

Mõni isamaa- või skaudilaul või üks salm sellest. Salga luuletajad võivad aga teha ka erilised salga-kohased sõnad mõnele tuntud viisile. Ka laulu juures tuleb meeles pidada, et oma kiitus haiseb. Kui see kiitus on aga ühendatud väga hea naljaga, siis ei haise.

SALGA VILESIGNAAL

Lindude nimelised salgad võivad kasutada vilesignaalina salga linna häälightsust – kui see on matkitav. Muidu on soovitatav valida algustakt mõnest tuntud laulust – kutseks. Vastuseks on teise poisi või kogu salga vilega järgmine või järgmised taktid samast laulust. Näited: vile skautide hümni algusest – nootide asemel kirjutatud sõnadega. Kutse: "Eesti-maa"; vastus: "Mu isamaa!".

SALGA PIDULIKUD KOMBED (tseremooniad)

Koonduste alustamine ja lõpetamine käib heal salgal oma tseremooniaga. Mõned näited salkade koonduse-kommetest: Poisid võtavad tuppelist oma skaudipussid, tõstavad need (terad ülespoole) näo ette silmade kõrgusele (tervitus ja valmisoleku tõetus!) ja löövad need koonduse algul selleks ette nähtud puupaku sisse püsti. Lahkudes võtavad nad pussid, teevad jälle sama tervitusvõtte ja panevad pussid tuppe tagasi. Ilma pussita olek koonduse ajal tähendab – me oleme sõbrad ja me vahel on rahu! Keskaegsed rüütlid panid kirikusse minnes relvad ukse kõrval olevasse relvakambrisse.

Noorkotkaste salga koonduse avatseremoonia oli ette nähtud. Salk oli ringis ja sirutas vasakud (südame-poolsed) käed keskele salgajuhi käe peale. Siis öeldi koos: "Oleme sõbrad, oleme aumehed, oleme eestlased!".

Uue poisi vastuvõtmine salka toimub pidulikult siis, kui ta on läbi teinud katseaja ja sooritanud skaudi katse. Mõned näited: Salga lipp on asetatud lauale. Uus poiss paneb käe lipule, teeb paremaga skauditervituse ja ütleb: "Ma tahan olla hea skaut. Tahan olla hea Lembitu ammukütt (lipkonna ja rühma nimi). Ma tahan olla hea kotkas (salga nimi)". Selle järgi joonistatakse poisi peremärk salga lipule või kirjutab ta oma nime tegevusraamatu tootuslehele.

Uus poiss seisab üksikult, salk liigub tema eest mööda. Iga poiss peatub ja paneb oma otsaesise vastu uue poisi otsaesist, surudes ta pead tagasi. Uus poiss surub vastu. See on tarva (metshärja) salga uue poisi vastuvõtt – vanad pühvlid pusklevad uut pühvli. Selle järgi kinnitab salga juht uue poisi vormile tarva salga linnid või märgi.

Võistlusesse minekul võib salgal olla tseremoonia. Vaata näidet leheküljel 362 kuidas seda tegid minu hundid.

SKAUDINIMED

Erinevate nimede andmine on väga vana komme, mida on harrastanud vist kõik rahvad. Neid anti vahvatele austamiseks ja halbadele pilkamiseks või mõnitamiseks. Te teate ajaloost Inglise kuningat Richard Lövisüdant ja Moskva vürsti Ivan Julma. Indiaanlased kasutasid "tootemnimedid" ja mõnedel on need praegugi perekonnanimedeks.

Kui salgas on näiteks poiss, kelle nimi on Johannes, siis hüüavad poisid teda hüüdnimega Juku, Juss, Jukk, Hannes või kuidagi teisiti. Kui see Juss on aga väga vahva poiss, siis antakse temale salga poolt skaudinimi tema omaduste järgi – Raudkäpp (tugeva käega), Kõu (valju häälega), Nukits (vigurivänt), Kaval-Ants, Vibumees (hea laskur) jne. Poiss võib siis kasutada seda nime salga töös kas oma eesnimega või ainult seda. Näiteks: Mart Raudkäpp, Nukits Järv või ainult Vibumees. Minu skaudinimi on Jämesäär. Nime andmine võib olla seotud salga piduliku tseremooniaga.

Püüdke vältida indiaanlastele omaseid nimesid, sest me oleme eestlased. Valge Öökull, Suur Kotkas ja Välkuv Skalp on tüüpilised indiaani nimed. Vältige ka liiga "võimsaid" nimesid, mis võivad kujuneda naeruväärseks nagu Mägedevõitja, Murdlaine, Kohtumõistja jne. ja "vedelaid" nimesid nagu Pudi, Suss, Käpard jne. Salk ei naeruväärista omi poisse.

Poisile, kellel puudub peremärk ja kes ise ei oska seda kujundada, võib salk anda peremärgi – joonistatud puukettale, hukkunud laeva lauaticile, suurlaagri lõkkes põlenud roikale, kasetohule või nahale. Peremärk ja selle andmine võib olla ühendatud ka skaudinimega.

Salga "nõksud" töötab välja salk ise ja salgajuhil on selle juures oluline osa juhendajana ja suuna-andjana. "Nõksudel" on aga mõtet ainult siis kui salk neid tööpoolest kasutab. Pole mõtet salga laulul, mida ei laulda, ega skaudinimel, mida isegi meeles ei peeta.

Salga onn

Kui salga metsamatkad ja -mängud sageli suunduvad samasse piirkonda, siis on põhjust asuda salga onni ehitama. Nõnda saab salk linnakodu kõrvale veel metsakodu. Suurlinnade poistel on selleks vähe võimalusi, sest püsivamat onni kui lihtne tuulevari pole mõtet ehitada metsistunud parginurka, prügimäe lähedale või täisehitamata ehituspiirkonda. Niisugustes kohtades tuleb tegemist piirkonna valvuri või omanikuga. Ja kui sellest onnist kuu jooksul möödub 1000 jalutajat, siis vähemasti sajal on kiusatus seda lõhkuda. Pärts põhjusest, sest inimene lõhub alati meelsamini kui ehitab.

Salga onni on mõtet ehitada eestlase maale (peremehe loal), suvekodusse või skautide laagripirkonda. Raskesti juurdepääsetav soosaar (metsavenna punker) – kui niisugune on lähikonnas – oleks kõige ideaalsem.

Hea salk ehitab onni valmis kolme nädalalõpuga. Hiljem on seda võimalik täiendada sisustusega, küttekoldega või isegi raudahjuga ja muuta onn talvekindlaks. Muidugi sel juhul, kui sinna on mõeldav teha suusamatkasid.

Siin raamatus ei ole ruumi onni ehitamise üksikasjadeks. Laagriehituste oskus annab eel-dused ja julguse onniga alustamiseks. Skaudi-, pioneeri- ja metsamehe käsiraamatutest võib noppida üksikasju ja alati on hea enne nõu pidada mõne vana ankrumehega, kes on enne onni ehitanud.

Salga onn on suurim luksus, mida skaudisalk omal jõul endale võib lubada. Salkasid, kel-lel on oma onnid, ei ole maailmas palju. Lehekülj 388 näitab sulle mõnda võimalust onni ehitamiseks. Võimalusi on aga tuhandeid. Uurige kõigepealt oma salgaga

kuhu te võiksite onni ehitada,
milline onnitüüp oleks seal kõige sobivam ja
kas teil on abi ja lootust ehitamisega toime tulla?

Ehitamist kergendavad mäekülje sisse või pinnasesse kaevamise võimalused. Aga siis tuleb muld või liiv seest vooderdada laudade või vitstest punutud seinaga – varisemise kaitseks. Kaljukoobas, kaljusein või suure kivi külg on samuti väga hea, kui seda mööda ei voola alla lume sulamise- või vihmaveed. Onn puu või puude otsas nõuab ääretu kindlat ehitamist, sest salk kaalub üsna palju ning maakeral on tugev külgetõmbejõud. Mitme puu otsa ehitamisel tuleb enne uurida, kuidas need puud tuules kõiguvad. Kui iga puu kõigub ise suunas siis tuleb onn alla esimese tormiga – kui ta pole ehitatud lõotsapilli taoliseks. Eri-line luksus on onn väikesel saarel, vette rammitud vaiadel või koguni parvel. Unista nendest, tee tuhat kavandit, uuri võimalikku asukohta ja kõiki üksikasju ja alles siis – **EHITA!** Tõeline onn on terve salga jaoks – ja mitte õhuloss.

POISTE NIMEPUUD

Ükskõik kui hästi ja leidlikult ehitatud salga onni varitsevad kaks ohtu: onn vananeb ja muutub tarvitamiskõlbamatuks ning salk vananeb ja "kasvab onnist välja". Mõlemad hädad on välditavad – kui salk suudab elada "igavest elu", s.t. ikka jälle tuleb uusi poisse, kes salka edasi arendavad sama nime ja traditsioonidega. Siis on need uued poisid onni peremehed ja korrastajad ning asendavad onnivaimustusest välja kasvanud mehi. Kui vana maja fassaadil on ehitamise aasta-arv 1890 – siis miks ei või salga onnil olla laua sisse põletatud 1950? Miks ei või seinal olla pikk nimede rivi poistest kes seda onni on kasutanud?

Salk muutub "igavesemaks" sellega, kui poisid istutavad onni juurde oma nimepuud. Puude iga ületab mitmekordselt inimese eluea. Kui seda plaani edasi arendada, siis võib poiste nimepuudele lisaks istutada nimepuid ka eesti rahvajuhtidele, kultuuri- ja poliitikategelas-tele, sportlastele ja kas või skaudijuhtidele. Siis saab sellest puistu või hiimets või – ole- nevalt puude valikust koguni dendropark (haruldaste puuliikide puistu) – looduslik vaata- misväärsus.

Kui salk niisuguseid mõtteid mölgutab, siis on tarvis tingimata ühendus võtta metsa- ja looduskaitse meestega. Nad on lausa vaimustatud, et leidub poisse, kes kannavad peas niisuguseid mõtteid. Nad aitavad teid planeerimise, nõuannete, istutamismaterjalide ja iga- suguse mõeldava abiga. Võibolla, et kord pannakse sinna puistusse või hiide mälestuskivi või monument pealkirjaga: SELLE PUISTU RAJAS EESTI SKAUTIDE HUNDI SALK 1985.

SALGA ONN ON LUKSUS — AGA VÄGA NAUDITAV ASI.

KUI SINU SALGAL ON VÕIMALIK ONNI EHTADA, SIIS TEE SEDAI.

- ① VANA-EESTI PÜSTKODA
- ② POOLELDI MAASSE KEEVATUD MÄTASKATUSEGA KOOBAS
- ③ KOTKAPESA SUURE PUU OKSAHARUDE VAHEL
- ④ INDIAANLASTE VIGVAM, VITS-SÖRESTIKU KATTEKS ON KÄETOHIT (MITTE ELAVATELT PÜDELIT.)
- ⑤ OKSTEGA KÄETUD TUULEVARI VÕI KAKS SELLIST VASTAMISI

KAVANDA SALGA ONN VASTAVALT VÕIMALUSTELE

LOODUSE SÕBRAD

Salga onni ümbrus on endastmõistetavalt looduslikult heas korras ja puhas. Ei ole mõeldav, et onni külje all on prügimägi või solgiauk või et tühjad konservikarbid, pudelid, plastik- ja paberpakendid on koguni maastikule laiali loobitud.

Aga mis siis, kui teie onni naabrusesse tulevad "loodusesõbrad", kes teevad lõkke, hakkavad "suvitama", jooma või loodust rüüstama ja rüvetama (loodame, et nad teie onni ei hakanud lõhkuma).

Kutsuda korraldajad? Teatada nende auto number võimudele? Asuda löömingusse selle õuguga, kui arvate et salk võiks jõu poolest nendega hakkama saada?

Võimude abi otsimine on äärmiselt võte ja garanteerib, et teinekord situtakse teie onni täis või tehakse koguni maatas. Skaudid ei püüa mitte ainult ise paremaks saada, vaid muuta paremaks kogu maailma. Mis see jõuk teeb, kui te sõbralikult lähenete ja küsite: "Kas me võime aidata teil koristada? Siis kui tulete teine kord, on mets jälle puhas".

Nüüd oled Sa uue olukorra juures, mida siin varem ei ole kirjeldatud. Salga juht peab vabalt olema diplomaat, rahvakasvataja ja looduskaitse korraga. Sa arvad, et see lugu on võimatu? Miski asi maailmas ei ole võimatu. Sa tead ju, et ameeriklased käisid kuul 1969.

Salga saladused

Need, kellel on ühine saladus, need hoiavad alati kokku. Sellepärast on armastajapaaridki nagu kaks tuvikest külge-külje vastas. Kui Sina kord tulevikus leiad omale toreda eesti tüdrukut, kes Sind armastab ja keda Sina armastad – siis Sa koged seda kokkuhoidmise asja.

Aga nüüd on salk... ja kui salgal on oma saladused, siis hoiab ka salk kokku.

SALGA SALAKIRI

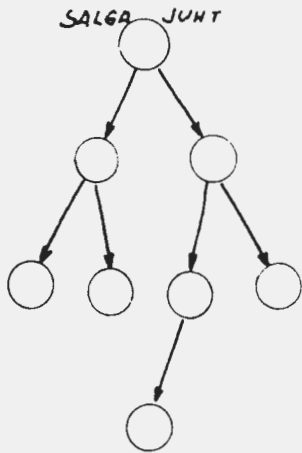
Salk kasutab salakirja kui on vajadus jätta mõni salajane teade avalikku kohta – et ainult teatud mehed mõistaksid seda. Või kui on tarvis kirjaga teatada midagi väga tähtsat. Salakirja võti on ainult salga liikmetel ja kui see kellegi poolt avastatakse, siis teeb salk uue salakirja. Salakirjade näiteid ma siin ei anna, sest neid on tuhandeid. Uuri skaudikirjandust või küsitle vanu ankrumehi! Kasuta ka salatinte, mis on nähtamatud ja ilmuvad kuumutamisel või kemikaalide mõjul.

SALGA SALASIGNAALID

Vahel on salga juhil või poistel tarvis teatada mõningaid asju teiste kuuldes, mis siiski peavad jääma saladuseks. Sel juhul tarvitab salk salasignaale, mida teised küll näevad kuid ei mõista. Ma tean ühte salka, kes õppis kasutama kurtummade kätemärkide täheksid ja kasutas seda võistlustel kui rääkida ei tohtinud. Aga signaalid võivad olla ka lihtsamad. Näiteks – salga juht kammib juukseid ja lahkub ruumist. Vähehaaval kaovad ka kõik salga poisid ükshaaval ja väljas toimub kiire nõupidamine.

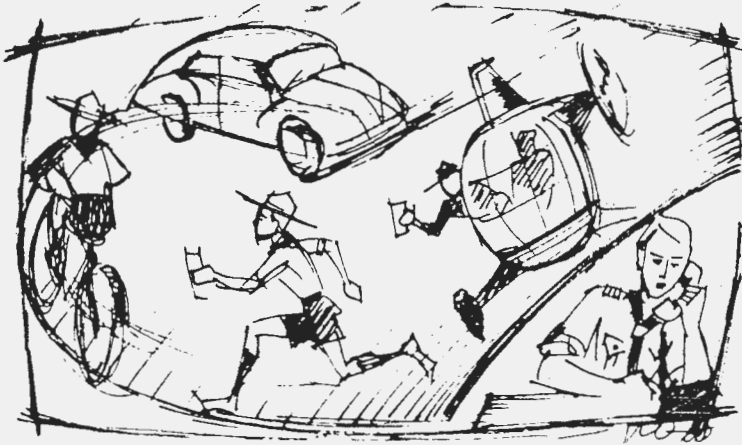
TEADETE VAHENDUS

Vahest on tarvis edasi anda väga kiireid teateid. Kui salga juht peaks seda telefoneerima (kui poistel on telefonid) või suuliselt edasi teatama, siis võtab see kaua aega. Salgal on süsteem – salga telefon. See tähendab, et poisid telefoneerivad või viivad virgatsina (jalgrattal, trammi või bussiga) teate edasi järgmisele poisile. Asula suurusest ja poiste elukohtadest olenevalt võib teade saada edasi antud isegi mõne minutiga.

KIIRTEATE SKEEM

Salga kiirkogunemiseks peab samuti olema kindel kava kasutades kõiki võimalikke liiklusvahendeid. Väikelinnades on peaaegu kõikidel poistel jalgrattad. Suurlinnades tuleb kasuks see, kui mõni poistest saab tulla autoga ja korjata peale ka kõik teeäärsed salga liikmed.

PÕNEVUS

Kui juhtub, et salk jääb uniseks ja loiuks – poistel kaob huvi tegevuse vastu ja nad hakkavad salga tegevusest kõrvale hoidma – siis tuleb tegevusele lisada pipart: anda poistele põnevust, ergutavaid seiklusi ja salajasi ülesandeid. Kui mind omal ajal valiti hundi salga juhiks Lääne Skautide Maleva Viikingite lipkonnas, siis olid hundid võrdlemisi "alla käinud". Terve salk kogunes küll algul, kuid kui nähti, et uus juht pole ka mingi fakiir, siis jätkus endine loidus.

Ma olin sunnitud siis fakiiriks hakkama. Me rakendasime kõik salga saladused, aga need ei mõjunud kauaks. Tuli käsile võtta midagi kangemat. Me katkestasime siis salga

koondused skaudikodus ja valisime salgale salajaseks nõupidamiskohaks sügava keldri Haapsalu lossi varemetes. Varemed olid tol ajal valgustamata ja sinna tuli ilmuda ilma taskulambita – et keegi meid ei märkaks. Keldri trepil pani iga poiss ette papist pealuu-maski ja võttis ümber valge lina, nii et me tundsim seal üksteist ainult hääle järgi. Keldrit valgustas väike küünal.

Teised salgad – kotkad ja rebased said varsti aru, et huntidel on käsil midagi salapärast. Nad püüdsid jälitada ja luurata meie poisse saladuse avastamiseks. See andis omakorda põnevust juurde. Me seadsime sisse signaalsüsteemi, mis kustutas küünla kohe kui keegi avas keldri välimise ukse.

Me ei teinud seal keldris – "Pimedas Pealuu" – midagi erilist. Arutasime ainult, kuidas muuta meie salka kõige tugevamaks lipkonnas ja koostasime sellekohase tegevuskava. Kõik poisid võtsid osa neist salanõupidamistest ja ka hiljem jätkuvast salga tööst.

Ma olen hiljem mitu korda kahelnud, kas nii tugev pipar oli õige? Mõni poistest oleks võinud ennast haigeks ehmatada või saada eluajaks hirmukompleksi. Midagi taolist ei juhtunud – tulemus oli vastupidine. Neist poistest said väga karastatud ja julged mehed, kes teadsid, et kõikide ebamaiste ja jubedate asjade taga pole muud kui inimene ja tema hirm.

Me rakendasime neil keldri-nõupidamistel salga julguseproovi – iga poiss pidi täitma mõne suurt julgust ja enesevalitsemist nõudva ülesande – tooma õösel kell 12 surnuaialt teatud haualt peidetud kirja, kuulutama ja kirjeldama südaõöl varemetes kuulnud hääli, varitsemata ja korrale kutsuma tooreid mehi, kes halvasti kohtlesid oma hobuseid jne.

Me seadsime sisse salga kirjad ja kogunemise teated salatindiga.

Me korraldasime salgale vastupidavuse proovikuu, mille kestel tegime pikki ja pingutavaid matkasid nädalalõppudel – ilmastikule vaatamata. Keegi ei tohtinud muud kaasa võtta kui toor-toiduaineid: toorest liha ja kala, kartuleid ja jahu. Me jagasime salga kaheks ja otsisime mereröövlite peidetud varandusi kaheks rebitud kirjade järgi. Me jälitasime mõnda inimest märkamatu terve päeva jooksul nagu detektiivid. Panime valve terveks päevaks mõne maja juurde ja tegime kindlaks kõik inimesed, kes sisse või välja käisid. Me tegime palju muud, mida skaudid normaalsetes oludes kunagi ei tee. Kõike seda ainsa sihiga – saada juba poistena julgeteks, otsustusvõimelisteks, tugevateks ning tublideks terasmeesteks.

Pipar aitas – meie salgast sai tugev ning ühtekuuluv üksus kauaks ajaks. Me ehitasime salgale metsaonni, mis hiljem ära lõhuti. Me avastasime lõhkuja ja tegime veel teise onni, veel paremini peidetud kohta. Me elasime üle palju toredaid päevi, mis kõik on kirjas hundi salga tegevusraamatutes.

Sina arvata ei saa korrata neid põnevusvõtteid, mis olid võimalikud ühes Eesti väikelinnas aastatel 1928 - 1930. Sul ei ole lossivaremeid ega sügavaid salakeldreid. Võibolla on surnuaiad õõseti lukustatud ja neid valvatakse. Sind võidakse tabada surnuaiavargana.

Ega ma ei jutustagi selleks, et Sind ahvatleda järgi tegema seda mida hundid kunagi tegid. Sa pead ise leiutama põnevat praegustes oludes. Sa ju tunned ümbrust ja olusid ning tead, mis Sinu poistele on põnev ja erutav. Ja lõpuks on see Sinu salk, mille tegusid kirjeldatakse Sinu salga tegevusraamatus. Igaks juhuks – hoia oma pipratoos valmis!

Uued salgad

Sa oled loodusteaduse tunnis õppinud, kuidas paljunevad üheraku lised algloomakesed. Rakk kasvab suureks, kuni tema tuum jagu neb kaheks. Mõlemad tuumad eemalduvad ja raku plasma koos nendega jaguneb kaheks. Meil on nüüd kaks väikest rakku.

Mesilasperedes hautakse pidevalt välja noori mesilasi. Igas uues haudes on ka üks ema. Kui uus ema on kärjest väljunud, siis lendab vana ema koos oma perega välja – otsima uut pesapaika. Seda nimetatakse pereheitmiseks.

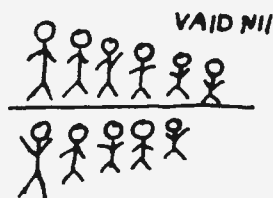
Nõnda tekivad ka uued salgad. Kui üks salk on kasvanud liiga suureks 10 - 12 poissi, siis toimub salgast pereheitmine. Normaalselt lahkub salgast poolte poistega salga abijuht või mõni tublim skaut, asutab uue salga, valib uue nime ja alustab salga mängu otsast peale. Tal on kaasavaraks rikkalikud kogemused vanast salgast.

Erandjuhtudel – kui on palju organiseerimata poisse ja nende skautideks värbamine on käsil, siis lahkub salgast 2 - 3 tugevamat poissi ja igaüks neist värbab omale uue salga. Nõnda tekib salgast uus rühm, mis tavaliselt valib juhiks vana põhisalga juhi.

VEAD SALKADE KOOSSEISUDES

Pea ja jalad eraldatakse. Salk poolitatakse vanemateks ja nooremateks poisteks põhjusel, et nii nad sobivad paremini kokku. See on õige, nad sobivad, kuid nii tekib uus salk, mis pole vanaga mitte võistlusvõimeline.

Normaalses salgas on poisse 12 - 16 vanuses, on algajaid skaute ja II ning I järgu skaute. Vanuse ja võimete järgi poolitamine on ebanormaalne nagu raku jagunemine tuumaks ja plasmaks. Salk on organism ja peab selleks jääma ka jagamisel. Erandjuhtudel võib vanuse järgi poolitamist teostada, kui uue salga juht on väga tugev ja püüdlik ning pole karta, et uuest salgast tekib rühma "lasteaid".

IMELAPSED JA KONNAD PUDELIS

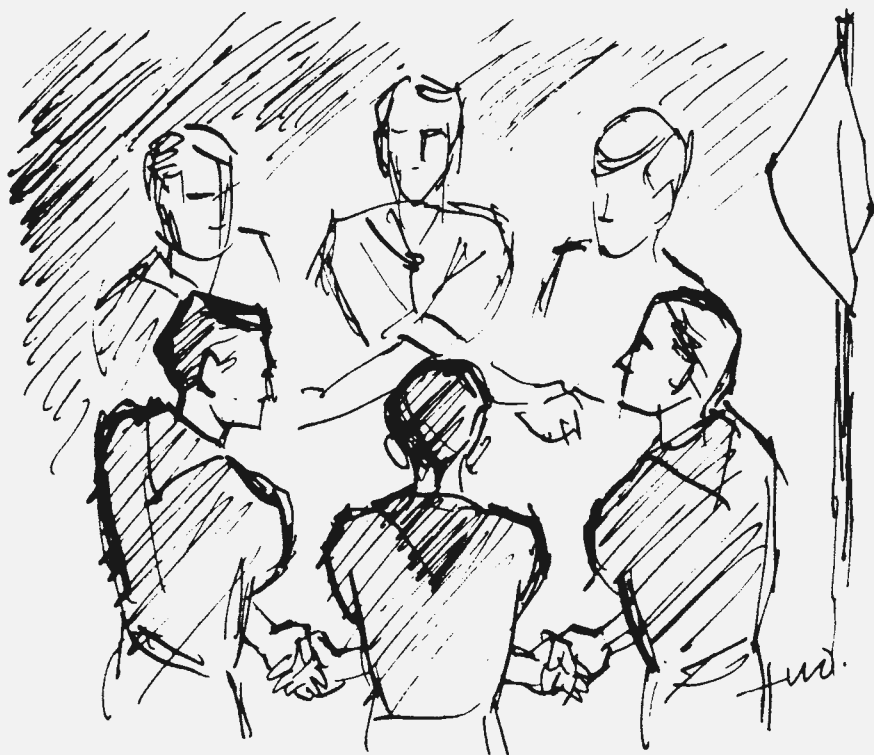
Hundude ületulekul skautrühma tehakse hundudest sageli uus salk, mille juhiks jääb üks värskelt üle tulnud pesavana. See on küll madala tasemega rühm või erakordsete võimetega pesavana. Normaalselt lähivad poisid laiali salkadesse ja igalühel neist on võimalik vabalt üles püüda järgumärkide ja juhi paelte poole. Vastasel korral on see pesavana nagu tropp, mis takistab poiste edasipääsu. Kui hundudel on nii tugev kambavaim, et nad eralduda ei taha, siis on kuskil midagi korrast ära. Rühma olemas-olevad salgad on siis nii viletsad, et isegi hundud ei vaata aukartusega üles nende poole. Või ei tunne hundude juht oma tööd ja on hundud kasvatanud tugeva salga vaimuga väikesteks skautideks. Viimasel juhul on karta, et need poisid ei jää rühma pidama vaid käovad varsti. Neile pole skautluses enam midagi uut ega huvitavat, sest nad said juba hundukarjas piimapudeli asemel piipu.

Selles olukorras pole mingit vabandust ega erandjuhtu.

SALK SUREB VANADUSSE

Vanemate poiste salk, kes ei võta vastu algajaid, vaid tahab koos minna vanemskautideks (nagu võibolla kord koos hundukarjast tuld), on enesetapjate salk. Selle salga elu katkeb kõikide poiste lahkumisega. Salga varustus võetakse kaasa, kuid salga lipp läheb muuseumi või kolikambrisse. Salk on surnud. Kui see lipp kord antakse mõnele uuele salgale, siis pole see enam sama salk samade traditsioonide ja vaimuga. See salk on nagu uus mees, kellel on küll vana surnud mehe nimi ja kes kannab kadunukese pükse. Selline talitusviis on roim salga vastu.

Need on tüüpilisemad vead, mis esinevad eesti skautluses ja millest me peaksime vabanema. Skautluse taset saab hoida sellega, et nooremad poisid alati õpivad vanematelt ja et tublimatel on alati tee lahti ülespoole. Et ükski salk ei kao, vaid elab igavest elu...

Sinikõrguste poole...

Ükski sportlane ei seisa võistlusvormis kui ta pidevalt ei harjuta. Ka skaudijuht ei seisa oma ülesannete kõrgusel, kui ta midagi uut juurde ei õpi. Ka kõige targem mees maailmas ei suuda kõiki asju ise välja mõelda, vaid kasutab teiste kogemusi ning ehitab nendele edasi.

Ma loodan et see raamat näitab Sinule esimese teemärgi metsa serval – edasi matka ise! Mine lahtiste silmade ja kõrvadega ja nopi igalt poolt kõik, mis Sulle Sinu töös kasulik. See on salgajuhi "teaduslik töö".

Kasuta oma kogutud raha hästi ning ära osta ainult maiustusi ega tarbeasju. Osta asju, mis Sulle toovad rikkust juurde. Ma mõtlen siin vaimset rikkust, juhtimiseoskust, teenäitamisest paremale elule ja uusi ideid. Telli endale vähemasti üks hea skaudi- või noorteajakiri peale "Tulehoidja", olgugi et võõrkeelne. Muretse endale skaudiäri kataloog ja vaata käsiraamatute nimestikku. Muretse endale igal aastal 2 - 3 uut skaudi käsiraamatut. Sa leiad kulda nende lehekülgedelt oma salga jaoks. Otsi raamatukogudest lugemisvara laagrikogemuste, loodusrahvaste elu ja metsatarkuste kohta. Kasuta võimalusi vanade ankru-meestega vestlemiseks ja võta neilt nende tarkus enne, kui nad selle endiga hauda viivad. Nad annavad Sulle kõik, sest neile meeldib, et eesti skaudijuhitide uus generatsioon kasvaks kõrgem ja parem kui nemad olid. Lisa sellele raamatule valgeid lehti ja kirjuta ning

joonista nendele kõik salga tööks üles nopitud kogemused kui neid leiad kirjandusest, mida Sul pole.

Ma ei anna Sulle raamatute ja ajakirjade nimestikku. Kui Sul on huvi, siis leiad Sa need ise ja imestad, kui palju on head, mida Sa enne ei teadnud. Tee seda oma salga ja enda tuleviku pärast – Eesti vajab häid salgajuhte ja häid skautmastreid.

Selle raamatu sisu, Sinu kogemused ja teine kirjatarkus muutub elavaks alles siis, kui Sa seda kasutad oma salga töös. Sa näed, kuidas Su salk sirgub ja areneb ja kuidas kasvavad tiivad, mis meid kotkastena kannavad sinikõrguste ja Eesti tuleviku poole.

SALKADE NIMED

Meie oleme eesti skaudid ja valime traditsiooni kohaselt salkade nimedeks loomade ja lindude nimed Eesti loomastikust. Eesti poisid elevandi või kaelkirjaku salgast on sama kurbkoomilised nagu võsainimesed frakkides või pangadirektorid niudepõlledega. Meie ei tarvitse endid ehtida võoraste sulgedega, kuna meie maal oli küllalt toredaid loomi ja linde. Või kuidas sobib näiteks Tasuja lipkonna Lövi salk? Ära võta salga nime loomaia puurist – võta see kodumaa loodusest!

Siin on Sulle salkade nimeloomad ja nende värvid Kanada ja Rootsi põhimääruste järgi:

Haugas, jahikull – Hawk – roosa, Falk – khaki-terrakotta.
Hirv – Stag – lilla-must, Hjort – must-lilla.
Hunt – Wolf – kollane-must, Varg – must-kollane.
Hüljes, viiger – Seal – punane-must, Säl – ...
Ilves – Lynx – lilla, Lo – ...
Kaaren, ronk – Raven – must, Korp – must-must
Kajakas, tormilind – Seagull – helesinine-helepunane, Mås – ...
Karu – Bear – pruun-must, Björn – pruun-must.
Kiivitaja – Peewit – roheline-valge, Vipa – roheline-orange.
Koovitaja – Curlew – roheline, Spov – ...
Kotkas – Eagle – roheline-must, Örn – roheline-must.
Kägu, kukulind – Cuckoo – hall, Gök – hall-hall.
Meigas, metstuvi – Wood pigeon – sinine-hall, Skogsduva – hall-hall.
Piiber, kobras – Beaver – sinine-kollane, Bäver – pruun-hall.
Pääsuke – Swallow – tumesinine, Svala – sinine-punane.
Pöder – Moose – khaki-hall, Älg – pruun-orange.
Pödlöoke – Meadow lark – purpurpunane-ruuge, Lärka – hall-khaki.
Rebane – Fox – kollane-roheline, Räv – kollane-punane.
Råhn – Woodpecker – hall-lilla, Hackspett – roheline-lilla.
Saarmas – Otter – pruun-valge, Utter, pruun-valge.
Teder – Grouse – sinine-roheline, Orre – pruun-sinine.

Hüljes, Ilves, Kajakas ja Koovitaja puuduvad Rootsi salkade nimekirjast.

Sisukord

	lhk.
Pühenduseks.....	355
Eessõna kolmandale väljaandele.....	356
Mis on skautlus.....	357
Salga süsteem.....	358
Salgajuht.....	360
Salga lipp.....	362
Salgavaim.....	362
Salga tegevusraamat.....	364
Salga pitsat.....	369
Salga asjaajamine.....	370
Salga varustus.....	372
Salga tegevus.....	376
Tegevuskavad.....	378
Salgalaager.....	379
Salga kodu.....	382
Salga nõksud.....	384
Salga onn.....	386
Salga saladused.....	388
Põnevus.....	389
Uued salgad.....	391
Sinikõrgustepoole.....	393

HEINO JÕE

LUGU KÄBIST
LUGU KÄNNUST

Tervituseks

Selle vihiku tegemisele ringutajad on mu vanad sõbrad ja aatekaaslased Virge Hint, Kutt Ilves, Tillu Hanson ja Ao Vaks. Nendele kõigepealt palju tänu!

Kui mina 30 aasta eest sirceldasin "Ränikivi" raamatut, siis ma ei osanud uskuda, et see teema üks inimpõlv hiljem ikka veel ja koguni suurenenud huviga meid köidab.

Ma teadsin, et käti ei kuku kännust kaugemale. Aga et ta nii lähedale kukub, seda ma ei teadnud. Oma visaduses oleme loomliiku tulle kustumise piiri ületanud. Seda pean ma meie eesti mängu suurimaks rõõmuks.

Vihikut oma töölaualt ära saates tänan juba ette selle kasutajaid. Lisan ka, et ma pole kutseline kirjutaja ega joonistaja ning teen seda tööd lihtsalt sellepärast, et seda on tarvis.

Torontos, jaanikuul 1980

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'U. Vaks'.

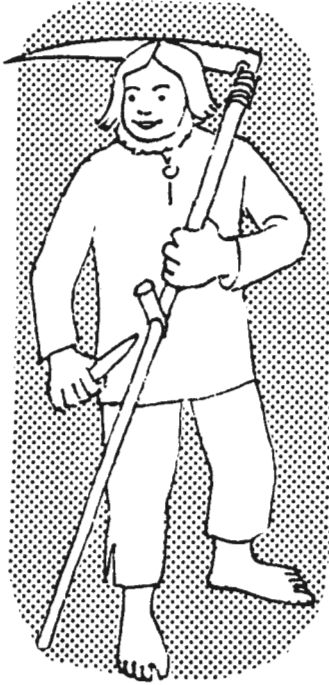

Taat ja memm lähevad vara-hommikul tööle.

Taat läheb metsa hagu raiuma. Vaata kuidas ta kirvest hoiab! Tal on õlal tohust kaelkott ja jalas tohust viisud. Memm läheb lehma lüpsma. Memmel on käes puust lüpsik ja jalas pastlad.

Tagant paistab aida katus ja pere õnne-puu - pihlakas. Taat istutas selle puu siis kui ta memme kosis.

Taadi-memme ajal olid inimesed veel nii rumalad, et neil polnud kauplusi, kust oleks hõlbus kõike saada. Sellepärast pidid memme-taati olema targad ja tegema kõik asjad ise. Taadi-memme peres olid kõik tööd jaotatud. Lapsed, keda oli terve kari - aitasid jõukohaselt kaasa.

TAADI TÖÖD

- Fõllutöö - küündmine
 külvamine
 äestamine
 heina tegemine
 vilja koristamine
 uudismaa, kivid
- Ehitustöö - hooned, katused
 tarad, väravad
- Fuusepatöö - vankrid, reed
 tööriistad
 puu-arnumad
 mööbel:
- Metsatöö - ehitus- ja tarbe-
 puude raie
 küttepuud, haod
- Loomade tarmine
- Merme aitarine - rasked tööd
- Lõbutööd - kalastamine
 jahil käimine

 Taadil on tuhat tööd,
 memmel teist tuhat rohkem,
 kõik ei mahuks siia kirja.

MEMME TÖÖD

- Karja hooldamine - söötmine
 puhastamine
 lüpsmine
 villa pügamine
- Pere riistamine - villa ja
 lina töötlemine
 kudumine
 õmblamine
- Toidu valmistamine
- Aiatöö - köögiviljad
 lilled
- Laste õpetamine - lugemine
 laulmine
 rahva-tarkus
- Maja korrashoid
- Ravin- ja värvtainede kogu-
 mine, kuivatamine
- Taadi aitarine - heinatöö
 kartulite panemine
 ja võtmine
- Lõoutööd - marjul ja seenil
 käimine

Ränikiviküla

TULEKIVI ANDIS KÜLALE NIME

TAAT RAIUB TULD

RÄNIKIVIKÜLA. Räni - kivi - küla. Kolmest sõnast tehtud liitsõna. Küll on pikk nimi.

Nimi ei ole ainult pikk, vaid ka vana. Esmakordselt on see kirja pandud 13.sajandil: Rennikivi. Mõned sajandid hiljem on kirjutatud Feuerstein (tulekivi -saksa keeles) ja Renningshof.

Rootsi ajal - 17.sajandil on tehtud üks kaart, millele on märgitud küla: Renisten. Sulgudesse on kirjutatud Flintan. Hiljem on küla nimetatud Rennistein ja Ränikivi küla.

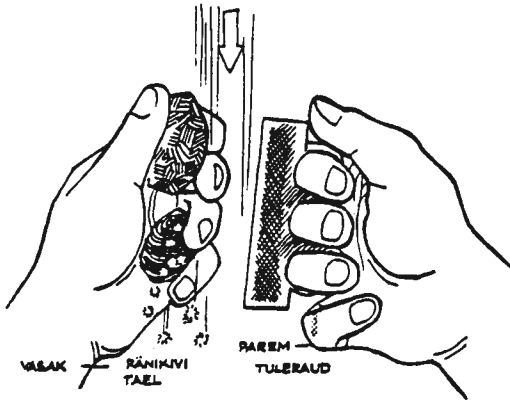
Pole kahtlust - see on ikka sama eesti küla. Kirjutajad olid võõrad. Nad tahtsid nii kirjutada, et nad ise ka aru saaksid. Igal juhul nad teadsid, mis küla nimi tähendab.

Ränikivikülalast on veel teada, et see oli vanasti teistest asulatest kaugel metsa sees. Lähemate naabriteni oli tunni tee läbi laane. Vahest juhtus, et küla kolletes tuli kustus. Siis pidid tulused olema käepärast uue tule süütamiseks. Kes jõudis nii kaugelt minna tuld tooma.

Vana jutt räägib, et selle küla meestel olid alati kaasas ränikivi, tuleraud, taela tükk ja tulehakatis. Sellepärast hakati küla nimetama RÄNIKIVIKÜLA.

Kuudas tuld lüüa

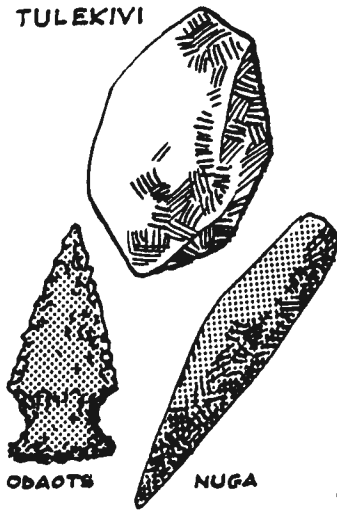
TULUSED: TULERAUD, TULEKIVI, TAEL, HAKATIS

Need inimesed, kellel rauda polnud, tegid tuld kahte puutükki vastastikku hõõrudes. Suitsu on nii kerge saada, tuld raskem. Vanasõna ütleb: "kus suitsu, seal tuld!" Nii et - kui kaua hõõrud, siis tuleb ka tuli.

Eestlased tegid tuld tulerauaga. Vasakusse kätte võeti tulekivi ja tael, paremasse tuleraud. Rauaga löödi riivamisi vastu kivi kuni säde lendas taela sisse ja hakkas hõõguma. Ettevaatlikult puhudes süüdati sädemest tulehakatis ja sellest tuli.

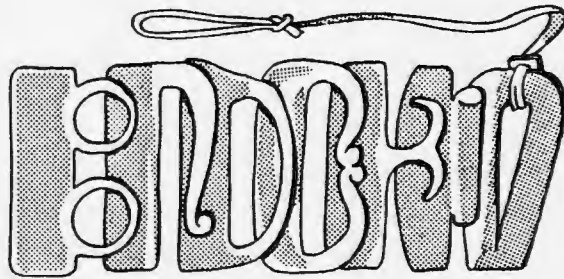
TULEKIVI

ODAOTS
NUGA
RÄNIKIVIST TARBERIISTAD

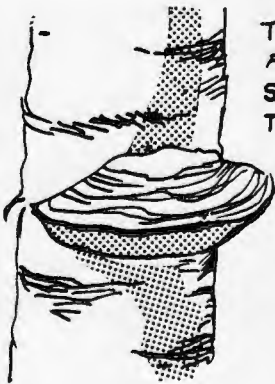
RÄNIKIVI on kvartsi sisaldav hall kõva kivi. Keemiliselt sisaldab räni (silicium - Si). Kiviajal tehti ränikivist kõik terariistad: noad, kirved, oda- ja nooleotsad, kaubitsad ja muud. 1500 aastat tagasi hakati Eestis ränikivi kasutama tulekivina. Tulelöömine (tuleraiumine) tulerauaga kestis Eestis kuni tulid tuletikud 150 - 200 aasta eest.

VANAD TULERAUAD MUSEUMIST

TULERAUAKS sobib iga süsinikurikas (süsinik - carboneum - C) raud. Kõige käepärasem on selleks kasutada vana viili või selle tükki. Sepad andsid tulerauale ilusa kuju, et seda oleks mõnus tulelöömisel käes hoida ja mugav taskus kanda.

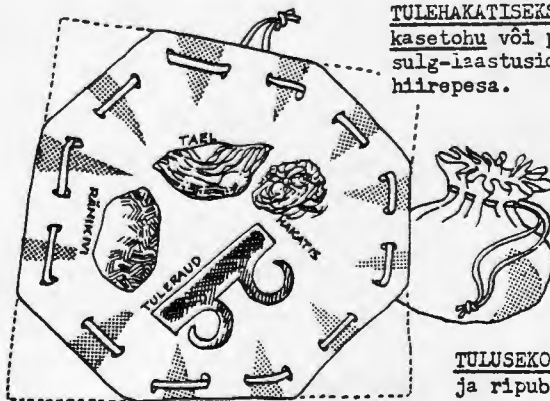

TULETAE
FOMES FOMENTARIUS
SURNUD KASE
TÜVEL

TULETAE saab koguda metsast surmud kaskede ja leppade tüvedelt. Teaduslikult on tuletael üks seen torikuliste liigist (*Fomes fomentarius*). Puudel esineb kaks taela - hall ja must. Hall on õige.

Taela tuleb leotada või keeta tuhaleelises, kuivatada ja siis pehmeks kloppida. Taela tuleb hoida kuivas.

Tuhaleeline on puutuha leotamisel saadud vedelik, mis katsudes tundub "libe". Leelist kasutati vanasti pesemisel ja seebi keetmisel.

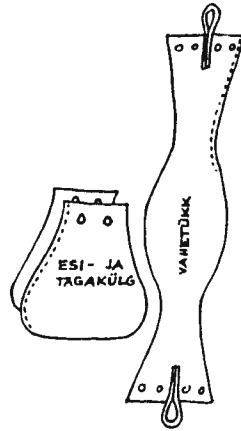
TULEHAKATISEKS kasutame peeneid kasetohu või puukoore kiudusid, sulg-iaastusid, tõrvatakku või hiirepesa.

TULUSEKOTT on nahast ja ripub vööl.

TULUSED LIHTSAS TULUSEKOTIS

KAUNISTATUD
TULUSEKOTT

TULEKIRJADEGA (leekidega) kaunistatud tulusekott omas maagilist jõudu ja kiirendas tuleraiumist. Tänapäeval nimetatakse seda "maagiat" hooleks ja oskuseks.

TULEPAUA PRINTSIIP kasutatakse veel praegugi. Tulemasina ehk "välgumihkli" rauast ratas ja tehiskivi annavad sädeme, mis süütab põleva vedelikuga niisutatud tahi või gaasi.

TULESÜÜTAMISE SÕNAD

Pala, pala, tuleke,
mina tapa talleke,
anna sulle sabake,
esi süü süämeke,
karjussel kintsuke,
külalisel külleke,
koeral lakeleemeko.
Nõo kihelkond, 1889

SÕNAD TULEÕNNETUSE VASTU

Ei tuli minu põleta -
mina tule tuttavaida!
Ei suitsu minu sureta -
mina suitsu sugulane!
Ei vesi minu uputa -
mina vee vennanaine! (-poega!)
Haljala kihelkond, 1894

TULD PEETI PÜHAKS

Tuld ei tohtinud narrida ega tulega mängida. Kui hiistaat tuld raius, siis ta kõneles midagi vaiksest aiaette. Need olid tulesõnad, tuleloits või palve tulehalejale.

Meie loitsime tänapäevalgi laagrites tuld süüdates:

"Sütti, sütti, põle, põle - tuli!"

Kuuske õpetas meest

KUUSEST SAI KODA, KOJAST SAI MAJA

KUUSEST SAAB KODA

Koduta inimene leiab peavarju kuuse all. Kuuske on kerge leida - latv nagu kõrge torn vaatab üle metsa. Kuuse all on ümmargune tuba okka-vaibast põrandaga.

Jahimehed ööbisid vanasti talvel kuuse all. Nad lõikasid oksesse ukse-augu ja süütasid selle ette notitule. Nad toetasid kuuse tüve ümber väiksemaid puid ja suuremaid oksid. Nii tekkis ajutine koda.

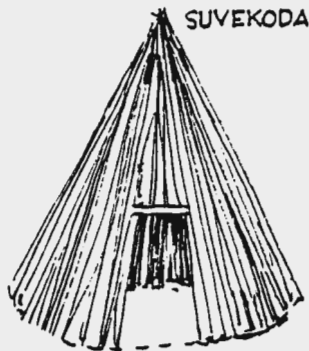
ELUKODA

KODA oli metsarahvaste esimene elamu. Talveks kaeti koda tohu ja puukooriga. Peale kuhjati sarmalt ja rontu, kõige peale mättaid. Magamiseks oli kojast nahkadest pesa. Kojas keskol põles tuli, kus keedeti toitu.

Esimene hooce
Ränikivikülas
oli kindlasti
C D A

Praegu kasutavad koda elamuks primitiivsed rahvad Siberis. Neil on kogas magamiseks nahkadest telk. Eestis kasutati koda kuni viimase ajani suveköögina, kus:

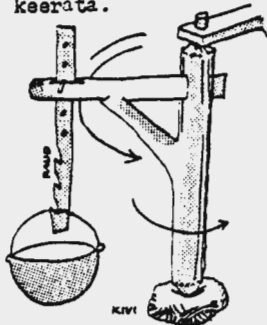
keedeti süüa inimestele ja loomadele, tehti õlut, pesti pesu, puhastati ja turbutati puunõusid, lahati ja puhastati tapetud loomi, toimetati muid majapidamis-töid.

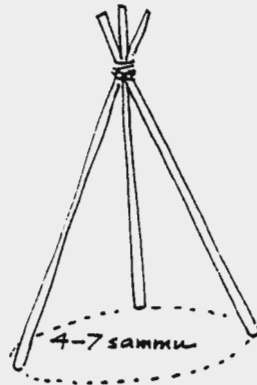
SUVEKODA

Suveköögis keetmisel ei läinud elumaja palavaks ja kärbsed ei tilkunud majja.

Koja tulepessa äärestati kividega. Keedukatel või pada asetati kolmele kivile. Vahest oli pada keti või tellitava kõrgusega lati otsas. Mõnes suveköögis oli paja-kook, mida sai tule kohalt ära keerata.

Faja-kook (koogu) ja kolm kivi on tänapäevani tunnustatud laagriköögi "nõksud".

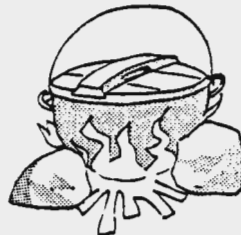

HEAL LAPSEL MITU NÄBE:

suvekööök, suvekoda, roigas-koda, hirrekööök, püstkoda, pilukoda, pinukoda, pino, Saaremaal ja Hiiumaal - paargu.

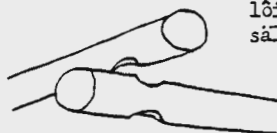
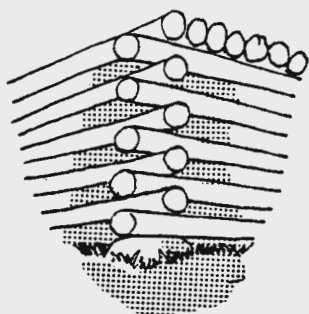

TULEPESA

Ühel päeval (keegi ei tea, millal) tegi üks mees tähtsa avastuse. Tal oli vähe latte raiutud ja laasitud koja jaoks ning need olid veidi jämedad. Ta proovis neid teisiti üles laduda ja pani puud ristamisi. Need ei püsinud hästi kohal - kippusid veerema. Ta

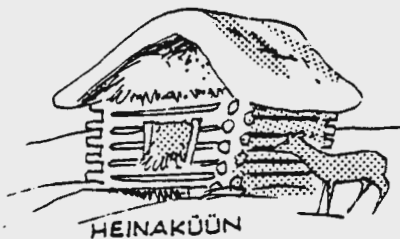
lõikas otstesse sãlgud.

Esimene ristnurk! - ehitusvõte, mida

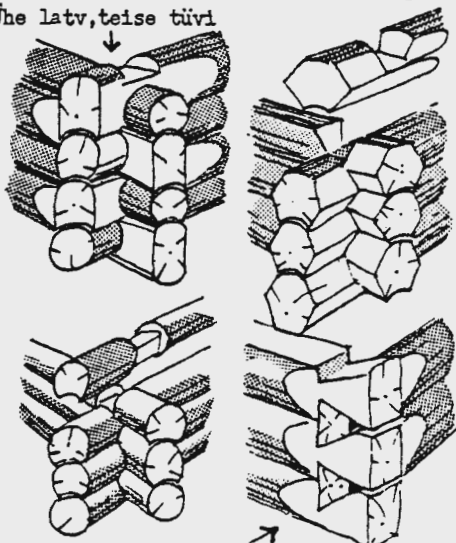
pärast on kasutatud miljoneid ja miljoneid kordi.

Esimene ristnurga-mees ladus latti-dest katuse ja täitis seinapalkide vahed samblaga.

Selle hoone alg-vorm - vahed seinapalkide vahel - elab edasi. Heina-küünid metsa-heinamaadel on nii ehitatud ja see on väga hea. Heinad ei lähe kopitama ega läppama. Mets-kitsed saavad pakase ja sügava lumega talvel seinapragudest süüa näksida.

Ühe latv, teise tüvi

"Kalasaba",
ühelt poolt "puhas".

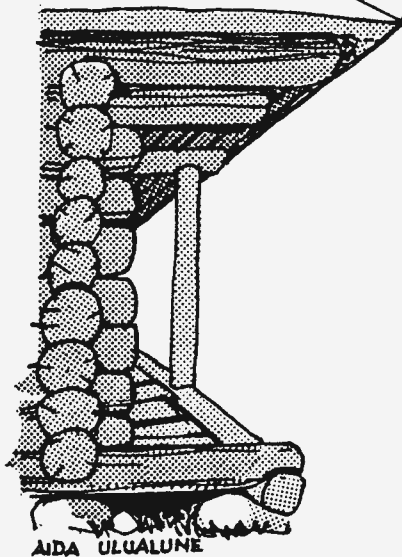
Ehitajad püüdsid teha tugevamaid ja ilusamaid nurki. Neid on nüüd ligi paarkümmerd erinevat.

Iga meister andis oma nurgale nime. Need olid kohalike erinevustega: koerakael, ülejala, must, uut-moodi, kalasaba jne. Vahest nimetati nurka meistri või koha nimega: Jaani-Antsu nurk, Tagametsa nurk.

Mõned on siia joonistatud näiteks.

Suured aidad – rikas talu

IGAKS ASJAKS
OMA HOONE

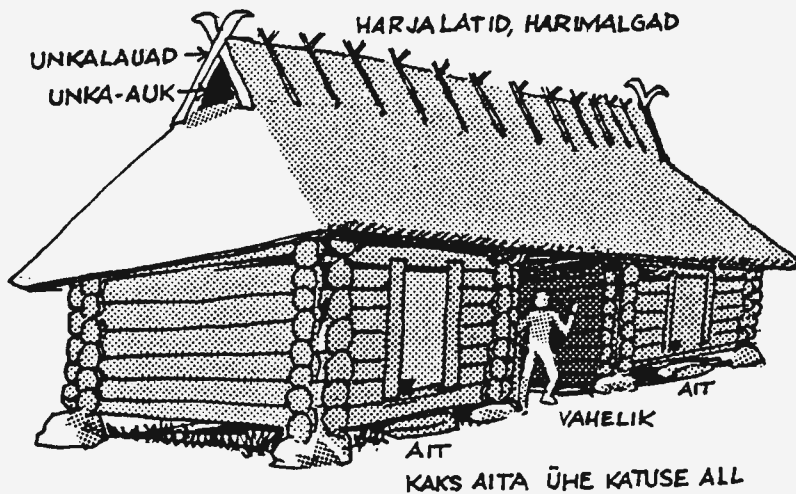
RIIDE-AIT - riidekirstud,
tüdrukute magamis-köit
suvel

VILJA-AIT - vilja-salved
ja tünnid

TOIDU-AIT - soolatud liha,
soola-kala, jahu
tünnjad puunõud

Inimeste ja loomade
eluhooned ehitati
hästi madalad - et
oleksid soojad.

Aidad aga ehitati
murgakividele - et
oleksid kuivad ja
et "valvurid" pää-
seksid aida alla.

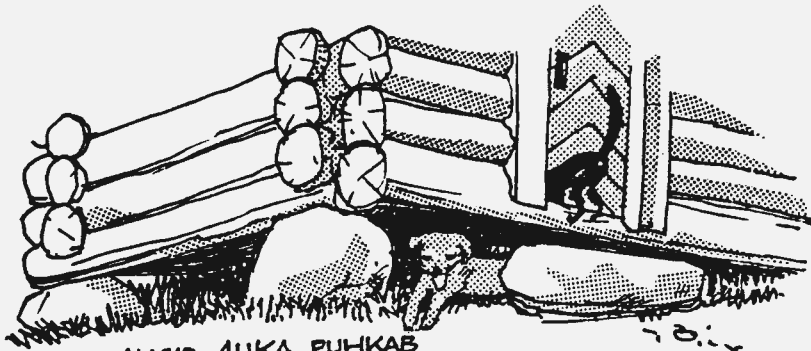

Aida alla

kippusid elama väikesed kiskjad: nirkid, naaritsad, tuhkrud,
nugised, kärbid ja vahest koguni rebased. Nad arvasid, et talu
kanu kasvatatakse nende jaoks. (Koera "osakond")

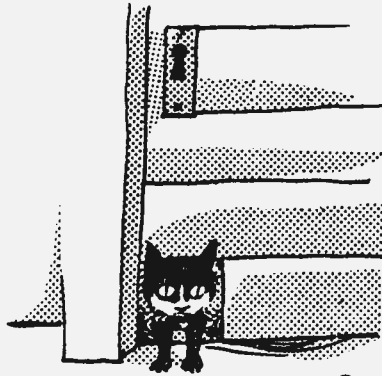
Aida sisse

kippusid elama hiired ja rotid, kes arvasid, et taati-memme
kogusid vilja salvedesse nende talve-toiduks. (Kassi "osakond")

AIDAVALVUR AUKA PUHKAB
JA ADAMEES ANTS LÄHEB TÖÖLE

MINA OLEN
KRANTS.
KES SINÄ OLED?

JÄ MIS TEIL ASJA OLI?

ÜLD-TUNTUD EESTI KOERAD

Kits, Kutsu, Kutsa (kutsikas) -
üldnimi noorele sõbralikule
koerale

Muri, Murr, Murka (Murjam),
Muta, Muki, Mustu - enamasti
musta koera nimi

Krants - koer teistkarva kaelu-
sega

Irm, Armi ja Mustu - Kalevi-
poja koerad

Pauka, Poila, Kastu
Raks, Raksi ja Tuks, Tuksi

Aidavalvurid, kes pidid mahtu-
ma aida alla

EESTI KASSINIMED

Kiisu - üldnimi ja meelitusnimi,
pärisnimi siis kui on
ainus kass peres

Kõuts - isakassi üldnimi

Miisu, Maasu

Ints, Ants

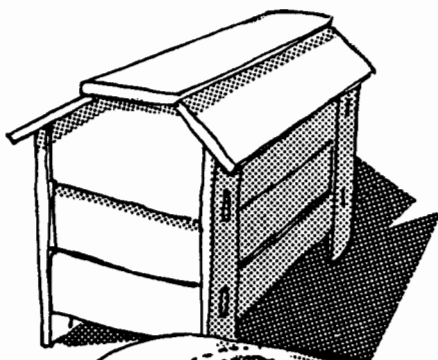
Kurr (kurnäu!), Purr, Murr ja
Nurr (murre lõõna)

Aidavalvurid, kelle jaoks oli
alaliselt avatud väike uks aida
suure ukse all murgas -
kassi-auk, kassi-mulk.

See oli suur usaldus ja privi-
leeg - umbes nagu tasuta pilet
kogu aastaks.

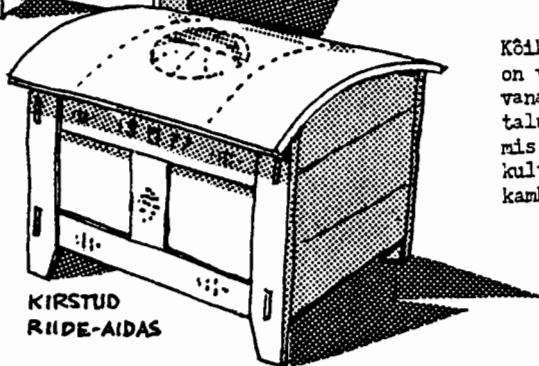
Eesti vana kuld

AIDAS - KIRSTUS JA RIIULIL

Eesti möödunud aegadest, rahva töökusest ja ilumeelest jutustavad meile säilinud ainelise kultuuri näited:

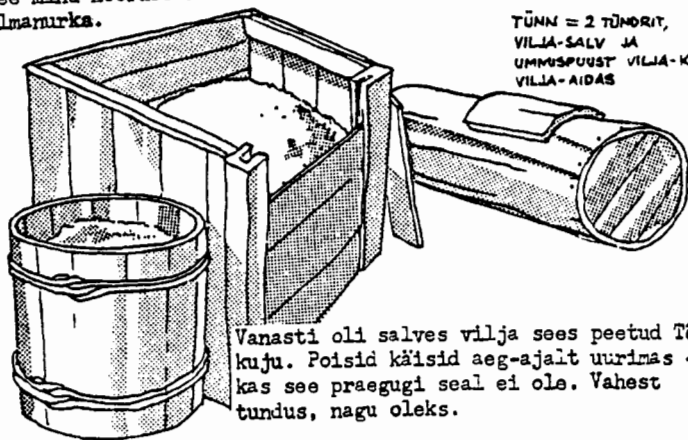
rahvariided, vööd,
kindad, ehted,
õllekannud
ja muud.

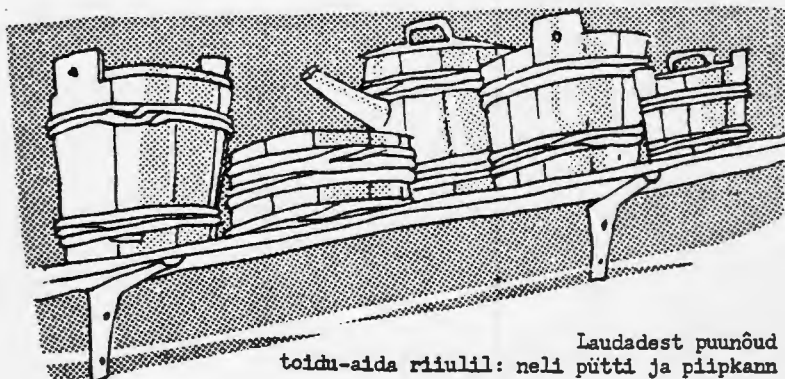
Kõik need esemed on välja toodud vanadest eesti talu-aitadest, mis olid nagu kultuuri varakambrid.

Kirstu riiste vahele pani meem igal sügisel kimbukese värskelt kuivatatud kolrohtu, teise kimbu lõhnavat maarjahiina. Kui ta siis vahest kirstu avas, ruttasid tütrede muusutama. Aa-aa-ah! "See minu nooruse kevade lõhn," ütles meem ja pühkis põllega silmanurka.

TÜNN = 2 TÜNDRI,
VILJA-SALV JA
UMMUSPUUST VILJA-KUMMI
VILJA-AIDAS

Vanasti oli salves vilja sees peetud Tõnni kuju. Poisid käisid aeg-ajalt uurimas - kas see praegugi seal ei ole. Vahest tundus, nagu oleks.

Laudadest puunõud
toidu-aida riulil: neli pütti ja piipkann

Anumad, nõud, riistad, kehad

-PALJU NIMESID, ESEMEID VEEL ENAM

KAHE-SUGUSED PUUNÕUD:

ummspuust - enamasti loodus-
likud õõnsad puud, millele
pandi põhi alla

laudadest - vitsutatud, vitsad
hoidsid laudu koos

SUURED JA VÄIKESED:

kupp - oli puust treititud ja mahu-
tas paar lusika-täit

tõrs - võis mahutada kuus meest
põhjale istuma (käärimis-
tõrs viinavabrikus)

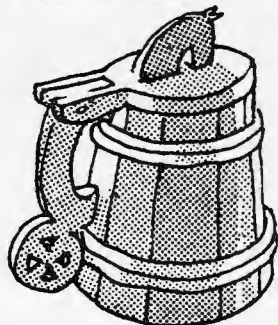
MÕNED ANUMAD OLID MÕÕDUD (kindla suurusega):

tünder - vana viljamõõt = 3 tallinna yakka. Sellest pinnamõõt -
tündrimaa - mille sai täis külvata ühe tündriga

ankur - vana veini- ja õllemõõt = 3 pange (ämbri-täit) = 32 tallin-
na tooni (vana-aegne "liiter")

vaat - vana viina- ja õllemõõt = 40 pange

Ankur ja vaat olid kahe põhjaga, täitmiseks auk küljel, tühjenda-
miseks auk otsas. Mõlemal augul käis purn (kork) ees.

**ÕLLEKANN
PUUNÕUDE KUNINGAS**

PUUNÕUDE PUHASTAMINE:

küürimine - harja või nuustikuga ja tuha-
leelisega

keetmine - anumasse pandi tulist vett,
mis aeti keema kuumutatud
kividega - keedeti lõhn ja
maitse "välja"

kahe põhjaga nõudele pandi sisse kivi-
kesi või jämedat liiva ja loksutati -
puhtust kontrolliti nina abil!

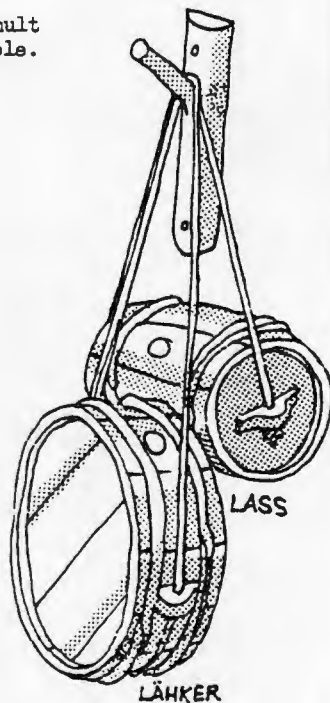
Eriti tähtis oli urded seest
puhtaks saada

Lähker ja Lass (külje-ankur) olid ainult ühe auguga, mis jäi kandmisel ülespoole. Vähemasti üks lähker oli igas talus ja sellega võeti põllule, heinamaale või metsa jookki kaasa: piima, kalja, vett.

Lass oli peenemate meeste riist ja vastavalt sellele peeti seal sees kangemat kraami.

Ummiknõudes hoiti kuivaineid: vilja, jahu, soola, pähkleid, mugulaid, mis ei paisutanud nõu seinu. Paisumisel need pragunesid.

Kuivanud laudadest nõu pandi enne tarvitamist vette likku (ligunema), et turbuks tihedaks.

Kõik puunõude meistrid olid SEPAD. Nõu andis sepale nime:

aamisepp, tõrresepp,
kapasepp, karmusepp

Naljaulud, mis jutustavad PUUNÕUDE KASUTAMISEST:

Suur-Mari ja Pisi-Peeter

Suur-Mari läks linna laadale,
Pisi-Peeter pidi koju jääma.

.....

Pisi-Peeter puges piimapütti,
Pisi-Peeter uppus piimapütti.

Antsu puhul oli asi teistpidi:

Ants läks naist kosima

... sai suure naise ta.

.....

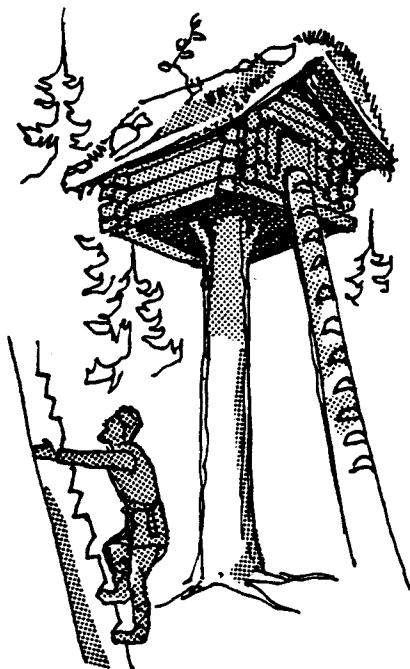
Ants ise läks voodisse,
pani naise toobrisse.

.....

Seal juhtus õnnetus,
Antsu naine jäi kiürakaks.

Unustatud ait

OMAD HOIDSID, KÜLAD KARTSID

Kõige huvitavama aida on ajalugu "ära söörid". Aga mõnel kaugel hõimul on see ait veel alles. Sealtkaudu teame:

SAMMAS-AIT...

Alguses oli see metsa puu otsa ehitatud lavats. Hiljem kasvasid seinad ja katus. Seal hoiti ja kuivatati jahisaagiks saadud liha. Seal kuivatati maa- ja metsa-rohtusid, mida nüüd nimetatakse ravin-taimedeks.

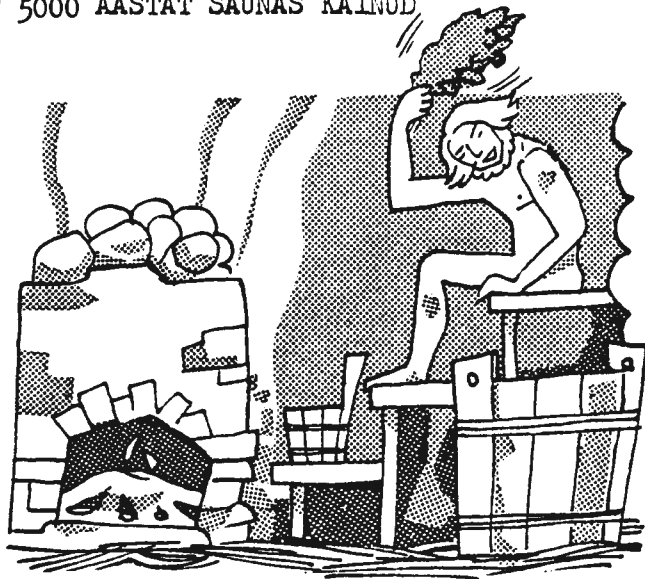
Jahisaagist ja looduse ravimitest olenes vanasti inimese heaolu ja elu. Metsa- ja maavaimudega oli tarvis hästi läbi saada. Sel-
leparast hoiti sammis-aidas ka nõidumise riistu. Viimastest sammis-aitadest on leitud nõia-trummide ja haldja-kujude jää-
museid.

Võib arvata, et vanad eesti sammis-aidad hävitati eestlaste rist-
timise ajal koos hilepuude ja ohvri-kiividega. Aga võib olla, et need olid siis juba kadunud. Liha-aidaks metsas polnud vajadust, kui jahimehed olid hakarud põllumeesteks.

Kõrgestsündinud rahvas

TEADA ET 5000 AASTAT SAUNAS KÄINUD

Taat vihtleb "viimast"

Taat jutustas laupäeva õhtul:

"Kui saksu kiidetakse, siis räägitakse nende suurest soost - et on kõrgestsündinud (rootsi - högboren, inglise - highborn, saksa - hochgeboren). Eesti rahvas on kõik kõrgestsündinud. Kõik on sündinud saunas, laval."

Saunas eestlane sündis ja saunas ta suri. Saunas võitles ta haiguste ja hädadega, saunas rääkis ta Taevataadiga. Saunaga ühenduses on palju tarkust ja palju kombeid. Meie "sauna" sõna on vähemasti 5000 aastat vana ja on nüüd tuntud igas maailma keeles.

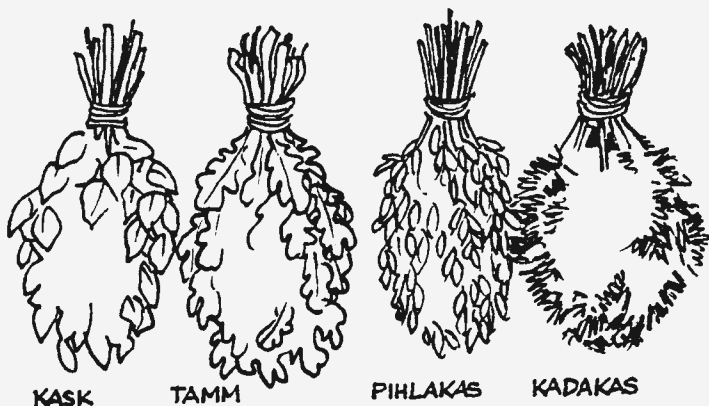
SAUNA TERETUS

Tere, tere, saunukene,
tere, saunaleülükene!
leülü puule, leülü maile,
leülü kuumile kivile,
leülü seina sammalulle!
Vihalehed virsutavad,
kaselehed kasvatavad.

Kuusalu, 1905

VIHAD:

kase viht - igapäevaseks vihtlemiseks
tamme viht - sõja- ja reisimehe vihtlemiseks, teeb kere kõvaks
pihlaka viht aitab nõiduste vastu
kadaka viht - haiguste vastu, eriti lihaste- ja kondivalude puhul

UUE SAUNA LUGU

Vana sauna ahi oli upakil. Seinad ja katus olid hõredad. Kui leili viskasid, siis läks õues vähe soojemaks, sauna sees ei saand arugi.

Taat ehitas pinumaale uue sauna. "Kas saun jääb müüd siia," küsisid lapsed. "Siin ahjupuud hästi lähedal," ütles taat ja naeris. Pere käis alati koos saunas. Ühel laupäeval läks taat pärast teisi üksinda, ütles et "vihtleb viimast".

Esmaspäeval võttis taat vana sauna maha. Teisipäeval võttis ta uue sauna koost lahti, tassis palgid vana sauna asemele ja pani seal kokku. Keskpäeval tegi taat uue sauna ahju. Neljapäeval sai uus saun sarikad ja katuse. Reedel ehitas taat uue lava ja pingid. Laupäeval läks pere uude sauna.

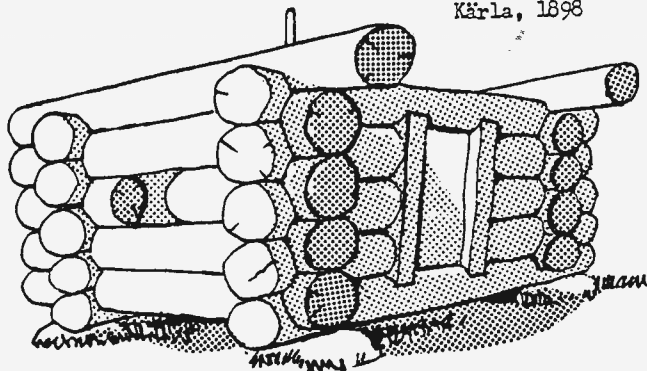
Uue kerise kivid olid heledad nagu kure munad. Leili oli vähe.

Ega uut ahju või toorest peast lõhki kütta.

Ühel pühapäeval löikas taat sauna ukse kohale palgi sisse numbri: 1864.

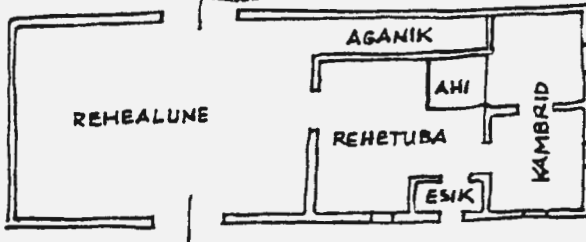
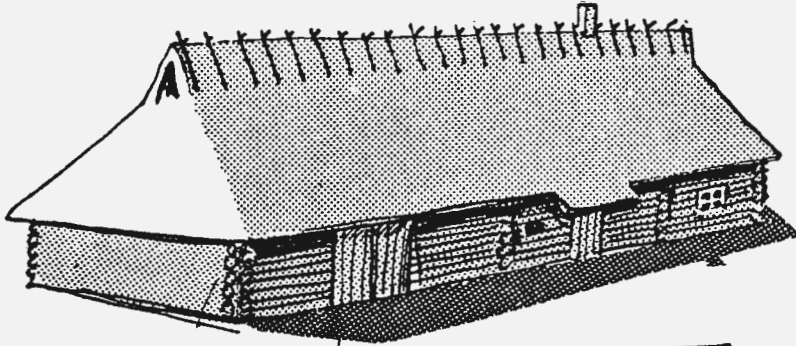
Sigi-sagi saunake,
saunas kena leilike,
veta kapp, pese pead,
pese puhtaks käed ja jalad.

Kärta, 1898

Maailm ihe katuse all

UI-UI HUNTE PALJU, TOA TAGA TONTE PALJU

Korstnata rehi-elamu oli eesti talu peahooneks palju sajandeid. Miks niisugune maja? Kaks põhjust: talud kasutasid peamiselt teravilja ja Eesti sügis oli varajane ning niiske. Vili vajab kuivatamist köetud ruumis.

TERAVILJAD: oder, rukis, nisu, kaer

Tootmise käik pärast põllult vilja koristamist:

- vili veeti rehealusesse
- vili viidi rehetuppa parte peale kuivama
- vili toodi peksmiseks ja tuulamiseks rehealusesse
- vilja-terad viidi vilja-aita salve

Rehetoas elati. Ruum oli pime ja suitsu täis. Ebatervislike tingimuste tõttu oli laste surevus suur. Inimeste keskmine eluiga oli alla 30 aasta.

Sel ajal kui taati-memme elasid Ränikivikülas, toimus murrang:

- majadele ehitati korstnad
- hoone otsa ehitati köetavad kambrid
- kambritele tehti laud-põrandad ja aknad
- valgustuseks hakati kasutama petrooli-lampe

Talu-elu muutus palju mugavamaks. Taati-memme jutustasid vahest lastele, kuidas siis elati, kui nemad lapsed oiid. Lapsed kuulasid ja raputasid päid. Nii nagu teie loete siit ja raputate päid. Nii nagu teie lapsed kord kuulavad teie juttu ja raputavad päid. Maailm muutub pidevalt.

Vilja-aida murgas oli kast ja selle sees kaks ümmargust lamemat kivi. Ülemisel kivil oli keskel auk ja serval käepide. Kui auku valati viljateri ja hakati kivi ringi ajama, siis voolas jahu välja kahe kivi vahelt.
 "Masina" nimi: KÄSIKIVI

Kui taadil polnud aega VESKILE (vesikivi, sest seal kasutati vee-jõudu) minna, siis sai vilja jahuks teha aida murgas. Mamm tõi toidu-aidast jalgadega tünni, mille nimi oli LEIVA-ASTI (ka astias) ja segas sinna sisse rukki-jahu ja vett. Maltseks pani soola.

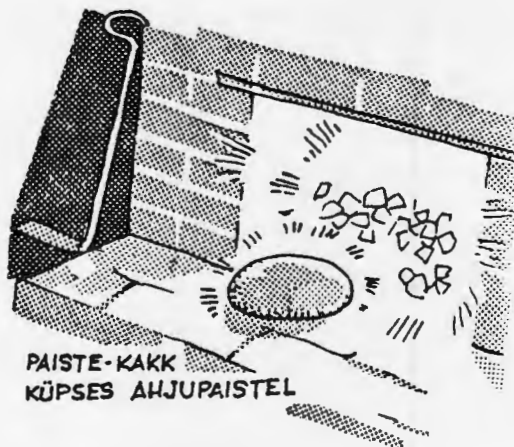
Leiva-tegemise nõu oli alati hapu ja tainas läks hapuks juba paar päevaga. Kihises kohe! Nüüd sõtkus mamm rusikas kätega uut ja-hu taigna sisse, kuni see jäi nii paksuks, et sellest sai leivapätse voolida. Siis jättis taigna astjasse kerkima. Käärimisbakterid tegid imet - poolik asti sai tainast täiesti täis.

Vahepeal oli rehetoa suur ahi juba mitu tundi küdenud. Ahju seinad olid päris tulised ja ahi oli seest hõõguvaid süsi täis. Nüüd oli lastel aeg omale leiba teha. Mamm andis kanalu-täie tainast. Sellest vooliti koogi-taoline lame päts, mis pandi ahju-suule hõõguvate süte paistele. Sellepärast nimetatigi laste leiba - PAISTE-KÄÄK.

Kaku süte-poolne külg kerkis ja küpses. Nüüd tuli ahju-roobiga kakku koerata, et see ühtlaselt küpseks.

Pärast tõmbas mamm söed ahjust välja või liukkas ahju seina äärde ja pani suured leivad ahju.

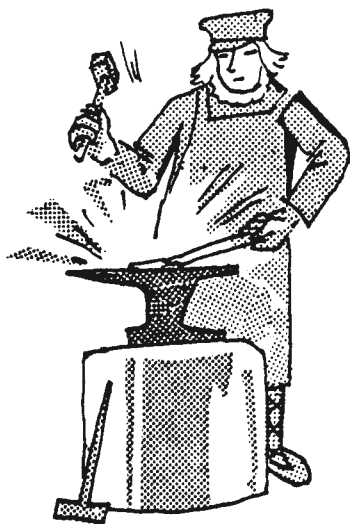
Lapsed sõid sel ajal sooja kakku ja kuulasid, kuidas tondid pimedas tare taga kolistasid. Värske leiva lõhn meelitas alati tondid välja - eks neilgi olid kõhud tühjad.

PAISTE-KÄÄK
 KÜPSES AHJUPAISTEL

Raud kuulas mehe sõna

KUI SAI TULD JA PEKSU

SEPAPOISS SUURUSTAB

Mõni mind mõtleb mõisamehe,
mõni arvab aialomene,
ma olen sepaõelikene,
rauaratuja sulane.
Suuc mind soendan rauda,
keele peal mind keedan rauda,
hambad mul alustapakud,
lõualuud mul lõõtsalauad,
nokad peened pühikused.

Kceru, 1628

SEPAPOISS oli tulekollie - üks
raua kuumutamiseks. Ääsil hõõgu-
vatele sütlele puhuti LÕÕTSAGA
tuult. Raud muutus tules alul
punaseks, siis kollaseks ja lõ-
puks valgeks. Sepp tõstis kuuna
raua pika-varreliste PELITSEGA
ääsilt ALASILE ja hakkas rau-
da taguma.

Külm raud oli kõva ja jonnakas,
kuum raud kuulas mehe sõna.

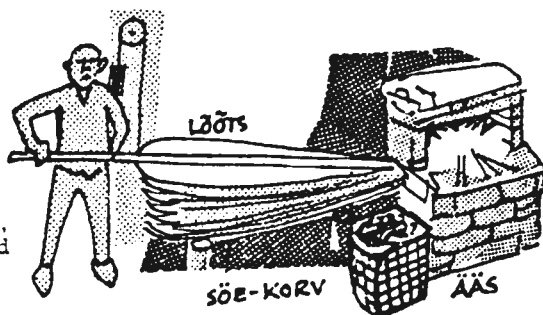
Sepa abilise ehk sepaõiviss
tõmbas lõõtsa ja lõi suure
haamriga paugu sinna, kuru
sepp väikse haamriga oli
kõlksu ette löönud. Mii sai
tööd teha mees, kes ise
tööd ei tunnud.

Lastele meeldis sepaõivas tööd
vaadata, kuigi seal oli must
ja kübarakas. Tore oli, kuidas
nuga hakkas raud seest välja
tulena - küis mõned korrad ää-
ci ja alust vahet ning saigi
noaks. Rauast nuga tuli karas-
tada. Taat viskas tulise noa
veetünni.

Kõik lapsed tehtsid
lõõtsa tõmmata.

Mida taat sepaõivas ise teeb:

hobusraud ja
rautas hobused
rauast tööriistad
ehitusraud: hinged,
kõepidemed, riivid
parandustööd

Maarohud

LOODUS ANNAB, AGA TEADMA PEAD ISE

Riide-aidas oli memmel väike kirjatud kirst, millel oli lukk ja võti. Selles kirstus olid riidest ja nahast kotikesed, tohust karbid, laastust korvid ja puust pütikesed. Nendes hoidis memm oma maarohтусid: kuivatatud lehti, õisi, seemneid ja juurikaid.

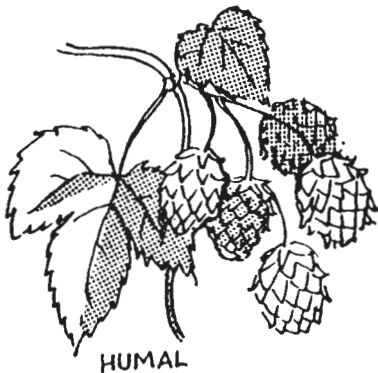
See on memme nõiakirst - ütlesid lapsed.

"Kirjak teeb ka nõidust," ütles memm naerdes ja osutas oma Lemmikule. Tõepoolest - Kirjak sõi kõik võililled ära suure isuga ja jättis kõik tulikad kasvama. "Isegi loom teab, mis on hea ja mis on paha. Miks siis inimene ei peaks teadma..."

Memm võttis lapsed kaasa, kui läks maarohтусid korjama. Kõige tähtsam on tunda mürgiseid taimi, sest nendega võib kogemata elule lõpu teha. Kasulikke taimi on hea tunda, sest need aitavad häda ja haiguse korral.

Memm oli päris kindel, et kui Looja on maailmale ja inimestele andnud mingi haiguse, siis on ta sellele määranud ka ravimi. Ainus viga on, et meie ei tea seda. Sellepärast kogus memm teadmisi teistelt tarkadelt memmedelt ja taatidelt. Ta katsetas ka ise tasa ja targu.

"Mis meil viga," naersid poisid ja jooksid ihu-alasti saunast kambrisse. "Mammel kõik rohud aidas nõia-kirstus - küll ta meid terveks arstib." Muidugi ta arstis ka, aga see arstimise valu oli palju hullem kui see lumes jooksmise rõõm.

HUMAL

Aida ja lauda vahel, just pinu-
maa taga oli pisike taraga piir-
atud põld, mida meem nimetas
umb-aiaks. See oli nii väike,
et hoiusega ei saanud künda ja
maad tuli kohendada hargiga.
Meem tegi sinna väikesed vaod
ja kasvatas seal kapsaid, kaa-
likaid ja sibulaid.

Umb-aias kasvavate taimede eest
hoolitses meem eriliselt. Ta kas-
tis neid ja väetas virtsaveega.
Kitkus kõik umbrohud, kuigi umb-
aed ja umbrohud pidanuks hästi
sobima.

"Mis pallapsed need umb-aias tai-
med on?" küsisid tüdrukud.

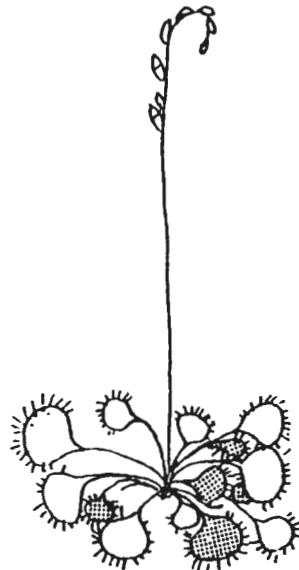
"Eks nii nagu teiegi," vastas
meem.

Kapsa-liblikad käisid umb-aias
munemas ja munadest tulid
kapsa-ussid. Meie riputati
tunka peale või pigistati nad
pulgaga laiaks enne kui nad
kapsaid ära söid.

Huulhein kasvas raba serval.
Olevat nime saanud sellest, et
kui ohetis tuli huulele, siis
tuli määrda toore huulheina
lehega. Huulhein söi kärbsed
ja sääski - kahju ainult, et
liiga vähe.

Aida taga oli tapu-aed,
kus kasvasid humalad.
Need kerisid kõrgete
ritvade ümber ja olid
pärast rukkilõikust
kuhjaga täis pehmeid
rohelisi kabisid. Neid
koguti ja kuivatati.
Taat keetis humalaid
ja pani humala-viha
õlle hulka. Kauba-saks
linnas, kellelt taat
tõi soola ja rauda,
tahtis nende eest hu-
malaid ja mett.

Tapu-aias rohu sees
kasvasid köörrõed, mida
meem riputas kapsa-
tüntri, kui tegi hapu-
kapsaid. Neid pani ta
ka peenleiva sisse.

HUULHEIN

TAIM	Mida korjata	Millal	Kasutamine	Ravitoime
<u>H U M A L</u> Humulus	Emõied ehk käbid	Õitseaja lõpul - augustis	Kuivatada ja kasutada teena, 1 teelusika-täis käbisid ja klaas kuuma vett - õhtul	Rahustaja ja valu-vaigistaja põie-, neeru-, närvi- ja südamehaiguste puhul
<u>ÜMARALEHINE</u> <u>HUULHEIN</u> Drosera rotundifolia	Taime maapealne osa	Õitseajal - juuli - august	Kuivatada varjus tuuletõmbu- ses. Kasutada teena - näpu- otsa-täis klaasi keeva vee peale - võtta kolm korda päevas supilusika-täis	Läkakõha ravim
<u>JÕHVIKAS</u> Oxycoccus palustris	Marjad	Septembris Talvel enne lume tulekut Kevadel pärast sulamist	Mahl koedetud marjadest Mahl purustatud marjadest, mahlajook, praeguse nimega mors	Parandab palaviku-haige ene- setunnet, alandab palavikku ja kõrget vererõhku
<u>KADAKAS</u> Juniperus	Valminud marjad	August - okt. kui raputades varisevad	Kuivatada, kasutada teena - lusikatäis peenendatud mar- ju klaasi vee peale. Võtta 3 - 4 korda päevas üks supi- lusika-täis korraga	Seedimise korrastaja
	Oksad noorte kasvudega	Toorelt kohe tarvitamiseks	Pehmendada tulises vees ja kasutada saunas vihtlemiseks	Ravib lihaste hädasid ja ergutab vereringvoolu
<u>K A L M U S</u> Acorus calamus	Juurikas	Aprill - mai või sept. - oktoober	Puhastatud juurikad lõigata käälabar-pikkusteks juppideks, kuivatada. Tee - näpuotsa- täis juurika-puru ja klaas keeva vett - enne sööki	Ergutab seedimist, väldib gaaside tekkimist
<u>KANARBIK</u> Calluna	Taime õitsevad ladvad	Õitseajal - juuli - sept.	Kuivatada varjus laiali laotatult, kasutada teena	Rasvumise vastu ja närvide rahustamiseks

TAIM	Mida korjata	Millal	Kasutamine	Ravitoime
<u>K A S K</u> Betula	Pungad	Enne puhkemist	Kuivatatult üks teelusika- täis ja pool klaasi keeva vett - ühe päeva jagu Kuivatada tuuletõmbusega katuse all. Tee - näputäis lehti - kaks klaasi vett Siduda vihtadeks ja kuivata- da varjus. Viha leotis juus- te pesemiseks, viht saunas vihtlemiseks	Soodustab uriini- ja higi- eritust.
	Noored lehed	Mai - juuni - kui on täiesti puhkenud		
	Noored oksad	Mai - juuni		Peanaha haiguste vastu, annab juustele hea lõhna ja läike
<u>KIEUVITS</u> Rosa glauca	Viljad ehk "marjad"	Sügisel enne külma kui mar- jad on punased	Vigastamata marjad puhasta- da ja kuivatada kiiresti 5 - 6 tunni jooksul. Kasuta- da teena, keeta magustoiduks või keediseks	Külmetushaiguste vastu, soovi- tav anda lastele talvel kui on puudus C-vitamiinist
<u>KOIROHI</u> Artemisia absinthium	Taime ladvaosa	Õitsemise eel - juuni - juuli	Kuivatada varjulises kohas ja kasutada teena - üks tee- lusikatäis ja kaks klaasi keeva vett, võetakse üks supilusika-täis enne sööki. Liialdamine selle rohuga tekitab krampe ja pööratust Koirohuna riidekiristus	Söögi-isu-tee
<u>TEEKUMMEL</u> Matricaria chamomilla <u>LÕRNAV KUMMEL</u> Matricaria matricaroides	Õisikuid Ladvaõisikutega	Õitsea ajal	Kuivatada kiiresti vilus tuuletõmbega ruumis. Kasu- tada teena Kuristamiseks Kompressideks Pea pesemiseks, vannideks	Higistama ajav, laste krampe ja palavikku vältiv ravim Kurguhaiguste püml Paistetuse ja haavade puhul Pehmendab nahka ja juukseid

MAAROHUD KOOS TÄNNAPEIVIA TARKUSEGA

TAIM

Mida korjata Millal

Kasutamine

Ravitoime

K U U S K
Picea abiesNoored kasvud
Okkad
KunsevaikKevadsuvel
Alati
AlatiTee keetmiseks
Vannideks
Värskelt mädanevatele
haavadele, kui vaig tõr-
vaseebiks
Säilitada haavapulbrina
kasutamiseksKülmetuse puhul
Reumatismi vastane ravim
Desinfitseeriv

Kiirõndab haavade paranemist

Õietolm

Õitsea ajal -
mai - juuniKuivatada varjus hea tõm-
bega kohas. Teena - supi-
lusika täis 3 - 4 korda
päevas, ja vannideksTee - sisemised verejooksud
Vann reuma raviks, pea pesemisel
kõõma ja juuste välja-langemise
vastuKÕRVENÕGES
Urtica dioica

Lehed

Õitsemise ajal

Lõigatakse kogu taimega
ja pannakse kuivama. Seem-
ned kolgitakse lahti.
Tee - 4 - 6 supilusika
täit ühe liitri vee koh-
ta, 4 - 5 spl. päevas
Toidu maitsestamiseksTee annab söögi-isu, vähendab
sisemisi valusid ja gaase,
ergutab seedimistK Ö Ö M E N
Carum carvi

Seemned

Juuni - august

Kuivatada varjulises ko-
has. Kasutada teenaKõharohi, palaviku ja maogaaside
ravimLIIVATEE
ThymisTaimse ülemist osa
õitegaÕitsea ajal -
juuli - sept.Lasta närtsida ja siis
kuivatada kiiresti soo-
jas ahjus. Kasutada su-
pi või tee keetmiseks

Kõhu-kinnistaja

MUSTIKAS
Vaccinium
myrtillus

Marjad

Valmimult

M Ä N D
Pinus
silvestrisPungad ja noored
kasvud

Mai - juuni

Kuivatada tõmbega ruumis.
Keeta keediseks ja võtta
1 spl. täis korraga.
Kasvudest vannKeedis bronhiidi ja kõha vastu,
vannid närvihäirete ja unetuse
vastu

MAAROHUD KOOS TÄNAPÄEVA TARKUSEGA

TAIM	Mida korjata	Millal	Kasutamine	Ravitoime
<u>DELKAS</u> Rumex	Juurikad ja val- minud viljad	Sügisel	Juurikas pestakse külmas vees, kuivatatakse. Juurikate ja seemete pulber sisse võtmiseks	Kõhulahtisuse ravim, vaigistab sisemisi verejookse
<u>PAISELEHT</u> Tussilago	Noored lehed	Pärast õitse- mist	Kogutakse ettevaatlikult ja kuivatatakse - alumi- ne pool ülal. Teena sis- se võttes röga puhul ja kompessina paistetuse ning haudumise puhul	Röga lahtistaja ja paistetuse alandaaja
<u>PALDERJAN</u> Valeriana	Juurikad	Sügisel, sept. - okt.	Juurikad pestakse hoolega ja kuivatatakse kiiresti. Juurikatest valmistati kange tee, mida võeti 1 spl. 3 - 4 korda päevas.	Südametilgad, rahustava toimega
<u>PIHLAKAS</u> Sorbus	Marjad	Pärast esimesi õökülmi	Mustad marjad eraldatakse, teised kuivatatakse ki- iresti. Kasutatakse teeks.	Köha, maokatarr, verevaesus
<u>POHL</u> Rhodococcum	Lehed	Kevadel pärast lume minekut	Kuivatatakse soojas pime- das ruumis, kasutatakse teena	Lehed kuseteede haiguste ravim
	Marjad	Pärast valmimist septembris	Säilitatakse jahedas ruu- mis vee sees	Reuma ja liigesepõletiku puhul
<u>PÄRN</u> Thuja	Õisikud	Õitseajal	Kuivatatakse tuuletõmbe- lises kohas, kasutatakse teena	Külmetamise puhul joomiseks ja kuristamiseks

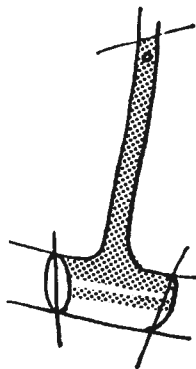
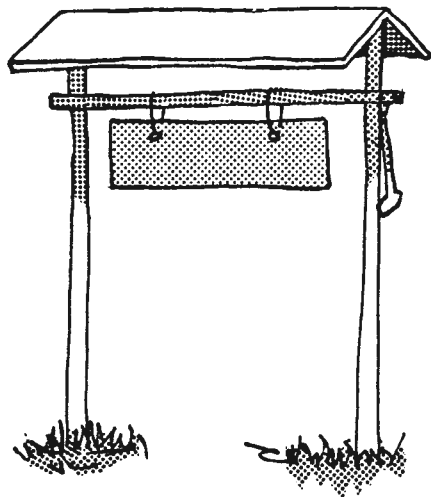
MAAROHUD KOOS TÄNAPÄEVA TARKUSEGA

TAIM	Mida korjata	Millal	Kasutamine	Ravitoime
<u>RAUDROHI</u> Achillea	Ladvaosa, õisikud	Õitseajal	Kuivatatakse tuuletõmbes kasutatakse teena 1 spl. 3 korda päevas enne sööki	Söögi-isu tekitaja, verejooksude tõkestaja (veri hüübub kergemini), ka kõharohi
<u>MUST SÕSTAR</u> Ribes nigrum	Lehed Marjad	Õitseajal Valminult	Kasutatakse teena kuivatatult. Keediseana, mahlana või kuivatatult	Põie- ja neerukivide, reuma ja liigesevalude ravim Külmetuse ja palaviku puhul
<u>TEELEHT</u> Plantago	Lehed	Kogu suve	Värsked lehed ja värskel mahl haavadele ja haavunud kohtadesse. Segamatult kuivamud lehti kasutatakse teena - 1 spl. 3 korda päevas.	Verejooksude (kas sisemiste) tõkestaja
<u>VAARIKAS</u> Rubus	Lehed ja varred Marjad	Alati Valminult	Toorelt teena Keediseana ja kuivatatult teena	Virgutava ja higile ajava toimega
<u>VEREJURMORHI</u> Cheiridonium	Varred	Kasvuajal toorelt	Taime murdmisel eritub kollane või runge piim-mahl, mida kasutatakse	Naha-haiguste: soolatühigaste, sammaspools, konnasilmade ja sügeliste ravim
<u>ÜHEKSAVÄGELINE</u> Verbascum	Õite kroonlehed	Õitseajal	Kergesti varisevaid õisi tuleb koguda iga päev ja kiiresti kuivatada. Hoolda kinnises nõus. Kasutatakse teena ja lehtede pudruna	Aitab üheksa haiguse vastu: neerude, põie, haavade, chaitiste, haudumiste, palistatus-te ja teiste häädade puhul

MAAROHUD KOOS TÄNAPÄEVA TÄRKUSEGA

Lokulaud

KOLK - KILK-KILK! - MEMM KUTSUB SÖÖMA

Ränikiviküla igas peres rippus lokulaud - aida ulnaal, õuepuu oksa küljes või eraldi katuse all. See oli oksteta kuuse-laud: kõla-laud, millest oleks võinud saada hea viiuli. Lokku löödi ühe või kahe kõvemast puust (kask, tamm, vaher, õunapuu) haamriga.

Igal perel oli oma lokusignaali.
Taadil-memmel oli

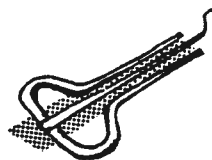
KOLK - kilk-kilk, KOLK - kilk-kilk

Rahvas ütles, et taati-memme tant-
sivad labajalga.

Naabritel oli peres isa, ema ja
neli last. Nende lokk käis

KOLK - KOLK - kilk-kilk-kilk-kilk

Millise lokusignaali sa omale võ-
taksid, kui sa loku ehitad?

Ränikiviküla
tulekahju lokk -

tugevad löögid
kolmekaupa:

● ● ● ● ● ● ● ● ● ●

Kanna ämber ja pista jook-
su sinna kanti kust suits
tõuseb!

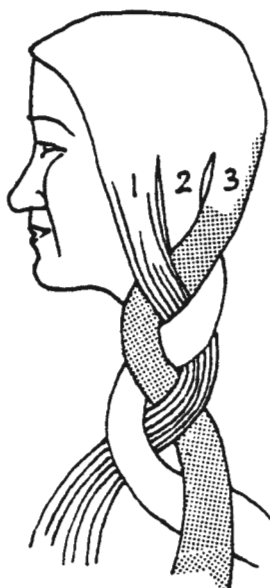
Lokulaud annab koskalt ja ots-
test erineva tooni. Lõõmaseks
kasutatakse

tugevaid, aeglasi ja
nõrgemaid, kiireid

lööke. Nendest kokku tehti
lokusignaale.

Palmitsetud sukapaelad

JUUKSEPATSIST JULGUST VÕTTA

Tüdrukud oskavad sünnipäraselt (?) juuksepatssi palmitsetada. Nende palmitsemist vaadates selgub sukapaela punumise printsiip.

Igavatel sügis- ja talve-õhtutel andis memm vahest lastele peotäie lõngajuppe.

Siis tehti võistu:

1. kes kõige kiirem
2. kellel korralikum
3. kelle kiri kõige kaunim

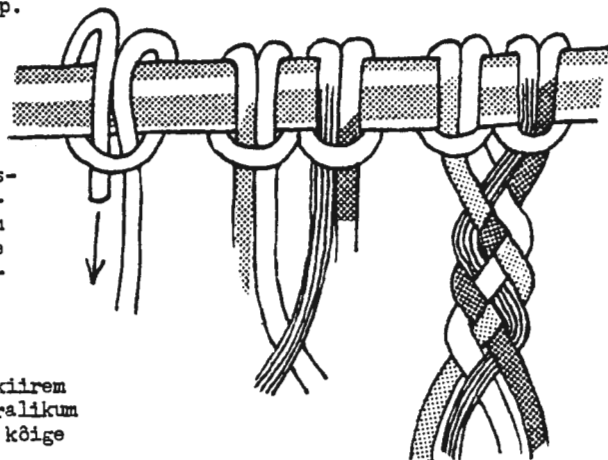
Alustame nelja lõngaga, see tähendab - paneme kaks lõnga "koerakael"-aasaga pulgale. Alustame keskelt. Joonisel on iga lõng varjutatud erinevalt. Nende käiku jälgides saab põhimõtte selgeks.

See on tegelikult neljast salgust punutud juuksepatss.

Nüüd on sinu oma asi, mitu lõnga sa võtad. Ikka sama käik - alusta keskelt ja üks üle, teine alt. Tehtud viga on kohe märgatav ja lahti harutamisega parandatav.

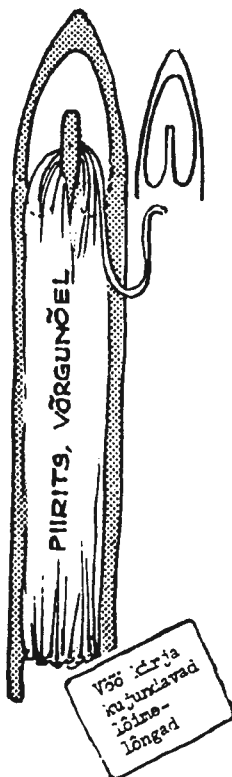
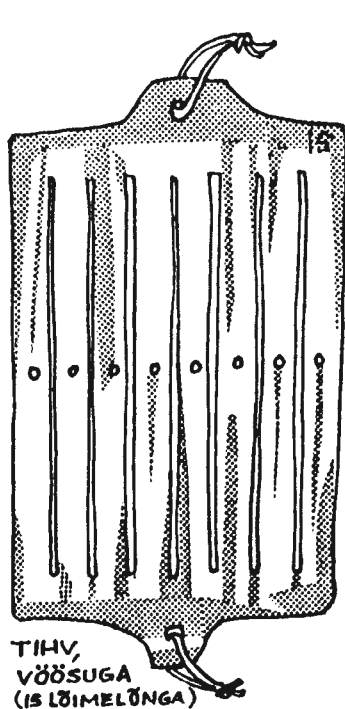
Kuidas tekib kiri - kui tarvitad erinevates värvides lõngasid?

Võta värvilised lõngad ja pane need teatud kombinatsioonides pulgale. 10 cm pikkune proovi-jupp jutustab sulle kirja tekkimise saladuse.

Kangasteljed taskumöödus

KES KELLELT LAENAS?

Sei ajal kui eestlased olid kanged saunarahed ja egiptlased ehitasid püramiide, pandi seal üks tihv surmud printsessile hauda kaasa.

Ränikivikalla merm seda ei teadnud, kui ta oma lastele õpetas tihvga kudumist.

Lõimelõngad (vöö pikkus) pannakse läbi tihva aukude ja pragude. Lõimelõngad otsad seatakse kinni - üks seina külge, teine kudujale vöö külge. Koelõng on keritud piiritsale.

Tihva liigutamisel üles-alla jäävad aukudest läbi pandud lõimelõngad paigale. Pragudest läbi pandud lõimelõngad on korduvalt üleval, teine kord all. Piirits koelõngaga sõidab lõime vahel edasi ja tagasi - nagu süstik telgedel. Vöö-möödgaga (või ka piiritsaga) lüüakse iga koelõng kinni.

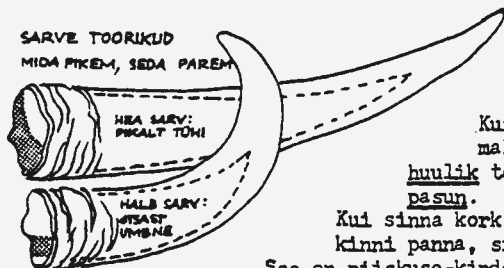
Meistri katse:

1. Koelõng on ühtlase tugevusega kinni tõrmatud - vöö tuleb ühtlase laiusuga
2. Kude on ühtlase tugevusega kinni loodud - vöö on ühtlaselt tugev

Sarved ja kondid

"Niisugust asja, millest enam midagi ei saa, ei olegi olemas," ütles taat. "Isegi sõnnik on tarvilik ja põllule on see koguni väga hea."

SARVE TOORIKUD
MIDA PİKEM, SEDA PAREM

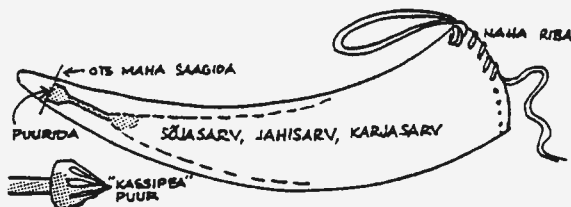

Mummel olid kasuka ees nõopide asemel sarvest pöörad. "Taat ise tegi," ütles mumm.

Kui sarve terav ots lihemaks saagida ja sinna huulik teha, siis saab sarvest pasun.

Kui sinna kork ette panna ja jää ots kinni panna, siis saab sarvest sälliti. See on niiskuse-kindel, selles võib hoida püssirohtu või soola. Vanasti hoiti.

Sarve tuleb puhuda nagu puhk-pilli: huuled kitsaks ja "ptüü" - nagu sülitaksid prügi suust.

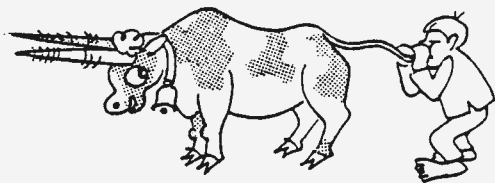

Sarv annab aimult ühe tooni.

Füssirohu-sarve tarvitati siis kui olid eestlaetavad püssid. Sarvest oli mõnus püssirohtu kohe püssi torusse valada.

Sarvest saab teha mitmesuguseid esemeid, kui sarved sirgeks ajada.

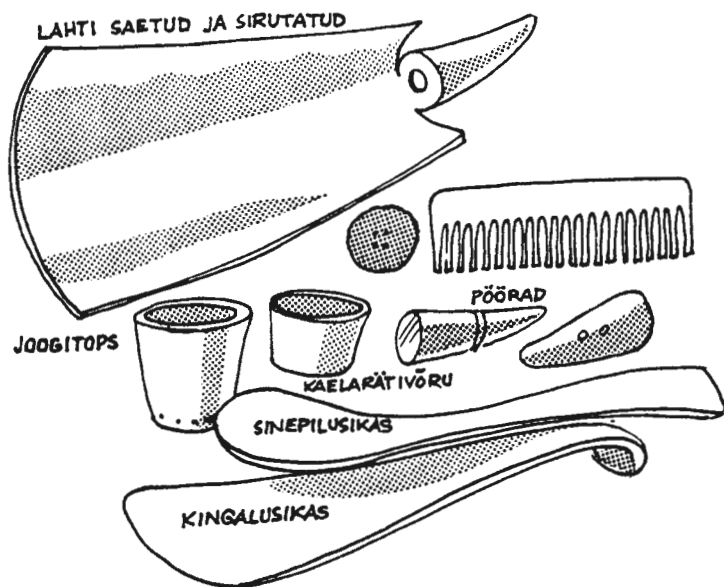
Tuntuim meetod on puhuda härja sabast kuni sarved sirgeks lähevad. Selleks on vaja palju jõudu.

Sarved sirgeks kergema vaevaga:

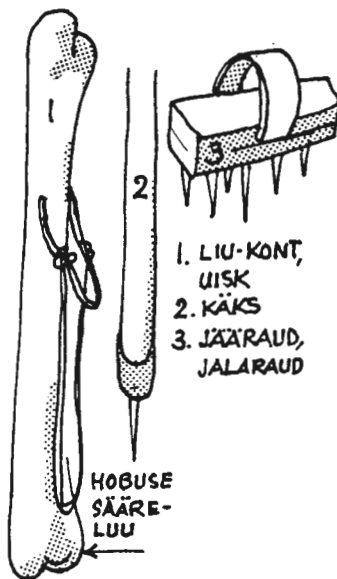
1. Sae sarv lahti
2. Keeda ja siruta ettevaatlikult või
2. Määri rasva või õliga, kuumuta ja siruta ettevaatlikult

Sarve töötlemine:

Sarve saab - saagida, terava noaga lõigata, raspli ja viiliga siluda, liivapaberiga puhastada ja puu-sõe tolmuga poleerida.

Luu on sarvest kõvem ja töötlemine on raskem. Luust uisud käidi alt siludaks. Neid ei olnud kunagi vaja siluda ega teritada. Uisutamise tehnikat oli tänapäevasest erinev.

Üks uisk ja nael-küüntega jalaraud või kaks uisku ja käks, millega tõugati jalgade vahelt.

Lastemängud või muusikariistad ?

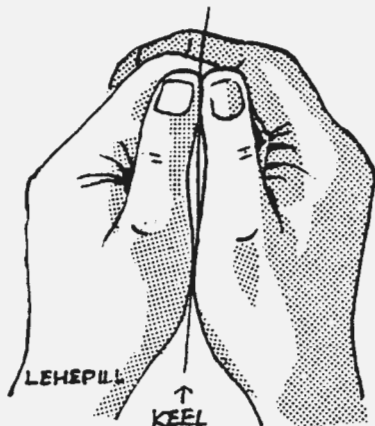
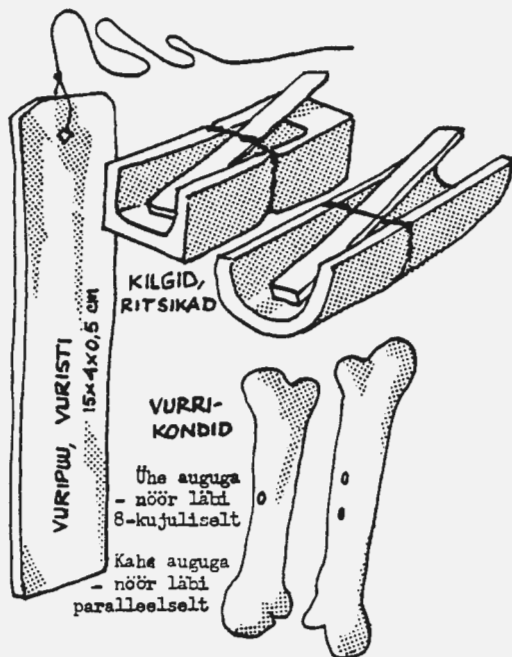
VÕI HOOPIS MIDAGI MUUD ?

"Jätke nüüd järele," ütles naine, kui lapsed kõik vurriluid ja vurripuid hulguma panid. "Kutsute tuult ja tormi. Viimaks tulebki ja tõstab täre katuse ära!"

Torm jäi see ja ka teine kord tulemata. Aga kui puust kilki rehetoa ahju ees kilksutati, siis päris kikk ahjupraost vastas. Nii et mingi salapärase ühenduse nende tohtud ja päris hääle vahel oli siiski olemas.

Ränikivikülas neid suhteid pikemalt ei uuritud. Oli muudki teha. Aga praegu arvavad muinasteadlased,

et need vuristid, vurrid ja kilgid on väga ammu tõesti olnud maagilise jõuga nõiariistad. Usk nendesse kadus, kuid riistad jäid alles. Need anti siis lastele mängida.

Kui neid riistu on palju ja kui on asjakohaviline muusikajuhlt, siis võib teisi pille lisades teha lõkke-orkestri.

Lehepill on kindlasti päris muusikariist. Keeleks põialde vahel on puu- või rohu-leht või õhuke riba kasetohtu.

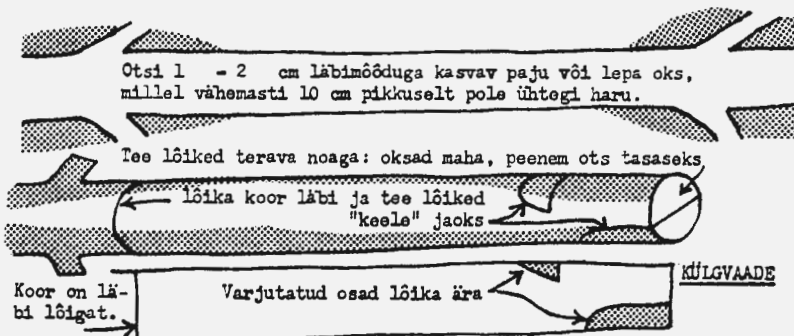
Fane vastu huuli ja suhu. Kui oled suuteline tegema kuke häält, siis peitub sinus tulevane kunstnik. Harjuta - et inimikond ei kaotaks ühte suurt talenti!

Pajuvile

JÜRIFÄEV NÜÜD KÄTTE SAI, PAJU KOOR SEE LAHTI LÕI

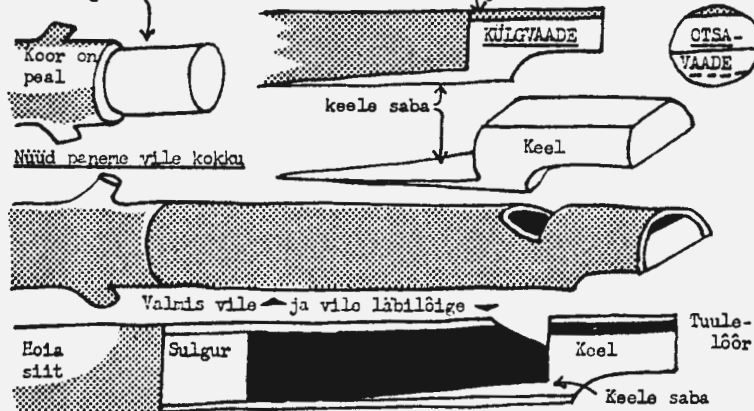
Oh seda vilede lirinat, kui kevad jõudis Rärnikivikülila. Vilede tegomine oli nagu valu: vaba silmapilk - muga taskust - pajul oks maha ja jälle üks vile valmis. Kõik sarnased, kuid igaühel oma hääl.

Vile iga on lühike, kui ta kuivale jääb. Kui tahad vilet homseks hoida, siis pane ta vette. Kui tahad, et vile rohkem liriseb, pane talle sisse hernes või väike kivi.

Klopi nüüd vile koort ettevaatlikult pussipeaga ja katsu külgepidi keerata. Klopi veel, kuni koor on lahti ja saad "toru" pulgalt ära tõmmata. Nüüd on sul käes mähjust libe (ja magus) pulk.

"Alumisest" otsast lõika "Ülemisest" otsast kujunda vile "keel", lõika tuulelõõr ja

- KUI SU VILE EI TÕOTTA**, siis: 1. sa puhusid vale otsast, 2. sa tegid vile müri noaga ja kõik lõiked on "mustad", 3. õhk väljub mõnest koore-vigastusest või valmistamise veast, 4. vile puu mõttmed või koore pakkus nõuavad keele mõttude muutmist. Katseta - teine või kolmas vile "töötab"!

Lepakelk

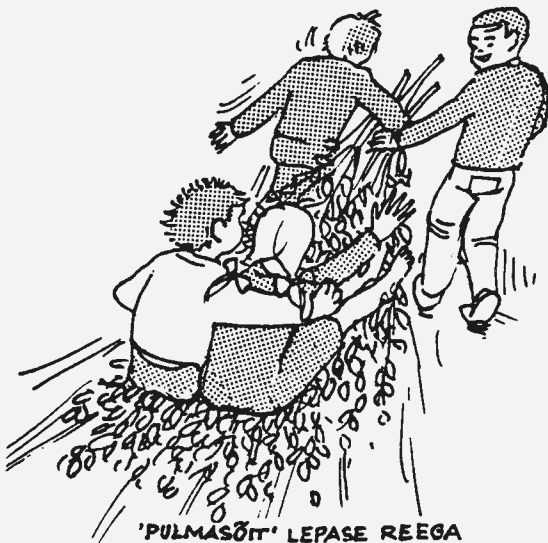
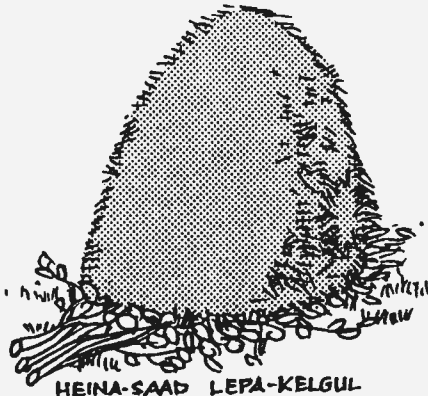
AINULT NIME POOLEST KELK

Lepp on pehme puu. Kes narr sellest kelku või rege teeb?

Lepakelk ei olegi kelk ja lepase reega minnes pole rege olemaski.

Heinateol pannakse kuiv hein kõigepealt väiksematesse kuhjadesse - saadudesse. Hiljem veeti saod kokku suurde kuhja või heinaküüni. Vedamiseks kasutati lepakelku.

Heinasao põhja alla raiuti võsast kaks korda mehe kõrgusi leppi, pajusid või kaski. Nende lehestiku peale tehti heinasaad. Kokku vedamiseks sekti kõis ümber tüvikute ja hobune lohistas puud koos heinasaoga soovitud kohta.

Lepakelguga sai teha ka lõusõitu. Kui olid head traavlid ees, siis läks sõit nagu lepase reega. Kui "hobused" tüdinesid, siis vahetati osad.

Vahest hakkasid hobused lõhkuma ja kihutasid läbi vee-loomi või üle kivi-de-kändude. Siis lõppes mäng ja vahest algas nutt.

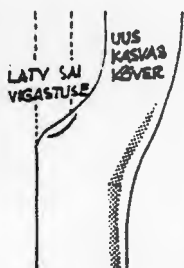
Meem ütles siis: "Pill tuleb pika ilu peale."

Nagu lepase reega.

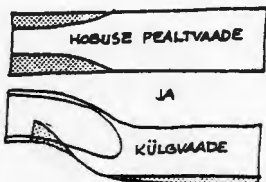
Talu kari leppuust

JA SELLEGA SAAB NÕIDUST TEHA

Laste lemmik-mäng oli TALU ehk PERE. Selleks oli vaja ilmatu hulk loomi, sest inimesed olid nad ise. Keegi (vist taat kunagi ammu) õpetas, kuidas loomi teha. Nüüd vaatavad lapsed haopinus ja isegi metsas - kas seal ei ole häid "loomapuud".

Kuidas puu oskas kasvada loomapuuks?

Lihtsad loomad olid jalgadeta. Jalgade jaoks oli vaja puuri.

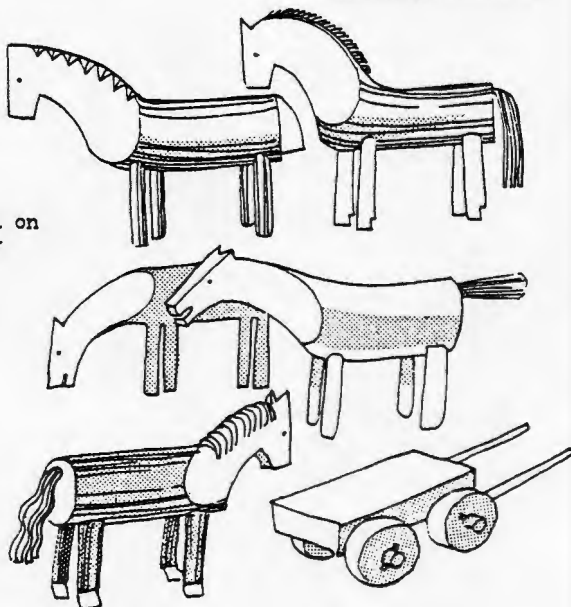
- täkk - isahobune
- mära - emahobune
- ruun - tööhobuseks kastreeritud isahobune
- varss - hobuse laps
- salg - hobuse "teismeline"

Hästi peetud hobustel on kaelad rõngas ja karv läigib.

Hobused ameti järgi:

- tööhobused
- sõiduhobused
- ratsahobused
- võistlus-hobused

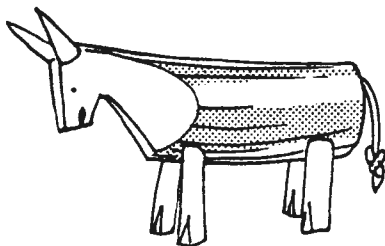
Kusta, Kusta, anna kaeru oma valgel hobusel!

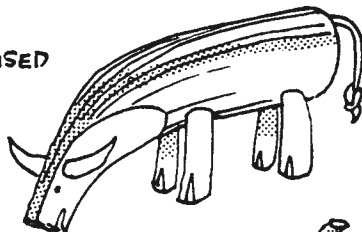
Talumängul oli võlujõud - see tõi õnne.

Mida rohkem hobustega mängisid, seda paremaks läks hobuseõnn. Lehmadega mängimine andis lehmaõnne ja lammastega mängimine lambaõnne.

See pole sugugi rumal ebausku - seda õpetatakse nüüd põllutöö-koolides.

VEISED

Perekond VEIS

pull, sõnn - isaloom

lehm - emaloom

härj - töö- või liha-
loomaks kast-
reeritud isa-
loom

vasikas - "laps"

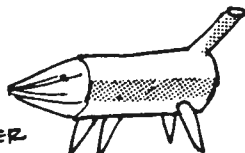
mullikas - "teismeline"

"Tutvustamisel" ütle:

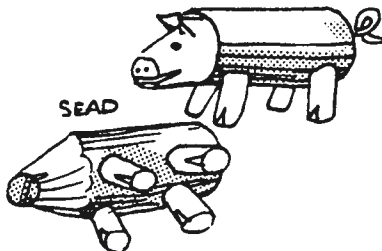
pull-vasikas või
lehm-mullikas.

Meelitusnimi ja kutse:
vissi-vissi-vissi!

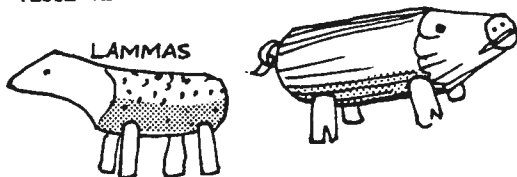
KOER

SEAD

LAMMAS

Perekond SIGA

kult, ups - isaloom

emis - emaloom

orikas - lihaloomaks
kastreeritud
isane siga

põrsas - "laps"

kesik - "teismeline"

Mis on upsik-põrsas?

Meelitusnimi: notsu

Kutse: põssa-põssa!

Perekond LAMMAS

jäär - isaloom

utt, lammas - ema-
loom

tall, voon - "laps"

qinas - kastreerit.
isaloom

Ütetail?

KUUSE-KÄBIST SIGA

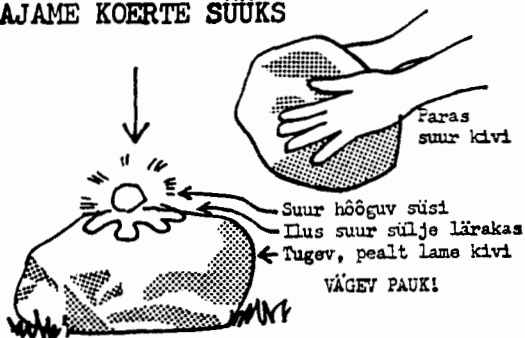
KUI KÄBI ON NIISKE

JA LAMMAS, KUI KÄBI
ON KUIV

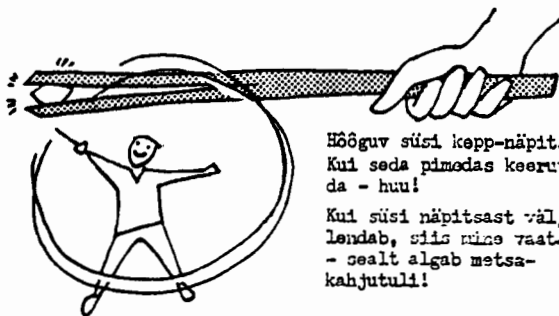
Koerused, koerustükid

AJAME KOERTE SÜÜKS

SÖEPÜSS

Paugud olid nii valjud, et metsavaht tuli ähmiga salakütte otsima.

KOERUSI

keegi ei õpetanud - kust need tulid, kes seda teadis?

Keegi ei ostanud ega kinkinud mänguasju Ränikiviküla lastele. Fuudust neist polnud. Kui jäi väheks, siis tehti kohe juurde. Keegi ei korraldanud lõbustusi. Fuudust polnud neistki.

Vahest tehti ülemeelikuses koerusi, mis oleks võinud tegemata jääda. Vahest aeti need koerte süüks. Kord ajasid Auka ja Krants koguni heinakuhja laiali. Muidugi möllasid koerad koos lastega heinakuhjas.

MAIUSTUSED:

kase mahl
lepa mähk
piim-putk
oblikas
jänese-
kapsas
marjad
pähklid

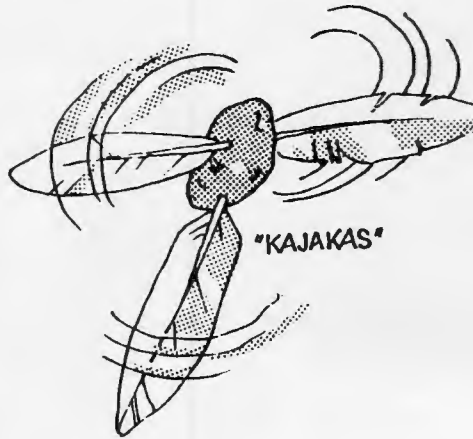
MÄNGUASJAD:

puust loomad
puust
tööriistad
käbid
putkest
pritsid
kartuli- ja
hernepüss

SPORDIRIISTAD:

kombitsad, kure jalad
vibu ja nooled
lingud
metsa-puud ronimiseks
kivid, kännud,
kurnid, rattad
ojad, kraavid

Kartulit võib alati loopida, kuid sellel pole mõtet. Kui aga kartulil on tiivad, siis saab temast kajakas ja see juba lendab. Mõni kajakas lendab paremini kui teine - oleneb, kes ta välja haudus ja lendu laskis.

KOMBITSAD, KARGUD, KURE JALAD - kõik on õiged nimed ja neid võib veel juurde mõelda. Kõndimine näib nagu suur kunst, kuid on üsna lihtne.

Teela,
teele,
kure-
kesed,
üle
metsa
maa.
Üle
suurte
linnade,
üle
mere ka.
Daka,
ikka
lõuna
poole,
kus see
Egipti
maa.

Kadrist kasvas kõige kangen karkudel
Kõndija. Kusti kinkis Kadriale kõrged
Kargud. Kadri Kobis karkudele küüni
Katuselt.
Kes kõrgelt kukub, kukub kõvasti.

Tuli tuha all

IMETLUSVÄÄRNE, KUI KAUA

TÜHINE ASI

"Ah, see ei tähenda mulle
mitte tuhkagi!"

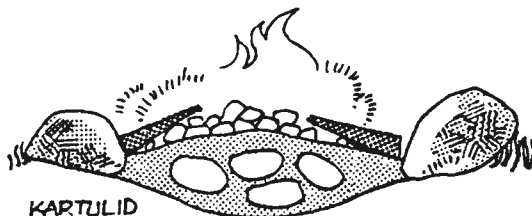
Tuhk aga polegi nii tühine asi.
Paaril korral oleme siin kõne-
lenud tuhaleelisest. Seda raa-
matut lõpetades oleme uuesti
tuhas.

Tuhka mattunud söed põlevad väga aeglaselt edasi.
Mitme päeva pärast võib koldes või lõkkeasemes veel leiduda elav
säde. Kui anname õhku ja kütet, siis tõuseb sellest suur tuli.
Nii süttivad vahest kahjutuled.

Tuld saab hoida kaua-kaua tuha põues, kui inimene selle juures
on tulehoidja. Vabaduse sädetki saab hoida kodukolde tuhas.

Meie lõkkering on täis tulist tuhka. Hõõguv sütehunnik kumab ja
sinised leegid lakuvad söestunud tukke.
Kas müüd pole paras aeg matta kartuleid lõkketuhka? Või kaali-
kaid, või naereid?

Kohendada söed tuhahunnikul uueks lõkkeks
ja siis oodata.

KARTULID
(KAALIKAD, NAERID) HAUDUVAD TUHAS

Tundmata sõnad

- 4 hagu, haod - kütteks raiutud ja kubudesse seotud võsa
kosima, kosis - naiseks võtma
hõlbus, hõlpsa - lihtne, kerge, ladus
- 5 äestamine, äestama - põllumailla silumine äkkega
tara - tõkkeaed
rehepeks - terade eraldamine viljapeadest
- 6 tuld tooma - kiire külaskäik, et saada süsi uue tule jaoks
- 9 hiis (hiiletaat, hiilepuu) - palvepaigaks pühendatud mets
haldjas - kaitsevaim eesti eelkristlikus usundis
- 10 notituli - 2 - 3 palgist aeglaselt põlev lõke
- 11 turbutama, turbutati - puunõude paisutamine veekindlaks
lahkama - lahti lõhkama
- 12 kopitama - niiskusest rikunud saama
läppama, läpatama - niiskuse tõttu kõlbmatuks muutuma
- 15 Tõnn - viljakuse-haldjas, nimet.kristl.pühaku St.Antoniuse järgl
- 18 hõim - sugulasrahvas; hõimlane - saadud sugulane
lavats - väike lava, platvorm
- 20 upakil - viltu vajunud
pinumaa - paik, kus hoiti kütet (puupinud, haopinud)
- 21 murrang - järsk muudatus, murdumine
- 24 kirjatud - kirjadega kaunistatud, kirjad = mustrid
- 25 umbaed - aiaga piiratud ja ilma väravata väike aiamaa
tapud - väänkasvud
ohetis - lõõve
- 34 pöör - nõõbi asemel kasutatud puust või luust pulgake
- pöörd-riiv ukse sulgemiseks
- 35 käilama, käiati - pööreleval terituskivil siluma, teritama
- 38 traavlid - sõiduhobused kes traavivad (jooksutehnika)
- 41 mähk - puu koorealune kude, kambium
putk - torukujuline taime vars, ka taime nimi, "heinputk"
- 42 küün - eraldi hoone, kus hoiti heiru (heinaküün), põhku, õlgi,
vahest ka põllutööriistu
- 43 haudumine - pidev soojas hoidmine, lind haudub mune, siin
mõeldud tuhas "keetmist" ilma veeta
- NB! Ebajärjekindlus sidejoonega kirjutatud liitsõnade kasutamisel
on teadlikult - noorte lugejate hõlbustamiseks

Sisukord

Tervituseks

Taat ja memm

taadi tööd, memme tööd

Ränikivikülla, tulekivi andis küllale nime

Kuidas tuld liüa, tulused: tuleraud, tulekivi,
tael, tulehakatis

Kuusk õpetas meest, kuusest sai koda, kojast
sai maja

Suured aidad - rikas talu, igaks asjaks oma
hoone

Eesti vana kuld, aidas - kirstus ja riiulil
Ammad, nõud, riistad, kehad, palju nimesid,
esemeid veel enam

Umstatud ait, omad hoidsid, külad kartsid
Kõrgestsündinud rahvas, teada et 5000 aastat
saunas kälmud

Maailm ühe katuse all, ui-ui hunte palju, toa
taga tonte palju

Raud kuulas mene sõna, kui sai tuld ja peksu
Maarohud, loodus annab, aga teadma pead ise
Lokulaud, kolk - kilik-kilik! memm kutsus sööma
Palmitsetud sukapaelad, juuksepatšist julgust
võtta

Kangasteljed taskumöödus, kes kellelt laenas
Sarved ja kondid

Lastemängud või muusikariistad? või hoopis
midagi muud?

Pajuvile, jüripäev müüd kätte sai, paju koor
see lahti löi

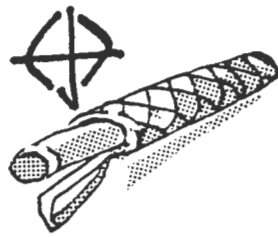
Lepakelk, ainult nime poolest kelk

Talu kari lepapuust ja sellega saab nõidust
teha

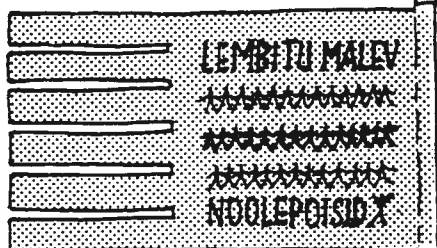
Koerused, koerustükid ajame koerte süüks

Tuli tuha all, imetlusväärne, kui kaua

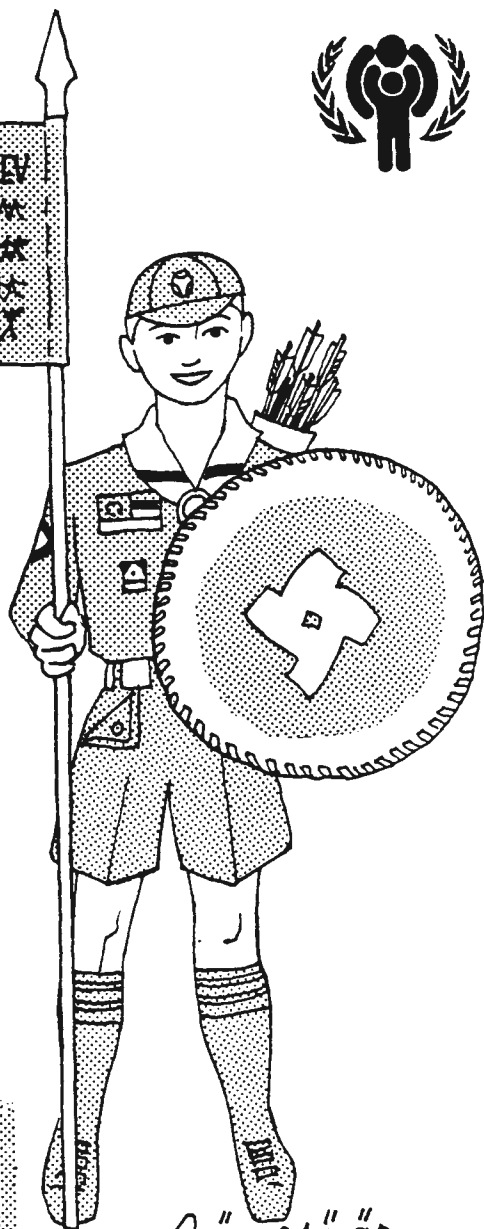
Tundmata sõnad

NOOLEPOISI RAAMAT

SEE RAAMAT ON ILMUNUD
RAHVUSVAHELISEL LASTE AASTAL
HENDRIK TANNERI
MÄLESTUSFONDI TOETUSEGA

RAAMATU OMANIK:

Jämesäär :
KOOSTAJA

LEMBITU MALEV
1 9 7 9

SKAUT ÜKSUS "LEMBITU MALEV"

Ajalugu lühidalt

Skautüksus "Lembitu Malev" kasvas välja 10.mail 1949 Torontos asutatud eesti vanemskautide "Kõue" salgast ja moodustati lipkonnaks 27.novembril 1949. Kevadel 1953 kujundati suureks paisunud üksusest veel kaks uut lipkonda: "Kalev" ja mereskautide "Viiking". Esimene neist tegutseb jätkuvalt, teine lõpetas tegevuse mõne aasta pärast. 1954 asutati "Lembitu" lipkonnas vanaskautide pere "Raudhabemed". 1958 eraldati "Lembitu" lipkonnast osa üksusi ja moodustati "Viru" lipkond. Osa poisse juhiti asutatavasse "Saare" mereskautide lipkonda. "Raudhabemete" vanaskautide pere eraldati ja jatkas tegutsemist iseseisvalt. Ümberorganiseerimise sihiks oli skautluse kasvatuslikes huvides kujundada poiste-üksused võrdjoolisteks - normaal-lipkondadeks, vanaskautide üksused eraldada poiste-üksustest. Normaali-lipkonna ideest loobuti kohe pärast "Lembitu" tükeldamist. 1961 asutati uus vanaskautide pere "Lembitu lilled" ja aasta hiljem vanagaidide pere "Lembitu sõtsed". 1964 liitus "Saare" lipkond koostöölepingu alusel "Lembituga", jäädes tegutsema mereskautide rühmana. Koostöölepingut revideeriti 1972, mereskautide soovil taastati "Saare" lipkonna nimetus ja kahe lipkonna koondis sai nimeks - skautüksus "Lembitu Malev".

1974 üritasid mõned juhid "Saare" lipkonna eraldamist "Lembitu Malevast". Üritus ei saavutanud vanemate poolehoidu ja üksikud lahkujad asutasid uue lipkonna "Viking".

Liikmeskond

Skautüksus "Lembitu Malev" koosneb viiest poiste- ja kahest vanemate-üksusest. Poised alustavad skautlemist "noolepoiste" (7 - 11)hundurparvikus ja skautideks (11 - 14) minnes jagunevad erialaselt metsaskautide "Lembitu" ja mereskautide "Saare" lipkondadeks, nimetustega "ammukütid" ja "sõjasõitjad". Skaudiastmele järgnevalt on poisid vendurskautide (14 - 17) "mõõgameeste" rühmas ja vanemskautide (17 - 23) "nuumeeste" peres. Täiskasvanute-rühmitustena tegutsevad "Lembitu Malevas" vanaskautide pere "Lembitu lilled" ja vanagaidide pere "Lembitu sõtsed", kuhu kuuluvad peamiselt poiste vanemad. Täiskasvanute-rühmitused abistavad noori nende tegevuses.

Üksuse kuuluvus

Skautüksus "Lembitu Malev" on registreeritud Kanada skautide organisatsioonis "Boy Scouts of Canada" Suur-Toronto regioonis kui "Group 250-th" ja kuulub selle kaudu maailma skautide organisatsiooni. Taas-registreerimine: poiste ja juhtide nimestiku esitamine koos liikmemaksu tasumisega toimub iga kalendriaasta alul. Paralleelselt sellega kuulub "Lembitu Malev" Eesti Skautide Malevasse Kanadas ja selle kaudu ülemaailmsesse Eesti Skautide Liitu. Liikmete nimestikud eesti skautluses esitatakse igal sügisel uue tegevusaasta alul ja liikmemaks ("Tulehoidja" tellimine) tasutakse igal kevadel.

Kasvatuslik tegevus

Skautüksus "Lembitu Malev" on organiseeritud perekonna-süsteemis ja ühisesse sõbralikku Lembitu suurperre kuuluvad nii poisid, nende vanemad kui ka juhid. Igaüks tegutseb vastavalt oma võimetele, võimalustele ja huvialadele. Skautüksuse ringkirjad saadetakse sellepärast perekondadele ja kõikide osavõtt on alati teretulnud - välja arvatud poiste koondused, mis on ainult poistele ja nende juhtidele. Poistesse istutatakse eesti vaimu ja eesti koelt ilma selleks survet avaldamata. Kasvatuse toimub lojaalsuses Kanadale, kuid Eesti iseseisvuse taastamise vaimus ja vabana eesti sisepoliitilistest mõjutuštest. Kasvatuse sihiks on positiivne ja igakülgsest arenenud inimene, kes hästi edasi jõuaks isiklikus elus ja jääks ka täiskasvanuna tubliks eestlaseks. Skautüksuse tegevust teostab valitud juhtkond, kes poistele pidevalt kavandab huvitavat tegevust ja teostab enesearendamist kasvatuslikul ning skauditehnilisel alal.

(Pöördel!)

Juhtlause: "Kui üks süda ja üks hing!"

See juhtmõte on vanim, mis eesti vaimsetest varadest on kirja pandud ja leidub "Herriku Liivimaa kroonikas". Juhtmõtte andja ei ole nimeliselt määritletud, kuid võib arvata, et selle laskis käiku Sakala vanem Lembitu pärast võidukat Ümera lahingut 1210. Lembitu - meie skautiksuse nimi-kangelane - oli eestlaste 13. sajandi vabadusvõitluse poliitiline ja sõjaline juht, kes taotles liidulepinguid naabritega ja suutis eraldi võidelnud maakondi veenda ühiseks võitluseks. Lembitu juhtmõtet peaksid kõik eestlased järgima ka tänapäeval. "Lembitu Maleva" märk - neli kokkupandud kätt: Põhja-, Lõuna-, Ida- ja Lääne-Eesti - kujutab Lembitu juhtmõtet piltlikult. Kas Lembitul oli isiklik vapi- või peremärk, selle kohta puuduvad andmed. Neli kätt võeti märgiks 1953.

Liikmeksoleku tingimused

Kõik poisid "Lembitu Malevas" peavad omama korraliku ja määrustekohase vormiriietuse, mis on müügil skaudiäridos. Kaclarätiku, sõle ja kõik märgid saab poiss üksuselt. Samuti antakse poistele kõik eestikeelne õppematerjal. Need kulud kaetakse liikmemaksudest, mis mitmeliikmelistele perekondadele on soodustusega. Liikmemaksu suurus ja selle tasumise tähtaeg teatatakse tegevusaasta algul ringkirjaliselt.

Poiste koondused

toimuvad hundudele ja skautidele laupäeviti Peetri kiriku saalides kindlaksmääratud kellaaegadel. Vandurid ja vanemskaudid määravad oma koonduste ajad ja kohad ise. Muudatused koonduste aegades ja kohas teatatakse eelmisel koondusel või telefoni teel. Tähtsamate ürituste teated ja vajalik informatsioon saadetakse kodudesse kirjalikult. Koondustest osavõtt on poistele kohustuslik ja koondustel käiakse vormiriietuses. Puudumistest tuleb ette teatada allüksuse juhile, sest juhid muretsevad teatamatult koonduselt puuduva poisi pärast samuti nagu vanemad muretsevad, kui poiss õigeaegselt koju ei ilmu.

Välitegevus ja laagrid

on üks oluline osa skautlikust kasvatuses. Selleks viiakse poisso õppekäikudele, laskepordi-harjutustele, ujulasse ja spordiväljakule, kanuuretkedele, paadimatkadole, lumc-(suusa)laagritesse ja suvelaagritesse. Kõikide nende ürituste juures on kaasas vastutav juhtkond. Poistel on võimalus osa võtta eesti ja Kanada skautide suurematest üritustest: suurlaagritest ja jamboreedest ülemaailmselt.

"Lembitu Malev" omab välitegevuseks ja laagriteks vajaliku varustuse: väikokaliibrilised spordipüssid, väliraadiod, telgid, koedu- ja sööginõud, kanuud, voolikpaadid, kolm spordipurjekat ja mitmesugust muud varustust. Noolpoiste jaoks on sellele lisaks mitmesuguseid mänguvahendeid ja muinas-eesti sõduri "sõjavarustus": nahast särgid, riid, kilbid ja murumütsid. Varustuse kasutamisel õpetatakse julgeoleku-reeglid ja varustuse hoaperemehelikkust hooldamist.

Informatsioon

Tegevusaasta alguses tehakse kõikidele "Lembitu Maleva" perekondadele teatavaks tegevuse põhikava ja juhtide nimestik. Tegevusse puutuva informatsiooni saamiseks pöörduda poiste allüksuste juhtide poole. Väärnähteid ja kasvatuslikke küsimusi diskuteerida maleva juhatus liikmetega.

Vanemate ja juhtkonna usalduslik vahetõde on tulemusriika kasvatus töö eeltingimuseks. Selle eest juba ette - palju tänu!

EESSÕNA NOOLEPOISI VANEMATELE

"Noolepoisi raamat" jõuab käesolevaga Lembitu perekondadesse. Raamatu 3-ringiline köitekaust (Lembitu käsiraamat) on mõeldud nii kauaks kui poiss kuulub Lembitu Malevasse. Sisu lehed vahelduvad skaudiks, venduriks, vanemskaudiks ja juhiks minekul. Lehti saab vajadusel lisada ja vahetada. Kaaned ja sisu antakse ühekordselt ja liikmemaksu arvel.

"Noolepoisi raamatu" kõrval on vajalik ka kanada hunduraamat - "The Cub Book". Osa meie tööst - ühine kanada skautlusega, on antud selles raamatus inglise keeles.

Poisi tegevus noolepoiste parvikus on kasvatuslikult tulemusrikas ainult siis, kui vanemad skautlusele kaasa aitavad. Mis selleks teha?

1. Tunda huvi poisi tegevuse vastu noolepoiste parvikus: küsitleda - mis tehti, mis juhtus, mis meeldis jne. - ja kasvatuslikult olulistest küsimustest kohe telefoniliselt nõu pidada juhtidega.
Osa võtta skautlikest üritustest, kuhu vanemad on palutud külastena (pidulikud koondused, aastapäevad, vanemate õhtud, paraadid, lõkkeõhtud ja laagrid) või kus vanemate osavõtt on nõuetav (vanemate koosolekud, ühistöö üritused).
2. Lehitseda ja lugeda aegajalt poisi käsiraamatuid, et teada katsete ülesandeid ja nõudeid. Palju katsepunkte loetakse sooritatuks vanemate (kooli, õpetaja, treeneri j.t.) kirjaliku teate alusel. Kanada hunduraamat on inglise keeles. Katsed selle järgi parviku koondusel sooritatakse aga eesti keeles. Üksikud terminid on tõlgitud "Noolepoisi raamatus". Poisid vajavad kodus tõlkimise abi ja seda peavad tegema vanemad. Noolepoisi kodu peab poisile pidevalt õpetama eesti keelt.
3. Ühtlustada kodus ja parvikus kehtivad kasvatuslikud normid. Skautluse kasvatuslikud nõuded on:
 - a. eesti keele kasutamine kodus ja eestlaste seltskonnas,
 - b. korraliku ja viisaka käitumise õpetamine ja nõudmine,
 - c. oma toa või toanurga hooldamine ja koristamine, isiklike esemete jõukohane korrashoid - vormiriided, riided, jalatsid, raamatud, mänguasjad, tööriistad ja muud.

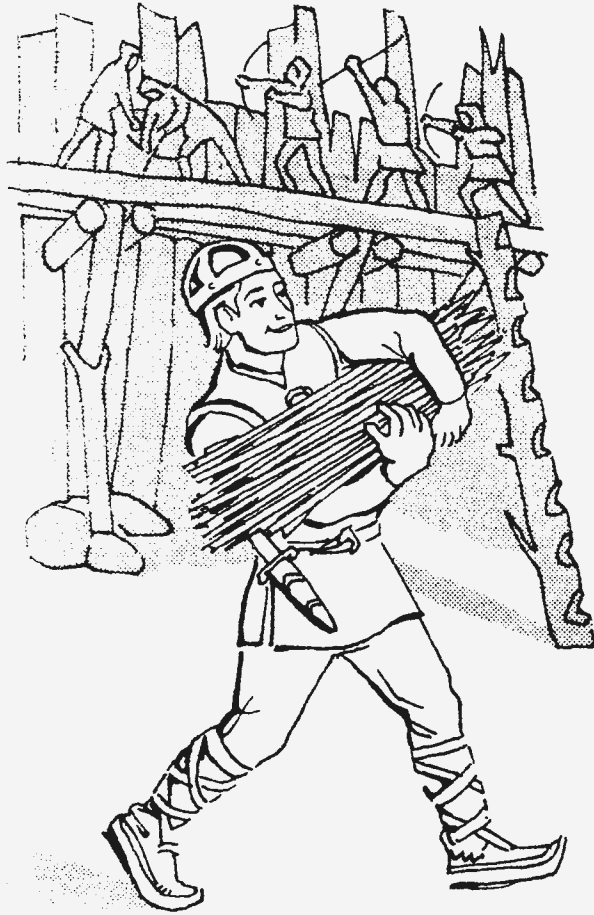
Lootus, et skautlus suudab poisse kasvatuslikult mõjutada vanemate ükskõiksuse korral, pole reaalne. Niisugusel juhul tuleb kaaluda, kas on mõtet vaevata poissi vastukäivate korraldustega ja kulutada aega ning raha.

"Noolepoisi raamatu" sihiks on poiste kasvatust eesti skautluses edendada, et poisid vaimustusega tegutseksid hunduparvikus, et neist kasvaksid väärtuslikud inimesed ja tublid eestlased.

"Noolepoisi raamat" on väike ja see on mõeldud suhteliselt väikesele grupile, mis siiski järjekindlalt tegutseb juba 30 aastat. Grupi väiksusest hoolimata oli raamatu järgi tungiv tarvidus. Koostamise tööd Rahvusvahelisel Laste Aastal lõpetades annan raamatu tarvitajatele lootuses, et see toob poistele rõõmu ja Eestile kasu.

24.veebruaril 1979

EESTI NOOLEPOISS LEMBITU AJAL

NOOLEPOISI NIMI ON VÄGA VANA. KUI LEMBITU AJAL ISAD
VÕITLESID LINNUSES VAENLASTE VASTU, SIIS POJAD AITA-
SID NEID. NOBEDAD NOOLEPOISID KOGUSID ODAŠID JA NOO-
LI NING KANDSID NEID VÕITLEJATELE KÄTTE.

NOOLEPOISID OLID NAGU POISID IKKA: NAD ÕPPISID, MÄN-
GISID, LAULSID JA MÜRASID. NAD OSKASID KGA ALATI SÕ-
NA KUULDA JA KÄSKU TÄITA.

LEMBITU NOOLEPOISID TÄNAPÄEVAL

NOOLEPOISID ON EESTI POISID, KES ELAVAD TORONTO SUUR-
LINNAS, KANADAS. NAD KUULUVAD EESTI SKAUTIDE LEMBITU
MALEVA NOOLEPOISTE PARVIKUSSE.

NAD ON PÄRIS HARILIKUD POISID, KES ÕPIVAD, MÄNGIVAD,
LAULAVAD JA MÜRAVAD. NAD MÕISTAVAD JA RÄÄGIVAD AGA
EESTI KEELT, HOIAVAD EESTI LIPPU JA TAHAVAD KASVADA
TUBLIDEKS EESTI MEESTEKS.

NOOLEPOISI KATSE

1. TEAB NOOLEPOISI LUBADUST JA SELLE TÄHENDUST

LUBADUSE MÕISTMISEKS ON TARVIS TEADA:

PARVIKU SEADUST
NOOLEPOISI KOMBEID
NOOLEPOISI PALVEID

2. TEAB NOOLEPOISI HÜÜDEID JA TERVITUST

HÜÜDED ON: NOOLEPOISTE JUHTLAUSE
LEMBITU JUHTLAUSE

NOOLEPOISS TERVITAB VORMIRIETUSES. SELLEPÄRAST TA TEAB
NOOLEPOISI TERVITUST
NOOLEPOISI RIETUST
NOOLEPOISI MÄRKE

KUI KATSE ON TEHTUD, SIIS ANNAB NOOLEPOISS LUBADUSE.

NOOLEPOISI LUBADUS

"LUBAN TEHA OMA PARIMA:
AUSTADA TAEVAISA,
ARMASTADA ISAMAAD,
TÄITA PARVIKU SEADUST
JA TEHA HEAD IGA PÄEV!"

PÄRAST KATSET ANNAB NOOLE-
POISS PIDULIKUL KOONDUSEL
LUBADUSE.

1. TERVITADES ÜTLEB LUBADUSE.
2. SAAB EESTI SKAUDI KAELARÄTIKU, LEMBITU SÖLG JA KANADA HUNDU MÄRK.
3. KIRJUTAB OMA NIME LEMBITU KILBILE.
4. SAAB NOOLE, MILLELE ON KIRJUTATUD TEMA NIMI – NIMENOOLE.
5. PANEB OMA NIMENOOLE PARVIKU NOOLETUPPE JA ÜTLEB: TAHAN OLLA TUBLI LEMBITU NOOLEPOISS!

LUBADUSEGA SAAB POISIST
PÄRIS NOOLEPOISS.

1 LUBADUS

2

EESTI SKAUDI KAELARÄTIK,
LEMBITU SÖLG JA KANADA
HUNDU MÄRK.

4

SAAB
NOOLEPOISI
"NIMENOOLE"

3

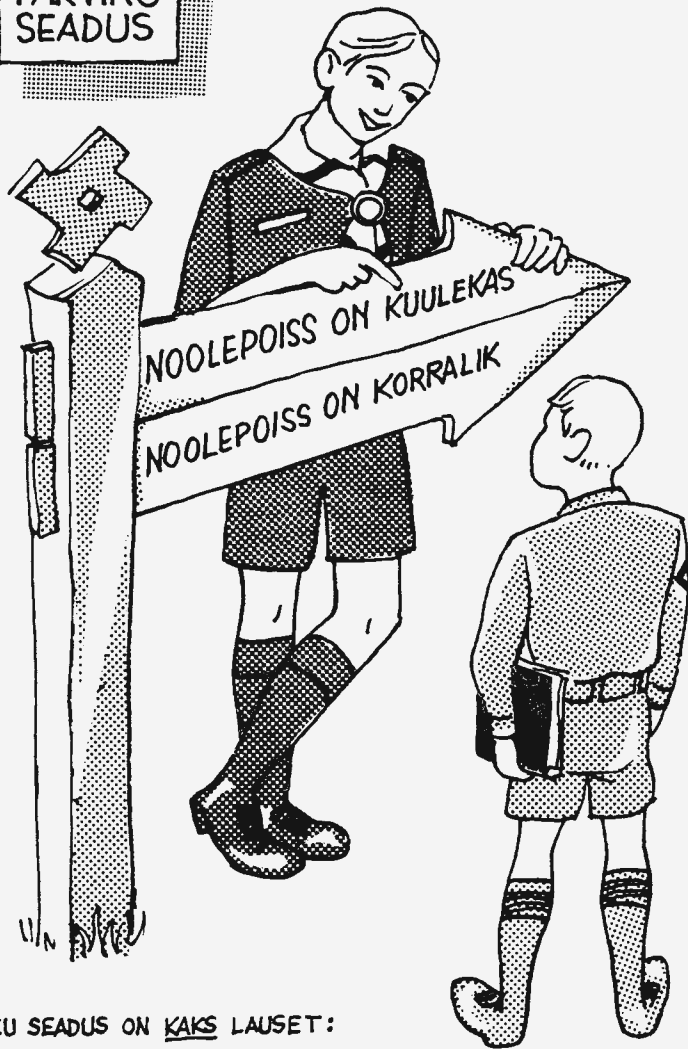
NIMI LEMBITU KILBILE

TAHAN OLLA
TUBLI LEMBITU
NOOLEPOISS!

5

"NIMENOOL"
PARVIKU
NOOLETUPPE!

PARVIKU
SEADUS

PARVIKU SEADUS ON KAKS LAUSET:

1. NOOLEPOISS ON KUULEKAS:

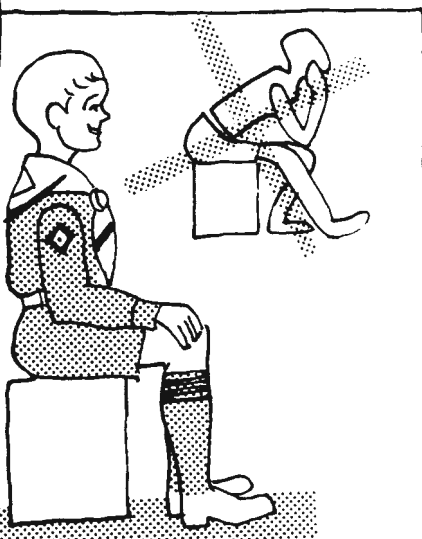
TA KUULAB KODUS VANEMATE,
KOOLIS ÕPETAJATE,
PARVIKUS JUHTIDE SÕNA.

2. NOOLEPOISS ON KORRALIK:

TA VÄLIMUS ON KORRALIK,
TA KÄITUB KORRALIKULT,
TA RÄÄGIB VIISAKALT.

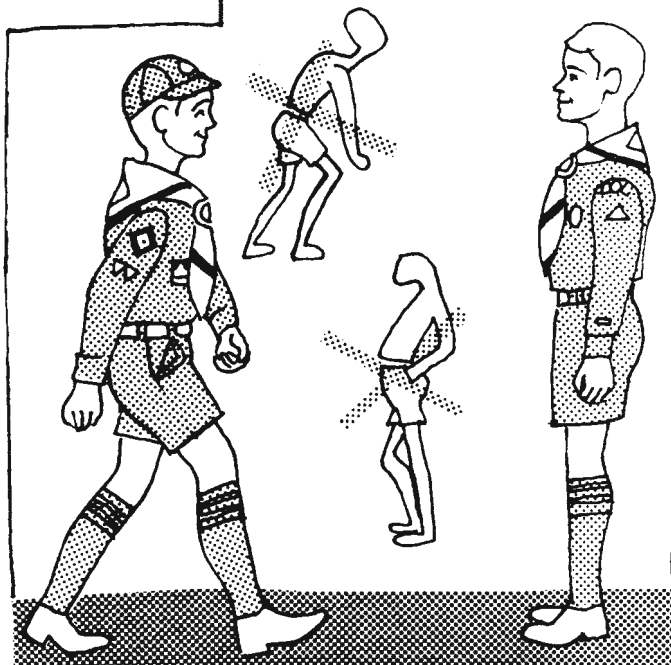
NOOLEPOISS ELAB PARVIKU SEADUSE JÄRGI.

NOOLEPOISI KOMBED

1. EMAKEEL

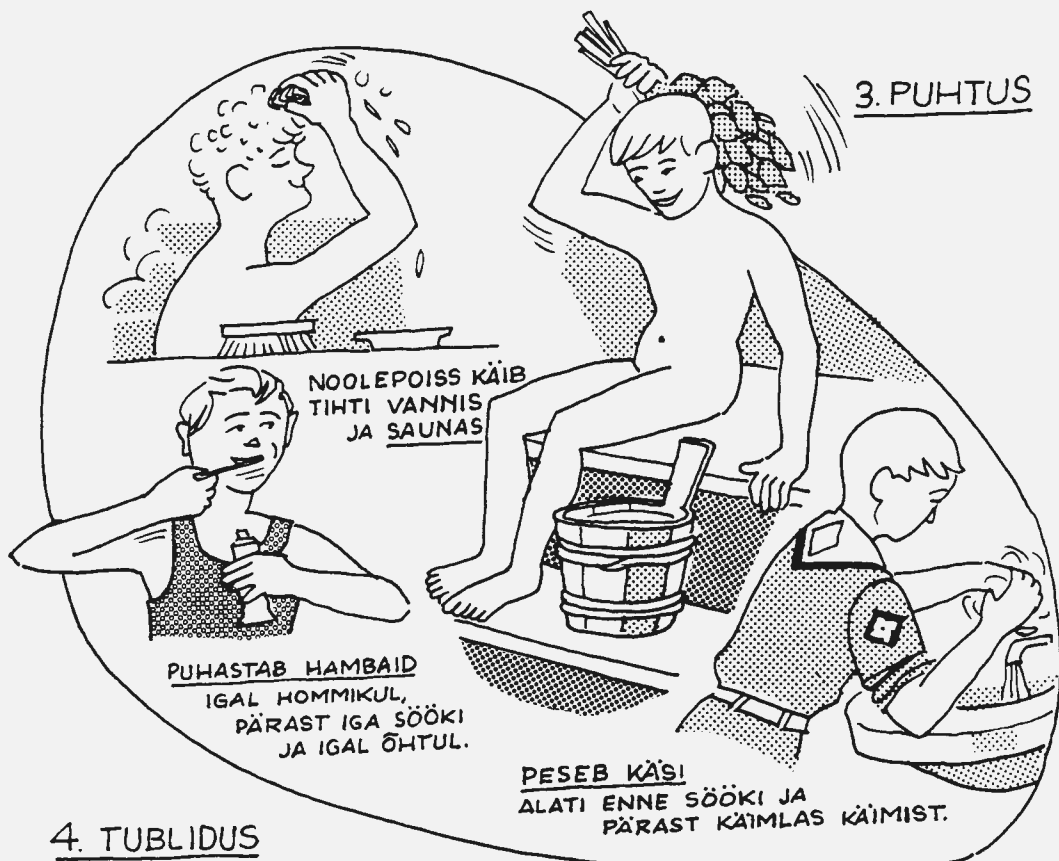
NOOLEPOISS RÄÄGIB KODUS JA
EESTLASTE SEAS EESTI KEELT

2. RÜHT

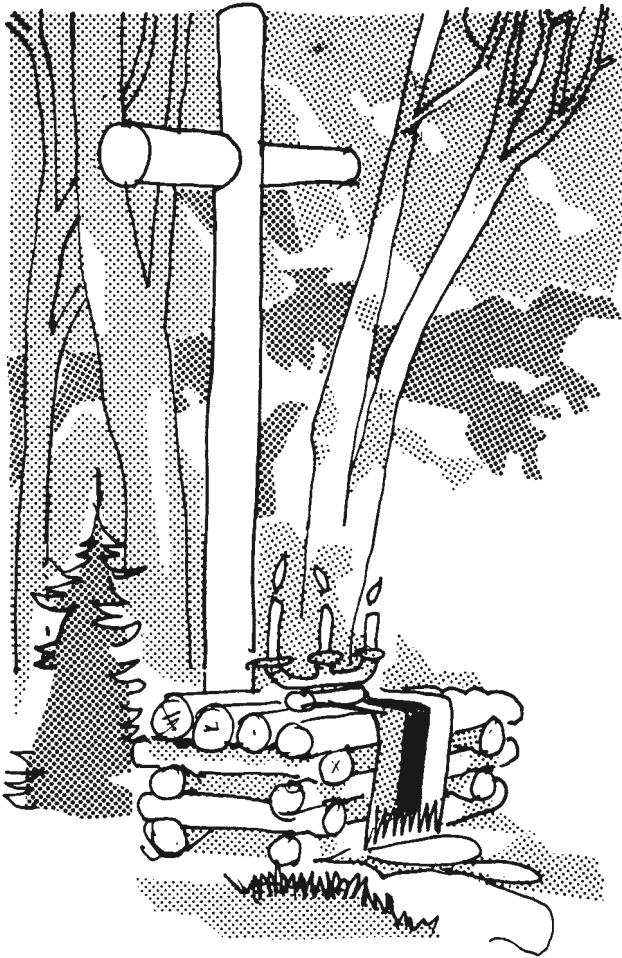
NOOLEPOISS
ISTUB,
KÄIB
JA SEISAB
ALATI SIRGELT.

3. PUHTUS

4. TUBLIDUS

NOOLEPOISID PALVETAVAD KA LAAGRIS.
SELLEPÄRAST E HITATI KOTKAJÄRVELE
METSAKIRIK.

INIMENE SUUDAB VÄHE, KUI JUMAL TEDA EI AITA.
SEDA TEAB IGA NOOLEPOISS.
SELLEPÄRAST TA PALVETAB.

NOOLEPOISI PALVED

HÖMMIKU-PALVE

TAEVAISA AITA, ET
OLEKSIN TÄNA PAREM
KUI OLIN EILE!

ÕHTU-PALVE

TAEVAISA AITA, ET
OLEKSIN HOMME PAREM
KUI OLIN TÄNA!

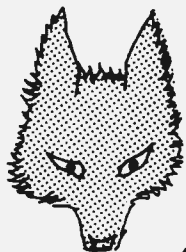
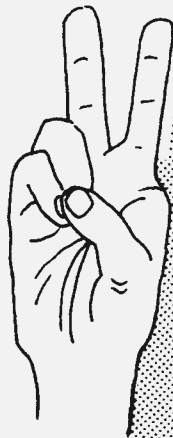
SÖÖGI - PALVE

TAEVAISA, ÖNNISTA MEIE
IGAPÄEVAST LEIBA!

NOOLEPOISI TERVITUS

NOOLEPOISS TÕSTAB TERVITUSEKS
KAKS PAREMA KÄE ESIMEST
SÕRME JA KÕVERDAB TEISED KAKS
PÕIDLA ALLA, PEOPESA VÄLJAPOOLE.

TERVITUS
TÄHENDAB:

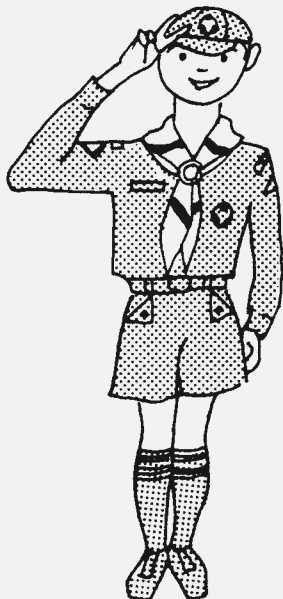

KAKS SÕRME PÜSTI —
KAKS TÄHELEPANELIKKU
KIKKIS KÕRVA JA
KAKS LAUSET PARVIKU SEADUSES.

KAKS SÕRME PÕIDLA ALL —
TUGEVAM KAITSEB NÕRGEMAI.

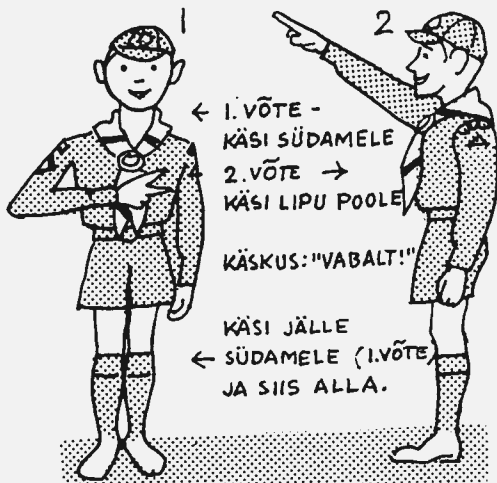
PEOPESA VÄLJAPOOLE — AUSUS.

KÄSKLUS LIPU HEISKAMISEL:
"LIPU TERVITUSEKS VALVEL!"

VALVELSEIS.
PAREM KÄSI ÕLA KÕRGUSEL.
SÕRMED MÜTSIMÄRGI JUURES.

TERVITAMISEKS POLE VAJA JÄÄDA
SEISMA — TERVITA KÄIES!

← 1. VÕTE -
KÄSI SÜDAMELE
2. VÕTE →
KÄSI LIPU POOLE

KÄSKLUS: "VABALT!"

KÄSI JÄLLE
← SÜDAMELE (1. VÕTE)
JA SIIS ALLA.

NOOLEPOISID TERVITAVAD:
LIPPUDE HEISKAMISEL JA LANGETAMISEL,
HÜMNIDE LAULMISE AJAL,
ESINEMISEL
JA MUIDUGI KÕIKI TUTTAVAI.
"TERE" ÜTLEMISE ASEMEL TEHAKSE
TERVITUS — KUI NOOLEPOISI VORM
ON SELJAS.

NOOLEPOISI JUHTLAUSED

HUNDU JUHTLAUSE: "SAA PAREMAKS!"
VASTATAKSE TERVITADES:

"PÜÜAN KÕIGEST JÕUST!"

ILMA MÜTSITA –
KÄSI ÕLA KÕRGUSEL

MÜTSIGA –
SÕRMED MÄRGI JUURES

KUI HÜÜTAKSE: "LEMBITU - OLE VALMIS!"
SIIS:

1. VASAK KÄSI SÜDAMELE
2. NOOLEPOISI TERVITUS
3. LEMBITU JUHTLAUSE

SÕPRUSRING KITSA RINNAGA –
NAGU HARILIKULT...

LEMBITU POISTE SÕPRUSRING –
PAREM KÄSI ÜLE, VASAK KÄSI ALT.

ÜKS

KAKS

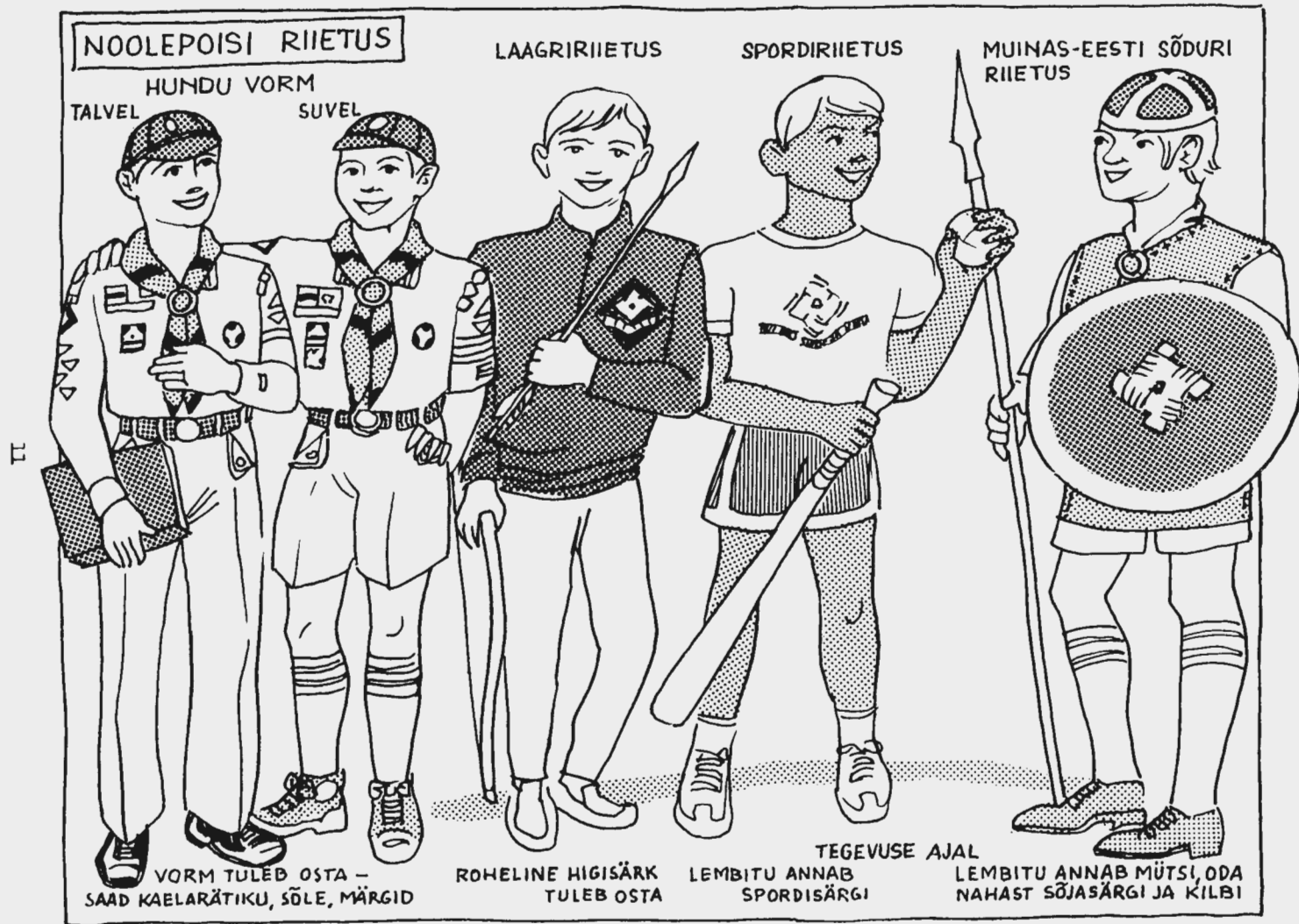
"KUI ÜKS SÜDA
JA ÜKS HING!"

KOLM

LEMBITU POISTE SÕPRUSRING ON KUI ÜKS SÜDA JA ÜKS HING

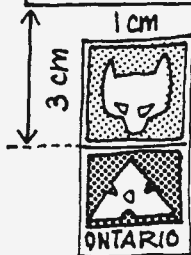

PLUUSI PAREM RIND:
EESTI KATSE MÄRK,
USUELU MÄRK,
RAHVUSE TUNNUS,
KANADA TUNNUS,

VASAK RIND:
TÖLGI MÄRK (ERIKATSE)

MINA RÄÄGIN
EESTI KEELT

EESTI HOOLSA
HUNDU MÄRK,
ONTARIO
MÄRK.

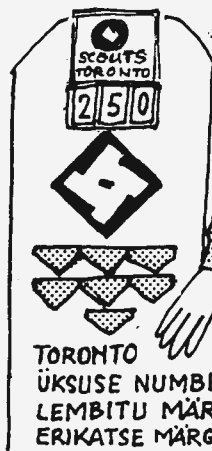
HUNDU MÜTS, MÜTSIMÄRK

LEMBITU SÖLG
VÕI HÖBESÖLG

LUBADUSE
MÄRK

PAREM VARRUKAS:

TORONTO
ÜKSUSE NUMBER 250
LEMBITU MÄRK
ERIKATSE MÄRGID

NOOLEPOISI MÄRGID

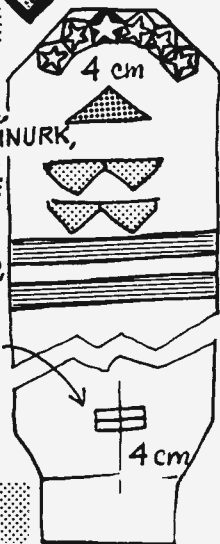
KAELARÄTIK

VASAK
VARRUKAS:
TÄHED-
HÖBE KESKEL,
PESA KOLMNURK,
TEENINDUS-
ERIKATSETE
MÄRGID,
JUHI
PAELAD,

AASTA-
PULGAD

KIHVAD

JOOKSUKINGAD
KOONDUSEL JA LAAGRIS,
PIDUL NAHAST KINGAD

4 cm

KUIDAS NEID SAAB?

KUI TULED NOOLEPOISIKS:

LEMBITU MÄRK
250, TORONTO
ONTARIO MÄRK

LUBADUSE ANDMISEL:

KAELARÄTIK
LEMBITU SÖLG
LUBADUSE MÄRK
PESA KOLMNURK

PÜHAPÄEVAKOOLIS:

USUELU MÄRK

KATSETE EEST:

TÄHED
ERIKATSE MÄRGID
TÖLGI MÄRK
EESTI KATSE MÄRK

KUI SAAD JUHIKS:

JUHI PAELAD

HOOLSUSE EEST:

HOOLSA HUNDU MÄRK

EESKUJULIKKUSE EEST:

LEMBITU HÖBESÖLG

IGAL AASTAL SAAD ÜHE AASTAPULGA.

KIHVAD - LOE SIIT RAAMATUST!

TÄHEKATSED

NOOLEPOISTEL
ON KUUS
TÄHEKATSEID :

VIIS KANADA HUNDU KATSEID
ÜKS EESTI KATSE

1. MUST TÄHT - LOODUS
2. SININE TÄHT - ÜHISKOND
3. ROHELINE TÄHT - SKAUTLUS
4. PUNANE TÄHT - TERVIS
5. PRUUN TÄHT - KÄSITÖÖ
6. HÕBETÄHT - EESTI JA EESTLANE - ÕPI SIIT RAAMATUST!

KATSETE ÕPPIMISEKS
ON RAAMAT:
"THE CUB BOOK" →

HÕBETÄHT

Teab ja teeb kuus A nõuetest
ja kolm B projektidest.

- A**
1. Joonistad Eesti lipu ja tead värvide tähendust.
 2. Loed või laulad Eesti hümnid.
 3. Oskad gloobuselt või kaardilt leida Eestimaa.
 4. Värvid värvipliiatsitega Eesti kontuurkaardi.
 5. Kopeerid Eesti vapi ja värvid värvipliiatsitega.
 6. Joonistad, palmitsed või sõlmid Lembitu märgi ja tead selle tähendust.
 7. Tead, millal on Eesti Vabariigi aastapäev.
 8. Teed omale märkmiku, kus on pesakaaslaste ja juhtide nimed ja telefoninumbriid.
 9. Tead eesti keeles oma telefoninumbrit, oskad eesti keeles telefonil vastata ja ennast tutvustada.
- B**
10. Küllastad eesti kirikut, Eesti Maja või mõnda muud eesti asutust.
 11. Võtad osa eesti jumalateenistusest või mõnest eestlaste pidulikust tähtpäevast.
 12. Käid eesti täienduskoolis, pühapäevakoolis või võtad osa mõnest vanusekohasest eesti organisatsioonist.
 13. Käid mõnes eesti asutuses, äris või ettevõttes ja ajad asju eesti keeles.
 14. Koostad väljalõigete kogu eestiainelistest piltidest.
 15. Koostad eesti lauliku ja kirjutad sinna need laulud, mida oskad laulda.

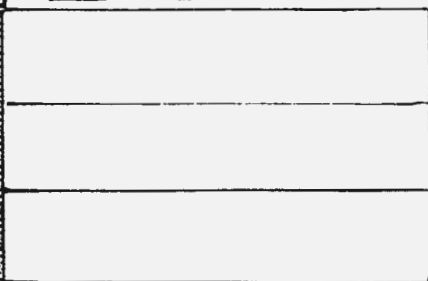
EESTI ON ME ISAMAA

SÜNNIMAA — MAA, KUS SA SÜNDISID
KODUMAA — MAA, KUS SA ELAD — KANADA
ISAMAA — MAA, KUST SINU VANEMAD
TULID — EESTI

EESTI

OLI ISESEISEV VABARIIK.
EESTI SÜNNIPÄEV —
VABARIIGI AASTAPÄEV
ON 24. VEEBRUARIL (1918)

EESTI LIPP

SININE

EESTI VÄRVIDE TÄHENDUS:

SININE ON TAEVAS
JA MUST ON MAA,
EESTLANE PUHTA
SÜDAMEGA!

MUST

VALGE

VÄRVI LIPP VÄRVIPLIIATSITEGA!

MIS ON NOOLEPOISI
KÕIGE SUUREM AJU?

KUI TA SAAB HOIDA
EESTI LIPPU
VÕI SEISTA LIPU JUURES
AUVALVES.

EESTI HÜMN

Mu isamaa, mu õnn ja rõõm,
Kui kaunis oled sa!
Ei leia mina iial teal
See suure laia ilma peal,
Mis mul nii armas oleks ka,
Kui sa, mu isamaa!

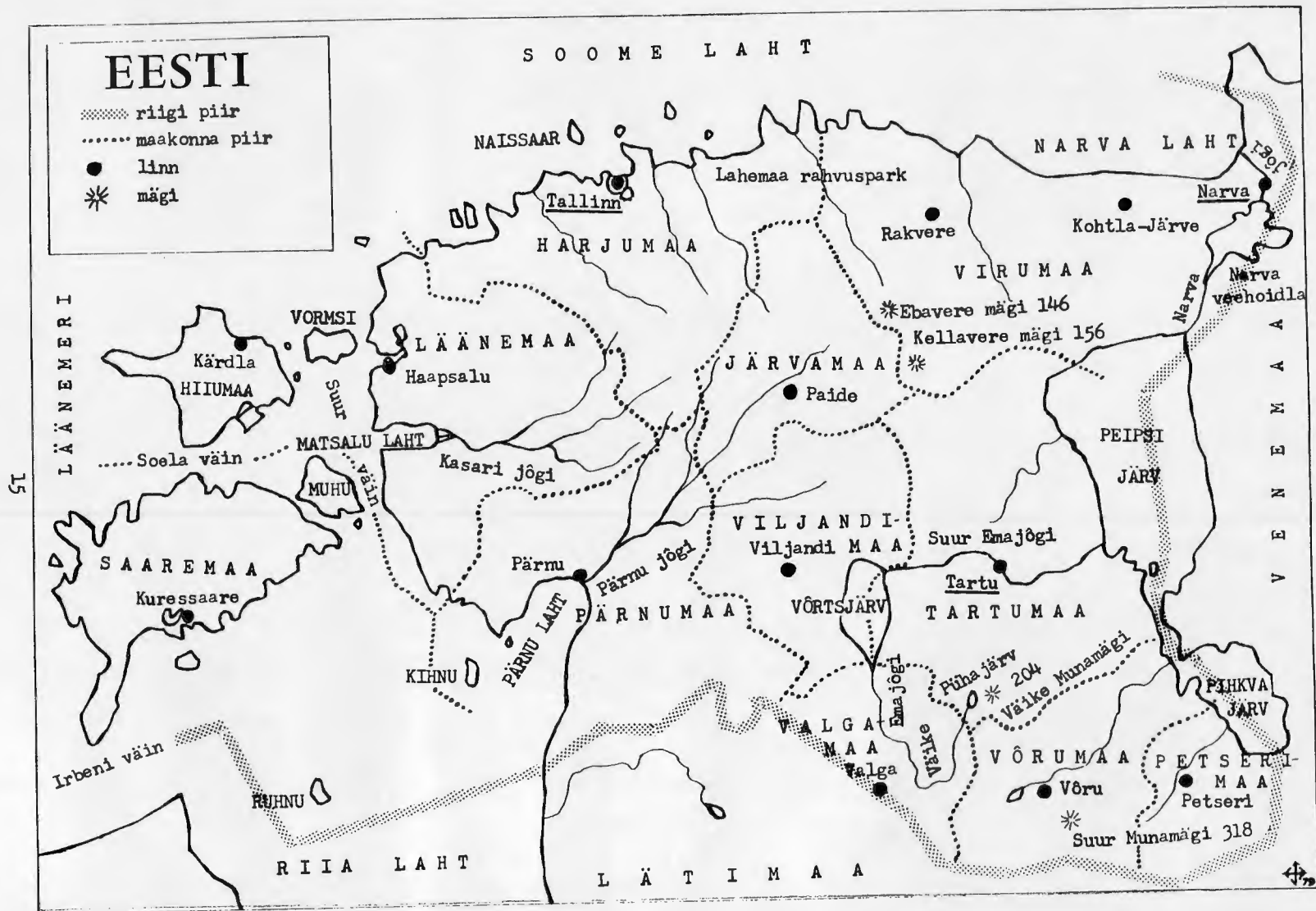
Sa oled mind ju sünnitand
Ja üles kasvatand;
Sind tänan mina alati
ja jään sul truuks surmani!
Mul kõige armsam oled sa,
Mu kallid isamaa!

Su üle Jumal valvaku,
Mu armas isamaa!
Ta olgu sinu kaitseja
Ja võtku rohkest' õnnista',
Mis iial ette võtad sa,
Mu kallid isamaa!

EESTI VABARIIGI VAPP

Kuldne kilp ja kuldne tamme-pärg,
sinised lõvid.

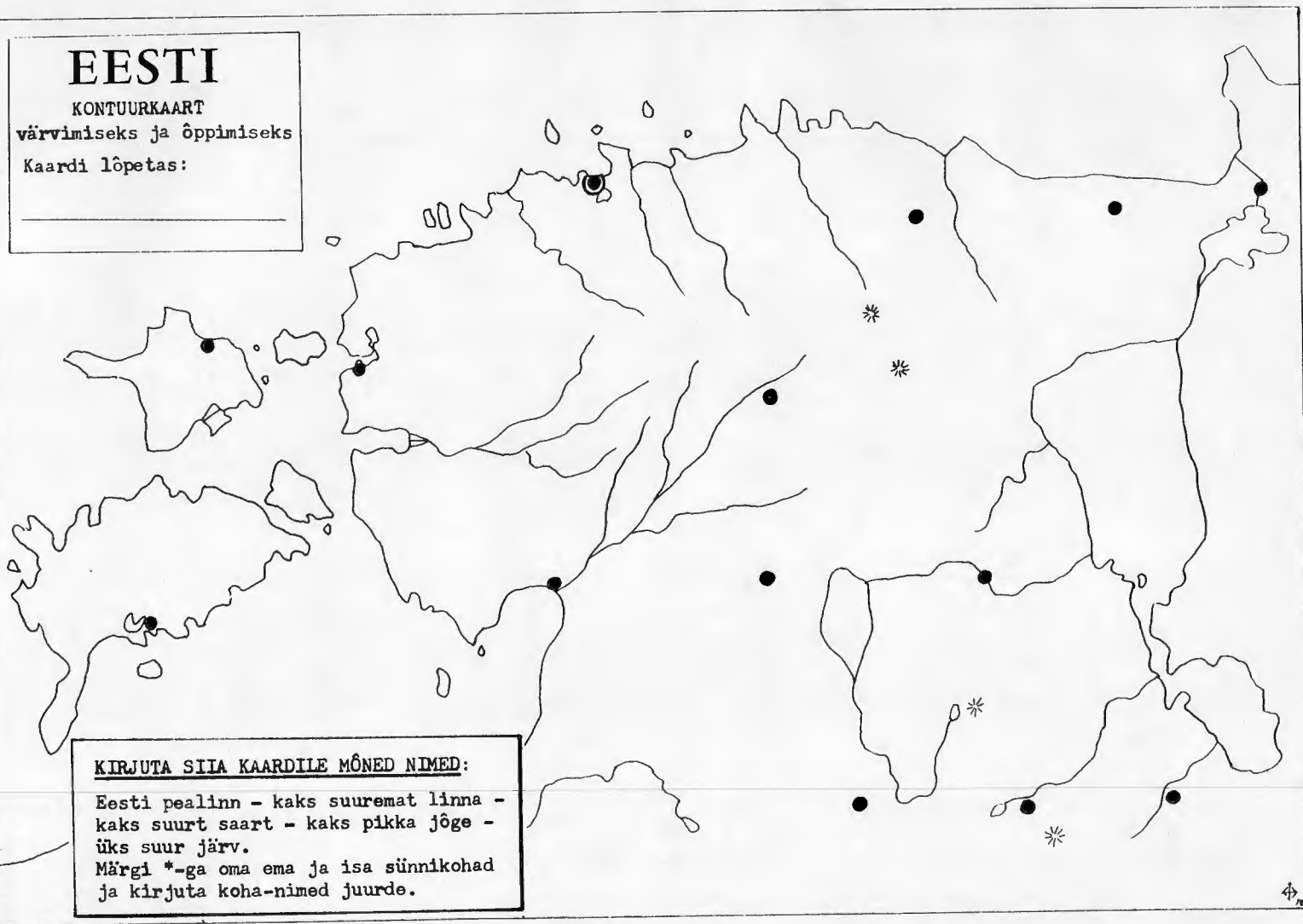

EESTI

KONTUURKAART

värvimiseks ja õppimiseks

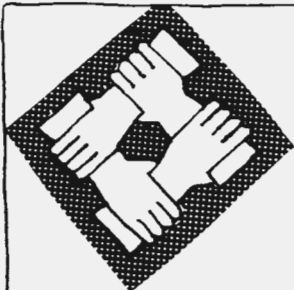
Kaardi lõpetas:

KIRJUTA SIIA KAARDILE MÕNED NIMED:

Eesti pealinn - kaks suuremat linna -
kaks suurt saart - kaks pikka jõge -
üks suur järv.

Märgi *-ga oma ema ja isa sünnikohad
ja kirjuta koha-nimed juurde.

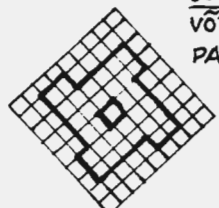
LEMBITU MÄRK

LEMBITU TAHTIS ÜHENDADA
KODUMAA KAITSEKS KÕIK EESTI
MAAKONNAD JA MALEVAD
KUI ÜKS SÜDA JA ÜKS HING!

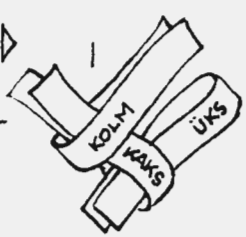

NELI ÜHENDATUD KÄTT.

JOONISTAMISEKS
VÕTA RUUDULINE
PAPER.

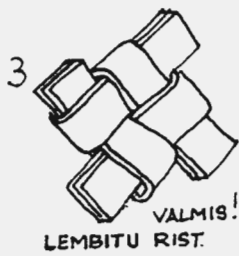
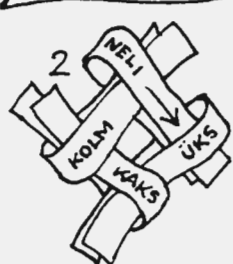
ASETAME KOLM
RIBA NII, ET IGA
JÄRGMINE HOIAB
EELMISE "ÜMBERT
KINNI" - NELJAS
POEB ESIMESE
SEEST LÄBI.

PALMITSEMISEKS VÕTA NELI RIBA:
PABERIT, PAELA, NAHKA, RIIET, KASETOHTU.
KEERA RIBAD KAHEKORRA.

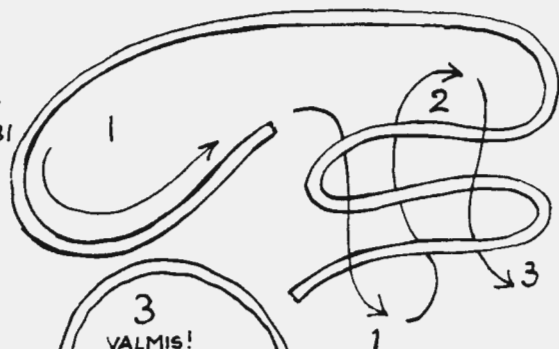
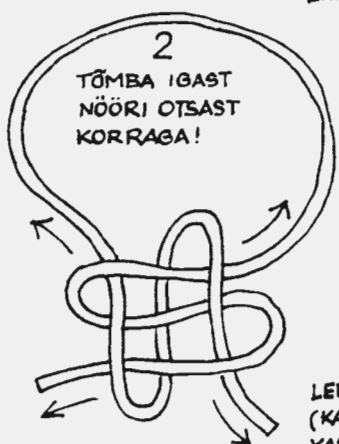
4 RIBA

KAHEKORRA

SÕLMIMISEKS

VÕTA KAKS NÖÖRI OTSA.
ÜHEST OTSAST TEE "S"
JA TEISE OTSAGA POE SELLEST
LÄBI

LEMBITU SÕLME
(KA GILWELLI SÕLME)
KASUTATAKSE EHSIS-SÕLME NA

KAUNISTA LEMBITU
MÄRGI, LEMBITU
RISTI JA LEMBITU
SÕLMEGA OMA TUBA
JA OMA ASJU.

TELEFON

IGAS MAJAS

- on telefoni juures pliiats ja paber.
- on telefoni vastamisel oma kord ja vanemad selgitavad sulle teie maja korda.

KUI TELEFON HELISEB, SIIS

• võta toru hargilt ja teata, et sa kuuled. Tavaliselt öeldakse "hallo", mõni ütleb oma telefoni numbri, mõni ütleb nime, mõni ütleb aadressi.

• lase see hakkab rääkima, kes helistas. Kui ta end ei tutvusta, siis küsi: "palun, kes kõneleb?". Ära kunagi tutvusta ennast enne kui helistaja pole seda teinud.

• kuula, mis helistaja soovib. Kutsu vanemad telefonile, kui sa aru ei saa või kui teatatakse "long distance".

• ära anna võorastele oma kodu, vanemate või enda kohta mingisugust informatsiooni. Vabanda ja pane toru hargile. "Sorry!"

KUI SINA HELISTAD, SIIS

- kõigepealt tutvusta, kes sa oled.
- palu kutsuda see, kellega sa soovid rääkida.
- räägi oma lugu lühidalt ja selgesti, aga ikka "tere", "head aega", "palun", "tänan", "võtke heaks" - nagu viisakad inimesed alati teevad.

NOOLEPOISI MÄRKMIK

VÄIKE RAAMAT, MIS PARAJASTI MAHUB TASKU

NOOLEPOISTE JUHID		PESA POISID	
NIMI	TELEFON	NIMI	TELEFON

MÄRGIKATSED

PEALE TÄHEKATSETE ON NOOLEPOISTEL
VEEL MÄRGIKATSED

KOLM KATSET ANNAVAD MÄRGI RINNALE:

USU ELU
MÄRK

KUI KÄID
PÜHAPÄEVA-
KOO LIS

EESTI
MÄRK

TÕLGI MÄRK

24 MÄRKI ON VARRUKATEL

VIIS NEIST - TEENINDUSMÄRGID ON PAREMAL VARRUKAL:

ESMA-ABI TEE-JUHT MEISTRI-MEES KODU-KORRASTAJA ELU-PÄÄSTJA

KÕIK TEISED - HUVIALAMÄRGID ON VASAKUL VARRUKAL:

ÕNGITSEJA	KOGUJA	VAATLEJA	UISUTAJA	LELUSEPP
KUNSTNIK	JALG-RATTUR	RAKESTUS	SUUSATAJA	LAULIK
SPORTLANE	AEDNIK	LOOMA-SÕBER	UJUJA	METSA-MEES
PUUSEPP	MUUSIK	LUGEJA	MEESKONNA-SPORTLANE	

KÕIK KATSED PEALE EESTI MÄRGI ON KANADA HUNDU-RAAMATUS.

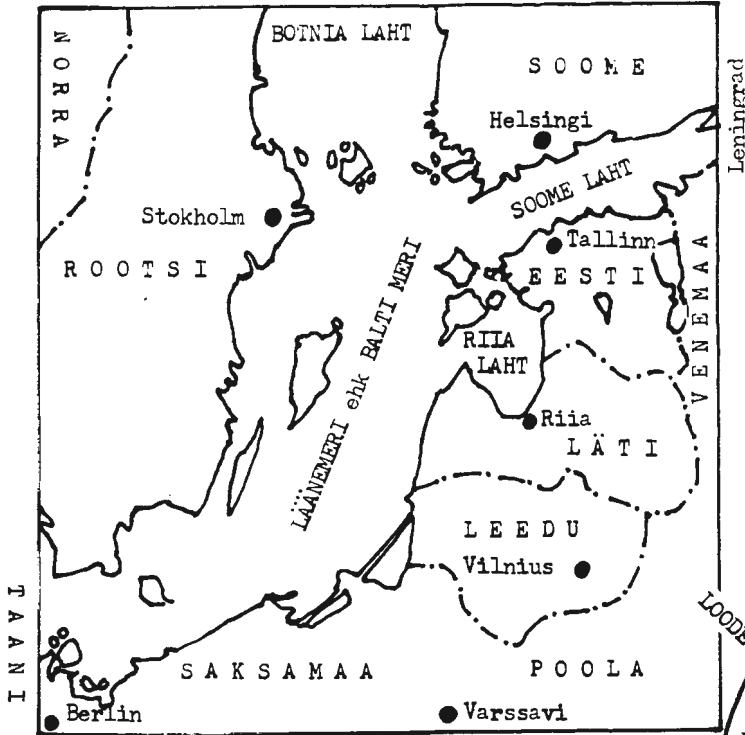
EESTI MÄRK

Noolepoiss, kellel on hõbetäht ja kes tahab olla tublim eesti poiss, teeb EESTI KATSE ja saab sini-must-valge EESTI MÄRGI. Eesti märgi nõuded:

1. Tead Eestit ümbritsevaid maid ja meresid ning Eesti võrdlevat suurust teiste maadega.
2. Tead Eesti suuremate saarte, lahtede, jõgede ja järvede nimed ning näitad neid kaardil.
3. Tead tähtsamaid sündmusi Eesti ajaloost: muistne vabadus-võitlus, jüriöö vabastus-katse, ärkamis-aeg ja Eesti Vabadus-sõda.
4. Tead viis tähtsat eestlast ja miks neid tähtsateks nimetatakse.
5. Tead Eesti riigi-korda ja seda, mis Eestis oli: parlament, president, valitsus, koolid, sõjavägi.
6. Tead, kuidas Eesti sai omale lipu.
7. Oskad eesti keeles lugeda ja jutustada, mida lugesid.
8. Tead, miks vanemad või vana-vanemad lahkusid Eestist ja millal.
9. Tead miks eestlased välismaal kokku hoiavad ja kuidas nad seda teevad: eesti ajalehed, organisatsioonid, skautide üritused, rahvuslikud üritused, eesti ettevõtted.
10. Tunned eesti skautide organisatsiooni Kanadas ja maailmas.

EESTI ON PÕHJAPOLSEIM KOLMEST BALTI RIIGIST:

EESTI - ESTONIA
LÄTI - LATVIA
LEEDU - LITHUANIA

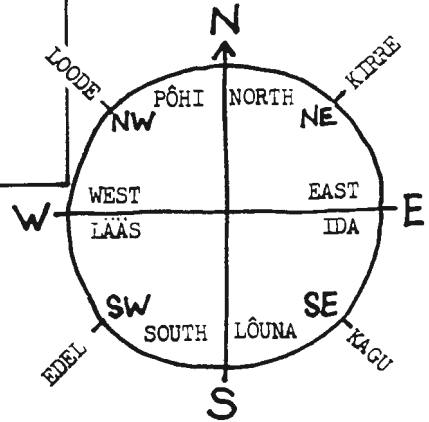
EUROOPAS

ON PALJU VÄKERIIKE
(ruutkilomeetrites)

1. Albaania 27.500
2. Belgia 30.400
3. Hollandi 34.200
4. Shveits 41.300
5. Taani 44.300
6. EESTI 47.500
7. Leedu 55.600
8. Läti 65.700

ILMAKAARED

EESTI KEELES

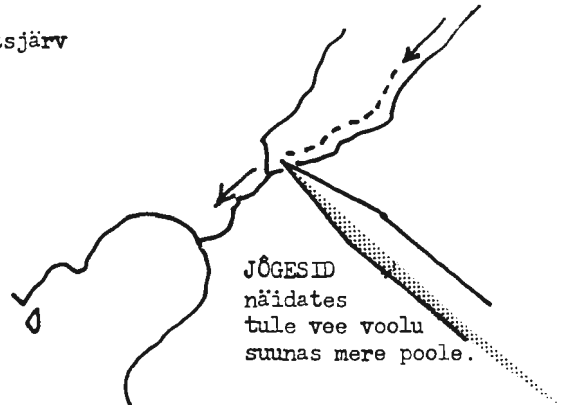
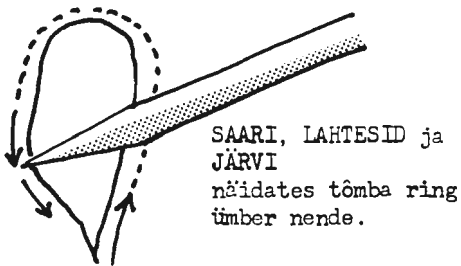
OTSI EESTI KAARDILT (lehekülj 15)

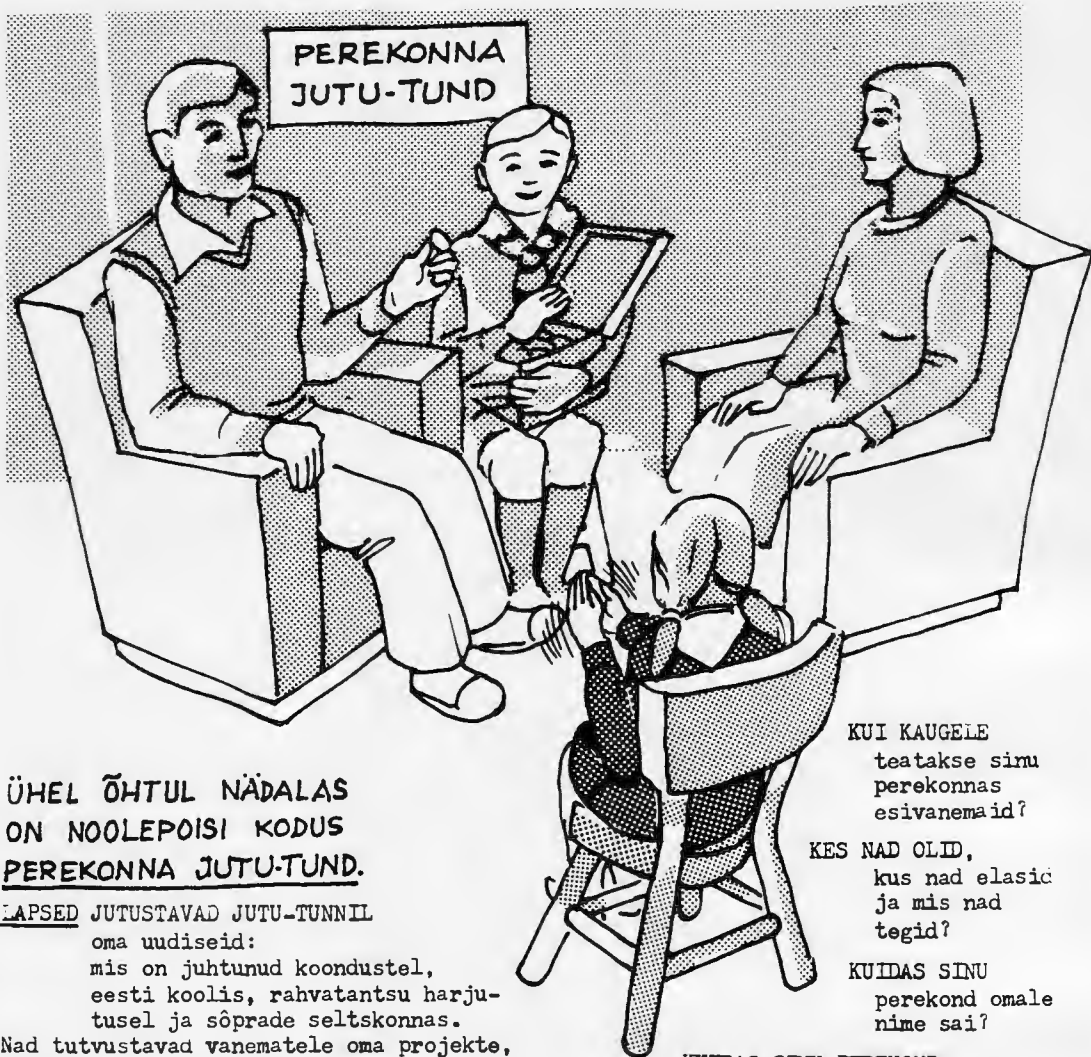
SAARED: Saaremaa, Hiiumaa, Muhu, Vormsi

LAHED: Pärnu laht, Matsalu laht, Narva laht

JÕED: Pärnu jõgi, Kasari jõgi, Väike Emajõgi, Suur Emajõgi, Narva jõgi

JÄRVED: Peipsi järv, Pihkva järv, Võrtsjärv

**ÜHEL ÕHTUL NÄDALAS
ON NOOLEPOISI KODUS
PEREKONNA JUTU-TUND.**

LAPSED JUTUSTAVAD JUTU-TUNNIL

oma uudiseid:
mis on juhtunud koondustel,
eesti koolis, rahvatantsu harju-
tusel ja sõprade seltskonnas.

Nad tutvustavad vanematele oma projekte,
katseid ja saadud katsemärke.

VANEMAD JUTUSTAVAD JUTU-TUNNIL LASTELE

oma perekonnast, esivanematest,
endistest aegadest ja oma nooru-
sest.

EESTI MARGI katse nõuded arutatakse läbi
enne katse sooritamist perekonna jutu-
tunnil.

KUI KAUGELE
teatakse sinu
perekonnas
esivanemaid?

KES NAD OLID,
kus nad elasid
ja mis nad
tegid?

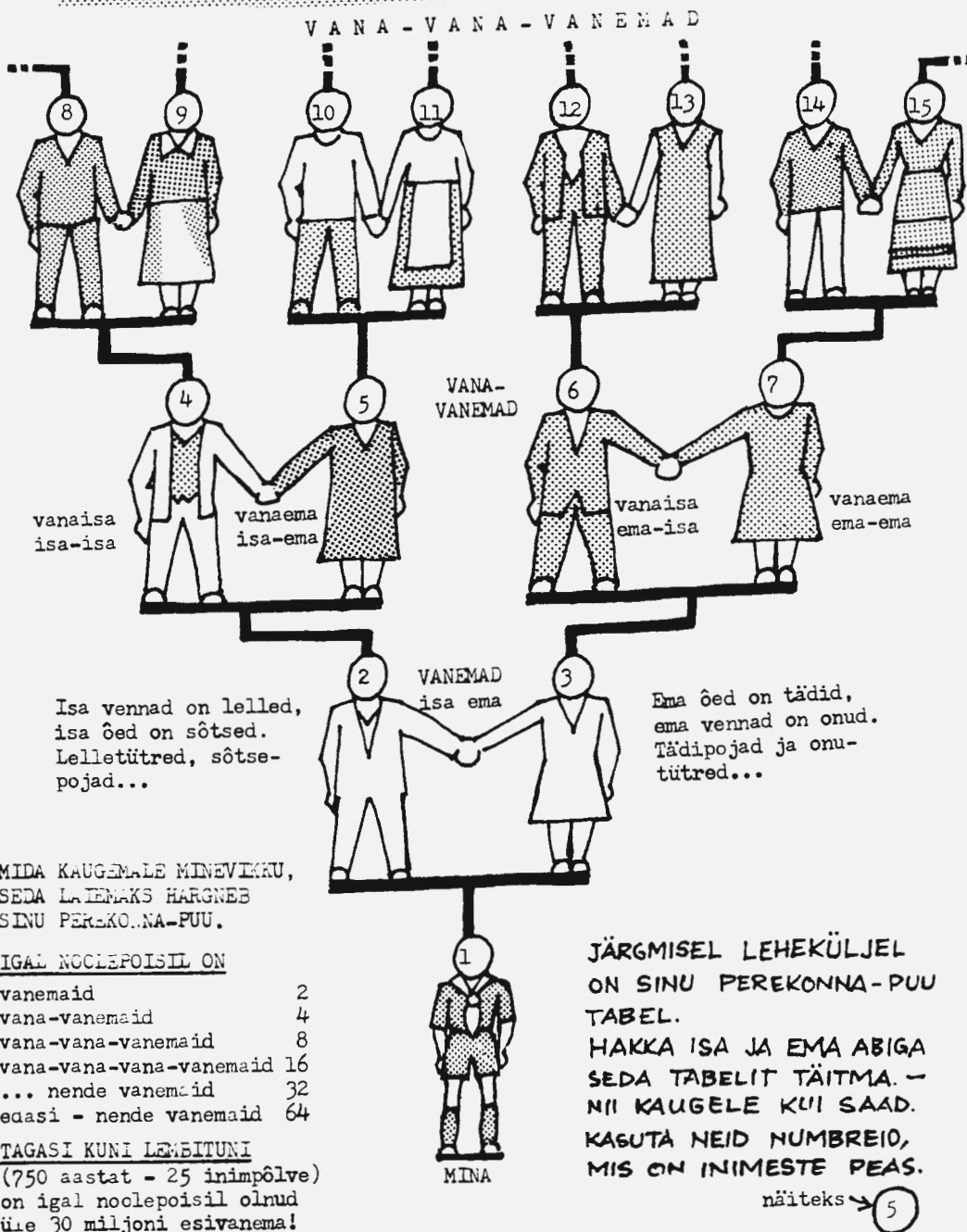
KUIDAS SINU
perekond omale
nime sai?

KUIDAS SINU PEREKOND
Kanasse tuli?

KAS SUL ON SUGULASI EESTIS
ja kuidas nad
seal elavad?

JUTU-TUNNI JAOKS ON PALJU
KÜSIMUSTI JA VASTUSEID.

Inimesed muretsevad praegu välja-surevate loomade ja taimede pärast. Väikesed rahvad peavad endi eest ise muretsema. Sellepärast eestlased õpivad eesti keelt, abielluvad eestlastega ja asutavad uusi eesti perekondi. Meie ei taha, et eesti rahvas välja sureb.

KUIDAS EESTIS VANASTI OLI

MUISTSEL ISESEISVUSE AJAL

elasid eestlased vaba ja õnnelikku elu. Eesti riiki siis ei olnud. Iga maa-kond moodustas omaette väikese riigi, mille juhiks oli rahva poolt valitud vanem. Lembitu oli Sakala vanem. Vaata lehekülg 26.

Ka sõjaväge polnud. kui vaenlane ohustas maad, siis viidi naised, lapsed ja vandrused palkidest linnusesse varjule. Kõik mehed asusid linnust kaitsma. Vaata lehekülg 1.

Sakslased soovisid õnnelikku ja rikat Eestimaad oma võimu alla. Rünnaku ettekäändeks oli, et nad sunnivad eestlasi ristiusku. Sakslasi oli rohkem, neil oli õpetatud sõjavägi ja parem relvastus. Eestlaste muistne vabadus-võitlus kestis 28 aastat, kuid siis nad väsisid ja sakslased vallutasid maa.

JÜRIÖÖ VABASTUS-KATSE

Võõrad olid juba üle saja aasta Eestit valitsetanud. Eestlaste linnused olid põletatud ja nende asemele olid ehitatud sakslaste kivist lossid. Rahvas jäi järjest vaesemaks ja elu oli raske.

Jüriöö (öö vastu jüripäeva) 1343 katsusid eestlased oma maa uuesti vabastada. Nad ründasid ootamatult: põletasid lossid ja tapsid kõik sakslased, keda kätte said. Selle kohta on huvitav raamat pealkirjaga "Tasuja".

Eestlaste vabadus kestis ainult paar aastat. Siis tuli Saksast uusi sõjamehi ja uusi ahneid valitsejaid. Algas uus orjus, veel raskem kui endine.

PALJU VÕÕRAID VALITSEJAI

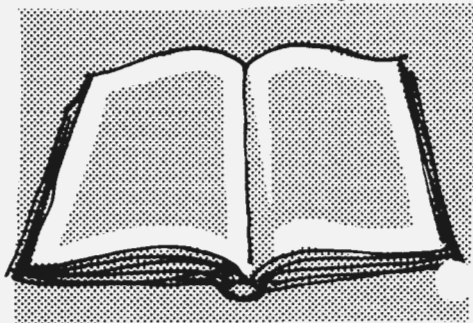
Möödus mitusada aastat. Eesti naabrid, kes olid suuremad ja tugevamad, tahtsid maad oma võimu

alla. Kord valitsesid maad sakslased, kord venelased, kord rootslased, kord poolakad. Laastava Suure Põhjasõjaga vallutasid venelased Eesti rootslastelt ja maa jäi kaheks sajandiks Vene võimu alla.

ÄRKAMIS-AEG

Uued ajad tõid muudatusi ka eesti rahvale. Järjest rohkem eestlasi sai kooliharidust, rahvas rikkus kasvab. Hakkasid ilmuma eesti ajalehed, kirjutati ja trükiti eesti raamatuid, asutati laulukoori ja peeti laulu-pidusid.

Eestlased õppisid sellest, et ka väike rahvas on tugev, kui ta on haritud ja jõukas. Eesti rahvas nagu ärkas pikast ja raskest unest. Seda ajajärku nimetatakse rahvuslikuks ärka-

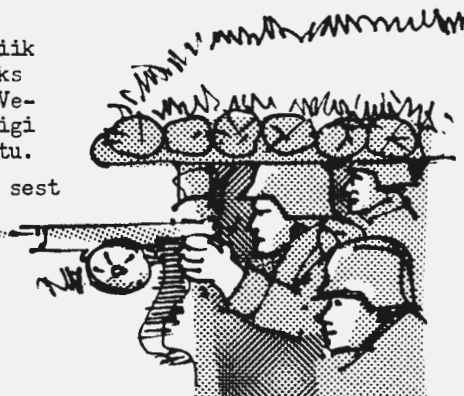

mis-ajaks. Vaata lehekülj 26 - Kreutzwald, Jannsen, Koidula ja Jakobson. Eesti oli aga ikkagi Vene võimu all ja rahvuslikule ärkanisele järgnes venestamise aeg - eestlasi taheti kasvatada venelasteks.

EESTI VABADUS-SÕDA

Esimese Maailmasõja tõttu lagunes Vene riik ja Eesti kuulutati iseseisvaks vabariigiks - 24.veebruari 1918. Kommunistid tulid Venemaal võimule ja tahtsid noore Eesti riigi uuesti vallutada. Eestlased hakkasid vastu.

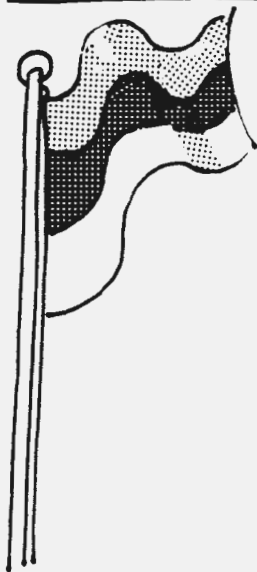
Vabadus-sõda 1918 - 1920 oli raske sõda, sest eestlastel polnud sõjaväge, relvi ega varustust. Kõik tuli koguda vaenlase tule all või võtta vaenlaselt sõjasaagiks. Sõda lõppes Eestile võidukalt. Vaata lehekülj 26 - Tõnisson ja lehekülj 27 - Päts ja Laidoner.

Rahuleping Eesti ja Vene vahel kirjutati alla Tartus 2.veebruari 1920. Venemaa ütles end igavesti Eestist lahti ja tunnustas Eesti iseseisvust. Neli aastat hiljem üritas Vene Eesti iseseisvust hävitada mässukatsega. 1940 hävitas Vene Eesti iseseisvuse relvajõu ja pettusega. Kommuniste ei saa usaldada.

Kui tahad rohkem teada - kuidas Eestis vanasti oli - siis loe raamatut: Parijõgi - Algma - Koit "Eesti ajalugu noorsoole".

KUIDAS EESTI SAI OMALE LIPU

Ärkamis-ajal õppis Tartu ülikoolis juba kaunis palju eesti üliõpilasi. Nad tahtsid asutada oma ühingut, kuid selleks ei antud luba. Siis nad asutasid salaja Eesti Üliõpilaste Seltsi ja võtsid värvideks

SINI-MUST-VALGE.

Lipp õnnistati Otepääl 1884 ja noored üliõpilased töötasid lipu all elada ja töötada Eestile.

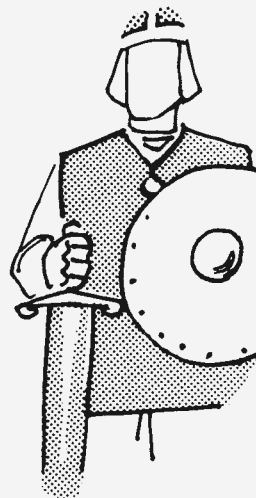
Üliõpilaste eeskujul tegid seltsid ja ühingud omale sini-must-valgeid lippe. Vabadus-sõjas olid eesti väeosadel sini-must-valged lipud ja käesidemed.

Kui Eesti sai iseseisvaks, siis otsustas riigikogu (parlament) võtta sini-must-valge Eesti riigilipuks. Eesti hundud ja skaudid kannavad Eesti värve oma kaelarätikutes ja sini-must-valget linti rinnal.

TÄHTSAID EESTLASI

LEMBITU Sakala maakonna vanem Lembitu elas 750 aastat tagasi. Tema kodu oli Lehola linnus Sakalas. Praegu nimetatakse seda kohta Lõhavere, Viljandimaal. Kui sakslased tulid Eestit vallutama, siis kutsus Lembitu kõiki eestlasi kodumaad kaitsma. Eestlaste vägi lõi sakslasi Ümera jõe lahingus ja Lembitu kutsus kõiki võitlema kui üks süda ja üks hing. Lembitu langes 21.septembril 1217 Pala jõe (praegu Navesti) kaldal peetud lahingus. Lahingut nimetatakse kuupäeva järgi Madisepäeva lahinguks või koha järgi Pala lahinguks. Lembitu on meie skautkõiksuse nimikangelane. Temast ei ole ühtegi pilti ega joonistust. Tema teod on kirjas "Hendriku Liivimaa kroonikas."

KREUTZWALD Friedrich Reinhold Kreutzwald sündis 26.detsembril 1803 Virumaal. Kodutalu järgi hüüti teda Ristmetsa Vidrik. Kui ta kooli läks, siis muudeti ta nimi saksakeelseks: kreutz - rist, wald - mets. Kreutzwald õppis Tartu ülikoolis arstiks ja töötas arstina Võru linnas. Ta kogus rahvasuust lugusid ja laule ning pani need kokku üheks suureks lugulauluks nimega "Kalevipoeg" (1862). "Kalevipoja" lugemine ergutas eestlaste rahvusiikku uhkust ja õhutas vaba Eesti mõtet. Kreutzwald kirjutas veel teisi lugusid ja laule. Teda nimetatakse sünnikoha järgi Viru laulikuks ja Lauluisaks. Kreutzwald suri 1884.

JANNSEN Johann Voldemar Jannsen sündis 16.mail 1819 Pärnumaal. Ta õppis koolimeistriks (õpetajaks) ja kõstriks (organistiks). Jannsen hakkas Pärnus välja andma esimest eestikeelset ajalehte "Perno Postimees" (1857). Hiljem asus ta Tartusse ja hakkas seal välja andma uut lehte "Eesti Postimees". Jannsen kirjutas saksa lauludele eesti sõnad ja andis need koos nootidega välja. Ta organiseeris esimese eesti laulupeo Tartus (1869) ja oli selle juhatajaks. "Postimehe" nime järgi nimetatakse Jannsenit Postipapaks. Jannsen suri 1890.

KOIDULA Lydia Jannsen sündis J.V.Jannseni tütreks 24.detsembril 1843 Pärnumaal. Ta aitas isal ajalehte toimetada ja hakkas Lydia Koidula nime all esimese eesti naisena kirjutama näidendeid, luuletusi ja jutte. Koidula lavastas esimese eesti näidendi (1870). Teda nimetatakse Kirjaneitsiks. Koidula suri 1886.

JAKOBSON Carl Robert Jakobson sündis 26.juulil 1841 Tartus. Ta õppis kooliõpetajaks ja koostas esimesed eesti õpperaamatud. Jakobson hakkas Viljandis välja andma ajalehte "Sakala" (1878) ja õhutas eestlasi saksa mõisnike ja pastorite vastu. Nii kujunes Jakobson esimeseks eesti poliitiliseks juhiks. Ta suri noorelt - 1882.

TÕNISSON Jaan Tõnisson sündis 22.detsembril 1868 Viljandimaal. Ta lõpetas ülikooli õigusteadlasena ja andis välja ajalehte "Postimees". Vabadussõja ajal käis Tõnisson Eestile välisriikidest abi taotlemas. Kui lugupeetud riigimees oli ta korduvalt Eesti riigivanem (peaminister) ja vabariigi valitsuse liige. Kommunistid vangistasid Tõnissoni 1940 ja küüditasid Siberisse, kus ta teadmatuses suri.

PÄTS Konstantin Päts sündis 23.veebbruaril 1874 Pärnumaal. Ta lõpetas ülikooli õigusteadlasena ja toimetas Tallinnas ajalehte "Teataja". Osava poliitika mehe organiseeris ta Tallinna linnavalitsuse ülevõtmise sakslastelt 1904. Suured ülesanded langesid Pätsi õlgadele Eesti Vabariigi loomisel ja ta oli 1918 esimene Eesti peaminister. Temast sai Eesti Vabariigi esimene president 1938. Kommunistid vangistasid Pätsi ja ta suri vangistuses 1956.

LAIDONER Kindral Johan Laidoner sündis 12.veebbruaril 1884 Viljandimaal ja valis omale sõjamehe elukutse. Ta lõpetas Venemaal sõjaväe-akadeemia ja võitles I Maailmasõjas tsaari-vene sõjaväes. Kui Eesti kuulutati iseiseseisvaks vabariigiks ja vene kommunistid tahtsid Eestit uuesti Vene võimu alla võtta, astusid eestlased vastu. Algas Eesti Vabadussõda (1918 - 1920). Kindral Laidoner kutsuti eesti sõjaväe ülemjuhatajaks ja ta viis sõja võidukalt lõpule. Laidoner vangistati kommunistide poolt ja ta suri vangistuses 1953.

TAMMSAARE Anton Hansen, kirjaniku-nimega A.H.Tammsaare sündis 30.jaanuaril 1876 Järvamaal Albu vallas Põhja-Tammsaare talus. Juba koolis ja ülikoolis õppides alustas ta tegevust ajakirjanikuna. Hiljem tegutses Tammsaare kirjanikuna. Tema tähtsam teos, viiest köitest koosnev romaan "Tõde ja õigus" on tõlgitud paljudesse võõrkeeltesse. Hästi tuntud on Tammsaare raamat "Põrgupõhja uus vanapagan". Tammsaare suri 1940. Tema sajanda sünnipäeva puhul püstitati temale Tallinnas ausammas.

PALUSALU Kristjan Palusalu sündis 10.märtsil 1908 Läänemaal. Ta hakkas maadlust harjutama juba noore mehe ja võitis Berliini olümpiaadil 1936 raskekaalu maadluses kaks kuldmedalit. Palusalu tuntakse kui eesti tugevamat meest. Vana mehe on ta noortele maadlejatele treeneriks. Ta elab Eestis.

TUBIN Eduard Tubin sündis 18.juunil 1905 Tartumaal. Ta õppis muusikat ja tegutses koori- ja orkestrijuhina. Ta on komponeerinud palju muusika-palasisid: orkestrile, soolo-instrumentidele ja teatri-lavade jaoks. Suure soome helilooja Sibeliusse järgi nimetatakse Tubinat "eesti Sibeliusseks". Tubin elab pagulasena Rootsis ja tegutseb praegugi heliloojana.

KERES Paul Keres sündis 7.jaanuaril 1916 Narvas. Ta oli juba poisina huvitatud male-mängust ja tuli 19-aastaselt Eesti malemeistriks. Hiljem võitis ta sageli esikohti rahvusvahelistel male-turniiridel ja oli üks maailmameistri tiitli kandidaat. Maailmameistriks ei õnnestunud Keresel kunagi saada. Ta elas Nõukogude Eestis ja oli sellepärast sunnitud võistlema nõukogude maletajana. Sagedi nimetati teda venelaseks, kuid Keres parandas alati, et ta on eestlane. Keres suri 1975 Helsingis, Soomes, olles parajasti teel koju Kanadas toimunud maleturniirilt. Kerest nimetatakse "eesti male-kuningaks".

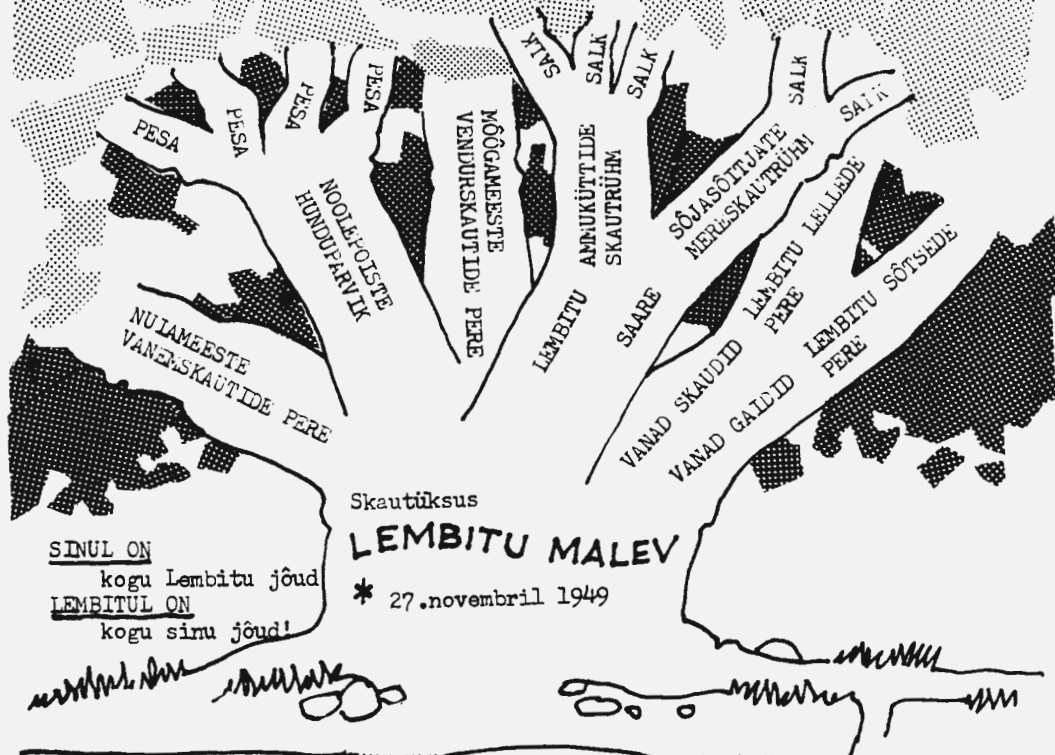
*

EESTI MÄRGI KATSEKS PEAD TEADMA VIIS TÄHTSAT EESTLAST. TEE OMA VALIK.

MIS NÄGU NAD OLID? Kõikidest peale Lembitu on pilte. Otsi neid raamatutest ja tee väljalõikeid ajalehtedest. Liimi need paberile ja pane "Noolõpõisi raamatusse".

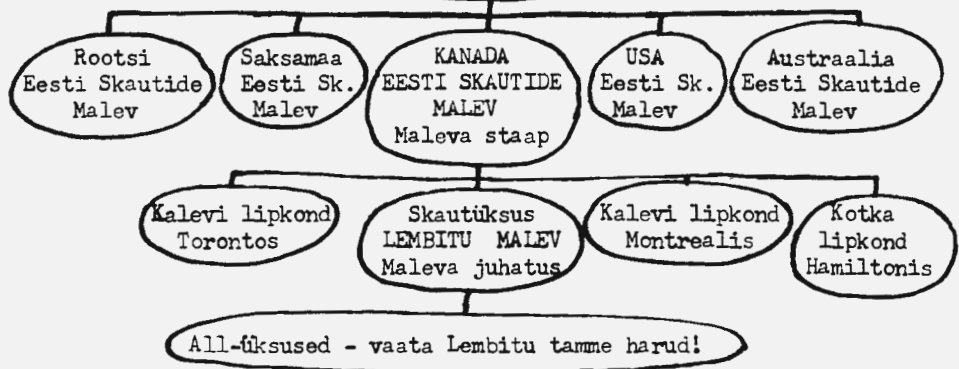
PEREKONNA JUTU-TUNNIL JUTUSTA isale ja emale tähtsatest eestlastest. Võibolla on neil veel midagi huvitavat juurde lisada. Aga kuupäevi ja aasta-arvused ei ole vaja õppida ega meeles pidada.

LEMBITU TAMM

EESTI SKAUTLUS

EESTI SKAUTIDE LIIT
Keskbüroo

KUI SINULT KÜSITAKSE:

SIIS SIN VASTAD:

- "Sinu lipkond?"/"Sinu üksus?"
- "Sinu parvik?"
- "Sinu pesa?"

- " L E M B I T U "
- "NOCLEPOISID"
- "-----"
- (ütle pesa värv)

NOOLEPOISI SÖNASTIK

PACK - PARVIK

cub - hundu, noolepoiss
 six - pesa
 sixer - pesavana
 second - pesavana abi
 meeting - koendus
 law - seadus
 promise - lubadus
 cub motto - juhtlause
 salute - tervitus
 tenderpad - hell-käpp

UNIFORM - VORM

cub cap - hundumüts
 neckerchief - kaelarätik
 neckerchief slide -
 - kaelaräti-võru,
 - Lembitu sõlg
 jersey - pluus
 belt - rihm, vöö
 six patch - pesa kolmnurk
 service bars - aasta-
 pulgad

STAR - TÄHT

badge - märk
 proficiency badges -
 - erikatse märgid
 requirements - nõuded
 angler - õngitseja
 artist - kunstnik
 athlete - sportlane
 carpenter - puusepp
 collector - koguja
 cyclist - jalg-rattur
 first-aider - esma-abi-
 andja
 gardener - aednik
 guide - teejuht
 handyman - meistri-mees
 house orderly - kodu-
 korrastaja
 interpreter - tõlk
 life saver - elu-päästja
 musician - muusik
 observer - vaatleja

personal fitness - raketust
 petkeeper - looma-sõber
 reader - lugeja
 religion in life - usuelu
 skater - uisutaja
 skier - suusataja
 swimmer - ujuja
 team-player - meeskonna-
 sportlane
 toymaker - lelusepp
 (lelu - mänguasi)
 troubadour - laulik
 woodsman - metsamees

NATURE - LOODUS

natural - loomulik, looduslik
 chemical - keemiline
 bird house - pesakast
 conservation - looduskaitse
 hatchery - haude-maja
 greenhouse - kasvu-maja

NATIONAL - RAHVUSLIK, RAHVUS-

history - ajalugu
 coat of arms - vapp
 anthem - hümn
 space - maa-ilma-ruum

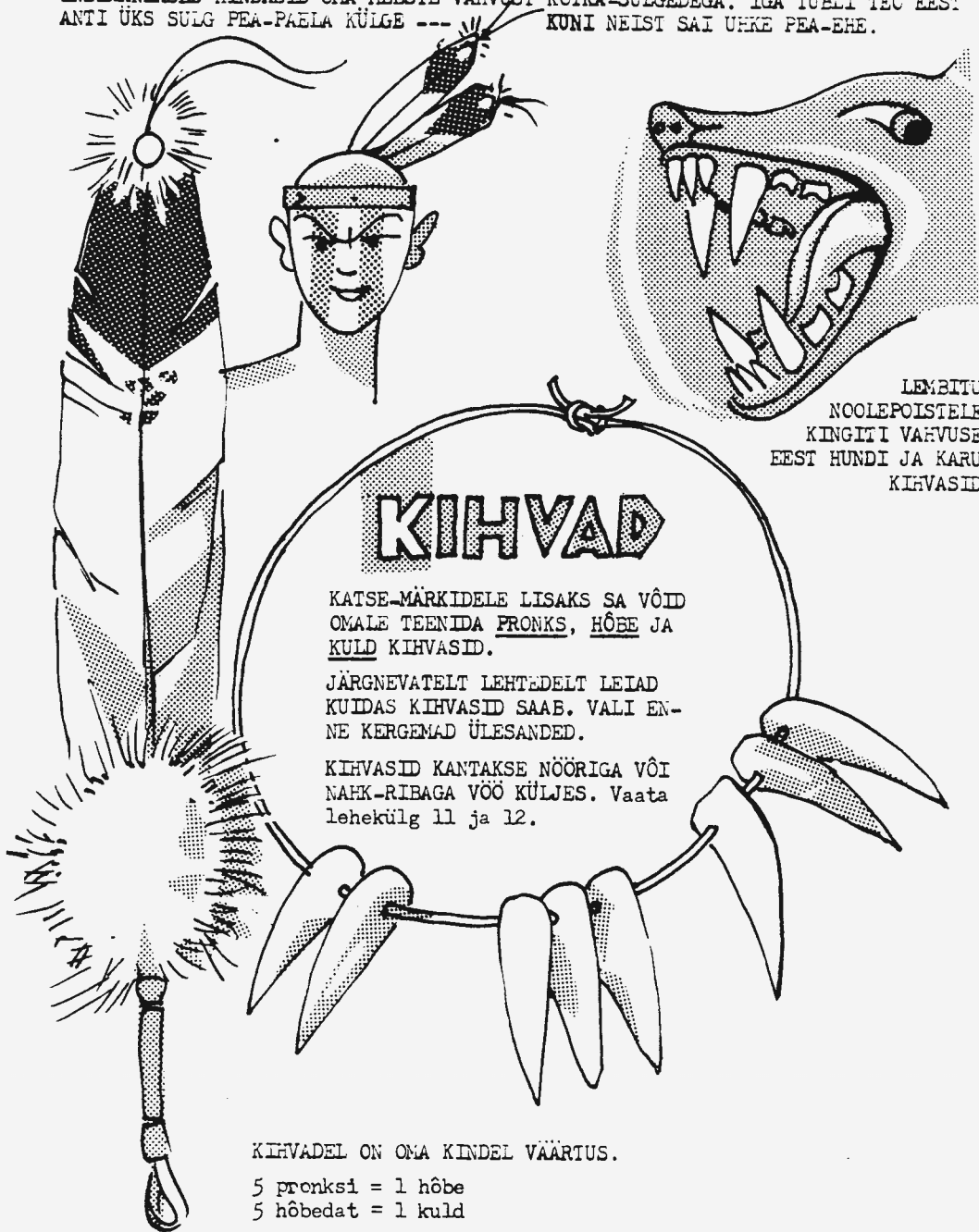
SCOUTING - SKAULTLUS

scoutcraft - skauditarkus
 reef knot - kalamehe sõlm
 sheet bend - jätkusõlm
 bowline - surmasõlm
 round turn - aas
 two half hitches - liuglev aas
 clove hitch - seasõrg
 code - kood, sala-tähestik
 map - kaart

ACTIVITY - TEGEVUS

roll, front roll - kukerpall
 leap-frog - kätse-hüpe
 handstand - kätelseis
 wrestling - maadlus, maadlemine
 gym - võimla

INDIAANLASED HINDASID OMA MEESTE VAHVUST KOTKA-SULGEDEGA. IGA TUBLI TEG EEST
ANTI ÜKS SULG PEA-PAELA KÜLGE --- KUNI NEIST SAI UHKE PEA-EHE.

LEMBITU
NOOLEPOISTELE
KINGITI VAHVUSE
EEST HUNDI JA KARU
KIHVASID

KIHVAD

KATSE-MÄRKIDELE LISAKS SA VÕID
OMALE TEENIDA PRONKS, HÕBE JA
KULD KIHVASID.

JÄRGNEVATELT LEHTEDELT LEIAD
KUIDAS KIHVASID SAAB. VALI EN-
NE KERGEMAD ÜLESANDED.

KIHVASID KANTAKSE NÖÖRIGA VÕI
NAHK-RIBAGA VÕO KÜLJES. Vaata
lehekülj 11 ja 12.

KIHVADEL ON OMA KINDEL VÄÄRTUS.

5 pronksi = 1 hõbe
5 hõbedat = 1 kuld

TOA UKSEL ON SILT:

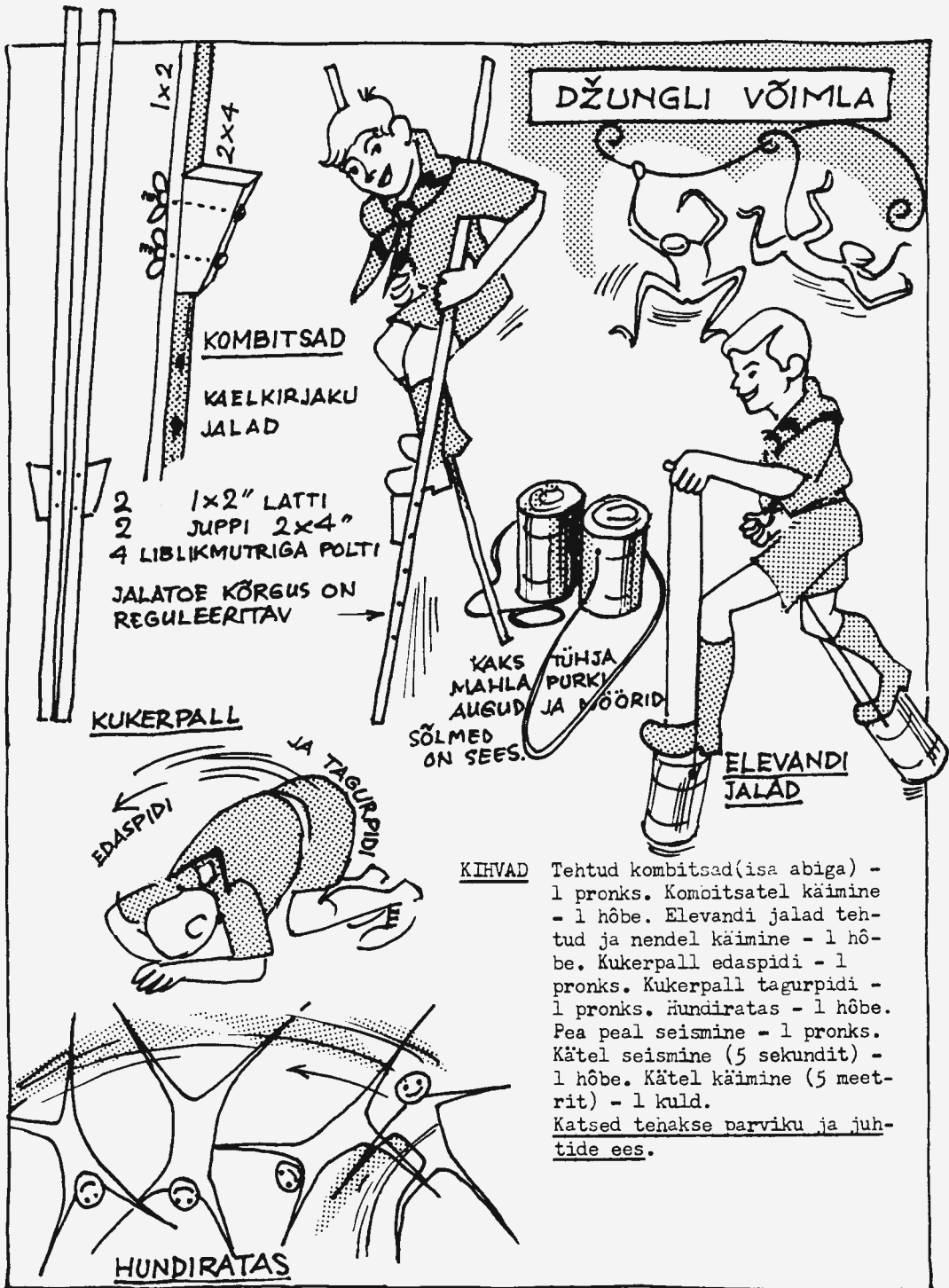
SIIN ELAB
LEMBITU
NOOLEPOISS

NOOLEPOISI KODU

ÕHUTA TUBA! ÕPI VOODIT KATMA!
PANE RIIDED JA KINGAD ALATI KAPPI!
TOA UKSE SILT ON EMA VÕI ISA KÄES:
TA LUBAB SELLE UKSELE PANNA, KUI
TUBA ON KORRAS.

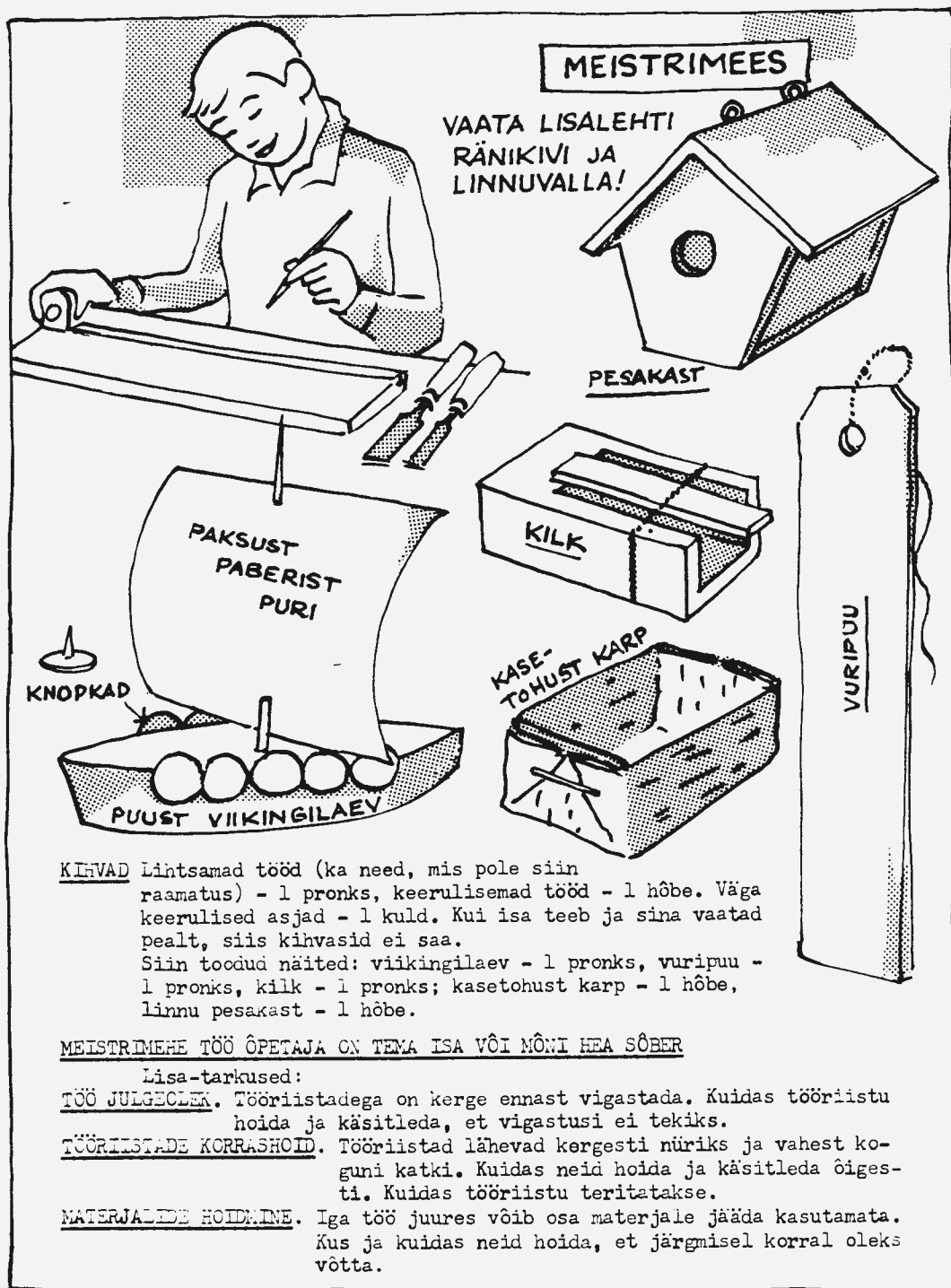
KIHVAD

Eesti laualipp - 1 pronks. Oma tehtud Lembitu märk seinal - 1 pronks. Iga oma ehitatud lennuki või laeva mudel - 1 pronks. Oma raamaturiidul - 1 pronks. Oma eestikeelne raamatukogu: igal raamatul on sees nimi ja kõik raamatud on märgitud nimestikku. Iga 5 raamatu eest (nimestiku järgi) - 1 pronks. Oma ingliskeelne raamatukogu: raamatutel nimed sees, kõik raamatud nimestikus. Iga 10 raamatu eest - 1 pronks. Kõik kihvad antakse ema või isa kirjaliku tõendi alusel.

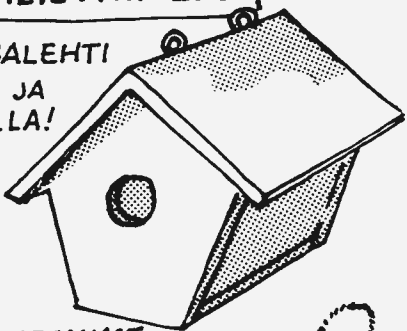
KIHVAD

Tehtud kombitsad (isa abiga) - 1 pronks. Kombokatsatel käimine - 1 hõbe. Elevanti jalad tehtud ja nendel käimine - 1 hõbe. Kukerpall edaspidi - 1 pronks. Kukerpall tagurpidi - 1 pronks. Hundiratas - 1 hõbe. Pea peal seismine - 1 pronks. Kätel seismine (5 sekundit) - 1 hõbe. Kätel käimine (5 meetrit) - 1 kuld. Katsed tenakse parviku ja juhtide ees.

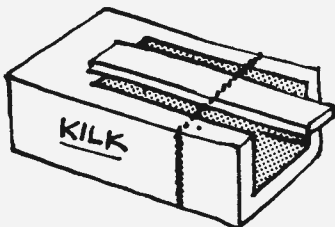

MEISTRIMEES

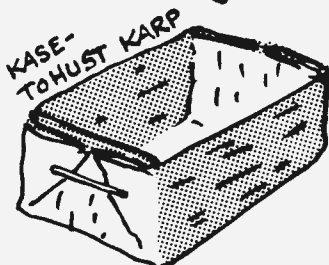
VAATA LISALEHTI
RÄNIKIVI JA
LINNUVALLA!

PESAKAST

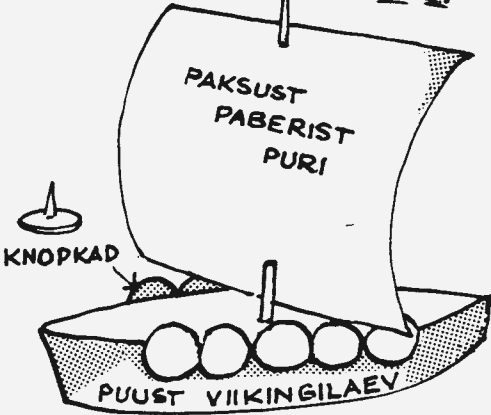
KILK

**KASE-
TOHUST KARP**

VURIPUU

KNOPKAD

**PAKSUST
PABERIST
PURI**

PUUST VIKINGILAEV

KIHVAD Lihtsamad tööd (ka need, mis pole siin raamatus) - 1 pronks, keerulisemad tööd - 1 hõbe. Väga keerulised asjad - 1 kuld. Kui isa teeb ja sina vaatad pealt, siis kihvasid ei saa. Siin toodud näited: viikingilaev - 1 pronks, vuripuu - 1 pronks, kilk - 1 pronks; kasetohust karp - 1 hõbe, linnu pesakast - 1 hõbe.

MEISTRIMEHE TÖÖ ÕPETAJA ON TEMA ISA VÕI MÕNI HEA SÕBER

Lisa-tarkused:

TÖÖ JULGELEK. Tööriistadega on kerge ennast vigastada. Kuidas tööriistu hoida ja käsitleda, et vigastusi ei tekiks.

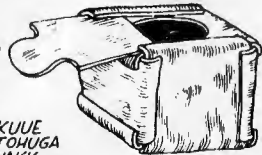
TÖÖRIISTADE KORRAHOID. Tööriistad lähevad kergesti nüriks ja vahest kogu ni katki. Kuidas neid hoida ja käsitleda õigesti. Kuidas tööriistu teritatakse.

MATERJALEDE HOIDMINE. Iga töö juures võib osa materjale jääda kasutamata. Kus ja kuidas neid hoida, et järgmisel korral oleks võtta.

KAELARÄTIVÖRU valmistamiseks võetakse ühes tohusuuga (riba) ja lastakse keevusvees parajala kepu ümber rööngisse tõmbuda.

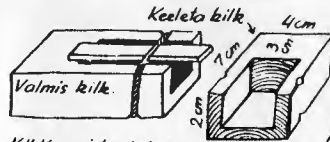
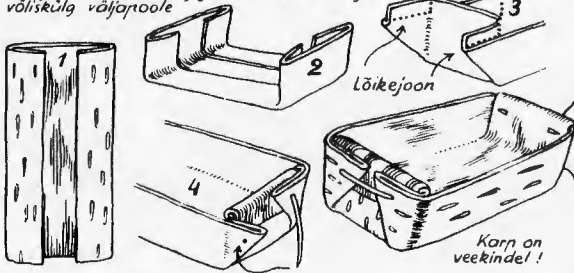
METSAMEHE LUSIKAS on ovaal- sissetõhulüki, millele tehakse sissetõrge, ja lõhestatud oksast. Lusika vars ja kahtle ühendatakse puulükkedega.

KUUE TOHUGA VAKK on kuuest püstküliku kujulisest tohust, millest ühele löikume sisse ümarguse augu. Vakku võib valmistada kuivanud ja keerdunud tohust või lasta kuigete üleulatuvad otsad keeruda tulel või kuumas vees. Seitsmendast tohulikist teeme peale lõkandkaane.

TOHUST KARP sar-

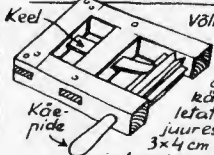
naneb joonistusnaberist karbile, mis valmistatakse kooles värvimisvee jaoks - ainult kinnitusviis erineb. Valdime tohulüki ühise järgi (1 ja 2) ja kujundame nurgad (3). Punktjoone järgi lõikame õrta nurgatükid ja voldime pikemaks jäänud serva väljapoole. Karbi otsa (4) kinnitame koorilud ja teritatud kasetükuga. Tohu sisekülj jääb karbi sisse- ja väliskülj väljapoole.

KILK meisterdatakse 7x4x2 cm puulükiist, millest noa või peitliga lõigatakse kikk välja. Ühte otsa jääb 3 cm paksune puu, mujale 5mm seinad. Kõvast puust keel keeratakse kahebrõse nõõrigo peale.

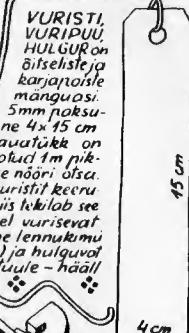

Võta kille vasakusse ja libista parema sõrmeotsaga üle keele otsa - klik-klik-klik.

KÄRISTI on õitseliste kärariist, millega peitlasi kiskjaid karja juurest tekitab on see riist 3x4 cm puulühist, mis tuppude ja kiividega kinnitatud raamikes 20x30 cm.

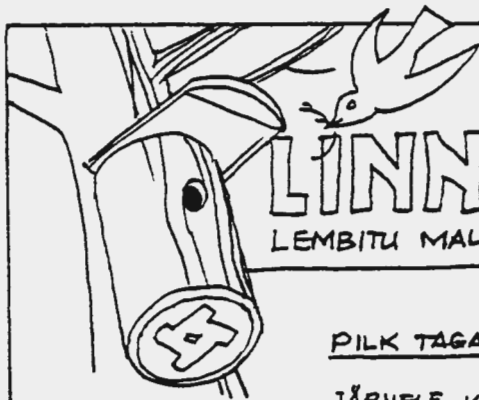
Raami ühes otsas on hambuline võll - vestetud kõvast puust. Väljastpoolt raami on kaevide, mis tühleb koos võlliga. Ühest raami otsast läbi restkruvi käib rõõvast puust keel, mis üle võlli hammaste libisedes teeb rärinat. "Käristamisel" hoia kinni käepildemest ja keeruta kogu riistapuu - nagu kuulijitelkaja!

VURISTI, VURIDU, HULGUR on õitseliste ja karjajõule manguaasi. 5mm paksune 4x15 cm lauatakk on seotud 1m pikkuse nõõri otsa. Kui vuristit keerutatakse, siis klibab see tühlemisel vurisvat (kuuge lennukimurin) ja hulguvat luule - hääll.

VURR tehakse sea jalaluust keskelt puuritakse auk läbi ja august asetakse läbi nõõr. Eakheksu kujuliselt. Nõõri otsad sõmitatakse keerutades nõõrile mõned keerud peale ja hakka õstest lõmbama - vurrikoant hakkab tühlema.

LINNUVALLA'76

LEMBITU MALEVA LOODUSKAITSE - AKTSIOON

PILK TAGASI : 1964 - LEMBITU EHITAS 200!
TEHISPESA JA PANI ÜLES KOTKA-
 JÄRVELE, KODUDE JA SUVILATE JUURDE.

VÄHEPEAL: LOODUSKAITSE ON SAANUD POPULAARSEKS. ELAGU!
 INIMESED TEAVAD PUTUKAMÜRKIDE HÄVITAVAT TOIMET.
 LOODUSE SAASTAMINE OHUSTAB INIMEST ENNAST.
 1964. A. TEHISPESAD ON LANGENUD AJAHAMBA OHVRIKS.

ASJA MÖTE: AVAPESITSEJATEL LINDUDEL (PESAD PUUDE
 JA PÖÖSASTE OKSTEL, MAAS ROHU SEOS) -
 ON PALJU LOODUSLIKKE PESITSEMISE
 VÕIMALUSI.

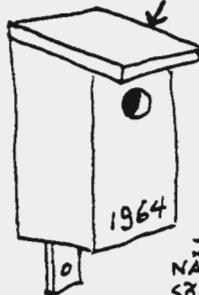
SULUSPESITSEJATEL (PESAD ÖÖNSATES
 PUUDES) ON VÕIMALUSI VÄHEM. PARKIDES
 JA HOOLDATUD METSADES (KOTKAJÄRVEL)
 LANGETATAKSE ÖÖNSAD JA VARISEMISOHTLIKUD PUUD,
 KUS ON LINDUDE PESAD.

SUUR OSA NEIST POLE SUUTELISED ISE PUUSSE PESA-AUKU RAIUMA.
 NEID PEAB AITAMA RÄHN - AUKUDE RAIUMISEGA
 VÕI INIMENE - TEHISPESADEGA.

KOGEMUSED :

TEHISPESA -
 NAGU GEE TÕHTI

PESA-
 RÕÖVEL
 - ORAV -
 NÄRIS LENUUAVA SUUREKS,
 SÕI LINNU MUNAD
 VÕI MURDIS POJAD.

TEHISPESA ORAVAKINDLAKS -
 METALLPLAAT LENUUAVA
 ETTE! RÕÖVLI HAMMAS
 EI HAKKA PEALE.

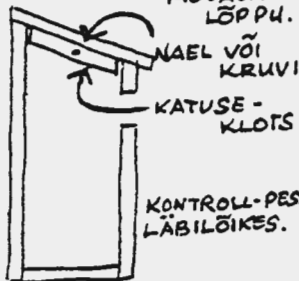

LINNUD EHITAVAD IGAL AASTAL PESA-
 KASTI UUE PESA. NAD EI OSKA VANA
 PESAPRAHTI KÕRVALDADA.

PESA ON
 "KASVANUD"
 TÄIS. KAST
 ON TERVE,
 KUID LIND
 EI "MAHU" SISSE.

KODUDE JA SUVILATE
 JUURES TULEB TEHA
KONTROLL - PESAD,
 MILLE KATUSE SAAB
 AVADA PUHASTAMISEKS
 PÄRAST PESITSEMIS-
 HOOAJA
 LÕPPU.

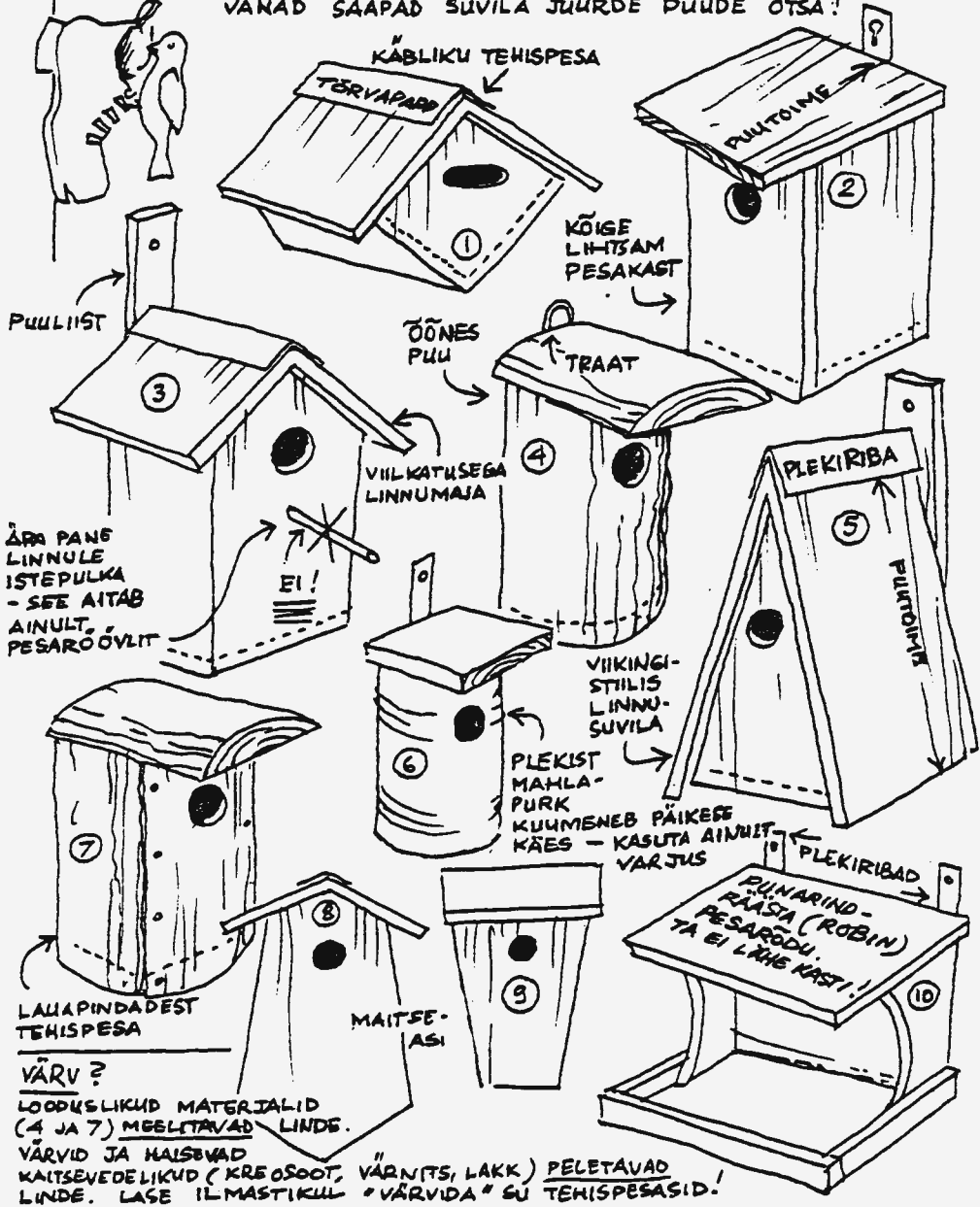
NAEL VÕI
 KRUVI
 KATUSE -
 KLOTS

KONTROLL-PESA
 LÄBILÕIKES.

TEHISPESADE "ARHITEKTUUR"

LINNUVALLA '76 - 2

SEE POLE LINNU, VAD SINU JAKS - ET TEHISPESA SILMA EI "HAAVAKS". LIND TEEB PESA KA VANA SAAPA SISSE, KUI SA RIPUTAD VANAD SAAPAD SÜVILA JUURDE PUUDE OTSA!

VÄRV?

LOODUSLIKUD MATERJALID (4 JA 7) MEELTAVAD LINDE. VÄRVID JA HAINSVAD KAITSEVEDELIKUD (KREOSOOT, VÄRNITS, LAKK) PELETAVAD LINDE. LASE ILMASTIKUL "VÄRVIDA" SU TEHISPESASID!

TEHISPESADE MÕÖDUD (AUDUBON NATURE ENCYCLOPEDIA) TOLLID/JALAD

LINNU LIIK	PÕRANDA-PIND	KÕRGUS	LENNUAVA PÕRANDAST	LENAJAJA LÄBIMÕÖT	PESA KÕRGUS MAAST
AEDKÄBLIK	4x4	6-10	6-9	1	8-20
TIHANE PUUKORISTAJA VÄIKE KRJURÄHN	4x4	7-11	6-10	1 $\frac{1}{4}$	5-25
METSAPÄÄSUKE	5x5	6-10	5-8	1 $\frac{1}{2}$	5-25
SINILIND	5x5	8-12	6-10	1 $\frac{1}{2}$	5-20
KÄRBSENÄPP	6x6	8-14	6-12	2	10-40
RÄHN	7x7	8-18	6-16	2 $\frac{1}{2}$	10-25
PUNARIND-RÄASTAS	6x8			ESIKÜLG LAHTINE	10-30

SISEMÕÖDUD

TEHISPESADE "EHITUSTEHNIKA"

MATERJAL: $\frac{3}{4}$ " PAKS OKASPÜÜ- (IDEAALNE ON MÄND) LAUD. VINEER (PLYWOOD) EI SOBI, KA VEEKINDEL VINEER LAGUNEB ILMASTIKU KÄES.

NAELAD: 2" (IDEAALNE ON "ARDOX" JA GALVANISEERITUD).

KOKKU NAELUTAMINE - IDEAALNE KUI TAGAKÜLG ASUB KÜLGEDE VAHEL JA ESIKÜLG KÜLGEDE PEAL.

KATUS KÜLGEDELT ÜLE $\frac{3}{4}$ " EEST 2"-3" (VIHMAVARI!) PÕKI ASUB SBES KÜLGEDE VAHEL.

MÄRGI OMA NIMETÄHED (PEREMÄRK) TEHISPESA PÕHJALE, KONTROLLPESA PUNUL KA NUMBER.

"LINNUPÄEV" - TEHISPESADE ÜLES PANEMINE TOIMUB KEVADEL ENNE PESITSEMISE AEGA!

- KONTROLLI TABELIST PESA KÕRGUST MAAST JA MÄRGI KASTI TAGAKÜLJELE.
 NAELUTA VÕI RIPUTA (KONKSUD!) KAST PUULE VERTIKAALSELT VÕI VÄIKESE KALLAKUGA ETTEPOOLE.
 TEHISPESADE VAHE VÄHEMASTI 25 METERIT.
 LENNUAVA LÕUNA VÕI IDA POOLE, IDEAALNE METSALAGENDIKU VÕI VEEKOGU (METSAPÄÄSUKE) SERYAL.
 LÕIKA PESA EEST OKSAD, MIS VÕIKSID OLLA PESARÖÖVILE HÜPPELAUAKS.

HEAD SOOVID:

- * TÖÖRÕHMU TEHISPESADE EHTAMISEL!
- * TOREDAT LINNUVAATLUST PESITSEMISE JA PÕGGADE TOITMISE NING LENNUTRENGINGU AJAL!
- * PALJU LINNULAULU!

LINNUVALLA LAUL

SOOME RINGMÄNGULAUL: "PUUKU RYSSÄ"
 KOTKATÄRVE PUHDE OTSA RAJATAKSE LINNUVALD.
 SÄÄSED KAOVAD - KAND JA VARVAS, MUSTAL KÄRBSEL VÄLTUB TALD.
 LINNU-VAL-LAL-LAA (3 KORDA) SAAB KOTKATÄRVELE!

LEMBITUL ON OMA VERE, LINNUL OMA PESAKOND.
 SUVEL LAULAB LEMBITULE IGA KOTKATÄRVE LIND.
 LINNU-VAL-LAL-LAA (3 KORDA) SAAB KOTKATÄRVELE!
 JÄMESÄÄR 1964

TÄNU SULLE LINDUDE NIMEL, SINU

Jämesäär 1976

VANARAHVA TARKUS

VANAD INIMESED ON KAUA ELANUD. NENDE ELUTARKUS ON VANASÕNADES. KUI ÕPID VANASÕNU JA MÕISTATUSI, SIIS KÜSI OMA VANEMATELT NENDE TÄHENDUST. MIDA TÄHENDAVALD ALLAKRIIPSUTATUD SÕNAD?

VANASÕNAD

Mida Juku ei õpi, seda Juhan ei tea.
Enne mõtle, siis ütle.
Kuidas lükkad, nõnda läheb.
Kes kannatab, see kaua elab.
Kes noorelt nobe, see virik vananagi.
Häda ajab härja kaevu.
Rääkimine hõbe, vaikimine kuld.
Kuidas töö, nõnda palk.
Kes tuult külvab, see lõikab tormi.
Valel on lühikesed jalad.
Laisa muga on nüri, tegijal terav.
Vara tööle, hilja voodi - nõnda rikkus tuppa toodi.
Suuga teeb suure linna, käega ei kärkse pesagi.
Uhkus ajab upakile, ahnus käima käpukile.
Kelle jalg tatsub, selle suu matsub.
Varane lind pühib nokka, hiline saputab tiibu.
Parem vats rebenegu, kui hüva rooga üle jäägu.
Meest sõnast, härja sarvist.
Terav kirves leiab kivi.
Magaja kassi suhu hiir ei jookse.
Kes teisele auku kaevab, see ise sisse langeb.
Kus suitsu, seal tuld.
Parem üks varblane käes, kui kümme katusel.
Annab jumal tibukese, annab ka tera.
Tegijal tööd, magajal und.
Homseks hoi a leiba, aga mitte tööd.
Kes koera saba kergitab kui koer ise.
Ruttu tehtud rumal töö, kaua tehtud kaunis töö.
Igal linnul oma laul.
Üks loll oskab rohkem küsida, kui üheksa tarka vastata.

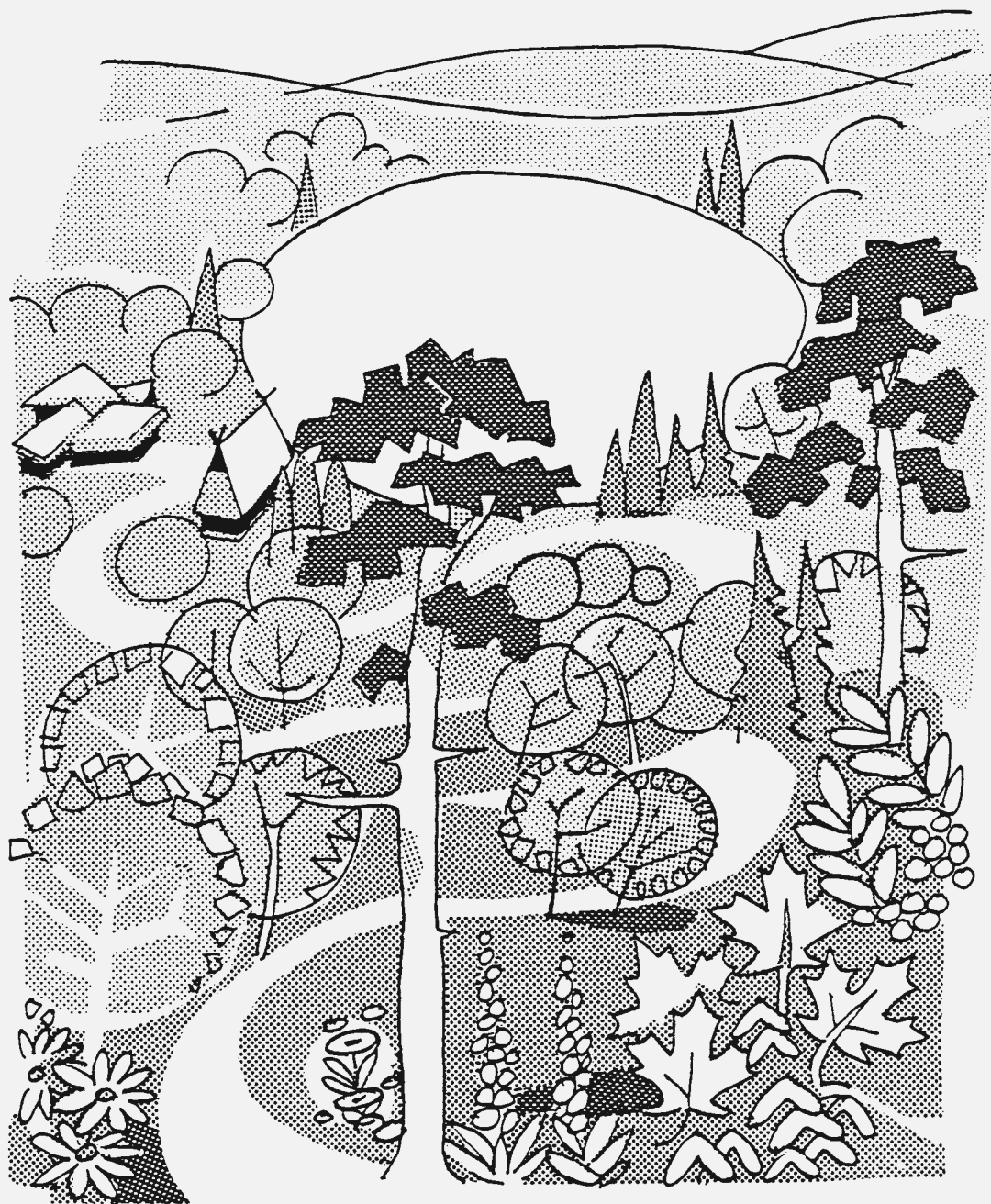
KIHVAD

Tead kümme vanasõna peast - 1 pronks. Tead viis mõistatust peast - 1 pronks. Hakkad vanasõnu koguma, kui 30 kirjas - 1 hõbe.

MÕISTATUSED

Raudne rott ja villast saba -
sukanõel ja lõng taga.
Üks hiir ja kaks saba -
pastelking ja paelad taga.
Punane pullike, jõhvist lõake -
ise kui kuremarjake.
Loe mind eest või takka otsast,
ikka tõusen maast ja metsast.
(Udu)
Seest siiru-viiruline, pealt
kullakarvaline. (Sibul)
Hobu hirmub Hiiumaal, saba ulatab
Saaremaale. (Vikerkaar)
Punane kukk katusel. (Tulekahju)
Sünnib sügisel, lamab jõgedel,
sureb kevadel. (Jää)
Lehm ei ole, aga piima annab. (Kits)
Kukub ja kukub, aga maha ei kuku.
(Kägu)
Kes ei pane magades silmi kinni.
(Kala)
Pesa maas ja munad taevas. (Õunapuu)
Kutsumata külaline aga esimene
toidumaitseja. (Kärbes)
Mees tuleb mullast, suur kübar
peas. (Seen)
Käib, aga kuhugi ei jõua. (Kell)

NOOLEPOISI LAULIK

KIHVAD Tead ühe laulu peast -
1 pronks.

HEI-HOPSADI HUNDIPOEGA

(Viis: Eesti rahvatants "Labajalg")

NOOLEPOISID KOTKAJÄRVEL

(Viis: Eesti rahvatants "Oige ja vasemba")

LÄBI LAIA LAANE-METSA
KULGEB ÜKSIK TEE
ALLA ORGU, KÜNKA OTSA,
KOTKAJÄRVELE.

Kordussalm:

HEI-HEI, ME LAULAME,
HEI-HEI, NII VASTAB LAAS.
HEI-HEI, ME LAULAME
KOTKAJÄRVE LAULU.

SEAL ON PIIERID, MUDA-KÄPAD
PAISUTANUD JÄRVE,
SINNA POISID LAEVA-SEPAD
EHITANUD PARVE.

PAKSUS METSAS RAGISTADES
KARU MURDIS RADA.
NÜÜD ON POISSE KARU-RAJAL
JOOKSMAS MITU-SADA.

SIIS, KUI VÕSA VARJUST MÄRKAD
PÕDRA HIIGEL-SARVE
JA KUI JOOKSTA SA EI JÕUA -
ELUGA TEE ARVE.

KAUR KÄIB JÄRVEL KALASTAMAS
LAGISTADES NAERU.
MUSKLI-RULLID KÄTELE
SAAB SEE, KES TÕMBAB AERU.

MUSTAS MASKIS VARGA-NÄGU,
PESU-KARU, HIILIB.
ÕÖSEL JÄRVES TOITU PESEB,
KAELA-PESUST VILLIB.

OKAS-SIGA SUURES NÄLJAS
EI TA VALI SÖÖKI.
TALVEL PAKASEGA VÄLJAS
SÕI ME LAAGRI-KÖÖKI.

HÄRG-KONN ÖÖSEL JÄRVE-SOPIS
TÕMBAB TÕRRE-PILLI.
POISTEL SUUREST UJUMISEST
LÄINUD VARBAD VILLI.

PISIKENE SÄÄSE-PISTE
KULMULE TEEB SARVE,
KOLM PÄEVA KRATSIMIST
JA ALLES SIIS ON TERVE.

KOTKAJÄRVE MÄED ON TEHTUD
KÕVAST KALJU-KIVIST,
VAHVAD EESTI POISSE LELAD
NOOLEPOISTE RIVIST.

HEI-HOPSADI HUNDIPOEGA,
TEINE POISS ON TONDI-POEGA.
KUI TEMAL LÄHEB TÕO NURJA,
SIIS MUUD-KUI KIRUB KURJA.
MINA NAERAN AINA, PEA PÜSTI,
SELLEPÄRAST LÄHEB KÕIK HÄSTI.

VAATA JAAKU

(Neljahäälne kaanon)

VAATA JAAKU, VAATA JAAKU,
UHKET MEEST, UHKET MEEST,
KELLADEGA SÕIDAB, KELLADEGA SÕIDAB,
PIMM, PAMM, POMM,
PIMM, PAMM, POMM.

Kui tahad seda laulu laulda inglise,
prantsuse, hollandi, hispaania või
saksa keeles - vaata sõnu: "The Cub
Book", leheküljed 255 - 256.

MU MÜTSIL ON KOLM NURKA

MU MÜTSIL ON KOLM NURKA,
KOLM-NURKNE ON MU MÜTS.
KUI POLEKS TAL KOLM NURKA,
SIIS POLEKS TA MU MÜTS.

EMA PANI SUPI SOOJA

(Kolmehäälne kaanon)

EMA PANI SUPI SOOJA, SUPI SOOJA,
LAPSED LAULSID: HALLELUUJA, HALLELUUJA,
KLIMBID SEES, KLIMBID SEES, KLIMBID SEES.

HIIR HÜPPAS

(Eesti rahvaviis)

HIIR HÜPPAS, KASS KARGAS,
VANA KARU LÕI TRUMMI,
KIRP AKNAST VÄLJA,
NAHK-PÜKSID JALGA.

KOTKAJÄRVE PARALEPA LAUL

KÖMM-KÖMM, KÖMAB KOTKAJÄRVE,
VASTU KAJAB KANADA:
KÖMM-KÖMM-KÖMM JA OI-OI-OI,
NOOLEPOISID TULEVAD.

MULL-MULL-MULL-MULL KOTKAJÄRVES,
KALAD UJUVAJ KÕIK REAS.
MULL-MULL-MULL JA OI-OI-OI,
NOOLEPOISID NENDE SEAS.

PINN-PINN-PINN-PINN PINISEDES
LENDAB KOTKAJÄRVE SÄASK:
PINN-PINN-PINN JA OI-OI-OI,
KUIDAS PÄASEN TEMA KÄEST?

PARR-PARR-PARR-PARR PARALEPAS
VANAD SÕBRAD JÄLLE KOOS -
PARR-PARR-PARR JA OI-OI-OI,
KÕIK ON KÕVAS LAULUHOOS.

MATSI LAUL

MATS ALATI ON TUELI MEES,
EI KEDAGI TA PELGA.
EI KUMMARDA TA SAKSA EES,
EI TÕMBA KÜÜRÜ SELGA.

Kordussalm:
JA KUI SEE LAUL MEIL KORDA LÄEB,
EI MEIE KIMPU JÄÄ.

KORD MATS OMA PAMBUGA
LÄKS LÄBI MÕISA ÕUE.
SAKS TULI VASTU KÄRKIDES
KUI KÕIGE KURJEM KÕUE.

KAS SINA TÕBRAS PARUNIT
EI ENAM TUNDA TAHA?
VÕI ON SUL MUNAD MÜTSI ALL,
ET MÜTSI EI VÕTA MAHA?

KAS TEAD, MA LASEN KEPPISID
SU JAKS TALLIST TUUA -
EI AITA SEE, SIIS LASEN MA
SIND KASE OKSA PUUA.

MATS VÕTAB MÜTSI MAHA KÜLL,
SIIS SEISAB SEE TAL PÕUES.
SEE SÜNNIB TOAS JA KIRIKUS,
AGA MITTE MÕISA ÕUES.

NOOLEPOISTE MARSS

NOOLEPOISS OLEN MA,
TAHAN MEHEKS KASVADA.

Kordussalm:
MINA ÜHES TEISTEGA
MARSIN RÕOMSA LAULUGA.
NOOLEPOISS TIPP JA TOPP,
LAULA KAASA HOPP-HOPP-HOPP.
KUI MA KORD SUUREKS SAAN,
VABAKS VÕITLEN ISAMAA.

ME OLEME NOOLEPOISID

(Viis: "Me oleme moosekandid")

ME OLEME NOOLEPOISID
JA TULEME EESTIMAALT.
MINA AGA MÕISTAN POKSIDA:
POKSIN, POKSIN, POKSIN, POKSIN,
POKSIN, POKSIN, POKS-POKS-POKS.

MINA AGA MÕISTAN MADELDA:
MURRAN, MURRAN, MURRAN, MURRAN,
MURRAN, MURRAN, MURR-MURR-MURR.

MINA AGA MÕISTAN MAGADA:
(Kõik poisid norskavad kooris)

MINA AGA MÕISTAN VILLISTADA:
(Kõik poisid vilistavad kooris)

MINA AGA MÕISTAN EESTI KEELT:
RÄÄGIN, RÄÄGIN, RÄÄGIN, RÄÄGIN,
RÄÄGIN, RÄÄGIN EESTI KEELT.

WE ARE THE CUBS OF LEMBITU
AND ARE ESTONIAN.
DO YOU KNOW WHAT I CAN DO?
RÄÄGIN, RÄÄGIN, RÄÄGIN, RÄÄGIN,
RÄÄGIN, RÄÄGIN EESTI KEELT.

KLEMENTIIN

KALJU-KOOPAS, KAUGEL LÄÄNES
KULDA OTSIS SEAL JA SIIN
VANA KAEVUR, MULLA-TÕNGUR,
JA TA TÛTAR KLEMENTIIN.

Kordussalm:
OO MU KALLIS, OO MU KALLIS,
OO MU KALLIS KLEMENTIIN.
TULI SURM, SU ÄRA NOPPIS,
NÜÜD MU ELU ON SELGE PIIN.

LEMBITU MALEVA LAUL

Originaalselt: Noorte laul

Riho Päts

Edasi, edasi, Lembitu pojad,
vabaks me isade maa!
:,:Tormates jõgedeks paisuvad ojad,
piiskadest meri kord saab.:,:

Vabaks me laevuri rannad ja saared,
põlduri nurmede vöö.
:,:Välkugu töömehe vasara kaared
tulevpäevade töös.:,:

Näärikuul hanged ja kevadel toomed
ehivad säravat maad.
:,:Ühiselt muredki rõõmudeks loome,
põldudelt taganeb paas.:,:

Südames paisugu metsade müha,
lauludest helagu laas.
:,:Muldagi kadudes meile jääb pühaks
muistsete isade maa.:,:

UMERA JÕEL

Colonel Bogey March

Jämesäär

K.J.Alford

Lembitu poiste sõprusring
on kui üks süda ja üks hing:
veri, ja taotud teras,
ja kodu-kamaras juurdunud hing.

Valus? - siis ainult vilista,
raskused naerdes ületa.
Sõbrad, õlg-õla kõrval
ja käsi-käes on Lembitu ring.

Suur vanem kui maasse löi mõõga,
saatis laiali käskjalad kiired:
"Aeg nüüd on teha, mis saab,
aeg valvata kodumaa piire!"

KANUU LAUL

Kaiser Bill's Batman

Jämesäär

Kui taevas helgib hele kuu,
siis teine kuu paistab järves
ja iga kaldal kasvav puu
jalad püsti on järves.

Siis tuleb poiss ja ta kanuu,
vahutav juga on järves:
kildudeks kuu ja pildudeks puu,
ainult pool pilti jääb terveks.

VÕISTLUS-LAUL (Lembitu "cheer")

Jämesäär

Vajuta gaasi ja vaata ette,
hoia ikka naerul suu -
siis oma soovid kuhjaga kätte
saab me malev Lembitu!

KOHTAMINE KOTKAJÄRVEL

Lac Loma

Jämesäär

Kohtavad kaimud ja vapramad vennad
Kotkajärve kaldal.
:,:Tuul mängib järvel ja vahvus südames,
ühes-koos loome sõpruse kulda.:,:

Sirguvad männid ja kasvavad kuused
Kotkajärve kaldal,
:,:tõusevad puud - uus Kotkajärve mets,
oma käega need panime mulda.:,:

Noolele tera ja terasest tarmu
sain Kotkajärve kaldal.
:,:Aastad kui mööduvad, ikka tahan veel
Kotkajärvele tagasi tulla.:,:

KOTKAJÄRVE KAI

Red River Rose

Jämesäär

Põliste puude all lookleval teel
matkates seiklused ootavad eel.
Järved ja mäed ja uus tundmata maa
mul' iga miiliga tuttavaks saab.

Kordus-salm:

Matkates meeles mul Kotkajärve Kai,
Kotkajärvele maha mu'st jäi.
Kui taeva tõuseb kuldkollane kuu,
tagasi jõuan ja annan tal suud.

Kaldal, kus karu kord mustikaid sõi,
allikast põder veel hommikul jõi.
Januselt joodud saab karastav sõõm -
uuesti virgus se'st matkamisrõõm.

Kordus-salm

Õntul, kui päikene loodesse veab,
salk sammud Kotkajärvele seab.
Lahkudes olin ma viimane mees,
nüüd lähen lauldes ma kõikide ees.

Rigadi-rägadi risti-rästi
Eesti skaudid - HÄSTI! HÄSTI!
Õmmerni hüüd 1949

PÜHA-JÜRI LAUL

Westerwald
Jämesäär

Saksa rahvaviis

Kaugel Kapadookias
elas Kapa kuningas,
iga päev ta praadi söi,
kapast piima peale jõi.
Ilus, armas tütar oli tal,
kasvas lossis, õitses nagu sinilill,
õitses nagu sinilill
Kapadookias.

Kapa riigi kalda peal
järvekene oli seal,
järve piigi-mustas vees
lohemadu pesitses.
Iga päev kord välja lohistas,
kena noore tütarlapse kugistas,
tütarlapse kugistas
järve kalda peal.

Kätte jõudis vilets järg,
Kapa riik oli nutust märg.
Printsess Sinililleke
söödaks viidi lohele -
neiu istus kaldal nuuksudes,
hirmus, kole lohemadu lähenes,
lohemadu lähenes,
oh kui vilets järg!

Äkki kappas julge sell
lumi-valgel hobusel -
Püha-Jüri, nagu tead,
iga päev teeb teistel' head.
Lohe pead kõik maha raius ta,
ühe - kahe - kolme mõõga-löögiga,
kolme mõõga-löögiga,
Jüri - julge sell.

Sellepärast skaut nüüd peab
tegema kord päevas head.
Lembitus on kõrgem taks:
meie teeme päevas kaks!
Head kes teeb, ei see jää vaesemaks,
iga uue korruga saab rikkamaks,
korruga saab rikkamaks;
skaudipoiss teeb head!

SUVIHARJA LAUL

Walt Disney "Lumivalguke"
Jämesäär

F. Churchill

Kõik poisid:

Kui päike päris kõrgelt käib,
kool hakkab saama otsa,

siis lauldes läheb Lembitu
Kotkajärve metsa.

Kordus-salm kõikidele:

Suviharja!
Laager jälle käes,
poiste-karja
näed Kotkajärve vees.

Kordus-salm juhtidele ja vanematele:

Kotkajärvele, suviharjale
naeratavaid poisse kutsub päike.
Kotkajärvele, suviharjale
päik'sepere koguneme kõik.

Noolepoisid:

Siin metsas iga noolepoiss
saab elevanti näha,
sest sääsest hüva jutuga
võib elevanti teha. Kordus-salmid

Skaudid ja mereskaudid:

Must Kapten oma laevaga
kord sõitis meie võsas.
Kõik, mis ta röövis vaevaga,
nüüd peidus pödra pesas. Kordus-salmid

Sõtsed ja emad:

Me poistel' suppi keedame
ja katame neil' laudu,
sest teadagi - et armastus,
see käib kõhu kaudu. Kordus-salmid

Lelled, juhid ja isad:

Mis poistel' raske, meile jääb,
me kunagi ei nuta -
hea isa aitab pojale
ka ükskord naise võtta. Kordus-salmid

Kõik poisid:

Kui päike päris kõrgelt käib jne

LINNUVALLA LAUL

Pikku ryssä Pietarista
Jämesäär Soome ringmängulaul

Kotkajärve puude otsa
rajatakse linnuvald.
Sääsed kaovad - kand ja varvas,
mustal kärbsel välgub tald.

Kordus-salm: Linnu-val-lall-laa,
linnu-val-lall-laa,
linnu-val-lall-laa
saab Kotkajärvele.

Lembitul on oma malev,
linnul oma pesakond.
Suvel laulab Lembitule
iga Kotkajärve lind. Kordus-salm

LEMBITU *skandi* RAAMAT

EHK LUGU SELLEST, KUIDAS LIHT-
NING KASVADA NIISUGUSEKS ME-
SAL VIISIL ÕPPIDA JA TEHA TOREDAID ASJU
HEKS, NAGU SA TÕEPOOLEST ISE TAHAKSID OLLA

SEE RAAMAT ON ILMUNUD
RAHVUSVAHELISEL NOORTE AASTAL
E E S T I S I H T K A P I T A L I
MAJANDUSLIKU TOETUSEGA

KOOSTANUD:

Jämesäär

KERGE on RASKEID asju püsti panna.
RASKE on KERGEID mehi KAALUKATEKS muuta.

RAAMATU OMANIK:

•TORONTO• LEMBITU MALEV •1985•

Sisukord

	Lehekülg
1. Eessõna vanematele	1
2. Skautüksus Lembitu Malev - info vanematele	2
3. Noolepoiss skaudiks	4
4. Tähtsad otsused - skautlus on vabatahtlik, eestlus	5
5. Kuidas edasi? - mida skautlus poistele pakub	6
6. Skaudi-seadused ja elujuhised	7
7. Skauditöötus	9
8. Skauditervitus	10
9. Skaudivorm, skaudivormi nõksud	11
10. Märgid skaudivormil	13
11. Eesti skautluse elulugu	14
12. Lembitu, suurmees Eesti ajaloost	17
13. Eesti skautüksus Lembitu Malev	19
14. Kui üks süda ja üks hing!	20
15. Kuidas teha Lembitu risti?	23
16. Juured, soome-ugri keelepuu, meie hõimud, sugupuu	24

Lembitu laulud 1, 2

Saateks

LEMBITU skaudiRAAMAT on TÖÖRAAMAT, mis ilmumise hetkel ei ole lõpetatud. Raamatusse tulevad juurde eesti skaudikatsed, mitmesugused eesti skautluses kehtivad eeskirjad, sõnastik raamatu paremaks mõistmiseks j.m.

Raamatu trükk on tehtud ainult iga lehe ühele küljele. Teine külg on jäetud vabaks raamatu omanikule märkmete tegemiseks, väljalõigete sisse-klappimiseks ja muuks, mis täiendab vastavat peatükki.

Kõik selle raamatu omanikud on nimeliselt teada. Kui midagi muutub või vananeb, siis tuleb parandatud või täiendatud asendus-leht vananenu asemele.

Raamatu koostaja on tänulik kõikidele juhtidele ja poistele, kes juhivad tähelepanu asjadele, mida see raamat peaks sisaldama. Tööraamatuna on see alati parandamis- ja täiendamis-kõlbulik.

Minu palve raamatut Lembitu poiste lauale pannes on, et iga poiss loeks, loeks koguni mitu korda, et sellest tuleks kasu skautlusele Lembitu Malevas ja eesti keelele iga poisi suus.

16. jaanuaril 1986.

Jämesäär

EESSÕNA VANEMATELE

Kaua teksil olnud ja nüüd lõpuks esialgselt valminud "LEMBITU skaudiRAAMAT" tuleb Teie poja töölauale ja raamaturiulile. See on jätk "NOOLEPOISI RAAMATULE", mis Teie kodus oli juba varem ja mille kaaned ootavad uut sisu.

"Lembitu skaudiraamat" ei käsitle kogu skautlust, vaid ainult selle eesti osa. Heade tulemustega skautlemiseks on selle raamatu kõrval tarvidus omada ka Kanada skaudi käsiraamatut "Canadian Scout Handbook" või Kanada venduri käsiraamatut "Canadian Venturer Handbook".

Kanada ja eesti ühiskond on huvitatud, et skautide organisatsioonist läbi käinud mehed vastaksid skautliku kasvatuse eesmärkidele ja oleksid

1. kehaliselt, vaimselt ja moraalselt terved inimesed,
2. lojaalsed ja aktiivsed kodanikud tugeva ühiskondliku õiglustundega,
3. teadlikud rahvusmeelsed eestlased ning Eesti vabaduse mõtte kandjad ja eestvõitlejad.

Nende eesmärkide saavutamine on võimalik ainult siis, kui kodune kasvatus toimub samas vaimus. Eriti oluline on, et

kodus kasutatakse pidevalt eesti keelt

ja et eesti keele kasutamine eestlaste seltskonnas muutuks endastmõistetavaks. Praeguse olukorra negatiivne pool näitab, et eestlus vajub laiali peamiselt keele oskamatusesse tõttu. Poisile, kes eesti keelt ei mõista, on ka see raamat tarbetu ja ma oleksin võinud selleks kulutatud aega kasutada isiklikes huvides. Arvamus, et head eestlast on võimalik kasvatada ka inglise keeles, on rumal ja vastutustundetu vabandus.

Nii siis - see raamat on kirjutatud lootuses, et vanemad oma laste kasvatust ja tulevikku võtavad samasuguse vastutustundega nagu skaudijuhid. Siin on minu otsene palve vanematele:

lugege ise "LEMBITU skaudiRAAMATUT", et te näete, mida see raamat taotleb,

püüdke hea seista selle eest, et teie poeg loeb seda raamatut,

lugege talle ette ja andke seletusi, kui ta eesti keel on liiga vilets asja sisu mõistmiseks,

võtke kontakt minuga, kui arvate et asi on lootusetu.

Mina ei arva asja lootusetuks, sest ma olen kasvatustöö aastate kestel palju kordi mõistliku selgitusega muutnud lootusetuid pessimiste enesekindlateks entusiastideks. See on kinnitanud mu usku ikka jätkata tegevust skaudijuhina. Seda ma loodan ka nüüd ja ma apelleerin selles Teie abile.

See raamat valmis Rahvusvahelisel Noorte Aastal 1985 ja on ilmunud Eesti Sihtkapitali Kanadas tänuväärse majandusliku toetusega.

Torontos, uuel aastal 1986.

SKAUTÜKSUS LEMBITU MALEVAjalugu lühidalt

Skautüksus LEMBITU MALEV kasvas välja 10. mail 1949 Torontos asutatud eesti vanemskautide KÕUE salgast ja moodustati lipkonnaks 27. novembril 1949. Kevadel 1953 kujundati suureks paisunud üksusest veel kaks uut lipkonda: Kalev ja mereskaute Viiking. Esimene neist tegutseb jatkuvalt, teine lõpetas tegevuse mõne aasta pärast. 1954 asutati Lembitu lipkonnas vanaskauteide pere Raudhabemed. 1958 eraldati Lembitu lipkonnas osa üksusi ja moodustati Viru lipkond. Osa poisse juhiti asutatavasse Saare mereskauteide lipkonda. Raudhabemete vanaskauteide pere eraldati ja jatkas tegutsemist iseseisvalt. Ümberorganiseerimise siht oli skautluse kasvatuslikes huvid kujundada poiste-üksused võrdjõulisteks normaal-lipkondadeks ja eraldada vanaskauteide üksused poiste-üksustest. Kohe pärast Lembitu lipkonna tiikeldamist loobusid teised lipkonnad normaal-lipkonna kavast. Sellepärast asutati 1961 uus vanaskauteide pere LEMBITU LELLED ja aasta hiljem vanagaidide pere LEMBITU SÕTSED. 1964 liitus Saare lipkond koostöölepingu alusel Lembituga, jäädes tegutsema mereskauteide rühmana. Koostöölepingut revideeriti 1972, mereskauteide soovil taastati Saare lipkonna nimetus ja kahe lipkonna koondis sai nimeks Skautüksus LEMBITU MALEV. 1974 üritasid mõned juhid Saare lipkonna eraldamist LEMBITU MALEVAST. Üritus ei saavutanud vanemate poolehoidu ja üksikud lahkujad asutasid uue lipkonna Viking. Viking lakkas tegutsemast mõne aasta pärast.

Liikmeskond

Skautüksus LEMBITU MALEV koosneb viiest poiste- ja kahest vanemate-üksusest. Poised alustavad skautlemist NOOLEPOISTE (7 - 11) hunduparvikus ja skautideks minnes (11 - 14) jagunevad huvialaselt metsaskauteide LEMBITU ja mereskauteide SAARE lipkondadeks, nimetustega AMMUKÜTID ja SÕJASÕITJAD. Skaudiastmele järgnevalt on poisid vendurskauteide (14 - 17) MÕOGAMEESTE rühmas ja vanemskauteide (17 - 23) NUIAMEESTE peres. Täiskasvanute-rühmitustena tegutsevad vanaskauteide pere LEMBITU LELLED ja vanagaidide pere LEMBITU SÕTSED, kuhu kuuluvad peamiselt poiste vanemad. Täiskasvanute-rühmitused abistavad noori nende tegevuses.

Üksuse kuuluvus

Skautüksus LEMBITU MALEV on registreeritud Kanada skautide organisatsioonis BOY SCOUTS OF CANADA Suur-Toronto regiooni SHERWOODI distriktis kui GROUP 250-th ESTONIAN ja kuulub selle kaudu maailma skautide organisatsiooni. Taas-registreerimine: poiste ja juhtide nimestiku esitamine koos liikmemaksu tasumisega toimub iga tegevusaasta alul.

Paralleelselt sellega kuulub LEMBITU MALEV Eesti Skautide Malevasse Kanadas ja selle kaudu ülemaailmsesse Eesti Skautide Liitu. Liikmete nimestikud eesti skautluses esitatakse igal sügisel tegevusaasta alul ja liikmemaks ("Tulehoidja" tellimisraha) tasutakse igal kevadel õnnetaalrite levitamiseks kogutud rahast.

Kasvatuslik tegevus

Skautüksus LEMBITU MALEV on organiseeritud perekonna-süsteemis ja ühisesse sõbralikku Lembitu suurperre kuuluvad nii poisid, nende vanemad kui ka juhid. Igaüks tegutseb vastavalt oma võimetele, võimalustele ja huvialadele. Skautüksuse ringkirjad saadetakse sellepärast perekondadele ja kõikide osavõtt on alati teretulnud - väljaarvatud poiste koondused, mis on ainult poistele ja nende juhtidele. Poistesse istutatakse eesti vaimu ja eesti keelt ilma selleks survet avaldamata. Kasvatus toimub lojaalsuses Kanadale, kuid Eesti iseseisvuse taastamise vaimu ja vabana eesti sisepoliitilistest mõjutustest. Kasvatuse sihiks on positiivne ja igakülgne arenenud inimene, kes hästi edasi jõuaks isiklikus elus ja jääks ka täiskasvanuna tublikuks eestlaseks. Skautüksuse tegevust juhib valitud juhtkond, kes poistele pidevalt kavandab huvitavat tegevust ja teostab enesearendamist kasvatuslikul ning skauditehnilisel alal.

Juhtlause: "Kui üks süda ja üks hing!"

See juhtmõte on vanim, mis eesti vaimsetest varadest on kirja pandud ja leidub "Henriku Liivimaa kroonikas". Juhtmõtte andja ei ole nimeliselt teada, kuid võib arvata, et selle laskis käiku Sakala vanem Lembitu pärast võidukat Ümera lahingut 1210. Lembitu - meie skautiüksuse nimi-kangelane - oli eestlaste 13.sajandi vabadusvõitluse poliitiline ja sõjaline juht, kes taotles liidulepinguid naabritega ja suutis eraldi võidelnud maakondi veenda ühiseks võitluseks. Lembitu juhtmõtet peaksid kõik eestlased järgima ka tänapäeval. LEMBITU MALEVA märk - neli kokkupandud kätt: Põhja-, Lõuna-, Ida- ja Lääne-Eesti - kujutab Lembitu juhtmõtet piltlikult. Kas Lembitul oli isiklik vapi- või peremärk, selle kohta puuduvad andmed. Neli kätt võeti Lembitu märgiks 1953.

Liikmeksoleku tingimused

Kõik poisid LEMBITU MALEVAS peavad omama korraliku ja määrustekohase vormiriietuse, mis on müügil skaudiärides. Kaelarätiku, sõle ja kõik märgid saab poiss üksuselt. Samuti antakse poistele kõik eestikeelne õppematerjal. Need kulud kaetakse liikmemaksudest, mis mitmeliikmelistele perekondadele on soodustusega. Liikmemaksu suurus ja selle tasumise tähtaeg teatatakse tegevusaasta alul ringkirjaliselt.

Poiste koondused

toimuvad hundudele ja skautidele laupäeviti kindlaksmääratud aegadel Peetri kiriku saalides. Vendurid ja vanemskaudid määravad oma koonduste ajad ja kohad ise. Muudatused koonduste aegades ja kohas teatatakse eelmisel koondusel või telefoni teel. Tähtsamate ürituste teated ja vajalik informatsioon saadetakse kodudesse kirjalikult. Koondustest osavõtt on poistele kohustuslik ja koondustel käiakse vormiriietuses. Puudumisest tuleb ette teatada allüksuse juhile, sest juhid muretsevad teatamatult koonduselt puuduva poisi pärast samuti nagu vanemad muretsevad, kui poiss õigeaegselt koju ei ilmu.

Välitegevus ja laagrid

on üks oluline osa skautlikust kasvatuses. Selleks viiakse poisse õppekäikudele, laskespordi-harjutustele, ujulasse ja spordiväljakule, kanuuretkedele, paadimatkadele, lume-(suusa)laagritesse ja suvelaagritesse. Kõikide nende ürituste juures on kaasas vastutav juhtkond. Poistel on võimalus osa võtta eesti ja kanada skautide suurematest üritustest: suurlaagritest ja jamboreedest ülemaailmselt. LEMBITU MALEV omab välitegevuseks ja laagriteks vajaliku varustuse: väikekaliibrilised spordipüssid, väliraadiod, telgid, keedu- ja sööginõud, kanuud, voolikpaadid, spordipurjekad ja mitmesugust muud varustust. Noolepoiste jaoks on sellele lisaks mitmesuguseid mänguvahendeid ja Muinas-Eesti sõduri "sõjavarustus": nahast särgid, odad, kilbid ja murumütsid. Varustuse kasutamisel õpetatakse poistele julgeoleku-reegleid ja varustuse heaperemehelikku hooldamist.

Informatsioon

Tegevusaasta alguses tehakse kõikidele LEMBITU MALEVA perekondadele teatavaks tegevuse põhikava ja juhtide nimestik. Tegevusse puutuva informatsiooni saamiseks pöörduda poiste allüksuste juhtide poole. Väärnähteid ja kasvatuslikke küsimusi - kui on vajalik - diskuteerida maleva juhatuse liikmetega. Vanemate ja juhtkonna usalduslik vahekord on tulemusrikka kasvatustöö eeltingimuseks. Selle eest juba ette - palju tänu!

Lugenud ja teadlik: _____

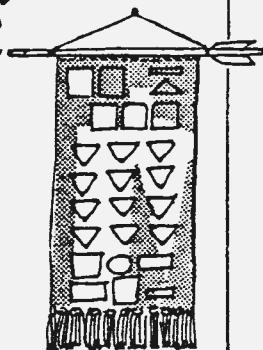
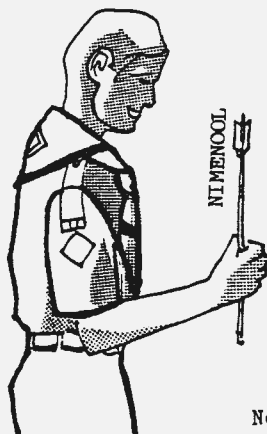
Vanema allkiri

HJ-III/85

Noolepoiss skaudiks

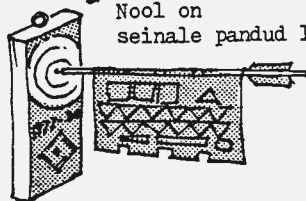
Sa tegid viimast korda hundutervituse.
Nüüd antakse sulle parviku nooletupest
sinu nimenool.
Sa lähed skautide rivisse.

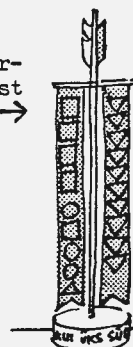
NIMENOO

on sinu esimene skaudi-varandus ja kallis mälestus-ese.
Nool seinal, lipule ↑
on õmmeldud kõik teenitud noolepoisi märke.

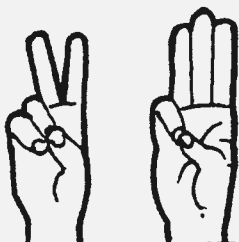
Nool on torgatud puust kettasse. →

Nool on seinale pandud lauas.

Noolepoiss - saa paremaks!
Püüan kõigest jõust!

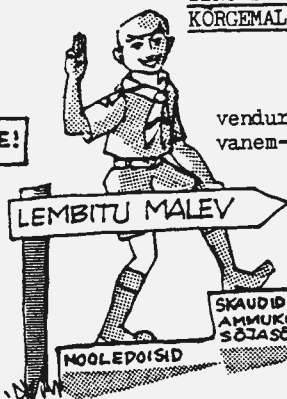

ÜKS SÕRM TULEB JUURDE!

Kolme sõrmega SKAUDI-TERVITUS ei muutu - see jääb sulle kogu SKAUDI-ELU ajaks.
Ole valmis!
Alati valmis!

SINU SKAUDI-TEE LÄHEB KÕRGEMALE:

noolepoissid olid mängupoissid, skaudid on võistlejad ja tormajad,
vendur-skaidid on kogemuste otsijad, vanem-skaidid teenivad ühiskonda.

LEMBITU MALEV

NOOLEPOISSID

SKAUDID:
AMMUKÜTD JA
SÕJASÕITJAD

VENDURID:
MÕÕGAMENED

VANEMSKAUDID:
NUIA MEHED

Tähtsad otsused

SKAUTLUS ON VABATAHTLIK

Skautlus on VABATAHTLIK kaks korda - siis kui sa skaudiks TULED ja siis kui sa skautide ridadest LAHKUD. Skaudiks OILLES on vabatahtlikkuse asemel skaudi ÕIGUSED ja KOHUSTUSED.

Skaudina on sinul ÕIGUS osa võtta kõikidest meeldivatest tegevustest: laagrid, jamboreed, kanuuretked, matkad, laskesport, võistlused, erialane treening ja palju muud, mis kuulub skautluse juurde.

Samal ajal on sul KOHUSTUS osa võtta ka nendest skautide tegevustest, mis sulle võibolla ei meeldi: paraadid, korrapidamised, õunapäevad, õnnetaalrite levitamine ja muud. Ebameeldivat on vähe, meeldivat on palju.

See poiss, kes skautlust tuleb nautima ja kohustused jätab teistele, ei ole õige skaut. Kui tahaksime talle nime anda, siis - parasiit - on ehk õige. Ära otsi ainult seda, mis sulle meeldib. Püüa olla nii, et sina sõpradele meeldid.

Me tuleme eesti kodudest, kuid asume võõraste rahvaste seas, kus väga kerge on oma EESTI RAHVUSEST LOOBUDA. Selleks ei ole vaja midagi teha - see toimub kergesti ja märkamatuult. Kui me ei õpi ega kasuta EESTI KEELT, kui me ei soorita EESTI KATSEID (eesti rahvuslikud teadused ja kultuur), ja kui me kunagi ei taha saada EESTI ÜHISKONNA aktiivseteks liikmeteks, siis ei ole mõtet tulla skaudiks LEMBITU MALEVASSE.

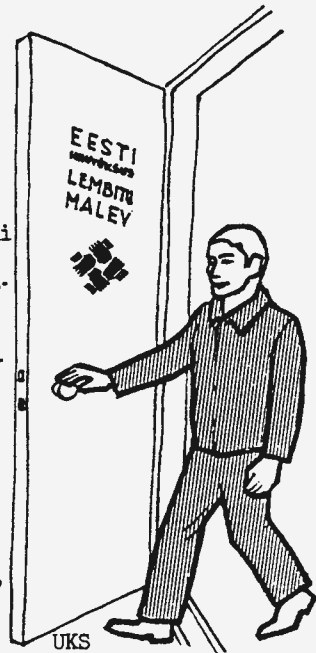
Mis see EESTLUS on ja kuidas see käib, seda loed siit raamatust ja õpid skautide ridades. Otsuse pead siiski tegema kohe.

Lembitu Malev on Kanada skautide peakorteri poolt tunnustatud kui KINNINE SKAUTÜKSUS, mille tegevus toimub EESTI KEELES ja mille eriliseks huvialaks on EESTLUS. On olemas ka teisi niisuguseid skautide eriuksusi RAHVUSLIKU huvialaga (lätlased, leedulased, ungarlased poolakad, ukrainlased) või USULISE huviga (katoliiklased, juudid) ning koguni HARRASTUSLIKU huviga (merekasjandus, orkester, lennu- ja mootorsport). Kellel erihuvivid puuduvad, need ei tarvitse eriuksustesse minna.

Need kaks otsust - ja siis võid rahulikult anda eesti skauditöötuse!

Eesti gaidid ja skaudid on meie rahva tulevikulootus nii võõrsil kui ka kodumaal.

Noolepoisiks toodi sind vanemate käe kõrval. Skaudiks tuled sa ISE. Sellepärast - enne kui skaudiks hakkad - mõtle järele ja otsusta mõned TÄHTSAD ASJAD.

UKS

on lahti kõikidele!

SKAUTLUS ON EESTLUS

Isamaa auks!

Kuidas edasi?

Pärast SKAUDIKATSE sooritamist sa annad SKAUDITÖÖTUSE ja oled sellest hetkest täieõiguslik skaut. Selle raamatu ja "CANADIAN SCOUT HANDBOOK'i" abil saad hakata edasi rühkima skautlikul teel: õppima mitmesuguseid elus vajalikke teadmisi ja sooritama skaudikatseid. Neid on suur valik - üks huvitavam ja põnevam kui teine. Keegi ei sunni - sa ise teed valiku. Skaudijuhid on selleks, et sind aidata.

Märk sinu skaudivormil näitab kui kaugele sa oled jõudnud. Õlavöö - särp - mida kantakse pidulikel juhtudel, näitab millised huvi- ja erialad on sul katsetena sooritatud.

Omaette kolme-astmelise katsete rühma moodustavad EESTI SAAVUTUSMÄRGI katsed: pronks, hõbe ja kuld. Nende kaudu avaneb sulle Eesti maailm ja sa avastad Eesti ja eestlaste kohta huvitavat informatsiooni, mida sa varem ei teadnud - võib-olla ei osanud arvatagi.

Ka eesti katsed on vabatahtlikud. Lembitu järglasena on sul nende sooritamiseks moraalne kohustus. Ei ole ju mõtet näidata end kangelasena, kui sa seda ei ole.

Peaaegu kõik eesti skaudid, kes skautlust tõsiselt võtavad, saavad ka esimese skautliku teenetemärgi - HOOLSUSMÄRGI. Selle märgi saamiseks on kindlad normid aga need on igale poisile saavutatavad. Hoolsusmärkide arv ei ole piiratud - neid antakse välja vastavalt tublide poiste arvule.

On aga ka tubliduse hindamise märke, mida antakse ainult kõige tublimale poisile - nii nagu igas võistluses saab ainult üks võistleja tulla esikohale. See märk on LEMBITU HÖBESÖLG. Hõbesõlgesid antakse välja Lembitu Maleva aastapäeval - üks iga all-üksuse kõige tublimale poisile. See on ainult poiste märk - juhtidele hõbesõlgesid ei anta.

Nendele poistele, kellel puuduvad huvid, võib skautlus tunduda igav. Huvidega poistele on skautlus üks põnevamaid harrastusi. Iga poisi skaudi "karjääri" ajal toimuvad kolm ainulaadset skaudisündmust: EESTI MAAILMALAAGER - kuhu kogunevad eesti skaudid ja skaudid kogu maailmast, KANADA RAHVUSLIK JAMBOREE -

kus kohtab kõikide Kanada provintside poisse ja MAAILMA-JAMBOREE, kus on koos kõikide maailma maade skaudid. Vahest on need suursündmused kaugel ja iga poisi rahakott ei anna võimalust osavõtuks. Selle raamatu ilmumise aastad olid eriti õnnelikud eesti poistele Kanadas. Maailma-jamboree Albertas, Eesti maailmalaager "Eesti Lipp" Kotkajärvel ja Kanada jamboree Guelphis olid nagu "ritta pandud" ja ühiskonna abiga kõikidele meie poistele kättesaadavad.

Kui sa saad 14, siis on sul valik - kas minna edasi vendur-skaudiks või üritada skaudijuhi karjääri skautrühmas või hundeduparviku juures. Vendurskautilus pakub omamoodi uut ja huvitavat, skaudijuhina tegutsemine on pingutav, kuid väga palju pakkuv tegevus.

REEGLID "ÜMARGUSE LAUA" RÜÜTLITELE

Legendaarne brittide kuningas Artur asutas St. Georgi rüütlilordu, kes pidasid koosolekuid ümarguse laua ääres ja keda sellepärast nimetatakse ka ümarguse laua rüütliteks. See oli umbes aastal 500. Artur pani kirja ka seaduse rüütlite jaoks, mis teatud määral on gentlemani käitumisreegliteks tänapäevani.

Baden-Powell võttis skaudi seaduste eeskujuks kuningas Arturi reeglid:

1. Nad ei pannud relvi ära muul ajal kui öösiti puhkamisel.
2. Nad otsisid seiklusi, millega teeneda au ja kuulsust.
3. Nad kaitsevad vaeseid ja nõrku.
4. Nad abistasid kõiki, kes abi vajavad õigluse kaitseks.
5. Nad ei solvanud üksteist.
6. Nad võitlesid Inglismaa kaitseks ja hüvanguks.
7. Nad töötasid enim au kui kasu eest.
8. Nad kunagi ei murdnud lubadusi.
9. Nad olid valmis endid ohverdama isamaa auks.
10. Nad parem surid auga, kui et põgenesid häbiga.

Skaudi-seadus

Kümme skaudi-seadust (piibli kümme käsu eeskujul) on tänapäeval muudetud ü h e k s:

S K A U T O N

ABI VALMIS JA USALDATAV,
SÕBRALIK JA RÕHMUS,
HOOLITSEV JA PUHAS,
TEADLIK OMA VÕIMETEST JA KOHUSTUSTEST.

Kui sa tahad seadust sõna-sõnalt meeles pidada, siis ma annan sulle "algustähtede võtme":
"Skaut on AUS RaHvaPoeg Teda On VaJa Kiita!"

Skaudi-seadused

KÕIK ASJAD MAAILMAS MUUTUVAD
- NII KA SKAUDISEADUSED.
MUUTUNUD ON SÕNASTUS - SISU-
LISELT ON SKAUDISEADUSED
JAANUD MUUTUMATUKS.

Heino Jõe raamat - "SAADIKUD
PÕLVPUKSTES" - Stockholm 1950

SKAUDI SEADUSED

1. Skaut on usaldatav.
2. Skaut on truu Jumalale ja isamaale.
3. Skaut on abivalmis.
4. Skaut on sõbralik.
5. Skaut on viisakas.
6. Skaut on looduse sõber.
7. Skaut on kuulekas.
8. Skaut on rõõmus ja nacratab raskustele.
9. Skaut on kokkuhoidlik, (sõukas ja visa).
10. Skaut on puhas mõttes, sõnas ja teos.

The Boy Scout Association -
POLICY AND RULES FOR CANADA -
Ottawa 1955

Rule 6 The Scout Law

- (i) A Scout's honour is to be trusted.
- (ii) A Scout is loyal to the Queen, his country, his Scouters, his parents, his employers, and to those under him.
- (iii) A Scout's duty is to be useful and to help others.
- (iv) A Scout is a friend to all, and a brother to every other Scout.
- (v) A Scout is courteous.
- (vi) A Scout is a friend to animals.
- (vii) A Scout obeys orders of his parents, Patrol Leader, or Scoutmaster, without question.
- (viii) A Scout smiles and whistles under all difficulties.
- (ix) A Scout is thrifty.
- (x) A Scout is clean in thought, word, and deed.

Kui sa arvad, et skaudi-seadus eesti keeles ei ole Sulle kiiltalt arusaadav - siis siin on see inglise keeles. See avaldati esmakordselt raamatus "Scouts 68" ja kehtib tänapäevani:

LAW

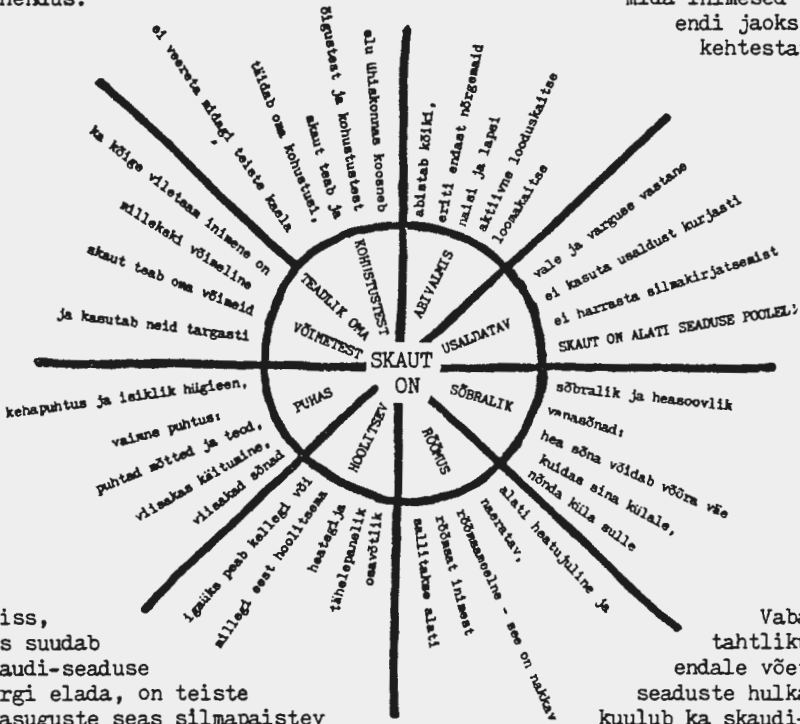
A Scout is
helpful and trustworthy,
kind and cheerful,
considerate and clean,
wise in the use of his resources.

Elujuhised

Kogu ühiskondlik elu on reguleeritud mitmesuguste reeglitega : seadustega (law) ja määrustega (by-law), mida kehtestavad selleks valitud kogud - parlament, linnanõukogu ja teised. Majade ehitamiseks, autosõiduks, koolis käimiseks, maksude tasumiseks ja isegi üle tänava minemiseks on kindlad reeglid. Nende rikkumine on karistatav. Keegi ei õpi neid seadusi pähe, kuid kõik peavad neid teadma ja täitma. Seaduse mittetundmisega ei saa end vabandada.

Skaudi-seaduse tähendus:

On niisuguseid seadusi, mida inimesed ise endi jaoks kehtestavad.

Poiss, kes suudab skaudi-seaduse järgi elada, on teiste omasuguste seas silmapaistev ja temast saab ühiskonnas ja teenistuskohal väga respektieritud mees. Kui sa teed skaudi-seadusest omale tõelise ELUJUHISE, siis sa oled skautlusest saanud parima, mis skautlus suudab anda.

Vaba-tahtlikult endale võetud seaduste hulka kuulub ka skaudi-seadus.

Skaudi-seaduse täitmist nõuad sa endalt ise. Keegi ei karista sind skaudi-seaduse vastu eksimise eest, aga sa pole siis kellegi skaut. Ei ole mõtet olla skautide ridades, kui sa sisuliselt ei ole skaut.

SKAUDI-SEADUSE PÄIKE sellel leheküljel omab palju päikesekiiri. Need ei ole kaugeltki kõik. Loe neid ja täienda omalt poolt. Kui sa oled enda jaoks ühe seaduse kehtima pannud, siis on sul õigus seda ka mõtestada ja sellele sisu anda. Iga inimene on erinev ja erinev on ka see, kuidas ta skaudi-seadust täidab. Skaudi-seadus on elujuhis ja selle järgi elamine on südametunnistus.

Skautitöötus

SKAUDI TÖÖTUS

"Töötan oma su juures teha parimat, et ütita oma kohustusi Jumala ja Eesti isamaa vastu. Igal ajal aidata ligimest ja talitada skaudi seaduste järgi."

Kui tehti tegutsemise juhiseid võõrastel maadel organiseeritud eesti skautidele, siis oli esimene nõue, et eesti skaudid peavad töötama lojaalsust sellele maale ja selle valitsejale, kus nad asuvad.

**Rule 8
The Scout
Promise** On my honour I promise that I will do my best—
To do my duty to God, and the Queen,
To help other people at all times,
To obey the Scout Law.

Kanadas kehtis siis skaudi-töötus niisugusel kujul, nagu see on siin raami sees. Sellega koos nõuti ka, et eesti skaudid peaksid oma koondusi inglise keeles ja kõneleksid skaudi vormi kanades inglise keelt.

Meil tuli Kanada skautluse juhtidele selgitada, et meil kõikidel on vähemasti kaks, mõnel koguni kolm maad, mille kohta võime ütelda "my country". Kahele neist oleme aga tingimata lojaalsed.

Eesti skautide "my country"

- ISAMAA - maa kust me pärit oleme, kõikide eestlaste isamaa on Eesti
- SÜNNIMAA - põgenike lapsed on sündinud Rootsis, Saksamaal, Inglismaal, Austraalias ja Kanadas
- KODUMAA - maa, kus me praegu elame - Kanada

Meie armastame oma isamaad ja kodumaad. Oma skaudi-töötuses kinnitame nendele maadele oma lojaalsust.

Kahekordset lojaalsust kajastavad "Scouts Canada" ja rahvusvärvidega "Estonia" rinnatasku kohal ning Kanada ja Eesti lippude kasutamine laagrite lipumastides ja rivi ees. Eesti lipu väljaviimine ilma Kanada liputa on eba viisakas. Üksuse lipu sini-must-valget poolt ei tule tõlgendada Eesti lipuna.

Eesti skaudi töötusmärk

Kui 1968 tulid uued reeglid ja katsekavad Kanada skautidele, muudeti ka skaudi-töötuse teksti. Praegu on Kanada skaudi-töötus järgmine:

PROMISE

I promise to do my best
to love and serve God,
my Queen, my country and my fellow men,
and to live by the Scout law.

Eesti skaudid Kanadas annavad oma skaudi-töötuse nii:

TÖÖTAN TEHA OMA PARIMA ARMASTADES JA TEENIDES JUMALAT, EESTI ISAMAA, KODUMAAD JA KAASINIMESI JA ELADA SKAUDI-SEADUSE JÄRGI.

Pärast skaudi-töötuse andmist seotakse skaudile kaela eesti kaelarätik ja kinnitatakse rinda eesti skaudi kuldne töötusmärk. Poisid, kes kaelarätiku on saanud noolepoisina, saavad ainult töötusmärgi.

TERVITAMISEST ÜLDISELT

Öeldakse, et tervitamise on ürgvana komme ja pärineb juba koopainimeste ajast.

Koopamees tõstis käe ja näitas avatud peopesa, et tal ei ole käes kivi ega nuga.

Teine võttis selle sõbraliku lähenemise vastu samasuguse käe näitamisega.

Tervitus tähendab seega sõprust ja rahu.

Tervitamine käesurvega on omakorda tihedama sõpruse kinnitus. Eskimod - inuitid tervitavad minasid vastamisi hõõrudes, Uus-Meremaa maoorid näitavad tervituseks keelt. See on väga intiimne ja usalduslik.

Baden-Powell kindlasti uuris läbi kõik maailma tervitus-kombed, enne kui ta kujundas skauditervituse, nagu see praegugi on:

KÄTLEMINE VASAKUGA ja TERVITUS KOLME SÕRME TÕSTMISEGA.

Iga skauditervitus on skauditõotuse kordamine:
lojaalsus
heateod
skaudiseadused

Kas sa mõtled sellele kui teed skauditervituse?

Või teed lihtsalt ühe harjunud liigutuse?

Skauditervitus

SKAUDITERVITUS on ühtekuuluvuse kinnitus. Sellepärast tervitatakse kõiki skaute, keda kohtad - ka võõraid. Skaut on vend igale skaudile: Viisakam tervitab enne.

Skaut tervitab

rahvuslippude heiskamisel
hümnide laulmise ajal
esinemisel (raporteerimisel)
lippude möödumisel rongkäigus
surmude austamisel

iga kord "tere" ütlemise asemel, kui skaudivorm on seljas.

Kui teine sulle tervitamisel ütleb:

"ole valmis", siis vastad hüüdlausega "alati valmis"

Kahe sõrmega hunditervitus

sai Teise Maailmasõja ajal uue tähenduse. Winston Churchill hakkas seda "V" märki kasutama võidu ("Victory") tähisena. See tähendus on nüüd ülemaailmselt võidu-märgina kasutamisel.

VÄIKE TERVITUS

Käe tõstmine öla kõrgusele (mitsita olles) ja otsaesise keskkohale (kui müts on peas) Käsklus: "Tervituseks valvel!" - tervitamise algus ja "Vabalt!" - tervitamise lõpp.

SUUR TERVITUS

Skauditervituseks seatud parem käsi tõstetakse südame kohale (peopesa vaatab alla) ja viiakse sealt ette-üles. Käsklus: "Liputervituseks valvel!" Tervitusvõte on kahe-taktiline. Lõpukäsklus: "Vabalt!" ja käsi läheb samuti kahe-taktiliselt tagasi. (Vaiksel!)

Lipu tervitamisel järgib väljasirutatud käsi tõusvat või langevat lippu.

Suurt tervitust tarvitatakse ka spaleerides olles.

Mõned skautüksused on loobunud suurest tervitusest ühendades seda Hitleri-tervitusega. Skautide suurtervitus oli enne kui Hitler oma asjaga alustas ja me tarvitame seda jätkuvalt Lembitu Malevas. Me ei loobu ka pükste kandmisest sellepärast, et Hitler ja Stalin pükse kandsid.

SKAUDITERVITUSE KULDNE REEGL

Kui tervitad, siis tee seda korrektselt. Lohakas tervitus on mõnitamine ja pilge.

skaudiseadused
heateod
lojaalsus, Jumal
isamaa

B.-P. esimene skaudivorm, mida ta kandis 1907 Brown-sea saare treeninglaagris.

Skaudivorm

Skaudivormile esitatakse kolm nõuet: 1.vorm peab olema ilus, 2.vorm peab olema praktiline, 3.peab olema hinna poolest kättesaadav.

Milleks üldse vorm - kas see pole militarism? Palju on neid, kes nii arvavad...

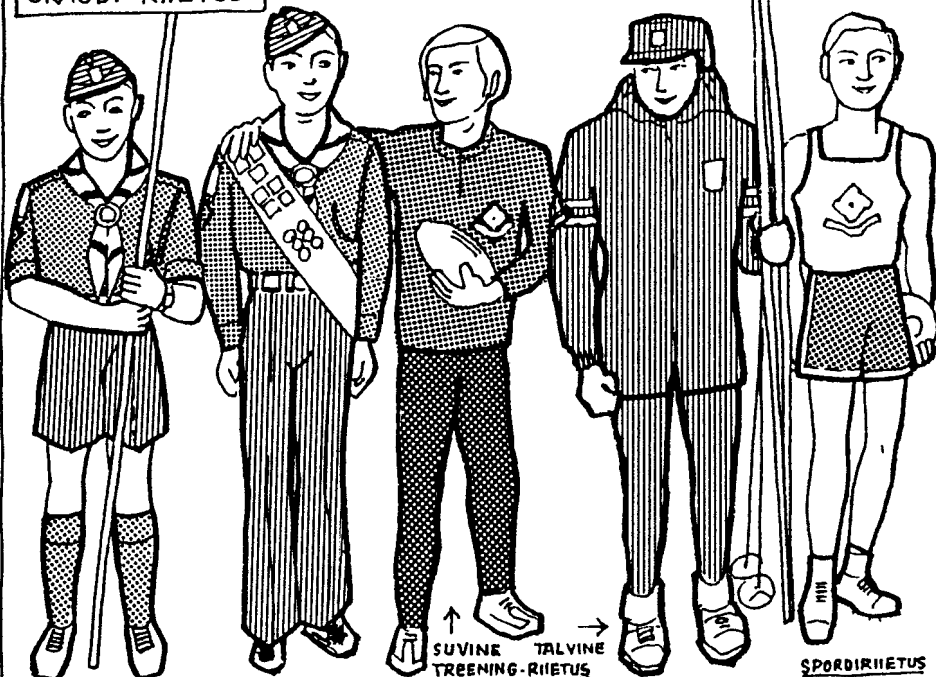
Vorm sisendab selle kandjatele ühistunnet ja jätab skautide esinemisel ühtlase ning korraliku mulje. Sellepärast on skaudivormi ja märkide kohta kindlad reeglid. Vormi kandmise kohta on aga ainult üks reegel: vormi võib kanda ainult korralikult!

Pane oma kodu riietekapis skaudivormi jaoks kindel koht! Kui lähed vormis välja - pane oma skauditunnistus tasku! Seda võidakse küsida, kui kaheldakse, kas sa oled skaut!

Kas skaudikaabu tuleb tagasi?

SKAUDI RIIETUS

RIVI-VORM SUVEL
VARRUKAD KÄÄNATUD,
LÜHIKESSED PÜKSID.

PARAADI-VORM TALVEL
ÕLAVÕÖ, PIKAD PÜKSID,
VARRUKAD ALL.

↑
SUVINE TALVINE
TRENING-RIIETUS
LEMBITU HIGIÄRK,
MALEVA SUUR MÄRK
RINNAL.

→
SKAUDI PARKA,
MALEVA SUUR MÄRK
PAREMAL VARRUKAL.

SPORDIRIIETUS
VALGE SPORDI-
SÄRK MALEVA
SUURE MÄRGI GA.

Skauti "moeriietuse" viimane "röögatus", mida kanname aastal 1985.

POOL SAJANDIT PROOVITUD

SKAUDIVORMI NÕKSUD

KASUTAMISEKS LAAGRIS & MATKAL

Isikliku kujundusega skaudivormi võib kanda laagris ja matkal, kus ei ole täpse vormi nõuet. Skaudi LAAGRIVORM on midagi hoopis toredamat, kui see treeningriietus, mida me tavaliselt kanname.

LAAGRIVORMI projekti eel-tingimus on rätsepa erikatse.

skaudivile või kompass on rinnataskus vilenöörriks on nahast saapapael õlaku alt läbi

sõlg võib metsas kaduda, kui kaelarätikul pole sõlme kaitseks

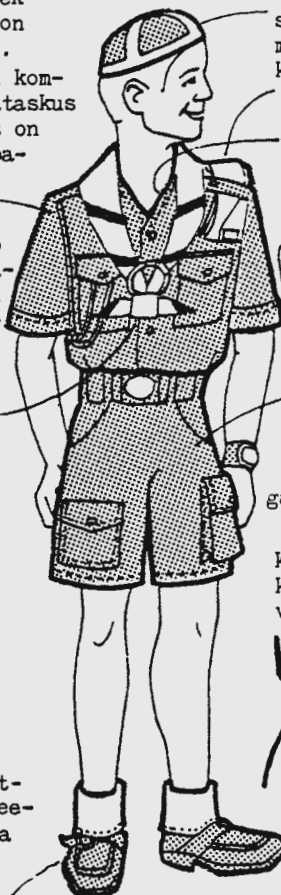
kalamehe sõlm - pärast üks pool üle tõmmatud

LAAGRIPLUUS VANAST SKAUDI-PLUUSIST

krae ja varrukad kuluvad kiiremini- lõika need ära lõika paksust paberist moondamis-muster tee pluus märjaks ja pane mustri-ga kaetult päikese kätte pleekima - muuda mustri asendit ja pleegita mitu korda - kuni tulemus on rahuldav

jalas on tugevad kingad ja "töömehe sokid" - villased - võtavad higi sisse ja väldivad jalgade hõõrdumist

See lehekülg ja need nõuanded siin esindavad "vana" või "õiget" skautlust, milles laager ja matk on olulised osad ja kus tegevus toimub põnevatele seiklustele ja pingutavatele ülesannetele rajatud kava kohaselt: kanuuretk, ürgmetsamatk, mägironimine, laager ilma raha eest ostetud toiduta, "survival" jne.

sinine valge ristiga murumits või mõni põnevam peakate

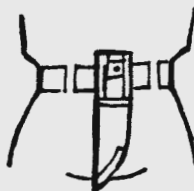
paatmits on õlaku all

vormipluusi krae on ära lõigatud ja palistatud - soovitatav kui krae on läbi kulunud

pluusi varrukad on lõigatud lühikeseks ja palistatud - soovitatav, kui on jäänud lühikeseks või katki kulunud

vanad džiiinid on lõigatud lühikeseks, säärtest tehtud suured lisa-taskud pikste peale. Sama nõksuga võib pikkadele džiiinidele taskuid peale panna

kaks võimalust skaudipussi kandmiseks - selja taga vertikaalselt või

horisontaalselt

tugevad kummipaelad hoiavad tuppe vöörihma peal

Mitte-aktsepteeritud LAAGRIVORM

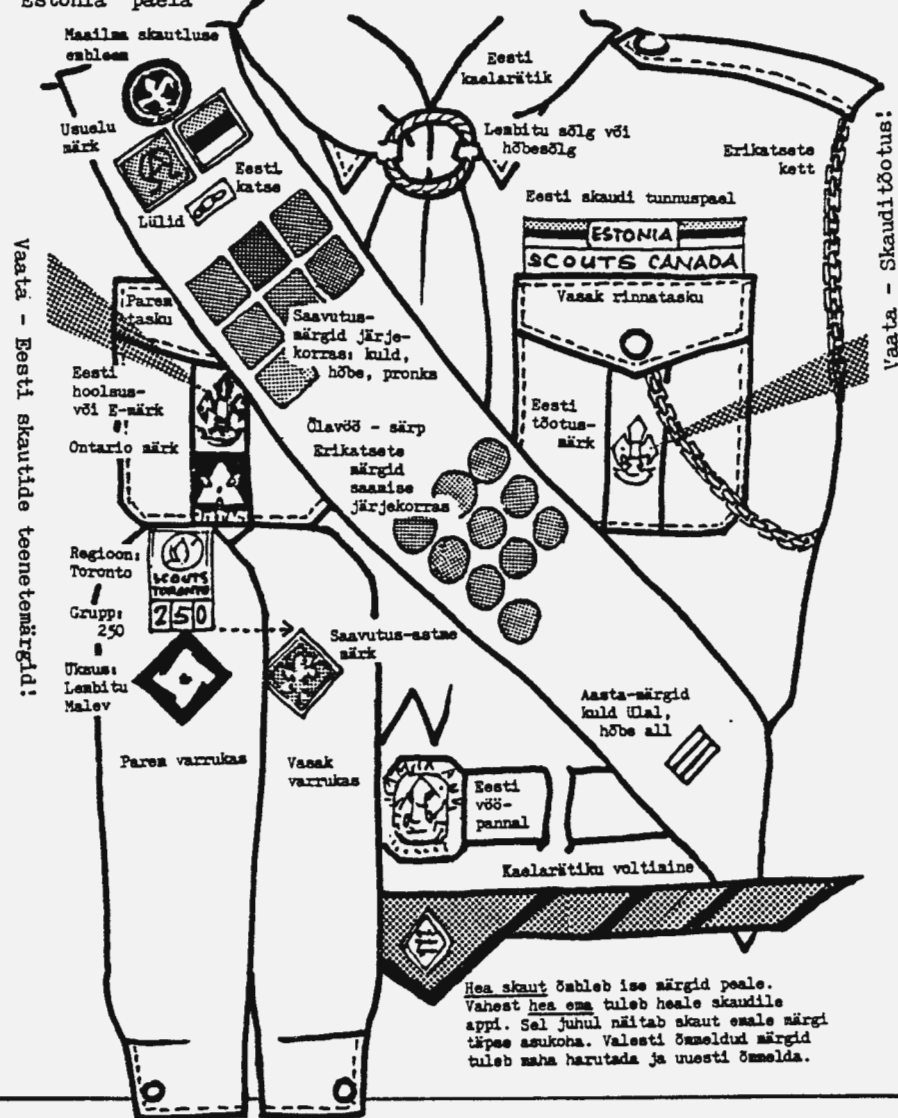

Märgid skaudivormil

Märke skaudivormil kantakse Kanada skautide eeskirjade kohaselt. Pluusil on asukohta (Canada, Ontario, Toronto) ja rahvust (Estonia), skautiüksust (250, Lembitu) ning skautlikku taset (saavutusaste, erialade kett) näitavad märgid. Õlavööil ehk särbil, mida kantakse pidulikel juhtudel, on märgid, mis näitavad - millest saavutusaste koosneb ja me "motiveerime" milliseid erialasid poiss omab. Erand - Eesti märgid!

Rahvusvaheline skautluse embleem - sellega me "motiveerime" "Estonia" paela

Hea skaut õhleb ise märgid peale. Vahet hea ema tuleb heale skaudile appi. Sel juhul näitab skaut esale märgi tüpe asukoha. Valesiti õnneldud märgid tuleb maha harutada ja uuesti õnnelda.

Eesti skautluse elulugu

Sündinud 1912

PÄRNU 1912

ESIMENE RÜHM OLI VENEKEELNE, SEST POISID OUD EESTLASED, LÄTLASED, VENELASED JA SAKSLASED

Esimene skautrühm Eestimaa asutati Pärnu linnas 1912. Eesti oli sel ajal üks Vene tsaari-riigi provints. Koolid olid venekeelsed ja riigi-ametnikud olid enamasti venelased. Mitmest rahvusest poiste ühine kõne-keel oli vene keel. Baden-Powelli "Scouting for Boys" oli poiste käes venekeelses tõlkes.

Pärnu skautrühm muutus eestikeelseks, kui venelased Esimese Maaailmasõja ajal Pärnust põgenesid. Rühm muretses omale sini-must-valge lipu 1917 revolutsiooni ajal.

Esimesed eesti poiste skautrühmad asutas võimlemise-õpetaja Anton Õunapuu. Ta oli skautlusega tutvunud Soomes spordikoolis õppides.

Õunapuu rühmades oli tugev eesti vaim. Kui algas Eesti Vabadussõda 1918, siis läks Õunapuu vabatahtlikuna sõtta. Vanemad skaudid tegid tema eeskujul. Rühmad jäid juhtideta, skautlus jäi soiku.

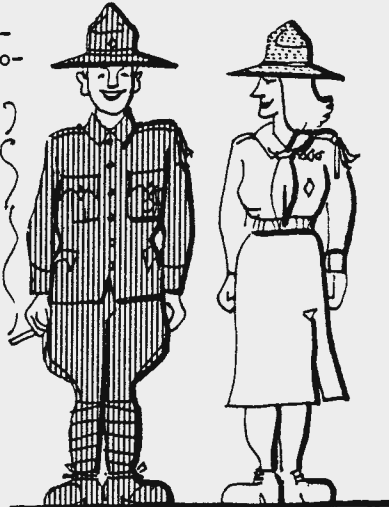
Anton Õunapuu langes Vabadussõjas 2.aprillil 1919.

KOTIKATÄRVE LIPUVÄLJAK ON ANTON ÕUNAPUU VÄLJAK

Pärast sõda sai skautlus imelikul viisil ootamatult "populaarseks". Eesti Vabariigi Valitsus ostis Inglismaalt sõduritele vormiriideid, kuid paljud neist olid väikesed ega mahtunud eesti meeste selga. Need otsustati müüa skautidele.

Riietest oli pärast sõda suur puudus. Ei olnud ime, et poisid odavate riiete pärast hakkasid skautideks. Ega nad sellepärast kellegi õiged skaudid ei olnud. Kui riided läbi kulusid ja uusi ei

EESTI BOY-SKOUT JA GIRL-SKOUT 1920

SÕJAMINISTERIUM MÜÜS VÄIKESED MUNDRID ODAVA RANA EEST SKAULTLELE. SELLEKS TASUS JUBA SKAUDIKS ASTUDA...

antud, siis nad läksid ära. Mõned halvad poisid siiski jäid, tehes skautide nimele häbi.

Vanemad juhid pidasid nõu - kuidas skautlust parandada. Otsustati asutada kindel üleriigiline organisatsioon, panna kehtima täpne kord ja nõuda kõikidelt skaudi-seaduste täitmist.

Tehti koguni juurde 3 uut seadust, mida nimetati skaudi raudseteks seadusteks. Nii jäi skautideks ainult väga väike hulk tõeliselt tublisid poisse. Skaudid olid nüüd igas Eesti linnas.

SKAUDI RAUDSED SEADUSED:

1. SKAULT ON KARSKE
2. SKAULT EI SUITSETA
3. SKAULT ON HOOLAS ÕPPIJA

Iga asjaga tuli alustada algusest. Skautlusel polnud isegi nime, sest see sõna puudus eesti keeles. Tuli väl- ja töötada vormi- riietus, märgid, katsed, organi- satsioon ja kõik

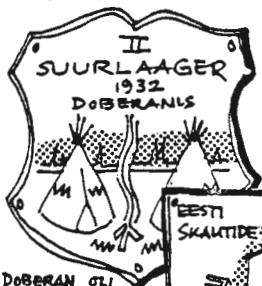
TEKIB UUS SÕNA EESTI KEELDE

SCOUTING - SKOUTING
SKOUTISMMS - SKOUTISM
SKOUTIMINE EHK SKOUTLUS
SKAULTLUS

muu. Poisse tuli järjest juurde ja need olid kõik väga head skaudid.

Eesti skautidel oli kolm suurlaagrit - esimene toi- mus Pirital 1926, teine Pärnu Valgerannal (Dobe- ranis) 1932, kolmas Haap-

Eesti skaudid võeti vastu maailma skautide liitu 1920
Asutati keskorganisatsioon Eesti Skautide Malev 1921
Kehtestati Eesti Skautide Maleva Põhimäärused 1923

DOBERAN OLI MU "TOBE", EI MUHDETTI KOHE PÄRAST SEDA VALGERANNAKS

PARALEPAL PUUDUS AASTA-NUMBER, AGA SEE OLI 1936

salu Paralepas 1936. Neljas pidi peetama aastal 1940, kuid selle asemel algas Eestis nõukogude okupatsioon.

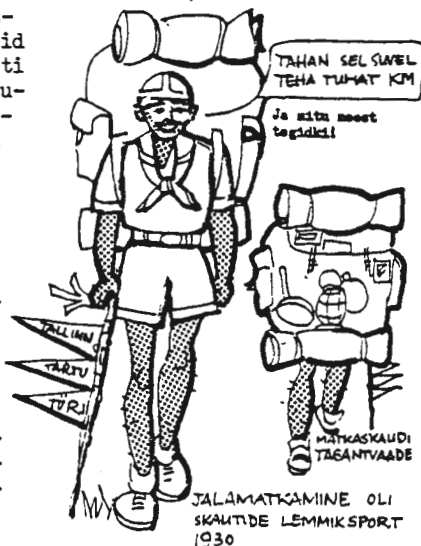
Eesti kodumaa tundma-õppimine oli üks harrastus, mis meeldis kõikidele poistele. Tallinna YMCA skautide algatusel korraldati matka- võistlusi ja sajad poisid matkasid tuhandeid kilomeetreid. Kus Eestis oli midagi ilusat või huvitavat näha, seal olid skaudid kohe kohal. Matka- mine toimus piki maanteid ja metsa- radasid, jala, seljakott turjal.

Igas linnas või maakonnas tegutses oma skautide malev, mis kokku moodus- tasid Eesti Skau-

tide Maleva. Malev jagunes lipkondadeks - igas lipkonnas hunduparvik, skautrühm ja vanemskautide pere.

Aastal 1930 asutas Kaitseliit (sõjaline kodukaitse-organisatsioon, nagu Kanada "militia" või Ühendriikide "home guard") oma skautliku organisatsiooni, mille poisse nimetati "noorkotkasteks" ja tüd- rukuid "kodutütardeks". Sinna läksid peamiselt maapoised ja -tüdrukud, keda skautlus ei olnud haaranud.

Uus organisatsioon hakkas Kaitseliidu kaudu saama riiklikku toetust, mida gaidid ja skaudid kunagi polnud saanud. Loo- deti, et gaidid ja skaudid nüüd likvidee- rivad oma üksused ja tulevad kõik Kait- seliidu juurde.

NOORKOTKLUS 1930

TÕI PÜKSIRÜHMA ASEMELE
EESTI VÕG
JA KALIFEE-PÜKSID
MÕLEMAD OLID LINGA
ILUSAD, ET OLLA
PRAKTILISED

Noorkotka ja
kodutütre märk

saama haridusministeeriumi kaudu väikest riiklikku toetust.

Asi kujunes siiski teisiti. Skaudid arvasid - raha on võimalik teenida - ega olnud nõus selle eest oma vana organisatsiooni iseseisvusest loobuma.

Skautide maailmaliidu juures registreeritakse igalt maalt ainult üks skautide organisatsioon, et nii vältida killustamist. Eesti skaudid olid seal registris juba 1920. aastast. Kuna noorkotkad soovisid ka pidada kontakte välismaa skautidega, siis liideti nii skaudid kui ka noorkotkad üheks uueks organisatsiooniks nimega Eesti Skautide Ühion. Skautide peavanem Nikolai Kann nimetati ümber skautide vanemaks ja ühiseks uueks peavanemaks määrati kindral Johan Laidoner. Ümberkorraldus toimus Vabariigi Presidendi dekreediga ja skaudid ning gaidid hakkasid

Aastal 1940 algas Eestis kommunistlik okupatsioon ja kõik senised organisatsioonid keelustati. Mõned skautüksused läksid põranda alla ja tegutsesid seal ka saksa okupatsiooni ajal.

Esimene eesti skautide üksus vabas maailmas - Kalevi lipkond Stokholmis - alustas tegevust 1. detsembril 1944. Samal ajal tekkis skautüksusi põgenikelaagrites üle kogu Rootsi. Need aga likvideerusid koos põgenikelaagritega ja alles aasta hiljem tekkisid paigalised üksused.

Esimene eesti skautide üksus Ameerika mandril - praeguse nimega Lembitu Malev Torontos - asutati 27.novembril 1949.

Mõlemad üksused - Kalevi lipkond Stokholmis ja Toronto Lembitu Malev - eesti skautluse esimesed pojad vabas maailmas - on omavahel seotud verevendluse lepinguga. Nahale kirjutatud lepingu tekst on rullitud mõlema üksuse lipuvarda ümber.

Lembitu Malevast on välja kasvanud kõik Toronto eesti skautüksused: Kalevi lipkond 1953, Viru lipkond (nüüd üks rühm Kalevis) 1958, Raudhabemete vanaskautide pere 1958 ja Saare lipkond, mis 1964 tuli tagasi Lembitu Malevasse.

Paguluses alustasid eesti skaudid tegevust põgenikelaagrites

Rootsis 1944
Saksamaal 1945

Praegu tegutsevad

Eesti skaudid
Austraalias
Kanas
Rootsis
Saksamaal
Ühendriikides

Austraalias, Rootsis ja Saksamaal on gaididel ja skautidel ühismalevad.

Lembitu

SUURMEES EESTI AJALOOST

Lembitu sõdalased

E.Maisaare frontispiss raamatust:
"Kui Lembitu kutsus..." Tallinn 1968

LEMBITU (sünniaasta teadmata, † 21. septembril 1217), Sakala maakonna vanem, muistsete eestlaste tuntum sõjaline ja poliitiline juht. Ta elas Sakalas, praegusel Viljandi maakal, Leholas, mis praegu kannab Suure-Jaani nime. LEMBITU Lehola (Leola, Leole) linnust nimetatakse tänapäeval Lõhavere linnuseks.

Kõik andmed LEMBITU kohta pärinevad "Liivimaa kroonikast", mille kirjutas saksa munk Henrik Kuna ta elas ja tegutses Eesti vaenlaste poolel, siis näitab tema kroonika eestlasi mustades värvides ja ülistab ristiriitlilte poolt sooritatud tapmisi, röövimisi ning põletamisi. Selleaegsete arusaamiste järgi olid kõik "paganate" ristimisel tehtud toorused Jumala meelepärased teod.

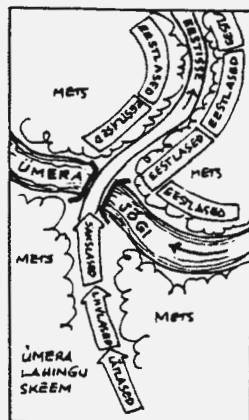
Ei ole teada, kas LEMBITU oli kaasas 1210 Ümera lahingus, kus eestlased taktikalist kavalust kasutades hävitavalt löid ordurüütlike ja nende liitlaste väge. Ümera võiduteate "Kui üks süda ja üks hing!" levitamist omistatakse temale, kuna ta püüdis eestlasi virgutada ühisele vastupanule.

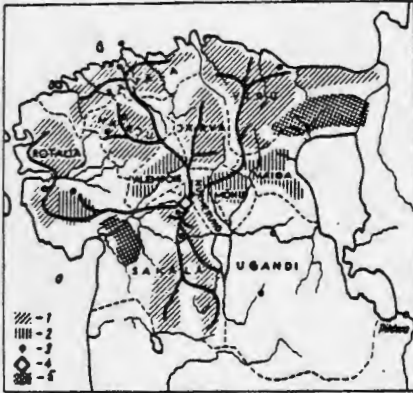
LEMBITU nimi esineb esmakordselt Henriku kroonikas ühenduses tasuretkega üle Ümera jõe 1211. 1212 hävitas LEMBITU juhitud väesalk Sakalas röövretkel olevate ristisõdijate salga. Kui sakslased kevad-talvel 1215 vallutasid Lehola linnuse, siis langesid LEMBITU ja teised vanemad vangi ja vabanesid alles poegi pantvangideks andes.

Ajanud saksa vallutajad 1217. aasta algul Eestist välja, taotles LEMBITU kõikide eestlaste koondamist, et neid ka Liivimaalt välja peksta.

LEMBITU kutsel kogunes umbes 6000-meheline malev septembri algul 1217 Pala (praeguse Navesti) jõe äärde. Tulemata jäid ugalased (kelle maakond oli äsja kannatanud raske rüüstamise all) ja saarlased, kes armastasid merelahinguid. (Vaata kaarti järgmisel leheküljel!)

Kristlikul madisepäeval, 21. septembril 1217 toimus verine lahing, mis otsustas Eesti mandri saatuse. Seda otsustavat lahingut nimetatakse kuupäeva järgi Madisepäeva lahinguks ja koha järgi Pala lahinguks. Lahingus langes LEMBITU ja rida teisi eesti

Eesti malevate kogunemine Pala jõe ääres Lembitu kutsel. 1. Maakonna maleva osavõtt mainitud Henrikus kroonikas. 2. Maleva osavõtt tõenäoline. 3. Selleaegsed tähtsaimad linnused. 4. Malevate kogunemiskoht Navestis. 5. Asustataat sooja metsa-alad.

Sõjaliitlaste saamine sel ajal nõudis eelkõige maa vallutamist. Liivlastest ja lätlastest said orduriütlike liitlased alles pärast alistamist. Selles olustikus näeme LEMBITU saavutuse suurust. Peaaegu kogu Mandri-Eesti ühines vabatahtlikult.

Madisepäeva lahingu kaotuse põhjusteks oli vaenlase arvuline ülekaal, hästi relvastatud kutselised sõdurid (orduriütlikud) talumeestest kodukaitjate vastastena ja arvatavasti sakslaste parem luure - nad kasutasid üksikuid ristitud eestlasi ja eesti keelt mõistvaid liivlasi eestlaste sõjaplaanide teadasaamiseks.

Eesti maleva vaprus ei aidanud. Suur langenute arv kiirendas maa verest tühjaks jooksmist ja järgnevat täielikku vallutamist.

malevate juhte. Kristlaste poolel mainitakse surmavalt haavatud liivlaste vanemat Kaupot.

LEMBITU SURM

Henrik ei maini oma kroonikas sündmuste üksikasju. Kui ta seda teeb, siis on selleks mingi eriline põhjus. LEMBITU surma kohta ütleb Henrik, et lätlane, nimega Veko tundis põgeneva LEMBITU ära, ajas teda taga ja tappis tema maha. Veko rõõvis ära LEMBITU rõivad, teised aga raiusid tema pea maha ja viisid võidumärgiks kaasa Liivimaale.

Kuigi tolleaegne sõda oli toores, kehtisid seal mõned rüütellikud reeglid. Teistega võitleva mehe seljatagune tapmine oli häbiväärne tegu.

Kuna Henrik samas kirjeldab eestlaste vaprat ja ennastsalgavat võitlust, siis tundub, et LEMBITU tapmise kirjelduses on midagi korrast ära. Kas see ei ole seljataguse tapja välja vabandamine, mis pealegi jätab LEMBITUST argpüksiks mulje?

Henrik nimetab LEMBITUT korduvalt "kõige ebaustavamaks". Sellest hoolimata on tema kirjelduse kaudu hilisematele eesti põlvedele jäänud suure rahvajuhi auväärne kuju.

Lembit on tänapäevani populaarne eesti mehenimi ja paljud poiste seltsid on selle valinud oma nimeks. Sõjaväe linnaosa Tartus kandis "Lembitu kasarmute" nime ja selle nimega ristiti üks Eesti allveelaev.

Lembit (Lembe, Lemme) tähendab - "armastatu".

Asutatud:
27.novembril
1949

Kaks eesti skautiüksust vabas maailmas kannavad
LEMBITU nime: LEMBITU lipkond Norrköpingis,
Rootsis ja LEMBITU MALEV Torontos. Meie
üksuse nimi valiti asutamiskoondusel,
kus oli palju endisi Norrköpingi pois-
se, kes soovitasid oma lipkonna nime.

Ajaloolise isiku nime kandmine on aus-
tav, kuid kohustav ühtlasi. LEMBITU
nime kandes tuleb kanda ka LEMBITU
vaimu. Meie teame täpselt, mida LEM-
BITU taotles. Väga paljud endised
LEMBITU poisid on mitmetel vastutava-
tel kohtadel eesti ühiskonnas. Seda
tuleb meilgi jätkata.

MUINASMALEVA ÜKSUSED

LEMBITU MALEVA all-üksuste nimede
valikul on järgitud muinasmaleva
üksuste traditsiooni. Vastavalt
oma relvastusele ja oskustele oli
malev jagatud oda-, mõõga-, vibu-
ammu-, tapri- ja nuiameesteks.
Igal rühmal olid lahingus erine-
vad ülesanded. Väikesed poisid,
liiga noored relvade käsita-
miseks, kandsid võitlejatele
nooli, odasid ja viskekive. Nii
on LEMBITU MALEVAS

hundud	NOOLEPOISID
metsaskaudid	AMMUKÜTID
mereskaudid	SÕJASÕITJAD
vendurskaudid	MÕÖGAMEHED
vanemskaudid	NUIAMEHED

Vanemate-üksused ei kuulu maleva
"lahing-koosseisu"vaid on LEMBI-
TU sugulased. Lelled on isa ven-
nad, sõtsed on isa õed. Emapool-
sed vastavalt on onud ja tädid.

Aga miks must lipp?

Seda tarvitasid mererööolid ja lipul oli pealuu
ning kaks säärekonti.

Mitte ainult mererööolid. Musta lippu on kasutanud ka
sõjaväe partisan-, sissi- ja luureüksused. Must on
leinavärv ja jutustab, et need mehed surma ei karda.
Eesti sõjaväes oli musta lipuga Scoutsataljon, Kuper-
janovi partisanid, Sakala partisanid ja Kalevi Malev.
Saksa sõjaväes olid mustade lippudega 44-üksused.
Meie oleme Lembitu partisanid.

MUST LIPP

Iga skautiüksu-
se lipul on
kaks poolt.
Üks on sinine-
must-valge,
teine on üksu-
se värvides.
Lembitu vär-
vid on must
ja kuld. Kui
me Eesti esin-
dus-kaelaräti

asemel kannaksime Lembitu räti-
kut, siis see oleks must tolli
laiuse kuld kollase äärega.

Kui eesti skaudid vabas maailmas asu-
tati, siis tehti otsus, et Eesti saa-
dikutena kanname Eesti esindusrätikut.
Seljatagusele kolmnurgale lisati val-
ge romb vapilõvidega.

Lembitu Maleva juhid järgivad seda
traditsiooni väga rangelt. Kuigi nad
võiksid kanda skautmasteri rohelist
või Gilwelli halli, kannavad nad alati
koos poistega Eesti värve. Eesti räti-
kuga koos tuleb kanda Lembitu sõlge.

Kui üks süda ja üks hing!

ÜMERA VÕIDUTEADE - LEMBITU MALEVA JUHTLAUSE

Muistse Vabadusvõitluse alguses peeti raudrüütleid võitmatuteks vastasteks. See arvamus hajus Ümera lahingu kogemuste põhjal, kus eestlased hävitavalt löid ülekaalukat raudrüütlite väge koos läti ja liivi abivägedega. (Vaata - LEMBITU, Suurmees Eesti ajaloo!)

Ümera võiduteade saadeti käskjalgedega kõikidesse Eesti maakondadesse ja linnustesse. Käskjalad kuulutasid, et vaenlasi on võimalik murda, kui eestlased on **KUI ÜKS SÜDA JA ÜKS HING!**

Töötati võidelda nii kaua kuni veel põlvepikkune poisike on elus.

Ümera võiduteade kajastab Lembitu taotlust kogu Eesti ühendamiseks vaenlaste vastu. Ümera võiduteadet võib pidada Lembitu vapi- või lipukirjaks. See pärineb aastast 1210 - on selle raamatu ilmumisel 775 aastat vana. Eestlaste teadaolevalt esimene juhtlause on ka skautüksus Lembitu Maleva juhtlause. Seda kasutatakse skautüksuse tseremoniides ja sümbolitel.

Hüüdele: "Lembitu, ole valmis!" vastab malev noolepoistest kuni lelledeni - käsi südamele - "Kui üks süda ja üks hing!"

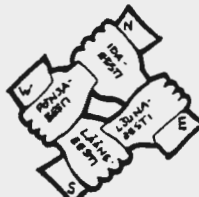
Lembitu kllp

LEMBITU MALEVA MÄRK - LEMBITU RIST - RANDMERIST

Lembitu Maleva märk on neljast kokkupandud käest moodustatud rist. Märk kujutab piltlikult Lembitu mõtet - ühendada Põhja-, Lõuna-, Lääne- ja Ida-Eesti üheks vabaduse eest võitlevaks tervikuks.

Lembitu rist on üksuse lipul ja seda kantakse skaudivormil kahel erineval kujul: väike märk pluusi paremal varrukal, suur märk skaudi parka paremal varrukal, higisärki vasa-

Lembitu mõte

Väike märk ilma juhtlauseta

Suure märgi all on vibukaar ja sellel juhtlause

kul rinnal ja spordisärki rinnal. (Vaata Skauti vorm!)

KUI ÜKS SÜDA JA ÜKS HING!

Skautrühmad kasutavad Lembitu risti rivistumist koonduse avanguks. Esimene asi, mis noolepoistele õpetatakse, on Lembitu risti kasutamine vigastatud jalaga sõbra kandmiseks. Lembitu risti saab palmitseda tohu- ja narihbadest, sõlmida, painutada metallist ja joo-nistada. (Vaata Kuidas teha Lembitu risti!)

Noolepoistest lelledeni
"Lembitu ole valmis!"
üks - kaks - kolm:

Kui üks süda ja üks hing! 2

LEMBITU POISTE SÕPRUSRING

Lembitu aasmüütide ja sõjaseitjate koonduse avangul lendatakse Lembitu laulu eesmehe sala ja hüüatakse juhtlanset

Keegi ei tea, kes leiutas selle kitsarinnalise sõprusringi, mida me juba aastakümneid kasutame. Tõsi küll - nii oleme kõik käte kaudu ühendatud.

Lembitu poiste sõprusringis ei anna sa kätt oma kõrvalseisjale, vaid tema järgmisele. Meie kasvatame laiarinnalisi avara mõtlemisega poisse.

Käitu viisakalt, kui oled kitsarinnaliste sõprusringis - ja tee kaasa nende moodi.

Kes oli see naljahanna, kes arvas et nii saab kogu laulda. Rind kinni ja kops kort-sua

Eit pani sõle sõdemaise, Lepatriim lendamaie; "Sõua, sõlgi, jõua, sõlgi, Lemda, lepatriimukene! Hinge arsti otsamaie, Sõnatarca soovimaie, Tuuletarca talitama, Manatarca meelitama!"

Sõlgi sõdis seitse päeva, Lepatriimukene lendas üle maa ja üle mere Lähki kolme kuningriigi, Palju mead veel põhjarajal.

"Kalevipoeg" II lugu Vana Kalevi surra - Linda loitsib sõle kaudu ahi.

"Lembitu poiste sõprusring on kui üks süda ja üks hing..." (Vaata Laulud!)

Parem käsi üle ja vasak alt

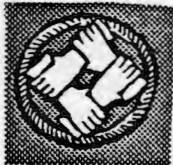
LEMBITU SÕLG

Lembitu Maleva kaelaräti-võruks on Muinas-Eesti meeste vits-sõle järgi kujundatud Lembitu sõlg. Tänapäeval on sõlg praktiline ese, millel ei tarvitse olla erilist tähendust.

Vanasti oli sõlel maagiline tähendus. Sõlg oli talisman, amulet ("charm"), mis kandjat hoidis ja talle õnne tõi. Sõle otstarb - olla ühendaja,

kinnitaja, hoidja, omas sama tähendust ka vaimset. Sõle kaotamine tähendas õnnetust, sõle abil sai üli-inimlike jõududega ühendust võtta. (Loe Linda loitsu Kalevi haiguse ajal!)

Meie ei ole eba-usklikud, kuid meile on Lembitu sõlg nähtav sümboolne ühendus Lembituga, tema sihtidega, tema võitlusega ja tema malevaga. Sõlg on kaelaräti-võru, kuid samal ajal uhkuse-asi ja lihtne kuid kallis ehe. Poisid kasutavad sõlgesid, kuid kõik need kuuluvad Lembitu Malevale ja võidakse halbadelt poistelt ära võtta.

Lembitu hõbesõlg on poiste teenetemärk

Lembitu kuldsõlg on maleva juhi (endise või praeguse) tunnus

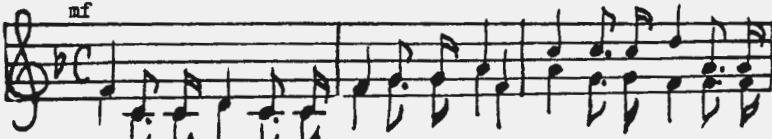

Sõle silla ümber on mähitud taip (et ei libiseks) ja teibil on omaniku nimi

Lembitu laul

Algupärandi pealkiri: "Noorte laul" Riho Päts

Marsi taktis

1. E-da-si, e-da-si Lem-bi-tu po-jad, va-baks me i-sa-de

maa! Tor-ma-tes jõ-ge-deks pai-su-vad o-jad,

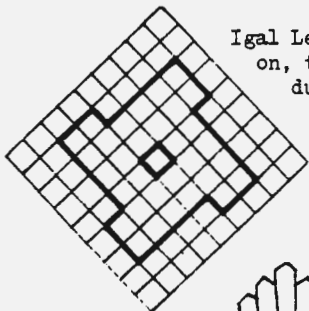
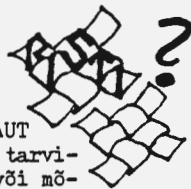

piis-ka-dest me-ri kord saab!
(me-ri kord saab!)

2. Vabaks me laevuri rannad ja saared,
põlduri nurmede vöö.
:: Väikugu töömehe vasara kaared
tulevpäevade töös (päevade töös):::
3. Näärikuul hanged ja kevadel toomed
ehivad säravat maad.
:: Ühiselt muredki rõõmudeks loome,
põldudelt taganeb paas (taganeb paas):::
4. Südames paisugu metsade müha,
lauludest helagu laas.
:: Muldagi kadudes meile jääb pühaks
muistsete isade maa (isade maa):::

Lembitu laulu lauldakse pidulikel kokkutulekutel ja rivis marsilauluna. Tavaliselt on pidulike sündmuste avalauluks esimene ja lõpulauluks viimane salm. Eesti hümn ja lipulaulu järele on see kolmas laul, mida iga Lembitu Maleva liige oskab.

Kuidas teha LEMBITU

Igal Lembitu poisil, kes vähegi SKAUT on, tuleb kindlasti mõnel korral tarvidus joonistada, modelleerida või mõnel muul viisil kujutada Lembitu märki - randme-risti. Iga töö on kerge, kui sa tead, KUIDAS teha.

VÕIMALUSED

Seina-dekoor
Ukse- või kirstu kaunistus
Raamatu- või albumi kaas
Skaudivarustuse märk
Uksuse- või laagrivimpel
Maapinna- või värava kaunistus laagris
Teemärk matkal
jne jne jne

TEHNIKAD

Puunikerdus
Puule põletamine
Savist või plastist
voolimine
Naha-, tohu-, riide-, pleki j.m. ribadest
põimimine
Metallist tagumine
Joonistamine

Üheksa korda üheksa ruutu - nende sisse joonistad Lembitu risti põhikujundi

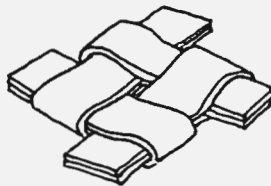
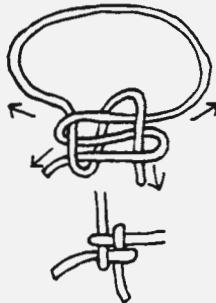
Põhikujundist joonistad käed

Neli kätt:
kaks paremat,
kaks vasakut

Miks?

Ma tunnistan üles. Kui ma 1953 joonistasin Lembitu risti, siis poseerisid mu ees kaks sõpra. Ma joonistasin nende käed. Hiljem, kui uued märgid olid juba varrukatel, märkasid ma, et pidanuks olema neli vasakut (südamepoolset) kätt - nagu on skautrühmade koonduse riivis. Nüüd on Põhja- ja Lõuna-Eesti vasaku-käelised, Lääne- ja Ida-Eesti parema-käelised. Mulle anti viga andeks ja otsustati, et märk jääb igavesti, nagu on. Vaata ise!

LEMBITU SÕLM

Lembitu risti kujundamine ribadest (ülal) ja väljalõigatud kätest (vasakul) annab palju võimalusi. Selles tehnikas on teraskäed Kotkajärvel Lembitu sünnikivil ja Peetri kiriku noorteruumi seinal.

Kaks "S" tähte teineteisest läbi põimitud on Lembitu risti sõla, mida rahvusvahelises skautluses tuntakse kui Gilwelli sõlme. Kuulub nii-näetud shis- shk dekoratiiv-sõlmede rühma.

Lembitu Maleva sünnikivi Kotkajärvel

JUURED

KUST EESTLASED TULID?
KUIDAS? MILLAL?
MIKS?

Meie ei tea. Aastatuhandete tuuled ja lumetuisud on ära pühkinud kõik jäljed. Teadus (labida-teadus) jutustab siiski mõningaid ebamääraseid asju.

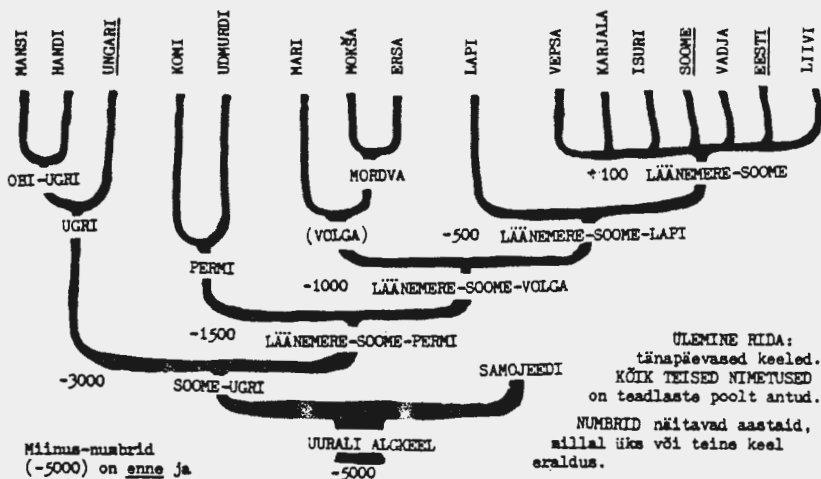
GEOLOOGIA jutustab, et umbes 10.000 enne meie ajaarvamise algust vabanes Eesti jää-katte alt.

ARHEOLOOGIA jutustab, et umbes 7500 - 6000 aastatel elasid inimesed Eesti alal, jättes maha tulekivist ja luust valmistatud esemeid. Kes need inimesed olid, seda ei tea.

Arvatakse, et aastal 4000 jõudsid esimesed meie esivanemate salgad Põhja-Venemaalt Eestisse.

Kindlasti aastal 2500 (ikka enne meie aja-arvamise algust) elasid Eestis eestlaste esivanemad. Maapöüest leitud kamm-keramillised potikillud kuuluvad neile.

KEELETEADUS on uurinud soome-ugri rahvaste keeli, nende eraldumise aegu ja nende sugulust. Selle järgi on joonistatud soome-ugri KEELEPUU.

Miinus-mumbrid (-5000) on enne ja pluss-mumbrid (+100) on pärast Kristuse sündimist.

ALLAKRIIPSUTATUD on kolm soome-ugri kultuur-rahvast Euroopas: eesti, soome ja ungari. Liivi rahvas on kadunud - sulanud lätlastesse. Vaata soome-ugrilaste elu-alade kaarti järgmisel leheküljel!

Soome-ugri keeli kõnelevaid rahvaid on maailmas umbes 23 miljonit. Üle poolte neist on ungarlased, suurelt järgmised on soomlased, siis eestlased.

All-olev visand-kaart näitab soome-ugrilaste elu-alasid Euraasias (Euroopa-Aasia ühismandril). Kaart on võetud Valev Uibopuu raamatu "Meie ja meie hõimud" kaanelt - Lund 1984

JUURED 2

KAKS NIME!

Venemaal alunevat soome-ugri rahvastal on **k a k s** nimetust - üks kuidas neid teised nimetavad ja teine nende omakeelne nimi.

OMA	VÕÖRAS
MANSID	- VOGULID
HANDID	- OSTJAKID
KOMID	- SÜRJANID
UDMURDID	- VOTJAKID
MARID	- TŠEREMISSID
MOKŠAD]- MORDVALASED
ERSAD	
SAAMID	- LAPLASED
"š"	on "SH"

Kas märkasid?

KEELEPUUL on rahvaste omakeelsete nimetused, **KAARDIL** aga võõraste antud nimed!

Esimene küsimus seda kaarti vaadates:
KUS SIIS NEED VENELASED ELAVAD?

Ühest küljest see kaart tekitab uhkustunnet, näidates kui suured alad vanasti olid asustatud meie hõimudega.

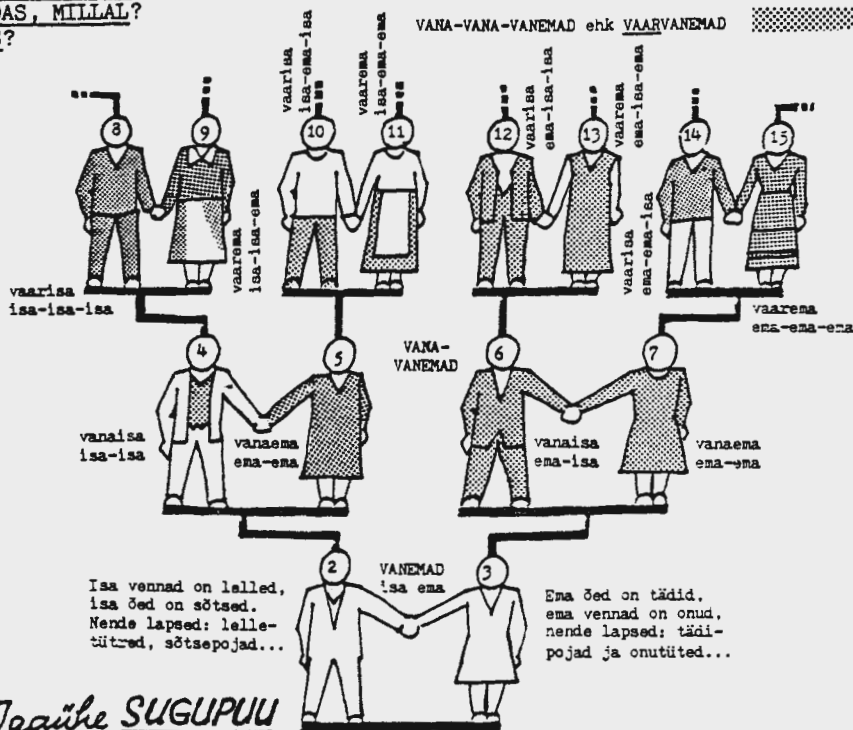
Nad on ka praegu seal, kuid väikeste "saarekestena" sisse tunginud venelaste vahel. Venelaste agressivsuse tõttu toimub nende pidev ümber-rahvastamine ja emakeelt kõnelejate arv väheneb. See on sama hädaoht, mis varitseb eestlasi kodumaal.

Ühelgi soome-ugri rahval peale eestlaste ei ole oma "nõukogude vabariiki". Udmurdidel (votjakid), komidel (sürjanid), mordvalastel, maridel (tšeremissid) ja karjalastel on oma "autonoomsed vabariigid", kus venelased on enamuses.

Komi "autonoomsed vabariigis" asub suurem osa Nõukogude Liidu kurikuulsaid sunnitöö-laagreid. Nende valvurid on venelased.

KUST SINA TULID?
KUIDAS, MILLAL?
MIKS?

VANA-VANA-VANEMAD ehk VAARVANEMAD

Igaühe **SUGUPUU**

IGAL INIMESEL ON

vanemaid	2
vana-vanemaid	4
vaar-vanemaid	8
vana-vaar-vanemaid	16
... nende vanemaid	32
edasi - nende vanemaid	64

Mida kaugemale minevikku, seda laiemaks hargneb sinu sugupuu.

Inimgeneratsiooni pikkuseks arvestatakse 25 aastat. Ümera lahing oli 775 aastat tagasi - 31 generatsiooni.

Kas sa tead, kui palju esivanemaid oli sul selle ajani? (Võta istet, muidu kukud ehmatusest!)

2,145.000.000

2 miljardit 145 miljonit!

SINA

Eesti vanasõna:
ISA METSAS - SABA SELJAS!
 See käis inimese kohta, kes oma esivanemaid ei teadnud. juunH

SUGUPUU PROJEKT

Kanna järgmisele lehele andmed oma isikliku sugupuu jaoks. Materjali selleks saad oma vanematelt ja/või vana-vanematelt ja/või perekonna dokumentidest - loodetavasti kahe kuni kolme generatsiooni kohta.

Andmete märkimisel mine nende numbrite järgi, mis on sellel leheküljel kujundite peas.

Ära üksikute puuduvate andmete pärast (seda võib juhtuda!) jätta projekti tegemata. Kui aga saad kaugemale, siis kirjuta vana-vaarvanemate jaoks 16 numbrit juurde. Kasuta liisalehte kui vaja!

perekonna andmed

NR	EES- JA PEREKONNA-NIMI Nime muutmised ja ees- tindamised	KUUPÄEVAD JA AASTAD *Sünni- ja †surma- päevad ja aastad	ELUKOHT Märgi mitu, kui kolis
1		*	
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			
12			
13			
14			
15			
Näit. 4	Jüri Jaaniste (Jaanberg)	* 5.1.11. † 22.9.83	Tallinn, Toronto

Võimalikud probleemid projekti teostamisel lahenda oma üksuse juhiga!

LEMBITU MALEVA LAUL

Originaalselt: Noorte laul
 Riho Päts
 Edasi, edasi, Lembitu pojad,
 vabaks me isade maa!
 :,:Tormates jõgedeks paisuvad ojad,
 piiskadest meri kord saab.:,:

Vabaks me laevuri rannad ja saared,
 põlduri nurmede vöö.
 :,:Välkugu töömehe vasara kaared
 tulevpäevade töös.:,:

Näärikuul hanged ja kevadel toomed
 ehivad säravat maad.
 :,:Ühiselt muredki rõõmudeks loome,
 põldudelt taganeb paas.:,:

Südames paisugu metsade müha,
 lauludest helagu laas.
 :,:Muldagi kadudes meile jääb pühaks
 muistsete isade maa.:,:

ÜMERA JÕEL

Colonel Bogey March
 Jämesäär K.J.Alford

Lembitu poiste sõprusring
 on kui üks süda ja üks hing:
 veri, ja taotud teras,
 ja kodu-kamaras juurdunud hing.

Valus? - siis ainult vilista,
 raskused naerdes ületa.
 Sõbrad, õlg-õla kõrval
 ja käsi-käes on Lembitu ring.

Suur vanem kui maasse löi mõõga,
 saatis laiali käskjalad kiired:
 "Aeg nüüd on teha, mis saab,
 aeg valvata kodumaa piire!"

KANUU LAUL

Kaiser Bill's Batman
 Jämesäär

Kui taevas helgib hele kuu,
 siis teine kuu paistab järves
 ja iga kaldal kasvav puu
 jalad püsti on järves.

Siis tuleb poiss ja ta kanuu,
 vahutav juga on järves:
 kildudeks kuu ja pildudeks puu,
 ainult pool pilti jääb terveks.

VÕISTLUS-LAUL (Lembitu "cheer")

Jämesäär
 Vajuta gaasi ja vaata ette,
 hoia ikka naerul suu -
 siis oma soovid kuhjaga kätte
 saab me malev Lembitu!

KOHTAMINE KOTKAJÄRVEL

Lac Loma
 Jämesäär

Kohtavad kaimud ja vapramad vennad
 Kotkajärve kaldal.
 :,:Tuul mängib järvel ja vahvus südames,
 ühes-koos loome sõpruse kulda.:,:

Sirguvad männid ja kasvavad kuused
 Kotkajärve kaldal,
 :,:tõusevad puud - uus Kotkajärve mets,
 oma käega need panime mulda.:,:

Noolele tera ja terasest tarmu
 sain Kotkajärve kaldal.
 :,:Aastad kui mööduvad, ikka tahan veel
 Kotkajärvele tagasi tulla.:,:

KOTKAJÄRVE KAI

Red River Rose
 Jämesäär

Põliste puude all lookleval teel
 matkates seiklused ootavad eel.
 Järved ja mäed ja uus tundmata maa
 mul' iga miiliga tuttavaks saab.

Kordus-salm:

Matkates meeles mul Kotkajärve Kai,
 Kotkajärvele maha mu'st jäi.
 Kui taeva tõuseb kuld kollane kuu,
 tagasi jõuan ja annan tal suud.

Kaldal, kus karu kord mustikaid söi,
 allikast põder veel hommikul jõi.
 Januselt joodud saab karastav sõõm -
 uuesti virgus se'st matkamisrõõm.

Kordus-salm

Õhtul, kui päikene loodesse veab,
 salk sammud Kotkajärvele seab.
 Lahkudes olin ma viimane mees,
 nüüd lähen lauldes ma kõikide ees.

Rigadi-rägadi risti-rästi
 Eesti skaudid - HÄSTI! HÄSTI!
 Ömmerni hüüd 1949

PÜHA-JÜRI LAUL

Westerwald

Jämesäär

Saksa rahvaviis

Kaugel Kapadookias
 elas Kapa kuningas,
 iga päev ta praadi sõi,
 kapast piima peale jõi.
 Ilus, armas tütar oli tal,
 kasvas lossis, õitses nagu sinilill,
 õitses nagu sinilill
 Kapadookias.

Kapa riigi kalda peal
 järvekene oli seal,
 järve pigi-mustas vees
 lohemadu pesitses.
 Iga päev kord välja lohistas,
 kena noore tütarlapse kugistas,
 tütarlapse kugistas
 järve kalda peal.

Kätte jõudis vilets järg,
 Kapa riik oli nutust märg.
 Printsess Sinililleke
 söödaks viidi lohele -
 neiu istus kaldal nuuksudes,
 hirmus, kole lohemadu lähenes,
 lohemadu lähenes,
 oh kui vilets järg!

Äkki kappas julge sell
 lumi-valgel hobusel -
 Püha-Jüri, nagu tead,
 iga päev teeb teistel' head.
 Lohe pead kõik maha raius ta,
 ühe - kahe - kolme mõõga-löögiga,
 kolme mõõga-löögiga,
 Jüri - julge sell.

Sellepärast skaut nüüd peab
 tegema kord päevas head.
 Lembitus on kõrgem taks:
 meie teeme päevas kaks!
 Head kes teeb, ei see jää vaesemaks,
 iga uue korruga saab rikkamaks,
 korruga saab rikkamaks;
 skaudipoiss teeb head!

SUVIHARJA LAUL

Walt Disney "Lumivalguke"

Jämesäär

F. Churchill

Kõik poisid:
 Kui päike päris kõrgelt käib,
 kool hakkab saama otsa,

siis lauldes läheb Lembitu
 Kotkajärve metsa.

Kordus-salm kõikidele:

Suviharja!
 Laager jälle käes,
 poiste-karja
 näed Kotkajärve vees.

Kordus-salm juhtidele ja vanematele:

Kotkajärvele, suviharjale
 naeratavaid poisse kutsub päike.
 Kotkajärvele, suviharjale
 päik'sepere koguneme kõik.

Noolepoisid:

Siin metsas iga noolepoiss
 saab elevanti näha,
 sest sääsest hüva jutuga
 võib elevandi teha. Kordus-salmid

Skauudid ja mereskauudid:

Must Kapten oma laevaga
 kord sõitis meie võsas.
 Kõik, mis ta röövis vaevaga,
 nüüd peidus põdra pesas. Kordus-salmid

Sõtsed ja emad:

Me poistel' suppi keedame
 ja katame neil' laudu,
 sest teadagi - et armastus,
 see käib kõhu kaudu. Kordus-salmid

Lelled, juhid ja isad:

Mis poistel' raske, meile jääb,
 me kunagi ei nuta -
 hea isa aitab pojale
 ka ükskord naise võtta. Kordus-salmid

Kõik poisid:

Kui päike päris kõrgelt käib jne

LINNUVALLA LAUL

Pikku ryssä Pietarista

Jämesäär

Soome ringmängulaul

Kotkajärve puude otsa
 rajatakse linnuvald.
 Sääsed kaovad - kand ja varvas,
 mustal kärbsel välgub tald.

Kordus-salm: Linnu-val-lall-laa,
 linnu-val-lall-laa,
 linnu-val-lall-laa
 saab Kotkajärvele.

Lembitul on oma malev,
 linnul oma pesakond.
 Suvel laulab Lembitule
 iga Kotkajärve lind. Kordus-salm

SISUKORD

Lugejale	iii
Eessõna	iv
Saateks	v
1. Heino Jõe - poistejuht, õpetaja, lehemees	
• Heino Jõe omas asjas	1
• Heino Jõe – mees kahe sünnipäevaga	3
• Jämesääre seitse aastat kuninglikus Rootsisis	7
• Heino Jõe Kanadas	12
• Heino Jõed meenutades	16
2. Skautliku töö küsimusi	
• Mis on skautlus?	18
• Rahvuslik omapära skautluses	21
• Eesti skautluse sihid ja ülesanded	22
• Rahvusliku kasvatusprobleemi paguluses	24
• Meie töötame Eestile	25
• Hundipoeglus	26
• Hundipoja eesti nimi	27
3. Skautlik kasvatus	
• Skautlikke mõttekilde	29
• Vanemate kohustused skautlikus kasvatuses	33
4. Juht	
• Juhid omavahel	36
• Heino filosoofia skaudijuhist	38
• Oled sa leidur või kobaja?	38
• Näpunäiteid juhile rühma ühtekuuluvuse saavutamiseks	39
• Skaudijuhieetika	40
• Juhi isiksuse ja omaduste arendamine	42
• Juhi isiku osa	44
5. Salga süsteem	
• [Sissejuhatus]	49
• Salga juht	49
• Salga vaim ja -au .. tegevus .. nimi .. tegevusraamat	50
• Salga lipp .. salk seab end sisse	51
• Näited: Tegevusraamat	52
• Tööjaotus	57
• Kuidas rakendada salga süsteemi	57
6. Skautlik tegevus (programm)	
• Oli kord - on - ja tuleb	59
• Põnevusest	62

• Usk skautluses	64
- Nii et Sa usud Jämesäär?	64
- Usuline kasvatus skautluses	64
- Usulised talitused	64
- Piibli tekstid	65
• Laulmine skauditöös	67
• Üksikskautlus	69
• Koonduste kavandamine	83
• Noolepoiste parviku koonduse juhhis	83
• Salga ja rühma koondused	88
• Ülevaatus	90
• Jämesääre 2.minutit	91
• Projektid/võistlused	
- Hüüdlauseid/hüüud	92
- Kaelaräti võrud	93
- Peremärgid	94
- Salga lipud	95
- Ajakirjanduslik võistlus	98
- Ümera võiduteade/Projekt 770	105
• Matk	107
• Laagrid	
- Anton Õunapuu laager	109
- Parviku laager ajaloolisel teemal	
- Ürgaeg	113
- Muinas Eesti	114
- Näide: Muinasjärve hundulaager	115
• Saare Suurlaager 1958	117
• Toitlustamine	119
• Lembitu lumelaagrid	
- Ideid lumelaagri sisustamiseks	120
- Lumeonnid	121
- Lembitu Lumelaager Jännitai	123
- Lembitu Lumlaagrid	125
• Lõkkeõhtu	128
- Lõkke jutud	
- Tule jutt	130
- Vee jutt	130
- Koera jutt	131
- Tulesõnadest	132
- Kotkajärve muinasjutt	133
- Ettekanded/dramatiseeringud	
- Kotkajärve muinasjutt: Indiaanitantsudes.....	135
- Laagri toidukava	139
- Runolaul	141
• Noorte kärjad	144
7. Üksuse asjaajamine	
• Ringkirjad.....	147

• Värbamine.....	148
• Näited: Ringkirjad.....	152
• Skautsuse majandus.....	157
• Töötunnustamine	
- Tammetäht.....	159
- Põhjatäht.....	159
- Eeskujuliku hundu märk.....	159
- Lembitu rist.....	160
8. Kotkajärve	
• [Sissejuhatus - areng].....	161
• Kotkajärve monumendid.....	171
• Hiis.....	175
• Noortele pühendatud hoone.....	176
• Mälestusesemeid Kotkajärve kallastelt.....	177
9. Looming	
• Jutud	
- Eesti poisid ja tüdrukud.....	181
- Tulelubadus.....	182
- Lipp tormis.....	183
- Kas mäletad veel?.....	184
- Püha-Jüri tänapäeval.....	185
- Tuletooja.....	186
- Poiste sõjavägi.....	186
- Päike piilub aknast.....	188
- Seadusesilm südames.....	189
- Leegitsev töötus.....	190
- Jõulu leib.....	191
- Indiaani armuhüüd.....	192
- Arp – Lammasjärve isand.....	193
- Eeskujulik skaut Raks.....	196
- Ants Ankrumees.....	199
- Mehised poisid ja naiselikud tüdrukud.....	200
• Lembitu noortekirjad.....	202
• Ilusa emakeele ausammas.....	226
• Ilusa emakeele lendleht ("Käejälg").....	227
• Märgid ja muu käsitööd.....	235
• Näiteid Heino kavandatud märkidest.....	236
• Jämesääre tõlked ja laulud.....	252
10. Heino – Jämesääre – kirjutatud raamatud	
• Ränikivi.....	273
• Saadikud põlvpükstes.....	315
• Ants Ankrumees.....	350
• Lugu käbist, lugu kannust.....	397
• Noolepoisi raamat.....	443
• Lembitu skaudi-raamat.....	491

Pildid (fotod) ja joonistused:

Heino Jõe – Jämesäär.....	i
Heino Hundi salgaga.....	4
Näited laagrivärvavatest muinas-Eesti linnusetehnikas Ömmerni suurlaagris.....	9-10
Heino 40a. sünnipäeval 1953a.	13
Heino sõjasärgi ja -kiivriga 1982.....	14
Lembitu Noolepoisid "möödavad" uut kirstu jõulukoondusel 1963.....	27
Lembitu Noolepoisid sõjariietuses – sõjasärk, murumüts, oda ja kilp.....	28
Heino üksikskautidega Varbola külas parmupilli mängimas.....	73
Jämesäär löket juhatamas.....	92
Heinolumelaagris.....	120
Lumeonn.....	122
Lembitu värbamisel kasutatav värvimisraamat.....	150-151
Jämesääre metsa- ja skaudikodu Kotkajärvel.....	163-164
Metsaülikoolist ja Metsakoolist.....	165
Jämesääre maal – "Nuiamehed".....	166
Kanada ja Eesti piiripost 1955.....	171
Heino tätoveeritud profiil endast (1973).....	179
Heino kujundatud ja joonistatud "Tulehoidja" kaaned.....	180
Heino kavandatud märgid.....	237, 238, 241
Heino tehtud käsitöid jt.....	241, 242, 245, 246, 249
Heino kujundatud ja joonistatud "Õnnetaalrid".....	250

KÄESOLEV KÕIDE ON MÄÄRATUD
AINULT EESTIS
LEVITAMISEKS JA KASUTAMISEKS

Skautüksus
"LEMBITU MALEV"
Toronto 1995

